CIMELIA
O 210
kat.komp

nabyto 1884 r.
b. s. kódex

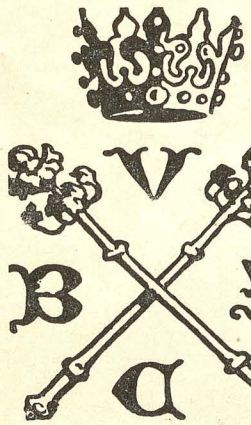

210

CIMELIA

PSALTERIVM DAVIDIS

ZOŁTARZ DAWIDOW

przez

Mistrza Walantego Wrobla z Poznania.

na rzecz polską wyłożony

Cim. C. 210

BIBLIOTECA PUBLICA
DE BRAGANÇA

REVEREN-
DIS PATRIBVS ET DOMI-
nis Magistris sacræ Theologiæ profesſo-
ribus Inclyti studij Craccouiensis
Dominis ac Fautoribus perpetuo
Collendissimis: Magister An-
dreas Cobylinus fœlicita-
tem, optat.

Bsoluto iamtandem ope
re Psal[illegible] nostri: patres
obseruantissimi, per Ve-
nerabilem olim uirum
Magistrum Valentinũ
Passerẽ Poznanienſem
sacræ theologiæ Baccalaureum, in uerna
culum ſermonem nostrum (dum in pa-
tria

tria ecclesiastem egeret) uersum & scho-
lijs ultro citroq; in margine sparsijs illu-
stratum. Cuius corrigendi & in hanc for
mam reducendi prouinciam, nonnulli
ex hoc ornatissimo cœtu uestro mihi de
legauerant: Visum est operepræcium, e-
undem. V. P. R. primum præsentare:
ut quibus monitoribus nūc primum ex
cussum est, eisdem etiam defensoribus
prodeat in lucem, ut eorum uultui criti-
co, qui res sacras uernacula lingua im-
primi debere negant (ueriti scz ne quod
uicinis in regnis patum fœliciter cessit
idem apud nos quoq; quod procul absit
contingat) libellus iste ueluti perfricta
fronte sese exhibeat conspitiendum. Esto
sane uerum dicant rem indignam esse,
margaritas obijci porcis. Sed multo in-
digniorem fuisse libellum hunc a tali tan
toq; uiro conscriptum (cuius & doctri-
na morum integritas ac uitæ sanctimonia
in recenti hominum extans memoria p

petuo

petuo sit in benedictione futura) Et gra
uissima uestræ R. P. censura ad proba/
tum, aut delituisse perpetuo, squalore si/
tuq; obsitũ, aut incuria omnino perri/
se. Immo æquius esse, quorũuis doctis/
simorum iuditio tanti uiri monumen/
tũ inter cætera quæ ille latine scripta sa/
tis egregia, & in rem fidei orthodoxæ rẽ/
liquit, non modo litteratorum circũferri
manibus uerũetiam ut uulgi passim cir/
cumuolet ora. Vestræ igitur R. P. fuerit
prophetam hunc, olim hæbreis tantum,
post græcis & latinis. Nunc etiam
cum nostris lingua nostra loquẽ
tem, ab emulis tueri meq; cu/
ius opera sic polirus pro/
dit habere cõmen/
datum.

Ex ædibus nostris Collegij minoris. Die
xxyij Augu. Anno. M. D. XLIII.

Regestr psálmow/ábo iáko porzedu idą Psálmy według liczby tu naydziesz/y według liczby listu ná ktorym iest położon.

1	psalm	Bogosłáwiony mąż ktory.	List 1
2	psalm	Y czemu sie ták przykro rozg.	list. 2
3	psalm	Czemu sie miły pánie ták roz.	list 4
4	psalm	Gdym sie modlił wysłuchał.	list 5
5	psalm	Słowá moie rácz wysłucháć.	list 7
6	psalm	Miły pánie nie rácz mie w.	list 10
7	psalm	Pánie boże moy w tobiem.	list 11
8	Psalm	Pánie pánuiący nász/o iáko.	list 14
9	psalm	Będę chwalił ćiebie miły.	list. 15
10	psalm	Wmiłym bodze mam du.	list 21
11	psalm	Rácz mie wybáwić miły pá.	list 22
12	psalm	Y dokądże miły pánie zá.	list 23
13	psalm	Rzekł głupi człowiek w ser.	list 24
14	psalm	Miły pánie y kto będzie.	list 26
15	psalm	Záchoway mie miły pánie.	list 27
16	psalm	Wysłuchay miły pánie.	list 29
17	psalm	Będę ćie miłował pánie.	list 31
18	psalm	Niebiosá rozsławiáią ch.	list 37
19	psalm	Ráczy ćie wysłucháć pánie.	list 40
20	psalm	Wmocy twey vráduie sie.	list 42

21 psalm Boże boże moy wezrzy ná. list 44
22 psalm pan bog rządzi mną bez. list 39
23 psalm Boża iest ziemiá y też iey. list 50
24 psalm Ktobie miły pánie podno. list 52
25 psalm Sądz mie miły pánie bom. list 54
26 psalm Pan bog iest oswiezenie mo. list 56
27 psalm Do ćiebie pánie boże będę list 59
28 psalm Przynoscie pánu bogu wy. list 60
29 psalm Będę chwałą powyssał. list 62
30 psalm Wtobiem nádzieię miał. list 64
31 psalm Bogosłáwieni są ktorym. list 67
32 psalm Ráduyćie sie spráwiedliwi. list 69
33 psalm Będę bogosłáwił páná bo. list 72
34 psalm Sądz miły pánie oycze moy. list 74
35 psalm Vmysliłem sam w sobie. list 78
36 psalm Niechćiey sie gniewáć pá. list 80
37 psalm Miły pánie nie kárzy mie. list 84
38 psalm Rzekłem w sercu moim bę. list 87
39 psalm Oczekawáiąc czekałem pá. list 89
40 psalm Bogosłáwiony iest czło. list 92
41 psalm Jáko żąda ielen do zrzo. list 94
42 psalm Rácz mie sędzić pánie boże. list 97
43 psalm Pánie boże wssechmogący. list 98
44 psálm Wywiodło zwną trzńosci. list 10[illegible]
45 psalm Pan bog iest nassá ochło. list 104
46 psalm Wssytcy ludzie chwalćie. list. 105

47 Psalm. Wielki iest pan bog a. list 107
48 psalm Posłuchayćie tego wssyt. list 108
49 psalm Bog nád bogi pan mowił. list 111
50 psalm Smiłuy sie nádemną mi. list 114
51 psalm Co sie przechwalaß wzło. list 117
52 psalm Rzekł ssalony cztowiek w. list 118
53 psalm Pánie boże w imie twoie. list 120
54 psalm Wysłuchay panie boże. list 121
55 psalm Smiłuy sie nádemną. list 124
56 psalm Smiłuy sie nádemną mi. list 126
57 psalm Synowie ludzcy ieśli pra. list 128
58 psalm Ráczmie wyrwać miły. list 129
59 psalm Miły pánie boże przepu. list 132
60 psalm Wysłuchay pánie boże. list 134
61 psalm Y zaß nie przydzie ten. list 135
62 psalm Boże boże moy bárzo rá. list 137
63 psalm wysłuchay pánie boże. list 139
64 psalm Tobie miły pánie boże. list 140
65 psalm Chwał páná bogá wssyt. list 143
66 psalm Pan bog smiłuie sie nád. list 145
67 psalm Powstań pan bogá day. list 147
68 psalm Ráczmie wybáwić miły. list 152
69 psalm Boże wezrzy ná wspomo. list 157
70 psalm W tobiem miły pánie. list 158
71 psalm Miły pánie owcze ráczy. list 162
72 psalm Jáko dobry iest pan bog. list 164

73 psalm Ach mity panie boże iá. list 168
74 psalm Będźiem chwalić ćiebie. list 171
75 psalm Swiádom iest pan bog. list 173
76 psalm Wielkimem głosem wo. list 175
77 psalm Ludu moy bácz pilno ná. list. 178
78 psalm Mity pánie boże otoć po. list 186
79 psalm Ty mity pánie ktory rzą. list 188
80 psalm Zrádośćią chwalćie pá. list 201
18 psalm Pan bog stánąt w zebrá. list 203
82 psalm Panie boże y kto tobie be. list 204
83 psalm Jako lube są przybytki. list 206
48 psalm Bogosławiłes mity pá. list 207
85 psalm Rácz náklonić mity pá. list 209
86 psalm Fundáment kośćiołá swie. list 211
87 psalm Pánie boże/boże zbáwi. list 212
88 psalm Miłośierdzie boże náwie. list 215
89 psalm Pánie boże tyś sie nam. list 220
90 psalm Ktory człowiek mießka. list 222
91 psalm Dobrże iest chwalić páná. list 224
92 psalm Pan bog krolowat á kra. list 226
93 psalm Pan bog ná ktorego pom. list 227
94 psalm Podźćie rádnymy sie pá. list 229
95 psalm Spiewayćie panu piosn. list 231
96 psalm Pan bog krolowat. list 232
97 psalm Spiewayćie pánu bogu. list 234
98 psalm Pan bog krolowat á bę. list 135

99 psalm Chwał páná bogá wſſelka. list 236
100 psalm Miłoſierdzie y ſprawiedli. list 237
101 psalm Miły pánie wyſłuchay. list 238
102 psalm Bogoſławó o duſſo moią. list 241
103 psalm Chwał duſſo moią páná. list 244
104 psalm Chwalćie páná bogá y w. list 248
105 psalm Chwalćie páná boga boć. list 252
106 psalm Chwalćie pana bogá. list 257
107 psalm Gotowo ſerce moie pánie. list 261
108 psalm Panie boże nie ráczy zápá. list 263

Pſálmy Nieſſpoźne/á napźod dniá niedźielnego.

109 psalm Rzekł pan pánu memu. list 267
110 psalm Będę ćiebie chwálił pánie. list 268
111 psalm Bogoſſáwiony mąż któ. list 270
112 psalm Chwalćie dźieći páná. list 271
113 psalm W wyśćiu ludu Izráel. list 272
114 psalm Rozmiłowałem ſie páná. list 275
115 psalm Wierzyłem temu. list 276
116 psalm Chwalćie páná bogá. list. 277
117 psalm Chwalćie páná bo. list 280
118 psalm Bogoſſáwieni ſą ći. list 280

¶ Ten Psalm ieſt nawiętſſy miedzy wſſytkimi pſalmy/ktory dzielą ná cześći ſpiewáią y mo-

wią

wią ná prymie ná terciey ná sexćie y ná nonie w ktorym psálmie prorok páta miłośćią bożą/ á iáko wierny miłostnik boży z práwego sercá żądá w tym psalmie á záby dobrze mogł żyć á niepokalenie/ á iż sam od siebie teº niemoże mieć dla ludzkiey głupośći y krewkośći y pokus dyabelskich. Przeto wewssytkim Psálmie prosi áby zákon boży y przykazánie ieº mogł zrozumieć áby był oświecon.

Wczym náprawia młody człowiek. list 281
Ráczy odpłáćić miły pánie. list 282
Przylnętá ćiáłu dussá moiá. list 282
Ráczy mie miły pánie vstáwić. list 282
Przydzi ná mie miły pánie. list 284
Pámiętay ná słowá słudze twemu. list 285
Tyś iest cząstká moiá miły panie. list 286
Vczyniłeś dobrze sługam twoim. list 287
Ręce twoie miły pánie vczyniły mnie. list 288
Vstáłá dussá w zbáwićielu twoim. list 289
Náwieki miły pánie słowo twoie. list 290
O iákom sie bárzo rozmiłował. list 291
Swiecá nogam moim iest słowo twoie list 291
Złostniki miałem wnienawiśći. list 292
Osądziłem sie sam y vczyniłem. list 293
Dziwne są swiádectwá twoie. list 294

Jestes spráwiedliwy miły pánie. list 295
Wołałem ze wssytkiego serca. list 295
Wezrzy ná pokorę moię. list 296
Kxiążętá mnie przesłádowáły. list 297
Niechći sie przybliży modlitwá. list 298

Już tu zásie idą Psálmy Niessporu poniedziáłkowego.

119 psalm Wsmutku moim woła. list 299
120 psalm Podniosłem oczy swe ná. list 300
121 psalm Vweselitem sie z tych. list 301
122 psalm Ktobiem podniosł oczy mo. list 302
123 psalm By był nie był pan bog. list 302
124 psalm Ktorzy dufaią w pánie. list 303
125 psalm Gdy wyiął pan bog znie. list 304
126 psalm Jesliby pan bog nie zbu. list 305
127 psalm Bogosławieni wssytcy. list 306
128 psalm Często ná mię walczyli. list 306
129 psalm Z głębokośći wołałem. list 307
130 psalm Pánie boże nie iest. list 308
131 psalm Pámiętay mły pánie nád. list 309
132 psalm Oto iáko dobra iest rzecz. list 311
133 psalm Oto teras bogosławcie. list 311

234 psalm Chwalćie imie boże ch. list 312
135 psalm Chwalćie páná boga. list 314
136 psalm Nad rzekámi Babilon. list 315
137 psalm Bede chwalił ćiebie. list 317
138 psalm Pánie boże doświadczy. list 318
139 psalm Wyrwi mie miły pánie. list 321
140 psalm Pánie boże wołałem. list 322
141 psalm Wołałem do páná. list 324
142 psalm Pánie boże wysłuchay. list 325
143 psalm Bądź bogosłáwion pan. list 327
144 psalm Bede podwyssał ćiebie. list 329
145 psalm Chwal dusso moiá páná. list 331
146 psalm Chwalćie páná bogá. list 334
147 psalm Chwał Jeruzálem páná. list 335
148 psalm Chwalcie páná bogá. list 336
159 psalm Spiewayćie pánu bogu. list 338
150 Chwalćie páná bogá wswietych list 339

Koniec Regestru.

Beatus vir

Poczyna sie Zoltarz piesni Dawida proroká y Krolá żydowskiego.

ARGVMENTVM. PSAL. 1.

Pienie áldo piesń pierwssa/iest o Jiezusie pánie nássym/iż miał dobrą rádę y náukę ludu dáwáć/y owoc też wielki czynić.

BEatus vir qui non abijt in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilenciæ non sedit.

Wykład prosty.

BOgosłáwiony mąż ktory nieodssedł w rádę złosnikow/ áni stánął ná drodze grzessnych áni siedział ná stolcu záráżonym.

Wyrozymienie textu.

¶ Pan miły Jesus: ten mąsz bogosławiony nie odssedł w radę złosnikow z nimi zle wierząc: ani stał na drodze grzessnych z nimi zle czyniąc. Bowiem on wssytko dobrze vczynił. Marc, vij. Nie siedział

teſz na ſtolcu zarazonym zle nauczaiąc. Bowiem iego nauka była prawdziwa.

Sede in lege Domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte.

Ale w zakonie Bożym ieſt wola iego/á w tymże zakonie będzie rozmiſlał wednie y wnoci

¶ Dwie rzeczy zależą na ſprawiedliwego. Jedna: żeby wolą pełnił zakon Boży. Druga iżby w nim vſtawicznie rozmyſlał.

Et erit tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo.

A będzie iáko drzewo ſſczepione wedle wod płynących ktore da ſwoy owoc czáſu ſwego.

¶ Dał pan Jeſus owoc odkupienia ludzkiego y laſki ſwey: a to gdy pierwſſym razem na ſwiat przyſſedł: potym teſz na wtorym przyſciu da owoc drugi zmartwych wſtania y chwały wieczney.

Et folium eius nō defluet, & omnia quęcunq; faciet proſperabuntur.

A liſćie iego nieopádnie/y owſſem cokolwie vczyni będzie bárzo ſſczeſno.

¶ Liſcie: to ieſt ſłowa tego ſprawiedliwego człowieka nie opadną: bowiem na przeznoſcznie poydą: ale wſſytko będzie ſſczęſno y iemu y też tym ktorzy go przymą.

Non ſic impij non ſic ſed tanquam pulvis quem proijcit ventus a facie terræ.

Nie táko grzeſſnicy nietak/ale będą iáko proch ktory wiátr od ziemie podnoſi.

Nie

¶ Nie taki grzesznicy owoc dawaią: ale będą odrzuceni od oblicza bożego tak lekce iako proch (albo plewy (ktore wiatr barzo rychlo rozwiewa od ziemie. To iest: vczynki złych będą prozne y tez bez zaplaty: bo oni dostoyni są wieczney męki.

Ideo non resurgunt impij in iudicio, neq; peccatores in consilio iustorum.

A dla tego złosnicy nie powstaną w dzien sądny/ ani też grzesznicy powstaną ku radzie sprawiedliwych.

¶ Grzesznicy iż są odrzuceni od oblicza Bozego (nie powstaną) ku wielebności ciała: ani ku zgromadzeniu wybranych: bo potępieni nie będą w dzien sądny miedzy sprawiedliwemi policzeni.

Quoniam nouit dominus viam iustorum, & iter impiorum peribit.

Bowiem zna pan bog droge sprawiedliwych ale droga złosnikow zaginie.

¶ Zna pan bog y przymuie vczynki sprawiedliwych: Ale złych ludzi vczynki zaginą: bowiem bogu nie są przyiemne: poki sie nie vpamiętaią.

Psalm. 2. Pienie. 2.

W pieśni wtorey Dawid prorokuie/ Jako lud żydowski/ Herod krol/ y Pilat mieli sie zebrać/ y sprzysiąc przeciw panu Jesusowi/ á iako ie za to Bog otiec miał skárać. Też opowieda iż Jesus iest wierny syn Boży.

B ij Quare

QVare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania.

Y czemu sie ták przykro rozgniewáli pogáni/ A lud żydowski prożne rzeczy poczynał.

¶ Herod y Piłat to byli pogani: y lud żydowski: prozno o tym myslili zgładzic z swiata pana Jesusa Jakoby tak rzekł prorok. Zadna inssa przyczyna tego pobudzenia ich niebyła: iedno zazdrosc: a boiazn: aby swego miestca y krolestwa niestracili.

Astiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in vnum aduersus dominum, & aduersus Christum eius.

Powstali Krolowye ziemscy/ á kxiążętá zessli sie społem w iednosć náprzećiwko pánu/ y przećiwko Krystusowi iego.

¶ Krolowie byli Herod pierwssy: ktory dał dziatki pobic. Drugi Herod ktory na smierc pana Jesusowę przyzwolił: y tesz piłat kthory na vrzędzie krolewskim siedział.

¶ Takiesz Annasz. Kayfasz byli kxiążęta kapłanskie y tesz inssy przełozeni żydowscy: zessli sie wradę gdy mowili. Jestli go wypuscimy snadz przydą Rzymianie y wezmą nam miestce y lud nasz. Kayfasz tesz mowił. Lepieyci aby ten ieden człowiek vmarł nizliby lud wssytek miał zaginąc. Jakosz to napisał Jan swięty. Cap. xi.

Dirumpamus vincula eorum, & proijciamus a nobis iugum ipsorum.

Rozerwimy to ich więzienie/ á zrzućmy z siebie ich iárzmo.

¶ To są słowa ludu żydowskiego. Niechcieymy byc poddani posłussenstwu Krystusa y tesz vczniow iego.

Ale

Ale zrzucmy iarzmo tey nowey nauki Ewanie ie, a to pobiwszy zwolenniki y iego tesz samego.

Qui habitat in cœlis irridebit eos, & dominus subsanabit eos,

Ale ktory miesska w niebie násmieie sie z nich a pán bog sam ie bedzie nágrawał.

¶ Pan bog w niebie mięsskaiący daie na posmiech a to wniwecz obrociwszy radę ich y tesz pomstę na nie zesławszy. A iscie tak sie stało: bo potym Herod y Piłat byli wygnani. Piłat w Lugdunie miescie sam sie zabił. Takiesz Herod marnie z ssedł z swiata. Zydowie tesz po swiecie rosprosseni.

Tunc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo conturbabit eos.

Potym wiec knim bedzie mowił w gniewie swoim/á srogoscią swoią zásmuci ie.

¶ To będzie wdzien sądny: gdzie więc tym kthorzy sie iego woley na swiecie przeciwili: rzecze słowo srogie a barzo przykre: Idzcie przeklęci w wogien wieczny. ꝛc.

Ego autem constitutussum rex ab eo, super Syon montem sanctum eius, prædicans præceptum eius.

Wssákoż ia vstáwionem od niego ná Syon gorze swietey iego/przepowiedáiąc przykazánie iego.

¶ Słowa pana Krystusowe. Aczkolwie oni myslili y chcieli moię pamiątkę zgładzic: wssakosz to Bog ociec inaczey obrocił: bowiem mnie krolem y kaznodzieią swym vstawił.

Oto iawne proroctwo isz Krystus miał kazac na gorze Syon ktora iest nad Jeruzalem.

Dominus dixit ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te.

Rzekł do mnie pan Bog/tyś iest moy mi ły syn/iam dzisia ciebie vrodził.

¶ Słowa syna Bozego. Oto proroctwo iawnieysz pan Bog ma syna: gdy mowi. (Iam ciebie vrodził dzisia) co iest w moiey wieczności zawżdy cię rodzę: bo miłemu Bogu nic nie przeminęło. Teysz iemu nic nie iest przyszłego. Ale iemu wszytko iako nie nie: przeto mowi dzisia.

Postula a me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ

Zyday odemnie/á ia dam tobie zá dziedzictwo lud pogáński/á wszytki gránice ziemie dameć nádzierżáwe twoie.

¶ Ty słowa syá Boga oyca do swego syna według iego człowieczenstwa. (Zyday odemnie synu miły a ia dam wmoc tobie wszytkie krayny świata.) To sie stało gdy apostoły pan Jesus rozesłał po swiecie. Gdzieysz więc Piotr kazał po zydowstwie y we włoszech. Philip w samaryey y w Galilei. Bartłomiey y Tomasz w Indyey. Matheus w ziemi murzynskiey. Symon y Judas w Egipcie. Jakub w Hiszpaniey. Andrzey w Achaiey. Paweł w Brecyey we włoszech y we Francyey: a tak indzie inszy apostołowie.

Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringes eos.

Będzieß ie rzyądził miotłą żelazną/á iáko gárniec gliniány złamieß ie.

¶ To iest: Będzieysz ie rzyądził miły synu sprawie-

dliwo-

oliwoscią mocną: od prawdy nienachyloną: a ich serca złamiesz a zmiękczysz ku dobremu.

Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram.

Przeto iuż ninie wy krolowie temu rozumieyćie/ á vczćie sie wy ktorzy sądzićie ten swiat

¶ Rozumieycie isz nie wasz iest swiat: macie wierzchniego pana nad sobą: ktory was tesz będzie sądził tak iako wy insse sądzicie.

Seruite domino in timore, & exultate ei cum tremore.

Przeto służćie pánu Bogu w boiázni/ á ráduyćie sie iemu ze drżenim.

¶ Nie leda iako iemu slusscie ale w boiazni pokorney. Nie z przymussenia ale zdobrą wolą raduycie sie iz iemu sluzycie.

Apprehendite disciplinam ne quando ira scatur dominus, & pereatis de via iusta.

Sćierpćie káránie/ by snadz sie pan Bog nie rozgniewał ná was/ ábyśćie nie zgineli z drogi spráwiedliwey.

¶ To iest. Poddaycie sie pod karanie zakonu Bozego: dobrowolnie przyimuiąc: niechcecieli zaginąc.

Cum exarserit in breui ira eius, beati omnes qui confidunt in eo.

Kiedy sie iego gniew rospali á to będzie w rychle/ bogosłáwieni wssytcy ktorzy wnim duffánie swe pokłádáią:

¶ Gdy przyidzie wdzien sądny (a to będzie wrychle) to iest prętko a nagle gdy sie nikt nie nadzieye

tam srogo będzie sądził swe nieprzyiaciele.

Psalm. 3. Pienię. 3.

Trzecia pieśń o pánie Jesusie iáko mieli go żydowie zásmucáć y też troskáć. Jáko też vmrzeć miał y wstáć zmartwych.

Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me, multi insurgunt aduersum me.

Czemu sie ták mity pánie rozmnożyli ci ktorzy mnie zásmucáią barzo ich wiele ktorzy powstáią przećiwko mnie.

¶ To byli biskupowie y przełożeni duchownych wszeni też y zakonni Zicemiernicy.

Multi dicunt animæ meæ, non est salus ipsi in deo eius.

Wiele ich ktorzy mowią duszy moiey (rzekąc) niemać on żadney nadzieie w bodze swoim

¶ Swięty Augustyn. To czynili iż w iego zmartwych wstaniu rospaczali. Bowiem by temu byli vwierzyli nigdy by go Judasz niebył wydał: ani oni nie vkrzyżowali.

Tu autem domine susceptor meus es & gloria mea, & exaltans caput meum.

Ales ty mity pánie przyięciel moy y chwałá moiá, ty podwyssaß głowe moie.

¶ Przyięciel: to iest przyimuiący w swą obronę.

Voce mea ad dominum clamaui, & exaudo

xaudiuit me de monte sancto suo.

Głosem moim wołałem do páná bogá/ á on mnie wysłuchał zgory wysokości swoiey.

¶ Wołał pan Krystus na krzyzu wiszący y wysłuchan był: vspion był gdy wgrobie leżał: ale potym zmartwych wstał.

Ego dormiui & soporatus sum & exurrexi, quia dominus suscepit me.

Jam zásnął y vspionem y powstałem/ ábowiem pan Bog przyiął mnie.

¶ Oto proroctwo o zmartwych wstaniu pana Krystusowym. Nie mowi vmarł na krzyzu ale zasnął: bo aczkolwie prawie był vmarł: wkakosz iz przez krothki czas był vmarłym: bo telko przez czterdziesci godzin (abo trochę mniey iako niekrorzy Doktorowie powiedaią) przeto mowi iam zasnął.

Non timebo millia populi circumdantis me, exurge domine, saluũ me fac deus meus.

A przeto sie niebede bał ty siącá ludzi ktorzy mie ogárneli/ Powstań moy miły pánie á wybaw mie pánie Boże moy.

¶ To iest wywiedzi ducha mego zotchlaniey piekielney.

Quoniam tu percussisti omnes aduersantes mihi sine causa, dentes peccatorum contriuisti.

Abowiem ty miły pánie záráziß wssytki przećiwniki moie bez przyczyny/ á zetrzeß ich zeby.

¶ (Zarazisz) abo skarzesz wiecznym potępienyem

wſſytkie ktorzy mi ſie przeciwili bez przyczyny (a zęby) ięzyki ktoremi mnie ſromocili zetrzeſz a skaziſz: wniwecz ich mowę obrociwſſy.

Domini eſt ſalus, & ſuper populum tuum benedictio tua.

Od ciebie ſámego pánie ieſt wybáwienie zdrowie y błogoſłáwieńſtwo ná lud twoi ſwięti.

¶ Błogoſławienſtwo laski y chwały wieczney od ſamego Boga pochodzi.

Pſalm. 4. Pienie. 4.

Czwarte pienie o pánie Jezuſie/iáko miał być wyſłuchan w modlitwie y vpomina lud áby iego nieprzeſládowáli. Takież ie vpomina ku pokućie iżby náſládowáli dobrych vczynkow/dziękuiąc iemu iż wlepił wduſſe náſſe zakon przyrodzony.

CVm inuocarem exaudiuit me Deus iuſtitiæ meæ, in tribulatione dilataſti mihi.

Gdym ſie modlił wyſłuchał mie pan bog ktory mnie vſpráwiedliwia/á wſmutku ktorym ćirpiał roſſyrzyłeś mie miły pánie.

¶ Ta modlitwa iego była wogrodzcu y tez na kzryzu (Roſſyrzyleś mie.) S. Auguſtin. Abowiem ludzie ſwięci a ſprawiedliwi im więcey ſmutkami bywaią ſciſnieni tym więcey niebieskiego dobra żądaią.

Miſe-

Miserere mei, & exaudi orationē meam.

Smiłuy sie nádemną/ á wysłuchay modlitwę moię.

Filij hominum vsq; quo graui corde, vt quid diligitis vanitatē & queritis mendacium.

O synowie ludzcy dokądże będziecie ták twárdego á ćięszkiego sercá/ czemuśćie sie ták bárzo rozmiłowali proznośći á ssukaćie kłámstwá.

¶ Naprzod tu prorok vpomina lud zydowski y tez poganski aby przestali przesladowac pana Krystusa y sług iego.

¶ Proznośćią a klamstwem zowie imienie tego swiata: ktore klama słubuiąc przespiecznośc a niedawaiąc iey.

Et scitote quoniam mirificauit dominus sanctum suum, dominus exaudiet me cum clamauero ad eum.

A wiedzćie iże pan bog dziwno vczćił swiętego swego á wysłucha mnie pan Bog gdy modląc sie będę kniemu wołał.

¶ Jakoby chcial rzec prorok. Liepiey sie nawroczcie ku temu swiętemu panu Jesusowi kthorego pan Bog dziwnym obyczaiem vczcil: ato w iego swiętym poczęciu w zywoćie panienskim. Takiesz przy iego narodzeniu gdzie angiolowie spiewali. Gwiazda go tesz trzem krolom obiawila. Takiesz w iego kazaniu w vczynkach y tesz wcudach wielkich vczcil go pan Bog ociec ktory tez mnie wysłucha gdy sie iemu będę modlil.

Irascimini & nolite peccare quæ dicitis

in

in cordibus vestris,& in cubilibus vestris cõpungimini,

(A przeto) gniewaycie sie á niechcieycie grzessyć wtym co mysliçie w sercach wásszych/ á w łożku serdecznym skrucht pokuty swiętey trzymaycie.

¶ Gniewaycie sie na swoie grzechy: y na ludzkie: ale niechceycie grzessyc gniewem nierządnym: ale; rozum niechay rządzi wasz gniew.

Sacrificate sacrificium iusticiæ, & sperate in domino.

Ofiáruycie ofiárę spráwiedliwości á (zátym) pokłádaycie nádzieię w pánie bodze.

¶ Po tey pokucie potrzeba ofiary sprawiedliwych á cnotliwych vczynkow: a zatym pokładac nadzieię wpanie Bodze: bowiem żaden nie może mieć nadzieie wpanie Bodze: iedno ten ktory iemu cnotliwe vczynki offiaruye: bo inaczey byłaby to śmiałość vpoźna a nie nadzieia.

Multi dicunt quis ostendit nobis bona.

Wiele ieh iest ktorzy mowią y kto nam vkazat co są dobre vczynki.

¶ Jedno wiele iest ludzi prożnych nie wiernych y rospustnych: ktorzy mowią a ktoż może wiedzieć ktore są sprawiedliwe vczynki ktbore mamy offyarowac.

Signatum est super nos lumen vultus tui domine, dedisti leticiam in corde meo,

Ktorzy ták mowią źle mowią bo ty mity pánie náznámionowałeś nas świátłością oblic

oblicza twego á (stąd) dateś mi poćiechę wsercu moim.

¶ To iest wlepiłeś panie wdusse nassę zakon przyrodzony: przez kthory wsselki człowiek moze wiedziec ktore są sprawiedliwe a cnotliwe vczynki: ktorego zakonu trzy są częsci. Jedna: Trzymay sie dobrego: a wiaruy sie złego. Druga. Co tobie miło czyn drugiemu. A co tobie nielubo nie czyn drugiemu. Trzecia. Zadna dobra rzecz niepoydzie bez zaplaty: takiesz zadna zla bez pomsty.

A fructu frumenti, vini & olei sui multiplicati sunt.

Od mnostwá żytá winá y oleiu swego rozmnożyli sie.

¶ To iest a wssakosz tey dobroci twey mily panie ludzie niedbaią: ale sie więcey mnożą y kochaią wrzeczach czesnych w zycie y w winie y woleiu.

In pace in idipsum, dormiã & requiescã.

W pokoiu spotem zásnę y odpoczynę.

¶ Ale ia mily panie gardzą c tymi rzeczami czesnymi zasnę y odpoczynę radniey w pokoiu (to iest) w tobie mily panie ktory sam wsobie mieszkasz nieprzemienny.

¶ Is versus sequens cum sua expositione desiderabatur in exemplari/ cuius sensum ex probatis desumptum addidimus.

Quoniam tu domine singulariter in spe, constituisti me.

Bowiem ty sam mily pánie/ postánowiłeś mie wnádzici.

¶ Niezadne stworzenie. ani zadna inssa rzecz tylko ty sam mily panie z osobliwey laski swey postanowiłeś

mie

mie wtakiey nadziei: ktora mie nigdy nieposromoci: ani tez omyli: tak iz mogę w tey dufalosci smiele zasnąc y odpoczywac: czekaiąc przyssiey chwaly twey.

Psalm. 5. Pienie. 5.

Piąta piesń zámyka w sobie modlitwę z strony wssytkiego zboru krzesciáńskiego/ vkázuiąc iż miáłá być wysłuchaná. Dawa też znać ktorzy będą wyrzuceni z kośćiołá krzesciáńskiego.

VErba mea auribus percipe domine, intellige clamorem meum.

Słowá moie rácz vsłyssec miły pánie/ á wyrozumiey gorącemu wołániu memu.

¶ Są ty słowa wssytkiego zboru krzescianskiego ku panu Bogu.

Intende voci orationis meæ rex meus & deus meus,

Rácz przyzwolić głosowi modlitwy moiey: krolu moy y Boże moy.

Quoniam ad te orabo domine mane, & exaudies vocem meam.

(Abowiem) do ćiebie sie będę modlił miły panie (á znam to iż áleż) w záráń wysłuchaß głos modlitwy moiey.

¶ U zaran: to iest: w nowym zakonie ktory iest zakon łaski: kiedy sie począł dzien odkupienia ludzkiego

znie-

zniewoley dyabelskiey. Albo tez moze byc rozumiano (aze wzaran) to iest: gdy człowiek powstanie z nocy grzechow: na dzien pokuty.

Mane astabo tibi & videbo, quoniã non deus volens iniquitatem tu es.

Náraniey (miły pánie) stáne przy tobie á (tám wiec) vznam iżeś ty pan Bog ktory nikakie złości niechceß.

¶ (Naraniey) to iest: na początku nowego zakonu: abo powstawssy z grzechow Przy tobie to iest iuz więcey nie będę lezal w marnosci grzechow ale stanę przy tobie ktory nikakie grzechu nie lubisz.

Neq; habitabit iuxta te malignus, neq; permanebunt iniusti ante oculos tuos.

Ani przy tobie bedzie mießkał żaden zły człowiek áni zmiesskáią niespráwiedliwi przed oczymá twemá.

¶ Oto tu proroctwo isz pięcioraki rodzay ludzki iest wyrzucon z kosciola krzescyanskiego: zlosnicy: niesprawiedliwi: klamcy krwawi: zdradni. A zlosniki tu zowie nieczyste.

Odisti omnes qui operãtur iniquitatem, perdes omnes qui loquuntur mendacium.

Maß mierziączkę (ty miły pánie) ná wssytki ktorzy niepráwie czynią/y potráćiß wssytki ktorzy kłámáią.

¶ Augustyn. Klamstwo iest troiakie. Jedno smiessne: ktore bywa dla krotochwile. Drugie pozyteczne a to gdy kto klama ku swemu albo inssego pozytku takie iest niegdy grzech powssedni ale częsciey smiertelny. Trzecie szkodliwe: ku cudzey szkodzie: to zawsse iest z grzechem smiertelnym.

Vtrum

Virum sanguinum & dolosum abhominabitur dominus.

Człowieká krwáwego y zdrádnego pan Bog będzie nienázrzał.

¶ Tego ktory rozlewa niewinnie krew ludzką: albo ktory prześladuie człowieka nie sprawiedliwye albo ktory rozekrwawia czyie serce.

Ego autem in multitudine misericordiæ tuæ, Introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.

Ale (ia mity pánie dufaiąc) w wielkości miłosierdzia twoiego. Wnide wdom twoy á dam modłe (cześć y chwałe) w kościele swiętym twoim w boiáźni twoiey.

¶ Oto prorok naucza iako człowyek nie wpyssć ale w pokorze a wboiaźni Bożey ma w chodzić do kościoła.

Domine deduc me in iustitia tua propter inimicos meos, dirige in conspectu tuo viam meam.

Day mi sie) mity pánie) mnożyć w sprawiedliwości twey á to dla nieprzyiaciół moich á ráczy rządzić przed oblicznością swą drogi moie (bych niezábłądził.)

¶ Sprawiedliwosć Boża iest zakon iego. Nieprzyiaciele to są dyabli: albo y ci ktorzy człowieka ku grzechu przywodzą.

Quoniam non est in ore eorum veritas, cor eorum vanum est.

Potrze-

Potrzebać mi tego miły pánie áby mnie rzą-
dził. Abowiem w vściech tych (nieprzyiaćioł mo
ich) niemáß prawdy/á serce ich prozne iest.

¶ Niemasz prawdy wmych nieprzyiacieloch bo mie
zwodzą (serce ich prozne) bo prozno a falssywie my-
sląc pragną vpadu mego.

Sepulchrum patens est guttur eorum, lin
guis suis dolose agebant, iudica illos deus.

Gárdłá ich iako grob odtworzony/ięzyki
swemi chytrośćią sie obchodzili ty sam sądz ie
miły pánie.

¶ (Gardla ich) to iest: passczeki ich są tak smrodliwe
iako grob odtworzony: bo ich słowa są niezbedne: plu-
gawe: karzące insse y pogorssaiące.

Decidant a cogitationibus suis secũdum
multitudinem impietatum eorum expelle eos
quoniam irritauerunt te domine;

Day áby odpádli od złych mysli swo-
ych (by ich niespetnili.) A podług wielkośći grze
chow ich odrzuć ie (od siebie) bowiem ćie (zło-
śćią swą ku gniewu) pobudzili miły pánie.

¶ Niezą da tu prorok pomsty nad nieprzyiacielmi swe
mi widomymi: bowiem by to był grzech. Mowi to nie-
swą wolą ale duchem prorockim przepowiedaiąc iz sie
tak stanie wedlug boskiey sprawiedliwosci.

Et letentur omnes qui sperant in te, in ęter
num exultabunt, & habitabis in eis.

A záśię niechay sie weselą wssytcy kthorzy
w tobie nádzieię pokłádáią (á słussnie to/
ábowiem) náwieki sie będą rádowáć/á thy

w nich będzieß mießkał.

¶ Będą ſie radowac: tak wnątrz patrzaiąc na ſwiete oblicze boſtwa twego: y zewnątrz: patrząc na wielbione człowieczenſtwo twoie.

Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum, quoniam tu benedices iuſto.

A będą ſie w tobie przechwalać wſſyſcy ktorzy miluią imie twoie/ bowiem ty będzieß błogoſławił ſprawiedliwemu.

¶ Bdyżeś ty ieſt chwała ludzi dobrych: przeto w tey nadzei poſtawieni tą chwałą (będą ſie przechwalac: bowiem ty będzieß ſprawiedliwemu błogoſławił) aby ſie mogł złego wwiarowac a dobrego trzymac.

Domine vt ſcuto bonæ voluntatis tuæ: coronaſti nos.

Ty miły pánie iákoby tarczą dobrey woley twey zaſſczyciłeś nas.

¶ Wyrozumienie tego. Tak wielkie ieſt miły panie miłoſierdzie twoie: iże też złaſki twey mozem ſie złego wwiarowac a dobrze czynic.

Pſalm. 6. Pienie. 6

Tá pieſń ieſt pirwſſa miedzy pokutnymi. A zámyka w ſobie nábożną modlitwę dla odpuſſczenia grzechow ſmiertelnych.

DOmine ne in furore tuo arguas me, neqꝫ in ira tua corripias me.

Miły

Miły pánie nierácz mie w srogośći twoiey karáć (zá grzechy moie ćieszkie) áni mie ráczy bić w gniewie twoim.

¶ To iest: Tu miły panie raczy mie karac poki iest czas laski. A nieraczy tego karania zachowac na on czas gdy sie vkaze srogosc gniewu twego w dzien sądny.

Miserere mei domine quoniã infirmus sum: sana me domine quoniã conturbata sunt omnia ossa mea.

Smiłuy sie nádemną miły pánie bomći ia krewki vzdrow mie miły pánie boć są zásmucony wssytki kośći moie.

¶ (Krewki to iest rychley ku z grzesseniu. Aug. S. iz mi ścięszkośćią przychodzi zlego sie vwiarowac a dobrze czynic (kosci moie) wssytkie siły sumnienia mego.

Et anima mea turbata est valde: sed tu domine vsq; quo.

Y dussá też moiá zásmuconá bárzo ále ty miły pánie ách dokądże (przedłużasz vzdrowić ią y posilić.)

¶ Grzegorz. S. Dussa moia zasmucona iz z grzessyla: iz dobrego pana obrazila: y z stracila zywoth a smierc potępionych zasłuzyla.

Conuertere domine & eripe animã meã: saluum me fac propter misericordiam tuam.

Náwroć sie miły pánie á wybaw dusse moie ráczy mie zbáwić dla miłosierdzia twego.

¶ Nawroc sie od srogiey sprawiedliwosci twey ku miłosierdziu (wybaw dussę moię (od vplecienya

swieckiego: od żądz cielesnych: od iarzma złego zwyczaiu.

Quoniam non est est in morte qui memor sit tui, in inferno aũt quis confitebitur tibi.

A to miły pánie rácz vczynić pokim náświećie/ Abowiem w smierći (wieczney) y kto ná ćie bedzie pámietał/ takieß w piekle y kto ćie bie pochwali.

Laboraui in gemitu meo: lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrimis meis stratum meum rigabo.

Vsiłowałem wżalu swoim/ bede ná káżdą noc omywał łożko swoie/ y pośćiel moie bede łzámi pokrapiał.

¶ To iest. Porusz sie miły panie ku miłosierdziu boty znasz iż ia siłnoscz czynię wżałośći serca za grzechy moie a iuż będę omywał łoszko sumnienia mego: y pośćiel ciała mego łzami pokropię. Sumnienie tu zowie łożkiem: Bowiem iako łoże lube iest zdrowym a prykre niemocnym: tak też sumnienie czyste lube iest dobremu ale przykre nieczystemu.

Turbatus est a furore oculus meus, inueteraui inter omnes inimicos meos.

Zásmućiło sie od srogośći gniewu twego (miły panie) oko moie/ bowiem stárzałem sie miedzy mymi nieprzyiaćielmi.

¶ Oko serdeczne ma byc rozumiano. A nieprzyiaciele są grzechy nasse. (miedzy nieprzyiacielmi) miedzy grzechy.

Discedite a me omnes qui operamini ini-

iniquitatem, quoniam exaudiuit dominus vocem fletus mei.

¶ Przeto iżem ſie na płacz vdał y na pokutę: Odſtąpcie (iuż odtychmiaſt) odemnie ktorzy złość ſprawuiecie: boć wyſłuchał pan bog głos płaczu mego.

Exaudiuit dominus deprecationem meam dominus orationem meam ſuſcepit.

Wyſłuchał pan Bog modlitwę moię/á pan Bog prozbę moię przyiął.

¶ Takż grzeſſny wſſelki ma miec nadzieię będzieli ſie też tak ſprawował ku panu Bogu.

Erubeſcant & conturbentur vehementer inimici mei: Conuertantur & erubeſcant valde velociter.

A gdyżem iuż wolen od grzechow przeto. Niechay ſie záſromaią á záſmucą bárzo wſſyſcy nieprzyiaćiele moi/niechay ſie záſromáią y náwroca co nárychley.

Pſalm. 7. Pienie. 7.

Tá pieſń o niewinnoſci páná Jeſuſá o iego w niebo wſtąpieniu.

Domine deus meus in te ſperaui ſaluum me fac: ex omnibus perſequentibus me & libera me.

Pánie Boże moy w tobiem pokłádał nádzieię moię/zbaw mie od wſſyſtkich prześlá-

downikow mych á wybaw mie.

¶ Słowa ty są spersony pana Jezusa: a moze ie tesz wsselki człowiek mowic spersony swey: (przesładownikow moich) to iest od zydow: a sługi moie: od ich nieprzyiaciol.

Ne quando rapiat vt leo animam meam dum non est qui redimat neq; qui saluum faciat.

By kiedy nie vchwyćił (moy przesłádowcá iáko lew dusse moiey/ Bo nieiest inssy ktoryby odkupił áni ktoryby vzdrowił.

¶ (Ktoryby odkupił) rodzay ludzki od potępienia: iedno ty sam boze oycze: a to przez smierc mego człowieczenstwa: mowi pan Krystus. A człowiek inssy ma to obracac ku synu Bozemu.

Domine deus meus si feci istud: si est iniquitas in manibus meis.

¶ Co na mie kładą zydowie isz bych był bluznierz: abo izbym zakazował dani Cesarskiey: ty znasz.

Miły pánie iestlim ia to vczynił (ty znasz iesli iest ktora złość wrękoch) abo vczynkách moich.

Si reddidi retribuentibus mihi, mala: decidam merito ab inimicis meis inanis.

Wssytko to dobrze ty znasz miły panie. Jestliżem ia wracał złe tym ktorzy mi złym oddawáli (dobroći moie) niechći slussnie vpádnę od nieprzyiaciol mych bez pożytku.

¶ Rozumiey: Bez pozytku mego (abo męki moiey Mowi pan Krystus.

Per

Persequatur inimicus animam meam: & comprehendat & cōculcet in terra vitam meam & gloriam meam in puluerem deducat.

Jestliby to wemnie było miły pánie. Niechay przesláduie nieprzyiaćiel duszę moię/niech ći vchwyći y podepce ná ziemię żywot moy/á chwałę moię w proch (ábo wniwecz) niechay obroći.

Exurge domine in ira tua: & exaltare in finibus inimicorum meorum.

Powstań miły pánie w gniewie twoim (náprzećiwko nieprzyiaćielom moim) á vkaż moc swą w gránicach nieprzyiaćioł moich.

Et exurge domine deus meus in præcepto quod mandasti: & synagoga populorum circumdabit te.

A powstań miły pánie wosądzeniu ktores obiecał.

¶ To iest. Napełni to aby lud zydowski był skaran: cos przez proroki obiecał iż masz skarac nieprzyiaciele moie.

A tedy zebránie ludu z pogáństwá poszłego obstąpi ćie.

¶ To iest. Przystanie ktobie: a przyidzie ktobie nawrociwszy sie przez wiarę.

Et propter hanc in altum regredere: dominus iudicat populos.

Dla tego wstęp miły pánie ná wysokość

tyś iest pan ná ktorego zależy wssytek świát sądzić.

¶ Dla tego: ludu zebranego: zboru świętego krzesciańskiego. A są ty słowa proroka do pana Jezusa prorokuiąc iż miał w niebo wstępic: a swym miestce zgotowac.

Iudica me domine secundum iustitiam meam & secundum innocentiam meam super me.

(A przeto) ráczy mie sądzić według spráwiedliwości mey y według niewinności moiey.

Consumetur nequitia peccatorum, & diriges iustum: scrutans corda & renes deus.

Niechay będzie dokonána złość grzeszników/(ty pánie boże) ktory znasz sercá y myśli ludzkie powyssysz spráwiedliwego,

¶ To iest: vczyn to miły panie: aby złosc przesladowników moich była dokonana: a ty miły panie powyszssysz sprawiedliwego Krystusa syna twego (albo człowieka niewinnego.)

Iustum adiutorium meum a domino: qui saluos facit rectos corde.

Spráwiedliwa pomoc moiá od páná bogá ienże zbawia ty ktorzy są dobrego sercá.

Deus iudex iustus fortis & patiens, nunquid irascetur per singulos dies.

Pan bog iest sędzia spráwiedliwy mocny á długo złości ćirpiący izaż będzie sie gniewał káżdy dzień.

ćierpiec/á potym wziąć zá to wielką chwałę.

DOmine dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in vniuersa terra.

Panie pánuiący nász o iáko dziwne iest imię twe po wssytkim swiecie.

¶ A dobrze mowi iż dziwne: Abowiem gdy pan Jezus przyssedł na ten swiat. Tedy z tego imienia Jezus obiawiony są czterzy boskie taiemnice. Vssechmocnosc: Mądrosc: Miłosierdzie: y Sprawyedliwosc: Vssechmocnosc obiawiona iest przez cuda kthore pan Jezus czynił y swięci iego. Mądrosc przez iego naukę. Miłosierdzie przez iego mękę y smierc. A sprawiedliwosc przez iego z martwych wstanie y wniebowstąpienie. A ty wssytki czterzy rzeczy są w tey pieśni wyrazone.

Quoniam eleuata est magnificentia tua super cœlos.

¶ A to dla tego dziwne iest imię twoie swięte.

Abowiem podniesioná (y podwyssoná) iest wielmożnosć twoiá nád niebiosá.

Ex ore infantium & lactantium perfecisti laudem propter inimicos tuos: vt destruas inimicum & vltorem.

Zust niewinnych dziatek y iesscze s sących dokonałes (y potwierdziłes) chwałę swą dla nieprzyiaciół twoich áby skáził nieprzyiaćielá y pomsćićielá.

¶ To sie spełniło: Gdy pan Jezus iadąc na oslicy do Jeruzalem był chwalon od dziatek zydowskich ktore wołali. Zbaw nas synu Dawidow. Błogosławiony

ktory

ktory przychodzi w imię Boze. Mathei. 21. Aby z stąpil zeby zesromocil nieprzyiaciele swe ktorzy sie nad tobą chcieli mscic: to iest lud zydowski y dussne nasse nieprzyiaciele.

Quoniã videbo cœlos tuos opera digitorum tuorũ lunam & stellas quę tu fundasti.

Abowiem vyrzę y oglądam niebiosá twoie y vczynki pálcow twoich/miesiąc y gwiazdy ktoreś ty stworzył.

¶ Przez niebiosa rozumie Apostoly ktores mily panie doskonale vczynil. Abo niebiosa pismo swięte ktore palcem Bozym: to iest duchem. S. iest obiawiono. Vyrzę tez miesiąc: to iest kosciol twoy a zebranie ludu krzescianskiego cudne iako gwiazdy.

Quid est homo ꝙ memor es eius: aut filius hominis quoniam visitas eum.

Y co iest człowiek iż nań ták pámiętasz (miły) pánie) álbo y syn człowieczi iż go ták náwiedzasz

¶ Pamiętasz na człowieka (izes go raczyl odkupic A syna człowieczego) pana Krystusa: ize go nawiedzasz cięszkim karaniem y męką dla nas: Jakoby tak rzekl prorok y czym ci tho dobrodzieystwo człowiek zasluzyl.

Minuisti eum paulominus ab angelis gloria & honore coronasti eum & constituisti eum super opera manuum tuarum.

Vmnieyssyłeś go máło mniey od Angiołow/chwałą y dostoynośćią okrasiłeś iego y vstáwiłeś go nád vczynkámi rąk twoich.

¶ Umnieyssyleś go czusz pana Krystusa syna twego vczyniwssy go cierpliwym y smiertelnym: A tak nieiako vnizonym od angiolow.

Om-

Omnia subieci sti sub pedibus eius: oues & boues vniuersas insuper & peccora cāpi.

Wssytkoś poddał pod nogi iego owce y woły wsselkie á nád to y wssytko stworzenie.

¶ Pod nogi iego: to iest pod moc pana Krystusa ktoremu poddano wssytko stworzenie.

Volucres cœli & pisces maris. qui perambulant semitas maris.

Ptastwo powietrzne y ryby morzkie ktore przepływáią ścieszki morzkie.

Domine dominus noster: quam admirabile est nomen tuum in vniuersa terra.

Pánie pánuiący nász iáko bárzo dziwne iest imie twoie po wssem swiećie.

Psalm. 9. Pienie. 9.

W tey piesni prorokuie iáko wprzyśćiu ná swiát páná Jezusá miáłá vstać moc dussnego nieprzyiaćielá y Bátwochwálstwo, Tákiesz o sądnym dniu y o Antykryśćie.

Confitebor tibi domie in toto corde meo narrabo omnia mirabilia tua.

Będę chwalił ćiebie miły panie wewssytkim sercu moim/ wssytki dziwne dzieie twoie będę rospowiádał.

Dzi-

¶ Dziwne dzieie. Czus starego y nowego zakonu gdzie wssytko dziwno sprawił pan Bog.

Letabor & exultabo in te psallam nomini tuo altissime.

Będę sie weselił y rádował w tobie/ A będę chwalił imię twoie pánie nawyssy.

In conuertendo inimicum meum retrorsum, infirmabuntur & peribunt a facie tua.

Gdy odwroćisz wstecz nieprzyiaćielá mego/ á przećiwnicy moi będą zemdleni/ y zginą od oblicznośći twey.

¶ To iest: dla tego sie będę weselił: abowyem ty miły panie odrzucisz nieprzyiaciela dussnego dyabła. Jakoż to sam pan Krystus mowił. Joannis. 12 iusz teraz kriąże tego swiata będzie precz wyrzucono. Takiesz przeciwnicy zginą od oblicznosci twey: A to gdy przyidziesz w dzien sądny sądzic grzessne.

Quoniam fecisti iudicium meum & causam meam sedisti super thronum qui iudicas iustitiam.

Abowiem (ty miły pánie) sam siebie postáwiłeś sędzią y obrońcą moim/ siadłeś ná stolcu sądecznym/ ty ktory sądzisz spráwiedliwość.

Increpasti gentes & periit impius: nomen eorum delesti in æternum & in seculũ seculi,

Złáiałeś pogaństwo á wthym zginął złostnik.

¶ Czusz przez apostoły ktores rozesłał po swiecye

kto-

ktorzy tak pogany bakali iz tez złostnik: zły duch y: wsselki bałwochwalca zginą na wieki.

Zagłádziłeś (miły pánie) imie ich ná wieki (y doskonánia żywotá.)

Inimici defecerunt frameę in finem: & ciuitates eorum destruxisti,

Zdrády (błedne y okrutne) nieprzyiaćielskie iuż vstáły ná wieki/ y miástá ich pokáziłeś.

¶ Zdrady nieprzyiacielskie dyabelskie ktoremi zdradzał rodzay ludzki. A to sie iusz spełniło poczęsci: wssakosz zupełnie sie spełni gdy zbawiciel po wtore na sąd przydzie.

Perijt memoria eorum cum sonitu: & dominus in æternum permanet.

Zginetá pámiątká ich z wielkim giełkiem/ á pan bog mieszka ná wieki.

¶ Pamiątka ich (cusz poganow y bałwochwalcow) Z wielkim gielkiem (to iest) z przeciwianim chcąc bronic fałssywych bogow swoich.

Parauit in iudicio thronum suum: & ipse iudicabit orbem terræ in æquitate: iudicabit populos in iustitia,

Zgotował ná sąd stolec swoy: á sam bedzie sądził wssytek swiát w spráwiedliwośći/ Ludzie bedzie sądził spráwiedliwie.

¶ To proroctwo będzie osądnym dniu: gdy postawi dobre na prawicy a zle na lewicy.

Et factus est dominus refugium pauperi: adiutor in oportunitatibus in tribulatione.

A stał sie (tą chwilą) pan Bog vćieczką vbo-

vbogiemu(ludu krzeſciańſkiemu) ſtał ſie ſpo-
możyćielem w potrzebiznoſćiach w ſmutku ich.
¶ Dobrze mowi w potrzebiznoſciach y w ſmutku
abowiem ſmutki tego ſwiata ſą potrzebne człowieko-
wi:gdyż iego popychaią ku nawroceniu:a odpychaią
od ſwiata.

Et ſperent in te qui nouerunt nomen
tuum quoniam non dereliquiſti querentes
te domine,

A(dla tego)niechay nádzieie pokłádáią
w tobie ſámym(miły pánie) ći ktorzy vználi
imie twoie/ boś nieopuſćił tych ktorzy ſłucháią
ćiebie ſámego miły pánie.

Pſallite domino qui habitat in ſyon (an-
nunciate inter gentes ſtudia eius.

Chwalćie páná bogá ktorzy mieſzkáćie
w Syon/ á przepowiedayćie miedzy pogáńſt-
wem vczynki iego.
¶ Syon (to ieſt w koſciele bogomyſlnym (vczyn-
ki iego.) Ewangelią iego ſwiętą ktora ieſt o iego v-
czynkach.

Quoniam requirens ſanguinem eorum
recordatus eſt,non eſt oblitus clamorem pau
perum.
(A ſmiele przepowiádayćie)boć on wſpomio-
nął ná rozlanie krwie wybránych ſwych chcąc
iey ſćigáć/áni zápámięta wołánia vbogich.
Gdyſci wſpomionął:a tak ſie pomſci czaſu ſwego(vbo-
gich)ktorzy dla niego opuſcili ſwiat:przyiaciele:bogac-
twa:roſkoſſy y zywot na koniec.

Miſe-

Miserere mei domine, vide humilitatem meam, de inimicis meis.

Smiłuy sie pánie nádemną/wezrzy ná vdręczenie moie od nieprzyaćioł moich.

¶ Smiłuy sie) oto vkazuie ktore'a iakie to iest wołanie vbogich: od panow złych okrutnych vdręczonych.

Qui exaltas de portis mortis, vt annunciem omnes laudationes in portis filiæ Syon.

Ty miły pánie) ktory mnie wybawiaß z vliczek smierći.

¶ Z błędu pogańskiego: y zacmienia zydowskiego y ze wssytkich grzechow a pokus dyabelskich.

Abych przepowiádał wssytki chwały twoie w vliczkach corki Syon.

Exultabo in salutari tuo, infixe sunt gentes in interitu quem fecerunt.

A przeto) będę sie rádował w zbáwićielu twoim (pánie Jesusie) bo iusz polgneli nieprzyiaćiele moi w tym záráżeniu ktore mi byli zgotowáli.

¶ Nieprzyiaciele) pogani a przesladowce swiętych abowiem bijąc cialo swiętych męczennikow sami pozabiiali dusse swoie.

In laqueo isto quem absconderunt, comprehensus est pes eorum.

W tymże sidle ktore zástáwili vwięzłá ich nogá.

¶ w tymże fidle: w tey zdradney wierze poganskiey

Cognoscetur dominus iudicia faciens, in operibus manuum suarum comprehensus est peccator.

Przydzie ten czás gdy bedzie vznan pan bog sądzący/ á bowiem w vczynkoch swych vchwycon iest grzessny człowiek.

¶ Ten czas będzie w dzień sądny gdy rozdzieli zle od dobrych nie tylko zasługą ale tesz miestcem:) vchwycon grzessny) abowiem zle vczynki ktore z sobą zły człowiek poniesie na sąd: ty samy go będą soczyc y sądzic. Otoz to ono słowo ktore często mowimy: w dzień sądny samo sąmnienie będzie swiatkiem człowieczym.

Confiteantur peccatores in infernum; omnes gentes quæ obliuiscuntur deum.

Gdzieß wiec) będą stráceni do piekłá grzessnicy/ y wssytcy pogáni ktorzy zápámiętawáią páná bogá.

¶ To iest ktorzy gardzą panem Bogiem prawdziwym.

Quoniam non in finem obliuio erit pauperis, pacientia pauperum non peribit in finem

Abowiem nie náwieki zápámięta pan bog vbogie° / cierpliwość vbogich niezáginie náwieki

¶ O iaka to wielka pociecha vdręczonym ludziem.

Exurge domine, non confortetur homo, iudicentur gentes in conspectu tuo.

Powstań miły pánie / Nieday sie posiłáć człowiekowi ztemu/ osądz pogány przed oblicznośćią twoią.

Przez

¶ Przez człowieka złego rozumie Antykrysta y iego namiastki.

Constitue domine legislatorem super eos, vt sciant gentes quoniam homines sunt.

Vstaw miły pánie fałssywego vstawcę zakonu nad nimi.

¶ Czusz nad pogany: iako nad Neronem: nad Domicyanem: Dyoklecyanem y inssemi przesladowniki wiary swiętey. Jakoby tak rzekł Prorok. To wiem miły panie iż vstawisz nad pogany fałssywego Antykrysta: gdyż niechcieli przyiąć zakonu twego.

Niech sie kiedy dowiedzą pogáni iż są smiertelni.

Vt quid domine recessisti longe, despicis in oportunitatibus in tribulatione.

Czemuż miły pánie odstąpił ták dáleko.

¶ Czemu tak długo przesladowanie na sie przepusszczasz.

Gárdziß słussnie y pożytecznie y przepusszczaß smutki.

Dum superbit impius, incenditur pauper, comprehenduntur in consilijs quibus cogitant.

Abowiem) gdy sie pysni złośćiwy człowiek.

¶ Usselki przesladowca wiary swiętey krystusowey.

Tedy tym więcey sie rospala vbogi człowiek.

¶ Rospala sie ku dobroci to iest rozzala sie.

Sámi sie vławiaią wrádzie ktorą myslą.

¶ Sami przesladowcy: Antykryst y tez iego nasladuiący.

Quoniam laudatur peccator in desiderijs

animæ suæ & iniquus benedicitur.

¶ A day miły panie (to iest wiem iż to dasz) aby sami sie vłowili.

Abowiem (miedzy nimi) grzessny á złosciwy człowiek chwałe ma w złych żądzach dusse swey/ á niespráwiedliwemu pochlebuią chwaląc iego.

Exacerbauit dominum peccator, secundũ multitudinem iræ suæ non queret.

Yż pobudził y porussył páná bogá grzessnik.

¶ Antykryst y przesladowca ludzi dobrych.

Przeto dla wielkiego gniewu swego niebędzie ssukał.

¶ Czusz pan bog złego człowieka: zeby sie nad nim tu na tym swiecie pomscił: zkądze znac iże sie pan bog nawięcey gniewa: gdy tu na swiecie złego nie karze ani sie mści: to iest znak wiecznego potępienia.

Non est deus in conspectu eius, inquinate sunt viæ illius in omni tempore.

Niema Bogá przed oblicznością swoią/ przeto też vczynki iego są pokaláne zawżdy.

¶ Otosz nauka: ktory człowiek niema Boga przed oczyma swemi: taki vstawicznie z iednego grzechu w drugi wpada: przeto mowi (zawzdy.)

Auferentur iudicia tua a facie eius, omniũ inimicorum suorum dominabitur.

Odeymie spráwiedliwość twą od sercá swego.

¶ To iest: niechce baczyc iestli iest pan sprawiedliwy.

A nád wssytkiemi nieprzyiaćielmi swemi

mi będzie pánował.

¶ Czuſz Antykryſt: abowiem będzie panował nad krześciany przeſladuiąc ie: drugie też mocą y zdradą ſobie podda.

Dixit enim in corde ſuo non mouebor a generatione in generationem ſine malo.

Abowiem pomyſlił w ſercu ſwoim/ od rodzáiu do rodzáiu nikt mie nie ruſzy (od tego mocárſtwá y páńſtwá moiego) á będę záwżdy bez złego.

¶ A dla tego mowi Antykryſt: Abowiem z wielkiey pychy będzie mniemał aby iego páńſtwo nigdy niemiało być z rzucono ani oddalono.

Cuius maledictione os plenum eſt & amaritudine & dolo, ſub lingua eius labor & dolor.

¶ Nie doſyć iż tak złe Antykryſt będzie myſlił ale też w uściech iego pełno ieſt gorżkoſci y zdrady. Złorzeczenia y bluźnienia bo on będzie Jezuſa bluźnił.

Pod ięzykiem iego ſmutek y żáłoſć.

¶ To ieſt: tylko ſmutek y żałoſć będzie on zadawał ludu ſwiętemu.

Sedet in inſidijs cum diuitibus in occultis vt interficiat innocentem.

Siedzi z bogátymi tákomcámi kuiąc zdrády áby w táiemnoſći niewinnego zábił.

¶ Siedzi) to ieſt: będzie ſądził niewinnego. &c.

Oculi eius in pauperem reſpiciunt, inſidiatur in abſcondito quaſi leo in ſpelunca ſua.

Oczy iego ná vbogi á pokorny lud záglą-

dáiąc wtáiemnośći śidłá záſtawia iáko lew we iáſkini ſwoiey.

¶ Abowiem będzie okrutnie drapał Antykryſt: lud pana kryſtuſow.

Inſidiatur vt rapiat pauperem, rapere dum attrahit eum.

Zákłáda załogi áby vchwyćił vbogiego gdy go ku ſobie łágodną zdrádą przyćiąga.

¶ Swięty Auguſtyn. Troiakie ieſt kośćioła ſwiętheg o przeſladowanie. Pirwſſe ieſt gwałtowne: a to było gdy męczenniky okrutnie mordowano. Vtore zdradliwe ktore było y ieſt od kacerzow. Trzecie oboie: to ieſt y okrutne y zdradliwe. To będzie czaſu Antykryſta: y teraz ſie iuz poczyna gdy pogani y kacerze na lud bozy powſtawaią.

In laqueo ſuo humiliabit eum, inclinabit ſe & cadet cum dominatus fuerit pauperum.

W ſidle ſwoim ſćiſnie iego/á potym náchyli ſie y pádnie/ gdy ieſſcze okrutnie będzie pánował nád vbogimi.

¶ To ieſt. Antykryſt lud bozy ſciſnie. ꝛc. wſſakoſz vpadnie gdyz ſie nienadzieie.

Dixit enim in corde ſuo oblitus eſt deus, auertit faciem ſuam ne uideat in finem.

A ſłuſſnie Antykryſt vpádnie/przyczyná tego. Abowiem rzekł wnádętym ſercu ſwym/ zápámiętatći bog/odwroćił oblicze ſwe áby ná wieki nie wezrzał.

¶ Aby nie wezrzał) na lud zydowski abo na cięſzkoſc vpadu złego człowieka (iako na Antykryſta) Gdy mnima aby pan Bog iego myał przepamiętać iz nienatych

tychmiast karze.

Exurge domine deus & exaltetur manus tua, ne obliuiscaris pauperum.

Powstań miły boże á obiáw moc twoię niezápominay vbogiego.

¶ W tak cięszkim przesladowaniu iego od złego człowieka.

Propter quid irritauit impius deum, dixit enim in corde suo non requiret.

A czemu człowiek złośćiwy pobudzał swem bluznienim páná Bogá / á mowił w sercu swym niepobaczyć bog.

¶ Człowiek ten złośćiwy rozumie sie Antykryst albo tez iego namiastek.

Vides quoniam tu laborem & dolorem consideras, vt tradas eos in manus tuas.

(Ale nieták iest miły pánie) bo ty baczysz y widzisz iáko ie masz dać w moc spráwiedliwośći ręki twoiey / ábowiem ty baczysz siłowánie y boleść swiętych twoich.

¶ Iako ie masz dac: cusz Antykrysta y iego nasladowce.

Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor.

Tobie (sámemu ku obronie) zostáwion iest vbogi / siroćie ty (miły pánie) będziesz pomocnikiem.

Contere brachium peccatoris maligni, queretur peccatum illius & non inuenietur.

A przeto ſkaś á zetrzy rámię grzeſſnego/ będzie ſſukan grzech iego á niebędzie nálezion.

¶ Grzech iego) Czuſz Antykryſta y teſz iego namiaſtkow (nie będzie nalezion) bowiem zginie z grzechem ſwoim.

Dominus regnabit in æternum & in ſæculum ſæculi, peribitis gentes de terra illius.

Ale pan Bog będzie krolowat ná wieki y przez czáſy wſſytkich wiekow/ á wy grzeſſnicy zginiećie z ziemie iego

¶ Ziemia iego ieſt ziemia zywiących.

Deſiderium pauperum exaudiuit dominus, preparationem cordis eorum audiuit auris tua.

Ządzą vbogich wyſłucha pan bog/ vchomiłoſierdzia twego (miły pánie) wyſłucháło ſerce ich nágotowáne tobie.

Iudicare pupillo & humili. ut non apponat ultra magnificare ſe homo ſuper terram.

Wyſłuchałeś ie w tym) áby przyſądził ſpráwiedliwość ſiroćie y pokornemu áby ſie więcey nie ſmiał zły człowiek wielbić (z mocy ſwey ná ſwiećie.

Pſalm. 10, Pienie, 10.

W tey pieſni ſą ſłowá z ſtrony zboru krzeſćiáńſkiego/ náprzećiwko kácerzom / y teſz iáko pan

pan bog broni pokornych/ takiesz mowi prorok o mękach piekielnych.

IN domino confido quomodo dicitis animæ meæ, transmigra in montem sicut passer.

W miłym Bodze mam dufánie iákosz tedy mowićie dussy moiey przenieś sie ná gorę iáko wrobl.

¶ To iest y czemu wy fałssywi wykładacze pisma swiętego mowicie ku mnie abych sie od dobrey wiary przeniosł: na wysokąć pychę wassę: iako wrobl lata na gorę.

Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum, parauerunt sagittas suas in pharetra, ut sagitent in obscuro rectos corde.

Abowiem oto grzessnicy ná ćiągnęli łuk swoy/ nágotowáli zastrzały w tyle swoym áby vstrzeláli w táiemnośći ludzie dobrego sercá.

¶ Grzessnicy) kacerze złosciwi (naciągnęli łuk) fałssywe pismo swoie aby zwodzili ludzie proste.

Quoniam quæ fecisti destruxerunt, iustus autem quid fecit.

Abowiem coś ty náprawił (miły pánie) oni skázili/ y coż wam vczynił spráwiedliwy.

¶ Sprawiedliwy (cusz pan Krystus isz tak iego naukę y pismo zakonu iego skazicie wy kacerze.

Dominus in templo sancto suo, dominus in cœlo sedes eius.

Pan bog ieſt w koſciele ſwiętym ſwoim pan bog ma wniebie ſtolec ſwoy.

¶ w Koſciele) to ieſt w duſſach ſprawiedliwych przeto ich zawſſe będzie bronie.

Oculi eius in pauperem reſpiciunt, palpebræ eius interrogant filios hominum.

Oczy iego máią wzgląd ná vbogiego/á brwi iego bádáią ſie ſynow ludſkich.

¶ Na vbogiego (to ieſt na pokornego aby iego bronił. Badaią ſie) bowiem on iaſnoſcią boſtwa ſwoiego przewiaduie taiemnoſci ſerc ludskich.

Dominus interrogat iuſtum & impiũ, qui autem diligit iniquitatem odit animam ſuam.

Pan bog pyta ſpráwiedliwego y złego/á ktory ſie rozmiłuie grzechu gárdzi duſſą ſwoią

¶ Pytary doſwiadcza mękami (Rozmiłuie grzechu) ten ſie grzechu rozmiłuye ktory wnim trwa a powſtac niechce.

Pluet ſuper peccatores laqueos, ignis ſulphur & ſpiritus procellarum pars calicis eorũ.

Pan bog ſpuſći ná grzeſſniki iáko deſſcz ſidłá/ogień/ſárkę y wiátry náwáłnoſći/á to będzie cząſtká ich kielichá.

¶ Oto czworaka męka piekielna. Pierwſſa ieſt ſidło: ktoremi tak będą vplecieni iz niewynidą zmąk nawieki. Utora palenie ognia. Trzecia ſmrod iako ſarka. Czwarta niepokoy ktory ſie przez wiatry rozumie. A mowi cząſtka (bowiem ieſſcze) to nie wſſytki męki potępionych ale tylko cząſtki kielicha to ieſt męki ich.

Quoniam iuſtus dominus & iuſticias dilexit, æquitatem vidit vultus eius.

Abo-

Abowiem spráwiedliwy iest pan Bog/a spráwiedliwość vmiłowat/bo ná spráwiedliwość pátrzy oblicze iego.

Psalm. 11. Pienie. 11.

Modlitwá iest rodzáiu ludskiego do páná Bogá áby raczył zesłáć syná swe° ná swiat/przeto ták sie modlili prorocy j swieci wstárym zakonie

SAluum me fac domine quoniam defecit sanctus, quoniam diminute sunt veritates a filijs hominum.

Rácz mie wybáwić miły pánie boć vstał swiety człowiek/boć też vmnieyssone są prawdy od synow ludskich.

¶ A to sie wssytko dzieie dla grzechu Adamowego iż vstało vznanie boze y zakonu iego.

Vana locuti sunt vnusquisq; ad proximũ suũ: labia dolosa in corde & corde locuti sunt.

A wsselki do bliźniego swego prozne náuki rozmawiał/á vstá zdradliwe w sercu y sercem mowili.

¶ To iest: rozmawiali dwoiakim sercem o rzeczach niepozytecznych. Tego rozmawiania było dosyc poswiecie przed przyssciem na swiat pana Jesusa Krystusa: bo wssytcy pogani zdradzali sie mnimaiąc aby dobrą drogą szli.

Disperdat dominus vniuersa labia dolosa,

et lin-

& linguam magniloquam.

Day to panie aby (przyssedwssy do nas) rospro ssyl wssytkie vstá zdrádliwe y iezyk wielkie ktamstwo mowiący.

¶ Iezyk ktory mowi aby bałwany byli bogowie prawdziwi.

Qui dixerunt linguam noſtram magnificabimus: labia noſtra a nobis ſunt, quis noſter dominus eſt.

Ktorzy mowili/iezyk nász wwielbiony/ wssák vstá násse ſą od nas sámych/ y ktoż iest pánem nássym.

¶ Usta nasse) to iest wymowa nassa (iakoby rzekli: niemaszcie Boga zadnego ktoryby nam dał wymowę ale ią mamy z przyrodzenia sami od siebie.

Propter miſeriam inopum & gemitum pauperum, nunc exurgam dicit dominus.

Dla ſćiſnienia vbogich y dla ptáczu znedzonych ludzi/iuż teraz powſtáne mowi pan Bog

¶ Są ty słowa z persony pana boga (iusz powstanę Jusz przydę na swiat a naucze ludzi prawdziwie wierzyc w mię boga zywego.

Ponam in ſalutari, fiducialiter agam in eo.

A ia też położe nadzieie w tym zbáwićielu twoim (boże oycze) á zwielkim dufánim bede ſie w nim spráwiał.

¶ Są ty słowa z persony ludzkiey do boga oyca o zbawicielu twoim) w panu Jesu Krysćie synie twoim ktorego ty poślesz dla zbawienia nassego.

Eloquia domini eloquia caſta, argentum igne

igne examinatum, probatum terræ purgatum septuplum.

Abowiem wymowy (y náuki páná bogá są czyste iáko srzebro ogniem wypráwione/wyczyscione od ziemie á vyczyscione siedmiorako.

¶ O to chwali prorok pana Krystusa spięciorakiey rzeczy. Naprzod iż nauka Euangeliey iego iest nauka boza: wtore isz iest czysta bez falssu. Trzecie isz iest ogniem ducha swiętego doswiadczona iako srzebro ogniem wyprawione. Czwarte isz iest od ziemie wyczysciona. A iakosz to iest wyczysciona y doswiadczona siedmiorako: trzeba rozumiec naprzod przez kazanie Jesusowo wtore przez smierc y vmęczenie ie⁹: trzecie gdi po swim zmartwych wstaniu zwolennikom aby Ewangelią po swiecie rozpowiedali: Piąte gdy im zesłał ducha swiętego: ktory ich dostatecznie nauczył Ewangeliey. Szoste przez naukę apostolską gdy po swiecie każąc cudy dziwnymi kazanie swe potwierdzali. Siodme przez kosciol swięty: ktory asz do tychmiast Ewangelia ludzie naucza.

Tu domine seruabis nos, & custodies nos a generatione hac in æternum:

Ty miły pánie záchowasz nas y będziesz nas strzegł od rodzaiu tego áż ná wieki.

¶ Będziesz nas strzegł) abysmy tesz mocno strzegli Ewangeliey.

In circuitu impij ambulant, secundum altitudinem tuam multiplicasti filios hominum.

W okręgu złosnicy chodzą podług wysokosci twey rozmnożyłeś syny ludzkie.

wo

¶ Vokręgu: to iest krążąc około nas (złośnicy) duszni nieprzyiaciele ktorzy krążą aby człowieka od prawey nauki bożey odwrocili.

Psalm, 12 Pienie, 12

W tym pieniu żąda prorok gorącą żądą przyścia syná bożego ná ten świát.

VSqquo domine obliuisceris me in finem vsqquo auertis faciem tuam a me.

Y dokądże miły pánie zápámiętasz mnie do końcá y pokiż będziesz odwracał oblicze swoie odemnie.

¶ Słowa ty są z persony rodzaiu ludzkiego do pana boga: teskniąc sobie iż tak długo nieprzyszedł był na swiat odkupiciel ludzki.

Quamdiu ponam consilia in anima mea, dolorem in corde meo per diem.

Dokądże myśli moie będę rozważał w duszy moiey/á boleść w sercu moim przez cáły dzień.

¶ Przez cały dzień) czusz trosszcząc sie o wybawienie.

Vsqquo exaltabitur inimicus meus super me, respice & exaudi me domine deus meus.

Ach miły pánie/ dokądże będzie sie przesilał nieprzyiaciel moy ná mię/weyrzy á wysłuchay mie pánie boże moy.

¶ Nieprzyiaciel) Dyabel: dokądże będzie po wszytkim swiecie panował: Jakoby rzekł prorok: przyidz co rychley na ten swiat miły panie a wyrzuc dyabła abymu

mu więcey pogani modli nie dawali.

Illumina oculos meos, ne vnq̃ obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus præualui aduersus eum,

Rácz oświećić oczy moie bych kiedy niezásnął w śmierći / by śie snadz nie przechwalał nieprzyiaćiel moy / rzeknąc / tom ći go przemogł.

¶ Cusz wiecznym ięcstwem.

Qui tribulant me exultabunt si motus fuero, ego autem in misericordia tua speraui.

Abowiem iestli ia miły pánie russę śie / tedy nieprzyiaćiele moi ktorzy mnie trosszczą będą śie rádowáć / wssákoż ia w miłośierdziu twoim nádzieię swą pokłádam.

¶ Jestli śie russę) cusz od łaski twey w grzech: abo z tego swiata na on: bez twego odkupienia. Będą śie radowac (iż mię w swoiey mocy mieli. Pokłádam nadzieię) iżes mię odkupił.

Exultabit cor meum in salutari tuo, cantabo domino qui bona tribuit mihi, & psallam nomini domini altissimi.

Tedy więc vráduie śie serce moie w odkupieniu twoim (tedy więc) ibędę czynił chwałę pánu bogu ktory mi tákie dobrá dał: y będę zweselim spiewał imieniu bożemu nawyzssemu.

¶ Uodkupieniu) w Mesyassu synie twym przez ktorego vczyniłes odkupienie.

Psalm

Psalm. 13. Pienie. 13.

W teyto piesni mowi prorok iże wssytcy ludzie z przyrodzenia są grzessni procz sámego páná Jesusá.

DIxit insipiens in corde suo, non est Deus.

Rzekł głupi człowiek w sercu swoim iż niemász páná bogá.

¶ Głupi człowiek iest troiaki. Pierwssy był Adam ktory był nieiakim obyczaiem zaprzał sie pana Boga: gdy więcey wierzył wężowi nisz słowu bożemu. Drugi iest wsselki poganin ten ktory sie przy pana Boga. Trzeci iest zydowin ktory przy tego aby pan Jesus był wiernym Bogiem.

Corrupti sunt & abominabiles facti sunt in studijs suis, non est qui faciat bonum, non ē vsq; ad vnum.

Skażeni są y z stali sie mierzionymi w vczynkach swych/niemász ktoby czynił dobrze niemász áż do iednego.

¶ Skazeni są) czusz wssytcy synowie Adamowi: Bo wiem zadny z przyrodzenia swego nie iest dobry a to dla grzechu pierworodnego. (do iednego) czusz pana Jesusá ktory sam dobrze działał. A z przyrodzenia swego zadnego grzechu nie miał. Matuchna iego tesz grzechu nie miała ale nie z przyrodzenia swego telko z łaski Bozey.

Dominus de cœlo prospexit super filios hominum

hominum, vt videat si est intelligens aut requirens deum.

Pan bog z niebá zezrzał ná syny ludzkie (áby oglądał) iestliby ktory był rozumieiący abo ssukáiący paná bogá.

Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est vsq; ad vnum.

Wssytcy sie skłonili á społem sie stáli niepożytecznymi niemász ktoby czynił dobrze niemász áże do iednego.

¶ Skłonili sie) od drogi prostey a sprawiedliwey: Oto wypisuie prorok: Jako sie ludzie nagle skłonili tak iż nietylko inssym szkodzą ale tez y sami sobie. Przeto mowi daley.

Sepulchrum patens est guttur eorum: linguis suis dolose agebant, venenum aspidum sub labijs eorum.

Gárdło ich iest iáko grob odtworzony (á to dla słow złych y bárzo smrodliwych) Jezyki swemi zdradliwie poczynáli/ Jad wężowy pod ich wárgami (á to isz zátykáią sobie vssy iáko wąsz)

Quorum os maledictione & amaritudine plenum est, veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem.

Ktorych vstá pełne złorzeczenia y gorzkości.

¶ Bluznienia ku bogu y gorzkosci ku bliźniemu.

A nogi ich śą prędkie ku rozlaniu krwie.

¶ Bo tacy rychli śą ku zwadzie a zwady pochodzi mężobóystwo.

Contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognouerunt, non est timor dei ante oculos eorum.

Stárćie y niesszczęśćie iest wgich drogách.

¶ To iest wgich myślach y też w rzeczynkach. Abowiem wszytki drogi złych ludzi śą pełni starćia y nieszczęścia.

A drogi spokoyney nie vználi (bowiem) niemáią boiazni bożey przed ich oczyma.

¶ Oto przyczyna wszytkich złości iest gdy boiazni bożey niemáią.

Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem, qui deuorant plebem meam, sicut escam panis.

Y zaż potym nieuznáią wszytcy ktorzy złości vpełniáią/ktorzy lud moy pożyráią iáko pokarm chlebowy.

¶ To iest lud moy vstawicznie obciążaią y iego maiętnosć wszytkę trawią.

Dominum non inuocauerunt, illic trepidauerunt timore vbi non erat timor.

Páná boga nie wzywali tám drżeli od boiáźni/gdzie boiáźni nie było.

¶ To iest gdzie sie było niebáć. Abowiem tacy więcey sie boią stracic dobra cielesnego niż wiecznego.

Quoniam dominus in generatione iusta est, consilium inopis confudistis, quoniam dominus

minus spes eius est.

Ale wiedzćie iż pan bog telko iest wrodzáiu ludu spráwiedliwego (á nie w was) ktorzy ráde vbogiego chćieliśćie zesromoćić/ ále pan bog nadzieiá iego iest.

¶ Vbogiego (to iest pana Jesusa kthory dla nas stał sie vbogiem.

Quis dabit ex Syon salutare Israel, cum auerterit dominus captiuitatē plebis suæ, exultabit Iacob & letabitur Israel.

Y kto inssy da z gory Syon wybáwienie ludu Jsráelskiemu gdy oddali pan bog iectwo ludu swego/ tedy sie wiec vráduie lud Jákobow y v weseli sie Jsráel.

¶ Z gory Syon) to iest z nieba: Jakoby rzekł nikt inssy iedno sam Pan Krystus. Lud Jacobow ktory iest lud krzescyański kthory sie z ludu zydowskiego nawroci.

Psalm. 14. Pienie. 14.

W tym pieniu vkázuie prorok (iákoby pytáiąc páná bogá) ktory cztowiek wnidzie do krolestwá niebieskiego.

DOmine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo.

Miły panie y kto będzie mieszkał w przybytku twoim/ albo kto będzie odpoczywał na gorze świętey twoiey?

¶ To iest w chwale krolestwa niebieskiego.

Qui ingreditur sine macula, & operatur iusticiam.

¶ Jusz to odpowiada pan bog na pytanie proroka.

Ten ktory obcuie na świecie bez zmazy (grzechowey) á czyni sprawiedliwosć.

¶ Bez zmazy zwłaszcza grzechu śmiertelnego.

Qui loquitur veritatem in corde suo, qui non egit dolum in lingua sua.

Ktory też mowi prawde w sercu swoim/ á ktory nie ma zdrady w iezyku swoim.

Nec fecit proximo suo malum, & obprobrium non accepit aduersus proximos suos.

Ktory też nieczynił złe bliźniemu swemu.

¶ To iest zadnemu człowiekowi.

A ktory nieprzypuścił wwłoctwá przeciw bliźniemu swemu.

¶ To iest ktory nie cierpiał wwłaczaiącego abo vrągaiącego bliźniemu swemu.

Ad nihilum deductus est in cõspectu eius malignus, timentes aũt dominum glorificat.

Przed ktorym też zły człowiek nic nieiest iż sobie niżacz niema złego człowieká á chwali ty ktorzy się boią mitego bogá.

Qui iurat proximo suo & non decipit, qui pecuniam suam nõ dedit ad vsuram, & mu-

nera

nera super innocentes non accepit.

Ktory w prawdzie przysięga bliźniemu swemu á nie zdradza/ktory pieniedzy swych niedał ná lichwę áni brał dárow przećiwko niewinnym ludziem.

¶ Na lichwę) Takci też pan Jesus mowił Luce.vi.ca. pożyczaycie nic sie więcey nienadziewaiąc.

Qui facit hæc non commouebitur in æternum.

Kto czyni ito nie będzie porusson náwieki.

Psalm. 15 Pienie. 15.

W tey piesni iest proroctwo o swietych bożych takież o pogrzebie y o zmartwychwstániu páná Jesusowym.

Conserua me domine quoniã speraui in te:dixi domino deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.

¶ Słowa są pana Jesusowe a mowi do swego :oyca z strony członkow swych.

Záchoway mie miły pánie bomći w tobie nádzieię miał/rzekłem pánu bogu (oycu) bog moy iesteś ty/ábowiem dobrá mego nie potrzebuiesz.

¶ Do bra mego) to iest posługi.

Sanctis q̃ sunt in terra eius, mirificauit om-

nes voluntates meas in eis.

Swietym moim ktorzy są wziemi iego dziwne á wielkie rzeczy vczynił według woley mey.

¶ Przez swięte rozumie Apostoły: męczenniki: y inſze swięte.

Multiplicate ſunt infirmitates eorum, poſtea accelerauerunt.

Rozmáite niemocy swoie vználi.

¶ Czuſz ludzie bałwochwalcy gdy kazanie Apoſtolskie vſłyſzeli.

A potym ſie pośpieſzyli.

¶ Czuſz ku vznaniu wiary krześciáńskiey. Mało wypiſuie ktore to rzeczy dziwne vczynił im pan bog.

Non congregabo conuenticula eorum de ſanguinibus nec memor ero nominum eorum per labia.

Niedopuſzcze im wiecey ſie ſchodzić ná zebránie bátwáńſkie y ná roſſanie krwie.

¶ Ktore oni czynili ofiaruiąc bydło bałwanom

¶ Czuſz ale oni tylko będą ſie ſchodzic ku ołtarzu czyſtey ciała moiego.

Ani też będę wſpominał ich przezwiſk przez vſtá moie.

Dominus pars hæreditatis meæ & calicis meis, tu es qui reſtitues hæreditatem meam mihi.

Pan bog ieſt czyſtká dziedzictwá mego y mekí moiey.

¶ To dziedzictwo ieſtci zebranie ſwiętych iego y ludu krześciáńskiego

Tyś

Tyś iest ktory mi przywroćiß dziedzictwo moie.

¶ To iest wierne moie: aby tam wiecznie byli gdziem ia iest.

Funes ceciderunt mihi in præclaris, & enim hæreditas mea præclara est mihi

Dzedzictwo moie spadło ná mie bárzo sláchetne/ bowiem to dziedzictwo moie iest mi bárzo sláchetne.

¶ To iest: iest mi ku wielkiey czci. Oto obacz iako sie kocha pan miły Jesus w ludzie swym dobrym iż sie też z niego przechwala.

Benedicam dominum qui tribuit mihi intellectum, insuper & vsq; ad noctem increpuerunt me renes mei.

Będę bogosłáwił páná bogá ktory mi dał rozum/ á nád to (będę go błogosłáwił) iż krew moie y wnętrznośći moie złorzeczyły mnie áże do nocy.

¶ To iest aż do smierci: a ty słowa są pana Jesusowe Jakoby rzekł Będę chwalił boga oyca z rzeczy sczesnych y niesczesnych: z sczesnych iż mi dał rozum: z niesczesnych iż mi moia krew złorzeczyła: to iest lud zydowski z ktoregom ia possedł. Tu też nauka zebyśmy bogu dziękowali z rzeczy sczesnych y niesczesnych.

Prouidebam dominum in conspectu meo semper quoniã a dextris est mihi ne cõmouear

Miałem záwsse przed mymi oczymá páná bogá/ bo mi iest ná práwicy y ná pomocy/

przeto ábym sie nieporussył.

¶ Oto prawey drogi tu nauka: kto zawsse ma boga przed oczyma nigdy sie nie porussy ku nierządnosci.

Propter hoc letatum est cor meum & exultauit lingua mea, insuper & caro mea requiescet in spe.

Dla tego vrádowało sie serce moiey ięzyk moy.

¶ To iest vsta moie ciebie zradoscią pochwaliły.

Nád to y ćiáło moie odpoczynie w nádziei.

¶ Odpoczynie: w grobie: wnadziei: zmartwych wstania. Oto iawne proroctwo o pogrzebie pana Jesusowym.

Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.

(A to w tey nádziei) ábowiem (ty miły oycze) niezostáwisz dusse moiey w piekle: áni tesz dopuśćisz áby swiety twoy miał być skáżon w proch obrocony.

¶ Upiekle) naprzedpieklu gdzie byli oycowie swięci: ale dussa moia zasie trzeciego dnia złączy sie z ciałem.

¶ Oto znamienite proroctwo o zmartwych wstaniu pana Jezusowym.

Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me leticia cum vultu tuo delectatiões in dextera tua vsq; in finem.

Y owssem) obiawiłeś mi drogi żywotá á nápełniłeś mię weselim oblicza twego.

¶ To iest: będę sie ia weselił z widzenia oblicza twego bo-

go bowyem pospiesſyłes czas z martwych wſtania mego. A to wſzytko mowi pan Bog według człowieczeńſtwa.

Abowiem wielkie ſą roſkoſſy ná práwicy twoiey ná wieki.

Psalm. 16 Pienie. 16

To pienie ieſt o tym iáko pan Jeſus miał ſie modlić Bogu oycu ſwemu gdy miał być też w ogrodzie. Takież iáko ſkromno miał cierpieć gdy go związawſſy okrutnie wodzono tám y ſám: Jáko ſie też miał modlić zá ſwe ztoczyńce/ Abo iáko też mieligo pochwycić iáko lew okrutny.

EXaudi domine iuſtitiam meam, intende ad deprecationem meam.

Wyſſłuchay mity pánie ſprawiedliwoſć moie miey báczność ná prozbę moie.

¶ Słowa pana Jeſuſowe gdzie ſie modli bogu oycu y ſám za ſięy za ſwe członki.

Auribus percipe orationem meam, non in labijs doloſis:

Wſſłyß wſſymá modlitwę moię (ktora wychodzi) zuſt moich nie obłudnych.

De vultu tuo iuditium meum prodeat: oculi tui videant equitatem.

Zoblicza twego (y ziáwnego vznánia twe-

go) niechay wynidzie osądzenie moie/oczy twe niechći weyrzą na spráwiedliwość moie.

¶ To iest raczy mię sędzic wedlug tego co wemnie widzisz.

Probasti cor meum & visitasti nocte, igne me examinasti & non est inuenta in me iniquitas.

Doswiadczyłeś miły pánie sercá mego y nawiedziłeś mie w nocy.

¶ Oney caley nocy gdym był v Annassa y v Caiphassa w domu.

Ogniemeś mie doswiadczył á nie iest wemnie grzech nálezion.

¶ To iest: nigdym ku woli ludzi sswieckich niemowił.

Vt non loquatur os meum opera hominum propter verba labiorum tuorum, ego custodiui vias duras.

Ták wemnie grzech nie nalezion iż też) vstá moie nigdy niemowiły ludzskich vczynkow

¶ To iest. Ja będąc w smutku wielkim gdy mie przesladowano: biczowano y plwano: wssakozem na to nieutyskował.

A dla słow ktore pochodzą z vst mych/iam ćirpiał drogi ćieszkie.

¶ To iest: dla kazania mego a słow twoich Cirpiałem drogi a męki cieszkie.

Perfice gressus meos in semitis tuis: vt nō moueantur vestigia mea.

Vczyń miły pánie doskonáte possćie moie w drogách twoich ábyśie nieporussyły sládi moie

¶ Tu ſie Pan Krystus modli za ſwe zwolenniki. Sługy moie) to ieſt zwolennicy mnie naſladuiący. Jakoby rzekł. Day to moy mily oyczе aby moi zwolennicy byli doskonali w nauce y wcierpieniu: aby skromnie cirpieli przesladowanie: abo też (oay aby slady moye to ieſt lud prosty ktory ich będzie naſladował nieby ſ poruſſon w wierze ſwiętey.

Ego clamaui qm exaudiſti me deus, inclina aurem tuam mihi & exaudi verba mea.

Jam ktobie wołał á tyś mnie pánie boże wyſłuchał (á przeto) ráczy záwżdy ſłtániáć vcho twoie ku wyſłuchániu ſłow moich.

Mirifica miſericordias tuas qui ſaluos facis ſperantes in te.

Ráczy mity pánie dziwne vczynić miłoſierdzie twoie ty ktory zbawiaß wſſytkie wtobie nádzieie pokłádáiące.

A reſiſtentibus dexteræ tuæ cuſtodi me, vt pupillam oculi.

Rácz mie ſtrzedz iáko zrzenicę oká od tych ktorzy ſie ſprzećiwiáią práwiey twey.

¶ Racz mie to ieſt moie wybrane ſtrzedz ktorzy ſie ſprzeciwiaią: iako ſą kacerze y odſtępienicy.

Sub vmbra alarum tuarum protege me, a facie impiorum qui me afflixerunt.

Rácz mie zá ſſcycić pod zaſłoną twoią od oblicznoſći złoſtnikow tych ktorzy mie vtrapczyli.

¶ Jako byli zydowie ktorzy iemu męki zadawali

Inimici mei animam meam circumdederunt, adipem ſuum concluſerunt, os eorum

locu-

locutum est superbiam.

Nieprzyiaciele moi dusse moie ogárneli/á moc swą zebráli/ vstá ich pyssne słowá wyrzucáły.

¶ Bluzniąc y mowiąc bądz pozdrowion krolu zydowski.

Proijcientes me nunc circumdederunt me, oculos suos statuerunt declinare in terram.

Pokussáli sie aby mnie zrzucili.

¶ Czusz ze czci moiey: a przeto mnie na krzysz zdali.

Y obstąpili mie/ y nágotowáli oczy swoie (vmysł swoy) skłonić ku ziemi.

¶ Nie ku tobie miły boze oycze ale ku ziemi to iest ku ziemskim rzeczam.

Susceperunt me sicut leo paratus ad predam & sicut catulus leonis habitãs in abditis.

Pochwyćili mie iáko lew gotowy ná łup á iáko lwiętá w táiemney sieiáskini táiące.

¶ To sie stało w ten czas gdy go Piłat skazał na smierc.

Exurge domine preueni eum & supplanta eum, eripe animam meam ab impio, frameam tuam ab inimicis manus tuæ,

Powstań miły pánie á ráczy vprzedzić ten lud y wyrzućić.

¶ Uprzedzic walką nieprzyiacielską y wyrzucic z mieszkania iego.

Wybaw dusse moie od ludu tego złego/ wyrwi miecz twoy od nieprzyiaćioł ręki twoiey.

Domi-

Domine a paucis de terra diuide eos in vi ta eorum, & de absconditis tuis adimpletus est venter eorum.

Miły pánie ráczy te złe ludzie oddalić od dobrych ludzi ktorych máło/ ábowiem ćielestność ich nápełniona iest grzechow ćiemnych.

¶ Ktore zacimiaią od nich wieczną swiatłosc.

Saturati sunt filijs, & dimiserunt reliquias sua paruulis suis.

Oni y dzieći dosyć máią y dzieciem swym imienie swoie zostáwiáią.

Ego aũt in iustitia apparebo conspectui tuo, satiabor cum apparuerit gloria tua.

Ale ia miły pánie (nie w bogáctwie tákim swiátá tego ále) w spráwiedliwośći stáne przed oblicznośćią twoią/ á tedy wiec dopiero bede násycon gdy sie vkaże chwałá twoiá.

¶ To iest oblicze twoie w krolestwie niebieskim. Otosz tu na tym swiecie nigdy niemoze być człowiek násycon aze w niebieskiey chwale.

Psalm, 17. Pienie, 17.

W tym pieniu powiáda prorok iáko żydowie mieli przesłádowáć y podchwytáć páná Jezusá/ iáko miał być wysłuchan. Jáko miáłá ziemiá drżeć słońce sie záćmić czásu męki iego/ Jáko potym wniebo wstępić miał y od bogá

oycá

oyca zapłáte wzięć.

DIligam te domine fortitudo mea: dominus firmamentum meum & refugium meum liberator meus.

¶ Słowa ſ. pana Jeſuſowe do boga oyca.

Będę cię miłował pánie mocnoſći moiá/ pan bog ieſt vmocnienie moie ochłodá y wybáwiciel moy.

Deus meus adiutor meus, & ſperabo in eum.

Bog moy wſpomożyćiel moy w nim będę miał nádzieie.

Protector meus & cornu ſalutis meæ, & ſuſceptor meus.

Obrońcá moy (zwyćieſcżá moy) pomocniku zbáwienia mego ktory mię przyimuieſz.

Laudans inuocabo dominum, & ab inimicis meis ſaluus ero:

Dla tego ia pochwaláiąc páná bogá będę wzywał iego ná pomoc/á od nieprzyiaćiol moich będę wybáwion.

Circumdederunt me dolores mortis, & torrentes iniquitatis conturbauerunt me.

Dgárnęły mię boleſći ſmierći/á gwałtowne złoſći nieprzyiaćielow moich zaſmućiły mnie.

Dolo/

Dolores inferni circumdederunt me, preoccupauerunt me laquei mortis,

Boleści piekielne ogarnęły mię y vprzedziły mię sidła śmierci.

¶ To wssytko rozumie sie złość żydowska przeciw panu Krystusowi. Abowiem przez boleści piekielne boleści a sidła śmierci: zdrada żydowska ma bydz rozumiana ktora do piekła wiedzie. A tho wssytko w ten czas sie działo gdy zdradliwi żydowie podchwytchali pana Jesusa aby go iako oskarżyc mogli.

In tribulatione mea inuocaui dominum, & ad deum meum clamaui.

W tych wssytkich smutkách moich wżywałem ná pomoc páná bogá/á wołałem do páná bogá mego.

Exaudiuit de templo sancto suo vocem meam, & clamor meus in cõspectu eius introiuit in aures eius.

A on wysłuchał z kościołá swego swiętego głos moy/A wołánie moie przed obliczności iego/weszło w vssy iego.

¶ To sie spełniło gdy sie w ogrodzie modlił: aby gorzkość męki odeszła od niego: ieśliby to była rzecz podobna: y wysłuchan był gdyż rego zgdał coby była wola bożá: a wola boga ojca to była aby on vmarł za grzechy ludzkie: a przeto prawie wysłuchan.

Commota est & contremuit terra, fundamenta montium conturbata sunt & commota sunt quoniam iratus est eis.

Poruszyła sie ziemiá y wezdrżáła y gó-

ne

grunty

grunty pozuſſony ſą/dla te° iż pan bog gniew ſwoy vkazał im.

¶ To ſie proroctwo ſpełniło gdy na krzyżu vmarł bowiem tam ziemia drżała y opoki ſie też padały.

Aſcendit fumus in ira eius,& ignis a facie eius exarſit,carbones ſuccenſi ſunt ab eo.

Wſtąpitá párá dla gniewu iego/á ogień ſie roſpalił od gniewu iego iáko węgle gorą ce.

¶ Para (ktora wychodziła ze drżącey ziemie: To rozumie prorok iż Bog ociec barzo więcey ſie miał gniewać na żydy dla ich okrucieństwa nad ſynem iego namiłſzym.

Inclinauit cœlos & deſcendit,& caligo ſub pedibus eius.

Skłonił(pan bog)niebioſá y zſtąpił á mgłá pod nogámi iego.

¶ Zſtąpił(czuſz z nieba:a to dawaiąc znak gniewu ſwego (a mgła pod nogami)bowiem ciemności ſie ſtały po wſzytkiey ziemi gdy vmarł iego ſyn miły.

Et aſcendit ſuper cherubin & volauit,volauit ſuper pennas ventorum.

A potym wſtąpił nád cherubin/iákoby leciał nád lekkość powietrza.

¶ Iakoby rzekł prorok: gdy iuż ſprawił naſſe zbawienie przez gorzkoſć ſwey męki y ſmierci: tedy wniebo wſtąpił ſwą mocą.

Et poſuit tenebras latibulum ſuum in circuitu eius tabernaculum eius,tenebroſa aqua in nubibus aeris.

A zaimi powietrze táiemnoſci ſwey/á około

koło iego miástá przybytku ćiemna wilkość ná obłokach powietrznych.

Præ fulgore in conspectu eius nubes transierunt, grando & carbones ignis.

Od wielkiego błyskánia przed iego oblicznośćią obłoki są rozerwáne (á wyrwáły sie gwałtem) iáko grad álbo iákie węgle ogniste.

¶ O tym bliskaniu aczkolwie niemowi pismo Ewanieliey: wssakoż oto tu prorok mieni iż tez było błyskanie takież y grad czasu smierci pana Jesusowey.

Et intonuit de cœlo dñs, & altissimus dedit vocem suam grando & carbones ignis.

A puśćił grom z wysokośći powietrzney pan bog/ á nawyssy pan miásto głosu swego spuśćił grad y węgle ogniste.

¶ Przez węgle ogniste rozumie prorok błyskanie.

Et misit sagittas suas & dissipauit eos, fulgura multiplicauit & conturbauit eos.

Spuśćił strzałki swoie áż sie rosprossyły/ gromy rozmnożył y porussył ie.

¶ Aż sie rozprossyły) czusz żydowie ktorzy przed strachem y tam y sam sie rosprassali. A thak sie porussyli y tez hetman ieden widząc cuda ktore sie działy czasu męki Jesusowey zawołał: w prawdzie to był syn Bozy.

Et apparuerunt fontes aquarum, & reuelata sunt fundamenta orbis terrarum.

Y vkazáły sie zrzodłá wodne/ á odkryte są fundamenty ziemie rospádłey.

¶ Abowiem od drzenia ziemie y od iey rospadania

widziec było wodę wgłębokości: to sie działo iże ziemia lutowała stworzyciela swego.

Ab increpatione tua domine, ab inspiratione spiritus ire tuæ.

To sie wssytko stáło) dla vkazánia gniewu twego miły pánie/ ná vkazánie zápalenya mierziączki twoiey.

¶ Nie iżby gniew miał być w miłym Bodze: ale on ty cuda vkazował iakoby iaki człowiek gniewliwy kiedy żydowie y pogani syna iego męczyli

Misit de summo & accepit me, & assumpsit me de aquis multis.

Posłał mi pomoc z wysokości y raczył mie przyiąć/ á wybáwił mie z smutkow iákoby z wod wielkich.

¶ Mowi to syn boży o swym miłym oycu.

Eripuit me de inimicis meis fortissimis, & ab his qui oderunt me quoniam confortati sunt super me,

Y wybáwił mie od nieprzyiaciół moich bárzo mocnych y od tych ktorzy mie w nienawiści mieli/ ábowiem sie ná mie bárzo byli przesilili.

¶ Bowiem dozwolona im była moc czynic cokolwie chcieli nad panem Jesusem.

Preuenerunt me in die afflictionis meæ, & factus est dominus protector meus.

Vprzedzili mie czásu vdręczenia mego/ ále pan bog stał sie moim obrońcą.

¶ Bowiem bog ociec obronił syna swego: gdy żydowie ktemu nieprzyszli czego żądali. Tegociem oni wielko prá-

ko pragnęli: aby pamiątka iego wiecznie była zgladzona: dla tego na marną śmierc krzyzową iego wydali: aby go nikt nie śmiał wspominac iedno tylko sromocic: wssakoz tego niedowiedli: y owssem idzie tho ku wielkiey czci panu Jesusowi ize krzyzową śmierc raczył podiąc.

Et eduxit me in latitudinem, saluum me fecit quoniam voluit me.

Y wywiodł mie pan Bog/ ná ssyrokość wybrał mie/ ábowiem polubił sobie wemnie.

¶ Na ssyrokosc) czusz zwoleństwa mego.

Et retribuet mihi dominus secundum iusticiam meam, & secundum puritatem manuum mearum retribuet mihi.

Y odpłáći mi pan bog według spráwiedliwośći moiey.

¶ Cusz iz mie trzeciego dnia z martwych wskrzesi ku nieśmiertelnosci.

A według niewinnośći vczynkow mych odda mi.

¶ Oddał iemu pan bog iz z iego męki y śmierci ludzie święci biorą chwałę wieczną.

Quia custodiui vias domini, nec impie gessi a deo meo.

Bowiem strzegłem záwsse drog Bożych/ á nicem złego niepopełnił przećiwko bogu memu

Quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo, & iusticias eius non repuli a me.

Abowiem wssytki sądy iego záwsse są przed memi oczymá/ á spráwiedliwośći iego nie od-

dalitem od ſiebie.

¶ Sądy iego) to ieſt przykazanie ktore vſprawiedliwia człowieka.

Et ero immaculatus cum eo, obſeruabo me ab iniquitate mea.

A bede trwał z nim w niepokaleniu/á bede ſie ſtrzegł od grzechu wtaſnego.

Et retribuet mihi dominus ſecundum iuſticiam meam, & ſecundum puritatem manuũ mearum in conſpectu oculorum eius.

Y odpłáci mi pan bog wedtug ſprawiedliwoſći moiey á wedtug niewinnoſći rąk moich odda mi.

¶ Powtarza ten wirſz na więtſzą chwałę Boga oyca ſwego.

Cum ſancto ſanctus eris & cum viro innocente innocens eris.

Z ſwiętym człowiekiem (obcuiąc) będzieß ſwiętym/á z mężem niewinnym niewinny będzieß.

Et cum electo electus eris, & cum peruerſo peruerteris.

Z wybránym wybrány będzieß/á przewrotnego przewrociß y ſkáziß.

¶ Tak ſie ten wirſz wyklada z żydowskiego ale z łacińskiego inak.

Z wybránym wybrány będzieß á z przewrotnym przewrotny.

¶ Czuſz ty mily panie obcuiąc a będąc ziemną

ſwie-

świętym człowiekiem będziesz widzian y znan świę-
ty. Albo sie też to może rozumiec o wszelkim człowie-
cze iż zdobrym dobry będziesz. A także też wykłada-
iąc rozumie sie o złym towarzystwie: z kąd że sie vka-
zuie iako złe towarzystwo barzo szkodzi. Abowiem
zobcowania rodzą sie obyczaie.

Quoniam tu populum humilem saluum facies, & oculos superborum humiliabis.

Abowiem ty mity pánie telko lud pokorny zbáwisz á oczy pyssnego człowieká vniżysz.

Quoniam tu illuminas lucernam meam domine deus meus illumina tenebras meas.

Ty mity pánie oświecaß moy ká gánice pánie boże moy oświeći ćiemnośći moie.

¶ Moy kaganiec) moie apostoły. Ciemności moie) Dusse ludzi grzesnych aby apostolskiemu kazaniu vwierzyli.

Quoniam in te eripiar a tentatione, & in deo meo transgrediar murum.

Abowiem przez twe wspomożenie będę wyrwan od pokusy/ á w mocy (ćiebie) bogá mego wszelką zawadę przeydę.

¶ Zawadę) wszelką rzecz czesną: ktora zawadza y przekaza przystęp do nieba.

Deus meus impolluta via eius: eloquia domini igne examinata, protector est omnium sperantium in se.

Bog moy niepokalána drogá iego náuki boże są ogniem doświadczone/ á on iest obroń-
cá wszytkich w nim nádzieię pokładaiących.

¶ Droga iego) to iest: przykazania iego tak są niepokalone: ize tez zadnym falssem nie mogą byc zmazane. Ogniem) rozumiey ducha swiętego z kthorego nauka boza pochodzi.

Quoniam quis deus præter dominum, aut quis deus præter deum nostrum.

Abowiem y ktory iest inssy procz páná Bogá nássego.

¶ Ezusz oyca mego ktoremu ia sluzę. Albo y ktory iest bog tak mocny nad boga nassego ktorego ia dziedzictwo otrzymam.

Deus qui precinxit me virtute, & posuit immaculatam viam meam.

On ći iest pan ktory mie przybrał mocą ábych sie sprzećiwił wsselkiey złey mocy/ á vczynił niepokaloną drogę moię.

¶ To iest: zachował mie mocą swą od wsselkiego vpadu grzechu.

Qui perfecit pedes meos tanq̃ ceruorũ & super excelsa statuens me.

Ktory nogam moim dał táką prętkość iáko ieleniom/ á náwysokośći mie postáwił.

¶ Nogam moim) to iest Apostołom ktorzy po wssytkim swiecie Ewangelią rozsławiali. Na wysokosci to iest na prawicy swey nad wssytki nieba.

Qui docet manus meas ad prælium, & posuisti vt arcum æreum brachia mea.

Onći iest ktory vczy ręce moie ná walkę/ á vczyniłeś miły pánie mocne rámię moie iáko tęczysko sámostrzáłá miedziánego.

Ręce

¶ Ręce moię) to iest walecznicy moie: swięte męczennicy. Na walkę) przeciw swiatu y mocarzom iego. Ramię moie) prozoki Apostoły doktory (mocne) nie skłonione: nieporuszone: ale stałe na prawdzie.

Et dedisti mihi protectionem salutis tuæ: & dextera tua suscepit me.

A dałeś mi obrone ktorą śmie zásszczyćił ná zbawienie moie/ A prawicą twoią mnie przyiętą.

¶ To sie spełniło gdy pana Jesusa bog ociec wskrzesił zmartwych obdarzył go nieśmiertelnością.

Et disciplina tua, correxit me in finem & disciplina tua ipsa me docebit.

Nauką twoią rządziłą mnie áż do skonánia/ náuká twoia tá mie náuczyłá.

Dilatasti gressus meos subtus me, & non sunt infirmata vestigia mea.

Rozszyrzyłeś mity panie ty ktorzy wchodzą pod náuke moie/ á nie są zemgleni náśládowcy moi.

¶ To iest rozmnożyłeś krześciany: a nie są zemgleni) ktorzy są przezrzeni na zbawienie.

Persequar inimicos meos & comprehendam illos & non conuertar donec deficiant.

Będę prześládował nieprzyiaciele moie/ y chwycę ie á nieprzestáne áż ustáną.

¶ Będę przesladował) nie z zazdrości ale z miłości Boskiey.

Confringam illos nec poterunt stare, cadent subtus pedes meos.

Złomię ie iż nie będą mogli stać vpádną pod nogi moie.

¶ Stac) to iest vsprawiedliwic sie. To złomienie sie spełniło gdy pan bog zydy stłumił y rosprossy: thakież y insse przesladowce pana Krystusowe.

Et precinxisti me virtute ad bellum & supplantasti insurgentes in me subtus me.

A ty miły pánie) przepásáłeś mie mocnośćią ná walkę y vniżyłeś (á stulites) pod mię ty ktorzy przeciw mnie powstáli.

Et inimicos meos dedisti mihi dorsum, & odientes me disperdidisti.

A dałeś mi ná vćieczkę nieprzyiaćiele moie/ á tyś rosprossył (żydy) ktorzy mnie w nienawiśći mieli.

Clamauerunt nec erat qui saluos faceret ad dominum, nec exaudiuit eos,

Wołali (do páná bogá) wssákoż nie był ktoryby ie wybáwił/ áni ich pan bog wysłuchał.

¶ Oto znamienite proroctwo o niewoli zydowskiey: bowyem przed narodzenim Krystusowym tez bywali w cięsskych niewolach: wssakosz gdy wołali o pomocz do pana Boga wysłuchał ie y tez wybawił. Ale z tey niewoley w ktorey teraz są dla zabicia pana Jesusa nie chce ich wybawic.

Et comminuam eos vt puluerem ante faciem venti vt lutum platearum delebo eos.

A rozprosse ie iáko sie proch rozwiewa od wiátru/ zgłádzę ie y podepcę iáko błoto vliczne

Eripies

Eripies me de contradictionibus populi, constitues me in caput gentium.

Ty mity pánie oyeze moy) wyrwieß mie z przeciwiánia tego ludu(żydowskiego)y vstáwiß mie głową pogáństwá.

¶ To iest: dasz mi co aby mie krzesciani ktorzy wyszli z poganow: chwalili iako głowę swoię.

Populus quem non cognoui seruit mihi, in auditu auris obediuit mihi.

On lud ktoregom nie znat czynit mi posługę á słuchaiąc vchem byt mie posłussen.

¶ To iest lud poganski vsłyssawszy kazanie Apostołow moich y inssych świętych: przyimie ich naukę.

Filij alieni mentiti sunt mihi, filij alieni inueterati sunt, & claudicauerunt a semitis suis.

Ale synowie obcy skłámáli mną synowie cudzy zástárzáli sie y chramáli ná ścieszkach swoich.

¶ To to proroctwo o błędney nauce zydowskiey.

Viuit dominus & benedictus deus meus & exaltetur deus salutis meæ,

Zá te dobroć niechay żywie pan bog/á b ądź bogosłáwion bog zbáwienia mego.

Deus qui das vindictas mihi, & subdis populos sub me liberator meus de inimicis meis iracundis.

Boże ktory sie mścisz nád moimi nieprzyiáźielmi/á poddáiesz pod moc moie lud/ wybáwi

ćielu moy od nieprzyiaćioł moich gniewliwych

¶ Od przełożonych kapłanskich y od licemiernikow,

Et ab insurgentibus in me exaltabis me, a viro iniquo eripies me.

Ty miły pánie powyssyß mie od tych ktorzy ná mie powstáią/ od meżá też złośćiwego wybáwiß mie.

¶ Od Judassa zdradce mego.

Propterea confitebor tibi in nationibus domine, & nomini tuo psalmum dicam.

Dla tego bede pochwalał ćiebie myły pánie miedzy rodzáiem ludskim á imieniowi twemu bede chwałe dáwał.

Magnificans salutes regis eius, & faciens misericordiam Christo suo Dauid & semini eius vsq; in sæculum.

Abowiem ty wielmożne czyniß zbáwienie krolá twego/ A czyniß miłosierdzie Krystusowi twemu/ synowi Dawidowemu y plemieniu iego áże ná wieki.

¶ To iest obiawiasz swiatu iako krol: twoy miły syn pan Jesus vczynił zbawienie rodzaiowi ludzkiemu.

Psalm. 18. Pienie. 18.

W tey piesni prorokuie Jako ániołowie mieli chwalić páná Bogá/ z národzenia ná swiát páná Jesusá/ Jako też Apostołowie mieli ká-

záć

zać po swiećie takież iáko miał pan Jesus przebywáć w żywoćie pánny: Jesscze też chwali Ewángelisty.

CEli enarrant gloriam dei, & opera manuum eius annunciant firmamentum.

Niebiosá rosláwiáią chwałę bożą, á mocne niebo vczynki rąk iego obiawia.

¶ Niebiosa) to iest Angiołowie z nieba. A to sie stało gdy przy narodzeniu pana swego spiewali. Chwała na wysokosci milemu bogu: A na ziemi pokoy ludziem dobrey woley. Przez niebiosa tez rozumieią sie apostołowie y zwolennicy pana Jesusowi ktorzy tez rosławiali chwałę bożą kazanim swoim. A dobrze są wezwani niebiosa bo byli wysoko podniesieni przez swiątosc zywota y rozumem wielkim o swieceni. Niebo mocne) to są Apostołowie vmocnieni posilenim ducha swiętego ci obiawili vczynki pana Jesusowe: Jako iego zmartwych wstanie: w niebo wstąpienie: ducha zesłanie: grzechow odpusscenie y insse dobrodzieystwa iego swiętey miłosci.

Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam.

Dzień dniowy zupełnie wysláwia słowo, á noc nocy vkázuie y obiáwia náukę.

¶ Dzień to iest vstawca nowego zakonu (rospowieda słowo boze) Jesusa syna Bozego (drugiemu dniowi) drugim zwollennikom albo tez ieden zwolennik drugiemu a to gdy kazał i po swiecie przyiąwszy ducha swiętego a Noc) to iest vznawca starego zakonu kthory był iako noc ciemny tez vkazał y rospowiedział drugiemu naukę o panie Jesusie. To sie spełniło gdy wdzień swiąteczny oni ludzie starego zako-

nu

nu nawracali sie na kazanie Apostolskie rospowiedaiąc sobie wielką naukę opanie Jesusie.

Non sunt loquelæ neq; sermones, quorum non audiantur voces eorum.

Niemáß żadnych (ná swiećie) tákich ięzykow áni rodzáiow mowy/przez ktoreby niesłycháne ich głosy.

¶ Ich głosy) to iest: Apostolskie rozumy: abowyem w dzień swiąteczny wssythkiemi ięzykami mowili: Otoz proroctwo iz Apostolowie mieli mowic ięzykami rozmaitemi.

In omnem terram exiuit sonus eorum & in fines orbis terræ verba eorum.

Po wssytkim swiećie rozssedł sie ich głos y słowá ich áż ná ostáteczne gránice ziemie.

¶ Oto znamienite proroctwo ize po wssytkim swiecie miało sie rozysc kazanie Apostolskie.

In sole posuit tabernaculum suum & ipse tanq; sponsus procedens de thalamo suo.

Ktorzy ták każąc mowili iż pan bog miły Jesus w słońcu położył przybytek swoy/á on sam iáko oblubieniec wychodząc z przybytku swoiego.

¶ U słońcu) to iest: w pannie Mariey ktorą tu prorok zowie słońcem ktorym iest przyodziana. Aczkolwie tez przez słońce moze byc rozumian kosciol swięty Przybytek) miesskanie swoie: bo w iey swiętym zywocie przebywal dziesięc miesiącow. A pothym iako nacudnieyssy oblubieniec wyssedl spalacu zywota niepokalonego.

Exultauit vt gigas ad currendam viam, a

sum-

summo cœlo egressio eius,

Vrádował sie iáko mocny obrzym ku bieżeniu ná droge z nawyssego nieba iest wyssćie iego.

¶ Iako obrzym) to iest z wielką ochotnością a radością pan Jesus iakoby mocny boiarzyn nagotował sie przebiezec droge: naprawiaiąc nasse zbawienie ten ktory z nawyssego nieba z stąpił: oto iawne prorocztwo o panie Jesu sie: by tez Euangelia.

Et occursus eius vsq; ad summum eius, nec est qui se abscondat a calore eius.

A zássćie iego iest áż ná nawyssą wirzchność iego/á nie iest ten ktoryby sie zákrył od gorącości iego.

¶ Wirzchność) to iest az na prawicę iego: czuś Boga oyca a to gdy wniebo wstąpił: a gdy tez zesłał ducha świętego tedy miedzy zwolenniki niebył zaden ktory by niebył napełnion gorącością ognia ducha świętego. Oto tu iawne prorocztwo o bożym wstąpieniu y o duchá zesłaniu.

Lex domini immaculata conuertens animas testimonium domini fidele, sapientiam prestans paruulis.

Zakon Boży iest nie pokalony náwrácáiący dusse ludzkie/ Swiádectwo boże iest wierne/ pokorne á máludkie mądrości nápełniáiące.

¶ Zakon) Ewangelia przez Apostoły rozesłana: (nawracaiący) od ziemskich rzeczy ku niebieskim. (Swiadectwo) przykazanie boże a nauka boża: (pokorne) oto masz ize przykazanie boże telko pokorne ludzie napełnia.

Iustis

Iusticiæ domini recte letificantes corda, præceptum domini lucidũ illuminans oculos.

Spráwiedliwośći boże są proste/ sercá ludzkie vweseláiące/ przykazánie Boże iest násse oczy oświecáiące.

Timor domini sanctus permanens in sæculum sæculi, iudicia domini vera iustificata in semetipsa,

Boiazń boża iest swieta trwáiąca náwieki wieczne/ á sądy iego spráwiedliwe vsprá wiedliwiony sámy wsobie.

¶ Boiazń) cusz synowska: ktora bywa gdy sie człowiek tak barzo boga rozmiluye iż sie tez nawięcey tego boi aby go nierozgniewal.

Desiderabilia super aurũ & lapidẽ preciosum multũ, & dulciora super mel & fauum.

Przykazánie y náuki iego są żądliwe nád złoto y nád kámienie bárzo drogie á słodsse nád miod y nád plastr miodowy.

¶ To iest nad wssytki rzeczy żądne na swiecie przykazanie y Ewangielia iego ma być człowieka żądliwssa iako nadewssytki bogactwa co sie rozumie wzlocie. Nad mocarstwo co sie rozumie przez drogie kamienie: nad roskossy cielesne co sie rozumie przez miod.

Et enim seruus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa.

Abowiem wsselki sługá twoy pilno strzeże iego/ á kto strzeże iego przydzie ná niego odpłátá wielka.

Jego

¶ Jego) czuſz roskazania Ewangieliey ſwiętey.

Delicta quis intelligit, ab occultis meis munda me, & ab alienis parce ſeruo tuo.

Y ktoż rozumie zupełnie wſſytki wpſtępy.

¶ To ieſt grzechy ktorzemi człowiek gwałci przykazanie Boże.

Od táiemnych złoſći moich wybáw mie miły páne.

¶ Od tych co ich ia nie wiem iedno ty ſam wieſz miły panie.

Y od cudzych grzechow odpuſć ſłudze ſwemu.

¶ Na ktore mnie przywiedli duſſni nieprzyiaciele abo też zli ludzie.

Si mei non fuerint dominati tũc immaculatus ero, & emundabor a delicto maximo.

Jeſtli nádemną niebędą pánowáć (nieprzyiaciele moi) tedy dopiero będę nie pokalony á będę czyſt od grzechu nawiętſſego to ieſt ſmiertelnego.

Et erũt vt cõplaceant eloquia oris mei, & meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper.

A tedy wtec modlitwy vſt moich tobie będą lube á bogomyſlnoſć ſercá mego záwſſe będzie przed oblicznoſćią twoią.

Domine adiutor meus & redemptor meus.

Panie Boże wſpomożycielu moy (w mey doſtátku moim) y odkupicielu moy od grzechow moich.

Pſalm

Psalm, 19 Pienie, 19.

W tym pieniu żąda prorok dobrego Pánu Krystusowi opowiedaiąc iáko mu Bog oćiec miał zesłáć pomoc z niebá y iáko miał przyiąć ofiárę iego ná krzyżu.

EXaudiat te dominus in die tribulationis protegat te nomen dei Iacob.

Ráczy ćie wysłucháć pánie boże wdzień zásmucenia twego: niechay ćie zásszczyći imię páná bogá Jakobowego.

¶ Cusz ciebie naswiętssy Messyassu: w dzień zasmucenia) męki twey cięszkiey.

Mittat tibi auxilium de sancto, & de Syon tueatur te.

Niechći posle ktobie spomożenie z swiętego niebá swego/ z gory Syon obroni ćie.

¶ To zesłanie spomozenia panu Jesusowi stało sie w ogrodcu gdy na modlitwie będącemu vkazał sie Anioł pociessaiąc iego.

Memor sit omnis sacrificij tui, & holocaustum tuum pingue fiat.

Niechći pan Bog pámięta ná wsselką ofiárę twoię á bądz przyiemna zupełna ofiárá twoiá.

¶ Dafira twoia) to iest miły panie Jesu Niechay więc pan

pan bog ociec twoy pamięta na twą ofiarę gdy sie za nas wssytkich na krzyżu ofiaruiesz. Jakoby rzekł wicm iż on będzie na nie pamiętał. Bądź przyiemna w tercie stoi bądź tłusta to iest bądź przyiemna przed panem Bogiem.

Tribuat tibi secundum cor tuum, & omne consilium tuum confirmet.

Day tobie pan bog według żądzey serca twego á wssytke rádę twą niechay wypełni.

¶ Day tobie) panie Jezu: Jakoby rzekł: stań sie to iako będzie żądza twoia y rada głęboka: aby męka twoia y śmierć była pożyteczna ludu wssytkiemu serca twego) a nie według żądzey ludu żydowskiego ktory będzie żądał ciebie z gładzić.

Letabimur in salutari tuo, & in nomine dei nostri magnificabimur.

Będziemy sie weselić w tobie ktoryś iest zbáwiećiel náß á przez imię twe będziemy wielmożeni.

Impleat dominus omnes petitiones tuas: nunc cognoui quoniam saluũ fecit dominus Christum suum.

Day to áby nápełnił pan bog wssytki prozby twoie/terazem poznał iż pan Bog zbáwił Krystusá swego.

¶ Terazem poznał duchem prorockim: (iż zbawi pan bog) to iest gdy iego po śmierci z martwych wskresi.

Exaudiet illum de cœlo sancto suo, in potentatibus salus dextere eius.

Wysłucha iego z wysokośći niebá swego

swoiego/ábowiem wielkiey mocy iest zbáwienie práwice iego.

¶ To iest z wielkiey mocy iego my będziemy zbawieni.

Híj in curribus & híj in equis, nos autem in nomine dei nostri inuocabimus.

Jedni w woziech drudzy w koniech ále my w imię páná bogá nássego będziem iego wzywáć ná pomoc.

¶ Niektorzy ſą ludzie co pokładaią nadzieię swą w fortunie: drudzy w mocarſtwie drudzy wbogactwach tego świata ale my wpanie bodze.

Ipſi obligati ſunt & ceciderunt, nos autem ſurreximus & erecti ſumus.

Oni ſie ſpletli y vpadli á myſmy powſtáli y podnieſieni.

¶ Spletli) czuſz zwdzami rzeczy czeſnych.

Domine ſaluum fac regem noſtrum, & exaudi nos in die qua inuocauerimus te.

Ráczmity pánie wybáwić krolá nássego.

¶ Czuſz pana Krystuſa aby więc raczył iego z martwych wskrzeſić y posadzić na swey prawicy.

A ráczy nas wyſłuchać w dzień ktorego cie będziemy wzywáć.

¶ Obacz tu iako ten pſalm aczkolwie przodkiem ſłuży panu Krystuſowi: wſſakoż też może ſłużyc wſſelkiemu kaplanowi ofiaruiącemu v oltarza. Przeto nabożny człowiek wſſelki może gi mowic ku panu bogu modląc ſie za kaplanem aby go raczył wyſłuchac gdy ſtoi przy oltarzu ofiarę czyniąc panu bogu.

Pſalm. 20 Pienie. 20

Wiey

W tey piesni prorokuie/iáko Bog oćiec miał vkoronowáć y vczynić krolem nád krolmi páná Jezusá syná swego/Jáko sie też miał pomśćić nád nieprzyiaćielmi iego.

DOmine in virtute tua letabitur rex, & super salutare tuũ exultabit vehemẽter

Panie boże w mocy twey vráduie sie krol.

¶ Pan Jesus syn twoy krol nad krolmi.

A wtym iże iest zbawićiel twoy bárzo sie będzie weselił.

Desiderium cordis eius tribuisti ei, & voluntate labiorum eius non fraudasti eum.

Nápełniłeś żądzą sercá iego.

¶ Czusz pana Jesusa: Bo żądza iego była iodkupic lud z mocy złego ducha.

A według woley vst iego nieprzeciwiłeś sie iemu.

¶ Nieprzeciwiłes sie) bowiem on samym telko słowem vst swych vzdrawiał wsielkie niemocy.

Quoniam preuenisti eum in benedictionibus dulcedinis posuisti in capite eius, coronam de lapide præcioso.

Abowiem vprzedziłeś iego w bogosłáwieństwách słodkośći.

¶ To iest natychmiast na poczęciu iego napełniłes go darmi słodkiemi ducha świętego.

Włożyłeś ná głowę iego koronę z kámienia drogiego.

¶ To iest dales mu moc wiecznego krolestwa na niebie y na ziemi.

Vt iram petijt a te & tribuisti ei longitudinem dierum in seculum & in seculum seculi.

Zywotá żądał od ćiebie á tyś iemu dał długość dniow wiecznych ná wieki wieczne.

¶ Zywot) to iest wskrzessenia z martwych.

Magna est gloria eius in salutari tuo, gloriam & magnum decorem impones super eũ.

Wielka iest chwałá iego iż iest zbawićiel twoy.

¶ To iest dany od ciebie Boga oyca swego.

Y włożysz nań chwałę y okrásę wielką.

¶ Iż iego vczynisz krolem nad krolmi: panem nad pany. Przeto sam mowi o sobie. Dana mi moc wssytka na niebie y na ziemi. Math. 28.

Quoniam dabis eum in benedictionem in seculum seculi letificabis eum in gaudio, cũ vultu tuo.

Abowiem dasz iego ná błogosłáwieństwo ná wieki wieczne.

¶ Bowiem przezeń bierze błogosławieństwo wsselkie pokolenie ludzkie.

Y vweselisz iego wielkiem weselim oblicza twego.

¶ A to gdy siędzie na prawicy twey.

Quoniam rex sperat in domino, & in misericordia altissimi non commouebitur.

¶ Slussno to wssytko iemu dasz boże oycze.

Abowiem krol pokłáda wssytkę nádzieię

wtoc

w tobie pánie boże/á wmiłosierdziu nawyssego nie będzie poruszon.

¶ Poruszon) to iest oddalon od nadzieie.

¶ Trzy są rzeczy które człowieka pobudzaią ku nadziei. Pierwssa iest boska opatrznosc: Bo tu mowi: w tobie panie boze: wtora iest miłosierdzie boze: przez to mowi: a w miłosierdziu. Trzecia moc boza: przez to mowi nawyssego.

Inueniatur manus tua omnibus inimicis tuis, dextera tua inueniat omnes q te oderũt.

Niechay będzie vznaná ręká mocy twoiey nád wssytkiemi nieprzyiacielmi twemi/á práwicá twoiá niechay naydzie wssytki ktorzy ciebie wzgárdzili.

¶ Slowa są prorockie do Mesyassa. A to sie skutecznie spelni w dzień sądny: gdy pan Krystus tákim rzecze: odstąpcie precz odemnie przeklęci w ogień wieczny. Nieprzyiacielmi ktorzy mocy twey vznac niechcieli w pokorze twey na swiecie.

Pones eos vt clibanum ignis in tempore vultus tui, dominus in ira sua conturbabit eos, & deuorabit eos ignis.

Położyteś ie pánie Krysteá iáko piec zá palony) czásu obiáwienia twego.

¶ Potępisz gardzące tobą: w ogień wieczny: a to będzie w dzień sądny gdy sie wssytkiemu swiatu obiawi.

Pan Bog w gniewie swym záśmuci ie á pożrze ie ogień piekielny.

Fructum eorum de terra perdes, & semen eorum a filijs hominum.

Wſſytki ich prace (miły pánie) z ziemie wykorzeniſz od towárzyſtwá ſynow ludzkich.

¶ To ieſt: nie wezmą zadnego pozytku prac ſwych Synow lud:) to ieſt ludzi ſprawiedliwych.

Quoniã declinauerunt, in te mala cogitauerunt conſilia, quæ non potuerunt ſtabilire.

Abowiem oni wćiſneli ná ćie wielkie ćieſzkośći.

¶ Oni) to ieſt licemiernicy y inſſy ktorzy cię wzgardzili: cięſzkosci) męki wielkie y vdręczenie ktorec zadawali

A myſlili o tobie tákie rády ktorych vmocnić (y vtwierdzić) nie mogli.

¶ Myſlili rady) aby cie y pamiątkę twoię wiecznie ſtracili: a przeto cie ſmiercią krzyzową zabili. Jednak ſwey rady nie dowiedli.

Quoniã pones eos deorſum, in reliquijs tuis preparabis vultum eorum.

Abowiem (ty miły pánie) z tłumiſz ie y wywroćiſz ie wſtecz.

¶ Uſtecz) to ieſt: co oni tobie myſlili tym ie skarzeſz iſz ſami zaginą a będą wykorzenieni przez Rzymiany Tytuſa y Veſpeſiana.

A wſſákoſz wo ſtátkách ich z gotuieſz ich oblicze.

¶ To ieſt nie wſſytki zydy potraciſz: ale tym ktorzy będą na oſtatku ſwiata vkazeſz oblicze miłoſierdzya twego: ktore ich będzie gdy ſie nawrocą.

Exaltare domine in virtute tua, cantabimus & pſallemus virtutes tuas.

Tobie bądz chwałá y powyſſenie w mocy twey miły pánie/ y my będziemy wyſpiewáwáć

wáć y przechwáláć mocy twoiey.

Psalm, 21. Pienie, 21,

To pienie iest o męce Bożey/ Jáko pan Jesus miał ná krzyżu mowić/ iáko sie miano z niego náśmiewáć. Jáko ręce y nogi iego miano przebić/ y iáko też ćiáłá iego mieli krześćiáni pożywáć.

DEus deus meus respice in me quare me dereliquisti longe a salute mea verba delictorum meorum.

Boże boże moy wezrzy ná mie y czemus mie (syná twego) opuścił. (Przeto ábowiem) wołánie y żądánie grzechow ludzi moich dáleko iest od zdrowia mego.

¶ Słowa są pana Jesusowe ktore na krzyzu mowił: ale iako sie to rozumie aby Bog ociec miał opuscic syna swego: a niemiał go wysłuchac: a toli tak: Bowiem go wysłuchal dobrze rozumieiąc pismo: Kiedy pan Jesus modlił sie wogrodcu rzekąc oycze. Jestli podobno: oddal odemnye kielich: To sie nierozumie aby Pan Jesus chciał sie v wiarowac smierci abo męki: Bo rad chciał vcierpiec y vmrzec: y to iusz był przepowiedział zwolennikom swoim. A wiedział isz tho był Bog ocyec pospołu z nim według bostwa zamknął aby on wedlug czlowieczeństwa vcierpial y vmarł A to zeby nieposłusseństwo Adama y iewy krwią omył y wszytki grzechy ludzkie. A na znamię tez tego w starym

zakonie krew bydlęcą: przy ofiarze rozlewali y ią sie kropili. A przeto gdy mowi oddal odemnie kielich ten w tych słowiech niechroni sie smierci. Ale sie rozumye: aby dał znac wsselkiemu czlowiekowi iz on był nie telko prawy Bog ale tez czlowiek prawdziwy m aiąc prawdziwe cialo: A tako myal tez w sobie dwoiaką ządzą. Jednę przyrodzoną a smysłną kthorą sie lękal: a wedlug tey mowil oddal odemnie then kielich. Druga tez: byla wnim ządza rozumna: wedlug tey ch cial vmrzec: a przeto mowil niechay sie moia wola dzieie ale twoia. Thak ze wedlug tey woley wysluchan. Dla tego tez modlil sie aby nas vczyl w smutkach na ssych do modlitwy sie vciekac. Grzechow) to iest czemus mie w męce moiey nieratowal: gdysz grzechy y występy moich ludzi: to vczynili izem ia daleko od zdrowia ciala mego: a niema byc rozumiano izby bostwo kiedy było opuscilo iego czlowieczenstwo: ale opuscil iego bog ociec) to iest nie przepuscil ani pofolgowal iemu wiego nacięssey męce.

Deus meus clamabo per diem & non exaudies & nocte non ad insipientiam mihi.

Boże moy ktobie będe wołał we dnie á nie wysłuchasz y w nocy á mnie to nicieſt niewiádomo.

¶ Uednie) to było na krzyzu dziewiątey godziny na dzień: y wnocy) to było wogrodzie gdy sie modlil aby kielich był oddalon od niego.

Tu autem in sancto habitas, laus Israel.

Ale ty miły pánie (we mnie swietym twoim) mieszkasz o chwało Jsráelska.

¶ Mieszkasz) otosz masz isz sie bog ociec prawie nieoddalil.

In te sperauerunt patres nostri, sperauerunt & liberasti eos.

Wtobie

W tobie pokłádáli nádzieię oycowie ná-
ssy/ oni pokłádáli nádzieię á tyś ie wybáwił (z-
gich smutkow.

Ad te clamauerunt & salui facti sunt, in
te sperauerunt & non sunt confusi.

K tobie wołáli (miły pánie) á zá to są
wybáwieni/ w tobie mieli nádzieię á nie są ze-
sromoceni.

Ego autem sum vermis & non homo, ob
probrium hominum & abiectio plebis.

Ale ia iestem iáko robak á nie człowiek/ śmie
chowisko á wzgárdzenie ludzkie.

¶ Jakoby rzekł pan Jesus: a tom ia iest więtssy nad
oyce wasse: a wzdy zaden tak nie mowi iako ia: Smie-
chowisko) cusz wedlug zydowskiego domniemanya
y rozsądzenia: ktorzy na mie plwali: biczowali mnie:
oczy moię zawięzowali: naśmiewali sie ze mnie.

Omnes videntes me deriserunt me, locu-
ti sunt labijs & mouerunt caput.

Wssytcy ktorzy mnie widzieli/ náśmiewá-
li sie ze mnie/ mowili przeciw mnie wárgámi
swemi/ á chwiali ná mię głowámi swemi.

¶ Chwiali głowami) patrz iako tu iawne proroc-
two posmiewania z pana Jesusa. Bo gdy wisiał na-
krzyzu tedy oni chwieiąc głowami mowili: Ach o to
nam kazisz kosciol Bozy: a trzeciego dnia znowu z bu
duiesz: dufałes w bodze niechcie wybawi chceli: wssa-
kos sie mienił synem bozym. To w Ewangeliey stoi y
tu tesz v proroka poczesci.

Sperauit in domino eripiat eum saluum

faciat eum quoniam vult eum,

Wssák dufat w bodze niechay go wybáwi niechay go wybáwi wssáko go mituie.

¶ To tu prorok mowi: iest prawa Ewangelia. Bowiem ty slowa zydowie mowili na posmiech panu Jesusowi gdy wisiał na krzyzu.

Quoniam tu es qui extraxisti me de ventre, spes mea ab vberibus matris meæ, in te proiectus sum ex vtero.

Abowiem tys iest ienżes mie wywiodł z żywotá, nádzieio moiá od pierśi mátki moiey, w twoiem sie opiekę położył (od początku narodzenia) z żywotá.

¶ Ty slowa iusz sá pana Jesusowe do boga oyca: to iest iakomsie richlo narodził z żiwota matki moiey. Jakom rychło począł pozywac piersi: od tychmiast zawssiem w tobie pokładał nadzieię.

De ventre matris meæ deus meus es tu, ne discesseris a me.

Z żywotá mátki moiey tys iest bog moy (przeto nieráczy odstępowáć odemnie.

¶ To mowi pan Jesus wedlug człowieczeństwa.

Quoniam tribulatio, proxima est, & non est qui adiuuet.

(A to dla tego) ábowiem iuż sie przybliża moi smutek: á nieiest ten ktoby mie wspomogł

¶ Jakoby rzekł y kto mnie insży wspomoże w smutku męzi moiey: iedno ty sam oycze mily.

Circumdederunt me vituli multi, tauri pingues obsederunt me.

Ogár-

Ogárneło mnie wiele ćielcow/ wołowie tłuści obſtąpili mnie.

¶ Annaſz Kaiphaſz y wiele inſſych ci obſtąpili iego gdy ią wſſy go mowili iemu. Jeſtlis ty ſyn Bozy powiec nam.

Aperuerunt ſuper me os ſuum ſicut leo rapiens & rugiens.

Rozdziewiáli przećiw mnie vſtá ſwoie/iáko koby lew pochwytáiący łup y zrzędcy.

¶ Vſta ſwoie) bluźniąc mnie a żądaiąc okazania Pilatowego na vkrzyżowanie.

Sicut aqua effuſus ſum, & diſperſa ſunt omnia oſſa mea.

Jáko wodá wylewáią/ták iem ia wyrzucon/y roſtąpiły ſie wemnie kośći moie.

¶ Jako wodę) czuſz iako pomyie grube wylewaią precz: tak mie też grubie a niepoczciwie wyrzucono z krzyżem na gorę Kalwarie. Roſtąpiły ſie kośći) gdy mie na krzyżu roſpięto.

Factum eſt cor meum tanquam cæra liqueſcens, in medio ventris mei.

Rozpłynętá ſie we mnie wſſytká ſitá ſercá mego iáko woſk roſtopiony / w poſrzodku wnętrza mego.

¶ Jakoby rzekł vſchła wemnie wſſytka moc y ſiła ciała mego od wielkiey męki.

Aruit tanćz teſta virtus mea, & lingua mea adheſit faucibus meis, & in puluerē mortis deduxiſti me.

Vſchłá iáko ſkorupá wſſytká moc moiá/

á ie-

á ięzyk moy przyschnął do vst moich/á przywiodłeś mie ku smierći/ Jákoby proch w niwecześ mie obroćił.

¶ Jako skorupa vsycha w piecu gorącym tak tez moc ysila moia wyschla dla wylania wssytkiey krwye zciała. A ięzyk tez wyschnął dla pragnienia wielkie": przeto wolal na krzyzu. Pragnę: wnieweczes mie obroćil) czusz wedlug zydowskiego domnimania.

Quoniam circumdederunt me canes multi, concilium malignantium obsedit me.

A nie dziw iżem to ćirpiał) bowiem obstąpiłá mie wielkość psow/á zebránie złośćiwych obsiádło mie.

¶ Psow) zydow zazdrosciwych iako są psi.

Foderunt manus meas & pedes meos, dinumerauerunt omnia ossa mea.

Przekłoli ręce moie y nogi moie/y zliczyli we mnie wssytki kośći moie.

¶ Przekloli) gwozdzmi zelasnemi. Zliczyli we mnie kosci) to iest moglby byl kazde wemnie z liczyc kosci dla gwaltownego rosciągnienia. Jako to znamienite proroctwo ize sie tak mialo dziac z panem nassym.

Ipsi vero considerauerunt & inspexerunt me diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem.

A oni ná mie rozćiągnionego ták pilno pátrzáli oczy wytrzesszczáli.

¶ Jakoby rzekl słońce nie moglo patrzac na takąo krutnosc męki moiey: przetho sie zacmilo: a oni sie niesromali patrzac.

Dzielili sobie odzienie moie/á o suknię.

moie

ſe miotáli loſy.

¶ O ſuknie) wirzchnią á nie rozpoty miotali) katowie ſludzy Pilatowi ktorzy na czterzy części iego odzienie rozdzielili.

Tu aũt domine ne elongaueris auxilium tuum a me ad defenſionem meam conſpice.

Ale ty mity pánie nieoddalay wſpomożenia twego odemnie/á wezrzy ná obrone moie.

¶ Oto pan Jeſus dawa przykład gdy czlowiek będzie w ſmutku polożon ma ſie vpokorzyc panu Bogu a zędac boskiego wſpomożenia.

Erue a framea deus animam meam, & de manu canis vnicam meam.

Racz wybáwić (mity pánie) od mieczá ſmierći duſſe moie/á z mocy pſiey wybaw iedyną moie.

¶ Od mieczá ſmierci: nie iżebych nie vmarł: bo chcę rad vmrzec dla czlowieka: ale iżebych niebył długo zadzierzan w męce bez vmrzenia. Z mocy pſa) to eſt ludu złego abo duſſnego nieprzyiaciela.

Salua me ex ore leonis, & a cornibus vnicornium humilitatem meam.

Rácz mie (mity pánie) wybáwić z páſſczęki lwowey/A z rogow iednorożſcá wybaw pokornoſć moie.

¶ Przez Lwa y Jednorożſca znamionuye duſſnego nieprzyiaciela.

Narrabo nomen tuum fratribus meis in medio eccleſiæ laudabo te.

¶ Gdy mie tak wybawiſz moy Boże oyczę: tedy ia

Będę rozpowiádat (y. roſſławiat) imię

twoie

twoie bráćiey moiey.

¶ Braciey moiey Apostolom: ato sie spełniło gdy po swym zmartwychwstaniu vkazał sie Apostolom.

A pośrzod kościoła będę cie chwalił.

¶ Kościoła) tho iest zboru albo zebrania krześciańskiego.

Qui timetis dominum laudate eum, vniuersum semen Iacob glorificate eum.

Wszytcy ktorzy sie boićie Boga chwalćie iego.

¶ Czuł z tego ize za was wydał na śmierć haniebną mnie syna swego.

A wszytko plemie Jákobowo wielmożćie iego.

¶ Jakobowo) to iest ktorzy odszczepiacie od siebie grzechy: bowiem to słowo Jacob wykłada sie odszczepiaiący.

Timeat eum omne semen Israel qm̃ non spreuit neq; despexit deprecationē pauperis.

Niechay sie boi páná Boga wszytko plemie ludu Izráelskiego.

¶ Plemię Israelskie iest tych ludzi ktorzy wiarą widzą pana boga.

Abowiem on nie wzgárdził modlitwy pokornego.

¶ Aczkolwiek pan iest wysoki wszakoż nikim nie gardzi

Nec auertit faciem suam a me, & cum clamarem ad eum exaudiuit me.

A on nie odwrocił odemnie oblicza swego gdym wołał kniemu raczył mie wysłuchać.

¶ Raczył wysłuchać mie z martwych wzbudził.

Apud

Apud te laus mea in ecclesia magna) vota mea reddam in conspectu timentium eum.

Przeto ciebie ia(mity pánie) będę chwalił w kościele wielkim.

¶ To iest w zebraniu zboru krześciańskiego.

A będę wypełniał ofiary moie/ przed obliczność tych ktorzy się ciebie boią.

¶ Będę wypełniał) to iest: Ja będę często powtarzał ofiary ciała y krwie moiey: ktore ofiary poszły zboku mego: to iest z dobrey woley moiey.

Edent pauperes & saturabuntur. & laudabunt dominũ qui requirunt eũ, viuent corda eorum in sæculum sæculi.

Tamże) będą pożywáć pokorni/ y będą chwalić páná bogá ci ktorzy iego żądáią.

¶ Będą pożywać) offiary ciała mego: pokorni krześciani.

A iż dussá będzie żyć ná wieki wieczne.

¶ Abowiem ten pokarm naświętszy ciała Bożego nie tylko daye długość żywota cześnego ale też y chwałe wieczną.

Reminiscentur & conuertentur ad dominum, vniuersi fines terræ.

¶ Bo y to więc na moię pamiątkę będą czynić.

Tedy wszytki granice świátá náwrocą się do páná Bogá.

¶ Oto proroctwo: iże tego pokarmu angielskiego Ludzie mieli pożywać na iego pamiątkę y mieli iemu modle dawać.

Et adorabunt in conspectu eius, vniuersæ familiæ gentium,

A będą

A będą modły czynić przed oblicznośćią iego wssytki národy ludzkie.

¶ Tak sie to stalo gdy balwochwalstwo iest wykorzeniono.

Quoniam domini est regnum, & ipse dominabitur gentium.

Abowiem boże iest krolestwo á on będzie nád pogány krolował.

Manducauerunt & adorauerunt omnes pingues terræ, in conspectu eius cadent omnes qui descendunt in terram.

Pożywáli y modły iemu dawáli wssytcy bogacze ziemscy.

¶ Pozywali) rozumiey tego pokarmu ciała bozego.

A przed oblicznośćią iego będą pádáć wssytcy ktorzy ná ziemię z stępuią.

¶ Będą padac) gdy rękoma kaplańskiemi będzie podnosson. Tego nie miały offiary starego zakonu aby przednimi ludzie padali: abowiem ony offiary niebyły bog. Ale offiara zakonu nowego: to iest: ten sacrament naswiętssy iest prawy a wierny Bog.

Et anima mea illi viuet, & semen meum seruiet ipsi.

Tedy wiec dussá moiá iemu sámemu będzie żyć/á plemię moie będzie iemu służyć.

¶ Jusz to są słowa proroka Dawida. Plemię moie) to iest dziewica Maria y Jozeph ktorzy poydą z mego pokolenia będą iemu słuzyc.

Annunciabitur dño generatio ventura, & annunciabunt cœli iustitiam eius populo, qui nasce-

nascetur quem fecit dominus.

Y przyszły rodzay bedzie chwalił páná bogá/á niebiosá bedą wyswiadczáły spráwiedliwość iego ludu ktory nastánie/ ktory też lud

¶ Przyszły rodzay) rozumie krzesciáńskie przez niebiosa tez rozumie prorok apostoly iako pierwey wyłozono.

Psalm. 22 Pienie. 22

W tym pieniu wylicza Prorok dobrodzieystwá kosciołowi krzesciáńskiemu od páná Bogá dane Jáko iest náuká/ pożywánie ciáłá Bożego y insse swiątości.

DOminus regit me & nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocauit.

Pan bog rządzi mną bez wsselkiego niedostátku.

¶ Mną) to iest kosciolem swiętym kthorego ty są słowa.

A ná miestcu obkwitych pástwisk postáwił mie.

¶ Poczyna wyliczac dobra: ktore pan Bog dal kosciolowi swemu.

¶ Ku wyrozumieniu tego trzeba wiedziec ize takowe dobra kosciolowi dane są dwoiakie. Jedny są nauki swięte iako Boze przykazanie: abo tez y rady nie-

ktore Ewangeliey swiętey. Drugie dobra są lekarskie: ktore pan bog dał ku lekarstwu duszemu iako są swiątości kościelne. Naprzod że iest: ktory vzdrawia od grzechow y ozywia od smierci: wtore bierzmowanye: to posila serce przeciw pokusam. Trzecie pokuta: ktora wskrzesza od smierci y od męki wieczney. Czwarte iest boże ciało: ktore zywi y dawa zywot duchowny. Piąte swięty oley: ktory oddala wszytki grzechy powszednie zostawiaiące po pokucie.

¶ Do tych dobra wylicza prorok w tym pśeniu.

Super aquam refectionis educauit me, ani mam meam conuertit.

Abowiem on mnie wychował ná wodzie ochładzaiącey.

¶ To pierwsze dobro od pana Boga ktore dał kościołowi swiętemu.

A duszę moie náwrocił przez pokutę.

¶ To wtore dobro.

Deduxit me super semitas iusticiæ, propter nomen suum.

Náczął mie prowádzić ścieżkámi sprawiedliwości á to dla imienia swego.

¶ Prowadzic ścieszką) to iest dał mi przykazanie Ewangeliey swiętey. Dla imienia) nie dla moich zasług ale dla imienia swego. Jesus: ktore sie wyklada zbawiciel. A to trzecie.

Nam & si ambulauero in medio vmbræ mortis non timebo mala, qm̃ tu mecum es,

Abowiem bych też chodził w smierci wieczney nie bede sie złego bał/ábowiemeś ty zemną

¶ Smierci wieczney) to iest miedzy ludem grzesznym y miedzy pokusami.

Vir-

Virga tua & bacculus tuus, ipsa me consolata sunt.

Abowiem miotłá twoiá/y łáská twoiá/ tá mnie pocieſſyłá.

¶ Miotła) to ieſt nauka Ewangieliey: Łaska) ſtałość y męznośc ktorąs mi dał przeciw pokuſam na birzmowaniu. Oto czwarte dobro.

Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me.

Zgotowałeś miły pánie ſtoł roſkoſſny przed oblicznośćią moią przećiwko tym ktorzy mnie záſmucáią.

¶ Stoł) to ieſt pozywanie ciała ſwego. Naprzeciwko tym) czuſz nieprzyiacielom widomym. Oto piąte.

Impinguasti in oleo caput meum, & calix meus inebrians q̃ præclarus est.

Vtłuſćiłeś oleiem głowę moię/á kielich moy vpoiáiący iáko bárzo ſłáchetny ieſt.

¶ Utłuſciłes) to ieſt vweſeliłes: oleiem) to ieſt krzyżmem na krzcie. Takiez oleiem ſwiętym w niemocy Głowę moię) duſſę moię. Kielich vpoiaiący) krew twoia ktorą kapłan wemſſy offiaruie na pamiątkę męki twoiey. Ta krew vpaia człowieka miłośćią bożą. Oto ſſoſte.

Et misericordia tua subsequatur me, omnibus diebus vitæ meæ.

A (dla tych świątośći) miłoſierdzie twoie będzie mnie náſłádowáć/po wſſe dni żywotá moiego.

¶ Stąd obacz pozytek świątości iż przez nie człowiek doſtawa łaski Bożey.

Et vt inhabitem in domo domini, in longitudine dierum.

Abym mieszkał w domu Bożym ná wieczną długość dniow.

¶ Oto ostatni pozytek iż przez nie człowiek dostawa wieczney chwały.

Psalm, 23, Pienie, 23,

W tym pieniu opowiáda pan bog przez proroká ktory á iáki człowiek dostánie sie do niebá. Prorokuie też o zstąpieniu ná przedpiekle páná Jesusá/á iáko ániołowie zá nim odmawiáli. Takież o iego wniebowstąpieniu.

DOmini est terra & plenitudo eius, orbis terrarum & vniuersi qui habitant in eo.

Boża iest ziemiá y też iey pełnośći/ Boży iest okrąg wssytkich ziem y wssytcy ktorzy ná nim mieszkáią.

¶ Prorok to mowi: Boza iest ziemia) to iest wssytka ziemia y wssytko co na ziemi iest pod mocą pana Jesusa boga y człowieka.

Quia ipse super maria fundanit eam, & super flumina preparauit eam.

Abowiem on sam ná morzu ią vstánowił

wił y ná wodach rzecznych ią vmocnił. To iest ziemie.

Quis ascendet in montem domini, aut quis stabit in loco sancto eius.

Y kto będzie mogł wstąpić ná gorę bożą/ álbo y kto stánie ná miestcu swiętym iego.

¶ Tu pyta prorok pana boga kto wstąpił na gorę bożą: to iest do chwały wieczney.

Innocens manibus & mundo corde, qui non accepit in vanum animam suam, nec iurauit in dolo proximo suo.

Ten iest ktory niewinny w ręku swoich/ á czystego sercá/ ktory też nie wziął ná prożność dusse swoiey/ á nieprzysięgał w zdrádzie bliźniemu swemu.

¶ Odpowieda duch swięty prorokowi w ręku tho iest w vczynkach swych. Nie wziął na prożnosc dusse) to iest nie przyssedł na then swiat aby sie miał zbytnie sadzic na czesne rzeczy.

Hic accipiet benedictionem a domino, & misericordiam a deo salutari suo.

Tenći weźmie błogosłáwieństwo od páná bogá/ y miłosierdzie od bogá zbáwićielá swe°.

Hæc est generatio querentium eum, querentium faciem dei Iacob.

Ten iest rodzay ssukáiących páná bogá/ ssukáiących oblicza bogá Jákobowego.

¶ To iest: tacyc ssukaią pana Jesusa ktorzy iego nasta duią w cnotach przerzeczonych.

Attollite portas principes vestras & eleuamini portæ æternales & introibit rex gloriæ.

Podnieście kxiążetá (piekielne wrota) wásse/ A podnieście sie brony wieczne á wnidzie tám krol wieczney chwały.

¶ Jusz to proroctwo o zstąpieniu na przedpiekle pana Jesusa. A są słowa angelskie oręduiące od paua Jesusa. Brony wieczne) wiecznych mąk.

Quis est iste rex gloriæ? Dominus fortis & potens dominus potens in prelio,

Y ktory iest krol wieczney chwały.

¶ Ty są słowa czartow pytaiących: zasie im odpowiadaią Angiołowie święci ktorzy z panem Jesusem zstąpili nad przedpiekle.

Pan mężny y mocny/ pan mocny ná walce.

Attollite portas principes vestras, & eleuamini portę ęternales, & introibit rex gloriæ.

Otwarzayćie kxiążetá wrotá wasse/ á podnieśćie brony wieczne boć wnidzie tám krol wieczney chwały.

¶ To zasię mowią Aniołowie święci do drugich Aniołow świętich prowadząc pana Jesus a w niebo wstępuiącego.

Quis est iste rex gloriæ, dominus virtutum ipse est rex gloriæ.

Ktory iest krol wieczney chwały pan wssytkich cnot/ tenći iest krol wssytkiey chwały.

¶ To iest pytanie drugich aniołow niebieskich nie iż by niewiedzieli ktoryby był ale pytaią dziwuiąc sie.

Psalm

60

Psalm. 24 Pienie. 24

Ta Pieśń iest iako pan Bog miał náwie-
dzić Ludzki rodzay przyssedssy ná swiát:
A iáko miał vstáwić nowy zakon we-
dług ewángielicy tym ktorzy sie go
boią á iest tu nádobna modlitwá
ktorą mowi prorok z persony
wssytkie° zboru krześciáń-
skie° ábo też z strony
wsselkiego czło-
wieká.

AD te domine leuaui animam meam, deus meus in te confido non erubescam.

K tobie mity pánie podnioslem dusse mo-
ie Boże moy w tobie ia dufam nie day ábych
miał był posromocon.

C Podnioslem) rozumye na modlitwie nie day
bych był posromocon) to iest przyd33 nieba a wybaw
mie.

Nech irrideant me inimici mei, etenim vni-
uersi qui sustinent te non confundentur.

Nieday sie ze mnie posmiewáć nieprzycia-
cielom moim/ bo mam ia zá to ize wssytcy, kto-
rzy ciebie z cirpia nie bedą posromoceni.

Confundantur omnes inique agentes, superuacue.

Z iiij Day

Day ná posromocenie (mity pánie) wssytki ktorzy zle czynią ná prozność.

Vias tuas domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me.

Ráczmi vkázáć) mity pánie drogi twoie á ścieżek twoich rácy mie náuczyć.

¶ Przez drogi rozumie tu przykazanie bozeńa przez ścieszki rozumie radę Ewangelicy świętey.

Dirige me in veritate tua & doce me quia tu es saluator meus, & te sustinui tota die.

Ráczmie rzedzić w spráwie twey á náucz mie bos ty iest Bog zbáwiciel moy á ciebiem stromno cirpiał wssytkiego czásu mego.

¶ To iest: czekałem zawsse skromnie miłosierdzia twego.

Reminiscere miserationum tuarum dñe & misericordiarum tuarum quæ a seculo sunt.

Pámiętay ná smiłowánie twoie mity pánie ná miłosierdzie twe ktore iest od wieku.

Delicta iuuentutis meæ, & ignorantias meas, ne memineris.

Nie ráczpámiętáć grzechow młodości moiey.

¶ Czuż ktorem w młodości popełnił z krewkości.

Y ná niewiádomości też moie pánie niewspominay.

¶ To iest na grzechy ktorem pełnił zniewiadomości.

Secundum misericordiam tuam memento mei tu, propter bonitatem tuam domine.

Ale

Ale według miłosierdzia twego pámiętay
ná mie mity pánie boże/dla dobroći twoiey.

Dulcis & rectus dñs propter hoc legem
dabit delinquentibus in via.

Słodki á sprawiedliwy iest pan bog/á dla
tego da zakon tym ktorzy występuią z drogi.

¶ Iusz tu prorok pocieszá rodzay ludzki. Da zakon)
pan Iesus gdy na ten swiat przyidzie vstawi zakon
Ewangeliey swiętey wszytkim grzesznicym ku vznaniu

Diriget mansuetos in iudicio, docebit mites vias suas.

Będzie rządził ćichę wsądzie swoim/á ludzi skromnych náuczy drog swoich.

¶ Ciche) to iest Apostoły y też insse zwolenniki swe
w sądzie to iest w nauce swey.

Vniuersæ viæ domini misericordia & veritas, requirentibus testamentum eius & testimonia eius.

Wszytki drogi boże są miłosierdzie y prawdá tym ktorzy sie bádaią o testáment iego y
o swiádectwo iego.

¶ Drogi) przykazanie iego y Ewangieliey. Testament) to iest nowy zakon.

Propter nomen tuum domine propicia beris peccato meo, multum est enim:

Ty mity pánie będzieß miał lutoſć nad
grzechy moimi dla imienia twego/bowiem ich
wiele iest.

¶ Łuſz grzechow moich.

Quis est homo qui timet dominum, legem statuit ei in via quam elegit.

Y ktory iest człowiek ktory sie boi páná bogá (ten iest) ktoremu pan bog dał zakon swoy ná tey drodze ktorą wybrał.

¶ Zakon swoy) Ewangielicy swiętey. Na tey drodze) ktorą drogę vstawił pan Jesus wszelkiemu człowiekowi boiącemu sie pana Boga.

Anima eius in bonis demorabitur, & semen eius hereditabit terram.

Tákiego dussá w dobrách wielkich będzie mieszkáć, á plemie iego osiągnie ziemie.

¶ Udobrach wielkich) w krolestwie niebieskim.

Firmamentum est dñs timentibus eum, & testimonium ipsius vt manifestetur illis.

Pan bog iest wielkie postánowienie tym ktorzy sie boią iego, á tákim też zakon swoy obiáwi.

Oculi mei semper ad dominum, quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos.

Oczy moie záwsze będą ku pánu Bogu podniesione, Abowiem on wyrwie z sidłá nogi moie.

¶ Z sidłá) dyabelskiego wyrwie nogi: to iest smysłnosc moię.

Respice in me & miserere mei, quia vnicus & pauper sum ego.

Wezrzy ná mię (mity pánie) á smituy sie nádemną, bomći ia iest iedyny á vbogi.

¶ Iedyny) to iest iedyną nadzieię wtobie maiący.

Tribus

Tribulationes cordis mei multiplicate sunt de necessitatibus meis erue me,

Smutki sercá mego są rozmnożony/ z potrzebnośći moich ráczy mie wybáwić pánie.

¶ Są rozmnożony) bom barzo zranion y zlupion przez grzech y przez nieposlusseństwo pirwssego oyca Adama. Czusz przeto raczy z stąpic z nieba.

Vide humilitatem meam & laborem meum, & dimite vniuersa delicta mea,

Wezrzy ná vniżenie moiey ná pracą moie/ á rácz odpuśćić wssytki grzechy moie.

¶ Przez pracę rozumie tu wierną pokutę.

Respice inimicos meos, quoniam multiplicati sunt & odio iniquo oderunt me,

Wezrzy pánie ná wssytki nieprzyiaćiele moie.

¶ Cusz aby ie odemnie oddalic raczył.

Boc sie bárzo rozmnożyli á nie slussną zazdrośćią mnie wzgárdzili.

Custodi animam meam & erue me, non erubescam quoniam speraui in te.

Rácz być stroż dusse moiey á wybaw mie/ nie day mie ná posromocenie/ bom w tobie wssytke nádyieie pokłádał.

Innocentes & recti adhæserunt mihi, quia sustinui te.

Niewinni á spráwiedliwi przystąpili ku mnie ábowiem śćirpiałem ćiebie.

Libera

Libera deus Israel, ex omnibus tribulationibus suis.

Wybaw miły boże lud Jsráelski że wssytkich smutkow ich.

Psalm. 25. Pienie. 25.

W tym pieniu prorokuie Jż pan Jesus miał być niewinnym od wsselkie° grzechu Jáko też miał być miłosierny á złe mieć wnienawiści/ iż też miał okráse domu bożego miłowáć.

JVdica me domine quoniam ego in innocentia mea ingressus sum, & in domino sperans non infirmabor.

Sądz mie miły pánie bom ći ia w niewinnośći tu wssedł.

¶ Czusz na ten swiat: to iest obcowalem na swiecye w niewinnosci. Sądz mie) to mowi prorok w personie pana Jesusa do Boga oyca: Jakoqy rzekł: rozumiey szemci ia niewinny.

A w pánie bodze dufáiąc w niczym nieustąpie.

Proba me domine & tenta me, vre renes meos & cor meum.

Doswiadcz mie pánie boże á rácz mie kusić rospal wnetrznośći moiey serce moie.

Doswiadcz

¶ Doświadcz mie) to iest day mi aby wszytcy vznali niewinność moię: a vznawszy ią aby ich naśladowali.

Quoniam misericordia tua ante oculos meos est, & complacui in veritate tua.

Abowiem (ty znaß) iż miłosierdzie twoie przed memi iest oczyma, y spodobałem sie tobie w prawdzie twey.

¶ To iest ty znaß miły oycze iżem ia twoy syn Krystus: zawsse był miłosierny, wszytkim ktorzy sie ku mnie vciekali. Jakoż sie to vkazało woney pogance Kananeyskiey ktora padła przez pana Jesusa mowiąc wspomoż mnie miły panie a vzdrow corkę moię: y smilował sie nad nią. Takież gdy cudzołoznice ku niemu przywiedziono: łaskawye ią odprawił: y wielę im tym tak czynił.

Non sedi cum consilio vanitatis, & cum iniqua gerentibus non introibo.

Nigdym nie siedział w radzie prożnych, á z ludzmi złośliwymi) á nie miłosiernym nie będę posiadał.

¶ To iest warowałem sie zawżdy pyssnych y wsselkich ludzi grzesinych.

Odiui ecclesiam malignantium, & cum impijs non sedebo.

Ty znaß miły pánie iż ia) miałem wnienawiści zebránie złośliwych ludzi á z niemiłosiernymi nie będę posiadał.

Lauabo inter innocentes manus meas, & circundabo altare tuum domine.

Umyię miedzy niewinnymi ręce moie, á

ieść

ták obstąpię ołtarz twoy miły pánie.

¶ To iest miedzy niewinnymi będę niewinnieyssy: a w tey niewinnosci ia Krystus przystępuię do ołtarza: to iest na krzyz ofiaruiąc sie za grzechy ludu mego.

Vt audiam vocem laudis, & enarrem vniuersa mirabilia tua.

A to dla tego) ábych vsłyssał głos chwały twoiey (po wssytkim swiećie) a też abych rozsławił wssytki cudá twoie.

Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ.

Pánie (oycze miły moy ty znaß iż) vmiłowałem okráse domu twoiego y miestce meßkania chwały twey.

¶ Okrásę domu) to iest dobre vczynki cnoty kthoremi bywa okrasson dom twoy.

Ne perdas cum impijs deus animam meam, & cum viris sanguinum vitam meam.

Nie ráczy tráćić boże moy ze złosniki dusse moiey/ áni z mężmi krwáwymi żywotá mego.

¶ Męże krwawe zowie ty ktorzy niesprawiedliwye sądzą: biorąc dary za ktore skazuią na smierc niewinnie. A przeto daley mowi.

In quorum manibus iniquitates sunt, dextera eorum repleta est muneribus.

W ktorych reku złośći są położony/ á práwicá ich iest dárow nápełnioná.

Ego autem in innocentia mea ingressus sum, redime me & miserere mei.

Ale

Ale ia wniewinnośći moiey pochodziłem/ odkup(y wybáw)mie á smiłuy sie nádemną.

Pes enim meus stetit in directo, in ecclesijs benedicam te domine.

A słussno to)abowiem nogá moiá w spráwiedliwośći stánełá.

¶ Noga)to iest zgdza. Jakoby rzekł nigdym nieodstąpił od sprawiedliwości.

W kośćielech będę bogosłáwił ćiebie miły panie.

Psalm, 26 Pienie. 26

W tym pieniu vkázuie iż bog oćiec miał páná Jesusá bronić/á iáko przesłádowcy iego mieli vpáść.

DOminus illuminatio mea & salus mea quem timebo.

Pan bog iest oświecenie moie y zbáwienie moie ktorego sie będę bał.

¶ Słowa są pana krystusowe.

Dominus protector vitæ meæ, a quo trepidabo.

Pan bog iest obrońcá żywotá moiego/y przed kimże będę sie bał.

¶ Bowiem by zaden iemu niemogł był zaszkodzie by on był nieprzepuścił. Takciem onim prorokował Izaias. Ofiarował sie(czusz pan Jesus na mękę)iż sam chciał. Esa. 53.

Dum

Dum appropiant super me nocentes, vt edant carnes meas,

(Y tedy nie będę sie bał) gdy sie ku mnie przybliżáią przećiwnicy moi/ áby pożarli człowieczeństwo moie.

¶ To iest aby mie stracili.

Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt & ceciderunt.

(Iż ktorzy mie zásmucáią nieprzyiaćiele moi sámiż zemgleni y vpádli.

¶ To sie spełniło w zydziech ktorzy vkrzyzowali pana Jesusa y prześladowali Apostoły iego: bowiem vpadli od krolestwa y od kapłaństwa gdyz oboie to stracili. Miasto tez ich Jerusalem skazono y kościoł spalono przez Rzymiany. Takiesz y inssy prześladowcy wssytcy vpadli.

Si consistant aduersum, me castra, non timebit cor meum.

By też mnie ogárnęły vfy zbroyne nie lęknie sie serce moie.

Czusz bowiem bostwo broni człowieczeństwa mego.

Si exurgat aduersum me prælium, in hoc ego sperabo.

By też powstáłá przećiw mnie walká/ z tegoż ia dufánie moie wezmę.

Vnam petij a domino hanc requiram, vt habitem in domo domini omnibus diebus vitæ meæ,

Jedneyżem rzeczy prosił od páná Bogá/

teyż

teyże będę żądał (á to tey) ábych mieszkał w domu bożym przez wssytek czás żywotá mego.

¶ Oto tu nauka: dobrych ludzi obyczay iest samey chwały niebieskiey żądac samego mieszkania w domu bozym w ktorym wssytko dobre iest: ale ludzie swietcy mało obaiąc o dom niebieski: więcey pragną w swych modlitwach rzeczy czesnych.

Vt videam voluntatem domini: & visitem templum eius.

Abych widział roskossne oblicze páná bogá á náwiedził kościoł iego.

¶ Roskossne oblicze) takci stoi w bibliey zydowskiey aczkolwiek v nas stoi abych widział wolą Bozą.

Quoniam abscondit me in tabernaculo suo in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui.

¶ A z wielkim duffaniem ia tego żądam.

Bo mię on zásczyćił w przybytku swym czásu złych ludzi.

¶ w przybytku to iest: w taiemnosci bostwa swego.

Obronił mie w táiemnośći przybytku swe°.

¶ Obronił bog ociec syna swego: bo aczkolwiek ciało cierpiało: wssakosz dussa nie iest obrazona. To sie tez rozumie nie telko o panie Jesusie ale thez o swiętych ludziech ktore pan bog broni troiakiego czasu.

¶ Naprzod czasu ich narodzenia zeby nie zmarli w grzechu pirworodnym: wtore czasu lat doszłych aby w grzechy smiertelne nie vpadli: abo izeby za nie pokutowali. Ostatnie obroni ie w dzień sądny od srogiego potępienia.

In petra exaltauit me, & nunc exaltauit caput meum super inimicos meos.

Powyssyt mie(pan bog)ná opoce.

¶ Czasu złych ludzi vczynił mie mocnym opokę: to iest stałym a mężnym.

Y teraz powyssyt głowe moie wiecey niż wssytki nieprzyiaciele moie.

Circuiui & imolaui in tabernaculo eius, hostiam vociferationis cantabo, psalmum dicam domino.

Obchodziłem y ofiárowałem w przybytku iego ofiárę náboznego pienia/bede spiewał y bede chwałe dáwał pánu bogu memu.

¶ Obchodziłem z nabożeństwem serdecznym w przybytku iego: to iest kościele iego.

Exaudi domine vocem meam qua clamaui ad te, miserere mei & exaudi me.

Wysłuchay pánie boże głos modlitwy moiey ktorą wołałem k tobie/smiłuy sie nádemną á wysłuchay mie.

¶ Tenci głos iest pána Jesusowey modlitwy do oyca swego: a czego prosi nam prosi: bo mowi to z persony naszey.

Tibi dixit cor meum exquisiuit te facies mea, faciem tuam domine requiram.

Ciebie żąda serce moie/ciebie żąda oblicze moie.

¶ Oblicze to iest sumnienie moie.

Ja twego swietego oblicza bede żądał widzieć.

Ne auertas faciem tuam a me, ne declines in ira a seruo tuo.

Nie od-

Nieodwracay odemnie (miły pánie oblicza twego/nie odstępuy ode mnie sługi swego czásu gniewu twego.

¶ Czasu gniewu) to iest gdy mie na krzyżu skarżesz z gniewu twego ktory masz na grzechy ludzkie.

Adiutor meus esto ne derelinquas me ne q̄ despicias me deus salutaris meus.

Rácz być pomocnikiem moim nieopuszczay mie.

¶ Pomocnikiem ku cierpieniu mąk za grzechy ludzkie.

Ani gárdzi mną pánie boże zbáwićielu moy.

Quoniam pater meus & mater mea dereliquerunt me, dominus autem assumpsit me.

Boć oto oćiec moy y mátká moiá opuścili mnie.

¶ Oteiec) to iest boznica zydowska: takiesz lud zydowski z ktoregom posiedł.

Ale záśie pan Bog przyiął mnie.

Legem pone mihi domine in via tua: & dirige me in semita recta, propter inimicos meos.

Rácz mi vstáwić miły pánie droge záko nu twego.

¶ Ustawi mi: to iest moim członkom.

A rácz mie wieść ścieżką prostą dla nieprzyiaciół moich.

¶ Racz mie wiesc) to iest me krzesciany. Scieszkę prostą) przez naukę Ewangeliey swiętey.

Ne tradideris me in animas tribulantium me: quoniam insurrexerunt in me testes iniqui & mentita est iniquitas sibi.

Nie rácz wydáwáć wręce tych ktorzy mie záſmucáią (boć oto powſtáli przeciwko mnie ſwiádkowie złośćiwi.

¶ Potwarcy ktorzy mowią abych ia lud zwodził.

A ich złość ſkłámáłá ſámá ſobie.

¶ Sama ſobie (to ieſt na ſwe złe.

Credo videre bona domini, in terra viuentium.

Ale ia wierzę iż vyrzę (wielkie dobrá Boże w ziemi żywiących.

¶ wchwale kroleſtwa niebieskiego.

Expecta dominum viriliter age, & confortetur cor tuum, & ſuſtine dominum.

¶ Tu iuſz przywodzi pan Jeſus pocieſſne vpominanie ſam ku ſobie y ku ſwym członkom mowiąc.

Czekay páná Bogá/á mężnie wſſytko ſpráwuy á ſćirp páná Bogá.

¶ To ieſt wſſytki cięſzkoſci skromnie cirp czekaiąc máło az ci pan bog da zapłatę.

Pſalm. 27 Pienie. 27

W tym pieniu ieſt modlitwá páná Jeſuſowá. Jáko ſie on modlił y ſam zá ſie y zá ſwoy lud Aby go nie zátracał/áby też żydowſkie wymyſły nań wymyſláne ſkarał/y prorokuie

rokuie iż lud żydowski miał ták vpaść.

AD te domine clamabo deus meus ne sileas a me, ne quando taceas a me & assimilabor descendentibus in lacum.

Do ćiebie pánie Boże będę wołał/ Boże moy nie raczy mi milczeć/ nie milcz mi żadney godziny (bo iestliby mi zámilczał) byłbych przyrownan tym ktorzy wstępuią w głębokość.

¶ Słowa są pana Jesusowe ktore mowi sam za sie y za swoy lud. Nie racz mi milczec) to iest nie zatulay vssu twych od modlitwy moiey: w głębokosc piekielną iestliby mie niewysłuchał abych wstał z martwych.

Exaudi domine vocem orationis meæ dum oro ad te, dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum.

Wysłuchay miły pánie głos żądánia mego gdy sie modlę do ćiebie/ gdy podnosse ręce moie do kośćiołá swiętego twego.

¶ Modlę (czusz wogrodcu. Do kośćiołá) to iest do ma iestatu twego swiętego.

Ne simul tradas me cum peccatoribus & cum operantibus iniquitatem ne perdas me.

Nie ráczy mie pánie tráćić społem z grzessniki.

¶ Mnie) to iest: członkow moich: ludu mego.

A nie zgładzay mnie z tymi ktorzy złość popełniáią.

Qui loquuntur pacem cum proximo suo

mala autem in cordibus eorum.

Ktorzy mowią pokoy z bliźnim swoim á złości pełno w sercu ich.

¶ Mowią pokoy) rozumie Licemierniki y insse obłudne: z bliznym swoim) Czusz zemną kthorym iest zgich rodu.

Da illis secundum opera eorum & secundum nequitiam adinuentionum ipsorum.

Rácz im dáć (miły pánie) według ich vczynkow á odpłáć im według złości wymysłow ich

¶ Niezgąda tu pomsty ale duchem prorockim przepowiada pomstę ktora miała przysc na krzyzowniki pana Jesusowe: y według vczynkow) to iest iako mę zoboycam wymysłow) bo oni wymysłali na mię fałssywe soczenie przed Annassem Cayphassem y Piłatem:

Secundum opera manuum eorum tribue illis, redde retributionem eorum ipsis.

Według vczynkow ich rácz im oddáć/ oddáy im ich oddánie.

¶ Oddanie) czusz iako oni chcieli mnie zgładzic z ziemie: tak ie tez zgładzisz z ziemie zywiących.

Quoniam non intellexerunt opera domini, & in opera manuũ eius destrues illos & non edificabis eos, bñdictus dominus, qm̃ exaudiuit vocem deprecationis meæ.

Boć oni nie chcieli rozumieć vczynkow Bożych.

¶ To iest cud ktorem przed nimi czynił: thak iz z tąd mogli wyrozumiec ize ia ten był kthory miałem przysc im obiecany.

A przeto) według vczynkow rąk ludu tego.

go skáziß ie (miły panie) á nigdy ich nie ná-
práwisz.
¶ To dla thego mowi: Bowyem zydowie chocia
przed tym częstokroc bywali zkazeni y wniewolą bra-
ni przez Chaldeye: tez od Antyocha y inssy: wssakosz
za sie bywali wybawieni. Jako przez Neemiassa przez
Machabeussa kxiążęta swe: Ale z thego skazenya
trzeciego w kthorym teras są przez Rzymiany ska-
zeni. Jako przez Tyta y Vespeziana dla smierci za-
bicya syna Bozego: nigdy nie będą naprawieni: ale
tak ich niewola zostanie do skonania. Jako o tym Da-
niel prorokował w dziewiątym Capitulum: przeto y
kazdego narodu ludu są wzgardzeni.

Dominus adiutor meus & protector me
us, & in ipso sperauit cor meũ et adiutus sum.

Pan Bog iest pomocnik moy y obrońcá
moy/ á w nim samym dufáło serce moie y ie-
stem wspomożon.
¶ Bowiem kto w nim duffa thedy on zawsse wspo-
maga.

Et refloruit caro mea: & ex voluntate
mea confitebor ei.

Abowiem zákwitneło zásie ćiáło moie.
¶ Zakwitnęło przez z martwych wstanie.

A przeto wssytką wolą moią bede iego
chwalił.

Dominus fortitudo plæbis suæ, & prote
ctor saluationum Christi sui est.

Pan bog iest mocność ludu swego y obroń-
cá tych ktorzy przez iego Krystusá są zbáwieni

Saluum fac populum tuum domine &

benedic hæreditati tuæ, & rege eos & extolle illos vsq; in æternum.

Rácz wybáwić lud swoy miły pánie á bogosław dziedzictwu twemu á rácz ie rządzić y pádwyssáć áż ná wieki.

¶ Zaleca pan Jesus lud swoy bogu oycu.

Psalm, 28 Pienie, 28

W tym pieniu Prorok wysláwia siedmiorákie cudo Ktore miał pan Jesus ná swiećie vdziáłáć.

AFferte domino filij dei, afferte domino filios arietum,

Przynośćie pánu bogu wy synowie boży.

¶ Przynoscie) to iest w prowadzaycie w kosciol swięty. Synowie bozy) prze z krzest y wiarę iemu za syny sposobieni.

Przynośćie pánu bogu báránki.

¶ To iest meczenniki y insse swięte ktorzy sie ofiarowali panu Bogu.

Afferte domino gloriam & honorem afferte domino gloriam nomini eius, adorate dominum in atrio sancto eius.

Ofiáruićie pánu bogu cześć y chwałę przinośćie pánu bogu cześć y chwałę imieniowi iego/ dawayćie pánu bogu modłę w przybytku swiętym iego.

¶ Imieniowi iego) ktore iest Jesus: w przybytku) to iest wczłowieczeństwie. Troiakąć tu rzecz wysławia ktora ma byc panu bogu dawana. Czesc chwała: y modla: bowiem ta troia rzecz telko samemu bogu służy.

Vox

Vox domini super aquas, deus maiestatis intonuit dominus super aquas multas.

Boć on będzie głos boży nád wodámi pan bog zwysokiego máiestatu swego zágrzmiat pan bog nád wodámi wielkiemi.

¶ Tu iusz wysławia Prorok dziwnym obyczayem siedmiorakie wesele ktore miał Pan Jesus na ieden głos na iedno słowo cuda na świecie działaiąc. Nad wodami) oto pierwsze cudo: gdy był pan Jesus krzczon w Jordanie od Jana świętego tedy głos z nieba słyszan rzekł &c. Toć iest moy miły syn w ktorym mem ia sobie polubił. Tamże moc wodzie dana ize na krzcie dusze omywa: y mowi. Nad wodami wielkimi) bo po wszystkim świecie tę moc ma woda: iż mocą ducha świętego grzechy oczyscia.

Vox domini in virtute, vox domini in magnificentia.

Głos Boży będzie wielkiey mocy/głos boży w wielmożności wielkiey.

¶ wielkiey mocy) to wtore cudo iż on głosem to iest iednym słowem vzdrawiał niemocne: to sie rozumye gdy mowi wielkiey mocy: wielmożności) oto trzecie cudo iż pan Jesus ktory iest głos y słowo Boga oyca przez śmierc swą wielmożnie wywiodł z niewoley piekielney. oyce święte.

Vox domini confringentis cedros, & confringet dominus cedros libani.

Głos boży iest łámaiący drzewá Cedrowe y złomi pan bog Cedry Libanu.

¶ Oto czwarte cudo ize pan Jesus złamał pysyne krolestwa piekielne ktorzy sie wysoko podnosili iako Cedrus.

Et comminuet eas tanq̃ vitulum libani, & dilectus quemadmodum filius vnicornium.

A zetrze ie iáko wołu z gory Libanu.

To iest skazy tesz swietskie kriązęta iako bywaią zkazeni y pobici wołowie ktore pasą na gorze Libanus.

Ale moy miłosnik wssedł iáko sámiec iednorosscow.

¶ To iest ale moy lud krzescyañski vssedł thego starcia y thego skazenia iako samiec Jednoroscow: Bowiem Jednorozec ma tę moc iz wonych stronach murzyñskich gdzie pospolicie wody są iadowite: Jednorozec rozmacza rog swoy w wodzie tak iz nieszkodzi zwierzętam ku piciu. Tym obyczaiem gdy pan Jesus dotknął sie wody ciałem swym na krzcie: tedy iuz woda oczyscia człowieka na krzcie od iadu grechowego.

Vox domini intercidentis flammam ignis. vox domini concutientis desertum, & commouebit dominus desertum Cades.

Głos boży iest rozdzieláiący płomień ognisty

¶ Oto piąte cudo ktore sie stało w dzień swiąteczny gdy duch swięty stąpił na zwolenniki w ięzykach; ognistych rozdzielonych.

Głos boży iest porussáiący pusszą/y porussy pan Bog pusszą Cádes.

¶ Oto sioste cudo gdy na głos apostolski porusson w ssytek swiat: Tenci iest pusscza Cades wezwana.

Vox dñi preparantis ceruos, & reuelabit condensa & in tẽplo eius omnes dicent gloriam.

Głos boży iest Jelenie spráwuiący/y obiáwi gestwę á w kośćiele iego wssytcy temu chwałę dádzą.

Oto

¶ Oto siodme cudo isz pan Bog glosem swym sprawia Jelenie: to iest Biskupy y kapłany swięte: y obiawi gęstwę) pisma swiętego (ktore było ciemne y tha iemne iako gęstwa) wssytkiemu swiatu.

Dñs diluuium inhabitare facit, & sedebit dominus rex in æternum.

Pan Bog mieszkánie vczyni ná potopie/ y będzie tám siedział pan Bog krol wieczny.

¶ Na potopie) to iest na swiecie ktory był potopem zginął dla grzechow: y będzie siedział tam (cusz w kosciele krzesciańskim krol wieczny pan Krystus.

Dominus virtutem populo suo dabit dominus benedicet populo suo in pace.

Da pan bog moc ludu swemu pan Bog, będzie błogosłáwił ludu swemu w pokoiu.

¶ Da moc) czusz ssafowac swiątosciami koscielnemi.

Psalm. 29. Pienie. 29.

W ktorym sie zámykáią słowá páná Jesusowe do Bogá oycá.

EXaltabo te dñe quoniã suscepisti me, nec delectasti inimicos meos super me.

Będę chwałą powyssał ciebie miły pánie iżes mie raczył przyiąć.

¶ To iest z martwych wskrzesic po mey smierci.

A niepocieszyłes nádemną nieprzyiaciol moich.

¶ Zydow abo tez dussnych nieprzyiaciol ktorzy stracenia mego pragnęli.

Domi-

Domine deus meus clamaui ad te, & sanasti me.

Pánie Boże moy wołałem k tobie á tyś mnie vzdrowił.

¶ Uołałem) wogrodcu y na krzyżu o zmartwych wstanie prossąc.

Domine eduxisti ab inferno animam meam saluasti me, a descendentibus in lacum.

Miły pánie wywiodłeś zpiekłá dusse moie wybáwiłeś mnie od tych ktorzy wgłębokość zstępuią.

¶ Uybawiłes) przez zmartwych wstanie: To iest wskrzesiłes mnie.

Psallite domino sancti eius: & confitemini memorie sanctitatis eius.

Chwalćie wesele páná bogá swięći iego.

¶ Czusz wy: Adamie: Abramie: Ablu: y inssy ktorzyscie mie dawno czekali.

A pochwaláyćie pámiątkę swiątośći iego.

¶ Swiątosci) to iest dobrodzieystwa wam vczynionego przez iego syna.

Quoniam ira in indignatione eius, & vita in voluntate eius.

Boć (przed tym) gniew ćięszki był w iego mierziączce.

¶ Gdy sie gniewał na swiat dla grzechu Adamowego.

Ale (ninie) iest żywot włáskáwey woli iego.

¶ Ninie) to iest po iego smierci y zmartwychwstaniu.

Ad vesperum demorabitur fletus, & ad matu-

matutinum leticia.

Abowiem kwieczoru płácz potrwa/ ále w záraň wesele.

¶ Płacz) męki moiey y zwolennikow to sie działo w wielki piątek: ale wzaraň gdy zmartwychwstanye tam będzie wesele wssytkim.

Ego autem dixi in abundantia mea, non mouebor in æternum.

A ia rzekłem w obfitosci/ niebędę porusson więcey ná wieki.

¶ Nie będzie mi smierc więcey panowała.

Domine in voluntate tua, præstitisti decori meo virtutem.

Pánie Boże ty według woley twoiey obdárzyłeś sliczność moię mocą wielką.

¶ Sliczność) cusz ciała mego izes ie vczynił sliczne a nie smiertelne. Mocą wielką) czusz izem wstał zmartwych.

Auertisti faciem tuam a me, & factus sum conturbatus.

Odwroćiłeś oblicze twoie odemnie.

¶ Uten czas gdys mię był w zydowskiey mocy zostawił.

A przeto zstałem sie zásmucony.

Ad te domine clamabo, & ad deum meum deprecabor.

Ktobie pánie Boże będę wołał/ á do bogá mego będę słał modlitwę,

¶ Prossąc o me z martwych wstanie.

Quæ vtilitas in sanguine meo, dum descendo

ſcendo in corruptionem.

A ktoryby był pożytek we krwi moiey.

¶ To ieſt z rozlania krwie moiey.

Jeſtlibych ſtąpił ná ſkáżenie.

¶ To ieſt gdy bych ſie w proch obrocił iako inſſy Jakoby rzekł: niebyłby zaden pożytek miły oycze.

Nunquid confitebitur tibi puluis: aut annunciabit veritatem tuam.

Izali proch bedzie chwalił ćiebie/ ábo izáli bedzie zwiáſtował prawde twoie.

¶ Jakoby rzekł. Jeſtliby ciało moie miało zgnic iako inſſe: iakoſzby mogła byc ludziem roſławiona ta prawda izem ia twoy ſyn.

Audiuit dominus & miſertus eſt mei: dominus factus eſt adiutor meus.

Wyſłuchał mie pan bog á zmiłował ſie nádemną.

¶ Gdy mie ku chwale wskrzeſił aby lud moy był tez vczęſtnikiem zmartwychwſtania mego.

Pan bog z ſtał ſie wſpomożyćielem moim.

Conuertiſti planctum meum in gaudium mihi, conſcidiſti ſaccum meum & circumdediſti me leticia.

Ty mili boże oycze) przemieniłeś płácz moy mnie w weſele.

¶ A to przez zmartwychwſtanie moie.

Zdárłeś ze mnie wor moy.

¶ To ieſt odiąłes odemnie ſmiertelnoſc ciała.

A przyodziałeś mie rádoſćią wielką.

¶ To ieſt wieczną nieſmiertelnoſcią.

Vt can-

Vt cantet tibi gloria mea & non compũgar: domine deus meus in æternum confitebor tibi.

A to dla tego) áby chwałá moiá ćiebie zśpiewánim chwalitá / ábych też więcey niećierpiał pánie Boże moy náwieki ćiebie chwalić będę.

¶ Chwała moia) to iest ciało moie chwalebne y vwielbyone.

Psalm. 30. Pienie. 30

IN te domine speraui non confundar in æternum, in iustitia tua libera me,

W tobiem nádzieię miał miły pánie / nieday mnie zesromoćić ná wieki / w spráwiedliwośći twey / ráczy mnie wybáwić.

¶ Są to słowa pana Jesusowe: albo też mogą być y oycow świętych żądaiących przyścia na świat syna Bożego.

Inclina ad me aurem tuam, accelera vt eruas me.

Nakłoń ku mnie vchá twego pośpiessy śię áby mie wyrwał (od śmerći.)

Esto mihi in deum protectorem & in domum refugij, ut saluum me facias.

Rácz mi być bogiem obrońcą moim bądź mi domem vćieczki moiey áby mie raczył wybáwić.

[Czuśz

¶ Czuſz aby mi ſmierc więcey nie panowała.

Quoniam fortitudo mea & refugium meum es tu, & propter nomen tuũ deduces me & enutries me.

Bowiem tyś ieſt mity pánie mocnoſć moiá y ućiecżká moiá á dla imienia twego przywiedzieſz mnie y wychowaſz mnie.

¶ Przywiedzieſz mnie) do wſſytkiego ludu: y wychowaſz (to ieſt wybawiſz mnie.

Educes me de laqueo hoc quem absconderunt mihi, quoniam tu es protector meus.

Wywiedzieſz mnie mity pánie ſtego ſidłá ktore ná mie záſadzili, boś ty ieſt obrońcá moy

In manus tuas commendo ſpiritum meum redemiſti me domine deus veritatis.

Wrece twoie mity pánie polecam duchá mego.

¶ Gdy na krzyżu umieram.

Odkupiłeś mnie pánie boże prawdziwy.

¶ Odkupiłeś) to ieſt wybawiłeś od grzechu.

Odiſti obſeruantes vanitates ſuperuacue.

A przeto iżeś ty prawdziwy) maß wnienawiſći wſſytki ktorzy próżnoſći náſláduią, bez wſſelkiego ich pożytku.

¶ Przez próżnoſci rozumie imienie tego świata nieſprawiedliwe y niepobożne. Roſkoſſy ciała: pycha cżary y inſſe zabobony.

Ego autem in domino ſperaui, exultabo & letabor in miſericordia tua.

Alem ia wſámym bodze dufał, dlá tego będę ſie rádował y weſelił w mitoſierdziu twoim.

Quoniam

Quoniam respexisti humilitatem meam, saluasti de necessitatibus animam meam.

Abowiemes ty wezrzał ná pokorę moię y wybáwiłes z niedostátkow duſſe moie.

Nec conclusisti me in manibus inimici, statuisti in loco spacioso pedes meos.

Anis mnie ſciſnąt wrękách nieprzyiaćielá duſſnego á postáwiłes ná mieſcu ſſyrokim nogi moie.

¶ Na mieſcu ſſyrokim) to ieſt w kośćiele krześciáńskim: ktory ieſt ſſyroki dla dwoiakiey rzeczy. Pierwſſa iż ma wiele lekarſtw (to ieſt świętości) na zgładzenie grzechow: wtore iż ſie po świecie rozſſyrzył.

Miserere mei domine quoniam tribulor, cõturbatus est in ira oculus meus, anima mea & venter meus.

Smiłuy ſie nádemną pánie bomći ſie záſmućił/ záſmućiło ſie we mnie oko moie/ duſſá moiá y żywot moy.

Quoniam defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus.

Boć vſtał w żátości żywot moy/ y látá moie w płáczu.

Infirmata est in paupertate virtus mea, ossa mea conturbata sunt.

Zemgloná ieſt w vbogſtwie ſitá moiá.

¶ To ieſt moc ciała mego.

Y kośći moie záſmućiły ſie wemnie.

¶ Gdyż ſmutek troiako może być oddalon. Koś-

kossą ciała. Bogactwy. A wysokim stanem. Otoż naprzeciw tey troiey rzeczy kładzie tu zasię troię rzecz ktora zasmucała pana Jesusa. Załosc: y bostwo: y posmiech: przeto mowi daley.

Super omnes inimicos meos factus sum obprobrium vicinis meis valde, & timor notis meis.

Nad wssytki nieprzyiaciele moie stałem sie ná posmiech sąsiadom moim/ y nastrách znáiomym moim.

¶ Sąsiadom miedzy ktorymim sie vchował.

Qui videbant me foras fugerunt a me obliuioni datus sum tanq̃ mortuus a corde.

Ktorzy mnie widzieli zewnątrz/ vciekli odemnie.

¶ Cusz zwolennicy moi gdy mie ięto wogrodzie.

Danem iest ná zápamietánie w sercu ich iákoby vmárły.

Factus sum tanq̃ vas perditum quoniam audiui vituperationem multorum commorantium in circuitu.

Stałem sie iáko sąd strácony.

¶ Jako zban stłuczony na nic nieiest pozyteczny. Cuz tak tez zydowie mnimali mnie byc niepozytecznym.

Bowiem słossałem wiele sromocenia od tych ktorzy okoto mnie stali.

¶ Sromotnie ku mnie mowiąc: prorokuy nam kto cię vderzył.

In eo dum conuenirent simul aduersum me, accipere animam meam consiliati sunt.

Wonym

Wonym zebraniu gdy sie zeszli spotem przeciwko mnie.

¶ Gdy mię przywiedziono do Kaifassa.

Tylko o tym radzili aby mi dusse odieli.

Ego aũt in te speraui domine, dixi deus meus es tu, in manibus tuis sortes meę.

Alem ia wtobie dufał miły pánie y rzektem bog moy iesteś ty wreku twych iest dussa moiá

¶ Stąd nauka iż nic iest przespiecznieyssego iedno dufac w panie bodze. Bo sie w tym zaden nieossuka: ale kto wczym inssym dufa barzo sie ossuka.

Eripe me de manu inimicorum meorum, & a persequentibus me.

Rácz mie wybáwić z rąk nieprzyiaćielow moich y od tych ktorzy mie przesladuią.

¶ Onie) syna twego z rąk zydow y od inssych tbez przesladownikow. Nawięcey przesladuią pana Jesusa ktorzy na swiecie będąc rządnie zyc niedbaią.

Illustra faciem tuam super seruum tuum saluum me fac in misericordia tua, domine non confundar quoniam inuocaui te.

Rácz obiáwić oblicze twoie ná mie sługe twe° zbaw mie w miłosierdziu miły pánie, nie day mie ná zesromocenie bom ia ćiebie wzywał.

¶ Przez oblicze rozumie miłosierdzie boze.

Erubescant impij & deducantur in infernum muta fiant labia dolosa.

Niechay będą zesromoceni złosnicy á stráćisz ie do piekłá niechay zámilkną ty vstá zdradliwe

¶ Niezgada tu pomsty. Bowiem by to było z grze-

chem: ale przepowieda iże tak miało być: bo zydowye dwoiakąc pomstę mieli wziąć y tu sromotę y tam piekło

Quæ loquuntur aduersus iustum iniquitatem, in superbia & in abusione.

Ktore mowią złość przećiw spráwiedliwemu.

¶ To iest: ktore na mię kłamali przypisuiąc mi złość.

W pysse y w nierządnośći swoiey.

Quam magna multitudo dulcedinis tuæ domine, quam abscondisti timentibus te.

¶ Tu sie iuż ku insey rzeczy obraca prorok dziwuiąc sie wielkiey odpłacie swiętych bożych: y mowi.

Jáko iest wielkie mnostwo słodkośći twey miły pánie/ ktorąś záchował w táiemnośći/ tym ktorzy sie ćiebie boią.

¶ O wiernie słodki pan: słodki gdyż odpusscza: słodki gdy krolestwo niebieskie swym swiętym dawa kthore zowie w texcie taiemnosciąc.

Perfecisti eis qui sperant in te, in conspectu filiorum hominum.

Ktorą słodkość doskonáleś ty spráwił tym ktorzy w tobie nádzieie máią/ też przed obliczności synow ludzskich.

¶ Tez) cuż nadzieię w tobie maią.

Abscondes eos in abscondito faciei tuæ a conturbatione hominum.

Zásszczyćiż ie w táiemnośći miłosierdzia twego od prześládowánia ludzskiego.

Proteges eos in tabernaculo tuo, a contradictione linguarum.

Obroniż

Obroniß ie w przybytku twoim od ięzykow przeciwnych,

¶ w przybytku: to iest w kosciele tego swiata. Przeciwnych) to iest kacerskich odsszczepieńskich ktorzy sie przeciwiaią nauce krzesciańskiey.

Benedictus dominus, qm̃ mirificauit misericordiam suam mihi in ciuitate munita.

Bądź bogosławiony pan bog iż dziwnym obyczaiem vczynił miłosierdzie swoie w mieście obronnym.

¶ To iest w kosciele swiętym ktory iest mocną wiarą obronny.

Ego aũt dixi in excessu mentis meæ, proiectus sum a facie oculorum tuorũ, non exaudisti vocem orationis meæ dum clamarem ad te.

Wssakoż ia w boiáźni zesscia mego rzekłem iżem iest odrzucon od oblicza oczu twoich.

¶ Ja (cusz syn twoy rzekłem w boiazni zesscia moiego stego swiata: odrzucon od obli.) to iest dopusciłes mi oycze abych tak cięszko cirpiał.

Ideo exaudisti vocem orationis meæ dum clamarem ad te.

Dla te° (vkorzenia mego przez męke) wysłucha tes głos modlitwy moiey gdim wołał ku tobie

Diligite dominum omnes sancti eius, quoniam veritatem requiret dñs, & retribuet abũdanter facientibus superbiam.

Miłuycie páná bogá wssytcy swięci iego/ boć będzie pytał práwdy.

¶ To iest sprawiedliwosci na onym swiecie.

A odda obficie tym ktorzy czynią pychę.

¶ Przeciwiaiąc sie przykazaniu iego.

Viriliter agite & confortetur cor vestrum omnes qui speratis in dmino.

Mężnie boiuycie á posilaycie serce wásse/ ktorzy w pánie bodze dufacie.

¶ Boiuycie) naprzeciw swiatu: ciału: y czartu.

Psalm, 31, Pienie, 31

Tá piesń iest wtora miedzy pokutnymi. Gdzież mieni być bogosłáwionym tego ktoremu są odpusszczony grzechy / vkázuie też iáko spowiedz swięta iest rzecz pożyteczna á iáko pan bog pociessa cztowieká pokutuiącego.

BEati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.

Bogosłáwieni są ktorym grzechy są odpusszczony á ktorych winy są zakryte.

¶ Grzechy rozumie pirworodne ktore na krzcie bywaią odpusszczane: winy (grzechy vczynkowe: ktore tedy zakrywamy gdy za nie pokutuiąc dobre vczynki na nie kładziemy.

Beatus vir cui nō imputauit dominus peccatum, nec est in spiritu eius dolus.

Bogosłáwiony iest mąż ktorego pan bog nieposądził być winnym grzechu á wktorego duchu niemász łżywości.

Łżywo-

¶ Lzywości) to iest ktory nie falſſuye: iz nie obłudnie ale ſtroi pokutę: skruchą: ſpowiedzią: y doſyc vczynienim.

Quoniam tacui inueterauerunt omnia oſſa mea, dum clamarem tota die.

Ale izem milczał przeto z ſtárzáły ſie we mnie wſſytki ſiły moie.

¶ Czuſz izem ſie nie oſoczył ſercem ani vſty: przeto zemglony ſą cnoty moie: abowiem im dłużey człowiek zamilcza grzechy ſwoie nie ſpowiadaiąc ſie ich: tym mgleyſſe bywaią cnoty iego.

Gdym wołał przez cáły dzień.

¶ Czuſz odłkania albo przechwalaiąc ſie y wielbiąc zdbrych vczynkow moich: grzechow niebacząc.

Quoniam die ac nocte grauata eſt ſuper me manus tua.

¶ Dla tegom wołał od łkania wednie y wnocy.

Abowiem wednie y wnocy ćieſzka ſie ná mie ſtáłá boiazń pomſty twoiey.

Conuerſus ſum in erumna mea, dum configitur ſpina.

A przetom ſie náwroćił bacząc nędze ſwoie/ gdy mie gryzie z grzechow ſąmnienie moie.

Delictum meum cognitum tibi feci, & iniuſtitiam meam non abſcondi.

A dla tego iam przed tobą wyſtęp moy obiawiał á nie táiłem nieſprawiedliwoſci moiey.

¶ Sługa bozy tak wielce na grzech ma pamięć ac: aby w ſercu ſwym vſtawicznie rozmyſlał y przed Bogiem wyznawał na ſpowiedzi ieden raz wypowiedział.

Dixi confitebor aduerſum me iniuſticiam

meam domino, & tu remisisti impietatē peccati mei.

Rzekłem (sam w sobie) będę ia wyznawał przed pánem bogiem ná przeciw sobie niesprawiedliwość moię. A tyś iuż odpuścił złość grzechu moiego.

¶ A tyś iuż odpuścił) to iest łakom to rychło vmysłił vdziałać. Patrz iako prętkie iest miłosierdzie boże ku grzesznemu. Jeszcze się grzesznik nie spowieda iedno iż ślubuie a iuż pan bog odpuszcza.

Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tē pore oportuno.

Zá toż odpuszczenie będzie się modlił tobie mity pánie wszelki święty czasu słusznego.

¶ Czasu słusznego) poki człowiek iest na tym świecie: bo tylko ten czas iest słuszny ku pokucie.

Verumtamen in diluuio aquarum multarum ad eum non approximabunt.

A wszákoż oni ktorzy są w powodzi wod wielkich położeni/ku niemu się nie przybliżą.

¶ w powodzi wod) to est w żądzach nierządnych chocia by też byli na tym świecie iednak się ku niemu nieprzybliżą.

Tu es refugium meum a tribulatione quę circumdedit me, exultatio mea erue me a circumdantibus me.

Ales ty iest mity pánie vćieczką moią w tym smutku moim ktory mie ogárnął.

¶ Jeszem grzech moy tobie obiawił.

Poćiecho

Poćiecho moiá wybaw mnie od tych ktorzy mnie ogárneli.

¶ Ogarnęło mnie od prawice ssczescie swiata thegoa zlewice niesszczescie: przed sobą marna chwała: za sobą lubowanie wprzyszłych grzechach: z gory dussny nieprzyiaciel: z dołu ciało: z serca złe mysli.

¶ Oto ci nieprzyiaciele mnie ogarnęli chcąc dussę moię potępic.

Intellectũ tibi dabo & instruã te in via hac qua gradieris, firmabo super te oculos meos.

Dam ia tobie rozum y naucze ćie áby vmiał tą drogą chodzić á włożená ćie mocno oczy moie.

¶ Juz tu pan bog odpowiada człowieku pokutuiącemu ktorego slubuie tu pan bog byc pilen aby wtych cnotach trwał.

Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.

¶ Słowa są proroka do grzessnych ludzi. Gdyz ten pan taz łaskawy: przeto wy grzessni.

Nie bądźćie iako koń y muł w ktorych rozumu niemasz.

¶ Jakoby rzekł nie nasladuycie smysłnosci: koń iest pysny. Muł leniwy: niebądzciesz wy tacy.

In chamo & freno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te.

¶ A iestli wy grzessni niechcecie tey nauki sluchac tedy ty miły panie.

Wedą y vzdą ścisniesz vstá tych ktorzy sie ku tobie nie przybliżáią.

¶ wedą to iest smutkiem y męką wieczną.

Multa flagella peccatoris, sperantes autem

in domino misericordia circumdabit.

O iáko wiele iest ćieszkiego karánia grzessnych ludzi/ ále dufáiącego wmiłym Bodze miłosierdzie ogárnie.

¶ Karania) czusz y tu y na onym swiecie. A przetho grzessny przestań grzessyc.

Letamini in domino & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde.

Dla tego) wy spráwiedliwi weselćie sie wmiłym bodze y ráduyćie sie.

¶ Czusz a nie wtych rzeczach czesnych.

A przechwalayćie sie wssytcy prostego sercá.

¶ To iest) chwała wassa niech będzie w panie bodze.

Psalm. 32. Pienie. 32.

Wtym pieniu vpomina prorok ludu áby chwalił páná bogá/ vkázuiąc iż on iest pan spráwiedliwy y miłosierny wysłáwia też trzy persony w pánie bodze/ y vpomina lud aby sie bał páná bogá wyliczáiąc dobroći iego.

EXultate iusti in domino, rectos decet collaudatio.

¶ Słowa & prorockie: ludzie vpominaiące.

Rádnyćie sie spráwiedliwi w panie bodze boć ná spráwiedliwe záleży chwalić páná bogá.

Confitemini domino in cithara, in psalterio de-

tio decem cordarum pſallite illi.

Chwalcie pana boga na lutni y na pſałterzu z dzieſięćiſtron/woyſpiewaycie iemu.

¶ Na lutni) Lutnia bywała na trzy granie: przeto roskazuie na lutni: to ieſt ku chwale ſwiętey Troycy. Na pſałterzu) to ieſt na Arfie: thakż igrę miał Dawid prorok. Jakoby rzekł chwalcie iego z dzieſięcyorga bo zego przykazania.

Cantate ei canticum nouum, bene pſallite ei in vociferatione.

Spiewaycie iemu pioſnkę nową/roſtropnie ſpiewaycie iemu pieniem głoſnym.

¶ Pioſnkę nową) to ieſt nowego zakonu. Czuż o tym iako pan bog ſtał ſie człowiekiem.

Quia rectum eſt verbum domini, & omnia opera eius in fide.

Boć ſprawiedliwe ieſt ſłowo Boże á wſſytki vczynki iego ſą mierne.

¶ Słowo Boże) to ieſt nauka przykazania iego. Są wierne) Czuż bowiem co ſłubił to ſpełnił.

Diligit miſericordiam & iudicium, miſericordia domini plena eſt terra.

Miłuie pan bog miłoſierdzie y ſprawiedliwoſć: miłoſierdzia bożego pełna ieſt ziemia.

¶ Bowiem on czeka nawrocenia grzeſnych ludzi.

Verbo domini cœli firmati ſunt, & ſpiritu oris eius omnis virtus eorum,

Słowem bożym niebioſa ſą vmocnione á duchem vſt iego ich wſſytka ſiłnoſć ſtoi.

¶ Słowem bożym) to ieſt ſynem boga oyca a duchem oto prorok tu wyſłowił trzy perſony w iednym bodze.

Congregans

Congregans sicut in vtre aquas maris, po-
nens in thesauris abyssos.

On iest zgromádzáiący wody morskie iá-
ko w wiádro.

¶ To iest zgromadza lud w iednosc kosciołá.s.

Kłádzie w skárby przepáści głębokie.

¶ wskarby to iest w taiemnosci swe.

Timeat dominum omnis terra, ab eo aũt
commoueantur omnes inhabitantes orbem.

Boy sie páná bogá wsselka ziemio/á poruszcie sie do niego wssytcy ná swiecie mieszkáiący.

¶ Poruszcie) cusz ku tey boiazni.

Quoniam ipse dixit & facta sunt: ipse man-
dauit & creata sunt.

Boć on rzekł (słowem) á stáło sie on przy-
kazał a nátychmiast wssytko stworzono.

¶ Jakoby rzekł: Boycie sie go: bo iak iednym słowem wssytko stworzył takiez iedną mocą moze potępic.

Dominus dissipat consilia gentium: re-
probat autem cogitationes populorum, & re-
probat consilia principum.

Pan bog iest ktory rosprassa rády pogáńskie.

¶ Ktorzy są przeciw iemu y swiętym iego.

A wniwecz obraca mysli ludzskie/wniwecz
też obráca rády kxiążęce.

¶ Cusz: przeto sie słussnie iego bac: bociem niemasz mądrosci: rozumu ani rady przeciw takiemu panu.

Consilium aũt domini ineternũ manet cogi-
tationes cordis eius in gñatiõe & generationẽ.

Ale rádá boża trwa ná wieki/y mysli
sercá

tá iego trwáią/z iednego rodzáiu wdrugi.

¶ Rada boza iz nas stworzył odkupił y na zbawienie przezrzał ta iego rada trwa na wieki: z iednego rodzaiu wdrugi) bo sie nikt iego woley niemoze przeciwic.

Beata gens cuius est dominus deus eius populus quem elegit in hæreditatem sibi.

Bogosłáwiony lud ktorego iest pan bog iego.

¶ Czusz przez wiarę prawdziwą.

Lud ktory on sobie zá dziedzictwo wybrał.

¶ Czusz aby gi sobie sposobył za dziedzictwo.

De cœlo respexit dominus, vidit omnes filios hominum,

Z wysokości niebá wyzrzał pan bog.

¶ Oto vkazuie iako sobie lud wybrał y sposobił.

Y vzrzał wssytki syny ludzkie.

¶ Uzrzał) okiem miłosierdzia. Syny ludzkie) daleko od siebie oddalone.

De præparato habitaculo suo, respexit supra qui habitant terram.

Z przybytku swego spráwionego.

¶ To iest z taiemnosci bostwa swego.

Wezrzał ná wssytki ktorzy mieszkáią ná ziemi

¶ V poruszył sie miłosierdziem on ktory był wieczny a nie cirpliwy: y stał sie człowiekiem smiertelnym: płec sługi przyiąwszy aby grzessne wybawił z mocy piekielney.

Qui finxit sigillatim corda eorum, qui intelligit omnia opera eorum.

Ktory stworzył káżdemu z osobná dusse ich ktory rozumie wssytki vczynki ich.

¶ Oto prorok opowiada co im pan bog vczynił.

Non saluatur rex per multam virtutem, &

gigas

gigas nõ saluabitur in multitudine virtutis suę
Nie może żadny krol być wybáwion przez ná-
wietssą moc swoie/áni żadny mocny boiárzyn
nie bedzie zbáwion w wielkości mocy swey.

Fallax equus ad salutem, in abundantia
virtutis suæ non saluabitur.

Omylny iest koñ ku wybáwieniu/á z mocy
iego wielkiey nikt nie bedzie wybáwion.

¶ Czusz telko sama moc boża to może vczynic.

Ecce oculi domini super metuentes eũ, &
in eis qui sperant super misericordiam eius.

Ale stądidzie zbáwienie iż oto oczy boże są
ná ty ktorzy sie bogá boią y ná ty ktorzy dufá-
ią w miłosierdziu iego.

Vt eruat a morte animas eorum. & alat
eos in fame.

Aby wybáwił od smierći (wieczney) dusse
ich áby ie karmił w głodzie.

¶ Jakoby rzekł nie telko pan bog dał ludziem dusse y
insse dobra dussne ale tez dawa y dobra cielesne.

Anima nostra sustine dominum, quoniam
adiutor & protector noster est.

¶ A przeto iż on tako barzo iest miłosierny.

O dusso nássá scirp że páná bogá boć on
iest nász wspomożyćiel y obrońcá.

¶ Scirpze) to iest mało poczekay azci z nieba przy-
dzie na ten swiat.

Quia in eo letabitur cornu nostrum, & in
nomine sancto eius sperauimus.

Abowiem

Abowiem wnim sámym bedzie sie wese-
lić sercе nasse.

¶ Wten czas gdy przydzie na ten swiat.

A w imieniu swietym iego bedziemy po-
kłádáć nádzieie.

¶ Imie swięte iego iest Jesus w ktorym telko iest
zbawienie.

Fiat misericordia tua domine super nos,
quemadmodum sperauimus in te.

A przeto) bądz miłosierdzie twoie ná nas mi-
ły pánie ták iákosmy w tobie nadzieie mieli.

¶ Jusz tu prorok prosi aby sie syn Bozy pospiessył na
ten swiat.

Psalm. 33. Pienie. 33.

Wtey piesni chwali pan Jesus bogá oycá iż
go z smutku iego wybáwił/ Przywodzi też lud
áby skosztował iáko słodki iest pan bog/ Tá-
kież przywodzi lud áby sie bał páná bo-
gá/ náuczáiąc coby miał człowiek
dziáłáć/ chceli dobre dni oględáć
wżywoćie wiecznym.

BEnedicam dominum in omni tempore,
semper laus eius in ore meo.

Bede bogosłáwił páná bogá wsselkiego
czásu chwałá iego záwsse w vstach moich.

In domino laudabitur anima mea, audi-
ant mansueti & letentur.

W páni-

W pánie bodze bedzie sie przechwalátá dussá moiá/niechay tego słucháią ćissy á niechay sie weselą.

Magnificate dominum mecum, & exaltemus nomen eius in idipsum.

Wielmożćie páná bogá zemną/á wssytcy spotem pochwalaymy wysoce imie iego.

Exquisiui dominum & exaudiuit me, & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.

Jamći (ze wssytkiego serca) ssukał páná bogá (dla tego) mnie wysłuchał/y wybáwił mie ze wssytkich smutkow moich.

¶ Deo nam daie pan Jesus powod ssukac pana Boga: ktory ma byc ssukan nawięcey troiakąrzeczą. Postem Jałmużnąry modlitwą.

Accedite ad eum & illuminamini, & facies vestræ non confundētur.

Przystepuyćie ku pánu Bogu á bedziećie oswieceni.

¶ To iest przyprawiaycie sie wiarą prawą y dobremi vczynkami ku łasce bozey ktora oswieca.

Tedy oblicze wásse nie bedzie zesromocone.

Iste pauper clamauit & dominus exaudiuit eum, & de omnibus tribulationibus eius saluauit eum.

¶ Ty słowa sam o sobie mowi pan Jesus.

Ten vbogi wołał á pan bog wysłuchał iego/y ze wssytkich smutkow wybáwił go.

¶ Czusz:a przeto tez was wybawi będziecieli kniemu przystępowac y wołac.

Immittit

Immittit angelus domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos.

Włoży sie ániot boży y ogárnie zewssąd ty ktorzy sie boią páná bogá/ y wyrwie ie.

¶ wyrwie ie) czusz od wsselkich nieprzyiaciol.

Gustate & videte, quoniam suauis est dominus beatus vir qui sperat in eo.

Ale y wy też sámi) skostuyćie á opátrzćie iáko slodki iest pan bog.

¶ O wprawdzie slodki. Jenze sie tez sam na pokarm daie w chlebie zywym ktory z nieba stąpił.

O błogosłáwiony mąż ktory wnim ma nádzieie.

Timete dominum omnes sancti eius, quoniam non est inopia timentibus eum:

Boyćie sie páná bogá wssytcy swieći ie°/ Boć niemáß niedostátku żadnego boiącym sie iego.

¶ Aczkolwye niekiedy bywa cięszkosc wobesciu swiętym iego: wssakoz pan Bog to czyni iako dobry lekarz ktory niekiedy odeymuye pokarm niemocnemu iz mu tak bywa pozyteczniey. Jednak wzdy pan Bog swiętych nieopusci.

Diuites eguerunt & esuriernnt, inquirẽtes autem dominum non minuẽtur omni bono.

Bogacze są wpotrzebnosći y włácznieniu/ ále ktorzy ssukáią páná bogá wsselkiego dobrá będą nápełnieni.

¶ Bogaci (bowiem bogaczow pyssnych ta iest własnosc ize zawsse potrzebuią a nigdy dosyc niemaią.

Venite filij audite me, timorẽ dñi docebo vos.

Podźćie ku mnie Synowie á posłuchayćie mnie/á ia was náucze boiáźni bożey.

¶ Ktora iest początek prawey mądrości.

Quis est homo qui vult vitam, diligit dies videre bonos?

Ktoż iest człowiek Jenże chce mieć (wieczny żywot) á ktoremu miło widzieć dobre dni.

¶ Pyta y zaśie odpowiada co ma taki działać.

Prohibe linguam tuam a malo & labia tua ne loquantur dolum.

Wstroń á ochełznay) ięzyk twoy od złego/ A vstá twoie niechay niemowią chytrości.

¶ Od złego) Czuś od prozney przysięgi: od krzywoprzysięstwa: od vwłoctwa: bluźnienia: prozney mowy. Boc natura insse członki dała nam dwoiakie: dwye oczy: dwie ręce: dwie vssy: dwie nodze: ale ięzyk tylko ieden: y ten ieszcze dwoim zamkiem zamknionym: wargami y zębami abysmy gi vskramiali.

Diuerte a malo & fac bonum: inquire pacem & persequere eam.

Odwroć śie od złego á czyń dobrze śpilności ssukay pokoiu á trwále iego náśláduy.

Oculi domini super iustos: & aures eius in præces eorum.

¶ Nierozączay w krewkości swey boc oto.

Oczy páná bogá máią wzgląd ná sprawiedliwego/ á vssy iego są skłonne ná ich modlitwy.

Vultus autem domini super facientes mala: vt perdat de terra memoriam eorum.

Ale zaśie srogie oblicze iego iest ná ty ktorzy zle

rzy źle czynią / áby stráćił z ziemie ich pámiątkę.

Clamauerunt iusti & dominus exaudiuit eos: & ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos.

Wołáli ku pánu bogu spráwiedliwi á pan bog ie wysłuchał / á zewssytkich smutkow ich wybáwił ie.

Iuxta est dominus his qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu saluabit.

Pan bog iest blisko tych ktorzy są smutnego sercá.

¶ To iest skrussonego za swe grzechy.

A pokorne duchem on wybáwi.

Multe tribulationes iustorum, & de omnibus his liberabit eos dominus.

Wiele iest smutkow spráwiedliwych ludzi: wssákoż stych wssytkich wybáwi ie pan bog.

¶ Dla czworakiey przyczyny swieci smucą sie na tym swiecie: abo za grzechy swe y cudze: albo z długiego mieszkania na tym swiecie: abo z gorącey żądzey ku krolestwu niebieskiemu: abo z boiazni vpadu w grzech.

Custodit dominus omnia ossa eorum, vnū ex his non conteretur.

Pan bog iest strożem káżdey kośći ich: namnieyssa z nich nie będzie skáżoná.

Mors peccatorum pessima, & qui oderunt iustum delinquent.

Ale smierć grzessnych iest nagorssa / á ći kto

rzy mierziączkę máią ná spráwiedliwego grzeſſą wtym.

¶ Na spráwiedliwego) to ieſt na pana Kryſtuſa.

Redimet dominus animas ſeruorum ſuorũ & non delinquent omnes qui ſperant in eo.

Odkupi pan bog duſſe ſług ſwoich á niewpádną w grzech wſſytcy ktorzy w nim nádzieię máią.

Pſalm. 34. Pienie. 34.

Tá pieſń pokornie omawia iáko pan bog miał ſkáráć y zeſromoćić przeſládowce páná Jeſoſowe/ iż też żydowie mieli być rozproſſeni iáko proch y záſlepieni/ Prorokuie też o zmartwych wſtániu páná Jeſuſowym. Takież o biczowániu y o náygrawániu ie°/ iż też mieli nań zgrzitáć zębámi/ y proſi potym bogá oicá by go zmartwych wſkrzeſił.

JVdica domine nocentes me: expugna impugnantes me.

Sądz miły pánie (oycze moy) ty ktorzy mnie záſzkadzáią/ rácz zwalczyć ty ktorzy ná mię walczą.

¶ Słowa ſą ſyna Bożego z ſtrony iego człowieczeńſtwá

czeństwa: ktorzy zaszkadzaią) rozumie Licemierniki kriążęta zydowskie.

Apprehende arma & scutum, & exurge in adiutorium mihi.

Wezmi zbroie y tarczą (miły pánie) á powstań mnie ná pomoc.

¶ wezmi zbroię ku walczeniu a tarczą ku obronieniu

Effunde frameam & conclude aduersus eos qui persequuntur me, dic animæ meæ salus tua ego sum.

Dobądz (miły pánie) mieczá y obstąp ty ktorzy mie przesláduią.

¶ Nieżąda tu pomsty ale boskie sprawiedliwości.

Rzecz dussy mey/ Jamći twe wybáwienie.

¶ To iest wiemci pewnie iż sie nad nimi pomscisz.

Confundantur & reuereantur: querentes animam meam.

Niechay sie zásromáią y niech sie zlękną ktorzy ssukáią dusse moiey.

Auertantur retrorsum & confundantur: cogitantes mihi mala.

Day áby wstecz vpádli áby byli zesromoceni ktorzy mnie zle myslą.

¶ Zesromoceni) cusz po mem z martwychwstaniu. To iest będą zesromoceni straciwssy ziemię: pañstwo y kaplañstwo swoie. A tak ze sie stalo.

Fiant tanquam puluis ante faciem venti: & angelus domini coartans eos.

Niechay sie stáną iáko proch ktory wiátr pod nassa/ y ániot boży niechay ie ścisnie.

¶ Jako proch) to iest niechay będą po swiecie rozprosseni. Jako sie to iusz stało bo o tym prorok powiadał: y anioł boży) y to sie tez spełniło bo iako pisse Josephus doctor zydowski iz przed tym niz zborzono Jerusalem Aniołowie widani y słychani mowiąc wynidzmy z tego miasta y wyszli z kościoła Salomonowego.

Fiant viæ illorum tenebræ & lubricum, & angelus domini persequens eos,

Niechay będą ich drogi ćiemne y sliskie/ á ániot boży przessáduiący ie.

Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui: superuacue exprobrauerunt animam meam.

Boć oni bez przyczyny zásádzáli sidło ku stráceniu memu bez przyczyny táiáli dussy moiey.

¶ Oto przyczyna czemu sie to zydom miało stac.

Veniat illi laqueus quem ignorat, & captio quam abscondit apprehendat eum & in laqueum cadat in psum.

Niechay przyidzie ná ten lud sidło ktorego niewie/ A tymże ięćiem ktorego táy niech będzie iet/ á wto sidło niechay vpádnie.

¶ Czusz iako ten lud w swięto mnie na smyerc wydał taiemną radą swoią: tak tesz na swiętho wielkonocne niechay będzie ogarnion od nieprzyiacielow y takze sie stało.

Anima autem mea exultabit in domino, & delectabitur super salutari suo.

Ale dussá moiá vráduie sie w mitym bodze á będzie sie kocháłá á w wybáwieniu swoim.

Om-

Omnia ossa mea dicent, domine quis similis tibi.

Wssytki kości moie rzekną/o miły pánie y kto tobie iest rowien.

¶ Kości moie (to iest apostołowie: ktorzy są grunt kościoła iako kości ciała: kto tobie iest rowien) gdys thak mocno y mądrze odkupił rodzay ludzki.

Eripiens inopem de manufortiorum eius, egenum & pauperem a diripientibus eum.

Jżeś ty wyrwał vbogiego człowieká zrąk mocnieyssych nádeń wyrwałeś niedostáteczne go y vbogiego od tych/ktorzy go byli złupili.

¶ Tu rozumie dussne nieprzyiaciele kthorzy złupili człowieka z iego niewinności.

Surgentes testes iniqui: quæ ignorabant interrogabant me.

Powstawssy swiádkowie z łościwi czegom niewiedział o to mnie pytáli.

¶ Czegom niewiedział) czegom nigdy nieczynił. Czusz kiedy mowili na mię abych bluźnił: abych czynsse Cesarskie kaził: abych pobudził wssytek lud począwssy od Galileiey aż do Jeruzalem.

Retribuebant mihi mala pro bonis, sterilitatem animæ meæ.

Oddali mi złe zá dobre/oddali mi stradánim żywotá mego.

Ego autem cum mihi molesti essent: induebar cilicio.

Wssákoż ia/áczkolwie mi byli mierzieni wziąłem) dla nich (ná sie (człowieczeństwo iákoby) włosieniec.

¶ Byli mierzieni) czuſz dla ich przeſladowania) dla nich) czuſz by byli chcieli byc wdzięczni.

Humiliabam in ieiunio animam meam: & oratio mea in ſinu meo conuerterur.

Kozyłem poſtem duſſe moie/ modlitem ſie zánie/ ále modlitwá moiá w łono moie ſie przywroći.

¶ To ieſt acz tym modlitwa moia nie ieſt pożyteczna: wſſakoſz tym będzie pożyteczna ktoż y będą w łonye moim: to ieſt w koſciele moim.

Quaſi proximum & quaſi fratrem noſtrū ſic complacebam, quaſi lugens & contriſtatus ſic humiliabar.

Takom ſobie był w tym ludzie polubił iáko wbráćie náſſym/ á takom ſie vkorzył przed nim iáko ſie korzy płáczliwy y zásmucony.

¶ Rozumie lud żydowski w ktorym ſie przed tym pan bog kochał.

Et aduerſum me letati ſunt & conuenerunt: congregata ſunt ſuper me flagella, & ignoraui.

A oni náprzećiw mnie zebrali v weſelili ſie: zebrano ná mie bicze/á ia iákobych nie wiedział.

Diſſipati ſunt nec compuncti: temptauerūt me, ſubſanauerunt me ſubſanatione: frenderūt ſuper me dentibus ſuis.

Rozdrápáli mnie á wżdy zá to áni weſtchnęli pokuſili ſie ná mie/ nágráwáli mnie naygrawániem zgrzytáli ná mie zebámi ſwymi.

¶ Naygrawali mowiąc: wſſako inſſe zbawiał niech ſie

tez sam z krzyza zbawi y wiele inssych rzeczy mowili.

Domine quoniam respicies: restitue animam meam a malignitate eorum: a leonibus vnicam meam.

Mity pánie y kiedyż ná mie wezrzysz ráczy przywrocić dusse moie mnie á wybaw ią od złości ich/ y od tych Lwow wybaw iedyną moie.

¶ Jusz pan Jesus żąda tu od oyca wybawienia.

Confitebor tibi in ecclesia magna: in populo graui laudabo te.

A ia zá to) bede chwalił ćiebie w kośćiele wielkim/ miedzy ludem ważnym bede ćiebie pochwalał.

¶ w kosciele wielkim) to iest miedzy ludem krzescyiańskim po wssytkim swiecie rozesłanym

Non supergaudeant mihi qui aduersantur mihi inique: qui oderũt me gratis: & annuunt oculis.

Niechay sie ze mnie nie ráduią ći ktorzy sie mnie sprzećiwiáią złośćiwie.

¶ Czusz racz mie wskrzesic nad ich domnimanie.

Ci ktorzy mnie prozno wzgárdzili á oczymá ná mie wskiwáią.

¶ Czusz ieden ku drugiemu nasmiewaiąc sie zemnie.

Qm̃ mihi quidem pacifice loquebãtur: & in iracundia terræ loquentes dolos cogitabant.

Aczkolwie oni skromnie y spokoynie ze mną rozmawiáli ale w gniewie ziemskim zemną mowiąc myslili zdrády.

Et dilatauerunt ſuper me os ſuum dixe-
runt euge euge, viderunt oculi noſtri.

Y roſſyrzáli ná mie vſtá ſwoie/y rzekli o-
tożći vyrzáły oczy náſſe.

¶ Czuſz przybitego na krzyzu czegoſmy żądali.

Vidiſti domine ne ſileas, domine ne diſce-
das a me.

Tyś to ſam widział miły pánie/przeto nie
zámilczay tego/pánie nie odſtępuy odemnie.

Exurge & intende iuditio meo deus meus,
dominus meus in cauſam meam.

Powſtań miły pánie á wezrzy/ná ſąd moy
boże moy y pánie moy rácz obáczyć rzecz moie

Iudica me ſecundum iuſtitiam tuam domi-
ne deus meus, & non ſupergaudeant mihi.

Rácz mnie ſędzić według ſpráwiedliwośći
twey pánie boże moy áby ſie ze mnie nie nay-
grawawáli.

¶ według ſprawiedliwośći) to ieſt według tego iakos
ty pan ſprawiedliwy.

Non dicant in cordibus ſuis euge euge ani-
mæ noſtræ, nec dicant deuorabimus eum.

Niechay nie mowią wſercach ſwych hai hai
toć ſie dobrze ſtáło woley náſſey/á niechay też
niemowią pozrzemy iego.

Erubeſcant & reuereantur ſimul qui gratu-
lantur malis meis.

Niechay ſie záſromáią y záplonąſpołem
ći kto-

ći ktorzy sie ráduią memu złemu.

¶ Zasromaią) czusz aby sie sami osądzili by ich ty niesądził.

Induantur confusione & reuerentia qui maligna loquuntur super me.

Niechay będą ogárnieni sromem y sromiezliwośćią: ktorzy złośćiwie mowią przećiw mnie.

Exultent & letentur qui volunt iustitiam meam, & dicant semper. magnificetur dominus qui volunt pacem serui eius.

Zásie) niech sie ráduią y weselą ktorzy żądáią spráwiedliwośći mey/ á day to aby mowili záwżdy bądz wielmożon pan bog ktorzy żądaią pokoiu sludze iego.

¶ Abo tak) pan bog ktory żąda pokoiu sługi swego.

Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam tota die laudem tuam.

A Jezyk moy rozmyśli/ y będzie wysławiáł spráwiedliwość twoie y przez cáły dzień chwałe twoie.

Psalm. 35. Pienie. 35.

Wtym Pieniu prorokuie iáko lud żydowski miał złe myślić przećiw pánu Jesusowi/ Jáko też náuká słow iego miáłá sie rossyrzyć po swiećie/ y iáko w swiátłośći to iest w pánie Krystusie oglądamy swiętą Troycę Jestli sie pychy będziemy wárowáć.

Dixit

DIxit iniustus vt delinquat in semetipso, non est timor dei ante oculos eius

Vmyslił sam wsobie niesprawiedliwy/áby ym wolniey wystepny był/niemáß boiázni przed oczymá iego.

¶ To iest niemiał przed oczyma boga przeto vmyslił Krystusa zabic.

Quoniam dolose egit in conspectu eius vt inueniatur iniquitas eius ad odium.

Dla tego iż zdradliwie czynił przed oblicznoscią iego.

¶ Iż niemiał boiazni bozey przed sobą.

Ták bárzo iż też nálezioná złość iego áż do nie nawiści.

¶ To iest: tak wielka zlosc iego: czusz ludu zydowskiego: iz tez y boga y bliźniego swego miał w nienawiści.

Verba oris eius iniquitas & dolus noluit intelligere vt bene ageret.

Słowá vst iego są złość y zdrádá/niechćiał rozumieć áby dobrze dziáłał.

¶ Zlosc sie wtym vkazala gdy go zwali samarytanem a iakoby dyabelstwo miał: zdrada lepak gdy go cudnymi słowy kusili.

Iniquitatem meditatus est in cubili suo: astitit omni vię nō bonę maliciam aūt nō odiuit.

Rozmyslał złość ná łożu swoim/przystał ku wsselkiey drodze niedobrey á złości niechćiał wzgárdzić.

¶ Drodze niedobrey) gdy Krystusa Pilatowi wydał: a moze tez to byc rozumiano o wsselkim grzessnym zakamienałem.

Domine

Domine in cœlo misericordia tua: & veritas tua vsq; ad nubes.

Ale ia wyznawam ize mity pánie w niebie iest mitosierdzie twoie.

¶ Bdzie swiętym swym zupełnie zaplaciss.

A prawdá twoiá áż do obłokow.

¶ To iest wiara twoia aze do apostołow y do tych ktorzy słowo boze kazą y nauczaią: ktorzy są iako obłok powyssony.

Iustitia tua sicut mõtes dei iustitia tua abyssus multa.

Sprawiedliwość twoiá iáko gory boże.

¶ To iest Ewangelia twoia tak mocna iest y trwała iako gory wieczne.

Sądy twoie iáko głębokość wielka.

¶ To iest niewyczyrpnione ani ogarnione rozumem.

Homines & iumenta saluabis domine: quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam deus.

Ludzie y bydlętá zbáwiss ty mity pánie według rozmnożenia wielkiego mitosierdzia twego mity pánie boże.

¶ Ludzie y bydło) to iest vczone y prostaki: abo zbáwiss ty niektore: ktorzy z rodu poszli zydowskiego tez y z pogańskiego.

Filij autem hominum in tegmine alarum tuarum sperabunt.

Ale synowie ludzscy w przykryciu obrony twoiey będą mieli nádzieie mity pánie.

¶ Synowie lud.) to iest wszytcy ludzie pospolicie dobrzy á sprawiedliw.

Inebria-

Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos.

Będą nasyceni y vpiyą sie od obfitości domu twego.

¶ Upiyą sie) tu łaską a wniebie chwałą. Domu twego) czusz kościoła y nieba.

A wielką bystrością roskossy twey nápoiszie.

Quoniam apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen.

Abowiem od ciebie pochodzi zrodło żywotá.

¶ Bo od ciebie pochodzi welki zywot.

A wswiatłości twoiey oglądamy swiátłość.

¶ wswiatłości) to iest wpanie Jesusie synie twoim oglądamy swiętą Troycę.

Prætende misericordiam tuam sitientibus te & iustitiam tuam his qui recto sunt corde.

Odday miły pánie) miłosierdzie twoie tym ktorzy cie znáią/ á spráwiedliwość twoie tym ktorzy są práwego sercá.

Non veniat mihi pes superbiæ, & manus peccatoris non moueat me.

¶ Mowi to prorok z strony Ludzkiey.

Niedaj) miły pánie) ku mnie przystępić podusszczeniu pychy.

¶ Ktora iest początek wssego złego.

A mocy grzessniká niechay mnie nie porussa.

¶ Czusz od boiazni y od miłosci twoiey.

Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem, expulsi sunt nec potuerunt stare.

Boć w tey

Boć w tey pysse vpádli wssytcy ktorzy złość popełniáią.

¶ Czusz zli aniołowie ktorzy z nieba spadli.

A przeto są wypędzeni áni sie mogli zostáć.

¶ wypędzeni czusz z nieba. Takiesz Adam y Ewa z Raiu.

Psalm, 36. Pienie, 36

W tym pieniu náucza prorok co máią dziáłáć ci ktorzy strzegą przykazánia Bożego/ y grozi też tym srogo ktorzy boże przykazánie przestępuią.

NOli emulari in malignantibus, neq; zelaueris facientes iniquitatem.

Niechćiey sie gniewáć patrząc ná złostniki w sszczęściu będące.

¶ Będące Czusz ty ktorzykolwiek cirpisz smutki lubo cięszkosci iakie na swiecie.

Ani broń tych ktorzy źle czynią.

¶ Czusz aby ich nienasladował.

Qm̃ tanq̃ fenum velociter arescent, & quē admodum olera herbarum cito decident.

Boć tácy iáko trawá prędko vschną y iáko zieloność ląk rychło vpádną.

¶ A gdzie sie podział Nero Domician Julian Herod y inssy okrutnicy: wssytcy rychło vpadli

Spera in domino & fac bonitatem, & inhabita terram & pasceris in diuitijs eius.

Ale lepiey

Ale lepiey pokłáday nádzieię w pánie bodze á czyń dobrze y mieszkay ná ziemi.

¶ To iest wiednosci kosciola swiętego.

A tedy wiec będziesz nasycon bogactw iey.

¶ Czusz tey to ziemie: ktorey bogactwa są: pan Jesus y iego Euangelia.

Delectare in domino: & dabit tibi petitiones cordis tui.

Kochay sie w pánie bodze/á on tobie da żądánie sercá twego.

¶ Kochay sie) Czusz wzgardziwszy wesele swieckie: żądanie serca są cnoty swięte.

Reuela domino viam tuam: & spera in eo & ipse faciet.

Obiaw pánu bogu drogę twoię y miey wnim nádzieię/á on wszytko vczyni.

¶ Obiaw) to iest odtworz iemu serce twe na modlitwie y na spowiedzi.

Et educet quasi lumen iustitiam tuam: & iuditium tuum tanq̃ meridiem: subditus esto domino & ora eum.

A on wywiedzie iáko swátłość spráwiedliwość twoię/á vmysł twoy iáko połdnie.

¶ Jako swiatłosc) to iest obiawi dobroc twoię ktora teras iest taiemna Vmysł twoy) cusz obiasni co dobrego vmyslisz iz tu iusz będzie iawno.

Podday sie pánu bogu á proś iego.

Noli emulari in eo qui prosperatur in via sua, in homine faciente iniusticias.

Niechćiey sie przyrownáć temu ktorzy szczęściem

ściem kwitnie w złey drodze swey á w człowie-
cze ktory czyni niespráwiedliwość nieporussaysie
Desine ab ira & derelinque furorem, noli
emulari vt maligneris.
Przestań od gniewu á opuść zápalenie gnie-
wliwe/ á nienássáduy ich w złośćiach ich.
Qm̃ qui malignantur exterminabuntur, su
stinentes autem dn̄m ipsi hæreditabũt terram,
Bo ktorzy złe czynią będą wykorzenieni.
¶ To iest wyrzuceni aż do piekłá.
A ći ktorzy skromnie ćirpią páná bogá.
¶ Gdy na nie przepuści nieco przeciwnego:
Práwem dziedzicznym posiędą ziemię.
¶ Ziemię zywiących: to iest niebo.
Et adhuc pusillum, & non erit peccator, &
queres locum eius & non inuenies.
Poczekay máło) vzrzysz á ono iuż grzessniká nie
máß: będzieß ssukał miestcá iego á nienaydzieß
Mansueti autem hæreditabunt terram, &
delectabuntur in multitudine pacis,
Ale zásię ćissy ziemię osięgną.
¶ Cissy) kthorzy nie idą według złych żądz a nossą
cudze złości: osięgną ziemię) krolestwo niebieskie.
A będą sie kocháć w wielkośći pokoiu.
¶ w krolestwie niebieskim ktore wezwano widzenye
pokoiu.
Obseruabit peccator iustum, & stridebit
super eum dentibus suis.
Będzie zły człowiek podstrzegał spráwied-

liwego á będzie nań zgrzytał zębámi swemi.

¶ Bo im lepssy człowiek tym więcey ciężek złemu.

Dominus autem irridebit eum, quoniam prospicit ꝙ veniet dies eius,

Ale pan bog złego ná posmiech wyda ábowiem widzi iż przyidzie dzień iego.

¶ Dzień pomsty kiedy pan Bog odda każdemu według vczynkow iego.

Gladium euaginauerunt peccatores, intenderunt arcum suum.

Mieczá dobyli (przećiw dobrym) grzessnicy.

¶ Taiemne załogi niemogąc iawnie zaszkodzic.

A wyćiągneli ná mie ług swoy,

¶ Łuk) iawnego prześladowania swego.

Vt decipiant pauperem & inopem, vt trucident rectos corde.

A to żeby zdrádzili vbogiego y niedostátecznego áby pobili ty ktorzy są práwego sercá.

¶ Prawego) to iest prostego a doskonałego.

Gladius eorum intret in corda ipsorum, & arcus eorum confringatur.

Ale niechay miecz ich przeniknie serce ich á łuk ich niechay będzie złáman.

¶ Przeniknie) abowiem kto inssego chce obrazic sam sie naprzod swą strzałką zabija.

Melius est modicum iusto, super diuitias peccatorum multas.

Liepiey iest mieć máło spráwiedliwemu niżli mieć wiele imienia grzessnemu.

Abowiem

¶ Abowiem w vbostwie sprawiedliwy zbawi dusię swą: ale grzessny potępią wbogactwach swoich.

Quoniam brachia peccatorum conterentur, confirmat autem iustos dominus.

Abowiem mocy grzessnikow będą stárte ále spráwiedliwe pan bog potwierdza.

Nouit dominus dies immaculatorum, & hæreditas eorum in æternum erit.

Pochowáła pan bog dni niepokalonych/ á dziedzictwo ich ná wieki będzie.

Non confundentur in die malo, & in diebus famis saturabuntur, quia peccatores peribunt:

Nie będą posromoceni czásu złego y czásu głodnego będą násyceni/ ále grzessnicy zginą.

¶ Czasu złego) w dzień sądny gdy zli zapłathę wezmą. Tam też będzie y czas głodny.

Inimici vero domini mox vt honorificati fuerint & exaltati, deficientes quemadmodum fumus deficient.

A nieprzyiaćiele boży nátychmiast po ich chwale (y po ich powyssenіu) vstáiąc iáko dym vstáną.

¶ Nieprzyiaciele bozy) Czusz kthorzy gardzą iego przykazanim. Powyssenі) czusz tu na tym swiecie.

Mutabitur peccator & non soluet, iustus autem miseretur & tribuet.

Zły człowiek pożyczy v inssego á niewypłáći/ zá sie spráwiedliwy zmiłośćią odda.

Quia benedicentes ei hæreditabunt terram, maledicentes autem ei disperibunt.

Bowiem ci ktorzy bogosławią pana bogá otrzymaią ziemię zá dziedzictwo/á ktorzy iemu złorzeczą ci zaginą.

Apud dominum gressus hominis dirigetur, & viam eius volet.

Wszelkie possćie człowieká spráwiedliwego pan bog będzie rządził/á drogá iego będzie się mu spodobáłá.

¶ Człowiek wszelki sam z siebie natychmiast błądzi ieśli go pan bog nie rządzi a nie wspomaga.

Cum ceciderit non collidetur, quia dominus supponit manum suam.

Jeśli upádnie nie stłucze się/ábowiem pan bog podkłáda iemu rękę swoię.

¶ Jeśli upadnie) cuż sprawiedliwy w grzech z krewkości ciała: tedy nie stłucze się) to iest nie będzie trwał w grzechu ale powstanie: bowyem pan Bog podkłada rękę) to iest wspomaga iego.

Iunior fui etenim senui, & non vidi iustum derelictum, nec semen eius querens panem.

Bytem młod á iużem się stárzał/Jessczem nigdy nie widział spráwiedliwego od bogá opusczonego/ánim widział áby plemienia iego chlebá niedostawáło.

¶ Bowiem y rod iego pan bog opatrzy potrzeby: oto słowa Boże: A ieśli spráwiedliwy głod niekiedy cierpi a to bywa na iego lepsze. Jednak wżdy nigdy go pan Bog nie opuści.

Totu

Tota die miseretur & commodat, & semen illius in benedictione erit.

Sprawiedliwy cztowiek ustawicznie miłosierny iest y pożycza, á plemie iego w błogosławieństwie będzie.

Declina a malo & fac bonum, & inhabita in seculum seculi.

Dla tego cztowiecze) odwodz sie od złego á czyń dobrze, tedy będziesz trwał na wieki wieczne.

Quia dominus amat iudiciũ, & non derelinquet sanctos suos in æternũ conseruabũtur.

Boć panu Bogu miło iest sprawiedliwie sądzić á nie opuści swietych swoich, ná wieki będą zachowani.

Iniusti punigentur, & semen impiorũ peribit.

Zaśie niesprawiedliwi będą mocą karani, á plemie złościwych záginie.

¶ Plemie) to iest ich wczynki złe, abo też ich rod który ie w złości naśladuie.

Iusti autem hæreditabunt terram, & inhabitabunt in seculum seculi super eam.

Ale sprawiedliwi osiegną dziedzictwem ziemię (czy wieczych) y będą wnicy wiecznie mieszkáć.

Os iusti meditabitur sapientiam & lingua eius loquetur iudicium.

Usta cztowieká sprawiedliwego mądrość

będą myślić/á ięzyk iego sprawiedliwym sądem będzie rozmawiał.

Lex dei eius in corde ipsius,& non supplantabuntur gressus eius.

Zakon boży w sercu iego/á pochodzenie iego niebędzie podszczepiono.

¶ To iest nigdy szkodliwie nie będzie zdradzon ani vpadnie koniecznie.

Considerat peccator iustum,& quærit mortificare eum.

Zły człowiek zwykł podstrzegać sprawiedliwego a żąda vmorzyć iego.

Dominus autem non derelinquet eum, in manibus eius,nec damnabit eum cum iudicabitur illi.

Ale pan Bog nie opuści iego wreku onego(człowieká złego)áni go potępi gdy iego sądzić będzie.

Expecta dominum & custodi viam eius & exultabit te vt hæreditate capias terram cum perierint peccatores videbis.

A dla tego)skromno czekay paná bogá.

¶ Gdyż ci tak czyni pan bog sprawiedliwy przeto czekay wspomożenia iego.

A choway przykazánie iego/á on ciebie powyssy áby(ziemie niebieską)wziął zá dziedzictwo:á ty wiec sam vznaß iákoć zágine grzesśnicy.

¶ To iest vznaß iż sprawiedliwie będą potępieni.

Vidi

Vidi impium superexaltatum, & eleuatum sicut cedros libani.

Widziałem człowieká złego wysoko powyssonego.

¶ Czusz na wysoki stan.

A podniesionego iáko drzewo cedrowe ktore ná Libanie (gorze) rośćie.

Et transiui & ecce non erat & quæsiui eum & non est inuentus locus eius.

Pochfitce ssedłem á ono go iuż niemáß ssukałem go á niebyło náleziono więcey miestce ie°.

¶ Miestce) to iest postawa iego: bowiem w głębokości piekielney pogrzebion.

Custodi innocentiam & vide æquitatem, quoniam sunt reliquie homini pacifico.

Przeto ty strzeż swey niewinnośći á miey przed oczymá spráwiedliwość boć to są ostátki człowiekowi spokoynemu.

¶ Boc to) czusz niewinnosc a sprawiedliwosc. Są ostatki) abowiem ty rzeczy telko z człowiekiem ostatecznie idą przed oblicze boze.

Iniusti autem disperibunt, simul reliquiæ impiorum interibunt.

Ale niespráwiedliwi społem záginą y ostátki ich też záginą.

¶ Ostatki) to iest złe vczynki ktore po sobie zostawili.

Salus autem iustorum a domino, & protectio eorum in tempore tribulationis.

Bowiem zbáwienie spráwiedliwych iest od

sámego páná bogá/bo on iest obrońcá ich cza su záśmucenia.

Et adiuuabit eos dominus & liberabit eos, & eruet eos a peccatoribus, & saluabit eos quia sperauerunt in eo.

Wspomoże ie pan bog y wybáwi a wyrwie ie od grześśnikow y zbáwi ie iż nadzieie w nim pokładáli.

Psalm. 37. Pienie. 37.

To iest trzecie pienie pokutne/w ktorym prosi pan Jesus w personie grześśnych ábi nie kárał ich pan bog w frogośći gniewu swego. A vzkarza sie iż w ich ćiele ani w duśśy zdrowia niemáß dla grzechow á potym Prorok odpowiáda iako żydowie mieli powstáć przećiw pánu Jesusowi á iáko on miał wśśytko skromnie ćirpieć.

DOmine ne in furore tuo arguas me neq; in ira tua corripias me.

Mily pánie nie karzy mie frogim rozgniewánim twoim ani mie karz w gniewie twoim.

¶ Przez frogie rozgniewanie: rozumie potępienie: A gdy mowi (w gniewie twym. To iest nagley śmierci mowie nie przepuśćzay.

Quoniam

Quoniam ſagitte tuæ infixe ſunt mihi,& confirmaſti ſuper me manum tuam.

Boć oto ſtrzałki pomſty twey wlepiony ſą wmie á przyćiſnąłeś ná mie rękę twoię.

Non eſt ſanitas in carne mea a facie iræ tuæ non eſt pax oſſibus meis,a facie peccatorum meorum.

Ach miły panie) toć niemáß zdrowia wćiele moim.

¶ Bo ciało śmiertelne pełno pokus boleści y niedoſtatkow rozmaitych.

A to dla oblicznoſći gniewu twego/niemáß pokoiu ſitam moim dla oblicznoſći grzechow moich.

¶ Gniewu twego)to ieſt pomſty twey dla grzechow.

Quoniam iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meum, & ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper me.

A niedźiw temu) Abowiem grzechy moie przewyſſyły głowę moię á iáko brzemię ćieſſkie obćiążyły mnie.

Putruerunt & corruptæ ſunt cicatrices meæ a facie inſipientiæ meæ.

Już oto rozgnoiły ſię y ſkażone ſą blizny duſſe moiey.

¶ A to gdym ześło odnawiał grzech ktory był vleczon przez pokutę.

Dla wielkiey głupoſći moiey.

Miſer factus ſum & curuatus ſum vſq;

in finem, tota die contristatus ingrediebar.

Ach mity pánie iáko bárzo) ſtatem ſie vdrę-
czony á ſkrzywiony koniecznie.

¶ Skrzywiony) bo kto ſie pychą powyſſa będzie v-
niżon y skrzywion.

Dla tego przez wſſytek żywot moy chę-
dzitem záſmucony.

Quoniam lumbi mei impleti ſunt illuſio-
nibus, & non eſt ſanitas in carne mea.

Abowiem biodra moie nápełniony ſą nay-
grawania.

¶ Ktore mnie ku cieleſnoſci pobudzaią.

A niemáſz zdrowia w ćiele moim.

¶ w tych ſłowiech wſſytkich grzeſſnik ſie vniża: a ia-
koby ſam ſobą brzydzi. Bo iako mowi ſwięthy Brze-
gorz. Tym cżłowiek przed bogiem drożſy im więcey ſo-
bie ieſt mierzieńſſy.

Afflictus ſum & humiliatus ſum nimis, ru-
giebam a gemitu cordis mei.

Ach y ná duſſy) vdręczon y vniżonem bár-
zo ázem ryczał od żátoſći ſercá mego.

¶ Ryczał) dla kania za grzechy moie.

Domine ante te omne deſiderium meum,
& gemitus meus a te non eſt abſconditus.

Mity pánie przed toby ieſt wſſytka żądza
moiá.

¶ Przed toby nie naprzeciw tobie: ale iakoby rzekł
do ciebie ſie vciekam kroży znaſz wſſytkę żądzą moię.

A płácz moy tobie nie ieſt ſkryty.

¶ Czuſz ączkolwie to ludziem ieſt skryto: bo w ſercu
moim ieſt: wſſakoż nie przed toby.

Cor meum

Cor meum conturbatum est in me, dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum.

Abowiem serce moie barzo iest zásmucono wemnie.

¶ Przeto izem stracił pokoy sąmnienia mego.

Opuścitá mie sitá y mocność moiá.

¶ Izem iuz niestały ku pokusam.

A swiáttość oczu mych y tey przy mnie niemáß

¶ Bom zasnął niebacząc złości moich.

Amici mei & proximi mei, aduersum me appropinquauerunt & steterunt.

¶ Juz tu mowi prorok z strony pana Jususowey.

Przyiaciele moi y bliżni moi przeciwko mnie przystąpili y stáneli.

¶ To iest: zydowie ktorem karmil nauką y ktorem vzdrawiał.

Et qui iuxta me erant de longe steterunt & vim faciebant qui querebant animam meam.

A ći ktorzy przy mnie byli zdáleká stáneli:

¶ Tu mogą byc rozumiani apostołowie Jesusowi.

A ći mi gwałt czynili ktorzy ssukáli dusse moiey

¶ Tusz zydowye. Moze thez człowiek pokutuiący sam o sobie rozumiec. Tak wykładaiąc iako zły duch pokusami gwałt czyni człowiekowi: tak tez y insse słowa mogą byc rozumiany.

Et qui inquirebant mala mihi locuti sunt vanitates, & dolos tota die meditabantur.

A ći ktorzy sie ná mie bádáli ztego/myssili co y dzień proznośći y zrády.

Azaby

¶ A zaby mię wczym podchwycić y osoczyć mogli.

Ego autem tanq̃ surdus non audiebam, & sicut mutus non aperiens os suum.

Ale ia iákoby głuchy niechciałem słyssećá iákoby niemy niechciałem otworzyć vst moich.

¶ Mowi to o sobie pan Jesus daiąc nam naukę skromnego cierpienia.

Et factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones.

A zostałem sie iáko człowiek niesłyszący á nie máiąc wussiech swoich karánia.

¶ Jakoby rzekł: mogłem ci ia zydy karać a bakacz wielkiey krzywdy: alem nie chciał z wielkiey pokory.

Quoniam in te domine speraui, tu exaudies me domine deus meus.

Bom ia wtobie nádzieie pokłádał mity pánie ty mnie wysłuchaß pánie boże moy.

Quia dixi ne quando super gaudeant mihi inimici mei, & dum commouentur pedes mei, super me magna locuti sunt.

¶ Á to stąd mię wysłuchaß boże oycze moy.

Bo rzekłem (w modlitwie moiey) niechay sie zemnie nie ráduią nieprzyiaciele moi: á kiedy sie poruszyły nogi moie, thedy oni ná mie wiele mowili.

¶ Poruszyli nogi moie) czuß apostołowie moi kthorzy wątpili w bostwie moim czasu męki: wiele mowili: czuß zydowie złościwi.

Quoniam ego in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper.

Dla tego

Dla tego też mnie wpsłuchaß) bom ia gotow ćierpieć biczowánia) zá grzechy ludzskie) A żáłość moiá przed oblicznośćią moią iest záwsse.

¶ Załość moia ktorą mam za grzechy ludzkie.

Quoniam iniquitatem meam annunciábo, & cogitabo pro peccato meo.

Abowiem ia złość moie będę obiáwiał/ á będę rozmyślał o grzechu moim.

¶ Złość moię) to iest złość ludzką za ktorą mam ia vcierpiec.

Inimici autem mei viuunt & confirmati sunt super me, & multiplicati sunt qui oderũt me inique.

A nieprzyiaciele moi żywią/ y posilili sie przećiwko mnie/ á rozmnożyli sie ktorzy mnie wzgardzili niespráwiedliwie.

Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant mihi, quoniam sequebar bonitatem.

Ci ktorzy oddawáli złe zá dobre vwłáczáli mi bowiem/ ia násłádowałem dobroci:

Ne derelinquas me domine deus meus, ne discesseris a me.

Nie opusszczay mie miły pánie boże moy á nieodchodz odemnie.

Intende in adiutorium meum domine, deus salutis meæ.

Wezrzy ku wspomożeniu memu pánie boże zbáwienia mego.

Psalm

Psalm. 38. Pienie. 38.

W tym pieniu prorok mowi/ w personie wsselkiego człowieká swiete° ktory wzgárdziwssy tymi rzeczámi czesnymi żąda wiecznych y wyslawia iáko krotkie są dni człowiecze ná tym swiecie/ á á prosi odpusszczenia grzechow niżli zeydzie stego swiátá.

DIxi custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea.

Rzekłem w sercu moim będę ia strzegł pilno drog moich ábych niewystąpił w ięzyku moim.

¶ Sczesny ktory nie wystąpił w ięzyku to iest w mowie: Grzechow ięzycznych iest iedennascie. Klamstwo: złe przysięganie albo krzywe: swary sprosne słowa albo marne: prozna mowa: pochlebstwo: chelpa: bluznienie: przeklinanie: mierziączka: w słowie vwloctwo.

Posui ori meo custodiam, cum consisteret, peccator aduersum me.

Położyłem vstam moim strożą/ á to gdy stánął grzessnik ná przeciw mnie.

¶ To mowi z strony pielgrzymoiącego człowieka: to iest z strony wielkiego człowieka.

Obmutui & humiliatus sum & silui a bonis, & dolor meus renouatus est.

Zámilknąłem y vkorzyłem sie y zámilczałem też y dobrego.

Czusz boiąc sie bych chcąc dobrze rzecz złe nierzekł.

A stego smętek moy odnowion iest,

Concáluit

Concaluit cor meum intra me & in meditatione mea exardescet ignis.

Zágrzáło sie serce moie wemnie á w rozmyslániu moim rospalił sie ogień.

¶ Serce) czusz izem w sobie gniew zatrzymal abych zle nie rzekl.

Locutus sum in lingua mea, notum fac mihi domine finem meum.

Rzekłem iezykiem moim o miły pánie rácz mi obiáwić dokonánie moie.

Et numerum dierum meorum quis est vt sciam quid desit mihi.

Ráczy mi obiáwic liczbe dniow moich ktora by byłá ábych wiedział czego mi niedostáie.

¶ Abych sie tak vkorzyl panu bogu.

Ecce mensurabiles posuisti dies meos, & substantia mea tanq̃ nihilum ante te.

Abowiem oto znam pánie iżeś ty pod máłą liczbą położył dni żywotá mego.

¶ To iest krotkies dni twoie postanowil.

A wssytek żywot moy iákoby nic przed tobą.

Verumtamen vniuersa vanitas, omnis homo viuens.

Dla tego wsselki człowiek żywiący iest w wssytká proznosć.

¶ To iest wssythek zywot człowieka swieckiego iest proznosc.

Verumtamen in imagine pertransit homo, sed & frustra conturbatur.

Abowiem

Abowiem człowiek przechodzi ten żywot iáko
koby w cieniu á przeto sie prożno kłopoce.

¶ wcieniu) Bowiem ten żywot na tym świecie iest iakoby cień żywota. Prożno kłopoce) to iest żbytnie imienia nabywaiąc.

Thesauriſat & ignorat cui congregabit ea.

Skárbi człowiek á nie wie komu to zgromadza
Abowiem on rychło vmrze a niewie kto ponim oſiędnie

Et nunc quæ eſt expectatio mea nonne dominus, & ſubſtantia mea apud te eſt.

A przeto ninie y ktoże iest inſſe oczekawánie moie y zaż nie pan bog á imienie moie zaż nie vćiebie iest mity pánie.

¶ Takci wſſytcy święci mowili.

Ab omnibus iniquitatibus meis erue me obprobrium inſipienti dediſti me.

Mity pánie ze wſſytkich grzechow moich ráczy mie wyrwáć dla ktorych dałeś mie ná pośmiech człowiekowi głupiemu.

¶ To iest niedowiarkowi.

Obmutui & non aperui os meum, quoniam tu feciſt, iamoue a me plagas tuas,

Zámilkłem á nieotworzyłem vſt moich boś ty ták kázał.

¶ Abych z kemu nieodpowiadał człowieku.

Oddal odemnie káránie twoie.

A fortitudine manus tuæ ego defeci in increpationibus, propter iniquitatem corripuiſti hominem.

Dla wiel-

Dla wielkości kárania twego iam vstał miły pánie/ boś ty mnie skárał człowieká w bakániu dla złości.

Et tabescere fecisti sicut araneam animam meã, verũtamẽ vane conturbatur omnis hõ.

A przepuściłeś áby żywot moy był zemglony iáko páiąk/ á wssákoż wsselki człowiek pieczołuie sie o proznosć.

¶ Wsselki człowiek iest mgły iako paiąk kraczkolwie paiąk pracuie robiąc y tkąc siec: wssakoż iednym dotknienim palca wssytko sie skazi: thak thez człowyek robi: iezdzi: klopoce sie o imieniu: iednym razem a noc iuz ponim.

Exaudi orationem meam domine & deprecationem meam, auribus percipe lachrimas meas.

Wysłuchay modlitwę moię y prozbę moię pánie boże á vsłysz vssymá płácz moy.

Ne sileas, quoniã aduena ego sum apud te & peregrinus sicut om̃es patres mei.

Nieraczy milczeć miły pánie/ bomći ia przed tobą iest przychodzień y pielgrzym iáko wssytcy oycowie moi.

¶ Iako byli Adam: Abel: Noe: Abraham: Isaak: Iacob y inssy.

Remitte mihi vt refrigerer, priusq̃ abeam, & amplius non ero.

Racz mi odpuścić grzechy miły pánie ábych sie ochłodził niżli stąd zeydę/ ábo ćiem wiecey potym niebędę(godzien pokuty.

¶ Ochłodził) cusz na sumnieniu: Zeydę stąd: to iest stego swiata. Potym czusz po smierci.

Psalm. 39. Pienie. 39.

Wtymi pieniu mowi prorok zpersony páná Jesusá/ále przod z persony oycow stárego zakonu iáko oni gorąco żądáli przyścia ná swiat A potym mowi iáko przez to imie Jesus mieli swięći dziwnie cudá czynić/y też mowi iáko ofiáry stárego zakonu miáły vstáć/á iáko pan Jesus miał rozsłáwiáć spráwiedliwość y miłosierdzie Boże.

EXpectans expectaui dominum, & intendit mihi.

Oczekawáiąc czekałem páná Bogá.

¶ Aby przyssedł na ten swiat a mnie raczył odkupić.

A on żądzą moie nápełnił.

¶ Czusz iż mię odkupił.

¶ wilicza dobra nam dane. A to mowi zpersony onych ludzi w starym zakonie ktorzy zgądliwie czekali pryscia syna bożego.

Et exaudiuit preces meas, & eduxit me de lacu miseriæ & de luto fecis.

A wysłuchał prozby moie y wywiodł mie z głębokości smętney y z błotá smrodliwego.

¶ Z głębokosci) to iest z odchłani piekielney: y zbłota) to iest z grzechu.

Et

Et statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos.

Y vmocnił ná opoce nogi moie á on rządził drogi moie.

¶ Nogi moie) to iest wiarę moię: na opoce: to iest na panie Jesusie.

Et immisit in os meum canticum nouum carmen deo nostro.

Włożył wusta moie pienie nowe/ pienie pánu Bogu nássemu.

¶ To iest dałmi nowy zakon: y nową ofiarę. Nowy zakon: to iest Ewangelią Nowa ofiara iest ciało boże

Videbunt multi & timebunt, & sperabunt in domino.

Wiele ich będzie ktorzy to vzrzą á stego sie będą bać/ á będą swą nádzieię pokłádáć w miłym bodze.

¶ To vzrzą czusz Ewangelią: Nową ofiarę cuda apostolskie.

Beatus vir cuius est nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanias falsas.

Bogosłáwiony iest mąż ktory położył wssytkę nádzieię w imieniu bożym.

¶ Ktore iest Jesus: bo wtym samym imieniu zbawienie bierzemy.

A nie pátzał ná proznosć/ y ná ssaleństwo fałssywe.

Multa fecisti tu dñe deus meus mirabilia tua & cogitatiõibus tuis non est qui similis sit tibi

Mily pánie boże moy ákoś przez to imię Jesus/wiele czynił dziwnych vczynkow.

¶ Dziwnych) Bo przez to imię Jesus swięci krzesili z martwych: vzdrawiali niemocne.

A niemáß ktoby sie tobie zrownał wmyślach.

Annũciaui & locutus sum, multiplicati sunt super numerum.

¶ Slowa ſą pana Jesusowe. Ja syn twoy.

Opowiádałem ia te dziwne vczynki twoie mily pánie/á rozmawiałem o nich/ále sie ták rozmnożyły iż im lidzby niemáß.

¶ A kto może wymowić iako wiele vczynkow sam pan Jesus działały swięci iego.

Sacrificium & oblationem noluisti, aures autem perfeciſti mihi.

Ty mily pánie niechciałeś więcey ofiáry y obiáty.

¶ Czuß takiey iaka była wſtarym zakonie. Abowiem ona ofiara niebyła dostateczna ale pan Krystus ofiarował sam siebie oycu za nas.

Ales mie vſłyſzał twemá wyſłuchał.

Holocauſtum & pro peccato non poſtulaſti, tunc dixi ecce venio.

Ty mily pánie nechciałeś przyięć ofiáry (ſtárego zákonu) zá grzech (rodzáiu ludzkiego) á tedym ia rzekł oto ia idę.

¶ Czuß gdym widział mowi pan Krystus: iże zadna ofiara ſtarego zakonu za grzechy rodzaia ſłudzkiego tobie nie była przyiemna: tedym ia syn twoy rzekł. Oto iaſmily oycze poyde a ia ſam siebie ofiaruię.

In capite libri ſcriptum eſt de me vt facerem

voluntá

voluntatem tuam: deus meus volui & legem tuam in medio cordis mei.

Ná początku kxiąk pisano iest o mnie iżem czynił wolą twoie.

¶ Na początku: czusz tych kxiąg w pierwssey piesni zoltarza.

Pánie boże chćiałem) ták czynić) á zakon twoy miałem w posrzodku sercá mego.

Annunciaui iustitiam tuam in ecclesia magna, ecce labia mea non prohibebo domine tu scisti.

Ty znasz miły pánie iż) rozsławiałem ia spráwiedliwość twoie w kośćiele wielkim.

¶ Mowi: ia) czusz iako syn twoy. Rosławiałem y sam przez sie y przez moie Apostoły: w kosciele wielkim krzesciańskim: ktory rzeczon wielki dla wielkosci bowiem głowa iego pan Krystus iest pan wysoki. Jest tez wielki ten kosciol ssyrokosciąc: bo rossyrzon po wssytkim swiecie: wielki dlugosciąc: bo dlugo: to iest zawsse będzie trwał tu y w chwale wieczney.

O tom ia warg moich niezátulał ty znasz miły pánie.

Iustitiam tuam non abscondi in corde meo veritatem tuam & salutare tuum dixi.

Spráwiedliwośći twey nie táiłem w sercu moim/ á mowiłem prawdę twoie y zbáwienie twoie.

¶ Nietailem sprawiedliwosci czusz przykazania twego. Prawdę twoię) ktorąs wemnie synie twym wypełnił: y zbawienie twoie czusz kthores przez mie vzynił.

Non abscondi misericordiam tuam, & veritatem tuam a consilio multo.

Nie zátáiłem miłosierdzia twego y prawdy twey w zebrániu wielkim.

¶ Prawdy) iżem obiawił wolą twoię ludziom miły oycze.

Tu autem domine ne longe facias miserationes tuas a me misericordia & veritas tua semper susceperunt me.

¶ Już tu mowi pan krystus z strony członkow swych.

Dla tego ty miły pánie nie oddalay miłosierdzia twego odemnie.

¶ To iest od moich członkow.

Boć áż dotychmiast miłosierdzie twoie y prawdá twolá záwżdy mie przyięły.

¶ Przez prawdę tu rozumie sprawiedliwość.

Quoniam circumdederunt me mala quorum non est numerus cõprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui vt viderem.

¶ Potrzebno iest aby nieoddalał.

Bo ogárnęły mie ciężkości ktorym lidzby niemá ß.

¶ Nie: to iest moie członki moy tud. Ciężkości) cuż niemocy pokusy.

Ogárnęły mie złości moie áżem ich przed wielkością niemogł vprzeć.

Multiplicate sunt super capillos capitis mei & cor meum dereliquit me.

Rozmnożyły sie wiecey niżli włosy ná głowie moiey á serce moie opuściło mnie.

A serce

¶ A serce moie to iest sila serca mego: tako ize ciebie niemoze vznac dla rozbłąkania iego około rzeczy tych czesnych.

Complaceat tibi domine vt eruas me domine ad adiuuandum me respice:

Niechay ći sie zlubi miły pánie áby mie wyrwał.

¶ Stakich splecionych pracy złości czesnych.

Miły pánie wezrzy ná mie áby mie wspomogł

Confundantur & reuereantur simul qui querunt animam meam vt auferant eam.

Zásie niechay będą zásromoceni á niechay sie zásromáią ktorzy ssukáią dusse moiey áby ią odemnie oddalili.

Auertantur retrorsum & reuereantur qui volunt mihi mala.

Niechay będą odwroceni náwstecz á niechay sie zásromáią ktorzy mnie złego życzą.

Ferant confestim confusionem suam, qui dicunt mihi euge euge.

Niechay rychło vczuią posromocenie swoie miły pánie ktorzy mnie mowią hái hái.

¶ To iest ktorzy sie ze mnie nasmiewaią.

Exultent & letentur super te omnes querẽtes te, & dicant semper magnificetur dominus qui diligunt salutare tuum.

¶ Tu pan krystus czyni modlitwę za swe miłosniki.

Niechay sie ráduią y weselą w tobie miły pánie wssytcy ssukáiący ćiebie niechay mowią

záwżdy/ bądź pochwalon pan Bog/ ko niechay mowią ktorzy miłuią zbáwićielá twego.

¶ To iest mnie Jesusa syna twego.

Ego autem mendicus sum & pauper, & dominus sollicitus est mei.

Ale ia vbogim żebrak iest/ á pan bog o mię pieczą ma.

¶ Dla nas stał sie syn bozy vbogi a by nas vbogacił.

Adiutor meus & protector meus tu es, deus meus ne tardaueris.

Tys iest moy wspomożyćiel y moy obrońcá. boże moy nieomießkay wspomożeniu twoim.

Psalm. 40. Pienie. 40.

W tym pieniu prorok prorokuie iáko iest bogosłáwiony cztowiek ktory rozumieć miał nád pánem Jesusem/ y tęż mowi iáko cztowiek miłosierny wiele złego vydzie. Potym iáko żydowie mieli zle mowić o pánie Jesusie/ á iáko Judaß miał iego wydáć/ á iáko miał wstáć zmartwych.

BEatus qui intelligit super egenũ & pauperẽ, in die mala liberabit eũ dominus.

Bogosłáwion iest cztowiek ktory rozumie nád vbogim y nád niedostátecznym/ bo takiego wydzień zły wybáwi pan bog.

Nád

¶ Nad vbogim to iest nad panem Jesusem: abo tez nad ktorym inssym vbogim: w dzień zły: to iest w dzień srogiego sądu Bozego.

Dominus conseruet eum & viuificet eum, & beatum faciet eum in terra, & non tradet eū in animam inimicorum eius.

Pan bog zachowa takiego y ozywi iego y vczyni iego bogosławionym na ziemi/ á nieda go w rece nieprzyiacielow iego.

¶ Oto tu proroctwo mowi iz czlowiek milosierny vydzie wiele zlego. Naprzod vydzie grzechu a przeto mowy pan bog zachowa iego: wtore vydzie smierci wieczney: a przeto mowi ozywi: to iest ozywi go. Trzecie vydzie vbostwa niepoboznego. A przetho mowi vczyni iego bogosławionym. Czwarte vydzie pokus szkodliwych dyabelskich przeto mowi: A nieda iego w rece nieprzyiacielow iego. Piąte vydzie niemocy ktoraby dussy zaszkodzila.

Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius, vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius.

Pan bog iego wspomoże ná łożu boleści ie.

¶ To iest w niemocy iego.

A tyś mily panie wssytko łoże iegowy wrocił niemocy iego.

¶ wywrocił) okaził aby iego nieportrzebował.

Ego dixi domine miserere mei, sana animā meam, quia peccaui tibi.

Jam rzekł ktobie mily pánie smiłuy sie ná demną/ ráczy vzdrowić dusse moie bomći na przeciwko tobie grzessył.

¶ To mowi z strony członkow swoich pan krystus.

Inimici mei dixerunt mala mihi, quando morietur & peribit nomen eius?

Nieprzyiaćiele moi zle mowili náprzećiwko mnie rzekąc/ y kiedyß vmrze y kiedyß záginie imię iego.

Et si ingrediebatur vt videret vana loquebatur cor eius, congregauit iniquitatem sibi.

Jestli nieprzyiaćiel moy ku mnie przystępowat/ to czynił áby wybádał.

¶ Jakoby Judasz abo oni. ktorzy chcieli pana Jesusa podchwycić.

A serce iego proznośći mowiło/ á ták zgromádził sobie złość.

Egrediebat foras, & loquebatur in idipsum.

Wychodził precz y miał rozmowę otymże.

¶ wychodził Judasz od zydow rozmowiwszy snimi iako go im miał wydac.

Aduersum me susurrabant omnes inimici mei, aduersum me cogitabant mala mihi.

Náprzećiwko mnie ssemráli táiemnie v właczáli/ wssytcy nieprzyiaćiele moi ná przećiw mnie zle myslili.

¶ Licemiernicy: nauczeni y inssy okrutni myslili aby mie zabili.

Verbum iniquum constituerunt aduersum me nũquid qui dormit nõ adijciet vt resurgat.

Słowo złośćiwe vstáwili ná przećiwko mnie.

¶ Aby mie zabili y pogrzebionego strzegli.

Azali

A zali zaſie ten ktory ſpi niemoże powſtáć z martwych.

¶ To ieſt: y zaſz zaſnąwſſy na krzyzu a vmarwſſy nie będę mogł wſtac z martwych: Jakoby rzekł będę.

Et enim homo pacis meæ in quo ſperauí qui edebat panes meos magnificauit ſup me, ſupplantationem.

Abowiem człowiek mego pokoiu w ktorymem dufał/ktory chlebá mego pożywał wielce podnioſł náprzećiwko mnie podſſczepienie.

¶ Człowiek to ieſt Judaſz ktorymem pokoy miał: czynił przeciwko mnie wielką zdradę.

Tu autem domine miſerere mei, & reſuſcita me & retribuam eis.

Ale ty miły pánie ſmiłuy ſie nádemną á ráczy mie w krzeſić á ia im to oddam.

¶ Pomſtą y tu odiąwſſy im kroleſtwo y na onym ſwiecie wieczną męką.

In hoc cognoui quoniam voluiſti me, qm̄ non gaudebit inimicus meus ſuper me.

W tymem vznał iżemći ſie ſłubił/iż nieprzyiaciel moy nie będzie ſie ze mnie rádowáł.

¶ Nieprzyiaciel moy) Lud zydowski niebędzie ſie radował gdiż niezoſtanę wgrobie iako ktory zmartwich.

Me aūt propter innocentiam ſuſcepiſti, & confirmaſti me in conſpectu tuo in æternum.

Aleś ty mnie przyiął miły pánie dla niewinnośći moiey á potwierdziłeś mie przed oblicznośćią twoią náwieki.

¶ Potwierdziłeś mie) czuſz na prawicy twoiey

Benedi-

Benedictus dominus deus Israel a seculo in seculum, fiat fiat.

Bogosławion bądz pan bog Jsraelski od wiekow y ná wieki wieczne/ Amen amen.

Psalm. 41. Pienie. 41

W tym pieniu prorok mowi iáko swięći gorąco prágną przyść do wieczney chwały/ á ćiessy wsselkiego człowieká spráwiedliwego mowiąc to z strony człowieká spráwiedliwego ktory prágnie páná Jesusá widzieć.

QVemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus,

Jáko żąda Jeleń do zrzodłá wodnego/ ták żąda dussá moiá do ćiebie miły pánie.

¶ To mowili oycowie starego zakonu ktorzy pragnęli co rychley widzieć pana Jesusa aby przyssedł y nawiedził ie na tym swięcie y do odchłaniey piekielney: rozumie sie tez to o wsselkim sprawiedliwym człowiecze ktory tesknący sobie w nędzy tego swiata pragnie do niebieskiey oyczyzny.

Sitiuit anima mea ad deum fontem viuũ, quando veniam & apparebo ante faciem dei.

A bárzo

A barzo prágnetá dussá moiá do páná bogá zrzodłá żywego.

¶ To iest do iego chwały niebieskiey.

A kiedyż to będzie kiedy przydzie á vkaże sie przed obliczym bożym.

Fuerunt mihi lachrimæ meæ panes die ac nocte, dũ dicit̃ mihi quotidie vbi est deus tuus

Czy moie były miły pánie miasto chleba wednie y wnocy.

¶ Jakoby rzekł. Naiadłem sie płaczu czekaiąc widzenia twego,

Gdy mi wymawiano vstáwicznie á gdzież iest Bog twoy.

¶ wymawiali mi niedowiarkowie y moi nieprzyiaciele

Hæc recordatus sum & effudi in me animam meam, quoniam transibo in locum tabernaculi ammirabilis vsq; ad domum dei.

Bom sobie wspominał y rozrzewniłem sam w sobie dusse moie rzekąc: Kiedyż ia wnidę ná miestce przybytku bárzo dziwnego áż do domu Bożego.

¶ wspomionął)cusz ich bluznienie. Rozrzewniłem to iest rosplynęła sie wnabożeństwie dussa moia. Do domu bożego) to iest do kościoła krzesciańskiego ktory iest dziwny dla tego iż dziwne wnim swiątości. A potym wnidę do drugiego domu to iest do nieba.

In voce exultationis & confessionis, sonus epulantis.

A kiedyż ia wnidę tam/ spieniem wesołem y

z chwa-

z chwałą bożą z tákim śpiewánim iakie czynią ludzie goduiący.

Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me.

Dla czegoż mie zásmucaß dusso moiá á rzemu sie kłopoceß.

Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi salutare vultus mei & deus meus.

Miey nádzieie w miłym Bodze.

¶ w ten czas gdy go vzrzał

Boć iesscze bede iego chwalił rzekną c. O zbáwićielu oblicza mego y Boże moy.

¶ Oblicza mego to iest dusse miecy.

Ad meipsum anima mea conturbata est, propterea memor ero tui de terra Iordanis & Hermon a monte modico.

Dussá moiá náprzećiwko mnie sámemu zásmućiłá sie/ á dla tego bede ná ćie pámietał miły pánie z ziemie Jordanu y Hermonim gory niewielkiey.

¶ Dla tego czusz abych ią pociessył: będę pamietał iż ty miły panie będziesz v Jordanu rzeki w ktorey będziesz okrzczon y v Hermon gory ktora tamże iest: cusz a stego będe miał pociechę.

Abyssus abyssum inuocat, in voce cataractarum tuarum.

A słussno naćie mam pámietáć boć iedná głebokość drugą przyzywa.

¶ To iest Jeden zakon z drugiego płynie Nowy z starego

rego: ktory oboy iest głęboki bo w nim głębokie pismo w głosie sumienia wod twoich: w głosie wod: tho iest prorokow y apostolow.

Omnia excelsa tua & fluctus tui, super me transierunt.

Miły pánie wssytki wysokośći twoie y wełmy twoie przyszły ná mie.

¶ wysokośći: czusz sądow twoich ktore są wypisane y w starym y w Nowym zakonie. y welmi: to iest groźby ktoremi grozisz złym ludziem.

In die mandauit dominus misericordiam suam & nocte canticum eius.

A wssákoż przyssedł dzień ktorego pan bog vczynił miło si erdzie swoie (y owssem) Y wnocy przykazał by iemu chwałę dawano.

¶ Dzień) czusz czasu smutnego. Chwałę) to iest modlitwę ktora iest potrzebna wnocy: to iest w smutkach.

Apud me oratio deo vitæ meæ, dicam deo susceptor meus es,

Vmnie iest modlitwá ktorą czynię pánu Bogu ktory iest bog żywotá mego/ á w tey modlitwie będę mowił tyś iest miły Pánie ktorys mie przyiął.

Quare oblitus es mei & quare contristatus incedo dum afligit me inimicus.

Czemuś mie zápámiętał á czemu chodzę zásmucony gdy mie nieprzyiaćiel vdręcza.

¶ Zapamiętał) czusz tak długo cierpiąc mnie w ięctwie grzechowym.

Dum confringuntur ossa mea, exprobra-

uerunt

uerunt mihi qui tribulant me inimici mei.

Gdy wemnie moie silnośći bywáią káżo-
ne tedy iesscze nád to bákáli ná mię ktorzy mię
zásmucáli nieprzyiaćiele moi.

Dum dicunt mihi per singulos dies vbi est
deus tuus, quare tristis es anima mea & qua-
re conturbas me.

Gdy mowią mnie ná káżdy dzień/ gdzieß
iest Bog twoy/ y czemu sie zásmucaß dusso mo
iá y czemu mię ktopoceß.

Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi, sa-
lutare vultus mei & deus meus.

Miey nádzieię w mitym bodze boć iesscze
iego będę chwalił rzekną c/ O zbáwićielu obli-
cza mego y Boże moy.

Psalm. 42. Pienie. 42

Ten Psalm mowi prorok z strony spráwie-
dliwych/ żądáiąc áby byli sądzeni od bo-
gá miłosiernego/ y żąda áby bili co ry-
chley wybáwieni áby co rychley pan
bog zesłał ná swiát syná swego
mieniąc iż ináczey niemo
że nikt wniść do nie-
bá iedno przez
Syna Bo-
żego.

Judica

IVdica me deus, & discerne causam meam de gente non sancta, ab homine iniquo & doloso erue me.

Racz mie sędzić panie boże á rozeznay rzecz moie od ludu złego od człowieká złośliwego y zdradliwego wyrwi mie.

¶ Panie boże) czuś bo sie sądu twego nie lękam wiedząc iżes ty miłosierny pan.

Quia tu es deus fortitudo mea, quare me repulisti & quare tristis incedo, dum affligit me inimicus.

Bos ty iest bog moc moiá y czemuś mie odrzucił y czemu smutien chodze gdy mie vdreczа nieprzyiaciel.

¶ Tys moc moia) to iest: Jáć sie sam obronić niemoge. Czemus mie odrzucił) czemu mie tak długo przedłużaś wybawić. Udręcza nieprzyiaciel) cuś rozmaitymi pokusami.

Emitte lucem tuam & veritatem tuam, ipsa me deduxerunt & adduxerunt in montē sanctum tuum, & in tabernacula tua.

A przeto ráczy spuścić iuż światłość twoie y prawdę twoie miły pánie.

Cuś syna twego ktory nas oświeci y nauczy prawdy.

Boć ty mnie rzeczy odprowádzą y przywiodą na goré świętą twoie y do przybytkow twoich.

¶ Ty rzeczy) światłość prawda. Do przybytkow chwały wieczney.

Et introibo ad altare dei, ad deum qui letificat iuuentutem meam.

O Atám

A tám wiec wnide do ołtarzá Bożego do páná bogá ktory vweſela młodoſć moie.

¶ Do ołtarza) to ieſt do pana Jeſuſa ktory ieſt ołtarz naſz: to ieſt ſoñara naſſa. Uweſela młodoſć) to ieſt nowoſć moię bo ſie w niebie odnowię.

Confitebor tibi in cithara deus deus meus quare triſtis es anima mea, & quare conturbas me.

Támże wiec będę chwalił ciebie ná Lutni boże boże moy.

¶ Na Lutni) to ieſt troiakq chwalq ku chwale ſwiętey troyce: bo Lutnia na trzy granie bywa.

A przeto y czemuś ſmutna ieſt duſſo moia á rzemuß mie kłoporeß.

Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi: ſalutare vultus mei & deus meus.

Miey nádzieie wmitym bodze boć ieſſcze będę iego chwalił / O zbáwićielu oblicza mego y Boże moy.

Pſalm. 43. Pienie. 43.

W tym pieniu Prorok mowi z ſtrony ludu ſtárego zakonu / ábo też z perſony wiernych krześćianowy męczennikow.

DEus auribus noſtris audiuimus, patres noſtri annunciauerunt nobis.

Páni

Pánie boże wssechmogący myśmy vssymá nássemá słysseli y oycowie nássy to nam powiádáli.

Opus quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis.

Jákoś wielkie cudá y vczynki spráwiał czásu ich/ onych czásow dawnych.

¶ To iest czasu oycow starego zakonu. Czusz Jakos ie wywiodł z Egiptu dziwną mocą. A iakos ie na pusszczy zywił czterdziesci lat: y wwiodłes ie do ziemye obiecaney.

Manus tua gentes disperdidit, & plantasti eos afflixisti populos & expulisti eos.

Reká twoiá miły pánie pogány rosproszyłá á oyces násse tám wsszczepił/ vdręczyłeś lud pogáński á wypędziłeś gi.

¶ Ręka twoia) to iest moc twoia. Udręczyles: czusz przez walki.

Nec em̄ in gladio suo possederunt terram & brachium eorum non saluauit eos.

Abowiem nie mieczem swoim osięgli one ziemię/ áni ich rámię ie zbáwiło.

¶ Osięgnęli) cusz oycowie nassy ziemię obiecaną. Ich ramie) to iest moc.

Sed dextera tua & brachium tuum, & illuminatio vultus tui, qm̄ complacuisti in eis.

Ale práwicá twoia y rámię twoie miły pánie y obiáwienie oblicznośći twey toć ie zbáwiło abowiemes sie wnich kochał.

¶ wnich: cusz woycach nassych.

Tu es ipse rex meus & deus meus, qui mandas salutes Iacob.

Tys iest sam krol y bog moy/ ktory przykázuiesz by było wybáwienie ludu od Jákobá poszłemu.

¶ Jakob był trzeci patryarcha.

In te inimicos nostros ventilabimus cornu, & in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis.

Przez cie miły pánie nieprzyiaciele násse rosprossymy mocą twoią wzgárdzimy tymi ktorzy powstáną náprzeciwko nam.

Non enim in arcu meo sperabo, & gladius meus non saluabit me.

Bom ia nie wstrzałkach moich nádzieie moie pokłádał/áni miecz moy mnie wybáwi.

Saluasti enim nos de affligentibus nos, & odientes nos confudisti.

Ales ty nas miły pánie wybáwił od tych ktorzy nas dręczą/á posromociłes ty ktorzy námi gardzą.

¶ A posromociles) to iest posromocisz ie: gdy ie na potępienie osądzisz. Nami gárdzą) to iest nieprzyiaciele widome y niewidome.

In deo laudabimur tota die, & in nomine tuo confitebimur in sæculum.

A tedy więc w tobie samym bydziemy pochwa-

chwaleni ná wieki á ku chwale imienia twoiego będziem ćie chwalić na wieki.

Nunc autem repulisti & confudisti nos, & non egredieris in virtutibus nostris.

Ale ninie odrzućiłeś nas y zesromoćiłeś nas miły pánie/ á niezábiegasz nieprzyiaćielom nássym w mocach nássych.

¶ Juz to są słowa męczennikow y inssych swiętych.

Auertisti nos retrorsum post inimicos nostros, qui oderunt nos diripiebant sibi.

Przepuśćiłeś na nas iżesmy wstecz vćiekáli przed nieprzyiaćielmi/ á ći ktorzy námi gárdzą rozdrápáli nas sobie.

Dedisti nos tanq̃ oues escarum & in gentibus dispersisti nos.

Dałeś nas nieprzyiaćielom nássym iáko owce ná pożárćie á miedzy pogáństwo rosprossyłeś nas.

Vendidisti populũ tuum sine præcio & nõ fuit multitudo in commutationibus eorum.

Dałeś przedáć lud twoy przez mytá/ á nie dano zań zamiány wielkiey.

¶ Jakoby rzekł: wiele swiętych zabyiaią: a malo sie ich nawraca.

Posuisti nos in obprobrium vicinis nostris subsannationẽ & derisum his qui sunt in circuitu nostro.

Położyłeś nas miły pánie ná posmiech

ſą ſiádom náſſym ſmiechowiſkiem y náygrawánim tym ktorzy ſą z gránic náſſych.

Poſuiſti nos in ſimilitudinem gentibus, commotionem capitis in populis.

Położyłeś nas ná przypowieść pogánom/ dałeś nas ludziem ná chwiciénie głow.

¶ Na przypowieść) iż kiedy komu miedzy ſobą chcą złorzeczyć tedy od nas biorą podobieńſtwo y przypowieſć/ aby ſie im tako złe ſtało iako nam.

Tota die verecundia mea contra me eſt, & confuſio faciei meæ cooperuit me.

A gdy to rozmyſlam vſtáwicznie rozmawiam ſie ſam náprzećiwko ſobie/ á zápłonienie oblicza mego przychodzi.

A voce exprobrantis & obloquentis, a facie inimici & perſequentis.

Ktore zápalenie przyſzło ná mie/ od ſłow tego kthory złorzeczy y obmawia mie/ przyſzło ná mie od oblicznośći nieprzyiaćielá y od prześládowce mego.

Hęc omnia venerunt ſuper nos nec obliti ſumus te, & inique nõ egimus in teſtamẽto tuo.

Ty wſſytki ćieſzkośći przyſzły ná nas/ á wſſákoż nie zápámietáliſmy ćiebie miły pánie/ á niſmy przeſtępowáli przykazánia twego.

¶ To ieſt nie odſtąpiliſmy od wiary twey świętey.

Et non receſſit retro cor noſtrum, & declinaſti ſemitas noſtras a via tua.

A nie

A nieodeßło wſtecz ſerce náſſe áni ſcießki náſſe odſkąpiły od drogi twoiey.

¶ To ieſt nie opuſciliſmy dobrzego a nie przyſkąpiliſmy ku zlemu.

Quoniam humiliaſti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos vmbra mortis.

Abowiemeś nas vkorzył ná tym mieſcu vdręczenia á przykrył nas cień ſmierci.

¶ Na tym mieſcu: to ieſt na tym ſwiecie. Cień ſmierci: to ieſt boiazń ſmierci.

Si obliti ſumus nomen dei noſtri, & ſi expandimus manus noſtras ad deum alienum.

Jeſtliſmy zápámietáli imienia páná Bogá náſſego/ á ieſtliſmy podnoſili rece náſſe do bogá obcego (do bálwáná ábo do cżárta.)

Nonne deus requiret iſta, ipſe enim nouit abſcondita cordis.

A zaż pan bog niebędzie ſtego liczby brał (będzie) ábowiem on zna ſkrytoſci ſercá náſſego.

¶ Czuſz w krorzym ſercu nawięcey ſie vkazuie ku któremu bogu kto skłonion.

Quoniam propter te mortificamur tota die, eſtimati ſumus ſicut oues occiſionis.

To dla ciebie mity pánie dręczymy ſie przez cáły dzień/ á máią nas iáko owce ku zábiciu vrodzone.

¶ Ty ſłowa mowią ſwięci. Dręczymy ſie) to ieſt cierpimy: a wſſakoſz to wieſz iżeſmy tego mieczynili.

Exurge quare obdormis domine, exurge

& non repellas in finem.

Dla tego powstań miły pánie y czemu spisz.

¶ To iest widzisz sie iakoby spal.

Powstań á nieodrzucay nas do sszczątká.

Quare faciem tuam auertis, obliuisceris inopiæ nostræ & tribulationis nostræ?

Czemu oblicze twe odwracasz/ y czemuś miły pánie zápámietał vbostwá nássego y też smutku nássego.

¶ Odwracasz: czemu nam niepomagasz.

Quoniam humiliata est in puluere anima nostra, cõglutinatus est in terra venter noster.

Boć oto vniżon iest bárzo w prochu żywot nász/ przylnął do ziemie żołądek nász.

¶ Vnizon) to iest niedostatki wielkimi przycisnion. Zołądek: to iest wssytko stadło nasse potłumiono na ziemi.

Exurge domine adiuua nos, & redime nos propter nomen tuum.

Powstań miły pánie á wspomoży nas á odkup nas dla imienia twego.

Psalm. 44. Pienie. 44.

Powiáda to pienie o pánie Jesusie iáko iest rodzon wiecznie od otcá/ á iáko miał bić ná cudnieyssy nád wssytki ludzie/ Jako też miał kázáć Ewángelią sszczesliwie/ Jako iego kazánie y ápostolskie miáło być ostre/ Jáko ma ná

stolcu

stolcu wiecznym pánowáć. Jáko iego Bog ociec pomázáć miał oleiem wesołośći. Jáko Krolowa miałá stánąć náprawicy iego.

Támże prorokuie o Bodze krześćiáńskim y o Apostolech.

ERuctauit cor meum verbum bonum; dico ego opera mea regi.

Wywiodło z wnątrznośći serce moie słowo dobre/ ia polecałem ku rządzeniu vczynki moie krolowi.

¶ Mowi to Bog ociec. Słowo moie) to iest: ia rodzę od wiekow z mey istnośći boskiey słowo: to iest: syna mego. Uczynki moie: to iest wssytko stworzenie ktorem przezeń stworzył: A przez krola rozumie syna swego pana Jesusa.

Lingua mea calamus scribe, velociter scribentis.

Język moy iest iáko pioro pisárzá/prędko pissącego.

¶ Język) to iest duch swięty ktory prętko wlał zywot rzeczam stworzonym przez słowo.

Speciosus forma præ filijs hominum, diffusa est gratia in labijs tuis, propterea benedixit te deus ineternum.

Jáko śliczny iest ná twárzy nád wssytki syny ludzkie.

¶ Abowiem był barzo nadobny: iako duchem swiętym sprawiony z Panny.

Rozeszłá sie iest táská wuśćiech twoich á

dla tego vbogosławił ciebie pan bog na wieki.

¶ Rozeszła sie) abo rozplynęła sie laskawa y pociesz-na mowa w vsciech twoich miły panie Jesu, gdys thak pozytecznąć naukę nauczał: a przeto zasłuzyłes bogo-sławieństwo od boga oyca na wieki: cusz iz będziesz na wieki krolował.

Accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime.

Ráczy sie przepáśáć mieczem twoim ná-biodrá twoie o namocnieyssy.

¶ Ty panie Jesu racz sie przepasac mieczem słowa bo-zego: to iest: raczy karac naukąć Ewanieliey swiętey: ktorąć przetniesz grzechy: błędy y zle obyczaie.

Spetie tua & pulchritudine tua, intende prospere procede & regna.

W sliczności twoiey y cudności twoiey rácz sie podiąć vrzędu twego ssczesliwie/ ráczy postępowáć á ráczy krolowáć.

¶ Sczęsliwie) to iest: na ssczescie zboru krzesciańskie-go. Raczy krolowac: czusz w kazaniu y w cudach.

Propter veritatem & mansuetudinem & iustitiam, & deducet te mirabiliter dextera tua.

Abowiem dla prawdy y dla czystości twey/ dziwno cie powiedzie práwicá twoiá.

¶ Dziwno powiedzie ciebie) czusz panie Kryste w-kozdym vczynku odkupienia ludzkiego. Prawica: cusz bostwo twoie.

Sagittæ tuæ acutæ, populi sub te cadent in corda inimicorum regis.

Strzałki twoie bárzo ostre sercá nieprzyiacie-

low

low krolewskich przeráżáiące/á przeto lud pod twoią mocą padnie,

¶ Strzalki: to iest kazanie apostolow twoich.
Pod twą moc) to iest pod twe posłusseństwo.

Sedes tua deus in seculum seculi, virga directionis virga regni tui.

Stolec twoy panie boże trwa náwieki wiecznie

¶ Na ktorymes posadzon od boga oyca ku sądzeniu.

Ale łáská krolestwa twego iest łáská bárzo prosta.

¶ Laska: to iest moc twoia: iest sprawiedliwa a nienakrzywiona.

Dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem propterea vnxit te deus deus tuus oleo leticiæ pre consortibus tuis.

Rozmiłowałeś sie spráwiedliwośći/á obrzydziłeś sobie złość/á dla tego pomázał ciebie boże bog twoy oleiem wesołośći,

¶ To iest bog ocyec ciebie boze synu panie Jesu: pomazał oleiem wesołosci to iest duchem swiętym kthory vwesela y pociessa dusse.

Nad wssytki vczesniki twoie.

¶ To iest więcey niz ktorego swiętego ktory stobą iest vczęstnikiem chwały wieczney.

Myrrha & gutha & cassia a vestimentis tuis, a domibus ęburneis, ex quibus delectauerunt te filiæ regum in honore tuo.

Mirra y gutta y kassya płyną zodzienia twego z ssoykow słoniowych z ktorych corki krolewskie tobie miły panie roskossnie sie zlubiły ku chwale wieczney.

Mirrá

¶ Mirra to iest męka y śmierć gorzka iako mirra y gutta: to iest pokuta y świątość żywota: y pokora iako gutta: maść tako wężowana ktora spuchlinę y oćieczenie zgładza. ¶ Kassia: to iest słodka nauka twoia iako kassia iest słodka: ty trzy rzeczy płyną: to iest pochodzą Zodzienia twego: to iest z człowieczeństwa twego miły panie Jesu: ktorymes zakrył bostwo twe iakoby odzienim. A nie tylko od twego człowieczeństwa trzy rzeczy pochodzą. Ale też y zsłoykow słoniowych: to iest od serc świętych w ktorych mieszkaią iakoby w domkach: albo wsłoykach słoniowych ktorzy święci są: iasni: cudni: iako kość słoniowa. Zktorych też cnot corki krolewskie: to iest osobne kościoły po świecie rozsierzone tobie się zlubiły miły panie.

Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate.

Stanęła krolowa na prawicach twoich miły panie wodzieniu pozłoconym ogarniona rozmaitością.

¶ Krolowa) to iest zbor krześciańśki: stanęła na prawicach to iest w nalepszych dobrach: tu zwłaszcza a w niebie w chwale: wodzieniu pozło.) to iest w vczynkach łaską bożą okrassonych. Rozmaitości) Bo rozmaity iest lud: rozmaite stadła: vrzędy. Rozmaite zasługi y dary we zborze krześciańskim.

Audi filia & vide & inclina aurem tuam & obliuiscere populum tuum & domum patris tui.

Posłuchay mila corko á pátrz y náchyl vchá twego á zápámiętay ludu twego y domu oycá twego.

¶ Corko) wszelki człowiecze: posłuchay mego miłego syna pana Jesusa w Ewanielicy mowiącego. A patrz iego nauki y stadła iako się wiodł na świecie. A zapamiętay

ludu

ludu twego: to iest pañstwa albo zydostwa: z ktoregoz przyszła w krzesciañstwo aby iuz nienasiadował w złym obcowaniu onego ludu y w złey wierze. A tez zapamiętay domu oyca twego: to iest dyabelskiego y proznosci tego swiata na ktorym przod dyabel panował: a przeto był niegdy ociec twoy.

Et concupiscet rex decorem tuum, quoniã ipse est dominus deus tuus, & adorabunt eũ.

A tedy pożąda krol cudnosci twoiey boć on iest pan bog twoy á będą iemu czesc y chwałę dáwáć.

Et filię Tyri in muneribus, vultum tuum deprecabuntur omnes diuites plebis.

A corki Tyru w darzech oblicza twego będą żądáć wssytcy bogáci z ludu.

¶ Corki z Tyru: to iest: y ci kthorzy sie z pogañstwa nawrocą ci tez iemu czesc y chwałę będą dawac w darzech: to sie spełniło kiedy trzey krolowie pogañsci przyiechali y dary iemu dawali. Takiez y inssy z pogañstwa Mowi bog ociec. O moy miły synu messyassu tako sscze sno poydzie twe krolestwo y wiara po swiecie iz thez y bogaci będą zędać twe oblicze widziec.

Omnis gloria eius filiæ regis ab intus, in fimbrijs aureis circumamicta varietatibus.

Wsselka chwała tey corki krolewskiey iest we wnątrz y w podołkach złotych ogarnioná rozmáitosciámi.

¶ Corki krolewskie:) to iest dusse krzesciañskiey. Iest we wnątrz) czusz w sercu w cnotach y w dobrym vmysle w podołkach złotych: to iest y w poczciwym obcowaniu a takiesz okrassona rozmaitosciami.

Adducentur regi virgines post eam, proxi-

me

mæ eius afferentur tibi.

A záto corki krolewskie y insse dziewice ku krolowi będą przywiedzione iey przyiaciołki krewne będą tobie przywiedzione miły pánie.

¶ Corki krolewskie) to iest po pirwym kosciele krzesciańskim czásu apostolow. Też potym będą y dziewice y iey krewne: to iest y wdowy zmalzonki przywiedziony ku wierze pana Jesusowey

Afferentur in leticia & exultatione, adducentur in templum regis.

Będą przyprowádzony w weselu y w rádości będą przywiedziony do kośćiołá krolewskie°.

Pro patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos principes super omnem terram.

Miásto oycow twoich národziło sie tobie synow: kthore vstáwiß kxiążęty ná wssythkim swiećie.

¶ wyklad thego. Nie boi sie krzescyaństo: bo aczkolwyem ia wstąpil wniebo: a wssakoß miásto patryarchow y prorokow oycow twoich: oto sie tobie narodziło synow apostolow kthore ia vstawię kxiążęty po wssytkim swiecie.

Memores erunt nominis tui domine, in omni generatione & generationem.

A ći będą pámiętáli ná imie twoie miły pánie we wsselkim rodzáiu y z rodzáiu w rodzay.

Propterea populi confitebuntur tibi in æternum, & in sæculum sæculi.

Dla tego też rodzáie ludzskie będą ćiebie chwalić miły pánie náwieki v náwieki wieczne.

Psalm

Psalm. 45. Pienie. 45

W tym pieniu Prorok prorokuie/ iáko swięci krześćiáni wnowym zakonie mieli być prześládowani od pogánow/á iáko sie mieli bać tego prześládowania. A mieli wesoło cirpieć á też iako sie krolowie pogáńscy mieli náwrocić ku wierze páná Jesusowey.

DEus noster refugium & virtus, adiutor in tribulationibus quæ inuenerunt nos nimis.

Pan bog iest nássá ochłodá y moc nássá/ on sam iest wspomożyćiel w smutkach ktore nas ścisnęły.

¶ To mowi prorok z persony onych swiętych ktorzy byli prześladowani w pierwszym krześciáństwie.

Propterea non timebimus dum turbabitur terra, & transferentur montes in cor maris.

A przeto sie nie bedziem bać gdy sie swiát zásmućł.

¶ Tak że sie też apostołowie nie bali: ale mowili: więcey mamy być posłussni boga niżli ludzi. Gdy sie swiat zasmuci) gdy będą burze y walki na nas od prześladowników.

Gdy gory będą przeniesiony w głębokość morską.

¶ To iest: gdyż morderstwa swieckie będą od piekła strącone.

Sonuet

Sonuerunt & turbate sunt aquæ eorum, conturbati sunt montes in fortitudine eius.

Zássumiáły y zámieſſáły ſie bárzo wody ich.

¶ To ieſt ich przeſladowanie na nas.

Y potrumiony ſą gory w mocy iego cuß Jeſuſá.

¶ Gory: to ieſt oni przeſladowcy krolowie: ceſarze pogańſcy.

Fluminis impetus letificat ciuitatem dei, ſanctificauit tabernaculum ſuum altiſſimus

Wielka bystroſć wody v weſelitá miáſto boże.

¶ Jakoby rzekły ſkąd to mnie iż apoſtolowe y inſſy ſwieci tak wielkie męczenie cirpieli y mowi iż to od wielkiey wody: to ieſt z wielkiego daru ducha ſwiętego.

Y poſwiecił przybytek ſwoy nawyſſy pan Bog.

¶ Przybytek) to ieſt koſciol ſwoy w ktorym mießka przez wiarę.

Deus in medio eius non commouebitur, adiuuabit eam deus mane diluculo.

Pan bog w poſrzodku tego miáſtá niebędzie poruſſon.

¶ Ten koſciol ſwoy w ktorym mießka nie ruſſy ſie od wiary ani od laski bożey.

Wſpomoże ie pan bog ráno ná záiutrz.

¶ Rano to ieſt na początku.

Conturbate ſunt gentes & inclinata ſunt regna, dedit vocem ſuam mota eſt terra.

Poruſſyli ſie ludzie y nákłonity ſie krolеſtwá á bowiem to miáſto dáło głos ſwoy y poruſſyłá ſie

ſie ziemią.

Dominus virtutum nobiſcum, ſuſceptor noſter deus Iacob.

Pan wſſelkiey mocy z námi pan bog Jakobow ten ſam nas przyiął.

Venite & videte opera domini, quæ poſuit prodigia ſuper terram, auferens bella vſq; ad finem terræ.

Podźćie wſſytcy ludźie oglądaycie vczynki boże ktore á iáko wielkie cudá położył ná ziemi.

¶ Krzeſſąc martwe, y vzdrawiaiąc niemocne:

Oddalił walki áż do kraiu świátá.

¶ Gdy ſie pod iego moc wſſytkie krolestwa poddały.

Arcum conterret & confringet arma, & ſcuta comburret igni.

Támże pan zetrze ſtrzałki y połomi zbroie y tarcze ſpali wogniu.

¶ Połomi zbroie) to ieſt zgładzi grzechy ktore ſą zbroią dyabelską. Tarcza) moc okrutnikow to ieſt vſtawy pogáńſkie popali ogniem piſma świętego.

Vocate & videte quoniam ego ſum deus, exaltabor in gentibus & exaltabor in terra.

A przeto pilno wy wſſytcy bácźćie á pátrzaycie iżem ia ia ſam ieſt Bog.

¶ wy wſſytcy) ktorzy moie ſługi przeſladuiecie.

A przeto bede powyſſon miedzy pogáńſtwem á bede powyſſon ná ziemi.

¶ Miedzy pogáńſtwem: to ieſt ktorzy ſie z pogáńſtwa nawrocili.

Dominus virtutum nobiſcum, ſuſceptor no-

ter deus Iacob.

Pan wſſelkiey mocy známi pan bog Jakobow ten ſam nas przyiął.

Pſalm, 46. Pienie, 46.

W tym pieniu prorok vpomina lud krześciáńſki ábo weſele chwalit páná bogá/z tego iż ſie nawrocił z pogáńſtwá. A też iż iemu dał pan bog obietnice krolestwá niebieſkiego. Potym prozo kuie táko pan Jeſus miał wſtępić w niebo weſele/y miał krolowáć wiecznie náprzáwiey. Bogá opcá.

OMnes gentes plaudite manibus, iubilate, deo in voce exultationis.

Wſſytcy ludzie chwalćie páná bogá weſele y rękomá klaſkáiąc rádugćie ſie chwalćie mitego bogá głoſem weſela.

¶ To ieſt dziękuycie iemu iżes cie ſie zpogáńſtwa nawrocili.

Quoniam dominus excelſus, terribilis rex magnus ſuper omnem terram.

Boć pan bog ieſt pan wyſoki á ſtráſſliwy/krol wielki nád wſſytki ziemie.

¶ Bo mu dana moc od boga oyca na niebie y na ziemi

Subiecit populos nobis, & gentes ſub pedibus noſtris.

podd

Poddał pod nas lud/y ty ktorzy z pogáństwá poßli pod nogi náſſe.

¶ A przeto mu ma być chwała dana od nas.

Elegit nobis hæreditatem ſuam, ſpetiem Iacob quem dilexit.

Raczył nam dáć dziedzictwo ſwoie.

¶ Dziedzictwo: to ieſt chwałę niebieską.

Dał nam okráſę Jakobowę kthorego miłował.

¶ Jako Jakoba vmiłował y obiecał iemu niebo tak y nam.

Aſcendit Deus in iubilo, & dominus in voce tubæ.

Wſtąpił pan bog we chwálebnym pieniu/ wſtąpił pan w głoſie á w dźwięku trąby.

¶ w głoſie: to ieſt w pieniu anielskim.

Pſallite Deo noſtro pſallite, pſallite regi nõſtro pſallite.

Spiewayćie pánu bogu náſſemu/ ſpiewayćie krolowi náſſemu ſpiewayćie.

¶ Iż tak weſoło wſtąpił w niebo.

Quoniam rex omnis terræ deus, pſallitẽ ſapienter.

Abowiem on ieſt krol wſſytkiego ſwiátá pan bog á przeto ſpiewayćie wdzięcznie.

¶ On ieſt krol: rozumie pana Kryſtuſa.

Regnabit deus ſuper omnes gentes, deus ſedet ſuper ſedem ſanctam ſuam,

Będzie krolował pan bog nád ludem ſwym/

pan Bog siedzi ná stolcu swiętym swoim.

¶ To iest pan krystus siedzi na prawicy boga oyca.

Principes populorum congregati sunt cum deo Abraham, quoniam dij fortes terræ vehementer eleuati sunt.

Kriążętá ludzcy zebráli sie z pánem bogiem Abrámowym áboćiem oni Jakobowi bogowie mocni ziemscy bárzo są vczćieni.

¶ Proroctwo o apostolech: to iest apostołowie swięci zeszli sie społem w iednosc wiary a barzo ie pan Bog vczcił.

Psalm, 47, Pienie, 47

W tym pieniu Dawid prorokuie/iáko miásto Jeruzálem miłáo sie stać sławetne po wssytkim swiećie z tegoż iż wnim miał być vznan pan Jesus y tám miał przebywáć oblicznośćią swoią. A iáko też do tego miasta mieli przyiacháć trzey krolowie ssukáiąc páná Jesusá. A też iáko tám miał być strách w prześládowániu páná Jesusá y iego zwolennikow. Też iáko panná Mária miáłá ofiárowáć syná swego do kośćiołá w Jeruzálem.

MAgnus dominus & laudabilis nimis in ciuitate dei nostri, in monte sancto eius.

Wielki iest pan bog a bárzo chwalebny á to

w mieśćie

w mieście páná bogá nássego ná gorze świe-
tey iego.

¶ Pan bog iest pan Jesus będzie barzo chwalebny w mieście) to iest w Jerusalem gdzie sprawił zbawienie nasse na gorze Syon: oliwney y Kalwariey.

Fundātur exultatione vniuerse terræ, mōs Syon latera aquilonis, ciuitas regis magni.

Bo miásto Jerusálem bedzie zbudowáne z wielkim rádowánim wssytkiego świátá.

¶ Abowiem sie rosławi po świecie: to mowi: abowiem Dawid a potym Salomon tam na gorze Syon zbudował kościoł do ktorego pan Jesus był ofiarowan.

Toć miásto iest górá Syon skłániáiąca sie ná połnocy/ miásto krolá wielkiego.

Deus in domibus eius cognoscetur, cum suscipiet eam.

Pan bog w domiech miástá tego będzie vznan gdy ie sobie w łáskę przyimie.

Quoniam ecce reges terræ congregati sunt conuenerunt in vnum.

A práwdziwie ie przyimie. Boć oto zebráli sie krolowie świetscy/ zebráli sie społem.

¶ Tu rozumie: trzey krole ktorzy do Jeruzalem przyiechali: abo tez insse krole pogańskie kthorzy ku wierze krzesciańskiey przystali.

Ipsi videntes sic ammirati sunt, conturbati sunt commoti sunt, tremor aprehendit eos.

Ktorzy widząc to zdziwili sie barzo zásmućili sie porusseni są strách ie wielki ogárnął.

Ibi dolores vt parturientis, in spiritu vehe

menti conteres naues Tharsis.

Tamci boleści iáko tey ktora rodzi.

¶ Czusz wtym przesladowaniu apostolskim y męczeńskim czusz gdy sie będą męczyc.

W duchu mocnym á gwałtownym zetrzesz łodzie tarskie.

¶ wduchu) to iest wielka moc twoia miły panie boze. zetrzesz a skazisz wssytki przesladowniki swiętych twoich. A zetrzesz ie: tak iako łodzie y okręty bywaią starte y skazone gdy przydą na on port Tarski: na morzu Indiey: ktory port iest barzo nieprzespieczny.

¶ Jest tez inssy wykład tych przeszłych wirssow a to ten. Boc oto krolowie czusz trzey: Melchior: Baltazar y Kaspar: zebrali sie społem: czusz gdy do Betleiem zdary do pana Jesusa przyiechali. A oni widząc gwiazdę dzieciątko y Maryą: zdziwili sie: porussyli sie czusz ku wierze: zasmucili sie: czusz widząc złosc a niedowiarstwo ludu zidowskiego. Tamci były bolesci iako niewiasty rodzącey: czusz gdy Herod z wielkie^o gniewu dziatki niewinne dał pobic. O ty Herodzie iz sie do ciebie trzey krolowie wrocili dasz z wielkiego gniewu popalic łodzie w Tarsie: w tey ziemi z ktorey sie przewiezli krolowie do krayny swey: a tak sie stało.

Sicut audiuimus sic vidimus, in ciuitate domini virtutum, in ciuitate dei nostri, deus fundauit eam in æternum.

Jákosmy słysseli/ tákesmy widzieli w mieśćie páná wssytkiego mocárstwá/ w mieśćie páná bogá nássego.

¶ Jakosmy słysseli: czusz v prorokow: y widzieli w Jeruzalem gdzie był widzian pan Jesus zbawienie nasse sprawuiący.

Pan bog to miásto zbudował wiecznie.

¶ To miasto: czusz Jeruzalem: to iest zebranie ludu

krześćiáń-

krzescyańskiego ktory będzie trwał na wieki.

Suscepimus deus misericordiam tuam, in medio templi tui.

Przyięlismy miły pánie miłosierdzie twoie w posrzodku kośćiołá twego.

¶ A to gdy panna Maria ofiarowała syna swego do kościoła. A tez przyięlismy miłosierdzie w posrzodku kościoła: to iest: swiątosci koscielne: krzest bierznowanie: cialo boze: pokutę na spowiedzi: y insse swiątosci.

Secundum nomen tuum deus sic & laus tua in fines terræ iustitia plena est dextera tua.

Według imienia twego miły pánie boże/ ták też y chwałá twoiá idzie áż ná gránice swiátá á práwicá twoia pełná iest spráwiedliwości.

¶ To iest iako imię twoie Jesus wssędy słynie: thak y chwała twoia.

Letetur mons Syon & exultent filiæ Iudæ, propter iuditia tua domine.

Wesel sie goro Syon weselćie sie y wy corki Judá/ á to dla sądow twoich miły pánie.

¶ Goro Syon to iest: kosciele krzescyański: y wy corki: czusz dusse ludzkie: dla sądow: to iest dla Ewanieliey swiętey.

Circumdate Syon & complectimini eam, narrate in turribus eius.

Okrążayćie gorę Syon á rozmiłuyćie sie iey opowiádayćie oniey ná iey wieżách.

¶ Gorę Syon) to iest nowy zbor krzescyański.

Ponite corda vestra in ꝟtute eius, & distribuite domos eius vt enarretis in progenie altera

Dufayćie ſercem wáſſym w mocnoſći teyto gory á rozdáwayćie iey domy ábyſćie thák chwałe bożą odpowiedáli y inſſemu rodzáiowi ludzkiemu.

¶ Tey gory) to ieſt tego zakonu nowego. A rozdawayćie: cuſz budugćie koſcioły boże. Chwałę bożą: czuſz ktora ſie ſtała na tey gorze Syon.

Quoniam hic eſt deus deus noſter in ęternũ & in ſęculũ ſęculi, ipſe reget nos in ſęcula.

Boć ten ieſt pan bog/bog náß náwieki/y náwieki wieczne/a on bedzie rządził nas náwieki.

Pſalm. 48, Pienie. 48.

W tym pieniu prorok prorokuie/ Jáko pan Jeſus miał kázáć w przypowieśćiach częſto kroć. Też iáko miał iść ná meke mężnie. Też iáko nikt niemiał odkupić ludu żydowſkiego w dzień ſądny od potępienia. Też iáko pyſſni á dufáiący wbogáctwach będą przyrownani bydletom. A iáko będą w piekło pogrążeni.

AVdite hæc omnes gentes, auribus percipite omnes qui habitatis orbem.

Poſłuchayćie tego wſſyſcy ludzie bierzćie to w vſſy ſwe wſſyſcy ktorzy mieſſkaćie ná świećie.

¶ To mowi prorok z perſony pana Krystuſa.

Quicq; terrigenæ & filij hominum, ſimul in vnum diues & pauper.

Stuchay

Słuchayćie tego wſſyćcy ziemſcy ludzie y ſy-
nowie ludzſcy poſpołu bogáty y vbogi.

Os meum loquitur ſapientiam, & medita-
tio cordis mei prudentiam.

Boć vſtá moie będą mowić mądroſć/á myſl
ſercá mego będzie wyſławiáta roſtropnoſć.

Inclinabo in parabolam aurem meam, a-
periam in pſalterio propoſitionem meam.

¶ Ty ſłowa mowi pan Jeſus.

Náktonie ku przypowieſćiam vchá mego/
otworzę w żołtarzu vmyſł moy.

¶ Oto tu proroctwo iż pan Jeſus miał kazac w przy-
powieſćiach.

Cur timebo in die mala iniquitas calcanei
mei incircumdabit me.

A czemu ſie mam bać won dzień ſmut-
ku moiego.

¶ Gdy mie będą męczyc: cuſz nie trzeba ſie bac bo
niewinnie będę cirpiał.

Gdy mie ogárnie złoſć nogi moiey.

¶ Gdy powſtanie na mię podany moy czuſz Judaſz
zwolennik.

Qui confidunt in virtute ſua, & in multi-
tudine diuitiarum ſuarum gloriantur.

Gdy mie ogárną ći/ktorzy dufáią w mo-
ey ſwoiey á w wielkoſći bogactw ſwoich przy-
chwaláią ſie.

¶ To ieſt biſkupowie y krzyżeta zydowſkie.

Frater non redimit redimet homo, non da-
bit placationem ſuam.

P v Á gdyż

A gdyż ich brát nieodkupi y zaż ktory inſſy człowiek odkupi nie bedzie zań dawat pánu bogu ofiáry.

¶ Jakoby rzekł: żaden nieodkupi tych złych żydow w dzień ſądny od potępienia: gdyż ich pan Jeſus bracisſek naſz nie odkupił.

Et pretium redemptionis animæ ſuæ, & laborabit in æternum, & viuet adhuc in finem.

Ani da zánie myta odkupienia żywotá swego.

¶ Ani da: czuſz pan Jeſus dla ych niedowiarſtwa.

Ale bedą dreczeni náwieki ani vmrą náwieki.

Non videbit interitum cum viderit ſapientes moriętes, ſimul inſipiens & ſtultus perębũt.

A ten ktory ieſt odkupiciel nie vżna ſkażenia gdy vyrzy głupie y mądre vmieráiące.

¶ Odkupiciel: pan Jeſus nie vżna skażenia bowyem on aczkolwie vmrze a wſſakoż tedyż zaſie wſtanie. Odrze cuſz wedlug tego świata.

Et relinquent alienis diuicias ſuas, & ſepulchra, eorum domus illorum in æternum.

Zoſtáwią opcym bogáctwá swoie á ich groby ſą ich domy ná wieki.

¶ Zoſtawią) czuſz ci ktorzy ſie przechwalali z bogactwa swego: a wnim dufáiąc przeſladowali pana Jeſuſá abo iego ſługi.

Tabernacula eorum in progenie & progenie, vocauerunt nomina ſua in terris ſuis.

Ich przybytki poydą z rodzáiu w rodzay.

¶ Doſtaną ſie inſſym a ſami będą potępieni.

Przezwali ſá wetne imiona swoie w ziemi swey

Przez

¶ Przezwiska sobie wymyslaiąc.

Homo cum in honore esset non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.

Człowiek kiedy był we czći nie porozumiał.

¶ To sie rozumie o Adamie wraiu: y o wszelkim człowiecze pyssnym wysokiego stadła. Abo człowiek: to iest zydowyn. Nie porozumiał: czusz przyssćia syna bozego na ten swiat.

Przyrownan iest bydletom nie rozumnym y z stał sie im rowny.

¶ Tu na tym swiecie pokladaiąc błogosławieństwo swoie.

Hæc via illorum scandalum ipsis, & postea in ore suo complacebunt.

Boć drogá ich bedzie im ná zgorssenie y ná ich vpad/ á tákimi beoąc sámi sie vsty swemi bedą przechwáláć.

Sicut oues in inferno positi sunt, mors depascet eos.

Jáko owce w piekle położony bedą/ smierć ie pożrze.

¶ Jako owce: czusz gdy ie wiodą na smierc.

Et dominabuntur eorum iusti in matutino, & auxilium eorum veterascet in inferno a gloria eorum.

A bedą nád nimi pánowáć ludzie spráwiedliwi w záraň.

¶ To iest w sądny dzień.

A ich pomoc stárzeie sie iuż wiec w piekle dla

ich

ich przechwalenia.

¶ Ich pomoc) ktorzy mieli na tym swiecie: iż sie tu chełpili z bogactwa y zeczsci swey.

Verumtamen deus redimet animam meam de manu inferi, cum acceperit me.

A wssakoż pan bog odkupi dusse moie z ręk piekielnych á to gdy mie k sobie przyymie.

¶ A wssakoż cuż nie będzie tak iako oni myślą chcąc mie zagładzić: z ręk piekielnych) to iest z mocy śmierci.

Ne timueris cum diues factus fuerit homo & cum multiplicata fuerit gloria domus eius.

Nie ześkni sobie (ani sie lękay cztowiecze) gdy sie ziy cztowiek zbogáci: ábo gdy sie chwatá ie° domu rozmnoży.

¶ Słowa są z strony abo y zpersony pana Jesusa gdzie ypomina wsselkiego wiernego.

Quoniam cum interierit non sumet omnia necz descendet cum eo gloria eius.

Boć gdy vmrze nie z sobą nie wezmie: áni zmim stąpi chwatá iego.

Quia anima eius in vita ipsius benedicetur: confitebitur tibi cum benefeceris ei.

Boć żywot iego tu tylko ná tym swiećie wezmie bogosłáwieństwo: będzieć táki ćiebie chwalić mity pánie thylko gdy iemu szczęśćie dasz ná tym swiećie.

¶ Doskonałych ludzi: to iest własnosć chwalić pana boga w szczęściu y wniesszczęściu: ale źli thelko chwalą pana boga gdy sie im dobrze dzieie. A gdy sie im niewiedzie szczęśno tedy bluźnią.

Introibit

Introibit vsq; in progenies patrum suorum, vsq; in æternum non videbit lumen.

Ale po smierći poydzie do pokolenia oycow swoich/ á náwieki swiátłośći nie oglądá.

¶ Do pokolenia oycow: to iest do piekła: Swiatłosci) czusz wieczney chwały nie oglądá.

Homo cum in honore esset non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.

Człowiek gdy był we czći postáwion niechćiał porozumieć/ przyrownan iest bydletom y stał sie im rowien.

¶ Jusz ten wirsz pirwey wyłozon.

Psalm. 49. Pienie. 49.

W tym pieniu prorok prorokuie/ Jáko pan Jesus miał kázáć y miał ku swey wierze lud wzywáć od wschodu słońcá áż do zachodu/ też iáko ma przyść ná sąd. Też vpomina lud żydowski iż by był iemu posłussen/ á iż wiecey niemiał przyiąć ofiáry stárego zakonu ále iż miáły vstáć/

DEus deorum dominus locutus est, & vocauit terram.

Bog nád bogi pan/ mowił iest y wezwał k sobie ludzie ná ziemi mieszkáiące.

¶ Pan Jesus przyssedwszy na ten swiat mowił y sam

przez

przez sie:y przez swe apostoły. A mowi:to iest kazał Ewanielią. Patrz iako to znamienite proroctwo: oto mowi iz Mesyasz Krystus myał przyse na swiat:tbedy miał ku swey wierze wezwac nie z iedney ziemie. Jako był k sobie pan bog wezwał tylko ieden lud zydowski wstarym zakonie. Ale wezwac miał lud od wschodu słońca az do zachodu.

A solis ortu vsq; ad occasum, ex Syon species decoris eius.

Wezwał ie k sobie od wschodu słońcá áż do zachodu/á od gory Syon wynidzie cudność okrásy iego.

¶ Tu gdzie prorok mowi. Od Syon. ꝛc. to sie spełniło bo od Jerusalem gdzie iest gora Syon wyszła cudnosc kazania iego:nauki iego:dziwow iego:bostwa iego. Azasz to nie okrasa była gdy na gorę Syon zesłał zwolennikom ducha swiętego.

Deus mãifeste veniet deus noster & nõ silebit

Pan bog iáwnie przyidzie bog náß niebedzie milczał.

¶ Oto proroctwo:iz pan Jesus na sąd ma przysc iawno. Gdy przyssedł pirwym przyscim:przyssedł taiąc bostwa swego pod człowieczeństwem:ale gdy przydzie sędzic iawny będzie. Napirwym przysciu milczał á niemscił sie:stał iako owieczka przed sedziami. Ale gdy przydzie sędzic tam nie będzie milczał.

Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tempestas valida.

Gdy przydzie ogień przed oblicznością iego/ będzie pátał/á około iego náwálna burza.

¶ To iest moc boza wielka. Ogień będzie pałał). S. Aug. plewa boi sie ognia.

Aduocauit cœlum desursum, & terram discernere

120

icernere populum suum.

A wten sąd przyzowie y niebo z wierzchu y ziemie ku rozeznániu ludu swego.

¶ To iest y więtsse y mnieysse swięte posadzi na sądzie aby lud sądzili.

Congregate illi sanctos eius, qui ordinant testamentum eius super sacrificia.

Zgromádzayćie iemu swięte iego te ktorzy rządzili zakon iego ku ofiáram.

¶ Zgomadzaycie (czusz wy aniolowie. Swięte to iest wybrane iego.

Et annunciabunt cœli iustitiam eius, quoniam deus iudex est.

A niebiosá won czás będą obiáwiáć spráwiedliwość iego ábowiem sam pan Bog sędzią będzie.

¶ A niebiosa) to iest archaniolowie: aniolowie: apostolowie y inssy swięci.

Audi populus meus & loquar Israel, & testificabor tibi, deus deus tuus ego sum.

Słuchay ludu moy á ia tobie mowić będę słuchay Israel á ia tobie będę swiadczyć bog bog twoy iam iest.

¶ Tu iusz mowi pan Krystus do ludu zydowskiego vpominaiąc gi aby go byl posłussen: gdy by iemu kazal na pirwssym przysciu.

Non in sacrificijs tuis arguam te, holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper.

¶ Oto thu proroctwo iz ofiary starego zakonu miały vstac: abowiem w nowym zakonie lepssa y doskonalssa ofiara przyszla: czusz cialo boze: y krew iego.

Gdy

Gdy przydzie nie bede cie kárał z ofiáry bo ofiáry twoie záwżdy są przed obliczności moią.

¶ To iest nie będę obał więcey o ofiary starego zakonu: aby mi ie więcey ofiarował: a przeto cie z nich nie będę sądził w dzień sądny bo ia takie ofiary zakazę w pierwszym przyściu moim.

Non accipiam de domo tua vitulos, nec de gregibus tuis hircos.

Nie bede więcey przyimował z domu twego wołow áni z trzody twoiey kozłow.

¶ To iest: nie chcę aby mi więcey wołow ofiarował.

Quoniam meæ sunt omnes fere siluarum, iumenta in montibus & boues.

Boć wszytki zwierzętá leśne moie są/bydlętá ná gorách y woły moie są.

¶ Leśne) to iest ktore są w leśiech.

Cognoui omnia volatilia cœli, & pulchritudo agri mecum est.

Znamći ia wszytko ptastwo powietrzne/y żyzność wszytkich rol moiá iest.

¶ Cuszta przeto nie trzeba mi więcey tego ofiarować.

Si esuriero non dicam tibi: meus est enim orbis terre & plenitudo eius.

Aczbych táczną nie rzekł ábym mi dał/boć moy iest okrąg świátá y też wszytko co iest ná świećie.

Nunquid manducabo carnes thaurorum, aut sanguinem hircorum potabo.

Azaż ia bede iadł mieso wołowe ábo krew kozłową?

kozłową izaż będę pił.

Imola deo sacrificium laudis, & redde altissimo vota tua.

Ofiáruy ty pánu bogu ofiárę chwały.

¶ To iest ciało boże: to iest ofiara wsselkiey chwały.

A wracay nawyssemu sluby twoie.

¶ Cos kolwie iemu slubil.

Et inuoca me in die tribulationis, eruam te & honorificabis me.

A tedy będzie ß mię wzywał ná pomoc w dzień smutku twego/ á ia ćiebie sniego wyrwę á ty mnie stego będzieß chwalił.

Peccatori autem dixit deus, quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum,

A grzessnemu rzekł pan bog/ y czemu ty smieß powiedáć spráwiedliwość moię á czemu to smieß bráć zakon moy w vstá twoie.

¶ Grzessnemu) to iest złemu kaznodziei. sprawiedliwosc) to iest Ewanielią: czusz gdy ty sam tak nie czynisz: to pismo naprzeciwko złym kaznodzieiam.

Tu vero odisti disciplinam, & proiecisti sermones meos retrorsum.

A tyś wzgárdził kárnośćią / á odrzućiłeś náuki moie zá się.

Si videbas furem, currebas cum eo & cũ adulteris portionem tuam ponebas.

Kiedyś widział złodzieiá bieżałeś snimi.

Pochlebowałeś: nie karałeś smiele tych ktorzy kradną

A z cudzołożniki pokłádałeś cząstkę twoię.

Os tuum abundauit malicia, & lingua tua concinnabat dolos.

Vstá twoie pełny były złości á ięzyk twoy skłádał zdrády.

¶ To iest Mowi też fałsz y kłamstwo.

Sedens aduersum fratrem tuum loquebaris & aduersum filium matris tuę ponebas scandalum, hęc fecisti & tacui.

Siedząc mowiłeś ná przećiwko brátu twemu.

¶ Bliznemu twemu vrągałeś.

A náprzećiwko synowi mátki twoiey kładłeś zgorssenie/toś czynił á iam milczał.

¶ Matki twoiey: czusz cerkwie swiętey. Kładłeś zgorssenie) słowem albo złym przykładem.

Existimasti inique ꝙ ero tui similis, arguam te & statuam contra faciem tuam.

Mnimałeś złośniku ábych tobie miał być rowien.

Mnimałes izbych sie też tak kochał w złości iako ty.

Będę ćie karał á postáwię ćie przed oczy twoie.

¶ To iest vkazęc ia tobie samemu aby vznał sskaradość złości twey zły człowiecze.

Intelligite hęc qui obliuiscimini deum, ne quando rapiat & non sit qui eripiat.

Rozumieyćie to wy ktorzy páná bogá zápámiętawaćie by was kiedy prędko niepochwyćił á niebyłby ktoby wyrwał.

Nie po-

¶ Nie pochwycił: czusz na potępienie.

Sacrificium laudis honorificabit me, & illic iter quo ostendam illi salutare dei.

Wiedzćie iż ofiárá chwały táć mię vczy/ á táć iest drogá przed ktorą ia vkażę temu ktory mię czći zbáwienie od bogá.

Psalm. 50 Pienie. 50.

To pienie iest bárzo nabożne á iest czwarte miedzy siedmi psálmy pokutnymi/ ktory psalm złożył Dawid prorok one° czásu gdy sie był dopuśćił cudzołostwa z Bersábeą żoną Vryassową. W ktorym pieniu prosi páná bogá áby sie nád nim smiłował á grzechy iemu odpuśćił/ áby serce iego gorzką skruchą pokropił/ áby oczy swe od grzechow ie° odwroćił/ áby wnim czyste serce stworzył áby go nieodrzucał od oblicza swego/ Támże też prorokuie iż ofiáry stárego zakonu miáły vstáć/ á iż ofiará pánu bogu lubá á przyiemna iest serce skrussone.

Miserere mei deus, secundum magnam misericordiam tuam.

Smiłuy sie nademną miły pánie boże podług wielkiego miłosierdzia twego.

¶ Może też ten psalm wsselki człowiek często mowie za grzechy swoie bo iest barzo nabożny.

Et secundum multitudinem miserationum

tuarum dele iniquitatem meam.

A wedtug wielkości zlutowánia twego ráczy zgładzić grzechy moie.

Amplius laua me ab iniquitate mea, & a peccato meo munda me,

Ráczy mie omyć od złości moiey mity páne wiecey niżli ia mogę prosić á od grzechu mego ráczy mie oczyścić.

¶ Tak żeby żaden znak grzechu we mnie nie został.

Quoniam iniquitatem meam ego cognosco & peccatum meum contra me est semper.

Boć ia dopiero vznawam mity páne złość moię.

¶ To iest: brzydzę sobie nią.

A grzech moy náprzeciwko mnie iest záwżdy.

¶ Patrz tu proroka iakoc mowi. Naprzeciwko mnie iest grzech moy zawżdy. Bogosławiony iest człowiek ktory grzechy swoie kładzie naprzeciwko sobie: to iest przed sobą przed oczyma swemi a nie zasobą. Ci przed sobą grzechy kładą ktorzy ie zawżdy pamiętaią: a tako ich zakrywą. Ale oni za sobą grzechy kładą ktorzy ich nie chcą pamiętać aby za nie pokutowali.

Tibi soli peccaui & malum coram te feci, vt iustificeris in sermonibus tuis, & vincas cum iudiceris.

Tobiem sámemu zgrzeszył mity páne á przed tobą złem vdziałał ále się smituy nádemną.

¶ Bo tobie samemu mam dać lidzbę. Przed tobą czuł bo ty wszytko widzisz.

Abyś

Abyś był vznan spráwiedliwym w obietnicach twoich.

¶ Izes obiecał być miłosciw pokutuiącemu.

Aby ty zwyciężył gdyby był sądzon.

¶ Bowiem ciebie miły panie posądzaią dussni nieprzyiaciele mieniąc izby mnie niemiał odpuscic. Ale ty zwycięz to posądzenie odpusc mi.

Ecce enim in iniquitatibus cõceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea,

A to ia wyznawam miły pánie iżem sie w grzechach począł á w grzechach mię poczętá mátká moiá.

¶ Jakoby rzekł: od początku iestem grzessny bom sie począł w grzechu pirworodnym.

Ecce enim veritatem dilexisti, in certa & occulta sapientię tuę manifestasti mihi.

A grzechow moich dlá tego żáłuię / ábowiem iż) Otoś sie ty prawdy rozmiłował.

¶ Czusz: bo przez pomsty grzechu nie odpuscisz: to iest prawda: bo albo człowiek musi karac swoy grzech albo gi pan Bog będzie srogo karał: nie chceli go sam człowiek karac.

Bądz pochwalon miły pánie iżeśmi to obiáwił co v ludzi iest niepodobno y táiemno.

¶ Czusz iz twoy miły syn ma przysc na ten swiat a zgładzic grzechy nasse.

Asperges me domine hysopo & mundabor, lauabis me & super niuem dealbabor.

Ráczy mie pokropić miły pánie Jzopem/á tedy ia będę oczyścion/ráczy mię omyć / á tedy bielssy będę nilżi śnieg.

¶ Ten wirsz zawzdy w niedzielę przed processyą kapłan zaczyna kiedy kropi: a kor opiewa. A kiedy tu prosi aby go pan bog pokropil Izopem: to sie rozumie Pokropi mię mily panie pokorą: y gorzkoscią skruchy za grzechy moie. Jako izop iest ziolko male y niskie: wssakosz vzdrawia serce abo piersi spuchle y nadęte: a iest ziele gorzkie: przeto gorzkosc za grzechy znamionuie.

Auditui meo dabis gaudium & leticiam, & exaltabunt ossa humiliata.

Day miły pánie áby vcho moie vsłyssáło wesele y poćiechę/

¶ To iest odpusszczenie grzechow moich.

Bo będzieli to tedy sie vráduią we mnie siły moie zásmucone.

Auerte faciem tuam a peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele.

Ráczy odwroćić oblicze twoie od grzechow moich áwssytki złośći moie ráczy zmázáć.

¶ To iest raczy ich zapamiętac.

Cor mundum crea in me deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis.

Serce czyste ráczy stworzyć we mnie miły pánie boże á duchá prostego ráczy odnowić we wnątrznośćiach moich.

¶ Grzegorz swięty to tak wykłada. Ducha prostego) to iest duch prosty: aby wzgardził wssytkę chwałę tego swiata. Aby wlepił swoie serce w milosc pana boga twego: aby we wssytkich cięsskosciach cirpliwosc miał. aby sie nad insse pokorą ponizał aby cudzych rzeczy nie pożądał: aby twego własnego imienia vbogim vdzielał. Aby przyiaciela twego miłował w milym bodze: a nieprzyiaciela dla milego boga: aby blizniego twoiego

w smutku

w smutku iego lutował: to iest duch prosty.

Ne proiscias me a facie tua, & spiritum sanctum tuum ne auferas a me.

Nie raczy mie odrzucać od oblicza twego miły pánie.

¶ To iest nie day mi rozpaczać.

A ducha świętego twego nie oddalay odemnie.

Redde mihi leticiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me.

Przywroć mi pocieche zbáwićielá twego á ráczy mie potwierdzić duchem pirwszym.

¶ Zbawiciela) pana Jesusa abych wnim miał nadzieię iakom przed tym miał nizem zgrzeszył.

Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur.

Abowiem gdy sie to stánie, będę vczył złośniki drog twoich, á ták złośnicy ku tobie sie náwrocą.

¶ To iest gdy sie nademną zmiłuiesz: tedy ia będę przykładem inszych.

Libera me de sanguinibus deus deus salutis meę, & exultabit lingua mea iusticiam tuam.

Ráczy mie wybáwić ze krwie Boże boże zbáwienia mego.

¶ Ze krwie to iest z grzechow ktore z ciała pochodzą.

A tedy wiec wesoło będzie pochwalał iezyk moy sprawiedliwość twoię.

¶ Przez ktorą vsprawiedliwiasz grzesznego.

Domine labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam.

Mity pánie ráczy odwrocić wárgi moie/ á tedy wiec vstá moie bedą obiáwiáć chwałę twoię.

¶ Czuż izes mie grzeszącego nieopuścił

Quoniam si voluisses sacrificium dedissem, vtiq; holocaustis non delectaberis.

¶ To obiecowanie twey chwały iż tobie przyiemniey sse niżli ofiary starego zakonu.

Bo by raczył mieć ofiáry wżdy bych ći ie dał ále wiem iż sie ty w ofiárach nie będzieß kochał

¶ w ofiarach) starego zakonu: ktoro proroctwo iż ofiary ony miały vstac.

Sacrificium deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum deus non despicies.

Toć iest ofiárá pánu bogu przyiemna dussá záśmuconá/ ty mity pánie boże sercem skrussonym y vkorzonym nie wzgárdziß.

¶ Skrussonym) czuż za grzechy swe.

Benigne fac domine in bona voluntate tua Syon, vt edificentur muri Ierusalem.

Láskáwie mity pánie táskáwie ráczy vczynić w dobrey woli twoiey gorze Syon/ áby były zbudowáne mury Ieruzálem.

¶ Gorze Syon: to iest kosciołowi twemu.

Tunc acceptabis sacrificium iusticię, oblationes & holocausta, tunc imponent super altare tuum vitulos.

Tedy

Tedy wiec (miły pánie gdy kośćioł twoy zbuduieß) bedzieß wzdzieczno przyimowat ofiáry spráwiedliwośći ofiáry y obiáty.

¶ To iest sprawiedliwey chwaly twey.

Tedy wiec bedą kłáść ná ołtarz twoy y woły.

¶ To iest będą sie za cię wydawac nasmierc a iako woły będą zabijac.

Psalm. 51. Pienie. 51.

W tym pieniu prorok przymawia wsselkiemu przesládowcy dobrych ludzi / á zosobná Antikrystowi / mieniąc iż tákiego pan Bog wykorzeni czásu swego. A iáko z tákiego bedą sie spráwiedliwi ludzie násmiewáć / dla tego iż ta kipokłáda nádzieie w bogáctwach swoich. Też tu w tym pieniu przyrownawa człowieká spráwiedliwego drzewku oliwnemu / y mowi iáko w tey spráwiedliwośći czeka syná bożego.

Qvid gloriaris in malicia, qui potens es in iniquitate.

Co sie przechwalaß w złośći ty ktorys iest mocny w grzechu.

¶ Mowi to prorok do złego człowieka. Ktory iestes mocny (to iest ktory mocą grzechy popelniasz przesladuiąc dobre.

Tota die iusticiam cogitauit lingua tua, sicut nouacula acuta fecisti dolum.

Przez cáły dzień o niespráwiedliwośći myślił iezyk twoy.

¶ To iest serce twoie.

A nietylkoś myślił áleś też iáko brzytwá ostra popełnił zdrádliwość.

Dilexisti malitiam super benignitatem, iniquitatem magis q̃ loqui equitatem.

Rozmiłowałeś sie złośći nád dobroć/ rozmiłowałeś sie gzzechow więcey niżli mowić spráwiedliwość.

¶ wssytko sie to rozumie o przesladowcy ludzi niewinnych.

Dilexisti omnia verba pręcipitationis, in lingua dolosa.

Rozmiłowałeś sie wssytkich słow ná strácenie niewinnych idących i á to zá iezykiem zdrádliwym.

¶ Słow na stracenie) czusz ktore są a idą na stracenie ludzi niewinnych.

Propterea deus destruet te in finem, euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viuentium.

Dla tego pan bog skázi ćie do ssczątku/ wykorzeni ćie z przybytku twego y wssczątek twoy z ziemie żywiących.

¶ Z przybytku) to iest z tego swiata Z ziemie zywiących) to iest z wieczney chwały.

Videbunt iusti & timebunt, & super eum ridebunt & dicent, ecce homo qui non posuit

deum

deum adiutorem suum.

Vzrzą to spráwiedliwi á będą sie stego smiać.

¶ Uzrzą to(czusz potępienie takiego złosnika.

Y rzekę/ Oto czł owiek ktory nie położył ná dzieie wmiłym bodze wspomożyćielu swoim.

Sed sperauit in multitudine diuiciarum suarum, & pręualuit in vanitate sua.

Ale pokkadał nádzieie w wielkośći bogáctwá swego á przemogł sie w proznośći swoiey.

¶ To iest dowiodł na swiecie wsselkiey złosci swey. Nie gani tu bogatego: bo nie pieniądze potępiaią człowieka: ale łakomstwo: a tak łakomego gani.

Ego aũt sicut oliua fructifera in domo dei speraui in misericordia dei in æternum & in sæculum sæculi.

A ia iestem iáko oliwne drzewo owoc dawáiący w domu bożym.

¶ To iest w kosciele krzesciańskim: a mowi to prorok w personie sprawiedliwego człowieka. Bo iako drzewo oliwne zielonosci nietraci ani zimie ani lecie: tak sprawiedliwy człowiek nie traci okrasy cnot: ani w sszczesciu ani w niesszczesciu.

A miałem nádzieie w miłosierdziu Bożym ná wieki wieczne.

Confitebor tibi in sæculum quia fecisti, & expectabo nomen tuum qm̃ bonum est in conspectu sanctorum tuorum.

Będę ćiebie chwalił miły pánie náwieki iżeś to semną vdziáłał.

Yżesmy

¶ Yzes mi to dal z daru twego izem sie stal iako drzewko oliwne.

A bede czekał imienia twego! boć on bárzo dobry iest przed oblicznośćią swietych twoich.

¶ Imienia) czusz Jesus: boc to insse imię ktorego prorocy czekali: bo wiedzieli iz inaczey zbawienie niemoglo byc iedno w tym imieniu.

Psalm. 52. Pienie. 52.

W tym pieniu Dawid nárzeka iż zli ludzie ták smiele grzessą iákoby bogá niebyło. A iáko sie wssytcy pokázili. A iż tácy bedą skaráni y stymi ktorzy im należą/á im sie chcą spodobáć. A też prorokuie iáko wielka bedzie rádość dobrym gdy do chwały niebieskiey bedą prowádzeni.

DIxit insipiens in corde suo non est deus

Rzekł ssalony człowiek w sercu swoim yż niemáß bogá.

¶ To prorok mowi o zlych zakamialych. Bo zly człowiek tak smiele zle czyni: iako by boga nie bylo: iakoby nie mial bog karac.

Corrupti sunt & abominabiles facti sunt in iniquitatibus, non est qui faciat bonum.

Skázili sie y stáli sie tácy mierzionymi w złośćiach swoich niemáß ktoby dobrze czynił.

¶ Tacy nierozumni) czusz ktorzy tak grzessą iakoby boga niebylo. Niemasz (czusz y lidzby takich.

Deus

Deus de cœlo prospexit super filios hominum, vt videat si est intelligens aut requirens deum.

Pan bog zniebá wezrzat ná syny ludskie áby oglądat iestli iest ktory rozumiejący ábo szukáiący páná bogá.

¶ Na syny ludskie (to iest na zle ludzie Rozumiejący cusz przez prawdziwe porozumienie, A szukaiący przez dobre działanie.

Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt non est qui faciat bonum, non est vsq; ad vnum.

Ano tácy wszytcy sie sktonili á niepożytecznymi sie stáli / niemáß ktoby dobrze działał niemáß áż do iednego.

¶ Skłonili sie) czusz od drogi sprawiedliwosci.

Nonne scient omnes qui operantur iniquitatem, qui deuorant plebem meam vt cibum panis.

A zaß sie niedowiedzą wszytcy ktorzy złe czynią.

¶ Niedowiedzą: czusz sprawiedliwosci bozey: iakoby rzekł y zaß nie będą skarani.

Y zaß sie niedowiedzą ći ktorzy pożyráią moy lud iákoby chleb.

¶ Pożyraią) to iest: bierzą: lupią: przesiaduią vstawicznie iako chleb iest pokarm vstawiczny.

Deum non inuocauerunt, illic trepidauerunt timore vbi non fuit timor.

¶ A słusznie sie dowiedzą tacy sprawiedliwosci bozey.

Bo

Bo páná bogá tácy niewzywáli tám sie lekáli gdzie niebyło bolázni.

¶ Nie trzeba sie bac gdy kto imienie traci: a wſiákoſz sie boią. Ale gdy kto ſtraci duſſę tamci by ſie bac. A wſiákoſz ſie tego nieboią.

Qm̃ deus diſſipauit oſſa eorum qui hominibus placẽt, confuſi ſunt qm̃ deus ſpreuit eos

Abowiem pan bog ſkázit y rozproſſył ſity tych ktorzy ſie z tośnikom chcą ſpodobáć poſromoceni ſą/ábowiem imi pan bog wzgárdził.

¶ To ieſt wzgardzi imi: gdy ie wyrzuci od towarzyſtwa ſwiętych.

Quis dabit ex Syon ſalutare Iſrael, cum conuerterit deus captiuitatem plebis ſuæ exultabit Iacob & letabitur Iſrael.

Kto z gory Syon zbáwi lud Iſráelſki.

¶ Jakoby rzekł: y kto inſſy z wyſokoſci nieba vczyni ludu ſwemu zbawienie: iedno pan bog o ktorym ſáleni mowili iż niemaſz boga,

Abowiem gdy pan bog náwroći lud ſwoy z niewolei/tedy wiec dopiero vráduie ſie Jakob á vweſeli ſie Iſráel.

¶ Z niewoley: to ieſt z nędze tego ſwiata: to będzie na ſtądny dzień. Jakob y Iſrael vweſelą ſie: to ieſt ktorzy tu boiowali naprzeciwko pokuſam. Bo Jakob wyklada ſie boiuiący. A Iſrael to ieſt ten wſſelki ktory tu przez wiarę widzi pana Boga. Tam więc taki ſie vraduie onego czaſu gdy rzecze pan Jeſus: podźcie bogoſławieni oſiądźcie krolеſtwo.

Pſalm. 53 Pienie. 53.

W tym

Wtym pieniu prorok prorokuie / Jáko pan Jesus vskarża sie ná niewdzięczność ludu żydowskiego. Też iáko iego bog oćiec miał wspomágáć w iego ćiesskośćiach. A przeto dobrowolnie miał sie ná krzyżu ofiárowáć.

DEus in nomine tuo saluum me fac, & in virtute tua iudica me.

¶ Słowa są pana Krystusowe.

Pánie boże w imie twoie rácz mie wybáwić á w mocy twey ráczy mie sędzić.

¶ To iest wedlug wielkości twey mocy niechay sie mnoży sąd moy: aby wssytcy vznali izes ty mnie posłał na swiat.

Deus exaudi orationem meam, auribus percipe verba oris mei.

Pánie boże wysłuchay modlitwy moie / ráczy przyiąć w vcho twe słowá vst moich.

Quoniam alieni insurrexerunt aduersum me, & fortes quesierunt animam meam, & nõ proposuerunt deum ante conspectum suum.

Boć oto opcy powstáli náprzećiwko mnie / á mocarze ssukali żywotá mego / á nie położyli bogá przed oblicznośćią swoią.

¶ Opcy) lud zydowski ktory sie od ciebie odłączył. Zywota mego: czusz aby gi zagladzili. Nie położyli boga: to iest nie mieli przed sobą boiazni bożey gdy mie męczyli.

Ecce em̃ deus adiuuat me & dominus susceptor est animę meę.

Ale

¶ Ale ia w tym nie rozpaczam: bowiem

O to pan bog mnie wspomaga á pan bog iest przyiaciel żywotá mego.

Auerte mala inimicis meis & in veritate tua disperde illos.

Ráczy oddálić odemnie miły pánie złe rzeczy ktore mnie mysłą nieprzyiaćiele moi zadać/á w prawdzie twey rozproszy ie.

¶ w prawdzie) to iest w sprawiedliwym sądzie twym rozproszy: to iest wiem ize rozproszysz.

Voluntarie sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo domine quoniam bonum est.

(A zá ty dobrodzieystwá) Dobrowolnie bede ofiárował tobie á bede chwalił imie twoie swiete/ bo dobre iest.

Qm̃ ex omni tribulatione eripuisti me, & super inimicos meos despexit oculus meus.

Abowiem ze wszytkiego smutku raczyłeś mie wyrwáć/ á przeto oko moie wzgárdziło nieprzyiaćielmi moimi.

¶ wzgardziło) a to wten czas gdym wstał z martwych

Psalm. 54. Pienie. 54.

W tym pieniu prorok prorokuie o pánie Jesusie iáko sie miał smućić/ oto iż żydowie mieli nań kłáść winę/ iáko sie też miał bać śmierći/ Jako iego żydowie mieli ogárnąć/ y iáko miał rzeszo odchodzić/ od żydow ná pusszczy/ á tám

kázáć/

kázáć/iáko nie miał vstępić od sprawiedliwośći: Jáko w Jeruzalem mieli sie iemu sprzećiwiáć. Jáko iego chleboiedzcá/ iego zwolennik/miał go wydáć. A iáko oni wśpitey mieli być potępieni/á pan Jesus miał być pocieśśon. A ná ostátku vpomina áby cztowiek wśelki miał nádzieie w panie bodze.

EXaudi deus orationem meam & ne despexeris deprecationem meam, intende mihi & exaudi me.

Wysłuchay pánie boże modlitwy moie/á nie gárdzi prożbą moią, bądź mi ná pomocy á wysłuchay mie.

¶ Mowi prorok z persony pana Jesusa onim prorokuiącim a vskarzaiąc sie na złość żydowską.

Contristatus sum in exercitatione mea, & conturbatus sum a voce inimici, & a tribulatione peccatoris.

Zásmuciłem sie w moiey pracy vstáwicznéy á záklopotałem sie od głosu nieprzyiaciełá mego y od smutku złego cztowieká

Quoniam declinauerunt in me iniquitates & in ira molesti erant mihi.

Abowiem oni włożyli ná mie złośći swoie/ á z gniewu swego zásmucili mnie.

¶ Mieniąc iż bych był winien śmierci.

R Cor me-

Cor meum conturbatum est in me, & formido mortis cecidit super me.

Serce moie zasmuciło sie we mnie/á strách śmierći vpadł ná mie.

¶ Abowyem pan Jesus naczął sie smucić a lękać sie: y rzekł nic sobie przed śmiercią: tak iż tez angioł go posilał.

Timor & tremor venerunt super me & contexerunt me tenebre.

Przyszedł na mie strách y bolazń á ogárnęły mie ćiemności.

¶ To iest ciemni y ślepi zydowie.

Et dixi quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam.

Rzekłem y kto mi vżyczy pomocy ábych vsiadł

¶ Abych vstąpił od zydow.

Abych iákoby gołębiczká skrzydłámi vleciał á tám ábych odpoczynął.

Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine.

Oto odszedłem odniey dáleko y mieszkałem ná puszczy.

¶ To sie spełniło gdy pan Jesus często na puszczy był: y tam kazał odszedwszy od zydow.

Expectabam eum qui saluum me fecit, a pusillanimitate spiritus & tempestate.

Jam tą chwilą czekał skromno wybáwienia od tego/ktory mie wybáwił od zbytney boiázni duchá y od nierządnego poruszenia serca mego.

Do

¶ Od tego) czusz od oyca mego: Od zbytney boiazni) Zbytnia boiazń ta iest vstąpic od sprawiedliwosci dla boiazni: y od nierządnego porussenia) Nierządne porussenie serca: to iest nierządny gniew.

Præcipita domine diuide linguas eorum, quoniam vidi iniquitatem & cõtradictionem in ciuitate.

Zepchni miły pánie ich spráwy á ráczy rozdzielić ięzyki ich bom ći widział złość y przeciwiánie w mieście.

¶ Rozdzielic) czusz aby sie nie zgorszyli. Złosci) cusz naprzeciw mnie. Y sprzeciwianie) bo sie mnie sprzeciwiali.

Die ac nocte circumdabit eam super muros eius iniquitates, & labor in medio eius & iniusticia.

We dnie y wnocy ich przełożone ogárnie złość á w posrzodku tego miástá ćięszkość á nie spráwiedliwość.

¶ we dnie y w nocy) to iest vstawicznie. Miasta tego czusz Jeruzalem.

Et non defecit de plateis eius, vsura & dolus.

A ná vlicach iego nigdy nie vstáła lichwá y zdrádá.

Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi sustinuissem vtiq;.

Bo/by moy nieprzyiaćiel mnie był złorzeczył wżdy bych był ćirpiał.

¶ Pan Jesus vzkarza sie na nieprzyiaciele swe osobne. Mowi nieprzyiaciel) cusz iawny ktory był Judasz.

Et si is qui oderar me supet me magna locutus fuisset, abscondissem me forsitan ab eo.

Aby ten ktory mnie iáwnie nienáyrzał by był pyssno náprzećiwko mnie mowił snadzbych sie był iego chronił.

Tu vero homo vnanimis, dux meus & notus meus

Ale ty Judassu człowiekiem będąc semną iednostáynym/ będąc wodzem moim y znáiomym moim.

¶ Tu proroctwo o Judassu. Jednostaynym) czusz podług vkazania, y wodzem) czusz każąc iakoby y inssy Apostoł.

Qui simul mecum dulces capiebas cibos, in domo ambulauimus cum consensu.

Ktoryß pospołu semną słodkich pożywał pokármow.

¶ Tak cielesnych iako dussnych. Czusz słowa bożego y ciała mego: bo też pan Jesus dał ciało swe Judassowi.

A wdomu bożim chodzilismy spolnie wzgodzie

¶ wdomu: to iest w kosciele gdziem kazał czusz a wzdys mię wydał.

Veniat mors super illos, & descendant in infernum viuentes.

Niechay przydzie miły pánie smierć ná ty wssytki/ á niechay stąpią żywo do piekłá.

¶ Na wssytki) ktorzy sie z Judassem rodzili a niech Stąpią) Oto tu proroctwo y ci wssytcy dostoyni byli potępienia.

Quoniam nequitię in habitaculis eorum, in medio eorum.

Boć

Boć pełno złości w ich przybytkach y wpośrzodku ich.

Ego autem ad deum clamaui, & dominus saluauit me.

Ale ia wołałem do páná Bogá á pan Bog mie wybáwił.

℣ Czuż gdy mie skrzesił z martwych.

Vespere & mane & meridie narrabo & annunciabo, & exaudiet vocem meam.

Będę ia w wieczor y w záraň y w południe przepowiádał chwałę bożą/á on wysłucha głos modlitwy moiey.

℣ Będę przepowiedał) to iest na krzyżu y tęż gdyż z martwych wstanę.

Redimet in pace animam meam ab his qui appropinquant mihi, quoniam inter multos erant mecum.

Wybáwi w pokoiu dusse moie od tych ktorzy sie náprzeciw mnie przybliżáią/á bowiem wiele ták ich iest.

Exaudiet deus & humiliabit illos, qui est ante sæcula.

Wysłucha mie pan Bog á stłumi ie ten ktory iest od wiekow.

℣ Stłumi ie: czuż z kośniki.

Non enim est illius commutatio & non timuerunt deum, extendit manum suam in retribuendo.

Abowiem ći niezmienią ſie ze złoſći ſwey/ áni ſie bali páná bogá/ á przeto bog ſćiągnął rękę ſwoię áby im oddał.

¶ Jako boiazń boza ieſt początek mądroſci y zywota: tak nie boiazń ieſt początek ſmierci.

Contaminauerunt teſtamentum eius, diuiſi ſunt ab ira vultus eius, & appropinquauit cor illius.

Nád to z gwałćili y zmázáli zakon bożyi á przeto rozdzieleni ſą dniá ſrogiego.

¶ Z gwalcili: czuſz piſmo zle wykladaiąc y zle czyniąc oto iz kacerze zle piſmo ſwięte wykladaią: przeto ſie rozdzielaią od iednoſci koſciola.

Molliti ſunt ſermones eius ſuper oleum & ipſi ſunt iacula.

Zmiękczyli ſłowá ſwe nád oley.

¶ Gdy mowili Miſtrzu: wiemy izes prawdziwy.

Poprawdzie ſą iáko ſtrzałki.

¶ A za to nie ſtrzałki były: gdy mowili: winien ieſt ſmierci:

Iacta ſuper dominum curam tuam, & ipſe te enutriet, & non dabit in æternum fluctuationem iuſto.

Ale ty włoż ná páná bogá pieczą twoię/ á on ziebie pożywi/ boć pan bog nienawieki dopuſći tonąc ſpráwiedliwemu człowieku.

¶ Nawieki) to ieſt: nie dlugo iedno na czas dopuſći ſmutki na ſprawiedliwego.

Tu vero deus, deduces eos in puteum interitus.

Ale ty

Ale ty miły pánie boże (te zákámiáte nie-
przyiaciele moie) zepchnieß w dot wiecznego
strácenia.

Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt
dies suos ego autem sperabo in te domine.

¶ Ktorzy pragną krwie niewinney.

Mężowie krwie y ludzie zdradliwi nie doy-
dą do rozdzielenia dni swoich/ ále ia w tobie bę-
dę dufał miły pánie.

¶ Mężowie krwie) to iest ktorzy pragną krwie nie-
winney. Do rozdzielenia dni: to iest: niedoczekaią po-
łowice dniow swoich ktore im pan Bog zakrzesił ale
vmrą przed czasem.

Psalm. 55. Pienie. 55.

W tym pieniu prorokuie iáko lud krześciáński
miał prześládowánie čirpieć/ á iáko záw-
żdy miał być počiesson/ á ná ostátku o
slubiech powiáda prorok.

Miserere mei deus quoniam conculca-
uit me homo tota die impugnans tribu-
lauit me.

Smiłuy sie nádemną miły pánie Boże/
boć mie zły człowiek podeptał/ á przez cáły
dzień gábaiąc mie zásmucał mie.

¶ Mowi to z persony ludu wiernego.

Conculcauerunt me inimici mei tota die,
quoniam multi bellantes aduersum me.

Podeptáli mie nieprzyaćiele moi przez cáły dzień/ábowiem wiele tych ktorzy walczą ná przećiwko mnie.

¶ Aug s. tu przytym mowi niemaszli człowiecze smutkow abo przesladowania: tedys iesscze nie począł byc krzescianinem: bo tak mowi swięty Pawel: iż wssytcy ktorzy dobrze y łaskawie chcąc zycz wpanie Krystusie tacy będą cierpiec przesladowanie.

Ab altitudine diei, timebo, ego vere in te sperabo.

Ale y záśie ia wysokiey pychy ich (ktora krotko trwa) będe sie bał y owssem będe w tobie dufał miły pánie.

In deo laudabo sermones meos, in deo speraui non timebo quid faciat mihi caro.

W pánie bodze ia będe pochwalał mowe moie.

¶ Jemu będę przypisował cokolwie dobrego rzekę.

W pánie Bodze pokładam nádzieie/á przeto sie nie będe bał by mi co złego człowiek nie vczynił.

¶ Bo kto ma mocnego obrońcę: nie boi sie mgłego przesladowce.

Tota die verba mea execrabantur, aduersum me omnes cogitationes eorum in malũ.

Przez wssytek czas słowy moimi sobie brzydzili nieprzyiaćiele moi/ wssytkie ich mysli są ná przećiwko mnie ku złemu memu.

Inhabitabunt & abscondent, ipsi calcaneum meum obseruabunt,

Będąć

Będąć oni semną przemieszkáwáć ale zdrády swe zatáią/ á oto będą stać aby mię podsszczepili.

Sicut sustinuerunt animam meam pro nihilo saluos facies illos, in ira populos cõfringes

Ták iáko oni czekáli dusse moiey (áby ią zágłádzili) ták teże y zaż ie ty miły pánie zá nizacz zbáwisz ále ie pomstą gniewu twego skáżisz.

Deus vitam meam annunciaui tibi, posuisti lachrimas meas in conspectu tuo.

A tom iuż miły pánie żywot moy obiáwił tobie.

¶ To iest vdręczenie zywota mego.

A tyś położył łzy oczu moich przed oblicznością twoią.

¶ To iest: wezrzales na nie iż ci były przyiemne.

Sicut & in promissione tua, tunc conuertentur inimici mei retrorsum.

A to mam nádzieie iż) iákoś mi obiecał/ ták wstecz odemnie będą odwroceni nieprzyiaćiele moi.

In quacũq; die inuocauero te ecce cognoui quoniam deus meus es.

Ktorego kolwie dnia wzywałem ćiebie miły pánie/ tedym nátychmiast poznał iżeś ty Bog moy iest.

¶ Ktorego kolwie dnia) to iest: lubo wsszczesciu lubo w niesszczesciu. Tys bog moy) czusz bos mi był napomocy.

In deo laudabo verbum in domino laudabo

sermonem, in deo speraui non timebo quid faciat mihi homo.

Pánie boże) ia będę wsselkie słowo moie pochwalał w pánie bodze/ będę chwalił mowę moię.

¶ To iest: cokolwie będę mowił dobrego: to iemu będę przypisował.

W pánie bodze pokłádam nádzieię moię/ á przeto nieboię sie cokolwiek mi człowiek vczyni. In me sunt deus vota tua, quæ reddam laudationes tibi.

Miły pánie boże moy ia sam wsobie twoie sluby tobiem slubił ábych ćiebie chwalił/ á to com slubił popełnię.

¶ Boze sluby są ty: aby człowiek gdy co dobrego slubuie panu bogu: aby ten slub był rostropny: aby był dobrym vmysłem vczynion. A trzecie aby z miłosci Bozey pochodził.

Quoniam eripuisti animam meam de morte, & pedes meos de lapsu, vt placeam coram deo in lumine viuentium.

A to dla te° ábowiemeś ty miły pánie wyrwał z smierći dusse moie/ y wyrwałeś też nogi moie z vpádu á to ábych sie przed oblicznośćią twoią zlubił w swiátłośći żywiących.

¶ w swiatłosci: to iest wiasnosci wiary y łaski.

Psalm. 56. Pienie. 56.

W tym pieniu prorokuie o pánie Jesusie iáko go miał bog oćiec wybáwić od nieprzyiaćioł iego. A iá-

go. A iáko żydowie iego przeſſádowáć mieli. Jáko też miał być dan ná poſmiech/ á iáko miał záſnąć/ to ieſt vmrzeć/ á iáko oſtre ſłowá mieli żydowie wołáć ná páná Jeſuſá. Jáko miał wſtępić wniebo. Też iáko mieli żydowie iego kuſić. Też iáko miał wſtáć z martwych ná ſwitániu. A iáko też ludzie mieli vznáć prawdę Bożą.

Miſerere mei deus miſerere mei quoniam in te confidit anima mea.

Smiłuyſie nádemną miły pánie boże ſmiłuyſie nádemną boć wtobie dufa duſſá moiá.

Et in vmbra alarum tuarum ſperabo, donec tranſeat iniquitas.

A w zaſłonie obrony twey będę miał nádzieię poki nieprzeminie złość.

¶ Złość: to ieſt przeſladowanie moie od żydow nieprzyiacielow moich.

Clamabo ad deum altiſſimum, deum qui benefecit mihi.

Będę wołał do páná bogá nawyſſego/ do páná boga ktory mi bárzo dobrze vdziáłał.

Miſit de cœlo & liberauit me, dedit in opprobrium conculcantes me.

Zeſłał mi z niebá wſpomożenie y wybáwił mię y dał ná poſmiech ty ktorzy mie dręczyli.

¶ Rozumie żydy: bo oto ie dał na poſmiech iż ie rozproſſył

profil po swiecie A widzą iako ludzie chwalą tego ktorego oni vkrzyzowali.

Miſit deus miſericordiam ſuam & veritatẽ ſuam, & eripuit animam meam de medio catulorum leonum dormiui conturbatus.

Zeſſłał pan Bog miłoſierdzie ſwoie y prawde ſwoie.

¶ To ieſt mnie ſyna ſwego.

Y wybáwił duſſe moie z poſrzodku lwiąt y lwow/á záſnąłem zaſmuconý.

¶ Lwiąt) to ieſt kriąząt y poganow zydowskich y ludu pospolitego: A zaſnąłem) to ieſt v marlem po zaſmuceniu.

Filij hominum dentes eorum arma & ſagittæ, & lingua eorum gladius acutus.

Stowá tych synow ludzkich ſą włocznia y ſtrzały/á iezyk ich ieſt miecz oſtry.

¶ Tych synow) to ieſt ludu zydowskiego: bo ſłowa ich gdy wołali vkrzyzuy vkrzyzuy przerazali ſerce pana kryſtuſowe: iako włocznia lubo miecz oſtry.

Exaltare ſuper cœlos deus, & in omni terra gloria tua.

Muły pánie ráczy wſtępić ná niebioſá áby ſie po wſſytkim ſwiecie rozeßtá chwatá twoiá.

¶ To proroctwo iż pan naſz Jeſus miał wſtępić na niebo: iakoby rzekł prorok. O miły panie Jeſu ktoryś zaſnął na krzyzu raczy wſtępic w niebo aby ludzie vznali iż ty z bogiem oycem krolujeſz.

Laqueum parauerunt pedibus meis, & incuruauerunt animam meam,

Ty znaß miły pánie iż oni ſidło záſtáwili.

nogam

nogam moim y vdreczyli żywot moy.

¶ Toc bylo sidlo gdy iego pythali obludnie iestliby slussno dac czynsz Cesarzowi. Bo to pytali aby gi vsidlili. Zakiesz o cudzoloznicę pytali iestliby ią slussno kamionowac.

Foderunt ante faciem meam foueam, & inciderunt in eam.

Vkopáli przed obliczym moim dol/oni sámi weń wpádli.

Paratum cor meum deus paratum cor meum cantabo & psalmum dicam.

Moy miły pánie boże oto iuż gotowo serce moie/gotowe serce moie bede wyspiewawat chwałe twoie.

Exurge gloria mea exurge psalterium & cithara, exurgam diluculo.

Powstań zmartwych o chwało moiá powstań zmartwych moy psáłterzu moiá lutnio powstań zmartwych pánie/powstáne náswitániu.

¶ Psałterzu y lutnio) to iest pociecho moia. Oto proroctwo: iz rano iakoby na switaniu miał wstac z martwych: a to dla tego aby vkazał iz on przez swe zmartwychwstanie przywiodł nas do iasnosci chwały swey: iako gdy switaniuz iasnieie.

Confitebor tibi in populis domine, & psalmum dicam, tibi in gentibus.

Bede ciebie chwalił miedzy ludem miły pánie á bede roslawiał cześć twoie miedzy pogáństwem.

¶ Słowa są syna bozego do boga oyca.

Quoniam

Quoniam magnificata est vsq; ad cœlos misericordia tua, & vsq; ad nubes veritas tua.

Abowiem wwielmożono iest aż do niebios miłosierdzie twoie.

¶ Do niebios: to iest do angiołow gdzie domieszkiwa człowieka z miłosierdzia twego.

A prawdá twoiá aż do obłokow.

¶ Prawda: to iest wznanie prawdy twey przyszło aż do ludzi: iakoby na iasne obłoki ſtąpiła: czyſta woda nauki swiętey Ewangeliey.

Exaltare ſuper cœlos deus, & ſuper omnem terram gloria tua.

Miły pánie boże ráczy być powyſſon ná niebioſá áby ſie po wſſytkim ſwiećie rozeſłá chwałá twoiá.

Pſalm. 57. Pienie. 57.

W tym pieniu naprzod prorok proſząc o ſprá wiedliwym pánie Jeſuſie/ vpomina lud aby ſpráwiedliwi byli/ potym mowi iáko żydowie iá dowitym gniewem mieli páná Jeſuſá przeſłá dowáć. A iako ſie pan bog miał nád ni mi dla tego pomſćić y miał ie po tępić/ á ſtego miał ſie cztowiek ſprawiedliwy wweſelić.

Si ve-

Si vere vtiq; iuſtitiam loquimini, recta iudicate filij hominum.

Synowie ludzcy ieſtli prawdziwie ſprawiedliwoſć ſłowy mowicie/ ſprawiedliwiez tez vczynki ſądźcie.

¶ Auguſtyn ſwięty. Abowiem dobrze czynic a zle ſędzic ieſt znamię potępienia wiecznego: iakoby rzekł. y vczynkowa.

Etenim in corde iniquitates operamini in terra, iniuſtitias manus veſtræ concinnant.

Boć oto w ſercu wáſſym złoſći popełniáćie ná ziemi.

¶ Czuſz wy zydowye powſtaiąc na baranka niewinnego.

A ręce wáſſe nieſprawiedliwoſći zgromádzáią.

¶ Przydawacie ieden grzech do drugiego.

Alienati ſunt peccatores a vulua, erraverunt ab vtero, locuti ſunt falſa.

Od początku národzenia ſwego ludzie grzeſſni odłączeni ſą od páná boga.

¶ To ieſt: iuz od onego czaſu gdy ſie narodzili pan bog przezrzał iż ſie mieli odleczyc od boga.

Zbłądzili od národzenia ſwego/a mową ich niepráwdziwa.

Furor illis ſecundum ſimilitudinem ſerpentis, ſicut aſpidis ſurdę & obturantis aures ſuas.

Okrutny ich gniew ieſt ná podobieńſtwo gniewu

gniewu wężowego.

¶ Iako sie wąż gniewa gdy go nadepcą: tak sie lud zydowski na pana Jesusa gniewał.

A ná podobieństwo iáſſczorki głuchey/ á zátulaiącey vſſy ſwoie.

Iaſſczorki abo zmije ktora ten ma obyczay gdy ią zaże gnawaią: tedy vſzy zatula by nieſłuchała. Tak też lud zydowski: zatual vſſy aby nieſłuchał nauki ſwiętey.

Quæ non exaudiet vocem incantantium & venefici incantantis ſapienter.

Ktora zmiiá nie będzie ſłuchálá głosu tych ktorzy ią zázegnawáią kiedy ią czárownik chytro záklina.

Deus conteret dentes eorum in ore ipſorum molas eorum confringet dominus.

Pan bog zetrze ich iadowite ſłowá w vſtách ich/ich zeby złomi pan bog.

¶ Słowa iadowite: gdy mowią vkrzyżuy.

Ad nihilum deuenient tanq̃ aqua decurrẽs intendit arcum ſuum donec infirmentur.

Ci ſie wniwecz obrocą iako woda przepływáiąca/ ábowiem pan Bog iuż wyćiągnął pomſtę ſwoie ábi ſie nád nimi pomścił ták długo áż by byli zemgleni.

Sicut cera quæ fluit auferentur, ſupercecidit ignis & non viderunt ſolem.

Będą odrzuceni y zniknią iáko woſk ktory płynie/ábowiem padł ná nie ogień/á przetho niewidzieli ſłońcá.

Ogień

¶ Ogień) czuſz nierządnych ządz cieleſnych. Niewidzieli ſłońca) pana kryſtuſa ktory ieſt ſłońce ſprawiedliwoſci.

Priuſq̃ intelligerent ſpinæ veſtræ rhamum ſicut viuentes, ſic in ira abſorbet eos,

Wy grzeſſnicy tácy drzewiey niżli cirnie wáſſe wyda kwiecie iuż iakoby rozczrzáte ták ie pan pogrąży ná zátrácenie.

¶ To ieſt nizli waſſe ſąmnienie złe kolące iako cirnie pobaczy ſwoy grzech tym będziecie na zatracenie pogrążeni.

Letabitur iuſtus cum viderit vindictam, manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris.

Vweſeli ſie ſpráwiedliwy gdy vyrzy.

¶ Iż ſwięci wniebie z potępionych będą ſie radowac iż vyrzą iż ſprawiedliwie ſą potępieni.

A ręce ſwoie vmyie we krwi grzeſſnego człowieká.

¶ Ręce: to ieſt vczynki ſwe pokutą okraſi gdy vzrzy krew to ieſt pomſtę nad grzeſſnikiem.

Et dicet homo ſi vtiq̃ eſt fructus iuſto, vtiq̃ eſt deus iudicans eos in terra.

Dla tego rzecze y ſpyta mnogi człowiek ieſtli też iáki pożytek ma być ná onym ſwiecie ſpráwiedliwym (ia ná to mowie iż ieſt) bo ieſt pan bog ktory ná ſwiecie ſądzi (ſpráwiedliwe y nieſpráwiedliwe.)

Pſalm. 58. Pienie. 58.

To pienie iest o pánie Jezusie gdzie prorok prorokuie iáko sie gwattem nań mieli rzućić żydowie. A też iáko miat być niewinnym. Jáko żydowie máią sie náwroćić ku wierze krzesciáńskiey przed sądnym dniem. Jáko niemáią być zábiyani/ále mieli być rosprosseni po swiećie/iáko mieli zostáć w kłamstwie.

ERipe me de inimicis meis deus meus, & ab insurgentibus in me libera me.

Rácz mie wyrwáć miły pánie od nieprzyiaćieli moich/á wybaw mie od tych kthorzy ná mie powstáią.

¶ Pan Jesus mowi ty słowa do boga oyca.

Eripe me de operantibus iniquitatem, & de viris sanguinum salua me.

Rácz mie wyrwáć od tych ktorzy zle czynią á od mężow krwie wybáw mie.

¶ Krwie: ktorzy chcą krew niewinną wylewac.

Quia ecce ceperunt animam meam, irruerunt in me fortes.

Boć oto iuż wzieli żywot moy/rzućili sie gwattem ná mie mocarze.

¶ To sie działo czasu męki iego.

Neq; iniquitas mea neq; peccatum meum domine, sine iniquitate cucurri & direxi.

Ty znaß miły pánie iż áni złość moiá áni grzech

grzech moy iest ty znaß iżem przez grzechu przy ssedł y inssem náwracał.

Exurge in occursum meum, & vide, & tu domine deus virtutum deus Israel.

Powstań miły pánie áby mi raczył zábieżeć ty miły pánie boże wssytkich mocnych zástępow boże Jsráelski.

Intende ad visitandas omnes gentes, non miserearis omnibus qui operātur iniquitatē.

Poruß sie miły pánie áby náwiedził wssytki pogány.

¶ Czusz aby cie vznali: y takze sie stało.

A nieczyń smiłowánia nád wssytkimi ktorzy grzechy popełniáią.

¶ A nieczyń) Srogie słowo ktore sie dwoiako rozumie: pirwssy wykład. Nie opuscisz przez pomsty zadnego grzechu: wtory. Nieczyń smiłowania: to iest nad tymi ktorzy niechcą przestac grzessyc: abo ktorzy iessczе bronią grzechow swoich.

Conuertentur ad vesperam & famem patientur vt canes, & circuibunt ciuitatem.

Przećiwnicy moi żydowie nawrocą sie áleż wieczor/ ále wiec thedy náćirpią sie głodu iáko psi a będą krężyć około miástá.

¶ Nacirpią sie głodu. Bo nie będzie vczonych kapłanow ktorzyby słowo boze kazali. Oto tu proroctwo iż zydowie nawrocą sie ku wierze krzesciańskiey: ale aze w wieczor: to iest przed sądnym dniem: a nie thylko zydowie: ale y inssy. Ale więc onego czasu będzie wielki głod słowa bozego. Bo około onego czasu będą zabijac y wypędzac godne kaplany y zakonniki: podo-

bno: nie długo tego iuz czekac.

Ecce loquentur in ore suo & gladius in labijs eorum, quoniam quis audiuit.

Aboćiem ći nieprzyiaćiele moi iuż będą mowić vsty swoimi/ á miecz wgich vśćiech będzie ábowiem y kto będzie ich słuchał.

¶ wgich vśćiech) gdy mowili: vkrzyzuy winienci śmierci. Kto będzie ich słuchał: to iest kto ich złość obaczy: zaden: bo będą mnimac aby dobrze czynili krzyzuiąc iego.

Et tu domine deridebis eos, ad nihilum deduces omnes gentes.

Ale ty miły pánie náśmieieß śie śnich wniwecz obroćiß wßytki tákie ludzie.

¶ To iest: potępiß ie ktorzy śie twey prawdzie sprzećiwiali.

Fortitudinem meam ad te custodiam, quia deus susceptor meus es, deus meus misericordia eius præueniet me,

A ia prześpiecznośc y moc moię będę w tobie pokładał/ y wtobie iey będę strzegł miły pánie/ ábowiem ty ś iest bog przyimićiel moy á miłośierdzie twoie vprzedzi mie.

¶ Vprzedzi mie) Czuß niz ia co dobrego poczne. Oto tu nauka iż my sami z śiebie nic dobrego niemozem działac Ale vprzedza nas miłośierdzie Boze gdy co dobrego działac mamy.

Deus ostendit mihi super inimicos meos, ne occidas eos ne quando obliuiscantur populi mei,

Pan

Pan bog mnie vkazał nád nieprzyiaciołmi moimi.

¶ Ociec niebieski mnie ſynowi vkazał y obiawił.

Rzekł: Niezábijay ich/ by kiedy lud moy mnie niezápámiętał.

¶ Oto tu proroctwo o żydźiech: iż ich nie maią zabyć a to dla tego: aby krześciani miedzy ſobą nie zapamiętali męki bożey ktorą podiął od tego ludu. A też dla tego: bo żydowie ſą oſłowie naſſy: ktorzy za nami krześciany noſzą kſięgi ſtarego zakonu: przez ktore doświadczamy prawdy naſſey wiary: a wſſakoż lepiey by miedzy ſobą nie miec tego ludu żydowſkiego: niżli tak ie miec iako y nas: bo lichwą co ieſt naprzeciwko Bogu y prawu duchownemu. A też ſą na wielką cześć krześciaństwu: wſſytko złe myſląc iako głowni nie przyiaciele kryſtuſa miłego.

Diſperge illos in virtute tua & repone eos protector meus domine.

A przeto ich nie zábijay/ále ie rozproſz mocą twoią miły pánie.

¶ Oto ſie ſpełnilo proroctwo: iż żydowie po świecie rozproſzeni.

A ráczy ie złożyć miły pánie obrońicielu moy.

¶ Złożyć) czuſz z kroleſtwa y z kapłaństwa: to ſie wſſytko ſpełnilo: bo iuż ani kroleſtwa maią: ani kapłana. Albowyem chce pan Bog: aby żadna inſſa ofiara kapłańska niebyła: iedno ofiara ciała Bożego ofiara naſwięterſſa.

Delictum oris eorum, ſermonem labiorum ipſorum & comprehendantur in ſuperbia ſua.

Ráczy też zrzucić miły pánie wyſtęp ięzyká

ichráczy zesromoćić mowę vst ich/ á niechay będą przewyćiężeni w pysse swoiey.

¶ Języka ich: ktorym mowią abych ia niewstał zmartwych.

Et de execratione & mendatio annunciabuntur in consummatione, in ira consummationis & non erunt.

A ták będą obiáwieni w bluznieniu y w kłamstwie swoim áż do ich znisszczenia.

¶ w bluznieniu abo przeklinanyu. Oto proroctwo iż oni y dzisia bluznią pana Jesusa y kazdy dzień trzy kroc przeklinaią krzesciany: iest to rzecz pewna bo to iawnie powiedaią ktorzy sie z nich na wiarę krzesciańską nawracaią: a wzdy snimi obcuią krzesciani iako z przyiacielmi.

To sie im stánie w gniewie dokonánia ich á więcey ich niebędzie iż ich miły panie dokonasz z gniewu twoiego.

Et scient quia deus dominabitur Iacob & finium terræ.

A tedy więc dowiedzą sie iż pan Bog będzie pánował wdomu Jákobowym y po wszytkich gránicach swiatá.

¶ Jakobowym) to iest w pokoleniu tych ktorzy patryarchy Jakoba nasladowali.

Conuertentur ad vesperam & famem pacientur vt canes, & circuibunt ciuitatem.

Náwrocą sie kwieczoru á głod będą ćierpieć iáko psi/ á będą miasto okrążáć.

¶ Jako to pirwey było

Ipsi

Ipsi disperdentur ad manducandum, si vero non fuerint saturati & murmurabunt.

Rosprossą sie ssukáiąc coby iedli/á iestli sie nienasycą tedy będą ssemráć.

Ego autem cantabo fortitudinem tuam, & exaltabo mane misericordiam tuam.

Ale ia będę pienim wysławiał moc twoię miły pánie/á będę wysoce pochwalał wzáraň miłosierdzie twoie.

¶ w zaraň) to iest we dnie czasu łaski: czasu nowego zakonu.

Quia factus es susceptor meus, & refugium meum in die tribulationis meæ.

Abowiemeś sie ty stał miły pánie przyiaćielem moim/á tyś ochłodá moiá dnia zásmucenia mego.

¶ Ten dzień był wielki piątek.

Adiutor meus tibi psallam, quia deus susceptor meus es, deus meus misericordia mea.

Wspomożyćielu moy tobie ia będę chwałę spiewał ábowiem tyś iest Bog moy ktoryś mie przyiął.

¶ Czusz tys mie wybawił od nieprzyiacielow moich.

Boże moy miłosierdzie moie.

¶ Nadobne słowo: ktore był zwykł mowic swięthy Francissek vstawicznie Boze moy miłosierdzie moic.

Psalm. 59. Pienie. 59.

W tym pieniu prorok prorokuie iáko ćieszkie

przesládowánie miáło mieć krzesciáństwo czestokroć od nieprzyiaciół swoich. Też iáko rozmáite ziemie y kráiny pogáńskie miáły przystáć ku wierze krzesciáńskiey. A iáko sam pan bog miał rossyrzyć krzesciány po swiećie. A iáko krzesciáni mieli zwyćiężáć pogány mocą Bożą.

DEus repulisti nos destruxisti nos, iratus es & miseratus es nobis.

Miły pánie boże przepuscites iż nas odepchniono y skáżono rozgniewałeś sie ná nas/ á smiłowałeś sie nád námi.

¶ Prorok przezrzał był przesładowanie ludu krzesciańskiego: a przeto mowi co sie miało dziać zwłasczá na początku krzesciáństwa. Abowiem won czas było dwanascie przesładowania cieszkiego iuż od zydow iuż od poganow przez trzy sta lat y daley aż do Konstantyna Cesarza dobrego.

Commouisti terram & conturbasti eam, sana contritiones eius quia commota est.

Miły pánie toś bárzo porussył ziemie/ á zásmućiłeś ią.

¶ To iest zasmuciles krzesciany twoie.

Raczy vzdrowić miły pánie skáżenie iey boć sie bárzo porussytá.

Ostendisti populo tuo dura, potasti nos vino compunctionis.

Vkazałeś

Vkazałeś miły pánie ludu twemu barzo wiele ćieżkości/ napoiłeś nas winá żałości.

¶ To iest płaczu wtym prześladowaniu.

Dediśti metuentibus te significationem vt fugiant a facie arcus.

Dałeś miły pánie znák tym ktorzy śie ćiebie boią/ áby vćiekali od srogich strzałek.

¶ Abowiem gdy tak wiele tysiącow męczenikow świętych zabyano tedy drudzy krześćiani z boiaźni vćiekali y krili śie po gorach: y wiáśnie tako iż papież Syluester krył śie na gorze kiedy go wezwał Konstantyn Cesarz

Et liberentur dilecti tui, saluum fac dextera tua, & exaudi me.

A przeto rácz miły pánie to spráwić práwicą twoią/ áby miłośnicy twoi byli wybáwieni á wysłuchan mie.

¶ Miłośnicy) to iest krześćiani wybawieni) cuzś od tych ćiężkości.

Deus locutus est in sancto suo, letabor & partibor Sichimam, & conuallem tabernaculorum metibor.

¶ Á słusznie to maś osiałac miły panie bos ty obyecał.

Pan bog to obiecał y mowił to tymi słowy.

¶ To iest na świętym mieśću gdźie mi pan bog obiawił tajemnice swoie.

Iż śie ia mam weśelić y ma mi w dźiał przyść miasto Sychem/ y takież ziemie pogorszyśtą ná ktorey był Jakob rozbił namioty swoie.

¶ Namioty) kiedy śie wracał z Mezopotamiey ktho ziemia była za Jordanem.

Meus est Galaad & meus est Manasses & Ephraim fortitudo capitis mei.

Moiá iest ziemiá Gáláád y moie iest pokolenie Mánásses/ á ziemia Effráim iest w ktorey głowá moiá odpoczywa.

¶ To wszytko iest figura iz pan Jesus miał k sobie przywiesc rozmaite ziemie pogańskie.

Iuda rex meus, Moab olla spei meæ.

Ziemiá Judá iest krolestwo moie/ á ziemiá Moáb iest w ktorey mam nádzieię w pożywieniu moim.

In Idumeam extendam calciamentum meum, mihi alienigenæ subditi sunt.

Nogá moiá wstąpi áż do ziemie Idumieyskiey á cudzoziemcy mnie poddáni są.

¶ Aze do ziemie Idumieyskiey: to iest rosławię człowieczeństwo moie az miedzy pogany.

Quis deducet me in ciuitatem munitam, quis deducet me vsq; in Idumeam.

Kto mnie przywiedzie do tákich miast obronnych/ kto mie doprowádzi áż do ziemie Idumeiey.

¶ Mowi pospolstwo krzesciańskie. Idumeiey) to iest do tey ziemie gdzie byli przod pogani.

Nonne tu deus qui repulisti nos, & non ægredieris deus in virtutibus nostris.

Azaż nie ty sam miły pánie boże/ ktoryś przed tym rosprossył był nas/ y zaż ty sam niewynidziesz

dzieß nam ná pomoc náprzećiwko nieprzyiaćielom náſſym.

¶ Jakoby rzekł: ty ſam miły panie rozſſerzyſz kzciany po ſwiecie gdy nas przeſladowano.

Da nobis auxilium de tribulatione, quia vana ſalus hominis,

Ty ſam pánie day nam wſpomożenie w ſmutkach náſſych/ boć prozno pokłádáć nádzieie w ktorym człowiecze.

In deo faciemus virtutem & ipſe ad nihilum deducet tribulantes nos.

W ſámym miłym bodze otrzymamy zwyćieſtwo/ á on w niwecz obroci nieprzyiaćiele náſſe ktorzy nas záſmucaią.

Pſalm. 60. Pienie. 60

W tym pieniu prorok ſie modli z ſtrony ludu krześćiáńſkiego/ á iako pan Jeſus ten lud miał wywieść z przeſladowania. A iako tá ieſt nádzieia tego ludu iż ma być wiecznie w niebie. Też iako pan Jeſus miał wiecznie krolowáć ná práwicy Bogá oycá.

EXaudi deus deprecationem meam, inten de orationi meæ,

Wy ſłuchay panie boże prozbę moię/ ráczy

wezrzeć

wezrzeć ná modlitwę moię.

¶ Ty słowa mowi kościoł ludu krzesciańskiego.

A finibus terræ ad te clamaui dum anxiaretur cor meum in petra exaltasti me.

Aże od gránic ziemskich wołałem ktobie miły panie.

¶ Abowyem wssędzie po swiecie krzesciaństwo prześladowano.

A gdy sie smuciło serce moie tedy tyś mnie ná opoce powyssył.

¶ Czusz zbudowales mie na opoce wiary: ktora iest pan krystus.

Deduxisti me quia factus es spes mea, turris fortitudinis a facie inimici.

Wywiodłeś mię miły pánie z ták wielkiego prześládowánia/ ábowiem tyś sie z stał nádzieiá moiá/ y też mocna wieżá mnie/ od oblicznośći nieprzyiaćielá mego.

¶ wieza: to iest obrona pan Jesus nadzieia nassa: a iako to: atoli iż cirpial y zmartwych wstał: wnim widzisz człowiecze y pracowanie w męce: y odplatę w zmartwych wstaniu. Tu na swiecie pracuiemy: na onym swiecie odplaty ssukamy: boc pan Jesus iest nadzieia nassa iż my tez iako on na chwalę z martwych wstaniemy będziemyli pracowac.

Inhabitabo in tabernaculo tuo in sæcula, protegar in velamento alarum tuarum.

To moiá nádzieiá iż będę mieszkał w przybytku twoim náwieki.

¶ Tu przez łaskę: a tam przez chwałę.

A będę zásszczycon zasłoną obrony twey.

Quoniam

Quoniam tu deus meus exaudisti orationem meam, dedisti hæreditatem timentibus nomen tuum.

Abowiem ty miły pánie boże moy wysłuchałeś modlitwę/ á raczyłeś dáć dziedzictwo tym ktorzy sie boią imienia twego.

¶ Dziedzictwo: czusz ku rozsserzeniu kosciołá swiętego: a na onym swiecie ku wieczney chwale.

Dies super dies regis adijcies, annos eius vsq; in diem generationis & generationis

Ty miły pánie twemu krolowi przydasz dni nád dni.

¶ Twemu krolowi: cusz panu Jesusowi.

A látá iego y czásy iego rozmnożysz aż z rodzáiu w rodzay.

¶ Abowiem iego moc wieczna będzie.

Permanet in æternum in conspectu dei, misericordiam & veritatem quis requiret.

Ten krol trwa náwieki przed obliczym bożym.

¶ Przed obliczym) abowiē siedzi na prawicy bożey.

A przeto y kto wyda miłosierdzie iego y sprawiedliwość iego.

¶ Jakoby rzekł: nikt nieporussy wielkosci miłosierdzia y sprawiedliwosci thego krolá ktory siedzi na prawicy.

Sic psalmum dicam nomini tuo in sæculum seculi, vt reddā vota mea de die in diem.

A przeto będę chwalił imię twoie miły pánie ná wieki wieczne/ á będę sluby moie pełnił dzień podle dniá.

Psalm

Psalm. 61, Pienie. 61,

W tym pieniu prorok mowi zperſony ludu wiernego wtroſkach położonego. A też iáko na ten lud mieli powſtáć nieprzyiaciele iego. A iáko pan bog miał być wybáwicielem iego. Też nauczа iáko ſie bogáći máią rządzić w bogáctwach ſwoich. Też iáko pan bog ieſt miłoſierny płácąc wſſelkiemu

według vczynkow iego.

NOnne deo ſubiecta erit anima mea? ab ipſo enim ſalutare meum.

Y zaż nieprzyjdzie ten czás gdy duſſá moiá sámemu pánu bogu będzie poddaná/ á bowiem od iego sámego czekam wybáwienia.

¶ To mowi lud wierny w troskach położony. A duſſa moia: czuſz wyzu oloma od vciſnienia.

Nam & ipſe deus meus & ſalutaris meus ſuſceptor meus, non mouebor amplius.

Boć on sam ieſt bog moy y też zbáwiciel moy/ on mie k ſobie przyięłá/ á przeto ſie więcey nieruſſe.

¶ To ieſt: zawzdy w iego woli będę trwałá: przyidzie ten czas gdy mię więcey nie będą gabać nieprzyiaciele moi.

Quouſq; irruitis in hominem, interficitis vniuerſi

uersi vos tanq̃ parieti inclinato & macerie depulsæ.

A dokądże sie ták bedziećie rzucáć ná człowieká/ wssytcy zábiyáć chcećie / powstáiećie nań iáko na sćiáne pochyloną y ná párkan ktory chce vpáść.

Verumtamen pręcium meum cogitauerunt repellere, cucurri in siti, ore suo benedicebant & corde suo maledicebant.

¶ Aczkolwiek tak vpominani byli.

A wssákoż myslili o tym iákoby odpłáte moie odemnie oddalili przessedłem stadło moie prágnące.

¶ Czusz zbawienia.

A oni wżdy vsty swemi błogosłáwili ále sercem złorzeczyli.

Verumtamen deo subiecta esto anima mea; quoniam ab ipso pacientia mea.

A wssákoż (cokolwie oni czynią) bądź powolna miłemu Bogu dusso moiá boć od niego iest ćirpliwość moiá.

¶ Miedzy przesladowanim tak wielkim.

Quia ipse deus meus & saluator meus, adiutor meus, non emigrabo.

Boć on iest pan bog moy y zbáwićiel moy á przeto od iego poddania nie odstąpię.

In deo salutare meum & gloria mea, deus auxilij mei & spes mea in deo est.

Wpánie

W pánie bodze iest zbáwienie moie y chwałá moiá pan bog iest wspomożenie moie/ á nadzieiá moiá iest w panie bodze moim.

Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda vestra, deus adiutor noster in æternum.

Pokładayćie wnim nádzieie wsselkie zebránie ludzkie/ wyleyćie przed nim serce wásse.

¶ Płaczcie o miłosierdzie iego.

Boć pan bog wspomożyćiel iest nász náwieki.

Verumtamen vani filij hominum, mendaces filij hominum in stateris, vt decipiant ipsi de vanitate in idipsum.

A wssakosz synowie ludzcy náprozność sie wydáli synowie ludzcy są kłamliwi przy rozważániu spráwiedliwośći áby sie sámi zdradzáli w proznośći.

¶ Czusz: aczkolwie wnim sámim nadzieia ma byc: a wssakosz ludzie swieccy nadzieię mają w proznośći tego swiata.

Nolite sperare in iniquitate, & rapinas nolite concupiscere, diuitiæ si affluant, nolite cor apponere.

Niedufayćie w złośći wássey/ á nieżądayćie drapiestwá/ á iestli bogáctwá wam będą przymnażáć sie nieprzykładayćie sercá.

¶ To iest nie miłuycie ich gorąco: ani ich strzezcie skąpie: ani wnich dufaycie: ani sie snich pysznicie.

Semel locutus est deus, duo hic audiui, qa

potestas

potestas dei est, & tibi domine misericordia, quia tu reddis vnicuiq; iuxta opera sua.

Jeden raz rzekł pan bog y słyssałem ty dwie rzeczy.

¶ Jeden raz) to iest niezmiennie.

Iż pan Bog iest moeny.

¶ Ku sądzeniu y ku karaniu.

A tyś iest miły pánie miłosierny ábowiem ty wracasz wsselkiemu według vczynkow iego.

¶ Płacąc dobrym dobrze: a złym złe.

Psalm. 62, Pienie, 62,

W tym pieniu prorok z strony swey, y inssych swiętych stárego zakonu gorąco y też nabożnie żąda przyśćia ná swiat syná bożego y chwali miłosierdzie boże. A prosi by był násycon táską Bożą. Też vkázuie nabożeństwo swe. Też vskarża sie ná przesłádowce swoie.

DEus deus meus, ad te de luce vigilo.

Boże boże moy bárzo ráno do ćiebie czuie.

¶ To iest: rano na modlitwy wstaię. Ty słowa są onich swiętych prorokow y inssych w starym zakonie: kthorzy bárzo rano wstaiąc na modlitwy gorąco żądali przyśćia na swiat syna Bożego.

Sitiuit in te anima mea, & multipliciter tibi caro mea.

Abowiem żądliwem prágnieniem prágnie tá ciebie dussá moiá.

¶ Aby przyssedł odkupił nasza z stąpił w swiatłosci.

A iáko bárzo czesto ciebie żądáto ciáło moie.

¶ Dowi cialo: abowiem rodzay ludzki nie tylko czekał naprawienia swego od pana Krystusa: wedlug dusse: ale tez wedlug ciała: ktore będzie naprawiono gdy zmartwych wstaniemy z laski pana krystusowey.

In terra deserta in via & in aquosa, sic in sancto apparui tibi, vt viderem virtutem tuam & gloriam tuam.

Prágnąłem ciebie mity pánie ná tey ziemi pustey niewodney y wyschłey.

¶ Na tey ziemi: to iest na tym swiecie ktory był pusty gdy drogi niebyło: ani wody: to iest niebyło drogi do nieba przed tym niżli pan Jesus przyssedł.

A táko w swiętym przybytku twoim ukazałem sie tobie ábych oglądał moc twoie y chwałe twoie.

¶ Ukazałem sie) czuż na modlitwę twoię. Chwałę twoie) czuż gdy sprzyssedł na swiat.

Quoniam melior est misericordia tua super vitas, labia mea laudabunt te.

Wyznałem iż lepsze iest mitosierdzie twoie mity pánie niżli ten żywot/á dla tego vstá moie ie ciebie będą chwalić.

Sic benedicam te in vita mea & in nomine tuo

ne tuo leuabo manus meas.

A przeto będę ćiebie bogosłáwił záwżdy w żywoćie moim.

¶ To iest pokym żyw.

A w imię twoie będę w nabożeństwie podnosił ręce moie.

¶ w imię twoie ktore iest Jesus zbawiciel.

Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea, & labijs exultationis laudabit os meum.

Day to miły panie áby dussá moiá biła nápełnioná y násyconá iákoby sádłem y tłustośćią.

¶ Nasycona: pokarmem dussnym: to iest łáską twoią ktora dussę tłustą: to iest smaczną czyni.

A tedy więc vstá moie będą ćiebie chwalić chwałą wesołośći.

Sic memor fui tui super stratum meum, in matutinis meditabor in te, quia fuisti adiutor meus.

Ty znaß miły pánie iż pámiętałem ná ćię y ná łożu moim/ będę o tobie pámiętał y ráno bárzo ábowiemeś ty iest moy wspomożyćiel.

Et in velamento alarum tuarum exultabo ahesit anima mea post te, me suscepit dextera tua.

Y będę sie weselił pod zasłoną obrony twoiey ábowiem zwielką chęćią dussá moiá stobą sie złączyłá.

¶ Czusz: opuściwssy bałwańſtwo y obyczaie starego zakonu.

Bo mnie przyiętá práwicá moiá.

¶ To iest miłosierdzie twoie przyięło mnie gdyś mie wezwał na wiarę z pogaństwa: mowi zbor: krześciańśki.

Ipsi vero in vanum quesierunt animam meam introibunt in inferiora terræ tradentur in manus gladij, partes vulpium erunt.

Aczes ty mnie ták vdziałał) wssákoż nieprzyiaciele moi prozno żądali mnie zbáwić żywotá mego.

¶ Nieprzyiaciele: to iest prześladowcy ktorzy męczyli krześciany prozno mowili bo mi nie zaszkodzili.

Á oni dla tego wstąpią w głębokość ziemie będą wydani ná miecz á ich ścirwy liśći grzyść będą.

Rex vero letabitur in deo, laudabuntur omnes qui iurant in eo, quia obstructum est os loquentium iniqua.

Ale krol będzie sie w pánie bodze rádował.

¶ Krol) to iest wsselki człowiek sprawiedliwy.

Y będą pochwaleni wssytcy ktorzy w nim przysięgáią.

¶ To iest: ktorzy to co ślubuią pánu bogu pełnią.

Abowiem pan Bog zatuli vstá tym ktorzy złe mowią.

¶ Zatuli: czuśz w dzień sądny: gdzie samo sumnienie będzie świadczyć na człowieka.

Psalm. 63. Pienie. 63.

Wczyń

W tym pieniu prorok prorokuie o pánie Jesu-
sie iako sie miał modlić/ iáko żydowie mieli nań
záostrzać iezyki swoie/ iáko nań mieli strzelać
przykrymi słowy swoimi/ iáko sie mieli bádać iá-
koby go mogli w czym podchwyćić/ iáko z gło-
bokiey rády swey miał sie pan Jesus wy-
dáć ná smierć/ á iáko żydowie mieli
być zesromoceni.

EXaudi deus orationē meā cum depre-
cor, a timore inimici eripe animā meam.

¶ Słowa pana Jezusa do boga oyca.

Wysłuchay pánie Boże modlitwę moię
gdy sie ktobie nabożnie modlę/ á od boiazni nie
przyaćielá ráczy wyrwáć dusse moie

¶ Nie iżbych nie vmiał bo chcę vmrzec: ale abych sie
tych nie lękał: ktorzy telko ciało zabić mogą.

Protexisti me a conuentu malignantium,
a multitudine operantium iniquitatem.

Dziękuięć mity pánie iżeś mie zásszczyćił
od zebránia ludu złośćiwego y od wielkośći tych
ktorzy źle czynią.

¶ Zasszczycił bog ociec syna swego: abowiem gdy ży-
dowie mnimali aby miał iako inssy człowiek vmrzec: on
trzeciego dnia zmartwych wstał.

Quia exacuerunt vt gladium linguas su-
as, intenderunt arcum rem amaram, vt sagit-
tent in ocultis immaculatum.

Wysłuchay mie mity pánie boć oto zá-

ostrzyli iáko miecz iezyki swoie.

¶ Gdy wołali vkrzyzuy vkrzyzuy.

Wyćiągneli tuk rzecz przykrą á gorzką popełnili aby vstrzeláli wtáiemnośći niepokalonego.

¶ wyciągnęli: to iest zdradliwie nademną poczynali gdy Judassa na to przywiedli by mię przedał. Niepokalonego) czusz mnie syna twego.

Subito sagittabunt eum, & non timebunt firmauerunt sibi sermonem nequam.

Nagle będą nań strzeláć/ á niebędą sie báć/ zá kámiáłe w złey mowie swoiey.

¶ Gdy mowili winien iest smierci.

Narrauerunt vt absconderent laqueos, dixerunt, quis videbit eos?

Vmyslili zástáwione sidłá zákryć y rzekli/ y ktoż ie będzie mogł obáczyć.

¶ Sidła zakryc: to iest radę czyniąc iakoby pana krystusa mogli iąc przez iego zwolennika.

Scrutati sunt iniquitates, defecerunt scrutantes scrutinio.

Bádáli sie o złośćiach paná Jezusá ále vstáli w tym pilnym y dwornym badaniu.

¶ Badali sie: czusz gdy fałszywie swiatki naprawiali na pana Jesusa. Ustali) cusz bo iego winnym nienalezli.

Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur deus.

Bo zswey dobrey woley człowiek przystąpi ku głębokiey rádzie serdeczney/ á pan Bog będzie powysson.

¶ Człowiek: to iest pan krystus ktory nie mogł był

ćierpieć

cierpiec by człowiekiem niebył. Radzie serdeczney) czusz bo z taiemney rady bozey wydał sie na smierc a ste go iest powysson gdy zmartwych stał.

Sagittæ paruulorum facte tibi plage eorũ, & infirmate sunt contra eos linguę eorum.

Strzałki tych ludzi głuchych oniż sámi zránili y ięzyki ich zemglone są náprzeciwko im.

¶ Tych ludzi: czusz zydowskich. Naprzeciwko: czusz na sromotę y na potępienie ich.

Conturbati sunt omnes qui videbant eos, & timuit omnis homo.

Zásmućili sie wssytcy ktorzy ie widzieli.

¶ One zydy zesromocone: bacząc to co sie stało spanem Jesusem: y iako byli apostolowie ktorzy to widzieli

A bał sie wsselki człowiek.

¶ Bał sie sądow Bozych.

Annunciauerunt opera dei, & facta eius intellexerunt.

Ci ktorzy to widzieli obiáwili vczynki boże/ á dzieie iego zrozumieli.

¶ Iz niebyły prostego człowieka te dzieie.

Letabitur iustus in domino & sperabit in eo, & laudabuntur omnes recti corde.

Dla tego vráduie sie spráwiedliwy w pánie bodze/ á bedzie wnim nádzieie miał.

¶ Iz odkupion y vsprawiedliwion przez pana Jesusa.

A bedą chwałe mieć wssytcy ktorzy są práwego sercá.

Psalm, 64, Pienie, 64.

W tym pieniu prorok mowi z persony kościoła krześciańskiego żądając aby wysłuchał modlitwe iego/ Też bogosławi lud krześciański/ Też iż ten kościot iest wielki w świątości y wsprawiedliwości/ Też prosi aby pan Jesus przyssedł na świat/ bo on miał być nadzieią wssytkiego świata/ Też iako moc boża iest/ iakie cuda mieli czynić z woleniem iego y chwali nowy zakon.

TE decet hymnus deus in Syon, & tibi reddetur votum in Ieruſalem.

¶ To mowi kościol święty.

Tobie miły pánie Boże słussno chwałe dáć ná gorze Syon/ á tobie ofiary będą ofiárowany w Jeruſálem.

¶ To iest w kościele krześciańskim.

Exaudi orationem meam, ad te omnis caro veniet.

Wysłuchay pánie boże modlitwę moie.

¶ To iest wiem iż wysłuchasz wrym kościele nowego zakonu.

Do ciebie wssełki człowiek przyidzie.

¶ Do ciebie: to iest ku chwale twey: wssełki człowiek) to iest ze wssełkiego rodzaiu ludzkiego.

Verba iniquorũ pręualuerunt ſuper nos, & impietatibus noſtris tu propiciaberis.

A iż wysłuchasz z tąd iest dowod) bo oto słowá

słowá złych nieprzyiaćielow nássych przesiliły sie ná nas.

¶ Nieprzyiacielow: czusz dussnych ktorzy począwszy od Adama aż do tychmiast często nas zwodzą.

A wżdy miły pánie nád grzechy nássemi bedzieß miał lutość.

Beatus quem elegisti & assumpsisti, habitabit in atriis tuis.

Dla tego) bogosłáwiony iest człowiek ktoregoś w ten kośćioł przyiął ktory bedzie mieszkał w pátacách twoich.

¶ Dla tego) czusz iż masz lutosc nad grzechy: w ten kosciol) czusz krzesciańki gdzie telko iest grzechom odpusszczenie.

Replebimur in bonis domus tuæ, sanctum est templum tuum, mirabile in ęquitate.

Abowiem bedziemy násyceni wielkiego dobrá pátacu twego.

¶ Czusz my ktorzy mieszkamy w tym kosciele wlasce Bozey: dobra dussnego będziemy nasyceni.

Abowiem swięty iest kośćioł twoy/á dziwny w spráwiedliwośći.

¶ Oto mowi iż kosciol swięty: czusz dla swiątosci a dziwny w sprawiedliwosci dla nauki.

Exaudi nos deus salutaris noster, spes omnium finium terræ, & in mari longe:

wysłuchay nas miłi pánie boże zbáwićielu náß

¶ Czusz aby iuż raczył przysc znieba odkupil nas.

Tyś iest nádzieia wssytkich gránic tego swiátá y ná morzu nádálssym.

¶ Jakoby rzekł nietelkos iest nadzieia ludu zydowskiego ale tez wssędzie indzie.

Præparans montes in virtute tua, accinctus potentia, qui conturbas profundum maris, sonum fluctuum eius.

Ty sam miły pánie tworzysz gory mocą twą.

¶ Gory to iest apostoły: rozumieiąc duchownie.

Przepásałeś sie silnością/tyś iest ktory mieszasz głębokość morską y ssumy wełnow iego.

Turbabuntur gentes & timebunt, qui habitāt terminos a signis tuis, exitus matutini & vespere delectabis.

Zámiessa sie lud y zlęknie sie y ći ktorzy mieszkáią ná gránicach ziemie od známion twoich miły pánie á ty roskoszne vczynisz.

¶ Na granicach. Jako w Indyey w murzyñskiey ziemi w Hispaniey y indzie od znamion: czusz gdy vzrzą znamiona ktore będą dzialac zwolennicy.

Wyśćie iutrzen iutrzenne y wieczorne.

¶ To iest chwały y rane y wieczorne: ktore tobie będą dzialac: ty tobie będą przyiemne y roskossne.

Visitasti terram & inebriasti eam, multiplicasti locupletare eam.

Náwiedziłeś ziemie miły pánie/vpoiłeś ią y rozmnożyłeś ią bogáctwy wielkimi.

¶ Czusz gdyz stąpil z nieba vpoiles ią mądrością y nauką.

Flumen dei repletum est aquis, parasti cibum illorum, quoniam ita est preparatio eius.

Rzeká boża nápełnioná iest wodámi nágotowa

towałeś ich pokarm/ ábowiemeś tak ziednał nágotowánie iey.

¶ Pokarm) to iest swiątosc koscielną.

Riuos eius inebrians, multiplica genimina eius in stillicidijs eius letabitur germinans.

Zrzodłá iey nápełniwssy ráczy też rozmnożyć y płodność iey.

¶ Zrzodła to iest apostoły iey: to iest tey rzeki: to iest tego ludu krzesciańskiego: płodnosc: to iest wssythki wierne.

Płodna ziemiá z pokropienia tey wody będzie sie weselitá.

¶ Zbor krzesciański będzie sie weselił z tego iż vzrzy wielkosc ludu kthory będzie pokropion wodą krztu swiętego.

Benedicens coronę anni benignitatis tuę, & campi tui replebuntur vbertate.

Ty miły pánie dasz bogosłáwieństwo roku żyznośći y płodnośći twoiey/ á polá twoye pełne będą obfitośći.

¶ To iest dasz błogosławieństwo czasu y latam nowego zakonu ktory będzie. Jakoby rzekł Czas starego zakonu był niepłodny bo nie rodził takiey łaski kthoraby prosto otworzyła vliczkę niebieską: ale to czyni zakon nowy.

Pingu scent speciosa deserti, & exaltatione colles accingentur.

A tedy więc sliczne polá ná pustyniach rozmnożą sie wielką żyznośćią á págorki przybierzą sie w rádość y w wesele.

Polá

¶ Pola to iest: ci ktorzy byli pogany: będą plodni, a pagorki: to iest ci ktorzy będą vczyc Ewanieliey swiętey iako są doktorowie swięci: a to dla tego mowi: abowiem więtssa czesc doktorow krzesciańskich poszla z pogaństwa. Jako Orygenes. Euzebius: Cipryanus: Augustinus: Ambrosius: Jeronymus: y inssy.

In duti sunt ariet es ouium, & valles abundabunt frumento, clamabunt & enim, hymnum dicent.

Skopowie owiec są przyodziani wełną.

¶ To iest przelozeni pospolitego ludu w kosciele.

A niżiny będą w życie obfitowáć.

¶ To iest wpokarmie duchownym iako iest ciało boże.

Będą zrádośćią spiewáć/ a chwałę pánu Bogu będą dáwáć.

Psalm, 65. Pienie, 65.

W tym pieniu prorok przywodzi lud ku dziękowániu pánu bogu iże gi wybáwił z potępienia smierćią syná swego/ też iakie sie cudá miáły dziać czásu męki iego/ A iako nań mieli kłámáć żydowie. Też iako morze to iest odchłánią piekielną miał wzburzyć/ Też vpomina krześćiány ku chwale bożey/ Też iáko krześćiáni mieli być prześladowani od pogánow/ Też o ofiárach stárego zakonu ktore známionowáły páná Jezusá: też iáko pan bog grzessnego niewysłucha.

Jubilate

IVbilate deo omnis terra, psalmum dicite nomini eius, date gloriam laudi eius.

¶ Z persony ludu wssytkiego z niewoley pothepienia wiecznego: przez Krystusa wybawyonego prorok ku dziekowaniu vpomina.

Chwal pana bogá wssytká ziemio spiewayćie piosnki imieniu iego dayćie cześć chwale iego.

¶ Czusz, izescie wybawieni y zbawieni przez miłosierdzie iego.

Dicite deo q̃ terribilia sunt opera tua domine, in multitudine virtutis tue mentiẽtur tibi inimici tui.

Mowćie pánu bogu o miły pánie iáko dziwne á straszliwe są vczynki twoie/ á wssákoż wtey wielkośći mocy twey będą kłámáć ná cię nieprzyiaćiele twoy.

¶ Vczynki twoie) czusz ktore vczynisz czasu męki twey bo słońce sie zacmilo nad przyrodzenie: ciemnosci wielkie były od ssostey godziny aż do dziewiątey: opoki sie padały: z stąpił do piekla wywiodł oyce: z grobu z martwych wstał: gdzie ziemia drżała: y strozowie sie barzo zlęknęli: a tho wssytko mocą twoią miły panie: a wssakosz nieprzyiaciele twoi zydowie miły panie Jesu klamali na cie ktorzy przenaięli stroże aby mowili iż ciało iego vkradli zwolennicy iego.

Omnis terra adoret te & psallat tibi, psalmum dicat nomini tuo.

Ale wssytká ziemiá tobie niechay da modłę miły pánie/ á niechay ćiebie piosnkámi chwali/ ma słussno chwalić imię twoie.

Czusz

¶ Czusz odrzuciwszy lud zydowski day aby pogani chwalili imię twoie Jesus.

Venite & videte opera dei, terribilis in consiliis super filios hominum,

Podźcie wszytcy á oglądayćie vczynki Boże strászliwe iest w rádzie swey nad wszytki syny ludzkie.

Qui conuertit mare in aridam in flumine pertransibunt pede, ibi letabimur in ipso.

Ktory morze przemienił w suchość przez morze suchymi nogámi przeydą/ támże sie w nim bedziemy weselić.

¶ Tu prorok przywodzi figurę ku rzecy: bo iako Morzesz wywiodł lud zydowski z niewoley z Egiptu tako iz morze mocą Bożą rozstąpiło sie: a lud przeszedł suchemi nogami Tak rez pan Jesus y daleko lepiey wywiodł z niewoley dyabelskiey oyce swiętbe y wybrane swe: tak iz odchłań piekielną iuz suchą a pustą vczynił a wprowadził lud swoy do ziemie obiecaney: do chwały wieczney gdzie sie w nim będziem weselic na wieki.

Qui dominatur in virtute sua in æternum, oculi eius super gentes respiciunt, qui exasperant, non exaltemur in semetipso.

Ten ktory pánuie w mocy swey ná wieki oczy swe ná pogány obrácał.

¶ To iest na krzesciany z pogaństwa poszle obraca oczy pan Jesus.

Ale ći ktorzy przykrośćią przesláduią/ niechay będą podniesieni sámi w sobie.

¶ Ale niewolą niechay będą stłumieni.

Benedicite

Benedicite gentes deum nostrum, & auditam facite vocem laudis eius.

Ale wy ktorzyście z pogáństwá wyßli chwalćie páná bogá naßego á przepowiadayćie głosno chwałę iego.

Qui posuit animam meam ad vitam, & non dedit, in commotionem pedes meos.

Boć on postanowił duße moie w żywocie wiecznego zbáwienia, á nieprzepuścił áby nogi moie miáły być porußony.

℄ Nogi moie: to iest fundament wiary moiey.

Quoniam probasti nos deus, igne nos examinasti, sicut examinatur argentum.

Znak tego iest iże nie dopuścił wiáry náßey zemdlić) bo ty mily pánie koßtowałeś nas.

℄ Przez wielkie przeßladowanie onych okrutnikow.

Ogniemeś nas doświadczał iáko srzebrá doświadczáią.

℄ To iest doświadczałeś nas przeßladowaniem ießliby-śmy byli stali.

Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro, imposuisti homines super capita nostra.

Wwiodłeś nas mily pánie w ciężkie śidło náße.

℄ To iest przepuściłeś na nas przeßladowanie.

Wtożyłeś smutki ná grzbiet náß, włożyłeś ludzie ná głowy náße.

℄ Abowiem od zmartwych wstánia pana Krystuße-

wego

wego aż do Constantyna Cesarza trwało prześladowanie krześciańskie: tako iż Maximian y Dyoklecyan okrutni pogańcy Cesarzowie dali skazanie. Iż gdyby kto pana Krystusa śmiał wyznawac takiemu by imienie pobrano: y iego samego zabito.

Transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium.

Przeszliśmy (miły pánie) przez ogień y przez wodę.

¶ Przez prześladowanie y przez męki.

Ale ná ostátku wywiodłeś nas ná ochłodę.

¶ To iest na pokoy gdy przestało prześladowanie: a też wywiodł męczenniki na ochłodę chwały niebieskiey.

Introibo in domum tuam in holocaustis, reddam tibi vota mea, quę distinxerũt labia mea.

Wnidę (dla tego miły pánie) w dom twoy z ofiarámi.

¶ Czusz gdy pokoy dasz w kościele twoim.

A będę pełnił tobie śluby moie ktore tobie wyrzekły vstá moie.

¶ Sluby) to iest iako wiara: nadzieia y łaska: wymowiły czusz na krzcie ślubili.

Et locutũ est os meum, in tribulatione mea.

Ktore śluby wymowiły vstá moie czásu smutku mego.

¶ Czasu tego gdy krześciany prześladowano.

Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum: offeram tibi boues cum hyrcis.

Będę ofiárował tobie (miły pánie) ofiáry co nátłustsze zápalone/ skopy/ woły/ y kozły tobie będę ofiárował.

Wstárym

¶ Ustarym zakonie był obyczay z przykazania Bożego iż ofiarowano bydło panu Bogu ku chwale iego zabiano y krew wytaczano: a potym palono bydłę zabite: a to była figura iż pan Jesus miał być ofiarowan za grzechy nasse: a krew miała być sniego wytoczona. A potym gorącością laski zapalony miał być na drzewye zawiesson.

Venite audite & narrabo, omnes qui timetis deum quanta fecit animæ meæ.

Podźćie á słuchayćie wy wssytcy ktorzy sie páná bogá boyćie/ á ia wam wysłowie iáko wielkie dobroći/ pan bog dussy moiey vczynił.

¶ Iż mie odkupił krwią swoią.

Ad ipsum ore meo clamaui, & exultaui sub lingua mea.

Doniegom vsty moimi wołał á iegom pochwalał iezykiem moim.

Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet dominus.

Jestlim pobaczył grzech w sercu moim/ tedy mnie nie wysłucha pan bog.

¶ Bo grzessnych bog nie wysłuchawa: zwłassczа bowiem nie załuią za grzech.

Propterea exaudiuit dominus, & attendit voci deprecationis meæ.

Ale iżem grzechu niemiał) dla tego mnie wysłuchał pan bog/ á dosyć vczynił głosowi modlitwie moiey.

¶ Tenci iuż grzechu niema ktory prawie zań pokutuie takiego iuż pan bog wysłuchawa.

Benedictus deus, qui non ammouit orationem meam, & misericordiam suam a me.

Bądz bogosłáwion pan bog iż nie odrzucił modlitwy y miłosierdzia swego odemnie.

Psalm, 66. Pienie, 66.

Ten psalm żąda przyśćia ná świát páná Jesusá áby iuż wybáwił á dał bogosłáwieństwo. A náuczył drogi do niebá/ Też áby lud krzesciáński chwalił páná Bogá/ Też iáko panna Márya dobra ziemiá miáłá dáć owoc/ Też wysławia trzy persony páná bogá á iedne istność.

DEus misereatur nostri, & benedicat nobis, illuminet vultum suum super nos & misereatur nostri.

¶ Kościoł święty modli sie do boga oyca aby przyszedł iego syn y odkupił nas.

Pan Bog smiłuy sie nád námi á ráczy nam dáć bogosłáwieństwo.

¶ Raczy nas wyiąc od onego przeklęctwa ktoreśmy w Adamie wzięli.

Ráczy oświećić oblicze swe ná nas á smiłuy sie nád námi.

¶ To iest: raczy iuż nam syna swego w człowieczeństwie ykazac ktory iest sprawiedliwa są iatłosc

Vt cognoscamus in terra viam tuam, in omnibus gentibus salutare tuum.

A to dla tego ábyśmy vználi ná świećie drogę twoię miły panie.

¶ To iest naukę Ewangieliey świętey twoiey.

Abyśmy vznali miedzy wszytkim ludem zbáwićielá twego.

¶ Pana Jesusa syna twego.

Confiteantur tibi populi deus, confiteantur tibi populi omnes.

Day áby ćiebie chwalił lud pánie Boże/ day to áby ćiebie wszyscy ludzie chwalili.

¶ Czusz: ktorzy do tych czasow bałwany chwalili.

Letentur & exultent gentes, qm̃ iudicas populos in ęquitate, & gentes in terra dirigis.

Day áby sie weselili y rádowáli ludzie ktorzy wyszli z pogáństwá bo ty miły pánie sądziß lud wspráwiedliwośći á pogány rządziß ná ziemi.

¶ Pogany) to iest lud krzesciański ktory z pogáństwa wyssedł.

Confiteantur tibi populi deus, cõfiteantur tibi populi omnes, terra dedit fructum suum.

Day áby ćiebie chwalił lud pánie Boże day to áby ćiebie wszytcy ludzie chwalili boć ziemiá dáłá owoc swoy.

¶ Ziemia) to iest dziewica panna Maria: ktora nam porodziła pana Krystusa. A dobrze to prorok wezwał pannę Maryą ziemią: bo iako ziemia rodzi owoc sama mocą niebieską: tak panna Marya porodziła sama mocą ducha świętego.

Benedicat nos deus deus noster, benedicat nos deus, & metuant eum omnes fines terræ.

Bogosław nas boże boże nasz/ á bogosław nas boże/ á boyćie sie iego wssytcy ná granicach ziemie mieszkaiący.

¶ Patrz iako prorok wysłowił pana boga w troycy iedynego: bo iż trzy kroc mowi boze boze boze: daie znac trzy persony w bostwie. A kędy daley mowi. A boycie sie iego: nie mowi ich: ale iego tu znamionuie iedność istnosci bozey.

Psalm, 67, Pienie, 67.

To pienie iest o zmartwych wstániu páná Jezusá y o zginieniu mocy dyabelskiey y żydowskiey á o poćiesse ludu nowe° zakonu. O wniebo wstąpieniu páná Krystusá/ y iáko miał wybáwić oyce swiete z odchtániey/ y grzessne z grzechow. Też wysłáwia dobroći pod figurą ktore dał pan Bog kośćiołowi swemu/ iáko zesłánie duchá swietego widome. Dánie Ewángieliey według ktorey vpomina prorok áby spokoynie ludzie mieszkáli. Też chwali lud krześćiáński iáko iest żyzny á płodny. Też iáko tysiącmi aniołow miáło prowádzić páná Jezusá wniebo/ á on miał ietce z sobą wprowádzić do niebá. Też iáko sie pogáni mieli kniemu náwroćić á mieli sie o iego wiárę zábiyáć. Też o ápostolech y o kacerzách.

Exurgat

EXurgat deus & dissipētur inimici eius, & fugiant qui oderunt eum a facie eius.

¶ Ten iest psalm ktory miedzy inssymi trudnieyssy iest ku zrozumieniu: a iest znamienity.

Powstań pan bog á day to áby sie rozprossyli nieprzyiaciele iego á ci ktorzy nim wzgárdzili niech vciekáią od niego.

¶ To iest gdy vmrzesz synu bozy raczy więc wstac zmartwych: aby sie nieprzyiaciele to iest dyabli rozprossyli abo tez zydowie ktorzy ciebie wzgardzili.

Sicut deficit fumus, deficiant, sicut fluit cera a facie ignis, sic pereant peccatores a facie dei.

Jáko dym ginie ták y oni niechay zginą/ iáko wosk od ogniá płynie/ ták też niechay grzessnicy zginą od oblicza bożego.

¶ Krystusowego gdy zmartwych wstanie. Przez grzessniki tez rozumie zydy y dyabły.

Et iusti epulentur & exultent in conspectu dei, & delectentur in læticia.

Ale spráwiedliwi będą vżywáć y będą sie rádowáć przed oblicznością bożą a będą sie w weselu kocháć.

¶ Sprawiedliwi. to iest wssytcy wierni nowego zakonu: przeto iz wybawieni od grzechu y od brzemienya starego zakonu to sie pełni vzywanie gdy pozywamy baranka niepokalonego.

Cantate deo, psalmum dicite nomini eius iter facite ei qui ascendit super occasum, dominus nomen illi.

Spiewaycie pánu Bogu á pioſnke iemu wyſławiaycie.

℣ Czuſz wy Angiołowie ſwięci gdy będzie w niebo wſtępował z wielkim zwycięſtwem.

Przepráwiaycie iemu drogę ktory wſtąpił ná zachod/pan iemu imie.

℣ Na zachod) to ieſt zwyciężył ſmierć przez zmartwy wſtanie.

Exultate in cõſpectu eius, turbabuntur a facie eius patris orphanorũ & iudicis viduarum

Rádupćie ſie przed oblicznoſcią iego boć nieprzyiaćiele iego zgſmucáią ſie.

℣ To będzie w dzień ſądny.

Od oblicznoſći iego/ktory ieſt oćiec ſirot y ſędzia wdow.

Deus in loco ſuo ſancto, deus qui inhabitare facit vnius moris in domo.

Pan bog ieſt na mieſcu ſwiętym ſwym.

℣ wniebie y w domu y w kośćiele krześćiáńſkim.

Tenći ieſt pan bog ktory w domu ſwoim iednoſtáynie każe ludźiom przebywáć.

℣ Jednoſtaynie: to ieſt zgodnie a wiedney woli.

Qui eduxit vinctos in fortitudine, ſimiliter eos qui exaſperant, qui habitant in ſepulchris

Tenći ieſt pan) ktory wybawia ietce z niewoley w mocy wielkiey.

℣ Z niewoley: to ieſt zodchłani piekielney

Takież y ty wybawia ktorzy iego ku gniewu przywodzą ktorzy w grobiech mießkáią.

℣ w grobiech: to ieſt w złym zwyczaiu.

Deus

Deus cum egredieris in conspectu populi tui, cum pertransieris in deserto.

Panie boże gdyś niegdy vprzedzał przed oblicznością ludu twego gdyś ná pusszczy ssedł przed nim.

¶ wysławia prorok dobroci boże ktore dał kosciołowi twemu: a to pod figurą: gdyś ssedł przed nimi. Czusz gdyś twoy lud zniewoley Egipskiey wywiodł.

Terra mota est, & enim cœli distillauerunt a facie dei Synai, a facie dei Israel.

Tedy ziemiá wezdrżáłá á niebiosa dessczspuściły od oblicznośći ná gorę Synái z stępuiącego od oblicznośći páńá bogá Isráelskiego.

¶ wssytko to było gdy pan Bog dawał przykazanie Moizessowi na gorze Synai.

Pluuiam voluntariam segregabis deus hæreditati tuæ, & infirmata est, tu vero perfecisti eam.

Tákież też z osobná spuściłeś miły pánie dessczdobrowolny dziedzictwu twemu ktore zemdlone było áleś ie ty miły pánie posilił.

¶ Dessczt: to iest łaskę twoię. Dziedzictwu) to iest Apostołom w dzień świąteczny: y też kosciołowi twemu ktory przed twym narodzenim był mdły.

Animalia tua habitabunt in ea, parasti in dulcedine tua pauperi deus.

A wtym dziedzictwie będą mieszkáć ćichę zwierzętá twoie.

¶ wdziedzictwie: to iest w kosciele krzesciańskim. Ciche zwierzęta: to iest pokorni ludzie.

O miły pánie iákąś wielką słodkość twoie sprawił vbogiemu.

¶ Sprawił słodkość słowa swego: ciała swoiego: łaski swoiey człowieku grzesznemu.

Dominus dabit verbum euangelisantibus, virtute multa.

Pan Bog da słowo tym ktorzy ie każą w wielkiey mocy.

¶ Oto wysławia co zgotował pan bog vbogiemu: da słowo to iest naukę Ewangieliey.

Rex virtutum dilecti dilecti, & speciei domine diuidere spolia.

Krolowie wielkiego mocárstwá zstali sie mili y lubi.

Ktorzy sie na wiarę nawrocili stali sie lubi panu bogu.

A ná okráse domu bożego dzielili łupy.

¶ To iest kościoły okrasili bogactwy swemi.

Si dormiatis inter medios cleros, pennæ columbę deargentatæ, & posteriora dorsi eius in pallore auri.

Jestli sie vspokoyćie (o ludzie) w posrzodku dwoygá dziedzictwá/ tedy bedziećie iáko piorká gołebice posrzebrzoney á grzbiet iey bedzie żołty iako złoto.

¶ Jestli wysie vspokoycie: to iest iestli będziecie cicho a spokoyno mieszkac miedzy tym dwoim dziedzictwem ziemskim y niebieskim: tedy będziecie na okrasę kościoła krzesciańskiego. Będziecie iako cudne piorka gołębiczki posrzebrzoney: to iest kosciola: kthory iest przez gorzkosci iako gołębiczka zołci nie ma: A iest prostoty swiętey iako gołębiczka. A zowie kosciol golebiczką po

srzebrzoną

srzebrzoną: Abowiem nauką Bożą kościoł brzmi iako srzebro. A grzbiet złoty) to iest będzie gorącą łaską napełniona: ktora laska wszytko skromnie znosi iakoby na grzbiecie brzemię.

Dum discernit cœlestis reges, super eam niue dealbabuntur in Selmon, mons dei mõs pinguis.

Gdy pan niebieski wstawia nád tą gołębiczką przełożone.

¶ Nad gołębiczką to iest nad kościołem. Przełożone: czuś ktorzy y sami siebie y insse dobrze rządzą.

Tedy nád snieg będą pobieleni w záćmieniu táski bożey tá gorá boża iest gorá tłusta.

¶ Gora to iest zbor krześciańskí: iest tłusty: to iest żyzny wobfitości łaski bożey.

Mons coagulatus mons pinguis, vt quid suspicamini montes coagulatos?

Gorá tá syna iest mleku przyrownaná y gorá tłusta y czemu sie domnimawacie ná insse gorách żyznośći.

¶ Jakoby rzekł: niemaśći indzie takich pożytkow ani zbawienia iedno w wierze krześciańkiey. Kościoł krześciański mleku y tłustości przyrownan. Mleku dla młodych ktorzy w kościele lekką nauką bywaią karmieni á tłustości dla mężnych ktore karmi głębsza nauka.

Mons in quo beneplacitum est deo, habitare in eo, & enim dominus habitabit in finem.

Táć iest gorá w ktorey sie zlubito pánu bogu mießkáć: y będzie ná niey pan bog dostoánia mießkał.

Currus dei decem milibus multiplex, mil-

lia letantiũ, dominus in eis in Synai in sancto.

Boże wniebo wstąpienie z dziesięć tysięcy rozmáite/tysiącmi tych będzie ktorzy się będą rádować.

¶ To iest tysiącmi będzie angielskich zastępow kthorzy iego poprowadzą.

Abowiem pan bog będzie wnich ná świętey gorze Synáj.

¶ To iest w krolestwie niebieskim.

Ascendisti in altum, cepisti captiuitatem, accepisti dona in hominibus.

Vstąpiłeś miły pánie ná wysokość wziąwszy z sobą ietce.

¶ Na prawicę boga oyca: zodchlaniey piekielney.

A wziąłeś dáry wielkie w ludziach.

¶ Izes ie zniewoley wieczney wybawil.

Et enim non credentes, inhabitare dominum deum.

A tyś k sobie ludzie wziął miły pánie/ktorzy nie dowierzáli áby pan Bog w ludziach miał mieszkáć.

¶ Nie dowierzali: bo tacy byli pogani wszytcy.

Benedictus dominus die quottidie, prosperum iter faciẽs nobis deus salutariũ nostrorũ.

Bądz bogosławion pan bog ná wsselki dzień y vstáwiczni: áboć on sszczesną drogę nam vczyni.

¶ Drogę) czusz ku zbawieniu wiecznemu.

Ten pan ktory iest rozmnożcá zbáwienia nássego.

Deus

Deus noster deus saluos faciendi, & domini domini exitus mortis.

Sam pan bog nasz iest ktory zbáwić może/ á ná páná bogá sámego záleży ábysmy vszli smierci.

¶ Czusz grzechowey y piekielney.

Verumtamen deus confringet capita inimicorum suorum, verticem capilli perambulantium in delictis suis.

Aczkolwie on chce wssytki zbáwić) á wssákoż pan złomi y skázi głowy nieprzyiaćielow swoich/ skázi wirzch głowy y z włosámi thym ktorzy trwáią w złosciach swoich.

¶ Skazi głowy: to iest pychę: a wirzch głowy: to iest pyssne mysli.

Dixit dominus ex Basan, conuertam conuertam in profundm maris.

Rzekł pan bog iż ia pan obroce lud w głębokość suchości/ obroce lud w głębokość morską.

¶ Suchości) to iest on lud pogański ktory przed tym był suchy: to iest łaski bożey niemaiący ich przemienie niewobfitosc laski moiey.

Vt intingat pes tuus in sanguine, lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso.

Miły pánie táko sie ćiebie rozmiłuią iż teże nogá twoiá ich krwią sie pokropi.

¶ Dadzą sie zabic dla ciebie: tako iż tez nogi twych milosnikow będą brodzic w ich krwi ich ciała zbieraiąc.

Y ięzyk psow twoich poydzie z nieprzyiaćielow od niego.

To iest

¶ To iest wiele wynidzie z pogaństwa: ktore pogaństwo iest nieprzyiacielmi twoimi: thakich ktorzy iako psi będą wolac na grzechy naprzeciwko balwaństwu: ale to swięci będą pieskowie: iacy byli ci ktorzy kazali wiarę krzesciańską nawrociwssysie przod sami spogaństwa

Viderunt ingressus tuos deus, ingressus dei mei regis mei qui est in sancto.

Widzieli ludzie wescie twoie miły pánie boże/ widzieli wesscie bogá mego ktory mieszka w swietym kosciele swoim.

¶ wescie: to iest gdys mily panie przyssedl na ten swiat

Preuenerunt principes coniuncti psallentibus, in medio iuuencularum tympanistriarũ.

Kxiążętá vprzedzili á złączyli sie stomi ktorzy páná bogá chwalą/ ktorzy kxiążęta stánęły w posrzodku kosciołá nowego páná bogá martwienim ćiáłá chwalącego.

¶ Kxiążęta: to iest apostolowie vprzedzili insse ludzie ktorzy sie potym nawiarę nawrocili a złączyli sie zdrugimi ktorzy pierwey pana boga poznali.

In ecclesijs benedicite deo, domino de fontibus Israel.

Dla tego w kosciele chwalćie páná bogá/ chwalćie iego z zrzodłá ktore dał wyptynąć ludu Izráelskiemu.

¶ Ze zrzodła: to iest stey nauki ktorą wydal temu ludu ktory wiarę widzi pana boga: to iest Israel.

Ibi beniamin adolescẽtulus, in mẽtis excessu.

W tymći kosćiele iest Beniamin bárzo młody w záchwyceniu dusse.

¶ Beniamin) to iest swięty Pawel ktory na ostatku

miedzy

miedzy wssytkimi apostoly sie nawrocil a przeto go tu mlodym czyni.

Tu proroctwo o swiętym Pawle iz sie miał nawrocic dziwnym obyczaiem y mial byc zachwycon do trzeciego nieba: iako sie tak stalo.

Principes Iuda duces eorum, principes Zabulon & principes neptalim.

W tymże kosciele są kxiążetá z pokolenia Juda ktorzy są wodze.

¶ Abowiem pan Jesus był z pokolenia Juda y tez Jakob: Jan Symon y Judas y Jakub mnieyssy apostolowie swięci.

W tymże kosciele kxiążetá Zábulon y kxiążeta Neptálim.

¶ Czusz: są tez wtymze kosciele abowyem swięthy Piotr y swięty Andrzey y inssy niektorzy apostolowie ci byli z ziemie Galileyskiey z pokolenia Zabulon y Neptalim: onich tu proroctwo.

Manda deus virtuti tuæ, confirma hoc deus quod operatus es in nobis.

Miły pánie boże rácz wzbudzić moc twoie.

¶ To iest racz zesłac ducha swiętego swego.

A raczy to potwierdzić coś wnas spráwił.

¶ Czusz łaskę ktorąś dał kosciołowi twemu.

A templo tuo in Ierusalem, tibi offerent reges munera.

Wyborni kxiążetá twoi miły pánie począwssy od kosciołá twego ktory iest w Jeruzalem będą tobie dáry ofiarowac.

¶ Kxiążęta: to iest apostolowie y inssy swięci twoi.

Increpa feras arundinis, congregatio taurorum

rum in vaccis populorum, vt excludant eos q̃ probati sunt argento.

Miły pánie) ráczy skáráć ty zwierzętá niestáte iáko trzćiná

¶ Kacerze niestateczne w nauce swey.

Boć zebránie tych pyssnych wołow szkodzi bárzo dussam ćielesnym.

¶ wołow pissnych: to iest kacerzow ssyie nieykorzoney

Tak iż też często ony odrzucáią ktorzy doswiadczeni srzebrem.

¶ To iest ktorzy w swiętym pismie nauczeni są.

Dissipa gentes quæ bella volunt, venient legati ex Aegipto, Aetyopia preueniet manus eius deo.

Ráczy rosprossyć ten lud miły pánie ktory walki prágnie boć będzie ten czás gdy przyidą posłowie z Egiptu.

¶ To iest y Egipska ziemya przyidzie ku tey wierze miły panie Jesu.

Murzyńska ziemiá pokwápi sie poddáć ręce swoie bogu.

¶ To iest posłusseństwo: to sie spełniło y iesscze sie więcey spełni: spełniło sie bo swięty Marek y swięty Mateus tam kazanim swoim wiele ich nawrocili.

Regna terræ cantate deo, psallite domino.

Wy krolestwá tego swiátá spiewayćie mi temu bogu/ spiewayćie piosnki panu bogu.

Psallite deo qui ascendit super cœlum cœli ad orientem.

Spiewayćie pánu bogu ktory wstąpił ná niebo y

boy nad niebiosá y ná wschod słońcá.

¶ To iest aż do ognistego nieba ktore iest nad wszytkimi niebiosami.

Ecce dabit voci suæ vocem virtutis, date gloriam deo super Israel, magnificentia eius & virtus eius in nubibus.

Oto (ten ktory tám wstąpił) zesle mocy swey tym ktorzy iego głos będą przepowiádać.

¶ Tusz apostołom zesle mocy swey: to iest ducha swiętego: to sie spełniło w dzień swiąteczny.

Chwalćie páná bogá ktorzy wielmożnie rzeczy czyni w ludu Israelskim á moc iego w obłokach.

¶ To iest w Apostołech swiętych.

Mirabilis deus in sanctis suis, deus Israel ipse dabit virtutem & fortitudinem plæbis suę benedictus deus.

Dziwny iest pan bog w swiętych swoich pan bog Israelski/ on sam vkaże moc y silność ludu swemu/ bądz bogosłáwion pan bog.

¶ Ukaże moc: czusz gdy wstanie zmartwych.

Psalm. 68. Pienie. 68.

Psalm známienity o męce páná Jezusowey/ iáko miał być zásmucon/ iáko oblicze iego miáło być zesromocone/ iáko sie nabożnie modlił pan Jesus iáko żołćią y octem miał być ná pawan/ wypisuie pomstę ktorą żydowye mieli

wziąć

wziąć/ Y też chwali bogá oycá.

SAluum me fac deus, quoniam intrauerunt aquæ, vsq; ad animam meam.

Rácz mie wybawić miły pánie boże/ boć oto dosięgły wody áż do dusse moiey.

¶ Racz mie wybawic: czusz tey męki: dosięgly wody to iest smutki y przesladowania do dusse. Czusz bom tak dlugo cirpial na krzyzu az sie dussa moia z cialem rozdzielila.

Infixus sum in limo profundi, & non est substantia.

Vlgnąłem wgłębokim błoćie áż mi więcey żywotá nie zstáło.

¶ To iest vpadlem na zlosc zastarzalą zydowską a zem vmarl: mowi pan Jesus.

Veni in latitudinem maris, & tempestas dimersit me.

Wssedłem áż wgłębokość morską á náwálność morska pogrążyłá mnie.

¶ w głębokosc to iest: na okrucieństwo Pilata ktory mie niesprawiedliwie osądzil na smierc skazanim swoim

Laboraui clamans, raucę factę sunt fauces meæ, defecerunt oculi mei, dum spero in deum meum.

Cięszkom prácował wołáiąc áż vstá moie ochrapiały/ vstáły oczy moie gdy ia nádzieię mam w pánie bodze.

¶ wolał pan Jesus kaząc wboznicach nawracaiąc ie ku wierze: wołał wogrodcu gdy mowił: iako na lotra

wyssyście

wyśćcie z mieczmi y z palicami na mię: wołał na krzyżu. Dyczę odpuść im bo nie wiedzą co czynią: wołał pragnę: wołał gdy vmarł az chrapiał też płaczęc: az vstały oczy iego.

Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis.

Więcey było niż na moiey głowie włosow tych ktorzy mnie w nienawiści mieli przez przyczyny.

¶ Rozumie pan krystus prześladowanie swoie.

Confortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniuste, quę nō rapui, tūc exoluebā.

Posilili się ktorzy mnie prześladowali niesprawiedliwie/á czegom nie brał tom płacił.

¶ Niebrał pan Jesus żadnego grzechu bo był niewinny: a wszakoż często płacił grechy ludzkie za ktore cirpiał.

Deus tu scis insipientiam meam, & delicta mea a te non sunt abscondita.

Panie boże ty znasz iáka iest głupość moiá/ á występy moie od ciebie nie są zátáione.

¶ Pan Jesus sobie przypisuie głupość y występy rodzaiu ludzkiego: nie żeby ich był winien: ale iż on cirpiał za nie: a wziął na się występy ludzkie.

Non erubescant in me qui expectant te domine, domine virtutum.

Mity pánie niechay nie będą wemnie posromoceni ci ktorzy czekáią ciebie: ty ktorys iest pan mocnych zástępow.

¶ Posromoceni; to iest: niechay nie zginie ich na-

dzieia ale niechay przez nię będą odkupieni.

Non confundantur super me, qui quærunt te deus Israel.

Nie day áby w emnie mieli być zesromoceni ći ktorzy ssukaią ćiebie pánie boże Jsraelski.

¶ To iest: ktorzy do ciebie przez mię żądaią sie dostać.

Quoniam propter te sustinui obprobriũ, operuit confusio faciem meam,

Bo to iáwno miły pánie iżem dla ćiebie ćirpiał posromocenie.

¶ Abych tobie dosyć za ich grzechy vdziałał.

A záśrománie przykryło oblicze moie.

¶ Gdy zawięzowali oblicze moie biyąc a mowiąc prorokuy kto cie vderzył.

Extraneus factus sum fratribus meis & peregrinus filijs matris meæ.

Stałem sie cudzoziemcem bráćiey moiey/ á pielgrzymem synom mátki moiey.

¶ Mieli mie za obcego zydowie z ktorychem rodu possedł: bo mie nie przyięli za Mesyassa.

Quoniam zelus domus tuæ comedit me, & obprobria exprobrantium tibi, ceciderunt super me.

A to dla tego ábowiem gorąca miłość domu twego miły pánie zięła mnie.

¶ Gdym ia zoney miłosci wypędził z kosciola ony ktorzy tam kupowali y przedawali.

A sromotá tym ktorzy tobie bluznienim vrągáli/ pádła ná nie.

¶ Bom ią wazył iakoby sie mnie stała.

Et ope-

Et operui in ieiunio animam meam, & factum est in obprobrium mihi.

Vprzedzitem postem dusse moie ále mi sie to ná mierziączkę obroćiło.

¶ Mowi to vdręczyłem postem: czusz posszcząc vstawicznie. A wssakosz to mi sie na mierziąckę obrocilo. Bo iednak oni mnie przed sie obzercą byc mnimali.

Et posui vestimentum meum cilicium, & factussum illis in parabolam.

A włożyłem ná sie włosień zá odzienie moie.

¶ To iest martwilem za nie ciało moie.

A wssakoż zstałem sie im ná przypowieść.

¶ To iest mieli mnie na podobieństwo przeklęcstwa:

Aduersum me loquebātur qui sedebāt in porta, & in me psallebant qui bibebant vinū.

Náprzećiw mnie mowili ktorzy w bronie siedzieli á spiewáli ná mie ktorzy pili wino.

¶ w Bronie: to iest we wrociech ktorzy rozmaicie mnie vrągali: gdy mie nasmierc wiedziono: ktorzy pili wino siedząc w karczmie.

Ego vero orationem meam ad te domine, tempus beneplaciti deus.

Ale ia miły pánie modlitwę moie do ćiebie slę/ boć teraz czás iest miłosierdzia miły pánie boże.

¶ Czusz przyiemny czas zbawienia.

In multitudine misericordiæ tuæ, exaudi me in veritate salutis tuæ.

V wielkośći miłosierdzia twe° ráczy mie wysłuchać: wysłuchay mie wprawdzie zbáwienia twe°

¶ Czusz iakos obiecał zbawienie przez mię ludu.

Eripe me de luto vt non infingar, libera me ab his qui oderũt me, & deprofundis aquarũ.

Rácz mie wyrwáć z błotá miły pánie abych nie vlgnął wybaw mie z głębokośći wód.

¶ To iest z mocy zydowskiey y z grobu abych wnim nie długo lezał. Z głębokosci wod: to iest z przesiadowania.

Non me demergat tempestas aquæ, neq; absorbeat me profundum, neq; vrgeat super me puteum os suum.

Niechay nie pogrąży mnie miły pánie náwátność wody.

¶ To iest okrutnosc ludu zydowskiego.

Niechay mie nie pogrąża głębokość/niechay dot nie zámyka ná mie vst swoich.

¶ Głębokosc czusz piekielna: to iest wiem miły panie iz mie piekło nie zadzierzy w sobie: bo tam wstąpię nie iz bych tam trwał: ale abych oyce swięte wywiodł.

Exaudi me domine, quoniam benigna est misericordia tua secundum multitudinem miserationum tuarum respice me.

Wysłuchay mie miły pánie boć łáskáwe iest miłosierdzie twoie/ według wielkośći miłosierdzia twego ráczy wezrzeć ná mie.

¶ Miłosierdzie czusz: ktore iest zwyczayne vdręczonym ludziem.

Et ne auertas faciem tuam a puero tuo, quoniam tribulor velociter exaudi me.

Nie ráczy odwroćić oblicza twego od dzieciećiá

ćięćiá twego.
¶ Odemnie dźiecięcia syna swego niewinnego.
A iż sie trosscze przeto rychło mie ráczy wysłucháć.
¶ Trosscze sie: czusz iako zasmucony od ludu zydowskiego.
Intende animæ meæ & libera eam, propter inimicos eripe me.
Werzrzy miły pánie ná dusse moie á ráczy ią wybáwić/á od nieprzyiaćielow moich ráczy mie wyrwáć.
¶ Od licemiernikow y od przełozonych ludu zydowskiego ktorzy byli głowni nieprzyiaciele iemu.
Tu scis improperium meum & confusionem meam, & reuerentiam meam.
Ty znasz miły pánie łáiánie moie y sromocenie moie y poczćiwość moie.
¶ Łaianie: Czusz ktore mnie zydowie zadawali y: przeciwnosc: czusz niewinnosc moię.
In conspectu tuo sunt omnes qui tribulant me, improperium expectauit cor meum & miseriam.
Znasz wssytki miły pánie boć przed oblicznośćią twoią są ći wssytcy ktorzy mie zásmucáią/o iáko wielkiey hániebnośći y miserycy do czekáło serce moie.
¶ Czusz gdy mie na krzyzu sromotnie zawiesili.
Et sustinui qui simul contristaretur & non fuit, & qui consolaretur & non inueni.

Czekałem aby się mnie kto był rozmiłował á niebył żaden.

¶ Czuł z zonego ludu: złego.

Czekałem ázaby mie kto pocieszył á nienalazłem.

¶ Pocieszył: czuł czasu męki moiey.

Et dederunt in escam meam fel, & in sitim mea potauerunt me aceto.

A dáli mi wpokarm moy żołć á w prágnieniu moim nápawáli mie octem.

¶ Oto znamienite proroctwo iż zbawiciel nasz pan Jesus miał być żołcią y octem napawan.

Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum & in retributiones & in scandalum.

Niechay będzie mity pánie ich stół przed nimi im ná sidło y ná oddánie y ich zgorszenie.

¶ Tu iuż przepowiada prorok pomstę ktorą żydowie mieli wziąć za thakie prześladowanie pana Jezusa. Stół czuł iako oni gorzki pokarm narządzili napawaiąc mie żołcią y octem: tak też niechay ich stół będzie im gorzki: Tak się stało gdy na święto wielkonocne byli w Jeruzalem oblężeni tham się ich pokarm y baranek wielkonocny obrocił w gorzkość y woddanie iako oni czynili panu naszemu Jesu krystusowi.

Obscurentur oculi eorum ne videant, & dorsum eorum semper incurua.

Niechay będą zaćmiony oczy ich mity pánie/aby nie przeyrzeli.

¶ Czuł iako oni związali oczy panu Jezusowi bydź wobliczę iego tak też niechay będą zaślepieni aby prawdy nie poznali: tak że się ich dzieie.

A ich grzbiet zawżdy ráczy nákrzywić.

Nakrzywić

¶ Nakrzywic; czusz iako oni na ramię krzyz włozyli panu Jesusowi tak tez oni niechay zawzdy będą podiarzmem niewoley: takze sie z nimi dzieie.

Effunde super eos iram tuam, furor iræ tuæ, comprehendat eos.

Wyley ná nie mity pánie gniew twoy á cieszkość rogniewánia twego niechay ie zeymie.

¶ To iest iako oni gniew swoy na syna twego wylali: tak sie tez ty na nie gniewáy wiecznie.

Fiat habitatio eorum deserta, & in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet.

Niechay będzie ich mieszkánie puste/ á w ich przybytkách niechay niebędzie ktoby mieszkał.

¶ To iest iako oni z miasta wywiedli syna twego tak oni sami będą wyrzuceni z miast: tak ze sie im dzieie.

Qm̄ quem tu percussisti persecuti sunt, & super dolorem, vulnerum eorum addiderunt.

Bowiem tego ktoregoś ty pánie dopuścił vdręczyć przesladowáli są.

¶ Tego) czusz syna twego: dopuscił) to iest zmiłosierdzia twego takes zrządził.

A ná boleść ran moich iesscze więcey przydáwáli.

¶ Nagrawaiąc y falssywe swiadectwo dawaiąc.

Appone iniquitatem super iniquitatem eorum, & non intrēt in iusticiam tuam:

Raczy mity pánie włożyć ich złość iedne ná drugą/ áby nigdy nieweszli w twoie spráwiedliwość.

¶ To iest: nieday im łaski: aby zawzdy trwali w zakamiałosci swoiey.

Deleantur de libro viuentium, & cum iustis non scribantur.

Ráczy ie wymázáć z kxiąg swietych á z spráwiedliwemi niechay nie będą nápisani.

¶ To iest: niechay w zakamiałym sercu zostaną.

Ego sum pauper & dolens, salus tua deus suscepit me.

Dziękuię tobie miły pánie) iż ia iestem vbogi y zásmucony/ á wssákoß twoie wybáwienie przyięło mnie.

¶ To iest: wybawiłes mie ze wszytkich mąk moich: gdym czuß wstał zmartwych.

Laudabo nomen dei cum cantico & magnificabo eum in laude.

Dla tego będę chwalił imię boże z spiewánim á będę iego wielmożył w chwale.

Et placebit deo super vitulum nouellum cornua producentem & vngulas.

A tedy więc) tá ofiárá chwały więcey sie zlubi pánu bogu niżli młody ćielec rogi y kopytá dopiero wywodzący.

¶ Ofiara: czuß ciała Bozego.

Videant pauperes & letentur, querite deum & viuet anima vestra.

Pátrzćie vbodzy á ráduyćie sie ssukayćie páná bogá/ á tedy będzie żywá dussá wássá.

¶ Raduycie sie: czuß iżeście odkupieni taką ofiarą.

Quoniam exaudiuit pauperes dominus, & vinctos suos non despexit.

Abowiem

Abowiem wysłuchał pan bog vbogie á ięcámi swymi niewzgardził.

¶ Ktorzy iego czekali w odchlaniey piekielney.

Laudent illum cœli & terra, mare & omnia reptilia in eis.

Chwalcie iego niebiosá y ziemiá morze y wszytkie zwierzętá ktore są wnich.

¶ Czusz ktore na ziemi y wmorzu mieszkaią.

Quoniam deus saluam faciet Syon & edificabuntur ciuitates Iudæ.

Boć pan Bog vczyni zbáwioną gorę Syon/y będą zbudowáne miástá Judá.

¶ To iest kościoł po swiecie rozsserzony: Miasta Juda to iest ktorzy wyznawaią pana Boga.

Et inhabitabunt ibi & hæreditate acquirent eam.

Będą tám przemieszkáwáć á dziedzictwem iego dostąpią isz go.

¶ Tam) czuz w tym kościele krzescyańskim.

Et semen seruorum eius possidebit eam, & qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.

Plemię sług iego odzierży/á ci ktorzy miłuią imię iego będą wnim mieszkáć.

¶ Plemię: to iest lud krzesciański odzierzy ten kościoł a będzie wnim mieszkac.

Psalm, 69. Pienie, 69.

To pienie iest o pánie Jezusie/gdzie prosi bogá oycá o wspomożenie/tesz prorokuie iáko nieprzy

ia ćiele páná Jezusowi mieli być zesromoceni á mieli odpáść od dostoynośći swey/ á zasie iż ći ktorzy ssukáią iego mieli sie rádowáć/ Też iż pan Jesus miał być vbogim.

DEus in adiutorium meum intende, domine ad adiuuandum me festina.

Boże wezrzy ná wspomożenie moie miły pánie ráczy sie pokwápić ku wspomożeniu [illegible]emu.

¶ Ty słowa mowi pan krystus y tez iego wybrani.

Confundantur & reuereantur, qui querunt animam meam.

Niechay będą zesromoceni á niechay sie zásromáią ći ktorzy ssukáią dusse moiey.

¶ To iest aby mie zabili.

Auertantur retrorsum & erubescant, qui volunt mihi mala.

Niechay pádną wstecz/ á niechay sie zasromáią ktorzy mnie ztego żądáią.

¶ wstecz: to iest: niechay odpadną zydowie od dostoynośći swey: krolewskiey y kapłańskiey żądaią czusz moię pamiątkę zagladzic.

Auertantur statim erubescentes, qui dicunt mihi euge euge.

Day to miły pánie/ áby byli odwroceni nátychmiast z sromotą swoią y ći ktorzy mnie mowią euge euge.

¶ To iest ktorzy mowią mnie iestli iest syn Bozy niechay

chay z stąpi z krzyza.

Exultent & letentur in te omnes qui que runt te, & dicant semper magnificetur dominus qui diligunt salutare tuum.

Záśię niechay śie ráduią y weselą w tobie miły pánie ktorzy ćiebie ssukáią/ á niech mowią záwżdy bądz pochwalon pan bog ći ktorzy miłuią zbáwiciela twego.

Czusz pana krystusa ktoregos ty posłał na zbawienie.

Ego vero egenus & pauper sum deus adiuua me.

A ia iestem niedostáteczny y vbogi boże wspomoży mię.

¶ Vbogi: czusz taki iż w cudzym grobie iestem polozon mowi pan krystus.

Adiutor meus & liberator meus es tu, domine ne moreris.

Wspomożyćiel moy y wybawićiel moy tyś iest miły pánie pánie boże nie ráczy omieszkać.

¶ Ku wspomozeniu memu.

Psalm. 70. Pienie. 70

W tym pieniu prorok naprzod żąda przyśćia Mesyassa ná swiát/ y prosi pokornie áby pan bog raczył być obrońcą iego/ áby iego nie odrzucał od oblicza swego á nawięcey gdy zgáśnie táskáć á będzie złość obfitowáłá też áby byli zesromoceni nieprzyiaćiele tego kośćiołá swie-

tego

tego/też iáko miał náuczyć lud swoy drogi dobrey.

IN te domine speraui non confundar in æternum, in iustitia tua libera me & eripe me.

Cudny psalm ktory w smutkach moze człowiek mowic.

W tobiem miły pánie miał záwżdy nádzieię/ przeto nie day mie ná wieczne posromocenie.

¶ w tobie nie w człowiecze nie weczci stadła wielkie go: ale w tobie ktory masz przyse na swiat. Bo tu zgda przyscia na swiat syna bozego.

Ale w spráwiedliwości twey ráczy mie wybáwić y wyrwáć.

¶ Sprawiedliwosci: bo iako sprawiedliwo iest nieodpuscic niepokutuiącemu: tak tez sprawiedliwo iest odpuscic pokutuiącemu.

Inclina ad me aurem tuam, & salua me.

Ráczy náktonić ku mnie vchá twego/á raczy mie zbáwić.

¶ Nakłonic: czusz panie Jesu przyssedssy na swiat.

Esto mihi in deum protectorem, & in locum munitum vt saluum me facias.

Rácz mi być miły pánie zá bogá obrońcę mego/bądz mi miásto miestcá obronnego/áby mie raczył obronić.

¶ Czusz) ty miły panie Jesu obroń mie od nieprzyiacioł moich.

Quoniam firmamentum meum, & refugium meum es tu,

Boś ty

Boś ty iest twierdzá moiá y vćieczká moia tyś iest miły pánie.

Deus meus eripe me de manu peccatoris & de manu contra legem agentis & iniqui.

Pánie boże moy ráczy mie wyrwáć z rąk człowieká grzessnego.

¶ Czusz pogańskiego y kacerskiego.

Z rąk tego ktory zakon twoy przestępuie.

Quoniam tu es pacientia mea domine, domine spes mea a iuuentute mea.

¶ Mowi z personey ludu wybranego:

Boś ty iest ćirpliwość moiá miły pánie.

¶ To iest przykład cirpliwosci moiey: bos ty dał przykład nam cirpliwosci gdys za nas wiele cirpiał.

Pánie tyś nádzieiá moiá od młodośći moiey.

¶ To iest od początku wiary krzesciańskiey.

In te confirmatus sum ex vtero de ventre matris meæ, tu es protector meus.

Wtobiem ia iest potwirdzon z żywotá.

¶ Z kosciołá swiętego.

Z żywotá mátki moiey/ tyś iest obrońcá moy miły pánie.

¶ Matki moiey to iest kosciołá krzesciańskiego.

In te cantatio mea semper, tanq̃ prodigiũ factus sum multis & tu adiutor fortis.

Tyś iest vstáwiczna chwátá moiá záwsse miły pánie/ á iam sie wiele ludziem stał iákoby iákie cudo áleś ty mocny obrońcá moy.

¶ Cudo Bo lud pogański y zydowski dziwuią sie iż ia chwalę ciebie, y krzyżowanego pana.

Repleatur

Repleatur os meum laude tua vt cantem gloriam tuam, tota die magnitudinem tuam.

Ráczy napełnić vstá moie miły pánie chwałą twoią ábych mogł wyspiewawáć chwałę twoię y wielmożność twoię przez wssythek czás żywotá mego.

¶ Chwałę czusz ktorąs wziął po swym zmartwychwstaniu: wielmożność: Czusz ktorąs wziął wniebo wstąpiwssy.

Ne proijcias me in tempore senectutis cum defecerit virtus mea ne derelinquas me.

Nie ráczy mie od siebie odrzucáć miły pánie czásu starośći moiey kiedy vstánie moc moia nie ráczy mie opusszczáć.

¶ Czusz gdy zgasnie laska a będzie złość obfitowała

Quia dixerunt inimici mei mihi, & qui custodiebant animam meam, consilium fecerunt in vnum.

Boć mowili mnie nieprzyiaćiele moi á ći ktorzy podstrzegáli dusse moiey czynili ráde spolem

¶ Mowili mnie. Czusz ludu twemu nieprzyiaciele: to iest pogani Turkowie y inssy.

Dicentes deus dereliquit eum persequimini & comprehendite eum, quia non est qui eripiat.

Mowiąc pan bogći iego opuśćił przesłáduyćie iego.

¶ To iest ten lud krzesciański nad ktorym mam moc.

A vchwyććie iego/ boć niemáß ktobygo wirwát

Deus ne

Deus ne elongeris a me, deus meus in auxilium meum respice.

Pánie boże nie oddalay sie odemnie/ boże náspomożenie moie raczy wezrzeć.

Confundantur & deficiant detrahentes animæ meæ, operiantur confusione & pudore qui querunt mala mihi.

Nechay będą zesromoceni á day áby vstali ktorzy vwłaczáią duszy moiey.

¶ To iest vrągaiąc mnie.

Day mity pánie áby byli przykryci iáko odzieniem sromotą y lekkosćią ci ktorzy mnie złego ssukáią.

¶ Ktorzy chcą kosciol zburzyć.

Ego autem semper sperabo, & adiáciam super omnem laudem tuam.

A wssákoż ia záwżdy w tobie będę miał nádzieię/ á będę przydawał tym więcey nad chwałę twoię.

Os meum annunciabit iustitiam tuam, tota die salutare tuum.

Vsta moie będą wyssławiáć sprawiedliwosć twoię cáły dzień będę pochwalał zbáwiciela twego mity pánie.

¶ Zbawiciela: to iest pana Jezusa: ztąd sie vkazuie ize przez cały czas aze do sądnego dnia wiara krześciańska nie vstanie: aczkolwiek sie vmnieyszy dla grzechow ludzkich.

Quoniam non cognoui litteraturam, introibo in

ibo in potentias domini, domine morabor iusticiæ tuæ solius.

Abowiem sie ia nie kocham w prostym terscie pisma swietego.

¶ Czuż ale w wykładzie duchownym.

Ale ia wnide wmocy twoiey ku obiáwieniu.

¶ To iest ia będę obiawiał moc twoię.

A tylko będę mowił o sprawiedliwym przykazániu twoim.

Deus docuisti me a iuuentute mea & vsq; nunc pronunciabo mirabilia tua.

Abowiemeś ty pánie boże náuczył mnie od młodości moiey.

¶ Czuż lud twoy nauczyłeś od młodości: to iest od początku wiary ktoreś mnie odnowił.

A przeto teraz będę powiádał o dziwiech twoich.

Et vsq; in senectam & senium deus ne derelinquas me.

A przeto nie rácz mię miły pánie opuszczáć áż do starości y do ostátnich lat moich.

¶ To iest do sądnego dnia nie opuszczay wiary w emnie zgasć.

Donec annunciem brachium tuum, generationi omni quæ ventura est.

Nie opuszczay mię áż obiáwię moc rámienia twego wszytkiemu rodzáiowi ludzkiemu ktory ma być.

Ramienia: to iest pana krystusa przez ktoregoś wszytko stworzył: ktory ma być (czuż áż do sądnego dnia.

Potentiam

Potentiam tuam & iustitiam tuam deus vsq; in altissima, quæ fecisti magnalia Deus, quis similis sit tibi.

Aż obiáwię) moc twoię y spráwiedliwość twoię pánie boże áż do nawyższych wielmożności twoich ktoreś vczynił o miły pánie y kto iest tobie rowien.

¶ Do wielmożnosci: to iest aż do taiemnic pana krystusa syna twego tobie kto rowien: czusz wmocy y thez w spráwiedliwości.

Quantas ostendisti mihi tribulationes multas & malas, & conuersus viuificasti me, & de abyssis terræ iterum reduxisti me.

Miły pánie iákoś wielkie przepuścił ná mię smutki á ćięszkie.

¶ A kto może wyliczyć smutki ktore kosciol krzesciańskí cirpiał y cirpi.

A wssákoż ty sam sie obroćiwssy ku mnie ożywiłeś mie y wywiodłeś mie zgłębokośći ziemie.

¶ Ożywiłeś: czusz łaskę y wnętrznę pociechę.

Multiplicasti magnificentiam tuam & conuersus consolatus es me.

Rozmnożyłeś miły pánie wielmożność twą á obroćiwssy sie ku mnie poćiessyłeś mie.

¶ wielmożnosc: cusz chwały twoiey.

Nam & ego confitebor tibi in vasis psalmi veritatem tuam deus, psallam tibi in cithara sanctus Israel.

A dla tego ia ćiebie będę chwalił miły pá-

nie też w żołtarzu będę pochwalał prawdę two
ię pánie boże będę ćiebie chwalił lutnią świethy
boże Izráelski.

¶ Lutnią to iest gędzbą lutnie.

Exultabunt labia mea cum cantauero ti-
bi, & anima mea quam redemisti.

Będą sie rádowáć vstá moie) dussne) gdy
ćiebie będę chwalił/ y dussá moiá będzie sie rá-
dowáła ktorąś odkupił.

¶ Krwią twoią nadrossą.

Sed & lingua mea tota die meditabitur
iustitiam tuam, cum confusi & reuerti fuerint
qui querunt mala mihi.

Ale y ięzyk moy vstáwicznie będzie rozmy-
slał spráwiedliwość twoię.

¶ Czusz iako dussa moia iest przez cię odkupiona y v-
sprawiedliwiona.

A to tedy gdy ći będą posromoceni y prze-
strásseni ktorzy mnie złego ssukáią.

Psalm, 71, Pienie, 71.

Pienie nadobne o pánie iezusie iáko miał sędzić
spráwiedliwie/ Jáko ie° zwolennicy mieli pokoy
obiáwiáć/ Jáko miał trwać wiecznie/ Jáko
przyść ná świat ćicho iáko czásu ie° przyśćia ná
świećie pokoy miał być/ Jáko miał być pánem
wssytkie° świata/ Jáko krolowie mieli iemu dá-
ry dáć y modłę/ iż lud wybáwić miał zmocy
dyabel-

dyabelskiey/ iáko miał vstáwić ofiáre ćiáłá swe-
go pod osobą chlebá pssenicznego/
iáko miano bogosłáwić
Imieniu iego.

DEus iuditium tuum regi da, & iustici-
am tuam filio regis.

Miły pánie oycze raczy dáć moc sądu swo-
iego krolowi á spráwiedliwość twoię synowi
krolewskiemu.

¶ Mowi prorok do boga oyca aby polecił sąd synowi
swemu panu Jezusowi swemu krolowi.

Iudicare populum tuum in iustitia, & pau-
peres tuos in iuditio.

Day to) aby sądził lud twoy w spráwiedliwo
ści á vbogie twoie sądem spráwiedliwym.

¶ Lud czusz krzesciański aby kozdemu oddał według
spráwiedliwości a takze sie stanie.

Suscipiant montes pacem populo, & col-
les iustitiam.

Day to miły pánie) áby gory wysokie przy-
ięły pokoy.

¶ Gory to iest wielcy swięci iako apostołowie.

Aby gi ludu obiáwili á pagorki day áby
spráwiedliwość odpowiádáły.

¶ A pagorki Czusz mnieyssy swięci.

Iudicabit pauperes populi & saluos faciet fili-
os pauperum, & humiliabit calumniatorem.

Będzie pan Jesus sądził vbogie zludu swe°.

¶ Pan Jesus będzie sądził vbogie: czusz ktorzy dla iego opuscili wssytko a nasladowali go.

A da zbáwienie synom vbogich/á stłumi potwarce.

¶ Dussnego nieprzyiaciela kthory niesprawiedliwye soczy lud niewinny.

Et permanebit cum sole & ante lunam, in generatione & generationem:

Bedzie trwał pan Jesus poki słońce ktory iest pierwey niżli miesiące.

¶ Bo iest od wiekow podług bostwa.

Z iednego rodzáiu w drugi rodzay bedzie trwał.

Descendet sicut pluuia in vellus, & sicut stillicidia stillantia super terram.

Zstąpi iáko dessez ná wełne y iáko kropie dżdżowe ná ziemie kápáiące.

¶ Syn bozy zstąpi: czusz w zywot panieński: to iest przyidzie na swiat cicho taiemnie przez gielku. thak ze sie stało bo sie cicho narodził na swiat.

Orietur in diebus eius iustitia & abundantia pacis, donec auferatur luna.

Przyidzie czásu iego spráwiedliwość obfitość pokoiu á bedzie trwał poki miesiąc iest.

¶ Czasu iego czusz pana krystusa: sprawiedliwosc to iest łaska boza ktora vsprawiedliwia y zbawia człowieka. A tu gdzie mowi prorok obfitosc pokoiu to sie spełniło bo gdy sie pan Jesus narodził był pokoy po swiecye na znamię iz on przyssedł na swiat: ktory pokoy vczynił ludziem przed panem bogiem.

Et dominabitur a mari vsque ad mare, & a

flumine

flumine vsq; ad terminos orbis terrarum,

A będzie panował od morzá áż do morzá/ á od rzeki áż do gránic okręgu ziemie.

¶ Będzie panował pan Jesus od rzeki cusz: Jordana to iest po wssytkim swiecie: abowiem trzy są częsci ziemie ktore zową. Azya Afryka: Europa: a ty wssytki przyięły iarzmo y wiarę krystusowę.

Coram illo procident Aetiopes, & inimici eius terram lingent.

Będą przed nim pádáć Murzynowie/ á nieprzyiaćiele iego/ przed nim ziemie będą lizáć.

¶ Będą calowac Murzynowie padaiąc przed nim: Abowiem y Murzyńska ziemia przyięła wiarę na kazanie swiętego Mateussa: A tez przez Murzyny rozumie Pogany wssytki: ktorzy wiarę przyięli krzesciańską.

Reges Tarsis & insulæ munera offerent, reges Arabum & Saba dona adducent.

Krolowie z Tarsu y z Insuły dáry iemu będą ofiárowáć krolowie Arábscy y z Sáby przywiozą iemu dáry.

¶ To sie spelnilo gdy trzey krolowie przyiachali ofiarując iego swiętey milosci: złoto iako krolowi: kądzidło iako bogu: Mirrę iako themu kthory gorzką smiercią miał vmrzec.

Et adorabunt eum omnes reges, omnes gentes seruient ei.

Będą iemu modłę dáwáć wssytcy krolowie ziemscy/ wssytcy pogáni będą służyć iemu.

¶ Bo niemasz tego ludu ktoryby acz nic po częsci nie chwalił pana Jesusa Ono Cesarz Konstantynus: ktory był panem nawyssym wssytkiego swiata: przykazał w-

ſſytkim krolom aby kościoły budowali ku chwale pa-
na Jezuſowey.

Quia liberabit pauperem a potente, & pauperem cui non erat adiutor.

Abowyem on wybáwi vbogiego od-
mocarza/ wybáwi vbogiego ktory pomocnie-
ká nie miał.

¶ Vbogiego to ieſt: lud vbogi od mocarza: czuſz od
dyabłá.

Parcet pauperi & inopi, & animas paupe-
rum ſaluas faciet.

Smiłuie ſie nád nędznym y nád vbogim/
á zbáwi duſſe ludu vbogiego.

Ex vſuris & iniquitate redimet animas eo-
rum & honorabile nomen coram illo.

Wybáwi duſſe ich zlichwy y zágrzechow ich.

¶ Toſie ſpełniło: bo wiara krześciáńska lichwę potępia

A ich imie będzie przed nim bárzo vczciwe.

¶ Ich imię: to iż krześciani wezwani.

Et viuet & dabitur ei de auro Arabię, & ado-
rabunt de ipſo ſemper, tota die benedicent ei.

A będzie żyć wiecznie á dádzą iemu złotá
Arábſkiego.

¶ To ſie ſpełniło gdy trze krolowie iemu złoto dawali

A iego záwżdy będą chwalić/ á przez wſſyſ-
kie czás będą iego bogoſłáwić.

Erit firmamentum in terra in ſummis mõ-
tium, ſuper extolletur ſuper libanum fluctus
eius & florebunt de ciuitate ſicut fenum terę

¶ To proroctwo znamienite o ſwiątoſci ciałá bożego.

Będzie

Będzie ná świećie chleb pſſeniczny nad gory nawyſſe/ á przewyſſy owoc iego/ y gorę Libanus á tedy więc będą ludzie kwitnąć w mieſcie iako ziele ná ziemi.

¶ Będą: czuſz czaſu pana kryſtuſa, Chleb) to ieſt ciało Boże pod oſobą chleba: Nad gory nawyſſy) to ieſt nad głowami kapłáńſkiemi: ktorzy ſą wyſſego ſtadła: y mowi daley. A przewyſſy owoc iego y gorę Libanus: a owiem świątoſc nawyſſa przewyſſa wſſytkie doſtoynoſci: a owoc iey powyſſa człowieka nad nawyſſe gory aż do kroleſtwa niebieſkiego.

Sit nomen eius benedictum in ſæcula, ante ſolem permanet nomen eius.

Bądz imię iego bogoſłáwiono náwieki.

¶ Czuſz pana kryſtuſowo.

Bo też niżli ſłońce było iuż imię iego trwáło.

¶ Czuſz podług boſtwa.

Et benedicentur in ipſo omnes tribus terræ omnes gentes magnificabunt eum.

Będą wnim bráć bogoſłáwieńſtwo wſſytki pokolenia tego świátá/ á wſſytcy ludzie będą go wielmożyć.

¶ Iakoby rzekł: nie tylko ſam będzie bogoſławyon ale y inſſy przezeń wezmą bogoſławieńſtwo Będą wielmożyc) to ieſt chwalic iego.

Benedictus dominus deus Iſrael, qui facit mirabilia ſolus.

Bądz bogoſłáwion pan bog Iſráelſki ktory ſam cudá wielkie czyni.

Et benedictum nomen maieſtatis eius in æternum, & replebitur maieſtate eius omnis terra fiat fiat.

¶ Tu iuz dziękuie z tych dobroci.

Bądz bogosłáwiono imię máiestatu iego náwieki: á będzie nápełnioná máiestatu iego wssytká ziemiá. Amen amen.

¶ Przez máiestat rozumie chwałę bożą: wssytka ziemia) to iest wssytek zbor krzesciański.

Psalm, 72, Pienie, 72.

W tym pieniu prorok wypisuie swą żáłobę ktorą ma z ludzi bogátych pyssnych mowiąc. Iż tácy niemáią względu ná smierć. Nie są w vdręczeniu áni w ćięszkośći: przeto pyssne mowy ich. Y dziwuie sie czemu tu ludzie zli máią sscze ście/ ále mowi iż táci prędko zginą á przeto mowi iż sie stáli iáko bydło/ nic nieżądáiąc iedno chwały niebieskiey.

OVam bonus Israel Deus, his qui recto sunt corde.

Jáko dobry iest pan Bog Israelski tym ktorzy są dobrego sercá.

¶ Ktorzy nawięcey oto stoią aby sie panu bogu zlubili. Prorok to mowi z persony człowieka kazdego.

Mei autem pene moti sunt pedes, pene efusi sunt gressus mei.

Ale żądze moie dussne práwie sie wemnie ná chyliły/ práwie sie potykam we śćiu moim.

¶ Jakoby rzekł: prawie odstępuię od pana boga a wssakoż iesscze nie odstąpił: a kładzie przyczynę czemu.

Quia

Quia zelaui super iniquos, pacem peccatorum videns.

Abowiem rozżáłowałem sie nád ludzmi złymi/ widząc iż grzessni ssczescie y pokoy ná swiecie maią.

¶ widząc) czusz ale przyczyny nierozumieiąc.

Quia non est repletus morti eorum, & firmamentum in plaga eorum.

A to dla tego pokoy máią) ábowiem nie máią względu ná smierć swoię.

¶ widzi sie tym złym iakoby długo mieli byc zywi.

Ani iest ktore posilenie przy ranach ich.

¶ Bo pan bog nie vzdrawia ich ran dussnych.

In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur.

Táey nie są wćięszkośći áni w vdręczeniu zinssymi ludzmi/ á zludzmi inssymi niećirpią karánia.

¶ Czusz bo tacy ludzie a niesprawiedliwi: dla tego iż są bogaci przeto zawzdy proznuią nigdy nic cieszkosci nie cirpią: iestli sie rozniemogą: natychmiast lekarza naydą: a iestli mor przyidzie abo walka vcieką: a tháko nic cięszkosci nie cirpią.

Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate & impietate sua.

Dla tego też pycha ie zięłá á zewssąd sie przykryli złośćią swoią y nie lutośćią swoią.

¶ Zięła ie pycha) abowiem nie karna vpora w złośći: w pychę podnosi: Przykryli sie) czusz iakoby od[illegible]enim

Prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum, trãsierunt in affectum cordis.

Ztoſć ich poßtá zobfitoſći imienia ich.

¶ Abowiem bogactwo łacno daie powod ku wßitkim grzechom.

A przeto w nátogu przyßli ku ztym ży dzam ſercá ſwego.

Cogitauerunt & locuti ſunt nequitiam, iniquitatem in excelſo locuti ſunt.

Myſlili y mowili ztoſć mowili zle wyſo ko y pyſſno.

¶ Z bć to ieſt bluźnienie.

Poſuerunt in cœlum os ſuum, & lingua eo rum tranſiuit in terram.

Położyli áż wniebo vſtá ſwoie y po ziemi biegał ich ięzyk.

¶ wniebo) czuż pyſſnie y niepoczciwie mowiąc o miłym bodze y o świętych Biegał po ziemi) czuż źle mowiąc o bliźnym ſwoim.

Ideo conuertetur populus meus hic, & dies pleni inuenientur in eis.

Dla tego náwroci ſie tu ná tym ſwiećie lud moy á dni petne wnich będą náleźione.

¶ Dla tego: czuż bacząc iż ſiczeſcia wiele z ſego idzie Dni pełne czuż łaſki miłoſierdzia bożego

Et dixerunt quomodo ſcit deus, & ſi eſt ſcientia in excelſo?

Y mowili á iákoby bog to wiedział.

¶ Mowili czuż: niż ſie nawrocili, Tak ci bluźnią źli nmimaiąc iżby pan bog niewiedział co ſie tu na świecie dźieie.

A zaż też ieſt wiádomoſć ná wyſokoſći niebieſkiey.

Czuż

¶ Czusz a gdyz tak iest: tedyc bog niema wiadomosci y pieczey o ten swiat: tak zli mnimaią.

Ecce ipsi peccatores & abundantes in sæculo obtinuerunt diuitias.

A dla tego iż oto ludzie zli á grzessni weztosćiach obfituiący ná swiećie otrzymáli bogáctwá.

Et dixi, ergo sine causa iustificaui cor meũ, & laui inter innocentes manus meas.

Tedym sobie pomyslit/ gdyż ták iest/ á tedym ia dármo vspráwiedliwiat serce moie/ á proznom oczyśćit miedzy niewinnemi vczynki moie.

¶ Czusz iż ia sluząc bogu a niemam takiego sszczescia iako zli ktorzy nie sluzą.

Et fui flagellatus tota die, & castigatio mea in matutinis.

Bom oto ia iest vdręczon y vćisnion vstáwicznie á idzie ná mię káránie bez omieszkánia.

¶ Oto ia) czusz będąc niewinnym a tako przez przyczyny iam vcisnion iest. Dla tego to mowi abowyem często sie przygadza ize sprawiedliwi vstawicznie są w dręczeniu.

Si dicebant narrabo sic, ecce nationem filiorum tuorum reprobaui.

Ale iestlibych ia to miat mowić tedybych wzgardzit pokolenim swietych twoich mity pánie.

¶ Miał mowic) czusz iżby pan bog nie wiedział o rzeczach ludzkich: abo iżby kto prozno sprawiedliwie zył.

Existimabam vt cognoscerem, hoc labor est ante me.

Myslilem ázabych tego przyczynę mogł vznáć

vznáć/áno to iest ćieszka trudność przedemną.

¶ Mogł vznać: czuś czemu sie tu złym sczesno wiedzie a dobrym: niesczesno.

Donec intrem in sanctuarium dei, & intelligam in nouissimis eorum

Drzewiey sie tego niedowiem áże wstąpię ná swiete miestce boże.

¶ Alez w niebie toż sie dowiem czemu to pan bog przepuszcza.

A też áże pobaczę ostateczne dokonánie tych ludzi złych.

¶ Czusz: iako zły koniec wezmą.

Verumtamen propter dolos posuisti eis, deiecisti eos dum alleuarentur.

A wssákoż ty miły pánie przydałeś im to/ dla tey zdrády ktorą nád ludzmi czynili.

¶ Przydales im: czusz roskossy: iż ci źli roskochali sie w imieniu tego swiata.

Stłumiłeś ie miły pánie gdy sie wysoko podnossą.

¶ Czusz pychą zewnętrzną.

Quomodo facti sunt in desolationem, subito defecerunt, perierunt propter iniquitatem suam.

Otoż iáko ći rychło opusszczeni.

¶ Ktorzy tak kwitnęli na swiecie.

Nagleć vstáli iákoć zginęli dla złośći swoiey.

¶ Abowiem przy smierci nikogo niemaią na pomocy.

Velut somnium surgentium, domine in ciuitate tua imaginem ipsorum ad nihilum redigea

Ty miły

Ty miły pánie wniwecz obroćiß w mieście twym niebieskim imioná ich/ iáko sen wniwecz sie obraca ludzi gdy ze snu wstáią.

¶ Jakoby rzekł. Jako sie niegdy ini komu izby nalazł bogactwa: a gdy ocuci nienaydzie. Takiesz tez ci zli a niesprawiedliwi gdy stego swiata iako ze snu zeydą: a gdy sie obaczą iz od chwały wieczney odrzuceni: nic nienaydą iedno miserią: Czego nas panie Boze vchoway.

Quia inflammatum est cor meum, & renes mei commutati sunt, & ad nihilum redactussum, & nesciui.

A to sie ták stánie złym) ále moie serce miłością Bożą sie rospalito á żądze sie moie zmieniły.

¶ Czusz przeto nie żądam iedno rzeczy duchownych zmieniły sie: czusz z cielesności w duchownosc.

A przeto záprzatem sámego siebie á miałem sie zá głupiego.

Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum.

Statem sie przed tobą miły pánie ćichy iáko bydlątko a iá zawżdy z tobą.

¶ Sczesna dussa ktora moze byc iako bydlątko Boze aby dla miłosci Bozey akromno wssytki smutki scirpiała a iako bydlę znosi wssytki brzemiona.

Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me.

Wssakoż tego sam od siebie niemam) ále ty

miły

miły pánie trzymałeś práwicę moię/á wywiodłeś mie według woley twoiey.

¶ wiodąc mie ku dobrym vczynkom z iedney cnothy wdrugą.

A ná ostátkuś mie zwielką chwałą przyiął.

¶ Czusz do chwały twey wieczney.

Quid enim mihi est in cœlo, & ad te quid volui super terram.

Abowiem iákoś mi wielkie rzeczy spráwił wniebie) á przeto y czegom inssego od ćiebie żądał na ziemi.

¶ Jakoby rzekł: niczego inssego: a przeto nie żądam aby mi oddał.

Defecit caro mea & cor meum, Deus cordis mei & cor meum in æternum.

Dla tego iż wniebie wielka odpłátá moiá) vstáło od vdręczenia ćiáło moie y serce moie/ pán bog iest bog sercá mego/á cząstká moiá iest pan bog ná wieki.

¶ Cząstka) to iest dziedzictwo moie wieczne.

Quia ecce qui elongant se a te peribunt, perdidisti omnes qui fornicantur abs te,

A tom dla tego wybrał sobie ćiebie) ábowiem ktorzysie od ćiebie oddaláią záginą miły pánie stráćiß wssytki ktorzy sie od ćiebie odłączáią.

Mihi autem adherere deo bonum est, ponere in domino deo spem meam.

Ale mnie przyłęczyć sie ku pánu Bogu dobra rzecz iest/ dobrze mnie iest pokłádáć w pánie

pánie Bodze nadzieie moie.

Vt annunciem omnes prædicationes tuas, in portis filiæ Syon.

To dla tego ábych tą chwałą odpowiedał ludu wsspłki chwały twoye w vliczkach corki Syon.

¶ To iest w chwale niebieskiey.

Psalm. 73. Pienie. 73.

W tym pieniu prorok prorokuie iáko pogáni y Kácerze mieli káráć y przesłádowáć krześciany dla ich grzechow/ iáko mieli podnosić chorągwie swe/ iáko mieli wyrębowáć vliczki miast krześciáńskich kośćioły pálić/ Też prorokuie iáko pan bog miał spráwić zbáwienie ludzkie wesrzodku ziemie/ á miał stłumić moc dyabelską/ Ná ostátku cudną modlitwę czyni.

VT quid deus repulisti nos in finẽ, iratus est furor tuus super oues pascuæ tuæ,

Ach miły pánie boże iákoś to nas odrzućił dossczątku/ rospalił sie gniew twoy na owieczki pástwiská twego.

¶ Czusz Na krzesciany ktorzy sie passą nauką Ewangieliey swiętey twoiey.

Memor esto congregationis tuæ, quam possedisti ab inicio,

Pámiętay

Pámiętay miły pánie ná zebránie twoie ktoreś sobie sposobił od początku.

¶ Zebranie czuſz ludu krzeſciańskiego.

Redemisti virgam hæreditatis tuæ, mōs Syon in quo habitasti in eo.

Pamiętay miły pánie iżeś odkupił moc dziedzictwá twego.

¶ Lud twoy ktorys mocą twą odkupił.

Odkupiłeś gorę Syon ná ktoreieś zlubił sobie mieszkać.

¶ Kościoł krzeſciańskiey wiary: ktorą wiarę pan Jesus nauczał w Jeruzalē roſławiaiąc gdzie ieſt gora Syon iako o tym Izaiaſz prorokował.

Leua manus tuas in superbias eorum in finem, quanta malignatus est inimicus in sancto

Podnieś ręce twoie miły pánie náprzećiw pyſſe ich wſſczątku.

¶ Ich to ieſt poganow: Turkow y Kacerzow: a podnies ręce) to ieſt racz ie ſtłumic.

O iáko wiele złego zmyſłał nieprzyiaćiel twoy náprzećiwko świętemu twemu miły pánie.

Et gloriati sunt qui oderuntte, in medio solennitatis tuæ.

Jeſſcze ſie przechwaláli ći ktorzy tobą wzgardzáli miły pánie á to we ſrzodku świętá vroczyſtego twego.

¶ Bowiem y w dni święte Turkowie y pogani inſſy nieprzepuſſczaią mordowac krzeſciańſtwa.

Posuerunt signa sua & non cognouerūt sicut in exitu super summum.

Podnieſſli

Podnieśli znamioná swoie známioná/ podnieśli wysoko y w bronie á nie vznali przeco sie to dziáło.

¶ Znamiona czuſz chorąg wie: niebaczyli iże co pan Bog przepuścił dla grzechow ludu krześciańskiego.

Quasi in silua lignorum securibus exciderunt ianuas eius in idipsum, in securi & ascia deiecerunt eam.

Oto wyrąbili siekierámi iáko by drwá wlesie/ vliczki miástá twego/ zrzucili siekierámi miásto twoie miły panie.

¶ To sie wſſytko dzieie gdy dobywaią miast krześciańskich.

Intenderunt igni sanctuarium tuum in terra, poluerunt tabernaculum nominis tui.

Zapalili ogniem kośćioł twoy miły pánie/ ná ziemi zmázali przybytek imienia twego.

¶ Przybytek: to iest kośćioł.

Dixerunt in corde suo cognatio eorum, simul quiescere facimus omnes dies festos dei in terra.

Ten wſſytek rodzay zły społem myślił w sercu swoim rzekąc/ zagubim na świećie wſſytki dni święte.

¶ Tak mowią pogani gdy walczą naprzeciw krześcianom.

Signa nostra non vidimus, iam non est propheta, & non cognoscet amplius.

Mowią rzekąc oto iuż známion náſſyth

nie widamy á iuż prorokow nie máß/ á iuß wię cey nas nie vzná Bog.

¶ Bowiem iuz niemsci sie nad nami bog iako przod.

Vsqꝫquo deus improperabit inimicus, irritat aduersarius nomen tuum in finem.

Dokądże miły pánie powstáie náprzećiwko nam nieprzyiaćiel oto przećiwnik vstáwicznie bluzni imię twoie áż do końcá.

Vt quid auertis manum tuam & dexteram tuam, de medio sinu tuo in finem.

Czemu oddalaß miły pánie od nas práwicę twoię ták długo od posrzodku ludu twego.

¶ Práwicę: to iest pomoc twoię.

Deus autem rex noster ante sæcula operatus est salutem in medio terræ.

Ale pan bog ktory iest krol náß od wiekow spráwił zbáwienie násse wesrzodku ziemie.

¶ Spráwił czuß przez smierc gorzką swoię: oto proroctwa znamienite wesrzodku ziemie: to iest w zydostwie bo ziemia zydowska iest wsrzodku ziemie na ktorey ludzie mogą mieszkac.

Tu confirmasti in virtute tua mare, contribulasti capita draconum in aquis.

Tyś iest miły pánie ktoryś vtwirdził mocą twoią morze/ tyś iest ktoryś stłumił głowy smokowe w wodzie.

¶ Głowy smokowe) to iest moc dyabelską w wodzie czuß krztu swiętego.

Tu confregisti capita draconis, dedisti eum escam populis Aeryopum.

Tyś iest

Tyś iest pan bog ktoryś skáził głowy smokowe a dałeś go ná kąsanie y ná iedzenie ludu Murzyńskiemu.

¶ Juszteraz lud krzesciański ktory possedł z ludu murzyńskiego: to iest pogańskiego: kąsa smoku piekielnego gdy sie sprzeciwia pokusam iego.

Tu dirupisti fontes & torrentes, tu siccasti fluuios Aethan.

Tyś miły pánie otworzył zrzodłá y rzeki bystre/ tyś wysussył rzeki wielkie.

¶ Zrzodła to iest kaznodzieie y Apostoły ktorzy wylewali wodę nauki swiętey: a wysussyłes rzeki to iest skaziłes mądrosc pogańską niepozyteczną.

Tuus est dies & tua est nox, tu fabricatus es auroram & solem.

Twoy iest dzień y twoiá iest noc/ tyś sam stworzył zorze y słońce.

¶ Dzień) to iest zakon mowi: y noc) to iest zakon stary: y słońce: to iest kosciol swięty.

Tu fecisti omnes terminos terræ, æstatem & ver, tu plasmasti ea.

Tyś stworzył wssytki gránice ziemskie/ tyś stworzył láto y wiosnę.

¶ Lato) to iest ludzie gorące w wierze. A wiosnę) to iest nowe krzesciany.

Memor esto huius, inimicus improperauit dño, & populus insipiens incitauit nomen tuũ

Wspomni ná to miły pánie iż nieprzyiaćiel ná ćię powstał/ á lud głupi pobudził na sie imię twoie.

¶ Nieprzyiaciel: to iest lud zydowski: a głupi) to iest lud pogański.

Ne tradas bestijs animas confitentes tibi, & animas pauperũ tuorũ ne obliuiscaris in finẽ.

Nie raczy wydawać miły pánie okrutnym zwierzętam duß ćiebie chwalących á niezápamiętay ná koniec duß vbogich twoich.

¶ Zwierzętam) czusz dussnym nieprzyiacielom. Vbogich: to iest tych ktorzy tym swiatem wzgardzili.

Respice in testamentum tuum, quia repleti sunt qui obscurati sunt terræ domibus iniquitatum.

Ráczy wezrzeć miły Pánie ná testáment twoy.

¶ Na obietnicę Ewangieliey twoiey.

Boć złośćiwi mießkacze domow ná ziemi nápełnieni są ćiemnośći.

¶ Czusz abowiem ktorzy niepobożnie domow nabywaią skłonili oczy swe ku ziemi a nie ku niebu.

Ne auertatur humilis factus confusus, pauper & inops laudabunt nomen tuum.

Nie day miły pánie áby sie miał oddálić od ćiebie lud vkorzony ktory dan ná zesromocenie boć vbogi y nędzny będzie chwalił imię twoie.

Exurge deus iudica causam tuam, memor esto improperiorum tuorum quæ ab insipiente sunt tota die.

Powstań miły pánie á ráczy osądzić rzecz twoię pámiętay ná bluźnienie ktore czynią ludzie

dzie głupi naprzećiwko tobie vstáwicznie.

Ne obliuiscaris voces inimicorũ tuorũ, superbia eorũ qui te oderunt, ascendit semper.

Niezapámiętay miły pánie głosu nieprzyiaćielow twoich.

¶ Głosu) czusz ktorym ciebie bluznią.

Boć oto pychá tych ktorzy tobą wzgárdzili wstępuie wzgorę záwżdy.

¶ Tobą wzgardzili) wzgardzon iest pan Jesus od zydow gdy był na tym swiecie: gardzą im y teraz falssywi krzesciani gdy siedzi wniebie. Tacy są ktorzy bluznią y Boga y czlonki iego: Jusz znich vrągaiąc: iuz przesiaduiąc: Na takie będzie pamiętał pan Bog na sądzie swoim: wstępuie wzgorę bowiem oni niechcą przestać ale sie zawzdy mnożą wpysse swoiey.

Psalm. 74, Pienie, 74

W tym pieniu prorok prorokuie Jáko pan Jesus sam przez sie y przez swe ápostoły miał rozsłáwić páná bogá/ iáko miał vmocnić wprawdzie ápostoły iáko słupy/ Jáko mieli lud grzeszny od grzechow y od pychy odwroćić/ Y mieli grozić sądem Bożym y ogniem piekielnym/ á iáko też ná sądzie Bożym będą położone wssytki mocárstwá tego swiátá.

Confitebimur tibi deus' confitebimur, & inuocabimus nomen tuum.

Będziemy chwalić ciebie pánie Boże będziemy chwalić ciebie y będziemy wzywać ná pomoc imie twoie.

¶ Mowi pan Jesus z persony swey iako y swych wybranych.

Narrabimus mirabilia tua, cum accepero tempus ego iusticias iudicabo.

Będziemy rozsławiać cudá twoie mily pánie gdy wezme czás ia spráwiedliwości będę sądził.

¶ Tu iuż mowi pan Jesus z persony swey: a mowi to gie słowo: iż spráwiedliwe vczynki chce sędzic: to iest nie telko złe vczynki będzie sądził ale y ty ktore sie nam teraz widzą dobre.

Liquefacta est terra & omnes qui habitant in ea, ego confirmaui columnas eius.

Jże rozsławiamy cudá twoie) przeto rostopitá sie ziemiá.

¶ Rostopiła sie: czuż z rozmilowawszy sie pana boga.

Y wszytcy ktorzy ná niey mieszkaią / álem ia pan bog vmocnił iey słupy.

¶ wszytcy ktorzy) czuż bo wszytcy za ządzami swemi idą: alem ia vmocnił iey słupy: to iest potwirdzilem Apostoły ktorzy są słupowie świata tego: tym ia potwirdzil aby byli stali y mocni w prawdzie: aż do śmierci.

Dixi iniquis nolite inique agere, & delinquentibus nolite exaltare cornu.

Rzekłem wszytkim złośnikom rzekąc nie czyńcie wiecey złe.

¶ Rzekłem: czuż przez vsta tych słupow: to iest Apostołow.

A tymem

A tymem rzekł ktorzy sie ze złości swoich wymawiáli/ey nie podnoście rogow.

¶ Zla rzecz iest grzessyc: gorssa trwac w grzechach: ale nagorssa wymawiac sie z grzechow a bronic ich.

Nolite extollere in altum cornu vestrum, nolite loqui aduersus deum iniquitatem.

Niepodnoście wysoko rogow wássych á nie mowćei náprzećiwko pánu Bogu bluznienia złośći.

¶ Rogow) to iest pychy wassey. Przeciwko Bogu czusz w kladaiąc winę grzechow wassych na pana Boga: Mowiąc natura moia skłonna iest ku zlemu a pan Bog tez tak chcial miec.

Quia neq; ab oriente neq; ab occidente, neq; a desertis montibus, qm̄ deus iudex est.

Wiedząc iż nie vydziećie pomsty) áni od wschodu słońcá áni od sachodu áni od miesc pustych/bo sam pan bog bedzie sądził.

¶ Ktory w sądzie widzi: iakoby rzekla takze niemozecie vydz sądu iego.

Hunc humiliat & hunc exaltat, quia calix in manu domini vini meri plenus mixto.

Taki sedzia iest) iednego poniża/drugiego powyssa ábowiem moc práwego y istnego sądu wreku bożych iest pełná miłosierdzia zmiessánego z srogośćią.

¶ Abowiem iako iest miłosierny tak tez sprawiedliwy.

Et inclinauit ex hoc in hoc, verumtñ fex eius non est exinanita, bibēt oēs peccatores terræ.

Zmiessa srogość zmiłosierdzim/á wssákoż

ká frogość wogniu piekielnym nie vstánie.

¶ To iest nigdy sie niedokona.

A tám te frogość będą pić wssytcy grzesśniey tego świátá.

Ego autem annunciabo in sæculum, cantabo deo Iacob.

Ale ia będę opowiedał o tey frogości y o tym miłosierdziu.

¶ Ja czuły syn Bozy będę opowiadał) sam przez sie y Apostoły.

Y będę śpiewał ku czći y ku chwałe pánu bogu

Et omnia cornua peccatorum confringam & exaltabuntur cornua iusti.

Ná sądzie moim pokaże wssytki rogi grzesśnikow.

¶ Mowi to syn Bozy: ia pokażę na sądzie moim rogi/to iest moc pychę y śmiałość.

A támże chwała y moc spráwiedliwego człowieká będzie powyssona.

Psalm. 75. Pienie. 75.

W tym pieniu prorok prorokuie iáko pan Bog w człowieczeństwie miał być vznan w ziemi żydowskiey. A iáko sie miał czasu pokoiu národzić/ A iáko miał być wielką świętością tego świátá ktorey ludzie głupi á tákomi nie mieli przyiąć/ Też iáko tákomey nie pożytku nie bierą/ Jáko też áni pyssni/ Tákież o sądzie Bo-

ym

żym srogim/ A iako cichym sie dobrze stanie/ Tez vpomina aby człowiek slubi swoie panu Bogu pełnił.

NOtus in iudea deus in Israel, magnum nomen eius.

Swiádom iest pan bog wziemi żydowskiey w ziemi Izraelskiey wielkie iest imie iego.

¶ Jakoby rzekł pan bog wciele będzie vznan wziemi żydowskiey oto proroctwo.

Et factus est in pace locus eius, & habitatio eius in Syon,

Stało sie w pokoiu miestce iego/á obcowánie iego iest ná gorze Syon.

¶ To wssytko sie spełniło: bo sie czasu pokoiu narodził z tąd tez nauka iż miestce boze tełko tam iest gdzie pokoy bywa.

Ibi confregit potentias, arcum scutum gladium & bellum.

Támże pokáził mocárstwá/pokáził strzały tarcze miecze y walki.

¶ Tamze czusz w przysciu swoim na ten swiat pokaził strzałki. Abowiem barzo wielki pokoy był na swiecie gdy sie narodził.

Illuminans tu mirabiliter a montibus æternis, turbati sunt omnes insipientes corde.

Tyś iest miły pánie ktory oswiecasz wielmożney ten swiát niż gory wieczne.

¶ To iest nizli aniołowie częstokroc oswiecali y nauczali ludzie ale ty miły panie więcey oswiecisz bos ty iest

swiatlosc ku obiawieniu pogaństwa: iako mowił Simeō

Ale z tego oświecenia zásmucili sie są wssytcy ludzie głupiego sercá.

¶ Ktorzy niechcieli przyiąc tey swiatlosci.

Dormierunt somnum suum & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis.

Ale ci wssytcy vsneli snem swoim.

¶ To iest przeminął im ten zywot.

A wssytcy mężowie bogactw nic nienálezli w rękach swoich.

¶ To iest lakomi ktore ludzi bogactwo rządziło a nie oni rządzili swego bogactwa. Nienalezli nic. Czusz po smierci abowiem oni nie kladli w ręce vbogich: bociem ręce vbogich są skrzynią skarbow bozych.

Ab increpatione tua deus Iacob, dormitauerunt qui ascenderunt equos.

Miły pánie Boże Jákobow oto kxiążętá y mocarze ktorzy sie tobie przećiwiáli ná pyssnych koniech.

¶ To iest pychą wielką.

Ci wssytcy zádrzemáli sie dla káránia twego.

¶ To iest przyblizyli sie ku smierci: abowiem tu poczynaią spac a nawieki ich sen będzie trwał bo będą w wieczney smierci.

Tu terribilis es & quis resistet tibi, extunc ira tua.

Abowiem ty miły pánie iesteś bárzo srogi/ y kto sie tobie sprzećiwi/ ábo ćiem wiec od onego czásu gniew twoy sie vkaże.

¶ Od onego czasu: czusz od sądnego dnia.

De cœlo auditum fecisti iudicium, terra tremuit

muit & quieuit.

Ty miły pánie z stąpiwssy z niebá obiáwiß sąd twoy:

¶ To iest gdy z stąpiß z Anioły twemi obiawiß sie wssytkim złym y dobrym.

Dla tego więc sądu ziemiá zádrży y vćichnie.

¶ To iest ludzie na ziemi przestaną grzessyc więcey.

Cum exurgeret in iudicium deus, vt saluos faceret omnes mansuetos terræ.

To więc tedy będzie) kiedy powstánie pan Bog sędzić áby zbáwione vczynił wssytki ktorzy są ćissy ná ziemi.

¶ Cissy to iest pokornego serca.

Quoniã cogitatio hominis confitebitur tibi & reliquię cogitationis diẽ festũ agent tibi.

Stussno ie zbáwiß) ábowiem serce człowieká ćichego będzie ćiebie chwalić miły panie.

¶ Izes zbawił: izes odkupił.

A ostáteczne rozmyslánie będzie tobie dzień swięte swięćiło.

¶ Ostateczne rozmyslanie. Czuß wssytcy wierni ktorzy są ostathek wnętrznego rozmyslania wiary będą swiecic dzień tego poczęcia, Narodzenia: zmartwychwstania y inssy dni twoie.

Vouete & reddite domino deo vestro omnes qui in circuitu eius affertis munera.

Slubuyćie á wracayćie y pełńćie to cośćie slubili pánu bogu wássemu wy wssytcy ktorzy przed oblicznośćią iego dary ofiáruiećie.

¶ Dwoiakie są sluby: iedny pospolite wssytkim przektorych

ktorych zbawienie niemoze byc. Jako kiedy slubuiemy wiarę na krzcie: y odrzekamy sie wielkiey pychy dyabelskiey: nie pyssnic sie: nie zabiyac y inssych sie grzechow wiarowac: a ty sluby y powinnosci maią byc pelnione. A drugie sluby są osobne: Jako slubic czystotę: posty y insse: a ty rzeczy nie spowinnosci zbawienia są wsselkiemu: iedno tym ktorzy ten slub vczynili.

Terribili & ei qui aufert spiritum principum, terribili apud reges terræ.

Petńćie to cośćie slubili pánu bogu) boć to pan iest srogi ktory też kriążętá thego swiatá zábiya/ ten ći to pan iest ktory iest srogi v wssytkich krolow swieckich.

Psalm. 76. Pienie. 76.

W tym pieniu z persony wsselkiego człowieká ludu stárego zakonu prosi prorok o przyśćie ná swiát syná bożego/ mieniąc iż niemogł być poćiesson dla długiego czekánia/ Też iáko ráno wstawał ná modlitwy rozmyslaiąc táiemnice wćielenia bożego dufáiąc iż nie wiecznie miał nas zápámiętáć/ Y powiáda iáko pod figurą gdy pan bog wybáwił lud z Egiptu przez morze/ miał wybáwić z mocy dyabelskiey lud swoy.

VOce mea ad dominum clamaui, voce mea ad deum & intendit mihi.

¶ Mowi prorok, z persony oycow żądaiących przyśćia ná swiát

na swiat pana Jesusa odkupiciela.

Wielkimem głosem wołał do páná bogá głosem moim wołałem do páná bogá.

¶ wołałem czuiż w modlitwach do pana boga oto aby raczył przyść odkupić.

A on mie wysłuchał.

¶ Bo napełnił zá/dzą moię przez przyście swe.

In die tribulationis meæ eũ exquisiui manibus meis nocte cõtra eũ & nõ sum deceptus.

Czásu smutku mego ssukałem páná Bogá podnosząc ręce moie.

¶ Czasu smutku: Czuiż który smutek trwał od Adama aż do pana Jesusa: Podnosząc ręce: Czuiż na modlitwie.

Y w nocym rece kniemu podnosił á nie iestem w modlitwie mey omylon.

¶ Bo przyssedł na swiat iako obiecał przez proroki.

Renuit consolari anima mea, memor fui Dei & delectatus sum & exercitatus sum & defecit spiritus meus.

Ale dla długiego czekánia niemogłá sie pocieszyć dussá moiá iedno izem páná bogá pámiętał á wtymem sie kochał y wtymem sie obierał áż duch moy wemnie vstał.

¶ Dla długiego czekania: czuiż przyścia na swiat zbawiciela: Jedno izem pamiętał: czuiż bo tylko tego to moia była vciecha rozmyślać sobie na pana Boga. Aże duch moy vstał: czuiż iż sie dziwował barzo tey tajemnicy w cielenia bozego.

Anticipauerunt vigilias oculi mei, turbatus sum & non sum locutus.

Przedził

Vprzedziły czućiem ránym oczy moie.

¶ To iest ranom wstawał na to rozmyslanie.

Y zásmućiłem sie ázem zamilkł.

¶ Rozmyslaiąc wielkosc grzechu pirwego człowieka y tez niewdzięcznosc ludzką.

Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui.

Zámilczałem/á milcząc rozmyslałem látá stare.

¶ Czusz rozmyslaiąc z kąd przyszedł vpad rodzaiu ludzkiego bo z nieposłusseństwa.

A dni wieczne w sercu moim rozważałem.

¶ wieczne: to iest od początku swiata.

Et meditaus sum nocte in corde meo & exercitabar & scopebam spirit[illegible] meum.

Rozmyslałem wnocy w[illegible]
łem y bádałem y oczyscia[illegible]

¶ Rozmyslałem: Czusz [illegible]
Bozego.

Nunquid in æternum [illegible] deus, au[illegible] non apponet ut complacitior sit adhuc.

Mowiłem) zaß wiecznie pan Bog od siebie odrzuci.

¶ Czusz rodzay ludzki: iakoby rzekł nieodrzuci ale gi wyzwoli.

Izaß on nie vmyslił áby nam był łáskáwssy niżli do tych dob.

¶ Jakoby rzekł: będzie łaskawssy niz teraz iest.

Aut in finem misericordiam suam abscidet in generatione & generationem.

Izaß

Izaß on oddali koniecznie miłosierdzie swoie z iednego rodzáiu y do drugiego.

¶ Jakoby rzekł: Izaß przez wßytki rodzaie będzye trwał iego gniew.:

Aut obliuiscetur misereri deus, aut continebit in ira sua misericordias suas.

Y zaß zápamięta pan bog zmiłowáć sie nád námi/ y zaß on zátrzyma w gniewie miłosierdzie swoie.

¶ Jakoby rzekł nie zatrzyma: ale z nas przez syna swego wybawi z mocy diabelskiey y z tey miseriey ktora na nas przyszła z karania bozego dla grzechu Adamowe°.

Et dixi nunc cepi, hæc mutatio dexteræ excelsi.

Rzekł [illegible] w sercu/ otośći dopirom náczął rozumieć [illegible] zmienienie práwice nawyßego páná

¶ Juz sie tu prorok [illegible]: Jakoby rzekł: iakie to iest wielkie zmienienie w miłosierdzie bozym z oney srogosci iego ktorą vkazował nad człowiekiē więcey niz przez pięc tysiąc lat: aby to mogło byc rozumiano: mamy wiedziec: iz kosciol bozy ma trzy stadła: dwie na tym swiecie: a trzecie w niebie: pirwße stadło było iakoby ciemnosc a noc: a to trwało od początku swiata aze do przyscia pana Jesusa: wtore stadło iest swiatłosci a łaski: A to iest zakon nowy: zakon krzesciański: Trzecie stadło iest wieczney chwały: Oni ktorzy byli wpierwßym stadle otcowie swięci: iako patryarchowie y prorocy y sprawiedliwi: zą dali wtorego stadła: A my lepak ktorysmy w wtorym stadle zą damy trzeciego: więc prorok tu przezrzawßy stadło wtore iz miało przysc: mowi tu z radoscią. O miły panie takie to zmienienie: iz stadło ciemnosci a srogosci przemieniło sie w stadło swiatłosci: w sta

dło mi

dlo miłosierdzia: w stadło krzesciańskie: a to przemienie
nie sie stadła: stało sie przez prawicę bożą: to iest przez
syna bożego pana Jezusa: przez ktorego bog ociec wssyt
ko sprawia iako człowiek przez swą prawicę.

Memor fui operum domini, quia memor
ero ab initio mirabilium tuorum.

Dla tey zmiany záwżdym pámietał ná
vczynki Boże.

¶ Ktore znamionowały co sie miało dziac w nowym
zakonie.

Y będę wspominał ná dziwne vczynki two
ie miły pánie ktoreś odpoczątku czynił.

¶ Czusz iakos lud wybawił z Egiptu dziwno
zydowski.

Et meditabor in omnibus operibus tuis,
& in adinuentionibus tuis exercebor.

Y będę sobie rozmyslał o wssytkich vczyn
kach twoich miły pánie.

¶ w vczynkach czusz ktoreś vczynił oycom nassym.

A będę rozmyslał w táiemnicach twoich.

¶ Czusz co sie rozumie przez ony vczynki: iż wyli
cza co sie rozumye przez ony vczynki: a kthore to są
vczynki.

Deus in sancto via tua quis deus magnus
sicut deus noster tu es deus qui facis mirabilia.

Miły pánie Boże droga twoia iest przez
swiętego twego.

¶ Czusz syna twego Mesyassa pana Jesusa.

Y ktory iest bog wielki iako iest pan Bog
nász tyś iest bog ktory wielkie cuda czynisz.

¶ Cuda czynisz to iest iakos oną drogą z Egiptu
lud wywo-

lud wywodzyć wywiodles gi przez świętego angio a twego. Tak też to znamionowało iżes miał rodzay ludzki wywieść zniewoley dyabelskiey przez świętego syna twego pana Jesusa.

Notam feciſti in populis virtutem tuam, redemiſti in brachio tuo populum tuum, filios Iacob & Iozeph.

Obiáwiłeś mity pánie miedzy ludem moc twoie.

℣ Jakoś vkazał moc twoię w Egipcie: tak daleko więtſzą vkazałeś wſſytkiemu swiatu.

Odkupiłeś wrámieniu twoim lud twoy Syny Jákobowe y Jozefowe.

℣ wramieniu: to iest w mocy thwoiey gdyś gi wywiodł z Egiptu, to była figura wywiedzienia z piekła.

Viderunt te aquæ, deus viderunt te aquæ, & timuerunt, & turbati ſunt abyſſi.

Widziały cie wody mity panie/ widziały cie wody á zlękły ſie y zásmućiły ſie przepaści głębokie.

℣ Jako onego czasu gdy lud Izraelski przechodźił przez morze: tedy ſie morze rozſtąpiło: tak iże lud Egipski z zumiał ſie y zasmucił ſie bo tam w morzu poronęli. Tako też to znamionowało iż pan Bog miał cudo vczynić w wodzie krztu świętego: iż krzeſt wybawia z niewoley wieczney a ſtęgą ſie zasmuca dyabel.

Multitudo ſonitus aquarum, vocem dederunt nubes.

Jáko wielki był ſſum wody morſkiey á obłoki gromy wielkie wypuſſcáły z ſiebie.

℣ To była figura iż Apoſtołowie kazaniem ſwoim mieli po świecie zwięk czynić.

Etenim sagittæ tuæ transeunt, vox tonitrui tui in rota.

Wiele strzałek twoich mity pánie z powietrza wychodziło.

¶ Strzałek to iest piorunow: czuś gdy lud przez morze przechodził a ty strzałki znamionowały ostre kazanie apostolskie.

A ssumienie gromu twego iakoby kołá wozá.

Alluxerunt coruscationes tuæ, orbi terræ, commota est & contremuit terra.

Oświecito sie błyskánie twoie ná świecie poruszyła sie y wezdrżáła ziemiá.

¶ Błyskanie: czuś tego czasu: To znamionowało ś Ewangielia święta miała sie błyskać po świecie.

In mari via tua & semitæ tuæ in aquis multis, & vestigia tua non cognoscentur.

W morzu drogá twoia mity pánie á ścieżki twoie w wodách wielkich á ślády twoie nie będą vznane.

¶ Drogá twoia) czuś iáko tam były drogi twoie w morzu aby lud przeszedł suchemi nogami: a drogi było nie znać: tak też gdy przyidziesz ná ten świat mity panie Jesu będziesz w morzu: to iest w przesiadowaniu á lud zydowski nie vzna drogi twoiey.

Deduxisti sicut oues populum tuum, in manu Moysi & Aaron.

Przewiodłeś mity pánie iáko owieczki Lud twoy w ręku Moizessá y Aaroná.

¶ A to była figura ize przez moc pana Jesusa Lud miał być wybawion z potępienia.

Psalm

Psalm. 77. Pienie. 77

To pienie ma w sobie iáko pan Jesus miał czę sto kázáć w przypowieśćiach/ Jáko lud w stá rym zakonie był niestworny á zły/ Jáko wielkie cudá pan Bog czynił przed ich oczymá w Egipćie/ Jáko ie wywiodł z Egiptu mocną ręką y ná pusczy żywił/ á wssákoż oni niewdzięczni byli ale ssemráli/ Jáko im spuszczał mánne y ptactwo á oni przed sie Bogá gniewáli/ Też wylicza plagi ktore ná Egipt pan Bog przepuścił.

Attendite populе meus legem meã, inclínate aurem vestram in verba oris mei.

Ludu moy bácz pilno ná zakon moy ná kłońćie vchá wássego ku słowam vst moich.

¶ Ty słowa mowi pan Jesus albo prorok w duchu swiętym.

Aperiam in parabolis os meum, loquar propositiones ab initio.

Boć ia otworzę w przypowieśćiach vstá moie/ y bede mowił od początku przypowieśći y podobieństwá.

¶ wssytek stary zakon nic inssego nie iest iedno przypowieść a figura nowego.

Quanta audiuimus & cognouimus ea,

& patres noſtri narrauerunt nobis.

Jákoſmy wiele rzeczy ſłyſzáli y vználiſmy ie á oycowie naſſy ie nam powiádali.

¶ Co pan Bog czynił w ſtarym zakonie pod figurą nowego zakonu.

Non ſunt occultata a filijs eorum, in generatione altera.

Ani ich zátáili od ſynow ſwoich áż y w drugim rodzaiu.

Narrantes laudes domini & virtutes eius, & mirabilia eius quæ fecit.

Powiádáiąc chwały Boże y mocy iego y dziwy iego ktore czynił.

Et ſuſcitauit teſtimonium in Iacob, & legem poſuit in Iſrael,

Wzbudził ſwiádomie zakonu ſwego ludu Jákobowemu/á zakon ſwoy położył w Iſráel.

Quanta mandauit patribus noſtris notа facere ea filijs ſuis, vt cognoſcat generatio altera.

Jáko wielkie ſą rzeczy ktore pan Bog przykazał oycom náſſym.

¶ Czuſz to wſſytko ia w tym pieniu będę wyliczał.

Aby ie Sýnom ſwoim powiádali/áby to vznał y drugi rodzay.

Filij qui naſcentur & exurgent, & narrabunt filijs ſuis.

Dla tego y ſynowie ktorzy ſie vrodzą y powſtáną/y ci co będą powiádáć ſynom ſwym.

Vt ponant

Vt ponãt in deo ſpem ſuã & non obliuiſcãtur operum dei, & mandata eius exquirant.

A to dla tego) ábý pokładáli w pánie bodze nádzieię ſwoię/ ábý nie zápámiętali vczynkow iego/ ábý ſie o iego przykazániu bádali.

¶ Czuſz ktore dadzdy przyydzie na ſwiat.

Ne fiant ſicut patres eorum, generatio praua & exaſperans.

Aby nie byli iako oycowie ich/ rodzay zły/ ák gniewu Boga pobudzáiący.

Generatio quæ non direxit cor ſuum, & non eſt creditus cum deo ſpiritus eius.

Rodzay ktory ku wierzę ſerca ſwego niepodnioſł áni duch rodzáiu onego niebył w wiernoſći z mitym Bogiem.

¶ Y owſſem zawzdy byli vporni a niewierni panu Bogu.

Filij effrem intendentes & mitentes arcum, conuerſi ſunt in die belli.

Dla tey niewiernoſći) ſynowie Effrágim walczące á ſtrzáły ſwe wypuſſczáiące obrocity ſie wſtecz vciekły czáſu walki.

¶ Gdy walczyli na Filiſtyny: Czuſz przeto porażeni iż niewierzyli.

Non cuſtodierunt teſtamentum dei, & in lege eius noluerunt ambulare.

Abowiem nie ſtrzegli zakonu bożego/ á w zakonie iego niechćieli chodzić.

A a iij Et obliti

Et obliti sunt benefactorum eius, & mirabilium eius quæ ostendit eis.

A zápámietali dobrodzieystw iego ydziwow iego ktore im vkazał.

¶ w Egiptie y na pusszczy y gdzie mieszkali przez czterdziesci lat.

Coram patribus eorum fecit mirabilia in terra Aegipti in campo Thaneos.

Przed ich oyczy czynił cudá wielkie wziemi Egipskiey ná polu Táneos.

Interrupit mare & perduxit eos, & statuit aquas quasi in vtre.

Rozdzielił morze y przewiodł ie y przykazał wodam stánąć iákoby w iádrze.

¶ Rozdzielił: czusz gdy ie wywiodł: A to wywiedzie nie przez morze była figura iże pan bog miał wywiesc swe wybrane z Egiptu przez syna swego: to iest z piekła: przez morze to iest przez wodę krztu swiętego.

Et deduxit eos in nube diei, & tota nocte in luminatione ignis.

Wywiodł ie w obłoku wednie á przez cáłą noc wiodł ie w swieceniu ogniá.

¶ Bowyem ie we dnie zasszczycał od gorącosci słoneczney: a w nocy słup ognisty ie vprzedzał drogę im vkazuiąc. Ten obłok znamionował ducha swiętego bo krzest bywa z wody. A z ducha swiętego a thakiesz ogniem: bo duch swięty znamionuie sie przez obłok: bo ochładza y przez ogień bo zapala ku miłosci Bozey y bliźniego.

Interrupit petram in eremo, & adaquauit eos velut in abysso multa.

Rozerwał

Rozerwał opokę ná puſſczy y nápoił ie iáko zrzeki głębokiey.

¶ Gdy wody nie mieli na puſſczy: vderzył Moiżeſz laską w opokę a natychmiaſt woda wyſzła: To była figura iże bok oney opoki naſwiętſſey pana Jeſuſa miał być włócznią vderzon y miała wypływáiąc krew y woda na zbáwienie naſſe.

Et eduxit aquam de petra, & eduxit tanquam flumina aquas.

A wywiodł pan bog wodę zopoki/ wywiodł wody iáko rzeki.

Et apposuerunt adhuc peccare ei, in iram excitauerunt excelsum in inaquoso.

A wſſákoż oni zá to przydawáli grzechy ná grzechy náprzećiw iemu.

¶ A wſſakoż: czuſz po takim dobrodźieyſtwie.

Y pobudzili ku gniewu nawyſſego páná Bogá ná puſſczy.

Et tentauerunt deum in cordibus suis, vt peterent escam animabus suis.

A kuſili páná bogá w ſercach ſwoich iáko ii żądáli pokármu ku pożywieniu ſwemu.

¶ To ieſt: niemieli nadźieie w panie Bodze iżby ie opatrzył: a przeto mowili lepiey nam było zoſtać w Egipcie niżli głodem pomrzec na tey puſſczy.

Et male locuti sunt de deo, dixerunt, nũquid poterit deus parare mensam in deserto?

Mowili źle o pánie Bodze rzekąc: á iáko to może być by nam bog mogł dáć pożywienie ná puſſczy.

¶ Jakoby rzekł nie iest podobno bo nas barzo wiele.

Quoniam percussit petram & fluxerunt aquæ, & torrentes inundauerunt.

Dla tego iż vderzywszy Moizeß wopoke wypłynęły wody á obfitie sie wylały.

Nunquid & panem poterit dare, aut portare mensam populo suo.

A zaß też dla tego chleb tu nam dáć może álbo stół zgotowáć ludu swemu.

¶ Jakoby rzekli mogł nam wodę dać: ale żeby miał dać chleb y mięso to niepodobno iest.

Ideo audiuit dominus & distulit, & ignis accensus est in Iacob & ira ascendit in Israel.

A przeto vsłyszał to pan bog á wszakoß odłożył pomstę.

¶ Tak miłosierny iest że nie wnet sie pomścił.

Y zápalił sie gniew Boży naprzeciw ludu Jakob/á gniew boży wstąpił ná lud Izráelski

¶ Dla tego niedowiarstwa y ssemrania ich.

Quia non crediderunt in deo, nec speraverunt in salutari eius.

Iż nie wierzyli pánu bogu áni mieli nádzieie w iego wybáwieniu.

¶ Niewierzyli panu: cuß ktory im obiecał był w wieście do ziemie obiecaney: niemieli nadzieię: czuß aby ie mogł pozywić na puszczy.

Et mandauit nubibus desuper, & ianuas cœli aperuit.

A on wżdy przykazał obłokom z wierchu y otworzył im vliczki powietrzne.

Et pluit

Et pluit illis manna ad manducandum, & panem cœli dedit eis.

Spuſſczał im Mánne ku iedzeniu y dał im chleb niebieſki.

Panem angelorum manducauit homo, cibaria miſit eis in abundantiam.

Chlebá ángielſkiego pożywał człowiek á pokármy zeſłał im wobfitoſći.

¶ Tu manna znamionowała ciało boże: bo iako manna ſtarym oycom nie była dana aż kiedy przeſzli przez morze: tak też ta manna niebieska: to ieſt ciało Boże nie ma być dano iedno tym ktoryż ſie w wodzie okrzczą. A iako manna oyce ſtare do ziemie obiecaney w wiodła: Tak ciało boże wierny lud prowadzi do nieba.

Tranſtulit, Auſtrum de cœlo, & induxit in virtute ſua Affricam.

A nád to nioſł pan bog zwyſokoſći wiátr od połdnia, y przywiodł mocą ſwą wiátr od ziemie Affryki.

Et pluit ſuper eos ſicut puluerem carnes, & ſicut arenam maris volatilia pennata.

Zeſłał im iáko proch y mieſo á iako piaſek morſki poſłał im ptáſtwo.

¶ Już tu powiada iako ſie y mięſem opatrzył.

Et ceciderunt in medio caſtrorum eorum circa tabernacula eorum.

Y pádali ptacy miedzy ich namioty y około ich przybytkow.

Et manducauerunt & ſaturati ſunt nimis & deſiderium

desiderium eorum attulit eis, non sunt fraudati a desiderio suo.

Jedli y násycili sie bárzo y dał im pan bog czego żądáli.

¶ Mięsa: zwierzyny y ptastwa dosye.

A nie są omyleni w żądzach swoich.

¶ Bo im dal czego żądali.

Adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum, & ira dei ascendit super eos.

Ale oto iesscze ich pokarm był w vsćiech ich á iuż gniew boży z stąpił ná nie.

¶ Dla ich ssemrania z niedowiarstwa.

Et occidit pingues eorum, & electos Israel impediuit.

Pobił pan bog ich bogacze á ich wybrane mocarze przenágabał. To była figurá.

¶ Kto zle pozywa manny ciała bozego: zaginie. Przenagabal: czusz aby nikomu pomocni niebyli bo y sami tam na pusszczy pomarli.

In omnibus his peccauerunt adhuc, & nō crediderunt in mirabilibus eius.

A wssákoß w tych wssytkich rzeczach przed sie tym wiecey zgrzessyli/áni dowierzali iemu widząc cudá iego.

¶ Niedowierzali: czusz aby ich nie miał do ziemie obiecaney doprowadzic.

Et defecerunt in vanitate dies eorum, & anni eorum cum festinatione.

Dla tego vstáły w prożnośći ich dni á látá ich prętko vstáły.

Abowiem

¶ Abowiem tam na puſczy wſſytcy pomarli ktorzy z Egiptu wyſzli przez dwu Jozue y Kaleph.

Cum occideret eos querebant eum, & reuertebantur, & diluculo veniebant ad eum.

Wſſáko gdy ie pan bog zabijał ſſukáli iego.

¶ Niektorzy ſſukaiąc miloſierdzia.

Y náwracáli ſie á przeto bárzo ráno przychodzili do niego.

¶ Czuſz nawracali ſie do niego pokutuiąc.

Et rememorati ſunt quia deus adiutor eſt eorum, & deus excelſus redemptor eorum eſt,

Y wſpominálí ſię pan bog ieſt ich wſpomożycielem á bog nawyſſy ieſt ich odkupicielem.

Et dilexerunt eum in ore ſuo, & lingua ſua mentiti ſunt ei.

Rozmitowáli ſie iego ále telko vſty ſwemi.

¶ Telko ſłowy chwaląc pana boga ale nie ſercem.

A iáko iezykiem ták iáko mowili.

¶ Iż nie czynili tak iako mowili.

Cor autem eorum non erat rectum cũ eo nec fideles habiti ſunt in teſtamento eius.

Serce ich nie było dobre z mitym bogiem ány nalezieni wierni w przykazániu iego.

¶ Bo niepełnili tego co ſłubowali.

Ipſe autem eſt miſericors, & propitius fiet peccatis eorum, & non diſperdet eos.

A wſſáko on mitoſierny ieſt á bedzie lutoſciwy nád grzechy ich ány ich do ſſczętku rozproſſy.

Jáko

¶ Jako byli zasłużyli za to niedowiarstwo y ssemranie

Et abundauit vt auerteret iram suam, & nõ accendit omnem iram suam.

A ták iest obfite miłosierdzie iego iż odwrocił gniew swoy od nich/ani sie we wsstykiem gniewie swoim zápalił.

¶ Nie karał ich tak iako byli zasłużyli.

Et recordatus est quia caro sunt, spiritus vadens & non rediens.

Y wspomionął pan Bog iże ciáło sa.

¶ Czuł iże sa barzo krewcy z przyrodzenia.

Bo duch człowieczy iest idący/ale sie nie wrácaiący.

¶ Bo człowiek idzie z tego swiata: ale sie zasie nie wraca na ten swiat wedlug przyrodzenia: albo też tak: człowiek idący iest: ale sie niewracaiący: bo człowiek sam przez sie idzie y vpada w grzech: ale sie sam niewraca z grzechu: aż to muśi pan bog sprawić.

Quotiens exacerbauerunt eum in deserto, in iram concitauerunt eum in inaquoso.

Jáko często ku gniewu iego pobudzáli ná puszczy ku gniewu iego przywodzili ná onych suchościach.

¶ To iest na puszczy gdzie wody niebyło.

Et conuersi sunt & tentauerunt deum, & sanctum Israel exacerbauerunt.

Odwrocili sie y kusili bogiem/á swietego páná Izráelskiego ku mierzeniu przywodzili.

Non sunt recordati manus eius die qua redemit eos, de manu tribulantis.

Ani pá-

Ani pámiętáli ná mocną rękę iego.

¶ Ktorą ie wybawił z Egiptu.

Ani ná on dzień wktory ie wybáwił z ręki iego ktory ie záśmucił.

¶ Rozumie tu Faraona krola Egipskiego ktheory ie barzo vdrączał kiedy dziesięc plag na Egipt przepuścił.

Sicut posuit in Aegypto signa sua, & prodigia sua in campo Thaneos.

Nie pámiętáli iáko swe wielkie známiona w Egipćie potożył á cudá swe w kráinie Taneos

Et conuertit in sanguinem flumina eorum, & hymbres eorum ne biberent.

¶ Już wylicza plagi y znamiona.

Obroćił w krew rzeki ich y studnie ich áby niepili.

Misit in eos cynomiam & comedit eos, & ranam & disperdidit eos.

Puścił ná nie mssyce ktore ie kąsáli y żáby ktore ie rospądzały.

¶ Bo zab było pełno w ich domiech y komorach.

Et dedit erugini fructus eorum, & labores eorum locuste.

Owoce ich dał ná skażenie rdzy/á robotę ich/ zgrzyzły kobyłki.

¶ Rdzyrto iest czyrwium.

Et occidit in grandine vineas eorum, & muros eorum in pruina.

A pobił gradem winnice ich/ á murzy ich pokáźił srzonem.

Et tra-

Et tradidit grandini iumenta eorum, & possessiones eorum igni.

Pobit gradem ich bydto á ich imienie ogniem spalił.

Misit in eos iram indignationis suæ, indignationem & iram & tribulationem, immissiones per angelos malos.

Spuścił ná nie gniew mierzłości swey/ spuścił ná nie mierzłość/y gniew y smutek/to przepuścił przez ánioły swe złe.

¶ Na nie czuł ludzie w Egipcie.

Viam fecit semitæ iræ suæ, non pepercit a morte animabus eorum, & iumenta eorum in morte concluſit,

Vczynił droge ſſczeście gniewu swego/áni przepuścił od śmierći ich żywotu y bydło ich śmierći y poráził.

¶ Bo wſſytki pobił tak ie ſame iako y bydło.

Et percuſſit omne primogenitum in terra Aegypti, primitias omnis laboris eorum in tabernaculis Cham.

A pobił wſſelky pirworodnoſć w ziemi Egipſkiey.

¶ Tak ludu iako y bydła.

Pobił wſſytki pirwiaſnki wſſelkiey roboty ich w przybytku Cham.

¶ To nalepſſe ich roboty: iako zyta: winnice pokaził w przybytku Cham: to ieſt Egipczykow: ktorzy pośli z pokolenia Cham.

Et abſtulit

Et abstulit sicut oues populum suum, & perduxit eos tanquam gregem in deserto.

A wybawił z Egiptu lud swoy iako owieczki.

¶ Lud swoy: czuś Israelski.

Y pędził ie iako trzodę ná puszczy.

¶ Czuś strzegąc ich pilno.

Et deduxit eos in spe & non timuerunt, & inimicos eorum operuit mare.

A wyprowádził ie w wielkiey nádziei ták iż sie nie bali: á ich nieprzyiaćiele przykryło morze.

¶ Nieprzyiaćiele Czuś Egipczyki z krolem. Bo potonęli gdy chcieli ścigać lud zydowski: a była to figura iże moc dyabelska miała być pogrążona.

Et induxit eos in montem sanctificationis suæ, montem quem acquisiuit dextera eius.

A przywiodł ie ná gorę poświęcenia swego ná gorę ktorey nábyła práwicá iego.

¶ Na gorę Syon gdźie potym kościoł zbudował Salomon gdźie potym pan Jesus kazał y nauczał.

Et eiecit a facie eorum gentes, & sorte diuisit eis terram in funiculo distributionis.

Y wyrzućił od ich oblicznośći pogáństwo.

¶ Lud Chananeyski y insse pogany ktorzy tam mieszkali w ziemi obiecaney.

Y rozdzielił im losem one ziemie według miáry rozdziáłu.

¶ Ziemię czuś ktorą im sam zrządził.

Et habitare fecit in tabernaculis eorum, tribus Israel.

Y vczinił to iż w przybytkach onego pogáń-

stwá

ſtwá mießkáło pokolenie Jzráelſkie.

Et tẽtauerunt & exacerbauerũt deũ excelſum,& teſtimonia eius non cuſtodierunt,

A wſſákoż oni kuſili pánem bogiem y porußyli ku gniewu pana nawyſſego á przykazánia iego nie ſtrzegli.

¶ Oni czuſz on żydowski lud niewdzięczny tego kuſili rozpaczaiąc w mocy iego w ziemi obiecaney.

Et auerterunt ſe & non ſeruauerunt pactum, quemadmodum patres eorum conuerſi ſunt in arcum prauum.

Odwrocili ſie y niepełnili ſłubu ſwoiego.

¶ Ku pełnieniu przykazania iego.

Jáko oycowie ich przemienili ſie wzte tęczyſtoi

¶ Jako łęczysko y kuſſe pirwey tęgie bywa potym ſłabe:tak też oni oſłabili ſie w przykazaniu Bożym.

In iram concitauerunt eum in collibus ſuis,& in ſculptilibus ſuis ad emulationem eum prouocauerunt.

A pobudzili iego ku gniewu /w pagorkách. ſwych.

¶ Ofiaruiąc bałwanum na pagorkach.

Y w bałwániech ſwych ku pomſćie iego porußyli.

Audiuit deus & ſpreuit,& ad nihilum redegit valde Iſrael.

Vſłyſſał to pan bog á dla tego imi wzgárdził: á bárzo wniwecz przywiodł lud Jzráelſki.

Et repulit tabernaculũ Sylo,tabernaculũ ſuum vbi

um vbi habitauit cum hominibus.

A odrzucił przybytek miáſtá Sylo/przybytek on ſwoy gdzie mießkał miedzy ludem.

¶ To ieſt ktorzy mieli archę w mieſcie Sylo: abowiem gdy byla wźięta od poganow archa boza ktora byla w mieſcie Silo: tedy miaſto Silo bylo okazono.

Et tradidit in captiuitatem virtutem eorũ & pulchritudinem in manus inimici.

A dał pan bog wniewolę moc ich á ich ſlicznoſć wydał w rece nieprzyiacielſkie.

Et concluſit in gladio populũ ſuum, & hæreditatem ſuam ſpreuit.

Y wydał ná miecz lud ſwoy y wzgárdził dziedzictwem ſwym.

¶ Na miecz: czuſz pogańſki: Philiſtinom. Dziedzictwem: czuſz ludem iſraelſkim: dla ich bałwochwalſtwa

Iuuenes eorum comedit ignis, & virgines eorum non ſunt lamentate.

Młodzieńſtwo ich pożárł ogień.

¶ Gdy ie palili Philiſtinowie.

A dziewic ich nikt nieptákał.

Sacerdotes eorum in gladio ceciderũt, & vidue eorum non plorabantur.

A ich káptani od miecza vpádli á wdow ich nie było ktoby ptákał.

¶ Bo niebylo ktoby plakał gdyż kazdy myſlił iakoby vbiezał.

Et excitatus eſt tanqꝫ dormiens dominus, tanqꝫ potens crapulatus a vino.

Po tych ćieſkoſciach obudźił pan bog/Jáko

ſpiący Jáko mocarz winem vpiły.

¶ Jako ſpiący iż dopuſcił lud ſwoy vdręczac.

Et percuſſit inimicos ſuos in poſteriora, obprobrium ſempiternum dedit illis.

A záráźił nieprzyiaćiele ſwe ná zad/ y przepuſćił ná nie ſromotę wieczną.

¶ Zarazil: czuſz Philiſtyny: bo na vdziech bolączki maiąc: gnili.

Et repulit tabernaculum Ioſeph, & tribum Effraim non elegit.

Rozrzućił przybytek Joſephow á pokolenia Effráim nie wybrał.

¶ Joſephow to ieſt pokolenie Joſephowe aby z niego krol nie był.

Sed elegit tribum Iuda, montem Syon quem dilexit.

Ale wybrał pokolenie Judá y gorę ſyon ktorey ſie rozmiłował.

¶ Pokolenie Juda: czuſz z ktorego krolowie mieli poic: To mowi dla pana Jeſuſa ktory miał być z pokolenia Juda: a miał na gorze Syon wielkie rzeczy czynic.

Et ædificauit ſicut vnicorniũ ſanctificium ſuum, in terra quam fundauit in ſæcula.

A chćiał áby iemu ku chwale koſćioł zbudowáno iáko iednorożec/ w tey ziemi ktorą zbudował ná wieki.

¶ Abowiem iako Jednorożec niedopuſſcza żadnego zwierzęcia do ſwey iamy: tak bog był zakazał aby iemu w koſciele ſalomonowym nieſłużył żaden cudzoziemiec

Et elegit Dauid ſeruum ſuum, & ſuſtulit eum de

eũ de gregibus ouiũ de post fetantes accepit eũ
y wybrał Dawidá sługę swego/á wyiął iego
z trzody owiec y wziął go od owiec płodnych.
¶ Bo był pasterzem owiec.

Pascere Iacob seruum, & Israel hæreditatem suam.

Aby pasł pokolenie Jakobowe sługę iego y
Izráelski lud dziedzictwo iego.
¶ Aby pasł czuły będąc krolem.

Et pauit eos in innocentia cordis sui, & in intellectibus manuum suarum deduxit eos.

Y wychował ie w niewinności serca swego
y prządził ie w rostropności rąk swoich.

Psalm. 78, Pienie, 78

W tym pieniu prorok opłákawa niewolstwo powiádáiąc/iako ie nieprzyiaciele zburzyli y iáko krześciáni mieli być prześladowani od pogánow. Też sie modli o wspomożenie áby pan bog nieraczył pámiętáć ná grzechy dla ktorych ná nas przepuścza pogány. Też prorokuie iż pomści pan bog krzywdy świętych swoich.

Deus venerunt gentes in hęreditatem tuam polluerunt templum sanctum tuũ. posuerunt Ierusalem in pomorum custodiam.

¶ Prorok mowi z persony zebrania wiernego ludu.

Miły pánie boże otoć pogáni przyszli do dziedzictwá twego/oto zmázáli kościoł twoy swięty á vczyniły Jeruzálem iáko iáte w ktorey owoce kłádą.

¶ Pogani przyszli: iako Nabuchodonosor: Antyoch Pompeius y inszy.

Posuerunt morticinia seruorum tuorum escam volatilibus cœli, carnes sanctorum tuorum bestijs terræ.

Otoć rozrzucáli ćiáłá sług twoich á pokarm ptastwá powietrznego ćiáłá swiethych twoich rozrzucáli zwierzętom ziemskim.

Effunderunt sanguinē ipsorum tanq̄ aquā in circuitu Ierusalē, & non erat qui sepeliret.

Wylali krew ich iáko wodę około Jerusálem á niebył kto by był pogrzebł.

¶ Dla wielkości pobitych ludzi.

Facti sumus obprobrium vicinis nostris, subsannatio & illusio his qui in circuitu nostro sunt.

Stálismy sie ná posmiech sąsiádom nászym ná násmiewánie y ná naygrawánie tym ktorzy około nas są.

¶ To wszytko tez sie rozumie o krzesciaństwie kthore pogani morduią.

Vsq̄quo domine irasceris in finem, accendetur velut ignis zelus tuus.

Ach miły panie dokądże sie gniewáć będziesz/y

dzieß/y zaż wiecznie/pokiż gniew twoy będzie iá ko ogień pałał.

¶ Jakoby rzekł: niegniewaj sie wiecznie na twoy lud

Effunde iram tuā in gentes quæ te non nouerunt, & in regna quæ nomen tuum non inuocauerunt.

Wyley miły pánie gniew twoy ná pogáństwo ktore ćie nie zna/y ná krolestwá ktore imienia twego nie vználi.

¶ Czusz: iako oni nas vciskaią: tak tez twą mocą nie chay będą scisnieni.

Quia comederunt Iacob, & locum eius desolauerunt.

Boć oto pożárli dom Jákobow/á miestce iego spustossyli.

¶ Dom Jakobow: to iest lud wierny.

Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum cito anticipent nos misericordię tuę, quia pauperes facti sumus nimis.

Niepámietay złośći nássych stárych miły pánie/co rychley wysłuchay nas.

¶ Bysmy od wielkiey troski niebyli pogrążeni przez nie eirpliwość abo rospacz.

Niechay nas vprzedzi miłosierdzie twoie bosmy sie stali bárzo vbodzy.

Adiuua nos deus salutaris noster, & propter gloriā nominis tui dñe libera nos, & propitius esto peccatis nostris propter nomē tuū.

Ráczy wspomoc nas miły pánie zbáwićie-

lu náß á dla chwały imienia twego wybaw nas mity pánie/á bądź táſkáwy nad grzechy náſſemi dla imienia twego.

¶ A to nie dla naſſych zaſług ale dla imienia twego Jeſus.

Ne forte dicant in gentibus, vbi eſt deus eorum, vt innoteſcat in nationibus coram oculis noſtris.

By ſnadz nierzekli miedzy pogány otoż y gdzie ieſt ich Bog.

¶ Czuſz czemu ich niebroni teraz.

Day áby pomſtá twoiá mity pánie bytá iáwna miedzy rodzáymi ludzkimi przed oczyma náſſema.

Vltio ſanguinis ſeruorum tuorum qui effuſſus eſt, introeat in conſpectu tuo, gemitus compeditorum.

Pomſtá ſług twoich krwie ktora rozlaná niechay będzie mity pánie/á niechay wnidzie przed oblicznoſć twą płácz tych ktorzy ſpętáni.

¶ Czuſz od pogáñſtwa.

Secundum magnitudinem brachij tui, poſſide filios mortificatorum.

Według wielkoſći mocy twoicy ráczy ſobie mity pánie ſpoſobić ſyny ludu pobitego.

¶ Nieodrzucay od ſiebie ſynow onych ludzi ktorzy dla ciebie pobici.

Et redde vicinis noſtris ſeptuplum in ſinu eorũ, improperium ipſorum quod exprobrauerunt

uerunt tibi domine.

Odday sąsiádom nássym siedmioráko wgich łonie.

¶ Siedmioráko: to iest zupełnie: Sąsiadom: czusz poganom: wgich łonie: to iest na tym swiecie aby sie nawrocili.

Odday im to bluznienie ktorym tobie láiáli miły pánie.

Nos autem populus tuus & oues pascuæ tuę confitebimur tibi in sęculum.

Ale my lud twoy y owieczki pástwiska twego będziemy ćiebie chwalić náwieki.

In generatione & generationem annunciabimus laudem tuam.

Ziednego rodzáiu w drugi będziemy chwałę twoię obiáwiáć.

Psalm. 79. Pienie. 79.

W tym pieniu żąda prorok przyśćia ná swiát páná Jesusowego áby vkazał oblicze swe. Powiáda też iáko pan bog rozsserzył winnicę ludu swego krześćiáńskiego. A iáko tę winnicę pogáni depcą. Też prosi áby raczył pan Bog bronić tey winnice. A nawiecey prosi áby iuż ná swiát raczył przyść y vkázáć oblicze swe ná swiećie.

QVi regis Israel intende, qui deducis velut ouem Ioseph.

Ty mity pánie ktory rządziß lud Jſráelſki ráczy pilnoſći wźiąć ty ktory dom Jozefow wiedzieß iáko owieczke.

¶ Lud Jſraelski: to ieſt twoy lud zydowski wierny: iako byl Jacob patryarcha: takieſz to rozumye o ludu krzeſciáńskim ktorego figura byla lud zydowski.

Qui ſedes ſuper cherubin manifeſtare, coram Effraim Beniamin & Manaſſe.

Ty mity pánie) ktory ſiedziß nád Cherubin ráczy ſie obiáwić.

¶ Siedziſz nad Cherubin) to ieſt w tayemnoſci maieſtatu twego. Racz ſie obiawic) czuſz wciele.

Przed pokolenim Effráim Beniámin y Mánáſſe.

¶ Z ktorego pokolenia zwolenniki weźmieſz:

Excita potentiam tuam & veni, vt ſaluos facias nos.

Ráczy wźbudźić moc twoie mity pánie á przydź iuß áby nas raczył zbáwić.

¶ Moc twoię) czuſz ſyna twego aby ſie iuſz raczył ſtać czlowiekiem.

Deus conuerte nos, & oſtende faciem tuam & ſalui erimus.

Pánie boże ráczy nas náwroćić á vkáży oblicze twe tedy bedziem zbáwieni.

¶ Oto iako nabożnie prorocy zá dali przyſcia ſyna bożego: aby iego ſwięte oblicze widzieli. A wſſakoż gdy przyſſedł

przyssedł: zydowie wiego oblicze bili: na nie plwali: y zawięzowali chustą biyąc a mowiąc prorokuy ktho cie vderzył.

Domine deus virtutum, quousq; irasceris super orationem serui tui.

Miły pánie boże/ boże sił niebieskich/ y dokądże sie będziesz gniewał ná modlitwę sługi twego.

¶ Czemu tak długo niezesiesz krystusa twego.

Cibabis nos pane lachrimarum, & potum dabis nobis in lachrimis in mensura.

Dokądże będziesz nas karmił chlebem złez/ y pokiż nam dasz picie w płáczu według záslugi nássey.

¶ Y czemu tak długo nieposiesz syna twego kthorego płacząc ządamy.

Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris & inimici nostri subsannauerunt nos.

Położyłes nas sąsiádom nássym ná przeciwiánie.

¶ Sąsiadom) Czusz poganom ktorzy sie nam wtym sprzeciwiaią mieniąc izby nam Krystus niemiał zesiac zbawiciela.

A nássy nieprzyiaciele náśmiewáią sie znas.

¶ To rozumiei zydy.

Deus virtutum conuerte nos, & ostende faciem tuam & salui erimus.

Pánie boże wssytkich sił niebieskich ráczy nas nawroćić á vkaży oblicze twoie tedy będziem zbáwieni.

¶ Powtarza modlitwę prossąc przyscia syna bozego:

Vineam de egipto transtulisti, eiecisti gentes & plantasti eam.

Otoß iuż winnice z Egiptu przeniosses mi ty pánie.

¶ Z Egiptu: to iest lud zydowski wybawiles: a lud tez krzesciański z mocy dyabla.

A wyrzuciles pogáństwo/á támże ná tym miestcu wsszczepiles ią.

¶ Pogáństwo) to iest Cananeyczyki z ziemie obiecaney wyrzuciles.

Dux itineris fuisti in conspectu eius & plãtasti radices eius & impleuit terram.

Tyś sam był wodzem drogi przed oblicznoscią iego.

¶ Tys: sam ten lud wywyiodł z Egiptu krzesciany z piekielney odchlaniey.

Y wsszczepiles korzenie iego y nápełniles ziemie

¶ Czusz obiecaną oycom nassym.

Operuit montes vmbra eius, & arbusta eius cedros dei.

Cień ludu tego przykryłá gory.

¶ Cień ludzi: czusz tey winnice.

A rozmnożenie iego przykryło Cedry boże.

¶ Czusz proroki swięte: to iest obrona tego ludu zydowskiego położona iest w wielkich kxiążętach y krolech

Extendit palmites suos vsq; ad mare, & vsq; ad flumen propagines eius.

Nozsserzyłá tá winnicá látorosli swe áż do morzá) á iey gáłąski áż do rzeki.

¶ Mysmy krzesciani macice ktorzysmy zoney winnice

ce ludu

ce ludu zydowskiego zakwitnęli azesmy do morza do-
krztu dosiągnęli.

Vt quid destruxiisti maceriem eius, & vindemiant eam omnes qui pretergrediũtur viã.

Y czemużeś miły pánie skáził płot iey á depcą y káżą ią wssytcy ktorzy idą drogą. (nę pogani.

Tey winnice ludu krzesciańskie⁹ każą płot: to iest obro

Exterminauit eam aper de siluis & singularis ferus depastus est eam.

Oto ią wzburzył wieprz okrutny dziki z lásá á zwierz wielkiey okrutnośći spásł te winnice.

¶ wieprz) to iest Machomet ktory y swemi nasiadowcy rzeczon wieprz lesny. Abowiem Arabowie: Tatarowie: Turkowie ktorzy nasiaduią sekty Machomethowey poszli z grubych ludzi z pasterzow y z ludu ktorzy sie wlesiech chowali: otoz teraz ten lud burzy: przez zwierz lepak rozumiey Antykrysta.

Deus virtutum conuertere, respice de cœlo & vide, & visita vineam istam.

Pánie boże sił y zastępow niebieskich ráczy sie od gniewu odwroćić.

¶ Czusz: boc co cirpimy: to grzechy nasse zasłuzyły.

Wezrzi z niebá á obezrzy á náwiedz te winnice.

¶ Czusz to krzesciańſtwo: boc go wiele odstąpiło od wiary zdradzone przez Saraceny y Antykrysta.

Et perfice eam quam plantauit dextera tua & super filium hominis quẽ confirmasti tibi.

Ráczy ią potwierdzić ktorą sszczepitá práwitá twoiá ná synie ktoregoś sobie potwierdził.

¶ Na synie, czusz na panie Iesusie.

Incensa igni & suffossa, ab increpatione vultus tui

tus tui peribunt.

Otoc miły pánie spaloná ogniem y skopaná.

¶ Czusz od tych zwierząt okrutnych.

A wssákoż od karánia oblicza twego zginą ktorzy ią skázili.

Fiat manus tua super virum dexteræ tuæ & super filium hominis quẽ confirmasti tibi.

Stań sie reká twoiá nád mężem práwice twey/ y nád synem człowieczym ktoregoś sobie potwierdził.

¶ Nad synem człowieczym to iest nad panem Jezusẽ.

Et non discedimus a te, viuificabis nos & nomen tuum inuocabimus.

A wssákoż my nieodstąpimy od ćiebie miły pánie ty nas ożywiß á my imienia twego będziemy wzywáć ná pomoc.

Domine deus virtutum conuerte nos, & ostende faciem tuam, & salui erimus.

Miły pánie boże sił niebieskich ráczy nas ku sobie náwroćić á vkaż oblicze twe tedy będziemy zbáwieni.

¶ Juz to trzeci raz powtarza.

Psalm. 80. Pienie. 80.

W tym pieniu prorok vpomina lud ku chwaleniu páná Bogá/ Też iáko pan Bog wybáwił lud z niewoley ćießkiey z Egiptu/ Też iż lud żydowski áczkolwie tákie dobroći wziął od páná

Bogá

Bogá á wssákoż nie miał być posłussen páná Jezusá á dla tego ie opuścił áczkolwie im przed tym mánnę spusszczał.

OXultate Deo adiutori nostro, iubilate deo Iacob.

Zrádośćią chwalćie páná bogá wspomożyćielá nássego spiewayćie pánu Bogu Jakob.

¶ Spiewaycie: Czusz wy wstarym zakonie.

Sumite psalmum & date tympanum, psalterium iocundum cum cythara.

Grayćie ná psálmie biyćie wbębny bądz psálterz wesoły y z lutnią.

¶ Graycie na psał) Czusz na znamię męki przyszley. Psalterz wesoly: to iest zradosciąc dziesiecioro przykazanie Boze pełńcie: iako Psalterz ma dziesięc strun

Buccinate in neomenia tuba, in insigni die solennitatis vestræ.

Trąbćie w trąbę ná nowym kxiężycu.

¶ Na pamiątkę ofiary Abramowey ktora znamionowała pana Jezusa.

W dzień známienity Swiętá vroczystiego wássego.

¶ To bylo wezniwa.

Quia pręceptum in Israel est, & iuditium deo Iacob.

Boć iest to swięto przykazáne w żydostwie/ á sąd od bogá Jakob.

Bo bog

¶ Bo bog pod pogrozenim sądu srogiego przykazał takie swięto swięcic.

Testimonium in Ioseph posuit illud, cum exiret de terra Aegipti, Linguam quam non nouerat audiuit.

A przykazánie dał ludu Zydowskiemu ná swiádectwo swego dobrodzieystwá.

¶ Przykazanie dał aby rozmaite swięta swięcili.

Tenże lud gdy wyssedł z ziemie Egiptskiey słyssał iezyk ktorego nigdy nieznał.

¶ Czusz na pusszczy vsłyssał boze przykazanie dziesię.

Diuertit ab oneribus dorsum eius, manus eius in cophino seruierunt.

Wybáwił pan Bog grzbiet iego od wielkich brzemion.

Gdy ten lud z Egiptu wybawił z wielkiey cięszkosci.

Gdzie iego rece miedzy kośćiami były obćiążone

In tribulatione inuocasti me, & liberaui te exaudiui te in abscondito tempestatis, probaui te apud aquam contradictionis.

Juz tu pan Bog mowi.

W smutku twym wzywałes mie ná pomoc.

¶ Gdys był w Egipcie.

Y wybáwiłem ćie wysłuchałem ćie gdys był w táiemney náwálnosći.

¶ Gdys przez morze przessedł: to wssytko były figury iako pan bog miał wybawic nas z mocy dyabelskiey a miał nas doswiaczyc v wody krztu swiętego.

Y doswiadczałem ćie v wody sprzećiwiánia.

¶ Gdys na pusszczy wątpił rzekąc: izasz moze pan bog nam dac wodę na pusszczy.

Audi

Audi populus meus & contestabor te, Israel si audieris me, non erit in te deus recens neq; adorabis deum alienum.

Słuchay ludu moy á ia tobie prawdę obiáwię/ o ludu Israelski iestli mie słucháć będzieß nie będzie w tobie bog nowy/ áni daß modły bogu cudzemu ále mnie thelko ktorym iest Bog twoi własny.

Ego enim sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra Aegipti, dilata os tuum implebo illud.

Bom ia iest pan bog twoy ktorym cię wywiodł z ziemie Egipskiey.

¶ Bog twoy: czuß ktorym przyssedł w ciele do ciebie

A przeto otworz ssyroko vstá twoie/ á ia ie nápełnię.

¶ Gdy tobie dam zakon Ewangieliey.

Et non audiuit populus meus vocem meam & Israel non intendit mihi.

A wssakoż lud moy nie słuchał głosu mego/ áni mie chciał słucháć.

¶ Oto proroctwo iż lud zydowski nie miał być posłussen pana Jesusa.

Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinuentionibus suis.

A przetom ie też opuścił według żądz sercá ich á przeto poydą w wymysłach swoich.

Odiąłem im łaskę moię: a tak ypadli we wssytko złe.

Si popu-

Si populus meus audisset me, Israel, si in vijs meis ambulasset.

By mie byt słuchał lud moy.

¶ Gdym im kazał Ewangieliąc.

By byt lud żydowski chodził w drogách moich.

¶ To iest wmoim przykazaniu.

Pro nihilo forsitan inimicos eorum, humiliassem, & super tribulantes eos misissem manum meam.

A snadz bych byt áż w niwecz ich nieprzyiaciele vkorzyt.

¶ Czusz rzymiany ktorzy ie potym zburzyli.

A spuścił bych byt reke moie ná ty ktorzy ie zásmucáli.

Inimici domini mentiti sunt ei, & erit tempus eorum in sæcula.

Ale nieprzyiaciele boży kłámáli są iemu/á przeto czás ich potepienia bedzie ná wieki.

¶ Nieprzyiaciele czusz zydowie klamali) bo nietrzymali obietnice y przysięgi ktorą vczynili Moyzessowi iż mieli przyiąc Mesiassa krystusa.

Et cibauit illos ex adipe frumenti, & de petra melle saturauit eos.

Oto ie pan Bog nákarmił tłustośćią chlebá á z opoki miodu násyćił ie.

¶ Gdy im pusszczał mannę ktora znamionowała ciało iego pod osobą chleba.

Psalm. 81. Pienie. 81.

W tym

W tym pieniu prorok prorokuie iż pan Jesus miał stánąć przed niespráwiedliwymi sędziami Też vpomina przełożone áby spráwiedliwie sądzili/ Też iż żydowie mieli záśnąć y zginąć/ Też iż pan Bog miał zstąpić z niebá áby smy sie my stáli z synmi bożemi Ale lud żydowski będzie potępion.

DEus stetit in Synagoga deorum, in medio autem deos dijudicat.

Pan bog stánął w zebrániu sądzących ále on w posrzodku ich sam sądzon będzie.

¶ Pan Jesus sprawiedliwy sędzia: ten stanął: czusz miedzy licemiernikami biskupy gdy był ięt.

Vsq; quo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorum sumitis.

Dokądże będziećie sędzić sądy złośćiwe.

¶ Boscie wiele niewinnych osądzili niesprawiedliwie

A personámi złosnikow brákuiećie.

Iudicate ægeno & pupillo, humilem & pauperem iustificate.

Sądźćie spráwiedliwie rzecz vbogiego y sirocy nędznego y vbogiego vspráwiedliwiayćie.

¶ Sąd czworako bywa przewracan: Boiaznią: miłością: nienawiścią: a łakomstwem.

Eripite pauperem, & ægenum de manu peccatoris liberate.

Wyrwyćie vbogiego/ á niedostátecznego z rąk niespráwiedliwego człowieká wybáwiayćie

¶ Bo kto sie niezastawia gdy moze niesprawiedliwo sci: taki tez przyzwala: przeto tez iest winien.

Nescierunt neq; intellexerunt, in tenebris ambulant, mouebũtur omnia fundamenta terræ.

Niechćieli wiedzieć ani zrozumieć/ w ćiemnośćiach chodzą/ á przeto ich wssytki fundámenti będą skázone.

¶ Oto proroctwo iz lud zydowski miał zasnąć: á przeto skazon.

Ego dixi, dij estis, & filij excelsi omnes.

Ja pan Bog rzekłem iżeśćie wy bogowie/ á wssytcyśćie synowie nawyssego páná.

¶ To iest: tom vdziałał abych z nieba na swiat zstąpił abyscie wy byli synmi Bozymi.

Vos autem sicut homines moriemini, & sicut vnus de principibus cadetis.

A wy iáko ludzie zemrzećie á spádniećie iáko ieden z kxiążąt.

¶ wy zydowie izescie mie przyiąc niechcieli przetho vmrzecie na ciele y na dussy wiecznym potępienim: a spadniecie iako ieden z kxiążąt: czusz: zangiolow ktorzy są iest Lucyperowie.

Surge deus iudica terram, quoniam tu hæreditaris in omnibus gentibus.

Powstań miły pánie boże á osądz ziemie.

¶ To iest zydy ktorzy niebem wzgardzili.

Bowiem ty będzieß dziedziczył we wssytkim pogáństwie.

¶ To iest przyimiesz pogany ku wierze krzesciańskiey

Psalm, 82, Pienie, 82

Wtym

W tym pieniu prorok vskarża sie ná lud pogáński ktory miał przesládowáć lud Boży y wstárym y w nowym zakonie. Też prorokuie y żąda áby sie nád nimi pan bog pomścił áby ie stráćił/ áby ie zesromoćił áby sie kiedy vználi.

DEus quis similis erit tibi, ne taceas neq; compescaris deus.

Pánie boże y kto tobie będzie rowien/ nie ráczy milczeć áni sie vspokoy miły pánie boże.

Quoniam ecce inimici tui sonuerunt, & qui oderunt te extulerunt caput.

Boć oto nieprzyaćiele twoi pobudzili sie walką.

¶ Nieprzyiaciele: czusz Saracenowie: Turkowie: Tatarowie, ꝛc.

A ći ktorzy tobą wzgárdzili podniesli głowę

¶ To iest pychę naprzeciwko nam.

Super populum tuum malignauerũt cõsilium, & cogitauerunt aduersus sanctos tuos.

Oto iakoć náprzećiw ludu twemu złośćiwą rádę wzieli y myslili náprzećiwko swiętym twoim.

¶ Naprzod naprzeciw onym: ktorzy byli wstarym zakonie: a potym naprzeciwko krzescianom.

Dixerunt venite, & disperdamus eos de gente, & non memoretur nomen Israel vltra.

Mowili podźćie rosprossymy ie z ludu.

¶ Rozprossymy: czusz wykorzenimy.

A niechay nie bedzie dáley pámiątki ludu Jzráelskiego.

¶ To iest: ludu Boga znaiącego.

Quoniam cogitauerunt vnanimiter simul aduersum te, testamentum disposuerunt, tabernacula Idumeorum & Ismahelite.

Oto znaß miły pánie iżći oni myslili spotem iednostáynie náprzećiwko tobie sie spikneli porussyli zebránie Jdumeow y Jzmáelitow.

Moab & Aggareni Gebal & Ammon & Amalech, aligenienæ cum habitantibus Tyrum.

Moáb y Agárenowie Gebálitowie y Amon y Amálech/y cudzoziemcy z mießkáiącemi w Tyrze.

¶ wypisuie lud pogański kthory teraz na krzesciany walczy: w Tyrze: czusz w tym miescic pomorskim.

Etenim Assur venit cum illis, facti sunt in adiutorium filijs Loth.

Boć Assur przyssedł snimi y z stał sie ná pomoc synom Lotowym,

¶ Assur lud tak wezwany. Synom Lotowym: to iest Moabitom y inssym przerzeczonym ktorzy poszli od Lota.

Fac illis sicut Madian & Sysare, sicut Iabyn in torrente Cyson.

Pomśći sie nád nimi miły pánie iákoś sie

pomśćił

pomścił náb Mádyan y Zyzáre.
¶ Ktory od Gedeona porazon: Zyzarę: xiążę pogańskie zwalczyło Delbora pani święta w starym zakonie.
Y iáko nád Jábin przy rzece Cyson.
¶ Jabin: kthorego Delbora zwyciężyła przy zrzodle Cyson.
Disperierunt in Endor facti sunt vt stercus terræ.
Ktorzy zgineli przy rzece Endor z stali sie iáko gnoy ná ziemi.
Pone principes eorum sicut Oreb & Zeb, & Zebee & Salmanan.
Rozproß miły pánie kxiążętá ich iáko Oreb Zeb y Sálmáná.
¶ Ktorzy byli kxiążęta Madyanitow.
Omnes principes eorum, qui dixerunt, hęreditate possideamus sanctuarium dei,
Rozproß wssytki kxiążętá ich miły pánie ktorzy mowili/ wezmiemy sobie zá dziedzictwo ziemię w ktorey Bogá chwalili.
Deus meus pone illos, vt rotam, & sicut stipulam ante faciem venti.
Boże moy ráczy ie iáko koło niestáteczne postáwić.
¶ Aby niebyli stali w vmysie swym.
Położ ie iáko słome zápaloną przećiw wiátrá.
¶ Aby byli spaleni tak rychło iáko słoma plonie.
Sicut ignis qui comburrit siluam, & sicut flamma comburrens montes.

Jáko ogień las pálący/á iáko płomień pálący gory.

Ita persequeris illos in tempestate tua, & in ira tua turbabis eos.

Táko ie przesláduy miły pánie w náwálnośći twey á wgniewie twoim ráczy ie záśmećić.

¶ wnawalnosci: czusz wielkiego rozgniewania twego

Imple facies eorum ignominia, & querent nomen tuum domine.

Ráczy nápełnić oblicze ich sromotą/á zaś będą ssukáć imienia twego miły pánie.

¶ Bo ten ktory vpada w sromotę rychley sie nawroci. Imienia twego czusz Jesus.

Erubescant & conturbentur in sæculum sæculi, & confundantur & pereant.

Niechay sie zasromáią y záśmucą ná wieki wieczne/á niech będą zesromoceni y záginą.

Vt cognoscant quia nomen tibi dominus tu solus altissimus in omni terra.

Aby vználi iż tobie imię iest Pan/tys sam nawyssy nád wssytkim swiećie.

Psalm, 83. Pienie, 83.

W tym pieniu prorok vkázuie/iáko gorącą żądzą żąda do krolestwá niebieskie°/á to mowi z persony wsselkiego człowieká nabożnego. Też iáko są bogosłáwieni ktorzy są wniebie y ći też ktore tu pan Bog wspomaga. Też modlitwę

czyni

czyni/ Takież powtore powiáda iáko dobrze iest byc wniebie/ ná ostátku chwali niewinne ludzie

OVam dilecta tabernacula tua domine virtutum, concupiuit & defecit anima mea in atria domini.

Jáko lube są przybytki twoie miły pánie/ pánie wssytkich sił/ ách toć gorąco żąda aż vstawa dussá moiá do pátacow páná mego.

¶ Pałace niebieskie są lube a miłe: bo tam wieczna przespiecznosc: nieustale wesele: wsselkiey ządzey napełnienie: pokoy doskonały: towarzystwo pociessne: a boskie widzenie wieczne.

Cor meum & caro mea, exultauerunt in deum viuum.

Dussá moiá y ćiáło moie bárzo sie roskocháły w pánie Bodze żywym.

Etenim passer inuenit sibi domum, & turtur nidum vbi ponat pullos suos.

A niedziw temu) boć y wrobl nálazł sobie mieszkánie y Synogárliczká gniazdo gdzieby położyłá dziatki swoie.

¶ A gdyz y ptassek stara sie o spokoyne miestce: daleko więcey radbych wssedl na miestce spokoyne do chwały twey miły Panie.

Altaria tua domine virtutum, rex meus & deus meus.

Támći ołtarze twoie miły pánie wssytkich sił krolu moy y Boże moy.

¶ Otarze:ko iest przybytki gdzie iest doskonala ofia ra pan Jesus.

Beati qui habitant in domo tua domine, in sæcula sæculorum laudabunt te.

Bogosławieni ktorzy mieszkáią w domu twoim mity pánie bo náwieki wieczne będą ciebie chwalić.

Beatus vir cuius est auxilium abs te, ascẽsiones in corde suo disposuit in valle lachrimarum, in loco quem posuit.

Oto bogosławiony mąż iest ktory tu ciebie ma wspomożyćielá bo táki w sercu swoim przydzie stopnie cnot swiętych.

¶ Dnozy sie wstępuiąc z iedney cnoty w drugą aż sie dostanie do chwały twey.

Tu wtym padole złez tu ná tym mieścu ktores vstáwił.

Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem, videbitur deus deorum in Syon.

Abowiem tákim da pan bog vstawce zakonu bogosławieństwo/táko iż poydą z cnoty w cnote/á potym oglądáią páná Bogá w Syon.

¶ Abowiem tu daie pan bog cztyrzy cnoty człowiekowi ku dobremu rządzeniu. Pirwsia rostropnosc: a bysmy przez nię vznali co zle a co dobre: wtora sprawiedliwosc ktorą daiemy co czyie iest. Trzecia miernosc: ktorą nierządnosci zwyciężamy. Czwarta męznosc: ktorą wszytki smutki y przeciwnosci skromno cirpimy. Oglądá boga w syon: to iest w niebie.

Domine

Domine deus virtutum exaudi orationem meam auribus percipe deus Iacob.

Pánie boże wſſytkich ſił ráczy wyſłuchać modlitwę moię/ráczy mie vſſymá twymá wyſłuchać pánie boże Jakob.

¶ wyſłuchac: czuſz abych ſie mogł doſtac do oney chwały wieczney.

Protector noſter aſpice deus, & reſpice in faciem Chriſti tui.

Obrońca náſz pánie boże ráczy wezrzeć/ wezrzy ná oblicze Kryſtuſá twego.

¶ To ieſt na człowieczeńſtwo ſyna twego.

Quia melior eſt dies vna in atriis tuis, ſuper millia.

Abowiem lepſzy ieſt dzień ieden w pałacách twoich nád tyſiące lat tych.

¶ w twoich pałacach(czuſz wniebie lat tych)czuſz tu na ſwiecie.

Elegi abiectus eſſe in domo dei mei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum.

A dla tegom to ſobie wybrał być vkorzonym y wzgárdzonym w domu páná bogá mego.

¶ Czuſz tu w kośćiele ſwiętym.

Ráczey niżlibych mießkał w przybytkach grzeſſnikow.

¶ Gdzie ieſt pycha: łakomſtwo: y inſſe złości.

Quia miſericordiam & veritatem diligit deus gratiam & gloriam dabit dominus.

Abowiem miłoſierdzie y prawde miłuie pan

¶ y Bog

Bog/táſke y chwałe ſam pan bog da.

℣ Pokornym ty owie rzeczy ſam pan bog daie.

Non priuabis bonis eos qui ambulant in innocentia, domine virtutū beatus homo qui ſperat in te.

Nie odeymie pan bog dobrá od tych ktorzy chodzą wniewinnoſci/o mity pánie boże ſit wſſytkich/bogoſławiony cztowiek ktory wtobie dufa.

Pſalm. 84. Pienie. 84.

W tym pieniu prorok prorokuie iż pan Bog miał vbogoſławić mátke ſwoie dziewice Máryą/A też iż lud odkupił z mocy dyabelſkiey/też proſi ábý ſie ſtał cztowiekiem pan bog ábý swe oblicze vkazał/Też iáko pan Jeſus miał dáć pokoy przyſſedwſſy ná ſwiat/Też iáko miłoſierdzie y prawdá zeßli ſie ſpołem/Też o národzeniu páná Jezuſá.

Benedixiſti domine terram tuam, auerteriſti captiuitatem Iacob.

Bogoſławiłeś mity pánie ziemie twoie iużeś ieńcow wyzwolił ludu Jákobowego.

℣ Ziemię to ieſt matuchne twoię dziewicę Maryą z ktorey ſie narodził on owoc bogoſławiony Jeſus.

Remiſiſti iniquitatem plebis tuæ, operuiſti omnia peccata eorum.

Odpuſciłeś

Odpuściłeś ztość ludu twemu.

¶ Dla ktorey był w mocy dyabelskiey.

Przykryłeś wszytki grzechy ich.

Mitigasti omnem iram tuam, auertisti ab ira indignatiõis tuæ.

Vśmierzyłeś miły pánie gniew twoy/ odwroćiłeś sie od gniewu mierziączki twoiey.

¶ Przez odkupienie ludu twego.

Conuerte nos deus salutaris noster, & auerte iram tuam a nobis.

Ráczy nas ku sobie náwroćić miły pánie zbáwićielu náß á ráczy odwroćić gniew twoy od nas.

¶ A to sie iuż stało gdy sie pan bog stał człowiekiem.

Nunquid in æternum irasceris nobis aut extendes irã tuam a generatiõe in generationẽ.

A zaß sie ná wieki ná nas będzieß gniewał miły pánie izaß rośćiągnieß gniew twoy z rodzáiu wrodzay.

¶ Bowiem iż przyidzieß y odkupiß nas.

Deus tu conuersus viuificabis nos, & plebs tua letabitur in te.

Znam iż ty miły pánie boże obroćiwssy sie ku nam ożywiß nas á lud twoy będzie sie w tobie weselił.

¶ Dziękuiąc z radośćią z dobrodzieystwa.

Ostende nobis domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis.

Ráczy nam miły pánie vkázáć miłosierdzie

twoie

twoie: á zbáwićielá twego ráczy nam dáć.

¶ Czuß Syna twego ktory nas ma zbawic.

Audiã quid loquatur in me dominus deus, quoniam loquetur pacem in plebem ſuam.

Będę ia pilno ſłuchał co wemnie ná toodpowie pan bog otoſći iuż wiem.

¶ Czuß bo mi duch ſwięty nadchnął.

Iż będzie mowił pokoy do ludu ſwego.

¶ Gdy przyidzie na ſwiatła tak ze ſie ſtało: bo y kiedy ſie narodził: tedy aniołowie mowili bądź pokoy na ziemi ludziem dobrey woley: A gdy rychło miał na ſmierć iść: tedy ten teſtament zoſtawił: pokoy zoſtawiam wam pokoy moy dawam wam.

Et ſuper ſanctos ſuos, & in eos qui conuertuntur ad cor.

A będzie mowił y ku ſwiętym ſwoim, y ſwiętym ktorzy ſie náwracáią k ſercu.

¶ Ku ſwiętym: to ieſt doſkonałym: ktorzy ſie nawracaią to ieſt ku pokutuiącym.

Verumtamen prope timentes eum ſalutare ipſius, vt inhabitet gloria in terra noſtra.

A wſſákoż blizu ieſt zbáwićiel iego tym ktorzy ſie iego boią.

¶ Czuß blizu ieſt pan Ieſus: ktorzy ſie go boią: czuß z ludu zydowskiego.

Aby chwałá mießkáłá w ziemi náſſey.

¶ Chwała: to ieſt ſyn boży: w ziemi naſſey czuß wzydowskiey: Bowiem w zydoſtwie ſie pan Kryſtus narodził: tam ſobie matkę wybrał y z zwolennikiem tam obcował: a tam niewymowne cuda czynił.

Miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi, iuſticia & pax oſculate ſunt.

Miłoſierdzie

Miłosierdzie y prawdá podkáli sie/spráwiedliwość á pokoy pocátowáły sie.

¶ Miłosierdzie: czuż ktore vczynił rodzaiowi ludzkiemu: y prawda: czuż wypełnienie obietnice Spráwiedliwość: czuż z ktorą dosyć vczynił za grzechy Adamowe pokoy ktorym zmierzył panu bogu rodzay ludzki.

Veritas de terra orta est, iusticia de cœlo prospexit.

Prawdá z ziemie wyßłá á spráwiedliwość nieba wezrzałá.

¶ To iest syn boży narodził sie z ziemie z dziewice Maryey: ktora ziemią wezwana: Bo iako kwiatek z ziemie przez zlączenia męskiego wyssiedł pan Jesus.

Etenim dominus dabit benignitatem & terra nostra dabit fructum suum.

Abowiem pan bog da pogodę á ziemiá náßá da owoc swoy.

¶ Pogodę: to iest pełność łaski: a ziemia: to iest panna Marya.

Iusticia ante eum ambulabit, & ponet in via gressus suos,

Spráwiedliwość przed nim poydzie.

¶ Bowiem on będzie pan sprawiedliwy.

A potoży ná drodze pośćie swoie.

Psalm. 85. Pienie. 85.

W tym pieniu prorok wysławia nabożną modlitwę ktorą sie mi at modlić pan Jesus ná tim świećie y sam zá sie y zá swe miłośniki/Też wtey modlitwie pan Jesus chwalił oycá swego iże

ußł wiel-

iest wielkiego miłosierdzia Też iáko pogáni mie li przyść náwiáre krześciáńską/ Też iáko zodchtániey p iekielney Pan Jesus miał wyniść/ Też iáko sie żydowie mieli zbieráć náprzećiw pánu Jezusowi y prosi áby iego Bog oćiec wspomogł.

INclina domine aurem tuam & exaudi me quia inops & pauper sum ego.

¶ Cudna modlitwa wsselkiemu człowiekowi.

Ráczy náktonić miły pánie vchá twego á wysłuchay mie boć ia iestem vbogi á nędzny.

¶ Pan Jesus mowi modląc sie sam za sie y za swe wierne.

Custodi animam meam quoniam sanctus sum, saluum fac, seruum tuum deus meus sperantem in te.

Ráczy strzec dusse moiey boćiem swiety iest.

¶ Pan Jesus mowi sprawnie ty słowa.

Ráczy zbáwić sługe twego boże moy ktory wtobie ma nádzieie.

Miserere mei domine quoniam ad te clamaui tota die, letifica animam serui tui quoniam ad te domine animam meam leuaui.

Smiłuy sie nádemną pánie boże bomći ktobie wołał cáły dzień.

¶ To iest przez wssytek czas zywota mego.

Ráczy vweselić dusse sługi twego bomći ktobie podniosł dusse moie miły pánie.

podniosł

¶ Podnioſł w modlitwie moiey.

Quoniam tu domine ſuauis & mitis, & multæ miſericordiæ omnibus inuocantibus te.

Bożiemes ty ieſt ſłodki á ćichy á wielkiego miłoſierdzia wſſytkim ktorzy ćiebie wzywáią.

Auribus percipe domine orationem meã & intende voci deprecationis meæ.

Ráczy vſłyſſeć vſſymá moie modlitwe miły páníe/á ráczy mieć báczność ná głos prozby moiey.

In die tribulationis meæ clamaui ad te; quia exaudiſti me.

Wiem ižem przed tym rzáſu ſmutku mego wołał do ćiebie á tyś mie wyſłuchał.

Non eſt ſimilis tui in dijs domine, & non eſt ſecundum opera tua.

Nie ieſt żaden miedzy bogi tobie rowien miły páníe.

¶ w mocy: w mądroſći y w dobroći.

A nie ieſt nic rownego w vczynkach twoich.

Omnes gentes quaſcunq; feciſti venient & adorabunt coram te domine, & glorificabunt nomen tuum.

Wſſytko pogáńſtwo ktores ſtworzył przyidzie bedzie dawało tobie modłe miły páníe/á bedą chwalić imie twoie.

¶ To prorocztwo iż pogani mieli przyſć na wiarę krześciáńſką.

Quoniam

Quoniam magnus es tu & faciens mirabilia, tu es deus solus.

Abowiemes ty wielki á czyniący cudá/tys sam Bog.

Deduc me domine in via tua, & ingrediar in veritate tua, letetur cor meum vt timeat nomen tuum.

Ráczy mie rzedzić miły pánie w drodze twey á tedy wiec bede chodził w prawdzie twoiey/day áby sie wtym rádowało serce moie áby sie bało imienia twego.

Confitebor tibi domine deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in æternum.

A tedy wiec bede chwalł ćiebie pánie boże moy wewssytkim sercu moim á bede wielbić imie twoie ná wieki.

Quia misericordia tua magna est super me & eripuisti animam meam ex inferno inferiori

Abowiem miłosierdzie twe wielkie iest nádemną á tys miły pánie wyrwał dusse moie z piekłá nizssego.

¶ To iest wybawiles ią ty sam z odchłaniey piekielney

Deus iniqui surrexerunt super me in ysnagoga potentum quesierunt animam meam, & non proposuerunt te in conspectu suo.

Pánie Boże oto złośćiwi ludzie powstáli ná mie.

Złośćiwi

¶ Złośćiwi: czuś żydowie powstali na mie: cuś przesladuiąc mie.

A zebránie mocarzow ssukáli duśse moiey/ á ciebie mity pánie nie mieli przed oczyma.

¶ Bo by byli mieli boga przed oczyma nigdyby byli syna Bozego nie przesladowali.

Et tu domine deus miserator & misericors patiens & multæ misericordiæ & verax.

A ty mity pánie boże lutośćiwy y mitośierny cirpliwy á wielkiego mitośierdzia y prawdziwy

¶ Bo według obietnic kozdemu odpłacaś iako kto zasluzył.

Respice in me & miserere mei, da imperiū tuum puero tuo, & saluum fac filium ancillæ tuæ.

Wezrzy ná mie á smituy sie nádemną/ á day moc twoie dziećięciu twemu á zbawō synā służebnice twoiey.

¶ Dziecięciu: cuś Jesusowi: Służebnice: to iest dziewice Dariey.

Fac mecum signum in bonum vt videant qui oderunt me, & confundantur quoniam tu domine adiuuisti me, & consolatus es me.

Ráczy zemną vczynić známie dobze/ áby it widzieli ktozy mie wzgárdzili/ á ták by byli posromocen boś ty pánie boże wspomogł mnie y pocieszyłeś mnie.

¶ Czuś ty panie boze oyeze day mi wstać zmartwych naprzekoze żydom ktozy mną gardzili.

Psalm. 86, Pienie, 86.

W tym pieniu powiáda ná czym miał być zbudowan kośćioł krześćiáński y chwali gi/ Też obiecuie pan bog iże chce pamiętać ná ten lud ktory spogáństwá przyszedł ná wiárę krześćiáńską/ Też iáko sie pan Bog z panny matki narodził/ Tenże ktory ią stworzył.

FVndamenta eius in montibus sanctis, diligit dominus portas Syon super omnia tabernacula Iacob.

Fundáment kośćiołá świętego iest ná gorách świętych.

¶ Kośćioła: czusz krześćiańskiego iest na gorach: Czusz zbudowan na prorocech y Apostolech bo wnich wiara naprzod iest położona.

Mituie pan Bog vliczki Syon nád wszytki przybytki Jakob.

¶ Vliczki: to iest świątości kośćioła krześćiańskiego. (Nad przybytki Jacob) to iest nad wszythki obrządy starego zakonu: bo oni byli telko figura: ale to ista prawda.

Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei.

Jáko chwálebne rzeczy o tobie powiadano miásto boże.

¶ Powiadano: czusz w prorocech y w psalmiech: Miasto: czusz krolestwo niebieskie albo kośćioł krześćiański.

Memor ero Raab & Babylonis, scientium me.

Już

Juz odtychmiast bede pámietat ná Ráab y ná Babilon iż iuż o mnie wiedzą.

¶ Raab była niewiasta nieczysta a Babilon było miasto pogańskie: A tak tu przez Raab y przez Babilon rozumie lud pogański ktory przyiął wiarę krzesciańską: mowi przeto pan bog. Juz chcę pamiętac na ty ktorzy przyszli spogaństwa na wiarę: bo iusz oni o mnie wiedzą y znaią mie.

Ecce alienigenæ & Tyrus & populus ethiopum, hi fuerunt illic.

Oto cudzoziemcy lud z miástá Tyrus y u d Murzyński tam byli.

¶ Cudzoziemcy to iest pogani zeszli sie wssytcy do wiary krzesciańskiey.

Nunquid Syon dicet homo & homo natus est in ea, & ipse fundauit eam altissimus.

Izaż gorze Syon kto nie rzecze człowiek národził sie w niey á támże ią stworzył pan Bog nawyssy.

¶ Roskossne proroctwo o pannie Maryey: Jakoby rzekł: iż człowiek pan Jesus narodził sie z panny Maryey: a tenze ktory sie wniey narodził stworzył ią: syn matkę stworzył wedlug bostwa.

Dominus narrauit in scripturis populorum, & principum horum qui fuerunt in ea.

Pan bog to opowie w pismie swietym ludu y kxiążąt twoich tych ktorzy byli w tym kościele

¶ Opowie to: czusz tę nowinę: Kxiążąt swych: to iest Apostolow.

Sicut letantiũ omnium, habitatio est in te.

O miásto Boże mieszkánie w tobie iest iá

lo wſſytkich ráduiących ſie.

¶ To ieſt w tobie ieſt weſołe mieſzkanie o koſciele krześciańskim wſſytkim ſprawiedliwym.

Pſalm. 87. Pienie. 87

W tym pieniu mowi prorok w perſonie Krystuſowey iáko ſie modlił pan Krystus. Jáko ży dowie źle o nim domniemawánie mieli/ Jáko od niego czásu meki iego znáiomi mieli vćiec. Jáko miał być wydan/ Jáko w piekle żadnego miłoſierdzia niemáß.

Domine deus ſalutis meæ, in die clamaui & nocte coram te.

Pánie boże/boże zbáwienia mego wednie y wnocy wołátem przed tobą.

¶ Czuſz będźie na modlitwie.

Intret in conſpectu tuo oratio mea, inclina aurem tuam ad precem meam.

Niechay wnidzie przed oblicznoſć twoie modlitwá moiá/ráczy náktonić miły pánie vchá twego ná prozbe moie.

Quia repleta eſt malis anima mea, & vita mea inferno appropinquauit.

Boć oto nápetniona ieſt ſmutku y ćieżkoſći duſſá moiá y żywot moy pieklu ſie przybliżył.

¶ Czuſz iuż mię na ſmierć wydaią.

Eſtimatus

Estimatus sum cum descendentibus in lacum, factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber.

Abowiem o mnie tákie mieli domniemanie iáko bych miał do piekłá gleboko z stąpić.

¶ Mieli domnimanie zydowye o mnie: czuż synie twoim. Do piekła: cuż na potępienie.

Y stałem sie iáko człowiek żadney pomocy niemaiący: á wssáko ż bylem ia sam miedzy vmárłymi wolen.

¶ Bo mie smierc nie zatrzymała. alem swą mocą wstał z martwych.

Sicut vulnerati dormientes in sepulchris quorum non es memor amplius, & ipsi de manu tua repulsi sunt.

Mniemałem być iáko vmárli ktorzy w grobiech pogrzebieni: ktorych wiecey nie pámiętaż ktorzy z twey obrony odpádli.

Posuerunt me in lacu inferiori, in tenebrosis & in vmbra mortis.

Mnimáli ábym mie włożyli w głębokość niższą w ciemności w cień smierći.

¶ Zydowie zabiwszy mie mnimali zebych niemiał z martwych wstać ale isc w głębokość niższą: czuż pieklną.

Super me confirmatus est furor tuus, & omnes fluctus tuos induxisti super me.

Gniew twoy obciążył mie y przycisnął mie mity pánie.

Do ij Obci-

¶ Obciążył mie) czusz iako oni mnimali.

A wssytki burze twoie przywiodłeś ná mie.

¶ Burze) to iest nawałne smutki przepuściłeś na mię

Longe fecisti notos meos a me posuerunt me abominationem sibi.

Oddaliłeś daleko wssytki moie znáiome odemnie,

¶ To iest tys to przepuścił iz sie odemnie oddalili ci ktorzy mie znali y kazania mego słuchali.

A położyli mie sobie bárzo brzytkim.

¶ Gdy wolali wach ktory kazisz kosciol Bozy.

Traditus sum & non egrediebar, oculi mei languerunt præ inopia.

Wydanem iest á nie wychodziłem.

¶ wydanem: czusz od iudassa: a niewychodziłem: czusz nie vcieklem.

A oczy moie rostekáły sie dla niedostatkow.

Clamaui ad te domine, tota die expandi ad te manus meas.

Wołałem do ćiebie miły pánie cáły dzień.

¶ To iest: dlugo barzo gdym wolal: Boze moy czemus mie opuscil.

Rośćiągnąłem do ćiebie ręce moie.

¶ Czusz na krzyzu będąc zawiessony.

Nunquid mortuis facies mirabilia, aut medici suscitabunt & confitebuntur tibi.

A wssákosz) izaż nád vmárłymi będziesz cudá czynił.

¶ To iest izasz złe a potępione ludzie przywiedziesz ku temu aby w cię vwierzyli.

Abo

Abo izaż lekárze w skrzessą ku chwaleniu ćiebie.

¶ Jakoby rzekł iż nie.

Nunquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam, & veritatem tuam in perditionem.

Izaż kto będzie wysławiał w grobie miłosierdzie twoie/ ábo prawdę twoię w zátráceniu?

¶ w grobie: to iest w smierci dussney a wzatracenyu wiecznym.

Nunquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua, & iustitia tua in terra obliuionis?

Izaż będą vznáne wćiemnośćiách cudá twoie/ ábo spráwiedliwość twoiá w ziemi zápámiętánia (w piekle.)

Et ego ad te dominie clamaui, & mane oratio mea præueniet te.

Alem ia do ćiebie miły pánie wołał á wzaraň modlitwá moiá vprzedzi ćiebie.

¶ Aby mie wskrzesił ku chwale mowi pan Jesus.

Vt quid domine repellis orationem meam auertis faciem tuam a me?

Y czemu miły pánie oddalasz od siebie modlitwę moię/ y czemu odwrácasz oblicze twoie odemnie.

¶ Czusz vkazuiesz iakoby sie gniewał iż nienatychmiast wysłuchasz.

Pauper sũ ego, & in laboribus a iuuẽtute mea, exaltatus aũt & hiũliatus sum & cõturbatus.

Ty znaß mity pánie iżem ia iest vbogi á wpracách od młodośći moiey.

¶ wpracach: czuſz każąc biegaiąc miaſto od miaſta.

A potym ieſt podwyſſon y vkorzonem y záſmuconem.

¶ Podwyſſon na krzyżu ſwiętym: Ukorzon to ieſt ze ſromocon miedzy lotry wiſſąc.

In me tranſerunt iræ tuæ, & terrores tui conturbauerunt me.

Námię weßły gniewy twoie/ á ſtráchy two ie záſmućiły mie.

¶ Gniewy: czuſz grzechy tego ſwiata dla kthorych gniewałes ſie na człowieka: a ſtrachy czuſz przyſzłey męki.

Circumdederunt me ſicut aqua tota die, circumdederunt me ſimul.

Ogárnęły mie iáko wodá cáły dzień ogárnęły mie weſpołek.

¶ Ogarnęły mie: czuſz ſmutki a boleſci wielkie.

Elongaſti a me amicum & proximum, & notos meos a miſeria.

Oddáliłeś odemnie przyiaćielá y bliźniego mego y znáiome moie dla vćiſku mego.

¶ Czuſz czaſu męki moiey: bo iego zwolęnnicy odniego vciekli.

Pſalm. 88. Pienie. 88.

Wtym pieniu prorok wiſławia o pánie Jezuſie o miłoſierdziu bożym/ o prawdzie/ o mocy iego y obietni-

y obietnicach bożych o pánie Krystusie y o inssych dobrodzieystwach nam danych.

Misericordias domini in æternum cãtabo.

Miłosierdzie boże náwieki bede wyspiewáwał.

In generatione & generationem anuncia bo veritatem tuam in ore meo.

Zrodzáin w rodzay bede roslawiał prawdę twoie vsty moimi.

¶ Prawdę twoię) czuś Krystusa twego ktory iest prawda.

Quoniam dixisti in æternum misericordia in cælis ædificabitur in eis veritas tua in eis

Abowiemeś ty pánie boże rzekł iż miłosierdzie wieczne bedzie spráwione w niebiosach, á prawda twoiá bidzie wnich przemießkáwáć.

¶ wniebiosach: to iest wapostołech: iakoż to pirwey wyłożono:

Disposui testamentum electis meis, iuraui Dauid seruo meo, vsq; in æternum præparabo semen tuum.

Spráwiłem testáment wybranym moim przysiągłem Dawidowi słudze memu.

¶ Testament to iest nowy zakon: Przysiągłem czuś ia pan Bog.

Iż náwieki vmocnie plemie twoie.

¶ To iest nie vstanie rodzay twoy plemienia twego aż do narodzenia krystusa z ciebie.

Et edificabo in generatione & generatio-
nem sedem tuam.

Y vtwierdzę z rodzáiu wrodzay stolec twoy.

Confitebuntur cœli mirabilia tua domine
etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum.

Będą wyznáwáć niebiosá cudá twoie miły
pánie bo y prawdę twoię będę wysłáwiáć wze-
brániu swiętych.

¶ Przez niebiosa tez tu rozumie Apostoły.

Quoniam quis in nubibus æquabitur do
mino, similis erit deo in filijs dei?

Bo y kto wobłocech będzie rowien pánu bogu

¶ wprorocech y wapostołech: bogu czusz panu Jesu

Y kto sie rowna pánu bogu wsyniech bożych
wposobionych są iacy wssytcy krzesciani sprawiedliwy.

Deus qui glorificatur in consilio sancto-
rum magnus & terribilis super omnes qui in
circuitu eius sunt.

Abociem on iest pan bog ktory iest vwielbion
w rádzie swiętych/ wielki á straszliwy nád wssyt
kimi ktorzy stoią záwżdy przed nim.

¶ Jako są aniołowie Bozy.

Domine deus virtutum quis similis tibi? po-
tens es domine & veritas tua in circuitu tuo.

Pánie Boże wssytkich sił/ y kto tobie rowien
mocnyś iest miły pánie á prawdá twoiá około
ciebie.

¶ Ze wssytkich stron iest obietnica twoia.

Tu dominaris potesteati maris motum aũt

fluctuum eius tui mitigas.

Ty miły pánie pannieß mocy morſkiey/á ty vſmierzaß moc walki iego.

¶ Aby ſie tak nie burzyły iakoby chciały.

Tu humiliaſti ſicut vulneratum ſuperbũ, in brachio virtutis tuę diſpſiſti inimicos tuos.

Tyś vniżył pyſſnego iáko rannego.

¶ Pyſſnego czuſz lucipera.

A wrámieniu mocy twey roſproſiłeś nieprzyiaciele twoie.

¶ Czuſz zydy ktorzy ſie tobie zawſſe przeciwiaią.

Tui ſunt cœli & tua eſt terra, orbem terrę & plenitudinem eius tu fundaſti, aquilonẽ & mare tu creaſti.

Twoie ſą niebioſá y twoiá ieſt ziemiá/ tyś zbudował okrąg ziemie y wſſytkę iey pełnoſć/ tyś ſtworzył połnocną krayne y morze.

Thabor & Hermon in nomine tuo exultabunt, brachium tuum cum potentia.

Gorá Tabor y Hermon vrádnią ſie wimie twe/ twoie rámie ieſt z mocą.

¶ Vradowała ſie gora Tabor gdy ſie na niey pan Jeſus wyobrazil. Oto proroctwo iże ſie miał na gorze Tabor wyobrazic. Hermon tez gora ieſt wedle Jordanu ta ſie vradowała gdy ſie pan Jeſus okrzcił.

Firmetur manus tua & exaltetur dextera tua, iuſtitia & iudicium præparatio ſedis tuæ.

Bądz vmocnioná reká twoiá á bądz powyſſoná reká twoiá miły pánie.

¶ Ręka twoia: czuſz gdy mogła zwyciężac moc dyabelſką

belską bądź powyssona: to iest raczy wstać z martwych

Sprawiedliwości sąd będzie zgotowanie stolcá.

℣ Przez wniebo wstąpienie twoie to sie stanie.

Misericordia & veritas præcedent faciem tuam, beatus populus qui scit iubilationem.

Miłosierdzie y prawdá vprzedzą oblicze twe.

℣ Miłosierdzie y prawda vmęczenia vprzedzą oblicze twoie panie Jesu.

Bogosławiony iest lud ktory vmie chwalić pánà Bogá.

℣ Z tego miłosierdzia iż nas odkupił.

Domine in lumine vultus tui ambulabunt & in nomine tuo exultabunt tota die, & in iustitia tua exaltabuntur.

℣ A słusznie maią ludzie ciebie chwalić.

Abowiem w świątości oblicza twego będą chodzić miły pánie.

℣ To iest wzakonie Ewangieliey twoiey.

A wimieniu twoim będą sie rádować przez cały dzień á wsprawiedlewości twey będą podniesiony.

℣ wimieniu ktore iest Jesus: a sprawiedliwości czuią w męce twey ktorąśmy vsprawiedliwieni.

Quoniam gloria virtutis eorum tu es, & in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrū.

Abowiemeś ty sam iest chwatá ich mocy/á zdobrey woley twoiey będzie powyssoną chwałá nássá.

℣ Czuią krzesciańską.

Quia

Quia domini est assumptio nostra, & sancti Israel regis nostri.

Abowiem sam pan bog przyiął nas ktory iest swiety Jsráelski krol náß.

¶ Przyiął nas: czusz plec nassę: stąd będzie powyssona chwala nassa.

Tunc locutus es in visione sanctis tuis, & dixisti, posui adiutorium in potente & exaltaui electum de plebe mea.

Tedyś mowił w widzeniu swietym twoym:

¶ Mowiles: czusz ty panie boze: swiętym czusz proro.

Y rzekteś/ położyłem moc wspomożenia mego w mocarzu y podwyssyłem wybranego z ludu mego.

¶ To iest dalem wssechmocnosc synowi memu.

Inueni Dauid seruum meum, oleo sancto meo vnxi eum.

Nálazłem Dawidá sługę mego oleiem swiętym pomázałem iego.

¶ Bo iest pomazaniec bozy.

Manus enim mea auxiliabitur ei, & brachium meum confirmabit eum.

Bo reká moiá da iemu pomoc á rámię moie potwierdizi iego.

Nil proficiet inimicus in eo, & filius iniquitatis non apponet nocere ei.

A nieprzyiaćiel nic ná nim nie zyssczę/ á syn złośći nic iemu niezáßkodzi.

¶ Niepzyiaciel: czusz dyabel nie zaszkodzi panu Jesusowi

sowi przez Dawida rozumianemu.

Et concidam a facie ipsius inimicos eius, & odientes eum in fugam conuertam.

Y odrzucę od oblicznośći iego nieprzyiaćiele/ á ty ktorzy im gárdzą dam ná vćiekanie.

¶ Nieprzyiaciele: Czusz zydy dam na vciekanie) to iest aby sie po swiecie rozbiezeli.

Et veritas mea & misericordia mea cũ ipso & in nomine meo exaltabitur cornu eius.

A prawdá moiá y miłosierdzie moie znim á wimię moie będzie powyssoná moc iego.

¶ Abowiemem przez vmęczenie pana Jesusowe stało sie nam miłosierdzie a iemu powyssenie.

Et ponam in mari manum eius, & in fluminibus dexteram eius,

A położę ná morzu rękę iego y ná rzeki práwicę iego.

¶ Czusz moc iego bostwa rosserzy od morza do morza.

Ipse inuocabit me pater meus es tu, deus meus & susceptor salutis meæ.

On będzie mnie wzywał rzekąc oćiec moy tyś iest bog moy y przyięccá zbawienia mego.

Mnie czusz boga oyca będzie zwał oycem pan Jesus.

Et ego primogenitum ponam illum, excelsum præ regibus terræ.

A ia położę iego pierworodnego wyssego nád wssytki krole swiáta tego.

¶ Bo iemu dana moc na niebie y na ziemi.

In æternum seruabo illi misericordiam meam, & testamentum meum fidele ipsi.

A ia ná

A ia náwieki záchowam iemu miłosierdzie moie á testáment moy iest iemu wierny.

Bo przez mękę swą wybawił lud z mocy dyabelskiey.

Et ponam in sæculum sęculi semen eius, & tronum eius sicut dies cœli.

Y postáwię ná wieki wiecznie plemię iego.

To iest lud krzesciański.

A stolec iego postáwię iáko dni niebieskie.

¶ To iest wiecznie będzie krolował o rosci to iest co mowił Augioł Gabriel iż da iemu pan bog stolec Dawida oyca iego.

Si autem derelinquerint filij eius legem meam & in iudicijs meis non ambulauerint.

A iestliby synowie iego opuścili zakon moy á w spráwiedliwości mey iestliby nie chodzili.

¶ Synowie: czusz Dawida y Salomona.

Si iustitias meas prophanauerint, & mandata mea non custodierint.

Jestliby spráwiedliwości moie złámáli á przykazania mego nie chowáli.

Visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum.

Tedy náwiedzę miotłą złości ich á karánim grzechy ich.

Misericordiam autem meam non dispergam ab eo, neq; nocebo ei in veritate mea.

Ale miłosierdzia mego nieoddalę od niego á niemu zásskodzę w prawdzie moiey.

¶ Od niego: to iest Dawida: czusz zec przedsię spełnię

obietnicę

obietnicę iż sie z iego pokolenia narodzę: bo przez prawdę tu rozumie swą prawdziwą obietnicę.

Neq; prophanabo teſtamentum meũ, & quę procedũt de labijs meis non faciam irrita.

Ani skaże teſtamentu mego bo cokolwiek pochodzi zuſt moich nie prożno nie bedzie.

¶ Teſtamentu: czuſz ſlubu swego o Dauidzie.

Semen iuraui in ſancto meo ſi Dauid mentiar, ſemen eius in æternum manebit.

Bowiem ieden ras przyſiągłem w swietym moim.

¶ To ieſt przez swiątoſć moie.

A nie skłamałem Dawidem iże plemie iego bedzie trwało náwieki.

¶ Czuſz w panie Kryſtuſie ktory ſie z iego plemienia narodzi.

Et tronus eius ſicut ſol in conſpectu meo & ſicut luna perfecta in æternum, & teſtis in cœlo fidelis.

A ſtolec iego iáko ſłońce przed oblicznoſcią moią, á iáko mieſiąc zupełny ná wieki, á on mnie bedzie świádek wniebie wierny.

¶ Mieſiąc zupełny: to ieſt nieskazony a on czuſz pan Kryſtus będzie świadek: czuſz w dzień Sądny.

Tu vero repuliſti & deſpexiſti, diſtuliſti Chriſtum tuum.

A wżdys ty mity pánie odrzuciłeś á wzgárdził.

¶ Czuſz Dawidowo plemię: bo potym wſtali krolowie z pokolenia Dawida.

Przedtuż ptes przyſćie Kryſtuſá twego.

Auertiſti

Auertisti testamentum serui tui, prophanasti in terra sanctuarium eius.

Odrzuciłeś testáment sługi twego.

¶ Odruciłes testament: czusz obietnices przedsłuzył.

Dałeś skázić y zwalczyć ná ziemi kościoł iego.

¶ Czusz krola Salomonow w Jeruzalem bo gi kalideyscy spalili.

Destruxisti omnes sepes eius, posuisti firmamentum eius formidinem.

Skázites wssytki płoty iego á twirdzą iego położytes wstrách.

¶ Płoty to iest obronę: to sie wssytko pod figurą rozumie o męce pana Krystusa iako iego zydowye mieli targac: z niego sie nasmiewac.

Diripuerunt eum omnes transientes viam factus est obprobrium vicinis suis.

Rostárgáli gi wssytcy idący drogą y stał sie náposmiech sąsiadom.

¶ Rostargali: czusz tego krola twego przez koscyoł figurowanego.

Exaltasti dexteram deprimentium eum, letificasti omnes inimicos eius.

Podwyssytes práwice tych ktorzy iego potłumili.

¶ Jzes im dal zwycięstwo.

Vweselites wssytki nieprzyiaciele iego.

¶ To było gdy kalideisci zburzyli kosciol bozy: ale pod figurą gdy zydowie zburzyli cialo pana Krystusowe.

Auertisti adiutorium gladij eius, & non es auxiliatus ei in bello.

Odwroćiłeś pomoc miecza iego á nieda-
łeś iemu pomocy ná walce.

Deſtruxiſti eum ab emundatione, & ſedem
eius in terra colliſiſti

Skazileś iego od oczyſćienia á ſtolec iego
ſkázileś na ziemi.

¶ Bo tego czaſu gdy koſciol Boży zburzon przeſtali
byli wſſyſtkie ofiary ktore oczyſćiały człowieka.

Minoraſti dies temporis eius, perfudiſti
eum confuſione.

Vmnieyſſyłeś dniow czaſu iego wylałeś
nań ſromotę.

¶ Bo po trzydzieſci y w polczwarta lata vmarł na
krzyżu ſromotnie.

Vſquequo domine auertis in finem, exar-
deſcet ſicut ignis ira tua.

Y pokiż ſie mity pánie będzieß odwracał
od nas ná wieki/ y zaż ſie iáko ogień roſpali
gniew twoy.

¶ Już proſi cu zmartwych wſtania pana krſtuſowego

Memorare quæ mea ſubſtantia, nunquid
non vane conſtituiſti omnes filios hominum.

Roſpámiętay ſie iáko krewka moiá náturá.

¶ Ktoraczuſz niemoże być naprawiona ſledno przez
iego zmartwych wſtanie.

Bo izażeś prożno ſtworzył wſſytki ſyny ludzkie

¶ Czuſz nie prożno ale aby byli ſtoby bogoſławieni
wniebie.

Quis eſt homo qui venit & non videbit
mortem, eruet animam ſuam de manu inferi.

Y ktoż

Y ktory iest cztowiek ktory bedze żyw á nie oglądá smierći y ktory iest ktory wyrwie dusse swą z mąk piekielnych.

¶ Jakoby rzekł zadny iedno przez zmartwych wstanie pana Jesusowe.

Vbi sunt misericordiæ tuæ antiquæ domine, sicut iurasti Dauid in virtute tua.

Gdzie są miłosierdzia twoie miły Pánie dawne á stáre.

¶ Miłosierdzia: to iest obietnice o zesłaniu Mesiassa.

Jákoś przysiągł dawidowi wprawdzie twoiey.

Memor esto dñe obprobrij seruorũ tuorũ, qđ continui in sinu meo multarum gentium.

Pámietay miły pánie ná posmiech y ná sromotę sług twoich.

¶ Czusz prorokow Apostolow y krzescianow.

Ktorą cirpiatem ná obliczu moim od rozmáitego pogáństwá.

Quod exprobrauerunt inimici tui domine, quod exprobrauerunt cõmutationẽ christi tui.

Boć oto ćiebie miły pánie sromoćili nieprzyiaćiele twoi sromoćili przemienienie Krystusá.

¶ Iz nas przemienił y odkupił.

Benedictus dominus in ęternum fiat fiat.

Bądz bogosłáwion pan bog ná wieki amen.

¶ Czusz iz sie to wssytko spelnilo co obiecal o synu swoim.

Psalm. 89. Pienie. 89

W tym pieniu Prorok z persony rodzáiu ludzkiego żąda przyśćia ná świát Mesyassá Krystusá/ á naprzod wyznawa miłosierdzie Boże. Potym krewkość ludzką wysławia/ Też vpomina ku wzgárdzeniu rzeczy czesnych á ku miłowániu niebieskich/ A ná ostátku zá sie żąda z stąpienia Bożego z niebá áby iuż raczył przyść ná ten świát.

Domine refugium factus es nobis a generatione in generationem.

Pánie Boże tyś sie nam z stał ochłodą z rodzáiu wrodzay.

Czusz sam a nie inssy: ochłodą to iest pociechą nassą.

Priusq̃ mõtes fierent aut formaretur terra & orbis a sæculo, & in sæculum tu es deus

Pirwey niżli gory były niżli ziemiá stworzoná y wssytek świát od wiekow y ná wieki tyś iest Bog.

Ne auertas hominem in humilitatem, & dixisti conuertimini filij hominum.

Nie ráczy odrzucać człowieká w poniżenie.

¶ Czusz ale racz z stąpic a odkupic go.

Boś ty rzekł o synowie ludzcy náwroćcie sie.

¶ Ku mnie gdy sie stanę człowiekiem.

Quoniã mille anni ante oculos tuos, tanq̃ dies hesterna quæ præterijt.

Boć

Boć tysiąc lat przed oczymá twymá iákoby wczoráyssy dzień ktory przeminął.

¶ Czusz naprzeciw wiecznosci twey.

Et custodia in nocte quæ pro nihilo habetur eorum anni erunt.

A iakoby iedno czućie nocne/co nic nie iest.

¶ Ktore telko trzy godziny trwa.

Ták krotkie látá ludzkie będą.

Mane sicut herba transeat, mane floreat & transeat, vespere decidat induret & arescat.

Záránie iáko ziołko przeminie zaránie zákwitnie y przeydzie wieczor vpádnie y stwárdnieie y vschnie.

¶ Zaranie: to iest dzień czysty y młodzieństwo to przeydzie: a wieczor cusz starosc vpadnie.

Quia defecimus in ira tua, & in furore tuo turbati sumus.

¶ Przeto tak rychło z chodzimi.

Abowiemesmy vstáli w gniewie twoim á w karániu spráwiedliwego gniewu twego zásmućili sie.

¶ Czusz dla grzechu Adamowego.

Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo sęculum nostrũ in illuminatiõe vultus tui

Położyteś miły pánie złośći násse przed oblicznośćią twoią.

¶ To iest miałes przed sobą grzechy nasse.

A przemienienie czásow nássych postáwiteś przed iásnym obliczym twoim.

Quoniam omnes dies nostri defecerunt, & in ira rua defecimns,

A znák tego iest) bo wssytki dni násse vstáły/ á w gniewie twoim vstálismy.

¶ Czusz stalismy sie smiertelnymi.

Anni nostri sicut aranea meditabuntur dies annorũ nostrorũ in ipsis septuaginta annis.

Láta násse iako páiąk ták będą rozmyslane.

¶ To iest: lata nasse są tak mgłe iako paięczyna: paiąk biega y tam y sam cały dzień robiąc pracą wielką: a stego nic: tak tez lata nasse.

Dni lat nássych iest wnich siedmdziesiąt lat

Si autem in potentatibus octoginta anni, & amplius eorum labor & dolor.

A iestli są mocni tedy osmdziesiąt lat/ á nawięcey nad to nic iedno żáłość á boleść.

¶ Mocni) czusz ludzie mocney natury.

Qm̃ superuenit mansuetudo, & corripiemur.

A wssákoż w tey krotkośći lat ku karániu twemu przykłádasz miłosierdzia twego miły pánie iż karzesz á nie tráćisz nas.

Quis nouit potestatem iræ tuæ, & præ timore tuo iram tuam dinumerare.

O miły pánie y kto może porozumieć moc gniewu twego.

¶ Ktorąby mogł nas karac: by cie miłosierdzie nieza trzymalo.

A dla boiázni twey y kto może gniew twoy zliczyć.

Dexteram

Dexteram tuam ſic notam fac, & eruditos corde in ſapientia.

Ráczy tuż nam ták obiáwić práwice twoie mity pánie y mądre ſercem w mądroſći ráczy obiawić.

¶ To ieſt racz dac nam takie mądre ktorzy nam będą nowy zakon obiawiac.

Conuertere domine vſquequo & deprecabilis eſto ſuper ſeruos tuos.

Ráczy ſie iuż knam náwrocić mity pánie.

¶ To ieſt iuż nam poſli Meſyaſſa.

A dokądże bedziem czekáć/ráczy być ták ſkáwy ná ſługi twoie.

Repleti ſumus mane miſericordia tua, exultauimus & delectati ſumus in omnibus diebus noſtris.

A iákoſmy bárzo nápełnieni ráno mitoſierdzia twego/ vrádowáliſmy ſie y roſkochaliſmy ſie przez wſſytki czáſy náſſe.

¶ Vradowaliſmy ſie: Czuſż z przyſcia thwego gdy przyidzieſż na ſwiat.

Letati ſumus pro diebus quibus nos humiliaſti, annis quibus nos vidimus mala.

A przetoſmy ſie vrádowali y tych czáſow ktorycheś nas vdreczył/tych lat ktorychéſmy widzieli wiele złego.

¶ Jakoby rzekł prorok. Aczkolwiek teraz wſtarpmy zákonie wiele cirpimy: a wſſakoż weſelimy ſie ſtego iż máż przyſło y odżupić nas.

Respice in seruos tuos & in opera tua, & dirige filios eorum.

Wezrzy mity pánie ná sługi twoie y na dźiáto twoie á ráczy rządzić syny ich.

¶ Na sługi: czuż na te ktore es ty stworzył.

Et sit splendor domini dei nostri super nos & opera manuū nostrarum dirige super nos, & opus manuum nostrarum dirige.

A będz świátłość páná bogá nászego ná nas.

¶ To iest: ty synu bozy raczy nas oświecac.

A vczynki rąk nászych rácy rządzić ná nas á vczynki rąk nászych ráczy rządzić.

¶ To iest aby nasse vczynki nam były odplacone.

Psalm. 90. Pienie. 90.

W tym pieniu prorok vkázuie iáko wbárzo wiel kiey obronie położon ten cztowiek ktory dufa w pánie bodze/ iáko táki bedzie od pokus wybáwion od pokus mowie lekkich á iáwnych/ á iako od tákiego cztowieká odpádny nieprzyiaciele/ á nic ztego kniemu nieprzyst ąpi/ á iáko iego ániołowie strzedz będą tákiego cztowieká.

QVi habitat in adiutorio altissimi, in protectione dei cœli commorabitur.

Ktory cztowiek mießka wspomożeniu nawyższego

ſſego ten tez wobronie bogá nawyſſego bedzie przebywał.

¶ To ieſt: kto ma dufanie w panie Bodze ten rez od niego będzie bronion.

Dicet domino ſuſceptor meus es tu, & refugium meum, deus meus ſperabo in eum.

A táki rzecze pánu bogu tyś moy obroñcá/tyś moiá ochłodá bog moy/tenći ieſt w ktorym nádzieie będę pokładał.

Quoniam ipſe liberauit me de laqueo venantium, & a verbo aſpero.

Abowiem on wybáwił mię z ſidłá łowcow/

¶ To ieſt dyablow: abo z pokus dyabelskich.

Y od ſłowá przykrego.

¶ Od pokus ktore bywaią przez ſłowa człowiecze przykre.

Scapulis ſuis obumbrabit tibi, & ſub pennis eius ſperabis.

Rámionmi ſwoimi zá ſſczyci ciebie pan Bog.

¶ Ramionmi: czuż mocą ſwą. Ciebie czuż ktoryś mieſzkaſz: wobronie bozey.

A pod ſkrzydły iego będzieſz miał nádzieie.

¶ To ieſt: Jako kokoſz broni kurcząt pod skrzydły: tak on tez ciebie obroni.

Scuto circumdabit te veritas eius, non timebis a timore nocturno.

Tarczą ogárnie ciebie práwdá iego/á nie będzieſz ſie bał boiázni nocney.

¶ Tarczą: to ieſt miłoſierdziem zaſſczyci cię: prawda ieſt to ieſt chowanie przykazania bozego.

A ſagitta volante in die a negotio perambu-

lante in tenebris, ab incursu & demonio meridiano.

Nie będzieß ſie bał od ſtrzałki wednie látáiącey

¶ Od lekkiey a iawney pokuſy.

Ani od ſprawy zecmy przychodzącey.

¶ Od cießkiey y taiemney pokuſy.

Ani od zábieżenia y od dyabelſtwá potudniego

¶ To ieſt od angioła ſwiatłoſci ktory pod obyczáiem dobroci zdradza y zwodzi.

Cadent a latere tuo mille & decem millia a dextris tuis, ad te autem non appropinquabit.

Odpadną od boku twego tyſiące á dzieſieć tyſięcy.

¶ Dyablow ciebie kuſzących.

Od práwice twey á ktobie ſie nieprzybliży.

¶ Czuſz żadna pokuſa y moc dyabelska.

Verumtamen oculis tuis conſiderabis, & retributionem peccatorum videbis

Ale ſwemi oczyma to oglądaß á vzrzyß łáko grzeſſnym bog oddawa.

Quoniam tu es domine ſpes mea, altiſſimũ poſuiſti refugium tuum.

Rzekłem) tyś mity pánie ieſt nádzieią moią/nawyſokoſćiś położył vćiecżke twoie.

Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquauit tabernaculo tuo.

Nie przyſtąpi do ciebie nic złego/áni miotłá ſie przybliży do przybytku twego.

¶ Do ciebie: czuſz ktory maſz nadzieię w bodze. Miotła to ieſt plaga boża.

Quoniam

Quoniam angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis.

Bo aniołom swoim przykazał o tobie á by ćie strzegli we wssytkich drogách twoich.

In manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.

Ná ręku będą ćiebie nosić by iáko nie obráźił o kámień nogi twoiey.

Przez kamień rozumie sie grzech dla iego cięszkosci.

Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem.

Po iássczorce y po bázyliszku będzieß chodził á podeyceß lwa y smoku.

¶ To iest wssytkę moc dyabelską ktorą pomocą zwyciężysz. A to nawięcey służy panu Jesusowi.

Quoniam in me sperauit liberabo eum, protegam eum quoniam cognouit nomen meũ.

A iż wemnie będzie miał nádzieię/ przeto wybáwię iego/ zássczycę iego bo vznał imię moie.

¶ Vznał: czusz przez wiarę y chwałę wyznawał.

Clamauit ad me & ego exaudiam eum, cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum.

Wołał do mnie á ia wysłuchałem iego/ á iestem znim w smutku iego/ wybáwię go y vwielbię iego.

¶ wołał do mnie: czusz ten ktory wemnie miał nadzieię

Longitudine dierum replebo eum, & ostendam illi salutare meum.

Długimi

Długimi láty nápełnie iego á vkaże iemu zbáwiciełá iego.

Psalm. 91. Pienie. 91.

W tym pieniu naprzod prorok z persony kośćiołá powiáda iáko dobrá rzecz iest chwalić páná bogá wsscześćiu y w niesscześćiu z iego stworzenia. Też iáko głębokie są myśli boże/ ácz kolwie temu głupi nie porozumie. Też iáko przeklińá grześśni ludzie zginą. Też iáko pan Jesus ktory iest chwałá y głowá kośćiołá miał być powyższon/ Też iáko spráwiedliwi ludzie będą kwitnąć.

BOnum est confiteri domino, & psallere nomini tuo altissime.

Dobrze iest chwalić páná bogá dobrze iest śpiewáć imieniowi twemu boże nawyssy.

Ad annunciandum mane misericordiam tuam, & veritatem tuam per noctem.

Ku wyslowieniu w zárań miłośierdzia twego y prawdy twey w nocy.

¶ w zárań: to iest w sscześćiu: w nocy to iest w niesscześćiu: Prawdy to iest spráwiedliwośći.

In decachordo psalterio, cũ cantico in cithara.

Dobrze ciebie chwalić ná psáltérzu dziesięćiſtrun

ſtrun ſprawiedliwym y z pienim na lutni.

¶ Na psalterzu: to ieſt na geſłach: ktore był ſobie Dawid ſprawił.

Quia delectaſti me domine in factura tua, & in operibus manuum tuarum exultabo

Abowiemeś mie roſkoſſno pocieſſył mity pánie w ſtworzeniu twoim/ á w vczynkach rąk twoich będę ſie rádował.

¶ To ieſt gdy ſobie rozmyſlam cudnoſć ſtworzenya twego y pozyrek iego: wezrzę na ſłońce: na mieſiąc na gwiazdy: y rzekę: to wſſytko ſłuży panu Bogu: á czemuż bych ia nie ſłużył.

Quam magnificata ſunt opera tua domine, nimis profundę facte ſunt cogitationes tuæ.

O iáko wielmożne ſą vczynki twoie mity pánie bárzo głębokie ſie ſtáły myſli twoie.

Vir inſipiens non cognoſcet, & ſtultus non intelliget hæc.

Ale temu człowiek głupi nie pozozumie/ á ſſałony człowiek nie vbaczy tego/ Czuż iáko głębokie ſą myſli twe.

¶ Czuż iako głębokie myſli twe: to ieſt przepuſſczenie gdy: przepuſſczaſz iz zli ludzie maią ſzczeſcie na tym ſwiecie a dobrzy vciſnienie y ſmętki.

Cum exorti fuerint peccatores ſicut fœnũ/ & apparuerint omnes qui operãtur iniquitatẽ

Y iáko ſie to grzeſſnicy vkázuią á wſchodzą iáko trawá.

¶ Ktora rychło roſcie ale rychło zaſie vſchnie.

Táki ſie vkázuią wſſyſcy ktorzy zle czynią.

To ieſt

¶ To iest: tak też nie trwali ſą grzeſſni w złoſcyach ſwoich.

Vt intereant in ſæculum ſæculi, tu autem altiſſimus in æternum domine.

Aby w krotce zaginęli ná wieki wieczne/ále ty nawyſſy ná wieki trwaß mity pánie.

Quoniam ecce inimici tui domine, quoniam ecce inimici tui peribunt, & diſpergentur omnes qui operantur iniquitatem.

Bo oto nieprzyiaćiele twoi mity pánie oto nieprzyiaćiele twoi záginą á bedą rozproſſeni wſſyscy ktorzy czynią złe.

Et exaltabitur ſicut vnicornis cornu meum & ſenectus mea in miſericordia vberi.

A bedzie powyſſoną iáko Jednorozcá chwatá moiá.

¶ To ieſt pan krystus.

A ſtároſć moiá bedzie powyſſoną w miłoſierdziu obfitym.

¶ Jako Jednorozec iedenże rok mata nie dopuſci z ſobą towarzyſſa wiamie: tak też wſſyrek kościoł nie ma iedno iednę głowę y iednego krola pana Jeſuſa.

Et deſpexit oculus meus inimicos meos, & inſurgentibus in me malignantibus audiet auris mea,

Y wzgárdziło oko moie nieprzyiaćielmi moimi/gdy vcho moie ſłyſſało powſtáiące złośniki náprzeciw mnie.

¶ To ieſt acz kolwiek kościoł ma wielkie przeſladowanie od żydow

odzydow y od pogánow: a wſſakoſz wzgardzilem tym bo mię pan bog w zpomogł.

Iuſtus vt palma florebit, ſicut cedrus libani multiplicabitur.

Abowiem ſprawiedliwy człowiek iáko drzewo pálmowe zákwitnie.

¶ Sprawiedliwy człowiek to ieſt lud krzeſciáński.

A iáko Cedrowe drzewo ná gorze Libanus ták ſie rozmnoży.

¶ Abowiem iako Palmy Cedrus nawyſſe ſą drzewa tak tez człowiek ſprawiedliwy nawyſſą odplatę wezmie od Boga.

Plantati in domo domini, in atriis domus dei noſtri florebunt.

Abowiem ſprawiedliwi ludzie ſą ſſczepieni w domu bożym/á w pałacach domu bogá naſſego bedą kwitnąć.

¶ wdomu bozym: czuſz na tym ſwiecie: wſſczepieniu ieſt obcuiący: w palacach: cuſz w niebieskich.

Adhuc multiplicabuntur in ſenecta vberi, & bene pacientes erunt vt anuncient.

A ieſſcze ſie rozmnożą w ſtároſci obfitey.

¶ Rozmnożą ſie: czuſz ſprawiedliwi krzeſciani: To będzie gdy Antykryſt zginie.

A wezmą dobrą odpłátę z cirpliwoſci ábyią wiec obiáwili.

¶ Czuſz na ſądzie bozym.

Quoniam rectus dominus deus noſter, & non eſt iniquitas in eo.

Iż ſprawiedliwy ieſt pan bog náſz á niemáſz wnim żadney złoſci.

Pſalm

Psalm. 92. Pienie. 92.

Psalm o pánie Jesusie iáko miał wstáć z martwych w ciele vwielbionym y okrassonym á iáko iemu zgotowan stolec ná práwicy bogá opcá/á iáko też apostołowie kázać mieli á iáko rzekli podnosić głoß swoy.

DOminus regnauit, decorem indutus est, indutus est dominus fortitudine & præcinxit se.

Pan bog krolował/á okrásę przyodzian.

¶ Czuß gdy zmartwych wstał.

Przyodzian pan bog mocą.

¶ A to wten czas gdy pieklo zkupił.

Y przepásał sie.

¶ Gdy wzigł niesmiertelnosć iasnosć: prędkosć: subtilnosć ciała.

Etenim firmabit orbem terræ, qui non commouebitur.

Bo on vmocnił okrąg ziemie ktory nie bedzie poruszon.

¶ Okrąg: czuß zbor krześciańskí: ktory iest po wszytkim swiecie rozsierzon.

Parata sedes tua deus extunc a sęculo tu es.

A od tychmiast zgotowan stolec twoy mily pánie tyś iest od wiekow.

¶ Od tychmast: czuß po zmartwych wstaniu: zgotowan: czuß na práwicy Bozey.

Eleuauerunt

Eleuauerunt flumina, domine eleuauerunt flumina vocem suam.

Podniosły rzeki mily pánie podniosły rzeki głos swoy.

¶ Kiedy apostołowie szli po swiecie kazyc Ewangelią

Eleuauerunt flumina fluctus suos, a vocibus aquarum multarum.

Podniosły rzeki welny swoie od szumienia wod wielkich.

Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis dominus.

Dziwne podniesienie morskie.

¶ To iest przesladowanie kościoła.

Dziwny ná wysokości pan Bog.

Testimonia tua credibilia facta sunt nimis. Domum tuam decet sanctitudo domine, in longitudine dierum.

Przykazánie twoie bárzo sie stáło prawdziwe/ná dom twoy zależy swiątość mily pánie náwieki.

Psalm. 93. Pienie. 93.

Psalm o pánie Jezusie/ Naprzod mowi ize na pána Boga záleży pomstá/ potym sie vskarża z persony kościotá ná przesladowce y ná ty ktorzy mnimáią aby pan Bog nie nie wiedział o tych rzeczach ktore sie ná tym swiecie dzieią. Też

iż nie opuści pan Bog ludu swego/ Też iáko żydowie mieli bráć rádę náprzećiw pánu Jezusowi/ y mieli iego osądzić niewinnego ná śmierć.

DEus vltionum dominus, deus vltionū libere egit.

Pan bog ná ktorego słussa pomstá pan bog pomsty wssytko nam swą wolą dziáła.

¶ To iest przepusscza sąd y karanie sprawiedliwe.

Exaltare qui iudicas terram, redde retributionem superbis.

Ráczy sie podwyssyć ty miły panie.

wstawssy z martwych.

Ktory sądziß ziemię/ á ráczy oddáć odpłátę ludu pyssnemu.

Vsquequo peccatores domine, vsquequo peccatores gloriabuntur.

Y dokądże grzessnicy miły pánie y dokądże grzessnicy będą sie przechwáláć.

¶ Czusz nie telko grzessąc ale sie iesscze nad to przechwalaiąc.

Effabuntur & loquentur iniquitatem, loquentur omnes qui operantur iusticiam.

Y dokądże złostnicy będą mowić/ dokądże będą mowić wssytcy ktorzy dziáłáią niesprawiedliwość.

Populum tuum domine humiliauerunt, & hereditatem tuam vexauerunt.

Oto ci

Oto ci mity pánie lud twoy potłumili/á dziedzictwo twoie nágábali.

¶ Dziedzictwo: to ieſt lud krześciáński.

Viduam & aduenam interfecerunt, & pupillos occiderunt.

Wdowy y przychodnie pobili y ſiroty pomordowáli.

Et dixerunt non videbit dominus, nec intelliget deus Iacob.

Y rzekli nie vzrzy tego pan Bog/áni tego obaczy pan bog Izráelſki.

Intelligite inſipientes in populo, & ſtulti aliquando ſapite.

Porozumiejcie ſſaleni ludzie á wy głupi niegdy bądźćie rozumni.

Qui plantauit aurem non audiet, aut qui finxit oculum non conſiderat.

Y záż ten pan ktory ſtworzył vcho nie vſłyſſy ábo ten ktory oko ſtworzył izáż nie vyrzy.

¶ Czuż takiey krzywdy ktorą dziáłacie vbogiemu. y owſiem vzrzy.

Qui corripit gentes non arguet, qui docet hominem ſcientiam.

Ten ktory karze człowieká izáż niebędzie ſądził/ ten ktory mądroſć dáie człowiekowi izáż ſam náuki niema.

Dominus ſcit cogitationes hominum, quoniam vane ſunt.

Wiec pan Bog wssytki myssli ludzkie á wie iż proznosci pełne.

¶ Czusz myssli nasse są prozne.

Beatus homo quem tu erudieris domine & de lege tua docueris eum.

O miły pánie błogosłáwiony człowiek ktorego ty náuczysz/ á ktorego ty zakonu twego náuczysz.

Vt mittiget ei a diebus malis, donec fodiatur peccatori fouea.

Aby iemu vlżył dniow złych.

¶ Smutnych dawssy iemu cirpliwosc.

Aż grzessnikowi będzie doł vkopan.

¶ To iest aż będzie potępion.

Quia non repellet dominus plebem suam & hæreditatem suam non derelinquet.

Będzie błogosłáwion ten ktorego ty náuczysz (bo nie odrzuci pan Bog ludu swego á dziedzictwá swego nie opusci.

¶ Czusz na czas karze aby wiecznie przyiąk.

Quoadusq; iustitia conuertatur in iudicium, & qui iuxta illam: omnes qui recto sunt corde.

Poki spráwiedliwosc nie przemieni sie w sąd.

¶ Czusz ani tedy nie opusci pan Bog kiedy sprawiedliwi będą zle a potępione sędzic.

Y ktorzy ieo nádleżą ci ktorzy są prostego sercá.

Quis cõsurget mihi aduers⁹ malignãtes, aut quis stabit mecũ aduersus operãtes iniquitatẽ?

Y kto

Y kto semną powstánie náprzećiwko złostnikom/ábo y kto będzie semną stał náprzećiwko tym ktorzy złość spráwuią.

¶ Czusz nikt tego nieuczyni iedno pan Bog.

Nisi quia dominus adiuuit me, paulominus habitasset in inferno anima mea.

By mie był pan bog niewspomogł máło iżby w piekle byłá mieszkáłá dussá moiá.

Si dicebam motus est pes meus, misericordia tua domine adiuuabit me.

Jestlim mowił/poruszoná iest żądza moiá/tedy miłosierdzie twe miły pánie wspomogło mie

Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ letificauerunt animam meam.

Według wielkośći smutkow moich wsercu moim/poćiechy twoie miły pánie vweseliły dusse moie.

¶ Jakoby rzekł'im sie więcey smucą za grzechy tym więcey poćiechy od ciebie bierzą.

Nunquid adhæret tibi sedes iniquitatis? qui fingis laborem in præcepto.

¶ A słussno mam za grzechy zasmucenie bo.

Izaż stobą iest człowiek złośćiwy ktory káránie vstáwiasz zá grzech.

Cantabunt in animam iusti, & sanguinem innocentem condemnabunt.

Będą rádę vstáwicznie bráć náprzećiwko du-

ſſo ſprawiedliwego á krew niewinną oſądzą.

¶ Tzuſz Licemiernicy y vczeni w zakonie będą brać radę na ſprawiedliwego pana Jezuſa: do pan Jeſus niewinnie oſądzon.

Et factus eſt mihi dominus in refugium & deus meus in adiutorium ſpei meæ

Y ſtał ſie ieſt mnie pan Bog ná obronę y pan Bog ná wſpomożenie nádźiele moiey.

Et reddet illis iniquitatem ipſorum, & in malitia eorum diſperdet eos diſperdet illos dominus deus noſter.

Y záptáći im ztoſi ich á w ztoſći ich rozproſſo ie pan Bog.

Pſalm, 94, Pienię, 94.

Wtym pieniu prozok pobudza y przywodzi lud ku chwaleniu bogá y ku náboznemu iemu modlenu. Potym niedbátym grozi potępieniem á vpomina wſſytki ábý byli Bogu poſluſſni ábý ſerc nie zátwárdźiali iáko niegdy żydowie ná puſſczy byli twárdego ſerca.

VEnite exultemus domio iubilemus deo ſalutari noſtro.

¶ Tym pienim kazda iutrznia poczyna ſie: á pobudza prozok ludźie ku nabożeńſtwu.

Podźćie rádupmy ſie pánu Bogu ſpiewajmy

waymy panu Bogu zbáwicielowi náſſemu.

Præocupemus faciem eius in confeſſione & in pſalmis iubilemus ei.

Vprzedzimy oblicze iego z chwałą y zmodlitwą/á w pſalmiech ſpiewaymy iemu.

¶ Uprzedzcie)czuſz niſzli przyidzie ſędzic.

Quoniam deus magnus dominus,& rex magnus ſuper omnes deos.

Boć wielki pan Bog/ Pan á krol wielki nád wſſyſtki bogi boć nie odpedzi od ſiebie pan Bog ludu ſwego.

Ale gi odkupi krwią ſwoią.

Quia in manu eius ſunt omnes fines terræ, & altitudines montium ipſius ſunt,

Boć wreku iego ſą wſſyſtki gránice ziemie/y wyſokoſci gor ſą iego.

¶ To ieſt: wmocy iego wſſytek ſwiat ieſt położon.

Quoniam ipſius eſt mare & ipſe fecit illud & ſiccam manus eius formauerunt.

Boć iego ieſt morze á on ſam ie ſtworzył y ziemie iego rece ſtworzyły.

Ręce)to ieſt moc iego.

Venite adoremus & procidamus,& plorem us ante dominum qui fecit nos, quia ipſe eſt deus noſter.

Podźćie daymy modłę á chwałę á pádźmy y płákáć bedziemy przed panem ktory ſtworzył nas boć on ieſt pan bog náſz.

Nos autem populus pascuæ eius, & oues manus eius.

A my lud pástwiſk iego y owieczki ręk iego.

Pastwisk to ieſt nauki iego.

Hodie ſi vocem eius audieritis, nolite obdurare corda veſtra.

Dźiśia ieſtliby ſćie głos iego vſłyſſeli nie zátwárdzaycie ſerc wáſſych.

¶ Dźiśia to ieſt tego czaſu łaſki. Głos to ieſt nachylenie.

Sicut in irritatione, ſecundum diem tentationis in deſerto.

Jáko niegdy czáſu pobudzenia.

¶ Czuſz mieli zatwardziałe ſerca.

Czáſu kuſſenia ná puſſczy.

¶ Gdy ſſemrali naprzeciw Boyzeſſowi.

Vbi tentauerunt me patres veſtri, probauerunt & viderunt opera mea.

Gdzie mię kuſili oycowie wáſſy.

¶ wątpiąc w mocy moiey.

Doſwiadczyli y widzieli vczynki moie.

¶ Cuda ktore czynił Boiześ mocą moią.

Quadraginta annis offenſus fui generationi illi, & dixi, ſemper hij errant corde.

Czterdźieśći lat byłem gniewien ná ten rodzay.

¶ Bo przez tele lat byli na puſſczy. Byłem gniewien dla ich niedowiarſtwa y ſſemrania.

Y rzekłem ći záwżdy błądzą ſercem.

Et iſti non cognouerunt vias meas, vt iurauí in ira mea, ſi intrabunt in requiem męam.

A ći

A ći nie vználi drog moich.

¶ Bo niechcieli vznac przykazania mego.

A iákom przysiągł w gniewie moim iż niewnidą do odpoczynienia mego.

Psalm. 95. Pienie. 95

Pienie o pánie Jezusie/gdzie prorok vpomina ku chwaleniu páná Jezusá dla tego iż raczył przyść ná swiát stawssy sie cztowiekiem y chwáli bárzo siego pana bogá/á vpomina lud áby temu ofiáry dáwał Też iáko pan bog miał krolowáć z drzewá krzyżá swietego/ Też o przyśćiu páná Jezusowym ná swiát sądzić á iáko bedzie sądził w spráwiedliwośći.

CAntate domino canticum nouum, cantate domino omnis terra.

Spiewayćie pánu piosnkę nową spiewayćie pánu wssytká ziemiá.

¶ Panu czusz Jezusowi: Piosnkę nową to iest o nassym odkupieniu.

Cantate domino & benedicite nomini eius annunciate de die in diem salutare eius.

Spiewayćie pánu á bogosławćie imię iego.

¶ Iż przyssedł na swiat dla nas.

Obiáwiayćie dzień ze dniá zbáwićielá iego.

¶ Czusz pana Jezusa ktorego bog ociec raczył posłac.

Annunciate inter gentes gloriam eius, in omnibus populis mirabilia eius.

Obiáwiayćie miedzy pogáńſtwem chwałę iego miedzy wſſytkim ludem cuda iego.

¶ Cuda to ieſt narodzenie z panny z martwy chwſtanie wniebo wſtąpienie.

Quoniam magnus dominus & laudabilis nimis, terribilis ſuper omnes deos.

Boć wielki ieſt pan bog á chwálebny bárzo y ſtráßliwy nád wſſytki bogi pogáńſkie obłudne á rzeczy ſtworzone.

Quoniam omnes dñ gentium demonia, dominus autem cœlos fecit.

Boć wſſytcy bogowie pogáńſcy dyabłowie ále pan bog niebioſá ſtworzył.

Confeſſio & pulchritudo in conſpectu eius, ſanctimonia & magnificentia in ſanctificatione eius.

Wyſpowiádánie y cudność przed oblicznoſćią iego/ſwiątobliwość wielmożność we ſwiątoſći iego.

Afferte domino patriæ gentium, afferte domino gloriam & honorem, afferte domino gloriam nomini eius.

A przeto przynoſćie pánu bogu o wy ludzie zwſſelkiey kráyny/przynoſćie panu bogu cześć á chwałę przynoſćie pánu chwałę imieniu iego.

¶ Trzykroć mowi przynoſćie: bo mamy panu Krystuſowi ofiarowáć duſſę: ciało: cześć imienia.

Tollite

Tollite hostias & introite in atria eius, adorate dominum in atrio sancto eius.

Wezmićie ofiáry á wnidźćie do kośćiołá iego dayćie modłę pánu w kośćiele swiętym iego.

Commoueatur a facie eius vniuersa terra dicite in gentibus quia dominus regnauit.

Niechay sie lęka od oblicznośći iego wssytká ziemiá mowćie miedzy pogány y miedzy ludem iż pan bog krolowáł.

Etenim correxit orbem terræ qui non commouebitur, iudicabit populos in æquitate.

Boć on náprawił okrąg swiátá ktory nie będzie porusson.

¶ Naprawił: czusz od błędu swiat wybawił.

A będzie sądził lud wspráwiedliwośći.

Letentur cœli & exultet terra, commoueatur mare & plenitudo eius, gaudebunt campi & omia quæ in eis sunt,

Ráduyćie sie niebiosá ráduyćie sie y ziemiá poruß sie morze y pełność iego/ vráduią sie polá y wssytko co wnich iest.

¶ Raduycie sie: czusz z nawiedzenia iego.

Tunc exultabũt omnia ligna syluarũ, a facie domini quia venit, quoniã venit iudicare terrã

Tedy sie więc vweselą wssytki drzewá lásowe od oblicznośći bożey iż przyssedł sędźić swiat.

¶ Pierwey przyssedł wzywac ná wiarę: potym przyydzie sądzic w dzie ñ ostateczny.

Iudicabit

Iudicabit orbem terrę in æquitate, & populos in veritate sua.

Bedzie sądził swiát wspráwiedliwośći/ y lud wprawdzie swoiey.

Psalm, 96. Pienie. 96.

Pieśń o srogim sądzie bożym/ iáko pan Jezus przyidzie sądzić wobłoku/ iáko ogień przed nim vprzedzi/ iáko będą błyskáwice/ iáko pyssńi zginą od oblicznośći iego/ Jáko niebiosá vkázowáć będą známionmi spráwiedliwy sąd iego/ ná ostátku cudne náuki dáie.

DOminus regnauit exultet terra, letẽtur insulæ multæ.

Pan bog krolował ráduy sie ziemio/ weselćie sie wyspy morskie rozmáite.

¶ Bo iuz vslyssycie nowy zakon y Ewangelią.

Nubes & caligo in circuitu eius, iusticia & iudicium correctio sedis eius.

Obłok y mgłá będzie około iego.

¶ Czusz pana Jezusa gdy sam przyidzie sądzic.

Spráwiedliwość y sąd będzie skáránie stolcá iego.

Ignis ante ipsum pręcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius.

Ogień

Ogień przed nim vprzedzi.

¶ Bo ogniem ziemia będzie wyczyſciona.

A zápali wokrog nieprzyiaciele iego.

¶ Ktorzy iego przykazaniom wzgardzili.

Alluxerunt fulgura eius orbi terræ, vidit & commota eſt terra.

Vkázały ſie błyſkáwice iego po wſſytkim okrągu ſwiátá.

¶ To ieſt vkazą ſie onego czásu.

Y poruſſytá ſie ziemiá.

¶ Czuſz od boiazni ſądu Bożego.

Montes ſicut cera fluxerunt a facie domini a facie domini omnis terra.

Gory iáko woſk płynęły od oblicznoſći bożey.

¶ Gory to ieſt ludzie pyſſni zginęli a zniſzczeli iako woſk.

Od oblicznoſći bożey wſſytká ziemiá.

Annunciauerunt cœli iuſtitiam eius, & viderunt omnes populi gloriam eius.

Obiáwiły niebioſá ſprawiedliwoſć iego á widzieli wſſyccy ludzie chwałę iego.

¶ Bo przez znamiona ktore ſie na niebie vkażą będzie znak ſądu Bożego.

Confundantur omnes qui adorant ſculptilia & qui gloriantur in ſimulacris ſuis.

Będą zeſromoceni wſſyccy ktorzy chwałą bałwány á ktorzy ſie przechwáláią w bałwániech ſwoich.

Adorate eum omnes angeli eius, audiuit & letata eſt Syon,

Dayćie

Dayćie chwałe iemu wſſytcy ániołowie iego;

¶ Iemu czuſz na ſąd przychodzącemu.

Vznáłá to gorá Syon y vradowáłá ſie.

¶ Gora Syon to ieſt koſciol krzeſciański.

Et exultauerunt filiæ Iudæ, propter iudicia tua domine.

Y vradowáły ſie corki żydowſkie dla ſądow twoich miły pánie.

¶ Corki to ieſt duſſe ktore w iednego: boga wierzą.

Dla ſądow czuſz ſpraw iedliwoſci.

Quoniam tu dominus altiſſimus ſuper omnē terrā nimis exaltatus es ſuper omnes deos.

Boś ty pan nawyſſy nád wſſytkim ſwiátem bárzoś powyſſon miły pánie nad wſſytki bogi.

¶ Nad wſſytkie ſwięte ktorzy ſie ſtali ſynmi bozymi ſpoſobionymi.

Qui diligitis dominum odite malum, cuſtodit dominus animas ſanctorum ſuorum, de manu peccatoris liberabit eos.

Wy ktorzykolwiek miłuiećie páná bogá obrzyćcie ſobie z tym.

¶ To ieſt grzechem.

Boć ſtrzeże pan bog duſz ſwiętych ſwoich á z rąk grzeſſnego wybáwi ie.

Lux orta eſt iuſto, & rectis corde leticia.

Swiatłoſć vkazáłá ſie ſpráwiedliwemu.

¶ Vkaze ſie tez po ſądnym dniu.

A weſelie tym ktorzy ſą práwego ſercá.

Letamini iuſti in domino, & confitemini memoriæ ſanctificationis eius.

Weſelćie

Weselćie sie spráwiedliwi w pánie bodze/á pochwalćie pámiątkę oswięcenia iego.
¶ Iż was poswięcił y na zywot wieczny nawrocił.

Psalm. 97. Pienie. 97.

Piesń o pánie Juzusie iż miał wstáć mocą swą zmartwych/y też iáko sie miał obiáwić pogáństwu/Jáko wspomionął ná miłosierdzie swoie y przyssedł ná swiát. Jáko iego wssytki gránice miáły vznáć/y nadobnie lud vpomina ku weselu ku spiewániu ku trąbieniu/á to dla przyśćia iego.

CAntate domino canticum nouum, quia mirabilia fecit.

Spiewayćie pánu Bogu piosnkę nową/boć dziwne rzeczy spráwił.

Saluauit sibi dextera eius, & brachium sanctum eius.

Zbáwiłá go prawicá iego y rámię swięte iego.

¶ Czusz tenże pan Krystus sam wybawił sie z smierci: to iest wlastną mocą wstał z martwych.

Notum fecit dominus salutare suum, in cõspectu gentium reuelauit iustitiam suam.

Jáwnego vczynił pan Bog zbáwićielá swego

Syná

¶ Syna swego ktory iemu lud wybawił z mocy dyabelskiey.

Przed oblicznością pogánow obiáwił spráwiedliwość swoię.

Recordatus est misericordiæ suæ, & veritatis suæ domui Israel.

Wspomionął iest ná miłosierdzie swoie y ná prawdziwą obietnicę swoię pokoleniu Izráelskiemu.

¶ To iest Spełniło to co był obiecał iż sie miał stac człowiekiem.

Viderunt omnes termini terræ salutare dei nostri.

Widziáły wszytki gránice ziemie zbáwiciela Bogá nassego.

¶ To też mowił Symeon swięty rzeknąc. Uzrzały oczy moie zbawiciela twego ktoregos zgotował przed oblicznością wszytkiego ludu.

Iubilate domino omnis terra, cantate & exultate & psallite.

Pochwalayćie páná Bogá wsselka ziemio/ spiewayćie á ráduyćie sie y poyćie iemu.

¶ Czusz boc iusz przyssedł na ten swiat.

Psallite domino in cythara: in cythara & voce psallam, in tubis ductilibus & voce tubæ corneæ,

Poyćie pánu Bogu ná Lutni/ ná lutni y ná psáłterzu /ná trąbách długich/ y głosem trąby rogowey.

Iubilate

Iubilate in conſpectu regis domini, moueatur mare & plenitudo eius, orbis terrarum & qui habitant in eo.

Radujcie ſie przed oblicznoſcią krolá páná poruß ſie ziemio y iey nápełnienie okrąg wſſyſtkich ziem y ktorzy ná nim mießkáią.

Flumina plaudent manu, ſimul montes exultabunt a conſpectu domini, quoniam venit iudicare terram.

Rzekł niech rękomá ſpołem kleſkáią gory ſie vradują od oblicznoſci páńſkiey iż przyſſedł ſądzić ziemie.

℣ Aby na ſwiecie ſprawiedliwy ſąd czynił.

Iudicabit orbem terrarum in iuſticia, & populos in æquitate.

Będzie ſądził okrąg ziemie w ſprawiedliwoſci/á lud według zaſługi.

Pſalm. 98. Pienie. 98.

Pieſń o pánie Jezuſie iáko miał być wielki ná gorze Spon/to ieſt w zborze krześciáńſkim/iáko miał zgotować Apoſtoły rządce koſciołá ſwietego. Też vpomina lud ábý ciáłu ábo czto wieczeńſtwu iego chwałe dáwał. Też vpominá ábý byli nabożni á poſłuſſni pánu Bogu przy kłádem Moyżeſſá Aroná y Sámuelá ktorzy byli wierni ſłudzy mitego Bogá.

DOminus regnauit, irascãtur populi, qui sedet super cherubin, moueatur terra.

Pan bog krolował á będą sie ludzie gniewáć ten ktory siedzi ná Cherubin porussy sie ziemiá

¶ Krolował) czusz wiecznie wedlug bostwa: a czesnie po zmartwych wstaniu: ale sie krolowanie iego niedokona. Będą sie gniewac) czusz niektorzy na swe grzechy: a niektorzy na niewinnego pana Jezusa.

Dominus in Syon magnus, & excelsus super omnes populos.

Pan bog ten ná gorze Syon iest wielki á wysoki nád wssytki ludzie.

¶ Na gorze Syon: to iest w kosciele krzesciañskim.

Confitentur nomini tuo magno, quoniam terribile & sanctum est, & honor regis iudicium diligit.

Bądz chwálono imie twoie bo stráßliwe á swiete iest.

Czusz pana Jezusowe: na ktore wsselkie kolano klęka.

A czesć krolestwa spráwiedliwość sądu miłuie.

¶ Placąc wsselkiemu wedlug vczynkow iego.

Tu parasti directiones, iudicium & iusticiam in Iacob tu fecisti.

Tyś miły panie spráwił rządzićiele.

¶ Apostoły ktorzy rządzą swiat.

Tyś dał sąd y práwo sprawiedliwe pokoleniu Jákob.

Exaltate dominũ deũ nostrũ, & adorate scabellum pedũ eius, quoniam sanctum est.

Powyż

Powyssaycie páná nássego á daycie chwałę y modłę łáwce nog iego boć swięta iest.

¶ Ławce nog) to iest człowieczeństwu iego.

Moyses & Aaron in sacerdotibus eius, & Samuel inter eos qui inuocant nomen eius.

Moyzesz y Aaron byli miedzy káplany iego/ á Samuel miedzy tymi ktorzy wzywáią imię ie°

¶ Czusz tych nasladuycie ktorzy byli prawdziwi chwalcy Boży: a byli figurą kaplaństwa nowego zakonu: iako Samuel byl figurą tych ktorzy wzywaią bostwa iego.

Inuocabant dominum, & ipse exaudiebat eos, in columna nubis loquebatur ad eos.

Ci wzywali ná pomoc páná Bogá á on ie wysłuchał on wobłoku mowił do nich.

¶ wobloku: czusz ciemnym: to była figura iz stary zakon był ciemny.

Custodiebant testimonia eius, & præceptum quod dedit illis.

Ci strzegli pilno zakonu iego.

Czusz Moyzesz Aaron y inssy wziwaiący imienia iego

Y przykazánia ktore im dał.

Domine deus noster tu exaudiebas eos deus tu propicius fuisti eis & vlciscens in omnes adinuentiones eorum.

Pánie boże nász tyś ie wysłuchał boże tyś im był miłościw a mściłeś sie nad wssytkimi ich wymyslki.

¶ To iest nad grzechem ktore ludzie wymyslaią.

Exaltate dominum deum nostrum, & a-

dorate in monte sancto eius, quoniam sanctus dominus deus noster.

Podwyssayćie chwałę páná Bogá nássego/ á dayćie iemu chwałę ná gorze swiętey iego/ boć swięty pan Bog nász.

Psalm. 99. Pienie. 99.

W tym pieniu prorok vpomina lud krześćiáński ku chwaleniu páná Bogá/ ktory nas sam stworzył/ áby piosnki iemu spiewáli w páłácu ábo w kośćiele iego.

IVbilate deo omnis terra, seruite domino in leticia.

Chwal páná Bogá wsselka ziemio/ słusśćie pánu Bogu w weselu.

¶ Nie zmussenia ale z łaski y z dobrey woley.

Introite in conspectu eius, in exultatione.

Wstępuyćie przed oblicznośc iego wrádośći.

¶ To iest sąmnienie wasse aby było czyste.

Scitote quoniam dominus ipse est deus, ipse fecit nos & non ipsi nos.

Wiedzćie iżeć pan tenći iest pan Bog/ onći sam stworzył nas/ á nie mysmy sie stworzyli.

Populus eius & oues pascuæ eius, introite portas eius in confessione, atria eius in hymnis confitemini illi.

A dla

A dla tego wy ludzie iego/y wy owieczki páſtwiſká iego/wſtepuyćie w vliczki iego w wyznawániu.

¶ To ieſt wy krzeſciani ktore karmi ſlowem wiecznego żywota w wyznawaniu to ieſt w dobrym obcowaniu.

Wſtepuyćie w palace iego á w pioſnkach chwálebnych chwalćie iego.

Laudate nomen eius, quoniam suauis est dominus, in æternum misericordia eius & vsq; in generatione & generationem veritas eius.

Chwalćie imie iego boć ſlodki ieſt pan bog.

¶ Słodki iezuſz bo nas z wielkiey miłoſci odkupił.

Ná wieki trwa mitoſierdzie iego á z rodzáiu w rodzay prawdá iego.

Pſalm. 100, Pienie, 100,

W tym pieniu prorok mowi w perſonie Páná Jezuſá ktory mowi do oycá ſwego niebieſkiego iáko záwżdy w niewinnoſci chodzit miedzy ludem żydowſkim/iáko byt ſprawiedliwy/y iáko ze zlymi nieobcowat/ale z niewinnymi.

Miſericordiam & iudicium cantabo tibi domine.

Mitoſierdzie y ſprawiedliwoſći bede tobie wyſławiat mity pánie.

Pſallam & intelligam in via immaculata, quando venies ad me.

Bede ſpiewał á bede rozmyſłał w drodze niepokaloney y kiedyż przyidzieſz ku mnie.

¶ wdrodze niepokaloney) to ieſt wewanieliey: y kiedyſz przydzieſz) to ieſt kiedyż przykazeſz mi miły panie

Perambulabam in innocentia cordis mei in medio domus meæ.

Ty znaß iżem obcował w niewinnoſći ſercá mego w pośrzod domu mego.

¶ Czuſz w pośrzodku ziemie zydowskiey.

Non proponebam ante oculos meos rem iniuſtam, facientes præuaricationes odiui.

Nigdym nie kładł miły panie przed oczyma mema rzeczy niesprawiedliwey, á występce zakonu miałem w nienawiśći.

¶ Licemierniki y nauczone w zakonie.

Non adhesit mihi cor prauum, diclinantem a me malignum non cognoscebam.

Nie przylączyło ſie ku mnie nigdy ſerce złe.

¶ To ieſt złey człowiek.

A człowieká złego odemnie ſie odłączáiącego niechciałem znáć.

Detrahentem ſecreto proximo hunc persequebar.

Człowieká wtaczáiącego w táiemnoſći bliźniemu ſwemu tegom przeſladował.

¶ Abowiem wwloctwo ieſt grzech z ktorego pochodzą roſterki y nienawiści.

Superbo oculo & inſaciabili corde, cum hoc non edebam.

Z pyſznym

Z pyſſnym okiem á z nienáſyconym ná ſer-
cu ſtymem nie iadat.

¶ Z nienaſyconym: to ieſt z ſákomym.

Oculi mei ad fideles terræ, vt ſedeant me-
cum, ambulans in via immaculata hic mihi mi
niſtrabit.

Ale oczy moie bydą ſkłonne ku wiernym ná
ſwiećie áby ſiedzieli ſemną, ten ktory chodzi dro
gą niepokalaną, ten mi mnie bedzie ſłużył.

Non habitabit in medio domus meę qui fa-
cit ſuperbiam, qui loquitur iniqua non direxit
in conſpectu oculorum meorum.

Nie bedzie mießkał w poſrzodku domu me-
go żadny pyſſny.

¶ Przeto też Lucifer pyſſny ſtrącżon z nieba.

A ten ktory złe mowi nie ſpodobał ſie przed
oblicznoſćią oczu moich.

In matutino interficiebam omnes peccato
res terræ, vt diſperderē de ciuitate domini om-
nes operantes iniquitatem.

Ja wzarań pobiłem wſſytki grzeßniki tego
ſwiáta.

¶ w zarań: to ieſt gdym przyſſedł na ſwiat skazilem
bałwochwalſtwo.

Abych rozproſſył z miáſtá bożego wſſytki
grzechy popełniáiące.

Pſalm. 101. Pienie. 101

Prorok w tym pieniu mowi w personie pana Jezusa modlacego sie o naprawienie rodzaiu ludzkiego/a też w personie wsselkiego cztowieka pokutuiącego/ktory prosi pana boga o wspomożenie y odpusszczenie grzechow/gdzie też tącno może cztowiek poznać iako sie przy pokucie ma mieć.

DOmine exaudi orationem meam,& clamor meus ad te veniat,

Mity panie wysluchay modlitwe moie/a głos moy niechay ktobie przydzie.

¶ Psalm ten iest piękny pokutny a vkazuie iaey maią być pokutuiący.

Non auertas faciem tuã a me in quacũcz die tribulor,inclina ad me aurem tuam.

Nie odrzucay oblicza twego odemnie mity panie kiedykolwie sie zasmucam ráczy nákłonić ku mnie vchá twego.

¶ Zasmucam: czuisz przez skruchę:vcha to iest miłosierdzia twego.

In quacũcz die inuocauero te, velociter exaudi me.

Ktoregokolwiek dniá ciebie bych wzywat/ráczy mie rychło wysluchać.

Quia defecerunt sicut fumus dies mei,& ossa mea sicut cremium aruerunt.

Boć iuż oto mity panie vstáły iáko dym dni moie. To iest

¶ To iest: tak rychło przessedł czas moy iako dym.

A kośći moie iako skwárczki wemnie vschły.

¶ Kosci: to iest silnosci dusse mey zemdlone są.

Percussus sum vt fœnum & aruit cor meũ, quia oblitus sum comedere panem meum.

Vsechłem iáko siáno y vschło serce moie.

¶ To iest moie nabożeństwo ktore z serca pochodzi.

Iżem zápámietał pożywáć chlebá mego.

¶ Czusz pisma swiętego y słowa bożego.

A voce gemitus mei, adhesit os meum carni meæ.

Od wielkiego wołánia płáczu mego/przylnęły kośći moie ku ćiału memu.

¶ To iest dussa moia y ciało rozniemogły sie.

Similis factus sum pellicano solitudinis, factus sum sicut nicticorax in domicilio.

Stałem sie podobien pellikanowi ná pusscy.

¶ To iest: taię sie przed sromem grzechow moich iako ptak na pusscy mieszkaiący.

Stałem sie iáko owdowiáła sowá w dziurze swoiey.

¶ Tu sie niechay vczą pokutuiący iacy maią być.

Vigilaui & factus sum sicut passer solitarius in tecto,

Czułem ánim spal á stałem sie iáko wrobł tám pod dáchem siedzący.

¶ To iest odłączyłem sie od ludzi dla grzechow moich płacząc za nie.

Tota die exprobrabant mihi inimici mei & qui laudabant me, aduersum me iurabant.

Przez cáły dzień łáiáli mnie nieprzyiaćiele moi á ktorzy mie przed tym chwalili potym sie náprzećiw mnie sprzystegáli.

Quia cinerem tanq̃ panem manducabam, & poculum meum cum fletu miscebam.

A to dla tego iżem popiołu miasto chlebá pożywał á pićie moie miessałem z płáczem.

¶ Popiolu: czusz pokuty miasto ktorey potrawy.

A facie iræ indignationis tuæ, quia eleuans allisisti me.

A tom wssytko dziáłał boiąc sie oblicznośći gniewu twego.

¶ To iest srogosc pokuty vkazowalem.

Bo ty miły pánie podniozssy mie stłumiłeś mie

¶ Podniozssy: to iest stworzywssy mie y odkupiwssy mie: zasięs mie stłumił dla grechu.

Dies mei sicut vmbra declinauerunt, & ego sicut fœnum arui.

Oto iuż dni moie iáko ćień zeszły á iam iáko trawá vsechł.

¶ Czusz od pirwssego nabożeństwa y od laski.

Tu autem domine in æternum permanes, & memoriale tuum in generatione & generationem,

Ale ty miły pánie ná wiekiś iest/ á pámiątká twoiá z rodzáiu w rodzay.

¶ Pamiątka: to iest pamiętne miłosierdzie twoie.

Tu exurgens misereberis Syon, quia tempus miserendi eius, quia venit tempus.

Bo ty

Bo ty powstáwsso smituieß sie nád gorą syon
¶ To iest nad zebranim swiętych twoich:
Boć czás iuż smiłowánia nád nią boć czás przyssedł.
Quoniam placuerunt seruis tuis lapides eius, & terre eius miserebuntur.
Boć sie zlubiło slugam twoim kámienie iey.
¶ Kamienie: to iest prorocy mocni y inssy kaznodzieie.
Y nád ziemią będą mieć lutość.
¶ Nad ziemią to iest nad grzessnymi.
Et timebunt gentes nomen tuum domine, & omnes reges terræ gloriam tuam.
Y będą sie bać ludzie imienia twego pánie boże
¶ Czusz wssytcy ie będą miec w poczesności.
A wssytcy krolowie ziemscy chwały twoiey.
¶ Czusz będą sie bac iako sie to iuz spelnilo: bo krhorzy pirwey balwany chwalili potym wzywaią imienia Jezusowego.
Quia edificauit dominus Syon, & videbitur in gloria sua.
Bociem zbudował pan Bog gorę Syon/
¶ To iest kosciol krzesciański.
A vzrzę go w chwale iego.
¶ To iest w człowieczeństwie iego.
Respexit in orationem humilium, & non spreuit præcem eorum.
Wezrzał ná modlitwę pokornych á ich prozby nie wzgárdził.
Scribantur hæc in generatione altera, & populus qui creabitur laudabit dominum.

Niechay

Niechay to będzie nápiſano y w rodzáiu drugim.

¶ Czuſz iż na pokorne pan bog ma bacznoſc: a iż thez zbuduie koſcioł krzeſciañski.

A lud ktory będzie ſtworzon/ będzie chwalił páná bogá.

¶ Tu prorok rozumie lud krzeſciañski.

Quia proſpexit de excelſo ſancto ſuo dominus de cœlo in terram aſpexit.

Boć wezrzał pan bog zwyſokośći ſwey świętey pan bog z niebá ná ziemię wezrzał.

Vt audiret gemitus compeditorum, vt ſolueret filios interemptorum.

Aby ſłyſſał płácz ięcow.

¶ Czuſz świętych ktorzy niemogli byc zbawieni iedno przez mękę kryſtuſowę.

Aby rozwiązał ſyny ludzi pobitych.

¶ Czuſz zdradą dyabelską zawiedzionych.

Vt annuncient in Syon nomen domini, & laudem eius in Ieruſalem.

Aby ći będąc rozwiązáni obiáwili ná gorze Syon imię páná Bogá á chwałę iego w Ieruzálem.

¶ To ieſt w koſciele krzeſciañskim.

In conueniendo populos in vnum, & reges vt ſeruiant domino.

Aby ſie lud zchodził w iednośc ſpołem y krolowie áby ſłużyli bogu.

¶ Lud: czuſz pogañski y zydowski: Bogu czuſz panu Iezuſowi.

Reſpon-

Reſpondit ei in via virtutis ſuæ, paucitatem dierum meorum nuncia mihi.

Y odpowiedział iemu ná drodze cnotliwey ſwoiey/rzekąc mity pánie mátoſć dniow moich rácz mi obiáwić.

℣ Odpowiedział) czuſz kościoł iemu) to ieſt panu bógu. Raczmi obiawić: to ieſt day mi abych obaczył iż krotkieſſy dni moie.

Ne revoces me in dimidio dierum meorũ in generatione & generationem anni tui.

Nie rácz mie ná on ſwiat wzywáć we ſrzodku dniow moich.

℣ Czuſz abych przod pokutował za grzechy.

Boć náwieki wiecznie trwáią czaſy twoie.

Initio tu domine terram fundaſti, & opera manuum tuarum ſunt cœli.

Boś ty ieſt wieczny) á odpoczątku tyś pánie boże ſwiát ſtworzył á vczynkirąk twoich ſą niebioſá.

Ipſi peribunt tu autem permanes, & omnes ſicut veſtimentum veteraſcent.

Tyć niebioſá przeydą: ále ty záwżdy mity pánie będzieſz trwał/á wſſytcy inſſy iáko odzienie ſtárzeią ſie.

℣ Niebioſa przeydą: to ieſt zmienią ſie.

Et ſicut, opertorium mutabis eos & mutabuntur, tu autem idem ipſe es, & anni tui non deficient.

A iáko odzienie zmieniſz ie mity pánie á będą zmie-

dą zmienieni/ále ty ienżeś iednáki záwżdyś iest á látá twoie nie vstáną.

Filij seruorum tuorum habitabunt, & semen eorum in sæcula dirigetur.

Y synowie sług twoich y ći będą trwáć á plemię ich ná wieki będzie mießkáć.

¶ Czusz stobą w chwale wieczney.

Psalm, 102, Pienie, 102.

W tym pieniu prorok vpomina lud ku chwaleniu bożemu/iże on iest pan miłosierny y spráwiedliwy/ odpusscza grzechy bacząc krewkość ludzką/ A też mowi iż żywot ludzki iest krotki/ ale miłosierdzie boże wieczne. Też iż pan Krystus zgotował w niebie stolec swoy. Też pobudza ánioły swoie by iego chwalili.

BEnedic anima mea domino, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius.

Bogosław o dusso moia pánn bogu/ y wssytki dussne siły ktore wemnie są bogosławćie imieniowi iego swiętemu.

Benedic anima mea domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius.

Bogosław dusso moiá pánu bogu á nie zápominay

pominay wſſytkiego dobrodzieyſtwá iego.

Qui propiciabitur omnibus iniquitatibus tuis, qui ſanat omnes infirmitates tuas.

Ktory ma lutoſć nád wſſytkimi grzechy twemi, ktory vzdrawia wſſytki niemocy twoie.

Qui redemit de interitu viam tuam, qui coronat te in miſericordia & miſerationibus.

Ktory odkupit zpotępienia żywot twoy, ktory ciebie korzonuie y w mitoſierdziu y wlutoſći.

℣ Ciebie korzonuie: to ieſt tobie odplaca wniebie.

Qui replet in bonis deſiderium tuum, renouabitur vt aquilæ iuuentus tua.

Ktory náſyca dobrem żądzą twoie á odnowi ſie mlodoſć twoiá iáko orłowá.

℣ Jako orzel gdy ſie ſtarzeie odnawia ſie: takiez tez y ty człowiecze odnowiſz ſie wſtawſſy zmartwych.

Faciens miſericordias dominus, & iudicium omnibus iniuriam patientibus.

Ten ieſt pan ktory czyni mitoſierdzie y ſprawiedliwoſć wſſytkim krzywde cirpiącym.

Notas fecit vias ſuas Moyſi, filijs Iſrael voluntates ſuas.

Ktory obiáwił drogi ſwoie Moiżeſſowi á ſynom Jzraelſkim wole ſwoie.

℣ To ieſt przykazanie ſwoie.

Miſereator & miſericors dominus, longanimis & multum miſericors.

Lutoſćiwy á mitoſierny pan y nie rychły ku

mſſczeniu

mſſczeniu á bárzo mitoſierny.

Non in perpetuum iraſcetur, nec in æternum comminabitur,

Nie wiecznie ſie gniewáć bedzie á nie wiecznie bedzie grozny.

℣ Bo na pokutę człowieczą laskawy barzo ieſt.

Non ſecundū peccata noſtra fecit nobis nec ſecūdū iniquitates noſtras retribuit nobis

Nie według grzechow náſſych ſnámi vczynił áni według ztoſći náſſych nam oddał.

℣ Bo vmarł na krzyżu za nas ktore mogł potępicz a grzechy.

Quoniam ſecundum altitudinem cœli a terra corroborauit miſericordiam ſuam ſuper timentes ſe.

Abowiem według wyſokoſći niebá od ziemie: Vmocnił miłoſierdzie ſwoie nád tymi ktorzy ſie go boią.

Quantum diſtat ortus ab occidente, longe fecit a nobis iniquitates noſtras.

Jáko dáleki wſchod ſłońcá od zachodu, ták dáleko oddalił od nas grzechy náſſe.

℣ Odpuſciwſſy ie nam z łaski ſwey.

Quomodo miſeretur pater filiorum, miſertus eſt dominus timentibus ſe, quoniā ipſe cognouit figmentum noſtrum.

Jáko ma lutoſć ociec nád ſyny, ták zlutował pan bog nád boiącymi ſie iego ábowiem on v-

znał kto

znał krewkość stworzenia swego.

¶ Rychłość ku zgrzeszeniu a krewkość ku trwaniu.

Recordatus est qm̃ puluis sumus, homo sicut fenum, dies eius tanq̃ flos agri sic eflorebit.

Wspomionął iżesmy proch/człowiek iáko trawá dni iego trwáią á iákoby kwiatek polny zákwitnie á tuż zwiednie.

Qm̃ spiritus pertransibit in illo & non subsistet & non cognoscet amplius locum suum.

Abowiem dussá wynidzie z niego á nie zostánie tu a nie vzna więcey miestcá swego.

¶ Tu nauka nam iż aczkolwie wstaniemy zmartwych a wssakoż nie wrocimy sie tu na ten swiat ale na on.

Misericordia aũt domini ab æterno & vsq; in æternum, super timentes eum.

Ale miłosierdzie Boże od wiekow áż ná wieki/ná ty ktorzy sie go boią.

¶ Jakoby rzekł ten zywot iest krotki ale miłosierdzie Boże iest wieczne.

Et iustitia illius in filios filiorum, his qui seruant testamentum eius.

Spráwiedliwość iego ná syny synow ná ty ktorzy chowáią testáment iego.

¶ Sprawiedliwość: to iest sprawiedliwa odplata. Testament: czusz zakon y przykazanie iego.

Et memores sunt mandatorum ipsius ad faciendum ea.

Y ktorzy są pámiętnicy przykazániá iego áby ie pełnili.

Dominus in cœlo parauit sedem suam, & regnum ipsius omnibus dominabitur.

Ten że pan w niebie zgotował stolec swoy/

¶ A tenże czusz pan Jesus.

A krolestwo iego wssytkim pánowáć będzie.

¶ Bo iemu będzie poddano: a on y zle y dobre będzie sądził.

Benedicite domino omnes angeli eius potentes virtute, facientes verbum illius ad audiendam vocem sermonum eius.

Chwalćie páná bogá wssytcy ániołowie iego ktorzyśćie silni w mocy ktorzy záwżdy pełnićie słowo iego: áby vslyssan głos roskazania ie°

¶ Slowo to iest przykazanie iego. Vslyssan czusz odludzi boc przez was pan Bog zawsse obiawia ludziem wolą swą.

Benedicite domino omnes virtutes eius, ministri eius qui facitis voluntatem eius.

Chwalćie páná Bogá wssytki siły iego/ sludzi iego ktorzy pełnićie wolą iego/ słucháiąc głosu roskázánia iego.

¶ Rozumie tu prorok Angioly swięte.

Benedicite dño omnia opera eius, in omni loco dominatiõis eius, benedic anima mea dño

Chwalćie páná Bogá wssytki vczynki iego: ná wsselkim miestcu páñstwá iego chwal dusso moiá páná Bogá.

Psalm, 103. Pienie, 103.

Wtym

W tym pieniu chwali prorok páná bogá z dobroći iego ize niebo stworzył do ktorego wstąpił wobloku/iż też anglowy stworzył/y ziemie vmocnił/ize woda niewychodzi z gránic swoich/ ize ten pan żywi zwierz y ptastwo. ize ziemiá rodzi pożywienie zwierzetom y ludziem/ize ten pan stworzył słońce/ miesiąc/ noc y cudá morskie.

BEnedic anima mea domino, domine deus meus magnificatus es vehementer.

Chwal dusso moiá páná Bogá/pánie boże moy iákoś bárzo iest vwielbion.

Confessionem & decorem induisti, amictus lumine sicut vestimento.

Wtożyłes ná sie mity pánie chwałę y okrásę odziałes sie świátłością iáko odzieniem.

Extendens cœlum sicut pellem, qui tegis aquis superiora eius.

A niebos rościągnął iáko skorę ktory przykrywaß wodą wirzchy iego.

¶ wodą: to iest niebem krystalowym: wirzchy iego czuß nieba nissego: w ktorym są gwiazdy.

Qui ponis nubem ascensum tuum, qui ambulas super pennas ventorum.

Ktory kładziesz wobłoku wstąpienie swoie.

¶ Bos wobloku wstąpił wniebo.

Ktory chodziß ná wietrznych ſkrzydłách.

¶ Czuſz predko powietrzym wſtępuieſz.

Qui facis angelos tuos ſpiritus, & miniſtros tuos ignem vrentem.

Ktory czyniß Angioły twoie duchy.

¶ Bo wſſytcy ſą duchowie.

A ſługi twe czyniß ogniem páłáiącym.

¶ Bo Angiołowie palaią iako ogniem gorącą miłoſcią Bożą.

Qui fundaſti terram ſuper ſtabilitatem ſuam non inclinabitur in ſæculum ſæculi.

Ktoryś zbudował ziemię ná mocnośći iey/ á nie náchyli ſie ná wieki wieczne.

Abyſſus ſicut veſtimentum amictus eius ſuper montes ſtabunt aquæ.

Głębokość wodna tá iáko odzieniem przyodziáłá ią.

¶ Tę ziemię: boza woda ogarnęła ze wſſytkich ſtron.

Y ná gorách y tám będą ſtáć wody.

¶ Czuſz z deſicza.

Ab increpatione tua fugient, a voce tonitrui tui formidabunt.

A ty wody z przykázánia twego odeydą.

¶ Odſtąpią z gor na ſwe mieſtca.

A od z wieku gromu twego zlękną ſie.

¶ Od zwięku: to ieſt od wiatru przykrego.

Aſcendunt montes & deſcendunt campi, in locum quem fundaſti eis.

Podnoſſą ſie gory á polá ſie zniżáią ná mieſtcá ktoreś im ſpráwił.

To ieſt

¶ To iest: takes stworzył ziemię iż tu gory owdzie niziny.

Terminum posuisti quem non transgredientur, neq; conuertentur operire terram.

Y zákresiłes wodę gránicą ktorey nieprzestąpią áni sie wrocą ziemie przykrywáć.

¶ To iest niepopliną nad swe granice.

Qui emittit fontes in conuallibus, inter medium montium pertransibũt aquæ.

Ktory wypusszczasz zrzodłá ná pagorkách/ á miedzy srzotkiem gor płyną wody.

Potabunt omnes bestię agri, expectabũt onagri in siti sua.

Stychże wod będą pić wssytki zwierzętá polne y tosowie będą ich czekáć w prágnieniu swoim.

¶ Tos iest zwierzę: dziki osieł.

Super ea volucres cœli habitabunt, de medio petrarum dabunt voces.

Nád tymi ptastwo powietrzne będzie sobie gniezdziło á z pozrzodku skał pienie swoie będą wypusszczáć.

¶ Nad tymi: czusz nad wodami y nad gorami.

Rigans montes de superioribus suis, de fructu operum tuorum saciabitur terra.

Ty miły panie pokrapiasz gory z wierzchow swoich.

¶ Czusz spusszczasz dessczz z powietrza.

A zowocow vczynkow twych násyći sie ziemiá

¶ To iest darow z dessczu twego będzie płodna zie-

Producens fœnum iumentis, & herbam seruituti hominum.

Ktora ziemiá wywodzi trawę bydlętom/á ziołká ku posłudze ludzkiey.

¶ To iest y zyto na pozywienie ludzkie.

Vt educas panem de terra, & vinum letificet cor hominis.

A to áby wywiodł chleb z ziemie á wino áby vweselito serce ludzkie.

¶ Ten wierssyk sie tez rozumie o ciele Bozym ktorego w chlebie pozywamy.

Vt exhilaret faciem in oleo, & panis cor hominis confirmet.

Aby vweselit oblicze ludzkie woleiu/á chleb áby serce ludzkie posilit.

¶ Czusz y oley wywodził z ziemie miły panie iako y wino y chleb na pociechę ludzką.

Saturabuntur ligna campi & Cedri libani quas plantauit, illic passeres nidificabunt.

Y drzewá polne y Cedrus ná gorze Libanus ktore pan Bog ssczepił y ty sie nasycą/ná tychże drzewách y wroble będą gniezdzić.

¶ Czusz ku mnozeniu swemu.

Herodij domus dux est eorum, mores excelsi ceruis petra refugium herinacijs.

Ná tych drzewách dom iest Karogá.

¶ Ptaka tak wezwanego ktory sie gniezdzi na drzewie Cedrowym.

A tenże iest wodzem ich.

¶ A tenze czusz Karog gich) czusz ptakow.

A gory

A gory wysokie są skłonienie Jeleniowi á skáłá ieżom.

¶ Czusz iest obrona y vcieczka ich.

Fecit lunam in tempore, sol cognouit occasum suum.

Stworzył Miesiąc ná rozdział czásow/y słońce vznało zachod swoy.

¶ To iest pan Bog tak chcial zrządzic aby słońce zachodzilo.

Posuisti tenebras & facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestie silue.

Vstáwiłes miły pánie ciemnośći y stáłá sie noc / w teyże wssytki zwierzetá lesne bedą przechodzić.

¶ Bo więcey zwierz w nocy chodzi ssukaiąc pozywienia.

Catuli leonum rugientes vt rapiant, & querant a deo escam sibi.

Bedą przechodzić y lwietá ryczące áby łup vchwyćiły áby sobie od bogá pokármu nábywáły.

Ortus est sol & congregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur.

Gdy wzeydzie słońce zbieżą sie á włożyskach swych położą sie.

¶ Zbieżą sie czusz do iaskin swych.

Exibit homo ad opus suum, & ad operationem suam vsq; ad vesperum.

A tedy więc wynidzie człowiek ná robotę swoię y

ie y ná spráwę swoię aż do wieczorá.

¶ Tedy więc) czusz gdy słońce wzeydzie.

Quam magnificata sunt opera tua domine omnia in sapientia fecisti, impleta est terra possessione tua.

O iáko bárzo są wielmożne vczynki twoie miły pánie wssytkoś w mądrości stworzył y nápełni oná iest ziemiá imienia twego.

¶ Jakoby rzekł: miły panie iakoz to dziwne imię twoie. Imienia albo dzierzawy) czusz ludzi y zwierząt.

Hoc mare magnum & spatiosum manibus illic reptilia quorum non est numerus.

To morze wielkie y ssyrokie miestemi/ wtym zwierzętá ktorym liczby niemász.

Animalia pusilla cum magnis, illic naues pertransibunt.

Wtym są zwierzętá máłe y wielkie/ przez nie łodzie poydą.

¶ Zwierzęta wielkie iako wieloryb ktory iest więtssy nad wssytki zwierzęta.

Draco iste quem formasti ad illudendũ ei, omnia a te expectant vt des illis escam in tpe.

Y ten wieloryb ktoregoś ty stworzył ku naigrawániu iemu wssytki zwierzętá od ciebie miły pánie czekáią áby im dał pokarm czásu słussne°.

¶ Tak morze naigrawa wieloryb: gdy chce łapac ryby ku pozywieniu: tedy baczące to vciekaią na brzeg waruiące sie iego: abowiem wieloryb na brzeg nie może dla małosci wody a tedy wieloryb scigaiące ie vderzą sie o-

brzeg

brzeg a tam iego rybitwi zabyią a tako sie omyla: prze to mowi ku naygrawaniu.

Dante te illis colligent, aperiente te manũ tuam, omnia implebuntur bonitate.

Gdy im ty daß miły pánie będą zbieráć.

¶ Daß czuß pokarm zwierzętom wedlug rodu ich.

Gdy im ty odtworzyß rękę twoię wßytki sie násycą dobrodzieystwá.

¶ Czuscz pozytecznego pokarmu.

Auertente autem te faciem turbabuntur, auferes spiritum eorum & deficient, & in puluerem suum reuertentur.

Ale gdy ty odwrociß oblicze twe zásmucą sie á gdy im odeymieß żywot vstaną á wproch sie swoy obrocą.

¶ Odwrociß oblicze. Czuß iestli im pokarmu niedaß

Emitte spiritum tuum & creabuntur, & renouabis faciem terre.

Wysleß duchá twego miły pánie á tedy będą stworzony: á tedy odnowiß oblicznosć ziemie

¶ Czuß wnowym stworzeniu. Ten wirßyk tez spiewa kosciol wzywaiąc na pomoc ducha swiętego: zesli miły panie ducha swiętego ktory tworzy nowe serca.

Sit gloria domini in sæculum, letabitur dominus in operibus suis.

Bądz pánu bogu chwałá ná wieki á będzie sie pan bog weselił w vczynkach swoich.

¶ w stworzeniu na swą chwale stworzonym.

Qui respicit terram, & facit eam tremere qui tangit montes & fumigant.

Ktory werzrzawssy na ziemię to czyni iż wezdrży ziemią.

¶ Jako gdy bywa drzenie ziemie.

Trąci gory á ony páre wypusszczáią.

¶ Jako bywa gdy piorun vderzy.

Cantabo domino in vita mea, psallam deo meo quam diu sum.

A dla tych rzeczy będę chwałę piał pánu bogu pokim żyw/ będę chwalił paná bogá mego pokim iest.

Iocundum sit ei eloquium meum, ego vero delectabor in domino.

Bądź iemu przyiemna chwałá moiá/ á ia w nim się kocháć będę.

Defficient peccatores a terra, & iniqui ita vt non sint, benedic anima mea domino.

Day to aby vstáli grzessnicy z swiátá/ y złostnicy ták áby niebyli/ błogosław dusso moiá páná Bogá.

¶ Czusz przykładem moim.

Psalm. 104, Pienie, 104,

W tym pieniu prorok vpomina lud ku chwale bożey y ku ssukániu iego/ iże spráwiedliwe sądy iego/ iż też spełnił obietnicę Abrámowi/ iże się z iego pokolenia národził/ y wypisuie czás ktoreo to obiecował/ Też iáko był głod czásu Jakobá Też iáko Jozephá bráćia przedáli do Egiptu/

A iáko

A iáko Jozeph pánował tám y iáko Jakob oćiec iego ssedł do Egiptu/ A iáko pan Bog plagi w Egipcie spusszczał czásu Moyzessá á lud wywiodł przez Moyzessá.

Confitemini domino & inuocate nomen eius, annunciate inter gentes opera eius.

Chwalćie páná Bogá y wzywayćie imienia iego/ á obiawiayćie miedzy ludem vczynki iego.

Cantate ei & psallite ei, narrate omnia mirabilia eius.

Spiewayćie y poyćie iemu/ powiádayćie wssytki cudá iego.

Laudamini in nomine sancto eius, letetur cor querentium dominum.

Ráduyćie sie wimieniu swiętym iego/ wesel sie serce tych ktorzy ssukáią páná bogá.

¶ Czusz przez pokutę: bo przez tę ma być pan bog ssukan ktory przez grzech bywa tracon.

Querite dominum & confirmamini, querite faciem eius semper.

Szukayćie páná á bądźćie stali á ssukayćie oblicza iego záwżdy.

¶ Gorącym sercem ssukaiąc.

Mementote mirabilium eius quæ fecit, prodigia eius & iuditia oris eius.

Pámiętayćie ná wielkie cudá iego ktore czynił

¶ Gdy z Moyzessem rozmawiał.

A dzi-

A dziwy iego y na sprawiedliwe sądy vst iego.

Semen Abrahæ serui eius, filij Iacob electi eius.

Wy z plemienia Abrámowego) wy ktorzy ście z Abráma) słudzy iego) wy synowie Jákobá wybránego iego.

Ipse dominus deus noster, in vniuersa terra iudicia eius.

Ten ći iest pan bog náš, á po wszytkim swiecie sprawiedliwe są sądy iego.

Memor fuit in sæculum testamenti sui, verbi quod mandauit in mille generationes.

Abocim on pamietał na wieczny testáment swoy.

¶ Na nowy testament ktory iest wieczny.

Pámietał na słowo ktore przykazał ábý trwáło ná tysiące rodzáiow.

¶ To iest wiecznie. Ezusz przeto y wy macie zawsze na to pamiętać.

Quod disposuit ad Abraam, & iuramenti ad Isaac.

Ktore słowo rzekł do Abrámá, y przysiegę swą do Jsáák.

¶ To tedy gdy rzekł pan bog do Abrama: Gdyzes mie był posłuszen będąc błogosławił a rozmnoze plemię twoie iako gwiazdy: a w twym plemieniu: cusz wpanie Jezusie wezmą błogosławieństwo wszytcy ludzie. Ez obiernice dał pan Bog do Jsaaka syna iego.

Et statuit illud Iacob in præceptum & Israel in testamentum æternum.

Y potwierdz

Y potwierdził to słowo Jakobowi ná przykazánie.

¶ To słowo czuł swą obietnicę iż się miał narodzić.

Dał ie Jakobowi za testáment wieczny.

¶ Aby temu mocnie wierzył:

Dicens tibi dabo terram Chanaan, funiculum hereditatis vestrę.

Y rzekł iemu/tobie dam ziemię Chánáán cząstkę dziedzictwa wássego.

Cum essent numero breui, pauciſſimi & incole eius.

A to obiecał pan bog) gdy ich ieſſcze mála liczbá była gdy ieſſcze málutko było pielgrzymow iego.

¶ Czuł Abrama Iſaaka y Jakoba.

Et pertranſierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum.

Gdy ieſſcze przechodzili z iednego ludu do drugiego á z krolestwá do inſſego ludu.

¶ Jako z ziemie Chananeyſkiey do Egiptu.

Non reliquit hominem nocere eis, & corripuit pro eis reges.

Niedopuſcił człowieká żadnego im szkodzić y skárał ich krole:

¶ Krorzy ie chcieli gabać.

Nolite tangere chriſtos meos, & in prophetis meis nolite malignari.

Mowiąc im) niedotykaycie ſię pomázáńcow moich á prorokom moim nieczyńcie krzywdy.

Et vocauit

Et vocauit famem ſuper terram, & omnē firmamentum panis contriuit.

Y przykazał áby był głod ná ziemi á wſſytko pożywienie zniſſczył.

¶ To było czaſu Jakoba ktory dla głodu muſiał iſc do Aegyptu.

Miſit ante eos virum, in ſeruum venundatus eſt Iozeph.

Y przeſłał przed nimi do Egiptu mężá á przedan Jozeph w niewolą.

¶ Męża czuſz Jozepha. A przedan ieſt: czuſz przez bracią ſwą do Egiptu.

Humiliauerunt in compedibus pedes eius ferrum pertranſijt animam eius donec veniret verbum eius.

Tám námęczyli ſie w pęciech nog iego/ ſmuthek przeniknął duſſe iego ták długo áż przyſzło ſłowo iego.

¶ Tam czuſz w Egipcie namęczyli ſie. Abowiem Jozepha niewinnie pomowiła niewiaſta iakoby iey gwałt chciał vczynicia dla tego do ciemnice wſadzon aż pan bog dał mu ducha prorockiego ktorym rzeczy taiemne y ſny przepowiadał.

Eloquium domini inflammauit eum, miſit rex & ſoluit eum, princeps populorum & dimiſit eum.

Duch prorocki roſpalił iego y dla tego poſłał krol y wypuſcił ie° / kxiąże nád ludem wyzwolito iego.

Conſtituit eum dominum, domus ſuæ, & principem

principem omnis possessionis suæ.

Y vstáwił iego pánem nád domem swym y kxiążęciem wssytkiego imienia swego.

¶ Boc Jozepha vstawił krol Pharao pirwssym po sobie panem.

Vt erudiret principes eius sicut semetipsum & senes eius prudentiam doceret,

Y polećił mu áby vczył kxiążętá iego iáko sámego siebie/á stárce iego áby vczył mądrośći

¶ Krol Pharao rakąc cześć Jozephowi vczynił.

Et intrauit Israel in Aegiptum, & Iacob accolla fuit in terra cham.

A potym ćiągnął Jakob do Egiptu.

Czusz do syna swego Jozepha vciekaiąc przed głodem dowiedziawssy sie o synu swym iż panował w Egipcie

A ták Jakob stał sie przychodniem w ziemi Chám.

¶ To iest w Egipcie.

Et auxit populum suum, & vehemēter firmauit eum super inimicos eius.

Y rozmnożył lud iego bárzo y posilił go nád nieprzyiaćielmi iego.

¶ Rozmnożył: czusz pan bog lud Jakobow.

Conuertit cor eorum vt odirent populū eius, & dolum facerent in seruos eius.

Y przepuśćił pan Bog ná serce ich.

¶ Czusz onych Egipskich ludzi:

Aby mierziączkę czynili ludu iego áby zdrádę czynili ná sługi iego.

¶ To iest nad ludem zydowskim.

Misit

Misit Moisen seruum suum, Aaron quem elegit ipsum.

Y posłał Moiżesſa sługę swego y Aarona ktorego sobie wybrał.

¶ Ktory Aaron był brat Moyżeſſow kapłan od boga wybrany.

Posuit in eis verba signorum suorum & prodigiorum in terra Cham.

Y włożył wnie słowá znamion swych y cud wielkich w ziemi Egipskiey.

¶ To iest dał im pan Bog dar czynic cuda przed krolem Egipskim.

Misit tenebras & obscurauit, & non exacerbauit sermones suos,

Spuścił ciemnośći y zácmił ziemie.

¶ Ciemnośći gęste przez trzy dni w ziemi Egipskiey vczynił.

A wſſakoż nie sprzykrzył słow swych.

¶ To iest vkazał pan bog miłosierdzie ſwoie nad nimi: bo kiedy krol Pharao pokutę ſłubował: natychmiaſt pan Bog plagę odeymował.

Conuertit aquas eorum in sanguinem & occidit pisces eorum.

Odwrocił ich wody w krew y pobił ryby ich.

¶ A to wſſytko dla tego iż niechcieli ludu wypuścić iego zydowskiego z ziemie swey.

Et dedit terra eorum ranas, in penetralibus regum ipsorum.

Y wywiodła ziemiá ich żáby włożnicach krolow ich.

¶ Bowiem tam było pełno zab.

Dixit et venit

Dixit & venit cynomia & cynifes, in omnibus finibus eorum.

Rzekł pan Bog y przyßły muchy wielkie y drobne mßyce po wßytkich granicach ich.

Posuit pluuias eorum grandinem, ignem comburentem in terra ipsorum.

Spuścił miásto dżdżu ich grad y ogień pálący w ziemi ich.

℣ Ogień czuß łyskawice y pioruny.

Et percussit vineas eorum & ficulneas eorum, & contriuit lignum finium eorum.

Y pobił winnice ich y figi ich, y połámał drzewá po granicach ich.

℣ Pobił: czuß gradem y połamał powietrzem.

Dixit, & venit locusta & bruchus, cuius non erat numerus.

Rzekł y przyßły kobyłki y czerw ktorego liczby nie było.

℣ To iest przykazał pan Bog y przyßły lokußty: to iest kobyłki albo inße robactwo im rowne.

Et comedit omnem fœnum in terra eorũ, & comedit omnem fructum eorum.

Y pogryzło wßytkę trawę w ziemi ich y pirwiaßnki wßelkiey roboty ich.

Et percussit omne primogenitum in terra eorum, primitias omnis laboris eorum.

Y pobił wßytko pirworodne w ich ziemi y wßelką pirworodność ich pracey pokázał.

Et eduxit eos cum argento & auro & nō erat in tribubus eorum infirmus,

Y wywiodł ie z srebrem z złotem áni był w ich pokoleniu niemocny.

¶ Abowyem z przykazania Bozego zydowie gdy z Egiptu mieli byc wywiedzieni: napozyczali v Egiptow zubkow v rozmaitych kleynotow a z tym wszytkim wyszli z Egiptu: ani w tym zgrzeszyli: bo to było z woley milego pana Boga ktory ie chcial wywiesc. Ero rij.

Letata est Egiptus in profectione eorum, quia incubuit timor eorum super eos.

Vrádował sie Egipt z ich wyścia.

¶ Czuszia to dla plag ktore cirpieli dla zydow.

Abowiem vderzyła boiazń ludu Izráelskiego ná nie.

¶ Czusz na Egipczyki.

Expandit nubem in protectionem eorum & ignem vt luceret eis per noctem.

Rościągnął obłok ná zásłonienie ich/á ogień áby im wnocy świecił.

¶ Rościągnął: czusz pan gdzie wywiodł z Egiptu. Na zasłonienie: czusz od gorącości słonecznej.

Petierunt & venit coturnix, & pane cœli saturauit eos.

Żądali mięsá ná pusczy/ y zleciáły sie przepiorki/á chlebem ie niebieskim karmił.

¶ To iest manną ktora im spowietrza spadała. A ta manna była figurą ciała bozego pod osobą chleba: a iako pan Bog drzewiey im nie dał manny aż przeszli przez morze. Tak też ciało Boże nie ma być dano aż

przod

przod człowiek będzie okrzczon.

Dirupit petram & fluxerunt aquæ, abierunt in sicco flumina.

Przekowal opokę y poplynęły wody z niey płynęły rzeki z suchości.

¶ To iest: gdzie przod była suchość: czusz na oney pusczy. Moyzesz oderzył laską wopokę y wyszła woda. Exo. 16. et numeri. 10.

Quoniam memor fuit verbi sancti sui, quod habuit ad Abraam puerum suum.

Abowiem wspomionął ná słowo swoie swięte ktore był rzekł do Abrámá sługi swego.

¶ Na słowo: to iest na obietnicę.

Et eduxit populum suum in exultatione, & electos suos in leticia.

Y wywiodł lud swoy w rádości wielkiey/y wybráne swe w weselu.

Et dedit illis regiones gentium, & labores populorum possederunt.

Y dał im kráiny pogáńskie y osięgneli roboty ludzkie.

¶ Krainy: czusz ku mieszkaniu: bo ziemię Chananeyską y roboty ludzkie: to iest miasta budowane.

Vt custodiant iustificationes eius, & legem eius exquirant.

A to wssytko vczynił) áby strzegli spráwiedliwości iego á też áby sie bádáli zakonu iego.

¶ To iest przykazania Bozego.

Psalm. 105. Pienie. 105

W tym pieniu naprzod prorok vpomina lud ku chwale Bożey/ potym chwali ty ktorzy czynią spráwiedliwość/ Też prosi v páná Jesusá áby z stąpił/ Też wypisuie niewdzięczność ludu żydowskiego w Egipćie/ y dobrodzieystwo Boże ku nim/ á iáko ćięszko grzessyli/ iáko ćielcá vlali/ iáko rozmáite złośći pełnili wyssedwssy z Egiptu ná pusszczy mieszkáiąc.

Confitemini domino quoniam bonus, qm̄ in sæculum misericordia eius.

Chwalćie páná Bogá boć dobry/ boć ná wieki miłosierdzie iego.

Quis loquetur potentias domini, auditas faciet omnes laudes eius.

Y kto wymowi mocy iego y kto może wysłowić wssytki chwały iego.

¶ Bo nikt tego dostatecznie nie vczyni.

Beati qui custodiunt iudicium, & faciunt iusticiam in omni tempore.

Bogosłáwieni ktorzy strzegą spráwiedliwośći á czynią spráwiedliwość ná wsselki czás.

Memento nostri domine in beneplacito populi tui, visita nos in salutari tuo.

Pámiętay ná nas miły pánie w polubieniu ludu twego.

¶ Abyśmy byli nie zliczby tych ktorzy sie tobie nie-

zlubili

zlubili ale z tych ktorzy sie zlubili.

A náwiedzi nas w zbáwićielu twoim.

¶ Czusz w panie Jezusie w synie twoim.

Ad videndum in bonitate electorum tuorum, ad letandum in leticia gentis tuæ, vt lauderis cum hæreditate tua.

Abysmy ćiebie widzieli miedzy wybránymi twymi ábysmy sie weselili wrádośći ludu twego áby od nas byt chwalon z dziedzictwem twoim

Peccauimus cum patribus nostris, iniuste egimus iniquitatem fecimus.

Bosmyć z grzessyli z oycy nássymi niesprawiedliwiesmy czynili złośćiesmy popełnili.

Patres nostri in Egipto non intellexerunt mirabilia tua, non fuerunt memores multitudinis misericordiæ tuæ.

Oycowie nássy w Egipćie nie chćieli rozumieć dziwnym vczynkom twoim miły pánie: nie pámiętáli ná wielkość miłosierdzia twego.

¶ Niechcieli rozumiec: czusz bo niebyli wdzięczni dobroci twoiey.

Et irritauerunt ascendentes in mari rubro.

A dla tego wstąpiwssy ná morze drażnili Moyzessá ná morzu czyrwonym.

Et saluauit eos propter nomen suum, vt notam faceret potentiam suam.

A wssákoż ie pan Bog wybáwił dla imienia swego áby im obiáwił moc swoię.

¶ Gdy potopil ty ktorzy on lud ścigali.

Et increpauit mare rubrum, & exiccatum est & deduxit eos in abyssis sicut in deserto.

Y zbakał pan bog morze czyrwone a nátychmiast wyschło.

¶ Zbakał czusz bakaiąc przykazał.

Y wywiodł ie przez głebokośći morskie iáko przez suchą pusszczą.

Et saluauit eos de manu odientium, & redemit eos de manu inimici.

Y wybáwił ie z rąk przesłádowc ich y wykupił ie z reku nieprzyiaćielá ich.

¶ Czusz Faraona krola Egipskiego.

Et operuit aqua tribulantes eos, vnus ex eis, non remansit.

Y pogrążyłá wodá ty ktorzy ie zásmucáli ieden z nich nie został.

¶ Bo wssytcy potonęli Egipczycy y z krolem swoim

Et crediderunt verbis eius, & laudauerunt laudem eius.

Y vwierzyli słowam ie° y chwalili chwałe ie°.

¶ Uwierzyli: czusz synowie Israelowi.

Cito fecerunt obliti sunt operum eius, & non sustinuerunt consilium eius.

Ale rychło záśie zápámiętali vczynkow iego áni chcieli śćierpieć rády iego.

¶ Nie chcieli skromno czekac czasu ktorego pan vmyślił był im dac pomoc.

Et concupierunt concupiscentiam in deserto et

to & tentauerunt deum in inaquoso.

Y pożądali żądze swey ná pusszczy y kusili bogiem ná pustyniach suchych.

¶ Żądzey: czuiż mięsa: gdy mowili: zawzdy manna: a kto tele manny moze: iusz sie nam zbrzydzila.

Et dedit eis petitionem ipsorum, & misit saturitatem in animas eorum.

A on im to dał czego żądáli zesłał obfitość ku pożywieniu ich.

¶ Czusz mięsa ptakow y wody.

Et irritauerunt Moysen in castris Aaron, sanctum domini.

A oni przedsie pobudzili Moyzessá w namieciech y Aaroná pánu bogu poswieconego.

¶ To iest kaplana: czusz pobudzili tez ku gniewu.

Aperta est terra & deglutiuit Dathan, & operuit super congregationem Abyron.

Y rostąpiłá sie ziemiá y pożárłá Datán á przykryłá zebránie Abiron.

¶ Bo gdy Datan y Abiron kriączęta zydowscy sprzeciwialisie Moyzessowi y Aaronowi mowiąc y kto was nam przelozył nie będziem was posłussni. Tedy sie ziemia rozstąpiła y pozarla ie ze wssytkimi ktorzy ku nim przystali.

Et exarsit ignis in synagoga eorum, flamma combussit peccatores.

Y iął sie gorzeć w zebrániu ich płomień grzessniki popalił.

¶ Bo było tych ktorzy turybularze trzymali poltrzecia sta cisz sie tez przepadli.

Et fecerũt vitulũ ĩ oreb, et adorauerũt sculptile

Y vlali sobie cielcá v gory Oreb y dali modłe bátwánowi.

Et mutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli, comedentis fœnum.

Y zmienili chwałę swoię ná wzraz wolu siáno iedzącego.

¶ To iest chwałę ktorą mieli dac panu Bogu dali ią bałwanowi cielcu vlanemu.

Obliti sunt deum qui saluauit eos qui fecit magnalia in Egipto mirabilia in terra Chā, terribilia in mari rubro.

A zápámiętáli bogá ktory ie wybáwił, ktory wielmożne rzeczy czynił w Egipcie.

¶ Gdy na nie dziesięc plag przepuscił.

Straßliwe rzeczy w morzu czyrwonym.

¶ Czusz potopiwssy Faraona y woysko iego

Et dixit vt dispderet eos si nō Moyses electus eius stetisset in cōfractiōe in conspectu eius.

Rzekł pan bog áby ie potráćił, y stráćił by ie był by Moyzeß wybrany iego nie stánął był przećiw pomśćie przed oblicznośćią iego.

¶ Bo rzekł pan bog Moyzessu pusc mię aż sie pomsczę nad nimi: ale Moyzesz modlitwą swoią gniew bozy zatrzymał.

Vt auerteret iram eius ne disperderet eos & pro nihilo habuerunt terram desiderabilem.

Aby odwroćił gniew iego by ich nierosprossył.

¶ Czusz przeto stanął Moizesz przed panem bogiem.

A nád to nizacz niemieli ziemie obiecáney ktorey żądáli.

Non

Non crediderunt verbo eius, & murmu-
rauerunt in tabernaculis suis non exaudierũt
vocem domini.

Y niewierzyli słowu iego.

Ktorẽ był obiecał wprowadzic ie do ziemie obiecanej.

Y szemrali w namiotiech swoich á niechcieli być posłuszni słowu bożemu.

Et eleuauit manum suam super eos, vt pro
sterneret eos in deserto.

Y podniosł rękę swoię ná nie aby ie stłumił
ná puszczy.

¶ Rękę swoię to iest mocą swą groźącym.

Et vt dispergeret semen eorum in nationibus,
& dispergeret eos in regionibus.

Aby też rozrzucił plemie ich miedzy rodzáie
ludzkie, aby ie rozproszył po kraynach.

Et iniciati sunt Beelphegor, & comederunt
sacrificia mortuorum.

A oni poddali sie ná modłę Beelfegor.

¶ Dawali modlę tak wezwanemu bałwanowi.

Y iedli ofiáry dobytku pobitego.

¶ Czuż ku ofiarze bałwanom.

Et irritauerunt eum in adinuentionibus su-
is, & multiplicata est in eis ruina.

Y pobudzili iego w wymyślkach swoich.

¶ Czuż w bałwochwalstwie na ktore sie byli vdali.

A iáko rozmnożył sie wnich vpad.

¶ Bo ich pobił Moiżesz cztyrzy y dwadzieścia tysięcy dla cielca vlanego.

Et stetit phinees & placuit, & cessauit quassatio.

Y stáwił sie mężnie Finees y vbłagał gniew boży y przestałá plagá.

¶ Mężnie) czusz mśćząc sie nad nieczystymi y nad bałwochwalcy. Bowiem Finees kriąże gdy vzrzał a ono ieden zydowin iawno wssedł do nieczystey niewiasty a tam znią grzech popełnił: tedy Finees z zalothy wielkiey mśćząc sie krzywdy bozey biezał y przebodł mieczem oboie.

Et reputatum est ei in iusticiam, in generatione & generationem vsq; in sempiternum.

Y policzył mu to pan bog zá spráwiedliwość z rodzáiu wrodzay áż ná wieki.

Et irritauerunt eum ad aquas contradictionis, & vexatus est Moyses propter eos, quia exacerbauerunt spiritum eius.

Owaćiem lepak pobudzili iego ku gniewu v wody sprzećiwney/ y zátroskał sie iest Moizesz dla nich bo roskwilili duchá iego.

¶ Gdy ssemrali naprzeciw Moyzessowi o wodę iż iey nie mieli.

Et distinxit in labijs suis, non disperdiderunt gentes, quas dixit, dominus deus illis.

Y rozdzielił to w vśćiech swych á niepotráćili pogáństwá iáko im był pan bog przykazał.

¶ Rozdzielił) czusz to cudo od inssych dziwow: abowiem Moizesz ktory wssytki insse rzeczy zydom obiecował mocną wiarą. Tu gdy miał wopokę vderzyc laską: tedy nieiako wątpił w wodzie iestliby miała wyniść zopoki na iego vderzenie iako był pan obiecał: a prze

to iż

to iż wątpił na pirwsse vderzenie nie wyszła woda zo-
poki aże na wtore vderzenie a ola tego też z wątpienia
nie wyssedł Do yżeż do ziemie obiecaney ale vmarł na
puszczy. Oto iako zła rzecz wątpić w bożych słowiech
abo w wierze.

Et commixti sunt inter gentes & didice-
runt opera eorum & seruierunt sculptilibus eo
rum, & factum est illis in scandalum.

Y zmieszáli sie między pogány y náuczyli sie
vczynkow ich y stało sie im ná z gorszenie.

¶ Vczynkow ich rozumi pogańskich.

Et imolauerunt filios suos & filias suas,
demoniis.

Y ofiárowáli y syny swe y corki swe diabelstwu

¶ To iest ku ofiarze bałwańskiey, y zabyali swe dzieci

Et effuderunt sanguinē innocentē, sangui
nem filiorum suorum & filiarum suarū, quas
sacrificauerunt sculptilibus Chanaan.

A wylali krew niewinną, krew synow swo-
ich y corek swoich ktore ofiárowáli bałwánom
Chánáneyskim.

Et infecta est terra in sanguinibus, & con-
taminata est in operibus eorum, & formicati
sunt in adinuentionibus suis.

Y zárázitá sie ziemiá we krwi y zmázátá
sie w vczynkach ich.

¶ To iest ludzie źli zarazili dusse swoie.

Y vdali sie ná bałwochwálstwo w wymysł-
kach swoich.

Et iratus est furore dominus in populum
suum

ſuum,& abhominatus eſt hæreditatem ſuam.

Y rozgniewał ſie ieſt gniewem przykrym pan bog ná lud ſwoy y zbrzydził ſobie dziedzictwem ſwoim.

Et tradidit eos in manus gentium & dominati ſunt eorum qui oderunt eos.

A dla tego wydał ie wręce pogáńſkie á pánowáli nád nimi ći ktorzy ie mieli wnienawiſći

Et tribulauerunt eos inimici eorum,& humiliati ſunt ſub manibus eorum, ſæpe liberauit eos.

Y záſmućili ie ich nieprzyiaćiele/y potłumieni ſą pod ich rękomá/ á przedſie częſto ie pan Bog wybáwiał.

Ipſi autem exacerbauerunt eum in conſilio ſuo,& humiliati ſunt in iniquitatibus ſuis.

A wżdy oni poruſſáli iego wrádzie ſwey.

Oni:czuſz zydowie ku gniewu pana boga pobudzali.

A dla tego vdręczeni ſą w złośćiach ſwoich.

Et vidit cum tribularentur,& audiuit orationem eorum.

A widział pan bog ich záſmucenie y wyſłuchał modlitwę ich.

Et memor fuit teſtamenti ſui,& penituit eum ſecundũ multitudinem miſericordię ſuæ.

Y wſpámiętał ná teſtament ſwoy.

¶ To ieſt ná obietnicę ſwoię.

Y rozżáło-

Y rozżáłował sie według wielkośći miłosierdzia swego.

Et dedit eos in misericordias, in couspectu omnium qui ceperant eos.

Y vczynił z nimi miłosierdzie przed oblicznośćią wssytkich ktorzy ie byli poimáli.

Saluos fac nos domine deus noster, & cōgrega nos de nationibus.

Ráczy nas wybáwić miły pánie boże nász/ á ráczy nas zebráć z rodzáiow.

Vt confiteamur nomini sancto tuo, & gloriemur in laude tua.

Abysmy chwalili imię twe swięte/ ábychmy sie przechwaláli w chwale twoiey.

Benedictus dominus deus Israel, a sęculo & vsq; in sæculum, & dicet omnis populus fiat fiat.

Bogosłáwiony bądź pan bog Izráelski od wiekow áż do wiekow/ á rzecze wsselki człowiek Amen stań sie.

Psalm. 106. Pienie. 106

W tym pieniu naprzod prorok vpomina ludzie áby chwalili páná bogá/ stego iż są odkupieni/ y ná dobrą drogę przywiedzieni y násyceni/ ći ktorzy przed tym bili w błędzie pogáńskim/ iáko też posłał pan bog syná swe° ktory ie wybáwił też

wit/też o prześladowaniu kościoła krześciáńskiego y o wybáwieniu z smutkow.

COnfitemini domino quoniã bonus, quoniam in sæculum misericordia eius.

Chwalćie páná boga boć dobry/boć náwieki miłosierdzie iego.

Dicant qui redempti sunt a domino, quos redemit de manu inimici, de regionibus congregauit eos.

Niechay to mowią ći ktorzy są odkupieni od páná boga ktore odkupił z ręku nieprzyiaćiełá ktore z gránic zebrał.

¶ Mowią to: czuią słowom wprzeszłym virssyku. Odkupieni czuią krwią nadrossłą syna iego.

A solis ortu & occasu, ab aquilone & mari.

Zebrał ie od wschodu słońcá y od zachodu/od północy y morzá.

¶ Zebrałie) czuią ty ktore odkupił.

Errauerunt in solitudine & in aquoso, viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt.

Abowiem błądzili ná pussczy y ná suchościach.

¶ Czuią poki byli w pogáńskiey wierze.

Ani nálezli drogi ku miáśtu przybytku swego.

¶ Ku chwale niebieskiey.

Esurientes & sitientes, anima eorum in ipsis deficit.

Ná tá częli sie y ná prágnęli sie.

¶ Czuią w pogáństwie słowa bożego y łaski Bożey.

Tako

Táko iże ich dussá w nich zdretwiáłá.

¶ To iest vschla.

Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur, & de necessitatibus eorũ eripuit eos.

A potym wołáli ku Bogu gdy byli w zásmuceniu.

¶ Czusz vznawssy swoy błąd.

A on ie z ich potrzeby wyrwał.

¶ Czusz stego z czego potrzebowali: to iest nie mieli wiary ani nadzieie ani łaski ale iuz maią gdy sie zstali krzesciany.

Et deduxit eos in viam rectam, vt irent in ciuitatem habitationis.

Y przywiodł ie ná droge prostą áby szli do miástá mieszkánia swego.

¶ Do niebieskiego krolestwa.

Confiteantur domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum.

Chwalćie páná bogá o wy miłosierne vczynki iego/y cudá ie° ktore vczynił synom ludzkim.

¶ Czusz iż ie swą krwią odkupił.

Quia satiauit animam inanem, & animam esurientem satiauit bonis.

Boć on násyćił dusse prozną á dusse łácznącą nákarmił dobrem wielkim.

¶ Prozną dusse: bowyem ludzie w pogaństwie byli prozni: bo łaski Bozey nie mieli.

Sedentes in tenebris & in vmbra mortis, vinctos in mendicitate & ferro.

Násyćił ty ktorzy siedzieli w ćiemnosćiach

y w ćieniu

y w cieniu smierci ktorzy byli związáni vbostwem y pęty żeláznymi.

¶ w cieniu smierci: to iest w błędzie pogańskim y w złym stadle ktore iakoby cień iest smierci piekielney. Vbostwem: czusz stradanim laski Bozey. Zelaznemi: to iest twardoscią serca zakamialego.

Quia exacerbauerunt eloquia dei, & consilium altissimi irritauerunt.

A przyczyná tego związánia byłá) ábowiem przykazánim bożym iákoby przykrym wzgárdzili byli.

¶ Czusz iz balwany chwalili a nie boga.

A ráde nawyssego ná posmiech obracáli.

¶ Gdy im radę dawal aby balwaństwo opuscili.

Et humiliatum est in laboribus cor eorum, & infirmati sunt nec fuit qui adiuuaret.

Y vkorzono iest wrobotach serce ich/y zemgleni są á niebył ktoryby wspomogł.

Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur, & de necessitatibus eorũ liberauit eos.

Y wołáli do páná bogá gdy byli w zásmuceniu á z ich potrzeby wybáwił ie.

Et eduxit eos de tenebris & vmbra mortis & vincula eorum disrupit.

Y wywiodł ie zciemnośći y zećmy smierći y ich przekowy rozerwał.

¶ Z ciemnosci to iest zbłędu pogańskiego.

Confiteãtur domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum.

Chwalćie

Chwalcie pana bogá wy miloſierne vczynki iego/y cuda iego ktore vczynił ſynom ludzkim

¶ Juſz ten wirſz był y będzie częſto: bo gdy powtarza.

Quia contriuit portas æreas,& vectes ferreos confregit.

Aboćiem on ſtárł vliczki miedźiáne y zawiáſy żelázne ztamat.

¶ To ieſt moc dyabelſką wſſytkę zniſſczył.

Suſcepit eos de via iniquitatis eorum,propter iniuſtitias enim ſuas humiliati ſunt.

Y wyrwat ie z drogi grzechow ich/ áboweim dla nieſprawiedliwoſći ſwych ſą zniżeni.

¶ Bo ſromaiąc ſie grzechow ſwych pokutowali a tako ſie zniżyli.

Omnem eſcam abhominata eſt anima eorũ, & appropinquauerunt vſq; ad portas mortis.

Wſſelkim pokarmem brzydźiá ſie żądza ich y przybliżyli ſie áż do vliczek ſmierći.

¶ Ezuſz roſpaczy vzdrowienia.

Et clamauerunt ad dominum cũ tribularentur,& de neceſſitatibus eorũ liberauit eos.

Y wołáli do páná boga gdy byli wzáſmuceniu/á z ich potrzeby wybáwił ie.

¶ Juſz ten wirſz był pirwey.

Miſit verbum ſuum & ſanauit eos,& eripuit eos de interitionibus eorum.

Poſłał ſłowo ſwoie y vzdrowił ie: y z ich záſtrácenia ie wyrwał.

¶ Posłał słowo) to iest pana Jezusa. Uzdrowił ie) czuły od niemocy wieczney śmierci: Z ich zatracenia to iest z grzechow ktore dusse tracą.

Confiteantur domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum.

Chwałćie páná bogá wy mitośierne vczynki iego/y cudá iego ktore vczynił synom ludzkim.

¶ Czuły iż skaził odchłań piekielną.

Et sacrificent sacrificium laudis, & annuncient opera eius in exultatione.

A niechći ofiárują ofiárę chwały/á niechći obiáwiáią vczynki iego wrádości.

¶ Uczynił czuły iako ie swym narodzeniem y swą śmiercią wybawił.

Qui descendunt mare in nauibus, facientes operationem in aquis multis.

Ci ktorzy wstępuią ná morze w łodziach/ ktorzy robią ná wodách wielkich.

¶ To iest ktorzy kazą ludziem na świecie.

Ipsi viderunt opera domini, & mirabilia eius in profundo.

Ci widzieli vczynki Bośkie.

Czuły iego stworzenia odkupienia odplaty potępienia.

Y cudá iego na głębokości.

¶ Czuły w ośmie świętym.

Dixit & stetit spiritus procelle, & exaltati sunt fluctus eius.

Rzekł) pan Bog) á nátychmiast burzá powstáłá.

¶ Burza to iest prześladowanie w kościele.

Y podniosły

Y podniosły sie wełny morskie.

¶ To iest podusszczenie dyabelskie.

Ascendunt vsq; ad cælos & descendunt vsq; ad abyssos, anima eorum in malis tabescebat.

Wstępuią áż do niebios.

Czusz przesiadownicy wstępuią wysoko przez pychę.

¶ To iest aż do piekła przez rozpacz.

A zstępuią áż ná głębokośći.

¶ To iest aż do piekła przez rozpacz.

Aż dussá ich w ćięszkośćiách zmartwiáłá.

Turbati sunt & moti sunt sicut ebrius, & omnis sapientia eorum deuorata est.

Zásmućili sie y trzęsli sie iáko piány/á ich wssytká mądrość pożártá iest.

¶ Zatrzęsli sie czusz z gniewu.

Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur, & de necessitatibus eorũ eduxit eos.

Y wołáli do páná bogá gdy byli wzásmuceniu/á z ich potrzeby wybáwił ie.

Et statuit procellam eius in auram, & siluerunt fluctus eius.

Y postáwił burze iego ná wiátr ćichy/y vspokoiły sie wełny iego.

¶ Burze: to iest ćięszkosc pokusy. Jego: czusz morza: to iest kosciola.

Et letati sunt quia siluerunt, & deduxit eos in portum voluntatis eorum.

Y vweselili sie iż vćichnęli.

¶ Czusz burze tego morza.

Y przyprowádźił ie pan Bog na port we dług woley ich.

Na port) to iest na odpoczynienie żywota niebieskiego.

Confiteantur domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum.

Chwalćie páná bogá wy miłosierne vczynki iego y dziwy iego ktore vczynił synom ludzkim.

Et exaltent eum in ecclesia plebis, & in cathedra seniorum laudant eum.

A niechći podwyssáią iego w kośćiele zebránia ludzkiego á ná stolcu stárszych niechći iego chwalą.

¶ To iest) y wyssy y inssy niechay chwalą pana boga.

Posuit flumina in deserto, & exitus aquarum in siti.

Puścił rzeki na pustynie y puścił wyście wod na wyschłe mieszcá.

¶ Posłał pismo swięte do pogaństwa pustego.

Terram fructiferam in salsuginem, a malitia inhabitantium in ea.

A położył ziemię płodną ná nieplodność dla złości tych ktorzy w niey mießkali.

¶ To iest zydostwo ktore przed tym było płodne dla ich złości vczynił nieplodnym.

Posuit desertum in stagna aquarum, & terram sine aqua in exitus aquarum.

A przemienił pustynie w stáwy wodne á ziemię suchą przemienił w wyście wod.

¶ Pustynie tho iest pogaństwo wstawy wodne: to iest vczynił

iest: vczynil ie nauczone w pismie swiętim. Ziemię suchą przemienil) to iest vczynil z pogaństwa krzesciany.

Et collocauit illic esurientes, & constituerunt ciuitatem habitationis.

A ná oney pusszczy posádził łácznące/ y zbudowáli sobie miásto ku mieszkániu.

Łacznące: czusz pogany: Miasto to iest kosciol swięty.

Et seminauerunt agros, & plantauerunt vineas, & fecerunt fructum natiuitatis.

A násiali rol y násszczepili winnic/ y ná płodzili owocow národzenia.

¶ Owocow: czusz przyrodzonych a prawdziwych.

Et benedixit eis, & multiplicati sunt nimis & iumenta eorum non minorauit.

Y bogosłáwił im (pan Bog) y rozmnożyli sie bárzo/ á ich bydłá nievmnieyssył.

¶ Bydla) to iest czesnego dobra.

Et pauci facti sunt, & vexati sunt a tribulatione malorum & dolore.

Y vmnieyssyło sie ich bo bárzo są przesłádowani smutkiem y żáłością rzeczy ćiężkich.

¶ Przesladowani: czusz krzesciani od poganow y od kacerzow.

Effusa est contentio super principes, & errare fecit eos in inuio, & non in via.

Y wylałá sie niezgodá ná kxiążętá/ y przepuścił ná nie iż błądzili y z drogi vstąpili.

¶ Na kxiążęta: czusz kacerskie.

Et adiuuit pauperem de inopia, & posuit sicut oues familias.

Y w spomogł vbogiego z vboſtwá y poſtáwił rodzáie iáko owieczki.

¶ Vbogiego: Czuſz kościoł ſwoy. Zuboſtwa: to ieſt z przeſladowania.

Videbunt recti & letabuntur, & omnis iniquitas oppilabitur os ſuum.

Y oglądáli to ſprawiedliwi ludzie y vrádowáli ſie/á wſzelka złość ſtuli vſta ſwe.

¶ Złość czuſz kacerska.

Qui ſapiens & cuſtodiet hæc, & intelliget miſericordias domini.

Y ktoż ieſt mądry á będzie tego ſtrzegł/á zrozumie miłoſierdzie boſkie.

Pſalm. 107. Pienie. 107

W tym pieniu naprzod mowi prorok iáko pan Jezus rychły był ku wypełnieniu woley bogá oycá ſwe^o: potym prorokuie iże pan Jezus miał wſtáć z martwych ráno y miał wſtępić do nieba/A iego ſławá miátá ſie roſſerzyć po ſwiecie/á iż też miał k ſobie lud pogáński przyiąć.

PAratum cor meum deus paratum cor meum, cantabo & pſallam in gloria mea

To mowi prorok Dawid.

Gotowo ſerce moie pánie boże gotowo ieſt ſerce

ſerce moie abych wyſpiewał y chwalił ćiebie w chwale moiey.

¶ To ieſt: w panie Kryſtuſie ktory ieſt chwala moia.

Exurge pſalteriũ & cythara, exurgã diluculo.

Powſtań pſálterzu y lutnio moiá.

¶ Ty panie Jezuſie ktorys ieſt pociecha moia: powſtań czuſz zmartwych.

Powſtáne ná ſwitániu.

¶ Odpowiada z ſtrony pana Jezuſa ktory miał wſtac zmartwych barzo rano.

Confitebor tibi in populis domine, & pſallam tibi in nationibus.

A dla tego ćiebie bede chwalił miły pánie miedzy ludem á bede pioſnkami, ćiebie wyſpiewawał miedzy rodzáiem ludzkim.

¶ Będę chwalił: czuſz ia prorok: dla tego iz rano wſtanieſz zmartwych. Pioſnkami: to ieſt piſmem prorockim.

Quia magna eſt ſuper cœlos miſericordia tua, & vſq; ad uubes veritas tua.

Abowiem wielkie ieſt miłoſierdzie twe nád niebioſá.

¶ To ieſt nad angioły.

A prawdá twoiá áż do obłokow.

¶ Do apoſtolow czuſz ſtąpiła kthorzy iakoby zobłokow ſpuſſczali deſſcz ſłowa bozego.

Exaltare ſuper cœlos deus, & ſuper omnẽ terram gloria tua, vt liberentur dilecti tui.

Ráczy wſtąpić ná niebo pánie boże: á bądz po wſſytkim ſwiećie chwałá twoiá.

¶ To ieſt wiara twoia.

Aby iuż byli wybáwieni miłoſtnicy twoi.

¶ wybawieni czuſz z błędu pogańskiego.

Saluum fac dextera tua, & exaudi me, deus locutus eſt in ſancto ſuo.

Ráczy mie też wybáwić práwicą twoią miły pánie/á wyſłuchay mie/pan bog ieſt mowił w ſwiętym ſwoim.

¶ Oznie czuſz kośćiol twoy: wybawic czuſz od nieprzyiaciol moich: mowił w świętym: to ieſt obiawił mi w kośćiele ſwoim.

Exultabo & diuidam Sichimam, & conuallem tabernaculorum dimetiar.

Iż ſie ia bede rádował á bede dzielił miáſto ſichem y págorek namiotow rozdziele.

¶ Czuſz moim żołnierzom.

Meus eſt Galaad & meus eſt Manaſſes & Effraim ſuſceptio capitis mei.

Moiá ieſt ziemiá Gálaád y moie ieſt polożenie Mánáſſes/á ziemiá Effráim ieſt w ktorey odpoczywa głowá moiá.

¶ To ieſt figura iż pan Jeſus miał ku ſobie przywieſć rożmaite ziemie pogańſkie.

Iuda rex meus, Moab lebes ſpei meæ.

Ziemiá Judá ieſt krolestwo moie/á ziemiá moáb ieſt w ktorey mam nádzieie pożywienia mego.

In Idumeam extendam calciamentum meum mihi aligenigenæ amici facti ſunt.

Nogá moiá wſtąpi áże do ziemie Idumea.

¶ To ieſt roſławię ia moie człowieczeńſtwo aż miedzy pogany.

A cudzoziemcy ſtáli mi ſie przyiáćielmi.

Quis

Quis deducet me in ciuitatem munitam quis deducet me vsq; in Idumeam.

I kto mnie przywiedzie do tákich miast obronnych / y ktho mie doprowádzi áż do ziemye Idumea.

¶ Ty słowa wowsk krzesciani y kto nas ma przywiese do tych ziem gdzie przod byli pogani.

Nonne tu deus qui repulisti nos, & non exibis deus in virtutibus nostris.

A zaż nie ty sam miły pánie boże ktorys przed tym rosprossył był nas / y zaż ty sam niewynidziesz nam ná pomoc náprzećiw nieprzyiaćielom nássym.

¶ Jakoby rzekł ty sam miły panie rosserzysz krzesciany po swiecie ktory ie zawsse wspomagasz.

Da nobis auxilium de tribulatione, quia vana salus hominis.

Ráczy nam dáć wspomożenie z tych smutkow miły pánie / boć prozno pokłádáć nádzieie w człowiecze.

¶ Izby on miał wybawic kogo iestli sam niewybawisz

In deo faciemus virtutem, & ipse ad nihilum deducet inimicos nostros.

W sámym miłym bodze otrzymamy zwyćiestwo / á on wniwecz obroći nieprzyiaćiele násse.

Psalm, 108, Pienie, 108.

W tym Pieniu pan Jesus vskarża sie ná lud

żydowski ktory iemu zá wielkie dobroci ztym od dawał. Też powiáda o pomstach kthore miáły przyść ná lud żydowski y ná Judassá/ Jáko ie máią wyrzucáć/ y insse plagi wielkie/ á to dla przesládowánia páná Jezusá. Też o vbostwie páná Jezusowym/ y o smutku iego/ o pośćiech iego/ też iáko mu żydowie mieli złorzeczyć/ Ale pan bog miał go bogosłáwić.

DEus laudem meã ne tacueris, quia os peccatoris & os dolosi sup me aptũ est.

¶ Ty słowa mowi pan Jesus.

Pánie boże nie rácz zámilczáć chwały moiey boć vstá grzeszniká y vstá zdradliwego człowieká ná mie są odtworzone.

¶ To iest Judassa y licemiernikow y nauczonych wzakonie vsta: na mie wiele złego mowiły.

Locuti sunt aduersum me lingua dolosa, & sermonibus odij circumdederunt me, & expugnauerunt me gratis.

Mowili náprzećiw mnie ięzykiem zdradliwym/ á mową przykrą ogárneli mie.

¶ Jako Judasz mowił: izam ia iest mistrzu a pothym mowił bądź pozdrowion mistrzu.

Pro eo vt me diligerent detrahebant mihi ego autem orabam.

Z tego z czego mie mieli miłowáć vwłaczáli mnie á iam sie zánimi modlił.

Vwłaczá

¶ Uwlaczali: czusz mieniąc mnie bluznierzem y skazcą zakonu.

Et posuerunt aduersum me mala pro bonis, & odium pro dilectione mea.

Y wtożyli ná mię złość zá dobroć y nienawiść zá miłość moię.

¶ Jakoby im rzekl pan Jesus: iam im vzdrawial niemocne y krzesil martwe a oni mie zabili za to.

Constitue super eum peccatorem, & diabolus stet a dextris eius.

Vstaw miły pánie nad nim grzessnego człowieká á dyabeł niechay stánie wpráwicach ie°.

¶ Nad nim: czusz nad tym ludem a z wlasscza nad Judassem ktory dal powod ludu zydowskiemu na pana Jezusa.

Cum iudicatur exeat condemnatus, & oratio eius fiat in peccatum.

Gdy będzie sądzon niechay będzie potępion.

¶ Czusz ten to lud zydowski y Judasz niechay nie będzie mial zadney folgi na sądzie.

A modlitwá iego będzie iemu ná grzech.

¶ Bowiem modlitwa ich obraca sie im w grzech.

Fiant dies eius pauci, & episcopatum eius accipiat alter.

Niechay krotkie dni iego będą á biskupstwo iego wezmie inssy.

¶ To sie w Judassu spelnilo bo na iego miestcu posadzon swięty Maciey.

Fiant filij eius orphani, & vxor eius vidua.

Day áby iego synowie z sirocieli á żoná iego będzie wdowá.

Abowiem

¶ Zaborłem zydowie niemaią więcey boga za oyca tylko krześciani.

Nutantes transferantur filij eius & mendicent, eijcientur de habitationibus suis.

Trzęsąc się rozproszą się synowie iego.

¶ Czuią tego ludu zydowskiego.

Y będą żebrać y będą ie wyrzucać z ich mieszkania.

Scrutetur fœnerator omnem substantiam eius & diripiant alieni labores eius.

Będzie rozrzucał pobornik wszytko imienie iego á cudzoziemcy rozdrapaią roboty iego.

Non sit illi adiutor, nec sit qui misereatur pupillis eius.

Nie będzie miał pomocnika swego.

¶ Czuią ten lud zydowski.

Ani będzie miał ktoby się zmitował nád sirotámi iego.

¶ To wszytko tak się dzieie: bo się poganie y krześciani tłoczą wszędy.

Fiant nati eius in interitum, in generatione vna deleatur nomen eius.

Day miły pánie áby synowie iego byli dani ná straćenie, á wrodzaiu iednym będź zmázano imie iego.

¶ To się spełniło bo teraz żaden z nich nie wie z ktorego pokolenia iest.

In memoriam reddeat iniquitas patrum eius in conspectu domini, & peccatum matris eius non deleatur.

Ztoś

Złość oycow iego niechay przyydzie ná pámiątkę przed oblicznością bożą á grzech matki iego niech będzie zágładzon.

¶ Złość iego to iest tego ludu: Czuż iż zabili pana Jezusa: Brzech matki czuż bożnice żydowskiey.

Fiant contra dominum semper, & dispereat de terra memoria eorum, pro eo quod non est recordatus facere misericordiam.

Niechay będą náprzeciw panu bogu záwżdy.

¶ Złowiem się przeciw panu Jezusowi bluźniąc go.

A niech záginie z ziemie ich pámiątká/ Dla tego bo niechćieli pámiętáć aby vczináł miłosierdzie.

¶ Bo ten lud żydowski nie chciał czynić nad panem Jezusem żadnego miłosierdzia.

Et persecutus est hominem inopem & mēdicum, & compunctum corde mortificare.

Y prześládował człowieká vbogiego y żebrzącego/ prześládował iego na sercu vdręczonego áż do śmierći iego.

¶ Człowieka to iest pana Jezusa: Zebrzącego: abowiem żądał trochy picia gdy mowił pragnę wiszący na krzyżu.

Et dixit maledictionem & venit ei, & noluit benedictionem & elongabitur ab eo.

Rozmiłował się przeklęctwá/ a przeto przyydzie iemu.

Czuż przydzie na ten lud żydowski to przeklęctwo.

Niechćiał bogosławieństwá/ A przeto będzie od niego oddalono.

Et induit

Et iuduit maledictionem sicut vestimentum, & intrauit sicut aqua in interiora eius, & sicut oleum in ossibus eius.

Y oblekł ná sie przeklectwo iáko odzienie/y weschło iáko wodá we wnątrznośći iego/y iáko oley w kośći iego.

¶ Y oblekł) czusz ten lud zydowski. Bo y wnątrz ize (wnątrz ma przedsiaowanie w kosci iego) cusz bo cierpi nie mocy rozmaite.

Fiat ei sicut vestimentum quo operitur, & sicut zona qua precingitur.

Bądz iemu to przeklectwo iáko odzienie ktorym sie przyodziewa/y iáko pás ktorym sie záwżdy przypásuie.

¶ Jemu) to iest themu ludu: czusz niechay oni vstawicznie nędzę cirpią/y przesladowanie.

Hoc opus eorum qui detrahunt mhii apud dominum, & qui loquũtur mala aduersus animam meam.

Táć iest záplátá tych ktorzy mie przed pánem bogiem v właczáli y ktorzy zle mowili przećiwko dussy moiey.

¶ Zle mowili) czusz v pilata y v Annassa: Kayphassa y Heroda.

Et tu domine fac mecum propter nomen tuum, quia suauis est misericordia tua.

Ale ty miły pánie vczyń sęną dla imienia twe°

¶ Uczyń sęmną) czusz aby mie z martwych wskrzesił.

Boć słodkie iest miłosierdzie twoie.

Libera me quia ęgenus & pauper ego sum

et cor

& cor meum conturbatum est intra me.

Rácz mie wybáwić bociem iest niedostáteczny y vbogi á serce moie zásmuciło sie we mnie.

Bo Krystus thak sie był zasmucił aż sie potem krwawym pocił.

Sicut vmbra cum declinat ablatus sum, & excussus sum sicut locustę.

Jáko cień gdy sie skłánia iestem odięt/ á wypędzonem iáko kobyłki.

¶ Odięt czusz stego swiata przez smierc Jako lokusty y robacy abo kobylki: z granic wypadaiąc ludzie.

Genua mea infirmata sunt a ieiunio, & caro mea immutata est propter oleum.

Nogi moie zemglone są od postu/ á ćiáło moie zmieniło sie dla oleiu.

¶ Dla postu abowiem pan Jesus vstawicznie poscił.

Et ego factus sum obprobrium illis viderunt me & mouerunt capita sua.

A też stałem sie im ná posmiech/ widzieli mie á chwiali głowámi swoimi.

¶ Gdy mowił: zdrow bądz krolu zidowski: Vach ktory kazisz kosciol bozy: a wetrzy dni gi zasie zbuduiesz.

Adiuua me domine deus meus, saluum me fac propter misericordiam tuam.

Wspomoży mie miły panie boże moy wybaw mie dla miłosierdzia twego.

¶ Czusz nieday im pociechy: ale im day abych wstał z martwych.

Et sciant quia manus tua hęc, & tu domine fecisti eam.

Aby wie-

Aby wiedzieli iż to reka twoiá spráwiłá/á tyś sam tę moc spráwił miły pánie.

¶ Czusz izem wstal z martwych mocą boską.

Maledicēt illi & tu benedices, qui insurgūt in me cofundantur, seruus aūt tuus letabitur.

Oni będą złorzeczyć/á ty pánie będziesz bogosłáwił.

Oni czusz zydowie.

A przeto ktorzy powstáną náprzećiw mnie niechay będą posromoceni/ále sługá twoy będzie sie rádował.

Induantur qui detrahunt mihi pudore, & operiantur sicut diploide confusione sua.

Niech będą obleczeni sromotą ći ktorzy mnie v wlaczáią/niech będą przyodziani iákoby sowitym płasszczem posromocenim swoim.

Sowitym plasszczem: to iest dwoiaką sromotą y wnętrzną: y ze wnętrzną zydowie są zesromoceni: wnętrzną gdy widzą iż w klamstwie zostali. Ze wnetrzną: iż są wniewoli.

Confitebor domino nimis in ore meo, & in medio multorum laudabo eum.

A dla tego będę chwalił páná Bogá bárzo vsty/á w posrzodku wielkośći ludzi będę twoie chwałę rozsławiał miły pánie.

Quia astitit a dextris pauperis, vt saluam faceret a persequentibus animam meam.

Abowiemeś ty stánął ná práwicy vbogiego/ábyś wybáwił od przesłádowc dusse moie

stánął

¶ Stanął: to iest dales mi pomoc. Ubogiemu: czuś mnie ktorym sie stał vbogim: dla zbawienia ludzkiego.

Już tu idą Psalmy Niesporne, A naprzod dniá niedzielnego.

Psalm. 109. Pienie. 109

Psalm o posádzeniu páná Jezusowym ná práwicy Bożey/ O iego narodzeniu wiecznym z Boga oycá/y czesnym z pánny czystey O kápłaństwie iego/iż też miał vstáwić ofiárę pod osobą chlebá y winá. Też iáko sie pan Bog miał pomścić nád nieprzyiacielmi iego.

Też iáko tenże pan Jezus miał gwáłtowne smutki cierpieć. ná świecie.

DIxit dominus domino meo, sede a dextris meis.

Rzekł pan pánu memu siądz ná práwicach moich.

¶ Łuś bog ociec. Panu memu czuś panu Jezusowi. Na prawicach: czuś na lepszych dobrach.

Donec ponam inimicos tuos, scabellum pedum tuorum.

Ażeć położę nieprzyiaćiele twoie/ táwką nog twoich.

¶ Czusz moy miły synu Jesu: iakoby rzekł Bog otciec do syna swego podług człowieczeństwa. Siedz na prawicy moiey wiecznie: a ia pod twą moc dam nieprzyiaciele twoie: czusz dussne nieprzyiaciele: y zydy y pogany.

Virgam virtutis tuę emittet dominus ex Syon, dominare in medio inimicorũ tuorum.

Mocność mocy twoiey spuśći pan Bog zgory Syon á dla tego pánuy wpośrzodku nieprzyiaćielow twoich.

¶ Jakoby rzekł. Moc y dary łaski: ktorą mocą Apostolowie czynili cuda. Y zesłe pan Bog zgory Syon czusz w dzień świąteczny. A przeto gdy masz moc miły synu panie Jesu. A poleciłes ią Apostołom: panuy a podday pod sie nieprzyiaciele twe.

Tecum principium in die virtutis tuæ in splendoribus sanctorum, ex vtero ante luciferum genui te.

Z tobą zawżdy iest początek dniá mocy twey w iásnośći świętych z żywotá przed tym niż było słońce porodziłem ćię.

¶ Początek: to iest słowo wieczne zawsse z tobą złączono A to mowi bog ociec do syna według iego człowieczeństwa. Tak sie tez rozumie ten trudny wierssyk. Mowi Bog ociec moy miły synu Jezu: z twoim człowieczeństwem zawzdy iest złączon początek: to iest bostwo twoie moy namileyssy sinu: a iest złączono dnia mocy twey: to iest iakos rychło stał sie człowiekiem mocą twoią: y gdys moc vkazowal czyniąc cuda: krzessąc martwe: y niemocne vzdrawiaiąc: A tez to bostwo złączono z człowieczeństwem twym y wiasnosci świę-

tych

tych: to iest y po zmartwych wstaniu twoim gdys vz-
nal chwałę y iasnosc na sie y na swiete twoie. O moy
mily synu ia ciebie rodze z zywota: to iest z istnosci mo-
iey od wiekow niz bylo slonce y wszytko stworzenie.

Iurauit dominus & non pœnitebit eũ
tu es sacerdos in æternum secundum ordinem
Melchisedech.

Przysiągł pan bog á nie będzie tego żáto-
wał iż tyś iest kápłanem ná wieki wedtug ob-
rzędu Melchisedech.

¶ Abowiem iako Melchisedech ktory był y krol y
kapłan ofiarował panu bogu chleb y wino: tak tez ta
była figura iż pan Jesus miał sam siebie ofiarować pod
osobą wina y chleba.

Dominus a dextris tuis, confregit in die
iræ suæ reges.

¶ Mowi to Prorok do pana Jezusa.

Pan Bog ná práwicach twoich potomit
dniá gniewu swego krole.

¶ Nerona: Dyoklecyana: y insse przesladowniki.

Iudicabit in nationibus implebit ruinas, cõ
quassabit capita in terra multorum.

Będzie sądził miedzy pokoleniem ludzkim
á nápełni vpády, á ná ziemi stłoczy głowy
mnogich.

¶ Będzie sądził: czuż w dzień sądny: naprawi vpa-
dy: to iest naprawi to co nie sądzono abo źle sądzono: a
tez napełni vpady złych Aniołow: Stłoczy: to iest ska
zi moc okrutnikow iż ie potępi.

De torrente in via bibet, propterea exal-
tabit caput.

Z bystrey wody na drodze będzie pił/á dla tego powyssy głowę swoię.

¶ To iest gwałtowne smutki będzie na tym świecie cierpiał.

Psalm, 110. Pienie, 110.

Psalm o wielebney świętości ciała bożego które ustáwił ná pámiątkę dziwney dobroci swey/ Też iáko miał lud pogáński przyść ku dziedzictwu swemu/ Też iako nauki przykázánia iego są prawdziwe iáko miał odkupić lud/ Jáko pirwssy stopień ku mądrości iest báć sie obrázić páná Bogá.

Confitebor tibi domie in toto corde meo in consilio iustorum & congregatione.

Będę ciebie chwalił pánie Boże we wssytkim sercu moim á to wrádzie y w zebrániu ludu spráwiedliwego.

¶ Czuś krześciáńskiego przez mękę krystusową vsprawiedliwionego.

Magna opera domini, exquisita in omnes voluntates eius.

Wielkie są vczynki Boże wybráne miedzy wssytką wolą iego.

¶ Vczynki Boże: Czuś ize nam ciała swego świętość zostawił wolą iego: czuś miedzy wssytkim miłością iego.

Confessio

Confessio & magnificentia opus eius, & iusticia eius manet in sęculum sęculi.

Chwała y wielmożność iest prawo iego á spráwiedliwość iego trwa ná wiek wiekow.

Memoriã fecit mirabiliũ suorum misericors & miserator dominus, escam dedit timẽtibus se.

Vczynił pámiątkę dziwnych vczynkow swoich miłościwy y lutościwy pan dał pokarm tym ktorzy sie go boią.

¶ Pokarm: cusz ciała swego krwie swey.

Memor erit in sæculum testamenti sui, virtutem operum suorum anunciabit populo suo

Będzie pámiętał ná wieki ná testament swoy á moc vczynkow swoich obiáwi ludu swemu.

¶ Na testament: to iest nowy zakon ktory będzie trwał na wieki. Uczynkow swoich: czusz ktore sie zamykaią w tey swiątości.

Vt det illis hæreditatem gentium, opera manuum eius veritas & iuditium.

A to dla tego áby im dał dziedzictwo ludzkie ábowiem vczynki rąk iego są prawdá y sąd.

¶ Dziedzictwo ludzkie: to iest łaskę y chwałę ktorą obiecał temu ludu ktory przyssedł spogañstwa ku wierze.

Fidelia omnia mandata eius, confirmata in sęculũ sęculi, facta in veritate & ęquitate.

Práwdziwe są wssytki przykazánia iego potwierdzone ná wieki wieczne, á są spełnione w prawdzie y w spráwiedliwości.

¶ Abowiem cokolwie było w starym zakonie nazna-

mionował to wssytko wnowym napełnił.

Redemptionem misit dominus populo suo mandauit in æternum testamentum suum.

Zesłał pan Bog odkupienie ludu swoiemu.

¶ To sie stało gdy zesłał syna swoiego na swiat.

Y przykazał aby ná wieki trwał testáment ie°.

¶ To iest nowy zakon.

Sanctum & terribile nomen eius, inicium sapientiæ timor domini.

Swięte á stráßliwe iest imie iego. (no ciało iego.

Tusz a przeto z boiaznią nabozną ma byc przymowa-

Początek mądrości iest boiazń boża.

Intellectus bonus omnibus facientibus eũ, laudatio eius manet in sæculum sæculi.

Dobra mądrość iest wssytkim ktorzy sie według iey rządzą á chwałá iego trwa ná wieki wiekow.

Psalm. III, Pienie, III,

To pienie iest o bogosłáwieństwie człowieká boiącego sie bogá/ Jáko táki ná swiećie bedzie sie miał dobrze/ też wspomina o národzeniu páná Jezusowim/ Też iáko człowiek miłosierny wielkie dobroći wezmie od páná bogá/ A iáko iego pámiątká bedzie wieczna á w sądny dzień bedzie iemu dobrze/ A zásie człowiek niemiłosierny smutek naydzie záwsse.

Beatus

BEatus vir qui timet dominum, in mandatis eius volet nimis.

Bogosłáwiono mąż ktory sie boi páná bogá bo táki będzie bárzo chćiwy w przykazániu iego iż ie będzie zwielką chęćią pełnił.

¶ Boi sie: czusz boiaznią synowską: bo taki miluye pana boga z miłosci.

Potens in terra erit semen eius, generatio rectorum benedicetur.

Mocne ná swiećie będzie plemie tákiego/ ábowiem rod spráwiedliwych ludzi będzie bogosłáwion.

¶ To iest będzie obfitowal we wssem dobrym.

Gloria & diuitiæ in domo eius, & iustitia eius manet in sæculum sæculi.

Chwałá y bogáctwá będą w domu iego.

¶ Czusz człowieka sprawiedliwego albo tez miłosiernego. Abowiem człowieka niedopusci vpasc w grzech.

A spráwiedliwość iego trwa ná wieki wieczne.

Exortum est in tenebris lumen rectis, misericors & miserator & iustus.

Weszłá iest w ćiemnośćiach swiátłość ludziem spráwiedliwym miłośćiwy á łaskáwy y spráwiedliwy pan.

Swiatlosc: czusz pan Jesus gdy sie na swiat narodził.

Iocundus homo qui miseretur & commodat, disponet sermones suos in iudicio, quia in æternum non commouebitur.

Wesoły będzie człowiek záwsse ktory iest miłosierny

łosierny á ktory pożycza/á táki przespiecznie spráwi rzecz swoie ná sądzie bo ná wieki nie będzie porusson.

¶ Czusz nie będzie odłączon od miłosierdzia bożego oto iaka zapłata miłosiernemu.

In memoria æterna erit iustus, ab auditione mala non timebit:

W pámiątce wieczney będzie człowiek spráwiedliwy/á niebędzie sie lękał złego słuchania.

¶ Czusz onego gdy rzecze pan Jezus odstępcie przeklęci wogien wieczny.

Paratum cor eius sperare in domino, confirmatum est cor eius, non commouebitur, donec despiciat inimicos suos.

Gotowo będzie serce iego dufáć wpánie bodze.

¶ Serce iego: czusz sprawiedliwego y miłosiernego człowieka.

Potwirdzono iest serce iego/áni sie porussy áż wzgárdzi nieprzyiaćiele swoie.

¶ Czusz dussne: bo sie ich niebędzie lękał.

Dispersit dedit paupibus, iustitia eius manet ī sęculū sęculi, cornu eius exaltabitur in gloria.

Rosprossył y rozdał vbogim/á przeto spráwiedliwość iego trwa ná wieki od wiekow á część iego będzie powyssona w wieczney chwale.

Rosprossył: czusz człowiek sprawiedliwy y miłosierny.

Peccator videbit & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet, desideriū peccatorū peribit.

A záśie człowiek grzessny á okrutny ogląda á będzie sie gniewał/będzie zębámi swemi zgrzytał áż

tał áż ták zdrątwieie/ ábowiem żądza grzessnych záginie.

¶ To iest: Zły człowiek wsądny dzień oglądá ludzie miłosierne a sprawiedliwe ktore on vdrączał a przesladował a będzie sie gniewał: czusz z zazdrosci iż vzrzy chwałę ich.

Psalm. 112, Pienie, 112,

W tym Pieniu Prorok chwali páná bogá y mowi iż imie boże miało sie rossawić po wssytkim swiećie przez przyśćie ná swiat páná Jezusowe/ y chwali páná bogá iako on będąc wysoki/ á wssákoż wezrzał ná vbogi lud swoy y wyrwał gi z potępienia.

Mowią doktorowye swięci iż ten Psalm mowił pan Jesus: po ostateczney wieczerzy.

LAudate pueri dominum, laudate nomē domini.

Chwalćie dzieći páná bogá/ chwalćie imie páńskie.

¶ Dzieci: to iest wypogani nowo na wiarę nawroceni Pańskie imię: czusz Jesus.

Sit nomen domini benedictum, ex hoc nūc & vsq; in sæculum.

Bądz imie boże bogosłáwione z tąd ninie áż ná wieki.

¶ Z tąd: czusz od tego czasu: od nawrocenia wassego

A solis ortu vsq; ad occasum laudabile nomen domini.

Od wschodu słońcá áże do zachodu bądz chwálebne imię Boże.

¶ Od wschodu: czusz: a nie telko wziemi zydowskiey iako było w starym zakonie: ale po wssytkim swiecie.

Excelsus super omnes gentes dominus, & super cœlos gloria eius.

Abowiem wysoko iest nád wssytki ludzie pan bog á nád niebiosá iest chwałá iego.

Quis sicut dominus deus noster qui in altis habitat, & humilia respicit in cœlo & in terra.

Y kto iest táki iáko pan bog náß ktory ná wysokościach mießka/ á wssákoß na pokorne pátrzy ná niebie y ná ziemi.

¶ Kto iest taki: czusz tak mocny: a wssakosz: czusz aczkolwie wysoko mieszka: patrzy na pokorne: to iest zmiluye ie.

Suscitans a terra inopem, & de stercore erigens pauperem.

Pan bog iest wzbudzáiący z ziemie człowieká niedostátecznego/ á z gnoiu podniosł vbogiego

¶ Podniosł zgnoiu: to iest gdy człowieka z grzechow wybawił y z potępienia.

Vt collocet eum cum principibus, cum principibus populi sui.

Ato áby posádził iego z kxiążęty/ z kxiążęty ludu swego.

¶ Posadził: czusz w krolestwie niebieskim.

Qui habi-

Qui habitare facit sterilem in domo, matrem filiorum letantem.

Ktory dáie mießkáć niepłodney w domu swoim matce synow wesołey.

¶ Niepłodney: to iest vczynił to iż pogaństwo niepłodne przed tym: teraz stawszy sie krześciaństwem iest płodne iako matka synowska wesoła.

Psalm, 113, Pienie, 113.

W tym Pieniu prorok wspomina stáre dzieie ktore sie działy wstárim zakonie gdy lud żydowski wychodził z niewoley Egipskiey, Jako sie w odá morskay wodá Jordaná rzeki dziwno miatáłá to wszytko bytá figurá nowego zakonu.

IN exitu Israel de Egypto, domus Iacob de populo barbaro.

W wyściu ludu Izráelskiego z Egiptu gdy wychodził dom Jakobow z ludu pogańskiego.

¶ Z Egiptu: gdzie mieszkali 430 lat y trzydzieści.

Facta est Iudea sanctificatio eius, Israel potestas eius.

Tedy ziemiá żydowska stáłá sie poświęcenie iego, lud Izráelski iest moc iego.

¶ Poświęcenie: to iest mieysce poświęcone ku chwale Bozey.

Mare vidit, & fugit, iordanis conuersus est retrorsum.

[Morze

Morze vyrzało y rostąpiło sie á Jordan wsterz sie obroćił.

¶ Gdy lud zydowski przechodził przez nie.

Montes exultauerunt vt arietes, & colles sicut agni ouium.

Gory rádowáły sie iáko skopowie á pagorki iáko iágniętá owcze.

¶ To iest gdy weszli do ziemie obiecaney: tedy nalezli zyzne gory y pola a przeto sie radowali iako owce na zyznych polach.

Quid est tibi mare quod fugisti, & tu Iordanis quia conuersus es retrorsum.

Y z kąd to tobie było morze iżes vstąpiło á tobie Jordanie z kąd to iżes sie wsterz obroćił.

¶ Ustąpiło: to iest iżes sie rozstąpiło a tobie Jordanie rzekło: czuż pan bog to sprawił.

Montes exultastis vt arietes, & colles sicut agni ouium.

Y z kąd to wam gory iżeście sie rádowáły iáko skopowie á wy pagorki iáko bárankowie owiec

¶ Jakoby rzekł: y z kąd ty cuda były.

A facie dñi mota est terra, a facie dei Iacob.

Od oblicznośći bożey poruszyłá sie ziemia/ od oblicznośći páná boga Jakobowego.

¶ To iuż powiada z kąt takie cuda były: y mowi iż z bożey woley to wszytko poszło.

Qui conuertit petram in stagna aquarum. & rupem in fontes aquarum.

Ktory też przemienia opoke wieziorá wodne á skáte w rzodłá wod.

Abowiem

¶ Abowiem przessedssy morze: będąc na pusszczy gdy wody niemieli Moyzesz z roskazania bozego dwa kroc vderzył laską wopokę a natychmiast wyszła woda.

Non nobis domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam.

Nie nam miły páni e nie nam/ ále imieniowi twemu day/ z tego chwałę.

¶ Z tego: czusz stakich cud z dobroci bosmy my tego nie zasłuzyli.

Super misericordia tua & veritate tua, ne quando dicant gentes vbi est deus eorum.

Z tego miłosierdzia twego y z tey prawdy twoiey miły pánie á toś vdziáłał/ by kiedy nie rzekli pogáni y gdzie iest bog ich.

¶ Stego miłosierdzia: czusz bądz chwała imieniu twoiemu swiętemu. Prawdy twey: czusz iz cos obiecał tos spełnił: gdzie iest Bog ich: to iest czemu im niepomaga.

Deus autem noster in cœlo, omnia quæcunq; voluit fecit.

Ale pan bog náß wniebie iest ktory wssytko co raczył vdziałał.

¶ Ale czusz my tak odpowiadamy.

Simulacra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum.

Ale bałwány pogáńskie nic nie są/ iedno srebro á złoto dziáło rąk ludzkich.

¶ Czusz nie mogą tego ich bogowie vczynic gdyz są rzecz niema a rękami ludzkiemi vczyniona.

Os habent & non loquentur, oculos habent & non videbunt.

Vstá

Vſtá máią á nie będą mowić/ oczy máią á nie będą pátrzáć.

¶ Vſta maią: czuſz ich balwanowie maią podobieńſtwo vſt y oczu a naſmiewa ſie tu z bogow pogańskich proroк.

Aures habent & non audient, nares habent & non odorabunt.

Vſſy máią á nieſłyſſą/ nozdrze máią á nie będą czuć woniey.

Manus habent & non palpabunt, pedes habent & non ambulabunt, nec clamabūt in gutture ſuo.

Ręce máią á nie będą mácáć/ nogi máią á niebędą chodzić ani będą wołáć gárdłē ſwym

Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis.

Niechći będą im rowni ći ktorzy ie czynią y wſſyſtcy ktorzy wnich dufáią.

¶ Im rowni: czuſz tym balwanom: czynią: Czuſz rzemieſlnicy.

Domus Iſrael ſperauit in domino, adiutor eorum & protector eorum eſt.

A dom Izráelſki w ſámym pánie Bodze dufa: tenći ich wſpomożyćiel y obrońcá ich ieſt.

wſam m panie: czuſz a nie w balwaniech pogańskich.

Domus Aaron ſperauit in domino, adiutor eorum & protector eorum eſt.

Dom Agronow dufat zawſſe w pánie bodze tenći ieſt ich wſpomożyćiel.

Qui

Qui timent dominum ſperauerunt in domino, adiutor eorum & protector eorum eſt.

Ci ktorzy ſie boią páná bogá nádzieie pokłádáią wpánie bodze/ tenći ieſt ich wſpomożycielem y obrońcą ich ieſt.

Dominus memor fuit noſtri, & benedixit nobis.

Pan bog ná nas pámietał/á dał nam bogoſłáwieńſtwo.

¶ Oto pożytek dufánia w panie bodze.

Benedixit domui Iſrael, benedixit domui Aaron.

Dał bogoſłáwieńſtwo domowi Izráelſkiemu/ bogoſłáwił domowi Aaronowemu.

¶ Aaron był kapłan ſtárego zakonu.

Benedixit omnibus qui timent dominum, puſillis cum maioribus.

Bogoſłáwił wſzytkim ktorzy ſie boią páná Bogá/ mátym y wielkim.

Adiiciat dominus ſuper vos, ſuper vos & ſuper filios veſtros.

Przydat pan Bog ná was/ ná was y ná ſyny wáſſe.

¶ Przydał: czuſz bogoſławieńſtwa ſwego.

Benedicti vos a domino, qui fecit cœlum & terram.

Bogoſłáwieniſćie wy od páná Bogá ktory ſtworzył niebo y ziemię.

Celum

Cœlum cœli domino, terram autem dedit filijs hominum.

Niebo pánu niebie ſkiemu á ziemię dał ſynom ludzkim.

¶ To ieſt: Niebo ſobie zoſtawił a ziemię dał ludziem: a to dla tego mowi: abowiem w ſtarym zakonie zadnemu człowieku niebo nie dano ani obiecano.

Non mortui laudabunt te domine, neq; omnes qui deſcendunt in infernum.

Nie vmárli będą ciebie chwalić miły pánie/ áni ći wſſytcy ktorzy z ſtępuią do piekłá.

¶ Nie vmarli: czuſz ktorzy w grzechach ſmiertelnych zeſzli z tego ſwiata aż w piekło.

Sed nos qui viuimus benedicimus domino ex hoc nunc & vſq; in ſæculum.

Ale my ktorzy żywiemy chwalimy páná bogá/ od tego ninieyſſego czáſu y ná wieki.

Już tu idą pſalmy nieſſporu Poniedziáłkowego.

Pſalm, 114, Pienie, 114,

To pienie ieſt o tym iáko pan Jezus miał być záwſſe wyſłuchan od oycá ſwego/ też o ſmutkach iego/ á iáko miał mieć vćieczkę do oycá ſwego. A też iego miał bog oćiec wyſłucháć y poćieſſyć y wybáwić gdy wſtał z martwych.

Dilexi

Dilexi quoniam exaudiet dominus vocem orationis meæ.

Rozmiłowałem ſie páná bogá/ábowiem wyſłucha głos modlitwy moiey.

℣ Pan krystus mowi ty słowa.

Quia inclinauit aurem ſuam mihi, & in diebus meis inuocabo.

Abowiem náktonił vchá ſwego ku mnie/á pokim żyw będę iego wzywał.

Circumdederunt me dolores mortis, & pericula inferni inuenerunt me.

Abowiem ogárnęły mie boleśći ſmierći/á żkody piekielne nálázły mie.

℣ Onie czuł ſyna bozego. Boleści czuł vdręczenia męki moiey. Szkody piekielne: czuł bom po ſmierci do piekła ſtąpił abych otce wybawił.

Tribulationem & dolorem inueni, & nomen domini inuocaui.

Nálazłem ſmutek y żáłoſć/a wtym em imienia bożego wzywał.

℣ Nalazłem: czuł w wielki piątek.

O domine libera animā meam, miſericors dominus & iuſtus, & deus noſter miſeretur.

O mity pánie wybáw duſſe moie/ miłoſierny ieſt pan bog/á ſprawiedliwy/á pan náß ſmiłuie ſie.

Cuſtodiens paruulos dominus, humiliatus ſum & liberauit me.

Pan bog iest stroż málutkich/ vkorzyłem sie y wybáwił mie.

¶ Máluttkich) to iest pokornych. Vkorzyłem sie czuż wydałem sie dobrowolnie na śmierć krzyżową.

Conuertere anima mea in requiem tuam quia dominus benefecit tibi.

Náwroći sie dusso moiá ku odpoczynieniu twemu: boć pan Bog bárzo tobie dobrze vdziałał.

¶ Ezuż bo cie z martwych wskrzesił.

Quia eripuit animam meam de morte, oculos meos a lachrimis, pedes meos a lapsu.

Boć wyrwał dusse moie z śmierći/ oczy moie z płáczu/ nogi moie z vpádu.

Placebo domino in regione viuorum.

Zlubuie sie pánu bogu/ w kráynie żywiących.

Psalm. 115. Pienie. 115

Pienie o pánie Jezusie iż miał być w modlitwie wysłuchan/ iże sie miał niśko vkorzyć/ iż miał kielich męki pić/ iż sie miał ofiarowáć zá lud przed oblicznośćią ludu żydowskiego/ bogu oycu swemu/ ná krzyżu.

Credidi propter quod locutus sum, ego autem humiliatus sum nimis.

Powierzyłem

Vwierzyłem temu/á przeto na modlitwie mowił/ábowiem barzom iest vnizon.

¶ Uwierzyłem/czuś iżem sie zlubił iemu. Unizon to iest vdręczon.

Ego dixi in excessu meo, omnis homo mēdax

Jam rzekł w występie moim iż wsselki człowiek iest kłamcá.

¶ Jam rzekł/czuś wonym vdręczeniu wktorem wszytki/kłamcá: to iest grzesny z krewkości natury swey.

Quid retribuam domino, pro omnibus quæ retribuit mihi.

Y czym ia mam oddáć pánu Bogu zá to wssytko co mi dał.

Calicem salutaris accipiam, & nomen domini inuocabo.

Kielich zbáwienia bede brał/á imie Boże bede wzywał.

¶ To iest bedę pił kielich vmęczenia: a będę cirpliwym iego przykładem.

Vota mea domino reddam coram omni populo eius ę pręciosa in conspectu domini mors sanctorum eius.

A bede pełnił pánu Bogu ofiáry moie przed wssytkim ludem iego/ábowiem droga iest przed oblicznośćią Bożą śmierć swiętych iego.

¶ Żądliwe ofiary: to iest: ofiaruię sie sam dobrowolnie

O domine quia ego seruus tuus, ego seruus tuus & filius ancillæ tuæ.

O miły pánie otom ia sługá twoy iam sługá twoy á syn służebnice twoiey.

¶ Sługa twoy: czusz ofiaruię sie tobie sługą za wszytki: Służebnice czusz panny Mariey matki moiey.

Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis & nomen domini inuocabo.

Rozerwałeś moie związánie miły pánie tobie będę ofiárował ofiáre chwały á imienia bożego będę wzywał.

¶ Rozwiązałes: to iest wyzwoliłes mie od wsselkiey przekazy.

Vota mea domino reddam in conspectu omnis populi eius, in atrijs domus domini in medio tui Ierusalem.

Będę pełnił żądliwe ofiáry pánu bogu przed oblicznością wsselkiego ludu iego: w páłacu domu bożego w posrzodku ćiebie Jeruzalem. Abowiem w Jeruzalem sie pan Jesus za nas ofiarował

Psalm. 116. Pienie. 116.

W tym pieniu prorok pobudza lud ktory z pogáństwá possedł (to iest lud krześciáński) ku chwaleniu páná bogá z iego miłosierdzia y prawdy.

LAudate dominum omnes gentes, laudate eum omnes populi.

Chwalćie

Chwalćie páná bogá wssytcy pogani/ chwalćie iego wssytcy ludzie.

¶ Pogani: czusz ktorzyscie z pogaństwa wyszli. Ludzie czusz z pokolenia zydowskiego.

Quoniam confirmata est super nos misericordia eius, & veritas dñi manet in ęternũ.

Boć potwierdzono iest nád námi miłosierdzie iego/ á prawdá boża trwa ná wieki.

¶ Miłosierdzie) czusz bo nas odkupił z swego miłosierdzia a nie z nassych zasług. A prawda to iest wiara.

Psalm. 117. Pienie. 117.

Psalm w ktorym lud wierny wyznawa dobroći y miłosierdzie boże. Też iáko kámień/ to iest pan Jezus ktory wzgárdzon od żydow przygodził sie ná węgieł gdy spoił dwie ścienie/ to iest lud żydostwá y zpogáństwá/ też iáką poćiechę mamy mieć stego złączenia/ iż pan Jezus złączył sie z człowieczeństwem y odkupił rodzay ludzki/ á iáko go z tego chwalić mamy.

Confitemini domino quoniã bonus, quoniam in sæculum misericordia eius.

Chwalćie páná bogá boć dobry/ boć ná wieki miłosierdzie iego.

¶ Na wieki: czusz bo zawzdy wspomaga.

Dicat nunc Israel quoniã bonus, quoniã in sæculum misericordia eius.

Mow ninie Israel iż pan bog dobry iż na wieki miłosierdzie iego.

¶ Israel to iest o kościele krześciańskim ktorys wziął z żydostwa.

Dicat nunc domus Aaron quoniam bonus quoniam in sæculum misericordia eius.

Mow ninie o domie Aaronow iż na wieki miłosierdzie iego.

Dicant nunc qui timent dominum, quoniam in sæculum misericordia eius.

Niech mowią ninie ktorzy sie boią pana bogá iż na wieki miłosierdzie iego.

¶ Niech mowią: czuż wszytcy po polsku.

De tribulatione inuocaui dominum, & exaudiuit me in latitudine dominus.

Boe oto z smutku mego wzowałem páná bogá ná pomoc/á wysłuchał mnie pan Bog z wysokości.

Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo.

Pan bog moy wspomożyciel/przeto sie nie bede bał áby mi co vdziałał człowiek.

¶ By mi co czuż złego.

Dominus mihi adiutor, & ego despitiam inimicos meos.

Pan bog moy wspomożyciel/á przeto ia wzgárdzę nieprzyiacielmi moimi.

¶ Duchownymi y cielesnymi.

Bonum

Bonum est confidere in domino, q̃ confidere in homine.

Liepiey dufáć w pánie bodze niżli dufáć w człowiecze.

¶ w panie bodze: czusz ktory ani opusscza ani vstawa w pomocy.

Bonum est sperare in domino, q̃ sperare in principibus.

Liepiey iest nádzieie mieć wpánie bodze niżli mieć nádzieie w kxiążętách.

¶ Czusz w swieckich y tez wangielskich.

Omnes gentes circumdederunt me, & in nomine domini quia vltus sum in eos.

Boć oto wssytcy ludzie ogárneli mnie//á wymie boże stáło sie to iżem sie nád nimi pomścił

wssytcy ludzie. i. ktorzy sie spletli błędy pogańskiemi.

Circumdantes circumdederunt me, & in nomine domini quia vltus sum in eos.

Obstąpiwssy ogárneli mnie/á wimie Boże stáło sie to iżem sie pomścił nád nimi.

wimię boze: to iest wzywaiąc na pomoc imienia boze.

Circumdederunt me sicut apes, & exarserunt sicut ignis in spinis, & in nomine domini quia vltus sum in eos.

Ogárneli mie iáko pczoły á zápalili sie ná mie iako ogień w ćierniu/á wimie boże stáło sie iżem sie pomścił nád nimi.

¶ Jako pczoły. Bowiem kacerze pogani cudne słowa daią ale ranią.

Impulsus euersus sum vt caderem, & dominus suscepit me.

Ja pchany od nich mátom nie wyrzucon ku vpadu/a wssákoż mie pan bog podpárł.

¶ Pchany od nich) to iest taki gwałt ich na mię był iż mie pchali bledy swemi.

Fortitudo mea & laus mea dominus, & factus est mihi in salutem.

Aboćiem moc moiá y chwałá moiá iest pan bog że on sam stał mi sie ná zbáwienie.

¶ To iest iżem zwyciężył nawałnosć wssytkich okrutników kacerzow.

Vox exultationis & salutis, in tabernaculis iustorum.

Głos wesela y zbáwienia iest w przybytkach ludzi spráwiedliwych.

¶ To iest w kosciele wiary swiętey.

Dextera domini fecit virtutem, dextera domini exaltauit me, dextera dñi fecit virtutem.

Práwicá boża prawica mocy práwicá boża powyssyłá imie práwicá boża vczyniłá moc.

¶ Pan Krystus rzeczon iest prawica boża y prawica mocy a to dla zwycięstwa.

Non moriar sed viuam, & narrabo opera domini.

A przeto nie vmrę ále będę żyw á będę rozssáwiał vczynki bożkie.

¶ Te słowa mowi kosciol krześciańſki.

Castigans castigauit me dominus, & morti non tradidit me.

Karzyć

Karząc skarał mnie pan bog á ná smierć mie nie wydał.

¶ Skaral mie: czusz takim przesladowanim okrutnikow y kacerzow.

Aperite mihi portas iustitiæ, ingressus in eas confitebor domino, hæc porta domini, iusti intrabunt in eam.

Otworzcie mi vliczki spráwiedliwości á ia wssedwssy wnie bede chwalił páná bogá: toć iest vliczka boża spráwiedliwi wnie wstepuią.

¶ Odtworzcie mi vliczki: to iest wy doktorowie wyloszcie mi stary y nowy zakon. Toc czusz nowy zakon iest vliczka boza.

Confitebor tibi, quoniam exaudisti me, & factus es mihi in salutem.

Bede chwalił ciebie miły pánie iżeś mie wysłuchał á stałeś mi sie ná zbáwienie.

¶ Izes wysłuchał: to iest izes mi dal rozumiec pisma swięte.

Lapidem quem reprobauerunt edificantes hic factus est in caput anguli.

Ten kámień ktorym wzgárdzili buduiący/ ten sie stał ná złączenie y ná węgieł kątá.

¶ Kamień: to iest pan Jesus. Buduiący czusz zydowie. Złączył oboię scianę: to iest stary y nowy zakon albo lud pogański y zydowski w ieden kosciol zebral.

A domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris.

Od páná bogá stáło sie to/ á iest to dziwno woczach nássych.

¶ To: czuſz złączenie dwoiey ſciany koſcielney.

Hæc eſt dies quam fecit dominus, exultemus & letemur in ea.

Tenći ieſt dzień ktory pan bog ſtworzył weſelmy ſie y ráduymy ſie wnim.

¶ Ten dzień: czuſz ktorego pan bog ſwiat odkupił.

O domine ſaluũ me fac, o domine bene proſperare, benedictus qui venit in nomine dñi.

O miły pánie proſſe ćie ráczy mie zbáwić.

¶ To ieſt ſpraw zbawienie wſſytkiego ludu.

O miły pánie day to áby był poſſczeſćion bogoſłáwiony ktory idzie wimię boże.

¶ Aby nas zbawił wimię ſwe Jeſus.

Benediximus vobis de domo domini, deus dominus & illuxit nobis.

Bogoſłáwiliſmy wam z domu bożego/ pan bog tenći nas oſwiećił.

¶ Bogoſławiliſmy: czuſz my będąc w ſtarym zakonie wam: czuſz ktorzyſcie wnowym zakonie.

Conſtituite diem ſolennem in condenſis, vſq; ad cornu altaris.

Vſtawćie dzień vroczyſty wgęſtoſći zebránia ludu áż do ſámego ołtarzá.

¶ Uſtawcie: to ieſt ſwięccie dzień przyſcia iego naſwiat az do ſamego oltarza: to ieſt niech będzie gęſta w koſciele cizdzba.

Deus meus es tu & confitebor tibi, deus meus es tu & exaltabo te.

Tyś ieſt bog moy/ á tobie chwałę dam/ bog moy tyś ieſt á będę ćiebie chwałą podwyſſał.

Confite-

Confitebor tibi quoniam exaudisti me, & factus es mihi in salutem.

Będę chwalił ciebie miły pánie boś ty mnie wysłuchał á stałeś mi sie ná zbáwienie.

Confitemini domino quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia eius.

Chwalcie páná bogá boć dobry boć ná wieki miłosierdzie iego.

Psalm. 118. Pienie. 118.

Ten Psalm iest náwiętssy miedzy wssytkimi psálmi/ ktory dzielą e ná częśći spiewáią y mowią ná primie/ ná terciey ná sexćie y ná nonie wktorym psalmie prorok pała miłośćią bożą á iáko wierny miłostnik boży z práwego sercá żąda wtym psalmie ázaby dobrze mogł żyć á nie pokalenie/ á iż sam od siebie tego niemoże mieć/ dla ludzkiey głupośći krewkośći y pokus dyabelskich. Przeto wewssytkim Psalmie prosi áby zakon Boży y przykazánie iego mogł zrozumieć áby też był oświecon.

Beati immaculati in via, qui ambulãt in lege domini.

Ten pirwy iest położon na primie.

Bogosłáwieni są ći ktorzy są niepokaleni ná drodze ktorzy chodzą wzakonie bożym.

Są nie-

¶ Są niepokalenii: to iest bez grzechu chodzą: to iest mnożą się w przykazaniu Bożym.

Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum.

Bogosławieni ktorzy się badáią świádectwá iego á wewssytkim sercu ssukáią iego.

¶ Swiadectwa to iest przykazania iego o ktorym on swiadczył.

Non enim qui operantur iniquitatem, in vijs eius ambulauerunt.

Abowiem nie ci ktorzy złe czynią nie ci w iego drogách chodzą.

¶ w drogach: to iest w iego przykazaniu.

Tu mandasti, mandata tua custodiri nimis.

Tyś mity pánie przykazał przykazánia twe strzedz bárzo.

¶ Przykazałes: czuż przez proroki y przez Ewangelią y przez apostoły.

Vtinam dirigantur viæ meæ, ad custodiendas iustificationes tuas.

Day to mity pánie áby były rządzone drogi moie ku strzeżeniu sprawiedliwości twych.

¶ Sprawiedliwości: to iest przykazania twego ktore człowieka usprawiedliwia.

Tunc non confundar, cum perspexero in omnibus mandatis tuis.

Tedy wiec niebede postromocon mity pánie kiedy pilnie przeyrze przykázanie twoie.

Confitebor tibi in directione cordis, in eo q̃ didici iudicia iustitiæ tuæ.

Bede

Bede chwalił ćiebie w sercu naprosszonym dla tego iżem sie nauczył sądow sprawiedliwości twoiey.

¶ To iest przykazania twego ktore człowieka vsprawiedliwia.

Iustificationes tuas custodiam, non me derelinquas vsquequaq.

Abych sprawiedliwości twych strzegł nie opuszczay mie mily pánie ze wszád.

¶ Sprawiedliwości przykazania twego ktore vsprawiedliwia.

ב

In quo corrigit adolescentior viam suam, in custodiendo sermones tuos.

W czym náprawia młody człowiek drogę swą, w niczym inszym iedno strzegąc mowy twey.

¶ Przykazania twego a nie mowi słuchaiąc: bo niedosyć słuchać ale pilno strzedz aby ie pełnił.

In toto corde meo exquisiui te, ne repellas me a mandatis tuis.

We wszytkim sercu twoim szukałem cie mily pánie, nie odpadzay mie od przykazania twego

¶ Ale mi day abych ie pełnił.

In corde meo abscondi eloquia tua, vt nō peccem tibi.

W sercu moim chowałem słowá twoie ábych niezgrzeszył náprzeciw tobie.

¶ Słowa: to iest przykazania twoie.

Benedictus

Benedictus es domine, doce me iustificationes tuas.

Bogosławioneś miły pánie náucz mie spráwiedliwośći twoiey.

¶ Bogosławiones: czusz z tego dobra ktoregos wem nie zaczął. Naucz mie: to iest day abych rozumiał rozkazanie twoie.

In labijs meis, pronunciaui omnia iuditia oris tui.

Y vsty moiemi przepowiádałem wssytki sądy vst twoich.

¶ To iest nietelkom w sercu ie miał.

In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus diuitijs.

W drodze swiádectwá twego kochałem sie iáko we wssytkich bogactwách.

¶ w drodze: to iest w zakonie twoim ktory ma rozmaite swiadectwa.

In mandatis tuis exercebor, & consyderabo vias tuas.

W przykazániu twoim miły pánie będę sie ćwiczył/ á będę obaczał drogi twoie.

¶ Czusz abych ie pełnił.

In iustificationibus tuis meditabor, non obliuiscar sermones tuos.

W spráwiedliwośćiach twoich będę rozmyślał/ á nie zápámiętam mowy twoiey.

¶ Zakonu twego przykazania twego.

ב

Retribue

Retribue seruo tuo viuifica me, & custodiam sermones tuos.

Rácz odpłácić mity pánie mnie słudze twemu rácz mie ożywić á ia będę strzegł przykazánia twego.

¶ Racz odplacic: to iest racz dac laskę swą. Racz ożywić: czuś łaską twoią która ożywia duszę: iako dusza ożywia ciało.

Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua.

Rácz oświecić oczy moie/á tedy wtedy obaczę dziwne mądrości w zakonie twoim.

¶ Oczy moie: to iest rozum moy. Mądrości: to iest głębokie tajemnice.

Incola ego sum in terra, non abscondas a me mandata tua.

Boć ia iestem pielgrzym ná ziemi/á przeto nie rácz zátáić odemnie przykazánia twego.

¶ Przez ktore mogł bych: z tego pielgrzymstwa przyść do nieba. Nie racz zataic: to iest day mi abych ie mogł pełnić.

Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas, in omni tempore.

Boć wielce pożądáłá duszá moiá żądać sprawiedliwienia twego.

¶ To iest pełnić zakon Bozy na wszelki czas.

Increpasti superbos, maledicti qui declinant a mandatis tuis.

(A tom dla tego pozydal: bo)

Zbáłałeś

Zbákałeś miły pánie pyssne przeklęci są ktorzy sie skłániáią od przykazánia twego.

¶ Pyssne iako Adama y Ewę ktorzy chcieli byc iako bogowie.

Aufer a me obprobrium & contemptũ quia testimonia tua exquisiui.

Oddal odemnie miły pánie tákie bákánie y wzgárdzenie bomći ia twe° swiádectwá słukáł.

¶ Bakanie czusz ktorym bakasz pyssne: słukał swiadectwa: to iest zakonu y przykazania twego.

Etenim sederunt principes, & aduersum me loquebantur, seruus autem tuus exercebatur in iustificationibus tuis.

Abowiem siedli kxiążętá y mowili ná przećiw mnie/ále sługá twoy obierał sie w vspráwiedliwieniu twoim.

¶ Kxiążęta: to iest zli przełożeni: tez dussni nieprzyiaciele moi: w vsprawiedliwieniu) oto zbroia sprawiedliwego człowieka ktorą sie broni od wsselkich nieprzyiacioł.

Nam & testimonia tua meditatio mea est & consilium meum iustificationes tuæ.

Boć swiádectwo twoie iest vstáwiczne rozmyslánie moie/á rádá moiá iest vspráwiedliwienie twoie.

¶ Swiadectwo to iest przykazanie twoie: vsprawiedliwienie: to iest zakon twoy.

Adhesit pauimento anima mea, viuifica me secundum verbum tuum.

Przylnętá ćiáłu dussá moiá/á przeto mie rá-

czy ożyw

rzy ożywić pánie boże według bostwá twego.
¶ Dussa moia czusz iż często przyzwala żądzam ciele stnym: według słowa: to iest według obietnice thwey bos obiecał iż ktorey godziny westchnie człowyek za grzechy: odpuścisz iemu.
Vias meas enunciaui & exaudisti me, doce me iustificationes tuas.
Drogi moie obiáwiłem tobie miły pánie/ á tyś mie wysłuchał/ rácz mie náuczyć spráwiedliwośći twoiey.
¶ Obiawiłem) czusz przez pokorną spowiedz. Tys wysłuchał: a to odpuściwszy grzechy moie.
Viam iustificationum tuarum instrue me, & exercebor in mirabilibus tuis.
Drogi spráwiedliwośći twoich ráczy mie náuczyć miły pánie/ á ia sie będę obierał w cudách twoich.
¶ To iest wprzykazaniu twym ktore są dziwne cuda. A za to niedziwne cudo milowac y nieprzyaciela swego
Dormitauit anima mea prę tedio, confirma me in verbis tuis.
Rozdrzemáłá sie dussá moiá przed tesknośćią
¶ A to dla przedłuzenia tych rzeczy ktorychem żądał
A przeto mie rácz potwirdzić wsłowiech twych
¶ To iest day mi trwalosc w przykazaniu twoim.
Viam iniquitatis amoue a me, & de lege tua miserere mei.
Oddal odemnie miły pánie drogi złośći/ á według zakonu twego/ smiłuy sie nádemną.
Viã ꝟitatis elegi, & iudicia tua nõ sũ oblitus.

Bomći ia iuż drogę prawdy sobie wybrał/ á sądow twych nie zápámiętałem.

¶ Drogę prawdy: to iest służyć tobie: a pełnić zakon twoy.

Adhæsit testimonijs tuis domine, noli me confundere.

Przytączyłem sie ku swiádectwam twoim miły pánie.

¶ Przyłączyłem sie: czusz miłoscią y wssytką żądzą ku swiadectwam: to iest ku zakonowi twoiemu.

A dla tego nie ráczy mie posromotáć.

¶ Ale day aby nadzieia moia prozna niebyła.

Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.

Ty znasz iżem drogę przykazánia twego przebieżał.

¶ To iest rządziłem sie wedlug przykazania twego.

Tedy kiedyś rozsserzył serce moie.

¶ Czusz laską twoią.

Już idą trzy przedziały na Tercy

ה

Legem mihi pone domine viam iustificationum tuarum, & exquiram eam semper.

Ráczy mi miły panie vstáwić zakon drogę spráwiedliwośći twoich/ á tedy więc będę iego ssukał záwsse.

¶ To iest: Day aby twoia sprawiedliwosc: to iest twoie sprawiedliwe przykazanie było mnie za zakony zaprawo. Abych ssukał: to iest abych sie wnim mnożył.

Da mihi

Da mihi intellectum & scrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo.

Rácz mi dáć rozum/ á tedy ia bede rozmyssał zakon twoy/ á bede strzegł we wssytkim sercu moim.

¶ To iest ze wssytkiey milosci serca mego.

Deduc me in semitam mandatorum tuorum, quia ipsam volui.

Rácz mie wieść ścieszką przykazánia twego/ boćiem sie iey bárzo napárł.

Droga do nieba scieszką wezwana bo iest barzo ciasna

Inclina cor meum in testimonia tua, & nõ in auariciam.

Rácz skłonić serce moie ku swiádectwam twoim/ á nie ku łákomstwu.

¶ Ku swiadectwam: to iest ku przykazaniu twemu abych iego tym więcey pragnął: a nie ku lakomstwu:

Auerte oculos meos ne videant vanitatem, in via tua viuifica me.

Ráczy odwroćić oczy moie miły pánie/ áby niewidziáły proznośći/ ále ráczy wdrodze twoiey mie ożywić.

¶ Proznosci: to iest rzeczy ktore na nieczystosc przywodzą.

Statue seruo tuo eloquium tuũ in timore tuo.

Ráczy vstáwić sludze twemu przykazánie twoie w boiázni twoiey.

¶ Day abych w boiazni pełnił przykazanie twoie abowiem milosc a boiazñ są dwie skrzydle ktoremi dussa do boga wstępuie.

Amputa obprobrium meum quod suspica-

tus sum, quia iudicia tua iocunda.

Ráczy też odiąć odemnie sromotę moię iżem podezrzenie miewał ná bliźniego mego.

¶ Bo wyem sromota iest miec vpornie podezrzenie na bliźniego.

Boć sądy twoie są wesołe.

¶ Czuł bo przez nie dawałś wybranym twoim żywot wieczny.

Ecce concupiui mandata tua, in æquitate tua viuifica me.

Otom sie ia rozżądał przykazánia twego/ wspráwiedliwośći twoiey ráczy mie ożywić.

¶ w sprawiedliwości czułś w przykazaniu twym sprawiedliwym.

ך

Et veniat super me misericordia tua domine salutare tuum secundum eloquium tuum.

Przydzi ná mie (miły pánie) miłosierdzie twoie/ przydzi zbáwiciel twoy według słowá twego

¶ Zbawiciel: to iest pan Jesus: według słowa: to iest obietnice twoiey.

Et respondebo exprobrantibus mihi verbum, quia speraui in sermonibus tuis.

A ia odpowiem słowem tym ktorzy mnie łáią/ ábowiem miałem ia nádzieię w słowiech twoich.

¶ Słowem: czułś cichym a prawdziwym mnie łaią: to iest złorzeczą o wiarę: w słowiech: to w obietnicach: twych ktore mowią: kiedy będziecie stać przed krolmi y przed krzyżery nie myślicieś, co macie mowić boć ia wam dam mowę.

Et ne

Et ne auferas de ore meo verbum veritatis vsq; quaq;, quia in iudicijs tuis semper speraui.

A nieráczy oddáláć z vst moich słowá prawdziwego koniecznie.

¶ To iest day abych zawsse mowił prawdę.

Bomći iá w sądziech twoich nádzieię pokłádał

Et custodiam legem tuam semper in sæculum & in sæculum sæculi.

A ia będę strzegł zakonu twoiego záwżdy ná wieki/ y ná wieki wieczne.

¶ Będę strzegł zakonu: czusz pełniąc gi.

Et ambulabam in latitudine, quia mandata tua exquisiui.

Y chodziłem w ssyrokośći/ ábowiem ssukałem przykazánia twego.

¶ wssyrokosci: czusz laski ktora laska tak iest ssyroka iż tez wssytek zakon w nie y zawiesson.

Et loquebar in testimonijs tuis in conspectu regum, & non confundebar.

A mowiłem smiele w swiádectwách twoich przed oblicznośćią krolow á niebyłē zesromocō.

¶ To sie spełniło w męczennikach ktorzy smiele przed pany mowili.

Et meditabar in mandatis tuis quæ dilexi.

Y rozmyslałem sobie w przykazániu twoim miły pánie/ ktoregom sie rozmiłował.

Et leuaui manus meas ad mādata tua quæ dilexi, & exercebor in iustificationibus tuis.

Y podniosłem ręce moie ku przykazániu kto-

rem miłował/á ia sie będę obierał w spráwie-
dliwości twoiey.

¶ Ręce moie ku przykazaniu: czusz abych ie vczyn-
kiem pełnił.

Wtory przedział ná Tercyie.

Memor esto verbi tui seruo tuo, in quo mi-
hi spem dedisti.

Pámiętay ná słowo słudze twemu miły
pánie w ktorym dałeś mi nádzieię.

¶ Na słowo: to iest na obietnicę twoię izes obiecał za-
płatę wsselkiemu słudze twemu.

Hæc me consolata est in humilitate mea,
quia eloquium tuum viuificauit me.

Táć mie pocieszyła w pokorze moiey/ábo
wiem słowo twoie ożywiło mnie.

¶ Tac czusz nadzieia w pokorze: to iest izem sie vpoko-
rzył skromno cirpiąc przeciwności. Słowo thwoie to
iest obietnica.

Superbi inique agebant vsq; quaq;, a lege
autem tua non declinaui.

Pyssni złośćiwie bárzo spráwiáli ná przećiw
mnie/álem sie ia od zakonu twego nienachylił.

¶ Oto vczy prorok iz pychy nikt nie stłumi iedno za-
kon bozy pełniąc.

Memor fui iudiciorum tuorum a sæculo
domine, & consolatus sum.

Abowiem pámiętałem ná sądy twoie od wie-
kow mi

kow mity pánie á iestem z tego pocieſſon.

¶ Na ſądy twoie: czuſz iakos zawżdy ſprawiedliwe odplacał złym y dobrym iestem pocieſſon: czuſz bo mam dobrą nadzieię iż mi też odplaciſz.

Defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam.

Ale mnie zięł niedoſtátek wielki dla grzeſſnikow ktorzy przeſtępuią zakon twoy.

¶ Niedoſtatek: czuſz ſmutek a teſknoſć: to ieſt zaſmuceniem ſie barzo gdym widział iż ſą przeſtępuią zakon twoy.

Cantabiles mihi erant iuſtificationes tuæ in loco peregrinationis meæ.

Sprawiedliwoſći twoie były mnie weſołe/ á roſkoſſne mity pánie ná mieſcu pielgrzymowánia mego.

¶ Sprawiedliwoſci: to ieſt ſprawiedliwe ſądy twoie y przykazanie twe.

Memor fui nocte nominis tui domine, & cuſtodiui legem tuam.

Y pámiętałem wnocy ná imię twoie mity panie á ſtrzegłem zakonu twego.

¶ wnocy: czuſz nie tylko wednie ale y wnocy: to ieſt w ſmutku: Na imię czuſz chwałą cie.

Hæc facta eſt mihi quia iuſtificationes tuas exquiſiui.

Abowiem tá moc ſtáła ſie mnie ná moy pożytek/ á bowiem ták ſſukałem ſprawiedliwoſći twoiey.

¶ Ta moc: to ieſt ſmutek abowiem tak) czuſz będąc w ſmutku więcęiem ſie miał ku ſłużbie twey.

portio mea domine, dixi custodire legē tuam.

Tyś iest cząstká moiá miły pánie á przeto rzekłem strzedz zakonu twego.

¶ Tys cząstka: czusz nie żądam ci bogactwa ani czci tego swiata (Rzeklem to iest vmyslilem.

Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo, miserere mei secundum eloquium tuum.

A dla tego modlitem sie obliczu twemu we wssytkim sercu moim smiluy sie nádemną miły pánie wedlug obietnice twoiey.

¶ Dla tego: czusz abym strzegl zakonu thwego obliczu: to iest wiadomemu milosierdziu twemu.

Cogitaui vias meas & conuerti pedes meos in testimonia tua.

Rozmyslałem drogi moie/ á náwroćiłem żądze moie/ ku przykazániu twemu.

¶ Drogi moie: to iest pirwsse rządzenie stadła moiego

Paratus sum & non sum turbatus, vt custodiam mandata tua.

A dla tego iestem gotow/ á nie zásmućiłem sie ábych strzegł przykazánia twego.

¶ Jestem gotow: czusz cierpiec ktorą kolwiek przeciwnosc dla przykazania twego.

Funes peccatorum circumplexi sunt me, & legem tuam non sum oblitus.

Oto przekázy grzessnikow związáły mie iako powrozmi/ á wżdy zakonu twego nie zápámitałem.

Grzessnikow

¶ Grzesznikow: to iest nieprzyiacioł widomych y niewidomych.

Media nocte surgebam ad confitendum tibi, super iudicia iustificationis tuæ.

W połnocy wstawałem ku chwale twoiey mity pánie dla sądow sprawiedliwośći twoiey.

¶ wstawałem: czuł abych ciebie chwalił: sprawiedliwości: czuł iżes sprawiedliwy.

Particeps ego sum omnium timentium te, & custodientium mandata tua.

Jestem vczestnik wszytkich boiących śie ciebie mity pánie, y strzegących przykazánić twoich.

¶ Vczestnik: czuł abowiem wszytcyśmy iego ciało.

Misericordia tua domine plena est terra, iustificationes tuas doce me.

Mitośierdzia twego mity pánie pełná iest ziemiá, przeto sprawiedliwośći twey ráczy mie náuczyć.

¶ Pełna ziemia: czuł bez wiarę wszędzie rozśierzył á grzesśne vsprawiedliwiał.

Trzeći przedział ná Terchey.

ד

Bonitatem fecisti cum seruo tuo domine, secundum verbum tuum.

Vczynił es dobrze z sługą twoim mity páńie według obietnice twoiey.

¶ Dales mi to aby mi dobroć smakowała.

Bonitatem & disciplinam & scientiam do-

ce me, in mandatis tuis credidi.

Dobroći y karnośći y náuki ráczy mie náuczyć bočiem ia przykazániu twemu vwierzył.

¶ Raczy mie nauczyc dobroci: to iest day abych vznal dobroc ktorąs zemną vczynil: Karnosci)czusz day abych cirpliwie wssytko znosił twoie karanie y nauki) to iest abych zrozumiał co zle a co dobrze.

Priusq̃ humiliarer ergo deliqui, propterea eloquium tuum custodiui.

Ale pirwey niż lim sie vkorzył z grzessyłem.

¶ To iest nizlim scisnion karanim twoim zgressilem nie pelniąc przykazania twego.

A dla tego strzegłem słowá twego.

¶ Czusz abych zasie niebył karan.

Bonus es tu, & in bonitate tua doce me iustificationes tuas.

Dobryś iest tyá wdobroći twey ráczy mie náuczyć spráwiedliwośći twoiey.

Multiplicata est super me iniquitas superborum, ego autem in toto corde meo, scrutabor mandata tua.

Boć oto rozmnożyłá sie nádemną złość ludzi pyssnych.

¶ Ktorzy mie chcieli ku grzechowi przywiesc.

Ale ia we wssytkim sercu moim bádałem sie przykazánia twego.

Coagulatum est sicut lac cor eorum ego vero legem tuam meditatus sum.

Y z śiádło sie iáko mleko serce ich/ álem ia zakon twoy rozmyslał.

Zsiádło

¶ Zsiadło sie: to iest scisniono iest w złości serce tych ludzi pysznych.

Bonum mihi, quia humiliasti me, vt discam iustificationes tuas.

Dobrze sie mnie stało iżeś mie vniżył mity pánie ábych sie vczył spráwiedliwości twoich.

Bonum mihi lex oris tui, super milia auri & argenti.

Dobra rzecz iest mnie zakon vst twoich nád tysiące złotá y srebrá.

¶ To iest nadwsytki skarby ziemskie.

U

Manus tuę fecerunt me & plasmauerũt me da mihi intellectum vt discam mandata tua.

Ręce twoie mity pánie vczynity mnie y zlepity á stworzyły mnie ráczmi dáć rozum ábych sie vczył przykazánia twego.

¶ Ręce: to iest moc twoia dla tego izem obwiązan służyć tobie przeto day mi rozum.

Qui timent te videbunt me & letabuntur, quia in verba tua superspe raui.

A tedy wiec wsytcy ktorzy sie ciebie boią oglądáią mnie á vrádzą sie.

¶ Czuią gdy sie zemnie będą polepssac.

Abowiem ia w słowiech twoich bárzom miał nádzieie.

Cognoui domine quia æquitas iudicia tua, & in veritate tua humiliasti me.

Wznałem mity pánie iż sądy twoie są spráwiedli-

wiedliwe/á w prawdzie twoiey vkorzyłeś mie.

¶ W prawdzie: to iest w sprawiedliwym sądzie twoim

Fiat misericordia tua vt consoletur me, secundum eloquium tuum seruo tuo.

Stań sie miłosierdzie twoie miły pánie áby mie pocieszyło/wedlug obietnice tákiey ktorąś dał słudze twemu.

¶ Bos obiecal ize po vkorzeniu vdręczenia dasz pocieche grzesznemu.

Veniant mihi miserationes tuæ & viuam, quia lex tua meditatio mea est.

Day ábym przyszły miłosierdzia twoie/

¶ Tu łaska a potym chwała.

A tedy ia bede żyw/boć zakon twoy iest rozmyslanie moie.

¶ A niktora prozność tego świata.

Confundantur superbi, quia iniuste iniquitatem fecerunt in me, ego autem exercebor in mandatis tuis.

A niechći bedą zesromoceni pyszni boć nie spráwiedliwie złość nádemną popełnili.

¶ Zuż mnie przestaduiąc niewinnie.

A ia wżdy bede sie obierał w przykazániu twoim.

Conuertantur mihi timentes te, & qui nouerunt testimonia tua.

Day ábym sie ku mnie obrocili ktorzy sie tobie boią:

¶ To iest abych ie mial za towarzysze swoie.

A ktorzy

A ktorzy znáią świádectwá twoie.

¶ To iest zakon twoy ktory o tobie daie świadectwo.

Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis, vt non confundar.

Day mity pánie áby ſerce moie było nieſkálone w ſprawiedliwoſciach twoich ábyeſ niebył poſromocon.

¶ W ſprawiedliwoſcyach: czuſz ſwpełnieniu zakonu twego y przykazania: poſromocon: czuſz tu przez grzechá tam przez męki

Już tu trzy przedziały ná ſerce pirwſſy rozdział.

Defecit in ſalutari tuo anima mea, & in verbum tuum ſuper ſperaui.

Vſtáłá w zbáwićielu twoim duſſá moiá mity pánie á w ſłowie twym miałem nádźieie.

¶ Vſtała: czuſz przed teſknoſcią czekaiąc pana Jeſuſa ktory ma zbawić lud wſſytek: A w ſłowie to iest wobietnicach.

Defecerunt oculi mei in eloquium tuum, dicentes quando conſolaberis me.

Vſtáły oczy moie wobietnicy twey/mowiąc y kiedyż mie pocieſſyſz.

¶ Oczy to iest rozum moy: kiedyſz pocieſſyſz: to iest kiedyż przyidzie zbawienie twoie.

Quia factus ſum ſicut vter in pruina, iuſtificationes tuas non ſum oblitus.

Bom

Bomći ſie ia ſtat iáko ſkorżáne wiádro ná mrozie/á przetom ſprawiedliwoſći twych nie zápámietał.

¶ Ty ſłowa mowi człowiek ſprawiedliwy. Jako wiadro ſkorżane na mrozie vſycha zmarſzcza ſie y ſkurcza ſie tak tez wemnie żądze cieleſne ſą ſcińſnione y zmartwione przez laskę twoię.

Quot ſunt dies ſerui tui, quando facies de perſequentibus me iudicium.

Ach wieleli ieſcze dni ſługi twego miły páńie: kiedy ſąd vczyniß nád tymi ktorzy mnie prześladuią.

To ieſt nad duſſnimi nieprzyiacielmi y nad ich ſługami

Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, ſed non vt lex tua.

Powiedáli mnie ludzie złoſćiwi báſni/ale nie ták iáko zakon twoy.

¶ wktorym ieſt wſſelka prawda.

Omnia mandata tua veritas, iniqui perſecuti ſunt me adiuua me.

Abociem wſſytko przykazánie twoie miły páńie ieſt prawdá/złoſſliwi przeſladowáli mnie wſpomoż mie.

¶ Przeſladowali: czuſ: a dla tey twoiey prawdy ktora mnie kochała: złoſciwi: to ieſt kaczerowie pogani.

Paulominus conſumauerunt me in terra, ego autem non dereliqui mandata tua.

Boć oto máło iż mie niezniſſczyli na ziemi.

¶ To ſie rozumie przez wielkie pobicie męczennikow.

A wſſákoż ia nie opuſcił przykazánia twego

Secundum

Secundum misericordiam tuam viuifica me & custodiam testimonia oris tui.

Według mitosierdzia twego ráczy mie ożywić á ia będę strzegł świádectwá vst twoich.

¶ Ożywic: czuś łaską swą. Swiadectwa: czuś zakonu twego.

ל

In æternum domine, verbum tuum permanet in cœlo.

Nawiekí mity pánie słowo twoie trwa wniebie

¶ Słowo to iest pełnienie przykazania twego na wieki trwa: czuś a przeto też to słusznie pełnic.

In generatione & generationem veritas tua fundasti terram & permanet.

A zrodzáiu w rodzay trwa prawdá twoiá: zbudowałes ziemie á oná trwá w mocnosći swey.

¶ Zbudowales ziemię: to iest kościol w wierze Krystusowey.

Ordinatione tua perseuerant dies, quoniam omnia seruiunt tibi.

Takież z rządzenia twego y dni trwáią: bowiem wszytki rzeczy służą tobie.

¶ wszytko tobie posłusznie stworzenie.

Nisi quod lex tua meditatio mea est, ne forte perissem in humilitate mea.

Byćh ia wrozmyślániu nie miał zakonu twe°, tedybyćh snadz był zginął w vniżeniu moim.

¶ w vniżeniu: to iest w smutku moim: abowiem rozmyślánie

ſtanie zakonu y przykazania bożego: czyni iże ſmutku mozemy ścierpiec.

In æternum non obliuiſcar iuſtificationes tuas, quia in ipſis viuificaſti me.

Dayże to miły pánie abych ná wieki nie zápámietał ſprawiedliwoſći twoich boć przez nie tyś mie ożywił.

¶ Sprawiedliwoſci: to ieſt zakonu twego ktory vſprawiedliwia człowieka.

Tuus ſum ego ſaluum me fac, quoniam iuſtificationes tuas exquiſiui.

Jamći twoy miły pánie á przeto ráczy mie zbáwić bomći ſie ia badał o ſprawiedliwoſćiach twoich.

¶ Jámći twoy: Czuſz wierny ſługa bo rzadki ktory to może rzec iámći twoy.

Me expectauerunt peccatores vt perderent me, teſtimonia tua intellexi.

Boć oto mnie czekáli grzeſſniey áby mie ſtráćili.

¶ Czuſz przeto mie wybaw miły panie iednakem nie zaginął.

Bo świádectwá twoie rozumiałem.

Omnis conſumationis vidi finem, latum mandatum tuum nimis.

Wſzelkiey doſkonáłoſći widziałem koniec ſzerokie ieſt bárzo przykazánie twoie.

¶ Doskonałoſci: czuſz ludzkiey iáko ieſt w zgardzeniu tego świata: cirpliwoſć abo co takiego.

Wtory przedział ná ſerte.

Quomodo

מ

Quomodo dilexi legem tuam domine, tota die meditatio mea est.

O iákom sie bárzo rozmiłował zakonu twego miły páne/ábowiem on iest cáły dzień rozmyślánie moie.

¶ To iest przez cały dzień rozmyślam w zakonie twoim

Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo, quia in æternum mihi est.

Nád nieprzyiácielmi moimi vczynileś mie rostropnym przykazániem twoim/ ábowyem mnie wieczne iest.

¶ Czuł: to przykazanie ia mam za wieczne.

Super omnes docentes me intellexi, quia testimonia tua meditatio mea est.

Nádewszytkie mnie vczące wieceiem zrozumiał/ bowiem świádectwá twe są rozmyślánie moie.

Super senes intellexi, quia mandata tua quesiui.

Wiecey niżli stárszy zrozumiałem/ ábowiem ia szukałem przykazánia twego.

Ab omni via mala prohibui pedes meos vt custodiam verba tua,

Od wszelkiey złey drogi powściągałem nogi moie ábych strzegł słow twoich.

¶ Nogi: to iest zydze: Slow: to iest przykazanya twego.

A iudiciis tuis non declinaui, quia tu legem posuisti mihi.

Tako iżem sie odsądow twoich nie nakłonił, abowiemeś ty zakon mnie vstawił.

¶ Krotkem powinien pełnic.

Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo.

O iako bardzo słodkie są vstam moim słowá twoie, nád miod są wárgam moim.

¶ Vstam) to iest rozumowi memu.

A mandatis tuis intellexi, propterea odiui omnem viam iniquitatis.

Przez przykazánie twoie mity pánie wziąłem rozumienie, á dla tegom miał w nienawiści wszelką droge złości.

¶ Oto kto chce miec rozum oświecony pełniż przykazanie Boże.

Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.

Swiecá nogam moim iest słowo twoie mity pánie, á światłość ścieżkam moim.

¶ Nogam: to iest zádzam moim: ścieżkam: to iest rozumowi memu abych nie vpadł w grzech chodząc w ciemnościach tego świata.

Iuraui & statui, custodire iudicia iustitiæ tuæ.

A dla tego przysiągłem y vmysliłem strzedz sądow sprawiedliwości twoiey.

Abowiem

¶ Abowiem tak mocno ma strzedz serce przykazania bozego iakoby przysięgi.

Humiliatus sum, vsquequaq; domine viuifica me secundum verbum tuum.

Bárzom iest vnizon miły pánie rácz mie ożywić według słowá twego.

¶ Unizon iem to iest cierpialem wielkie cięszkości dla przykazania twego.

Voluntaria oris mei beneplacita fac domine & iudicia tua doce me.

Dobrowolne ofiáry vst moich day ábym sie tobie zlubiły miły pánie/á sądow twoich náucz mie.

¶ Ofiary vst: czuią modlitwa y chwała.

Anima mea in manibus meis semper, & legem tuam non sum oblitus.

Dussá moiá iest w ręku moich záwżdy á zakonu twego niezápámietałem.

¶ w ręku moich: czuią iest gotowa przyiąć naukę twą.

Posuerunt peccatores laqueum mihi, & de mandatis tuis non erraui.

Oto námie grzesznicy sidło zástáwili miły pánie/á wssákożem ia w przykazániu twoim niebłądził.

¶ Grzesznicy) to iest duszni nieprzyaciele. Sidło to iest pokusy swoie.

Hæreditate acquisiui testimonia tua in æternum, quia exultatio cordis mei sunt.

A dla tego dziedzictwem nábyłem świádec-

twá twego ná wieki/ábociem to iest pociechá sercá twego.

¶ Dziedzictwem to iest mocno nabylem swiadectwa to iest przykazania twego.

Inclinauit cor meum ad faciendas iustificationes tuas in æternum, propter retributionē.

Náktoniłem serca mego ku petnieniu spráwiedliwosci twey ná wieki/dla odpłaty.

¶ Sprawiedliwosci: to iest przykazania twego. Dla odplaty: czusz wiecznego zywota.

Trzeći przedział ná sexte.

D

Iniquos odio habui, & legem tuam dilexi.

Złostniki miałem w nienawiści.

¶ Nie ich naturę ale ich grzech.

A zakon twoy miły pánie miłowałem.

Adiutor & susceptor meus es tu & in verbum tuum supersperaui.

Tyś iest wspomożyćiel y przymićiel moy á w słowie twoim miałem wielką nádzieię.

¶ Przymiciel: czusz ktorys mie przyięł. A w słowie to iest w obietnicy twoiey.

Declinantes a me maligni, & scrutabor mandata dei mei.

Odstępćie odemnie złostnicy: á tedy więc ia będę sie bádał przykazánia bogá mego.

Złostnici: czusz ktorzy mie od zakonu chcecie odwiesć.

Suscipe me secundum eloquium tuum & viuam

viuam, & non confundas me ab expectatione mea.

Ráczy mie przyiąć miły pánie według obietnice twey/á tedy bede żyw/nieráczy mie posromocáć od oczekawánia mego.

¶ Przyiąć: czusz w laskę twoię: według obietnice: czusz iż kto grzechow zaluie odpuscic chcesz temu.

Adiuua me & saluus ero, & meditabor in iustificationibus tuis semper.

Rácz mie wspomoc tedy ia bede zbáwion á bede rozmyslał w spráwiedliwosciach twoich záwżdy.

Spreuisti omnes descendentes a iuditijs tuis quia iniusta cogitatio eorum.

Wzgárdziłeś wssytkimi ktorzy odchodzą od sądow twoich bociem niespráwiedliwa iest ich mysl.

¶ Od sądow: to iest od przykazania twego.

Preuaricantes reputaui omnes peccatores terræ, ideo dilexi testimonia tua.

Jam wssytki grzessniki ziemskie miał záprzestepce/á przetom sie rozmiłował swiádectwá twego.

¶ To iest zakonu.

Confige timore tuo carnes meas, a iudicijs enim tuis timui.

Ráczy scisnąć boiáznią twoią ćiáło moie bom ći sie ia od sądow twoich lekał.

¶ Ciało: to iest sądze cielestne.

Y

Feci iuditium & iustitiam, non tradas me calumniantibus me.

Osądziłem sie sam y vczyniłem spráwiedliwość/ przeto niewydaway mie tym ktorzy ná mię potwarz kładą.

¶ Czusz dyabli przed tobą na mie skarżąc.

Suscipe seruum tuum in bonum, non calumnientur me superbi.

Ráczy przyiąć sługę twego ná dobre/ niech ći nie soczą ná mię niespráwiedliwie pyssni.

¶ Na dobre: to iest ku lasce twey: pyssni: Czusz zli duchowie.

Oculi mei defecerunt in salutare tuum, & in eloquium iustitiæ tuæ.

Oczy moie vstáły pátrząc ná zbáwićielá twego/ y ná słowá spráwiedliwośći twoiey.

¶ Na zbawiciela: To iest maiąc wzgląd na przyscie pana Jezusa syna twego.

Fac cum seruo tuo secundum misericordiam tuam, & iustificationes tuas doce me.

Rácz vczynić z sługą twym według miłosierdzia twego miły pánie/ á spráwiedliwośći twoich náuczy mię.

Seruus tuus sum ego, da mihi intellectum vt sciam testimonia tua.

Sługá twoy iestem ia/ ráć mi dáć rozum ábych vmiał swiadectwá twoie.

¶ To iest przykazanie twoie abych mogl pełnic.

Tempus

Tempus faciendi domine dissipauerunt legem tuam.

Jużci czás to vdziáłáć miły pánie boć skázili zakon twoy.

¶ To vdziałac: czusz aby mi dal rozum skazili: czusz złostnicy zakon niepełniąc go.

Ideo dilexi mandata tua, super aurum & topazion.

A przetom sie rozmiłował przykazánia twego nád srebro y nád Topázion.

¶ Kamień tak wezwany barzo drogi.

Propterea ad omnia mandata tua dirigebar, omnem viam iniquam odio habui.

A dla tegom wssytki swe drogi ku wssytkiemu przykazániu twemu zrządzał/ wssytkę drogę złośćiwą miałem w nienawiśći.

Jusz tu idą przedziały ná None, Pirwssy.

ם

Mirabilia testimonia tua, ideo scrutata est ea anima mea.

Dziwne są swiádectwá twoie miły pánie.

¶ Swiadectwa: to iest przykazania ktore swiadczą o twey dobroci.

A przeto sie o nich bádáłá dussá moiá.

Declaratio sermonum tuorum illuminat & intellectum dat paruulis.

Wykład przykázánia twego oświeca á rozum dáie máłutkim.

¶ To iest pokornym ludziem.

Os meum aperui & attraxi spiritum, quia mandata tua desiderabam.

Vstá moie odtworzyłem y przyciągnąłem ducha áboćiem przykázánia twego żądał.

¶ Otworzyłem: czyli pragnąc a prosząc y przyciągnąłem: czyli ducha dobrego.

Aspice in me & miserere mei, secundum iudicium diligentium nomen tuum.

Ráczwezrzeć ná mie á smiłuy sie nádemną według iákoś rozsądził ty którzy miłuią imie twoie.

¶ Czyli: ześ im ślubił być miłośćiw.

Gressus meos dirige secundum eloquium tuum, & nō dominetur mei omnis iniustitia.

Ráczrządzić ścieżki moie według słowá twego miły pánie, á niechći mnie nie pánuie wszelka niesprawiedliwość.

¶ Ścieżki: to iest vczynki moie.

Redime me a calumnijs hominum, vt custodiam mandata tua.

Ráczmie wykupić od potwarstw ludzkich, ábych strzegł przykázánia twego.

¶ Od potwarstw: to iest od fałszywych oczyścielow.

Faciem tuam illumina super seruum tuum & doce me iustificationes tuas.

Oblicze twe ráczy oświecić ná sługę twego, á náucz

á náucz mie spráwiedliwośći twoich.

Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam.

Wielkie wyscie tez wywiodły oczy moie iże nie strzegły zakonu twego.

Y

Iustus es domine, & rectũ iuditiũ tuum.

Jestes spráwiedliwy miły pánie á spráwiedliwy sąd twoy.

Mandasti iustitiam testimonia tua, & veritatem tuam nimis,

Przykazáłes pełnić spráwiedliwość ktora iest swiádectwo twoie á prawdę twoie bárzo.

¶ Czusz przykazales pelnic zakon twoy prawdziwy.

Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt verba tua inimici mei.

Wielka miłość moiá przywiodłá mie ná zdrętwienie iż zápámiętáli słow twoich nieprzyiaciele moi.

¶ To iest prawie vstaię od troski widząc zapamiętanie od zlostnikow przykazania mego.

Ignitum eloquium tuum vehementer, seruus tuus dilexit illud.

O iáko bárzo rozpáláiące iest słowo twoie á dla tego sługá twoy rozmiłował sie iego.

¶ To iest słowo twoie: to iest zakon twoy przykazanie iest rospalaiące ku milosci.

Adolescentulus sum ego & contemptus, iustificationes tuas non sum oblitus.

Aczkolwiem ia iest młody á bárzo wzgárdzony á wssákoß spráwiedliwośći twych nie zápámiętałem.

Iustitia tua iustitia in æternum, & lex tua veritas.

Spráwiedliwość twoiá/iest spráwiedliwość ná wieki/á zakon twoy prawdziwy.

¶ Na wieki: czuß bo na wieki trwa ta sprawiedliwość ktorą kozdemu oddawaß wedlug vczynkow iego.

Tribulatio & angustia inuenerunt me, mãdata tua meditatio mea est.

Smutek y vcisk nálazł mię/ á przykazánie twoie iest rozmyslánie moie.

¶ Czuß dla tego smutku.

Equitas testimonia tua in æternum, intellectum da mihi & viuam.

Swiadectwo twoie iest spráwiedliwe ná wieki rácz mi dáć rozum tedy ia będę żył.

¶ Swiadectwo: to iest przykazanie: będę żył: czuß tu przez łaskę: a tam przez chwałę.

Wtory przedział ná None.

Clamaui in toto corde exaudi me domine iustificationes tuas requiram.

Wołałem zewssytkie° sercá wysłuchay mie mi ły pánie ábych sie spráwiedliwośći twey bádał.

Clamaui ad te saluum me fac, vt custodiam mandata tua.

Wołałem

Wołałem ku tobie ráczy mie zbawić ábych strzegł przykazánia twego.

Preueni in maturitate & clamaui, quia in verba tua superſperaui.

Uprzedzałem bárzo ráno y wołałem ábowiem pokładałem wielką nádzieię w słowiech twoich.

¶ Barzo rano: czuſz wſtaiąc na modlitwę.

Preuenerunt oculi mei ad te diluculo, vt me ditarer eloquia tua.

Uprzedziły oczy moie k tobie ráno ábych rozmyſlał słowá twoie.

¶ Obacz tu iako ſromota ieſt ieſtli promień ſłoneczny ciebie na łożu naydzie: mowi ſwięty Auguſtyn.

Vocem meam audi ſecundum miſericordiam tuam domine, & ſecundum iuditium tuum viuifica me.

Ráczy] wyſłuchać głos moy mity pánie według miłoſierdzia twego: á według ſądu twego ráczy mie ożywić.

¶ według ſądu) Czuſz przez ktory pokornym ludziem odpuſczaſz.

Appropinquauerunt perſequentes me iniquitati, a lege autem tua longe facti ſunt.

Ci ktorzy mie prześláduią przybliżyli ſie ku złości: á od zakonu twego daleko odeſzli.

¶ Abowiem im więcey ſie przybliżaią ku złości: tym więcey ſie oddalaią od ſprawiedliwości.

Prope es tu domine, & omes viæ tuæ veritas.

Blizus

Blizus ty iest miły pánie á wssytki drogi twoie prawda.

¶ To iest sprawiedliwe są.

Initio cognoui de testimonijs tuis, quia in æternum fundasti ea.

Od początku poznałem swiádectwá twoie ábowiemeś ie wiecznie zbudował.

¶ To iest aby wiecznie trwały.

Vide humilitatem meam & eripe me, qa legem tuam non sum oblitus.

Wezrzy ná pokorę moię á rácz mie wybáwić bomći zakonu twego nie zápámiętał.

Iudica iuditium meum & redime me, propter eloquium tuum viuifica me.

Rozeznay sąd moy á odkup mie dla słowá twego ráczy mie ożywić.

¶ Rozeznay: to iest rozsądz rzecz moyę ktorą mam naprzeciw dyablu y inssym nieprzyiacielom.

Longe a peccatoribus salus, quia iustificationes tuas non exquesierunt.

Daleko iest od grzessnikow zbáwienie/ábowiem nie szukáli spráwiedliwości twoich.

¶ Abowiem sie od zbawienia oddalili zle czyniąc.

Misericordiæ tuæ multæ domine, secundum iuditium tuum viuifica me

Miłosierdzie twoie wielkie iest miły pánie podług sądu twego ráczy mie ożywić.

Multi

Multi qui persequuntur me & tribulant a testimoniis tuis non declinaui.

Boć wiele tych ktorzy mie prześladuią á zá smucáią mie/á wszákoż ia nie sktonitem sie od świadectwá twego.

¶ To iest od przykazania twego.

Vidi preuaricantes & tabescebam, quia eloquia tua non custodierunt.

Widziałem przestępce zakonu twego/a dla tego ázem zdretwiał iż twoiego przykazanya niestrzegli.

Vide quoniam mandata tua dilexi domine in misericordia tua viuifica me.

Wezrzy mity pánie iżem ći ia rozmiłował sie przykazánia twego w mitosierdziu twym rá czy mie ożywić.

Principium verborum tuorum veritas, in æternum omnia iuditia iustitiæ tuæ.

Początek słow twoich iest prawdá/ná wieki trwáią wszytki sądy sprawiedliwości twoiey.

Trzeći przedział ná None.

Principes persecuti sunt me gratis, & a verbis tuis formidauit cor meum.

Xiążętá mnie prześladowáli niewinnie á od słow twych zlękło sie serce moie.

Xiążętá

¶ Kriążęta: Czusz tego swiata to iest dyabli. Odsłow twoich: czusz ktorymi grozisz.

Letabor ego super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa.

Będę sie ia rádował nád przykazániem twoim/ iáko ten ktory nálazł łupy wielkie.

¶ Jako ten) czusz raduie sie ktory nalazł łupy: czusz wygrawssy na walce.

Iniquitatem odio habui & abominatus sum, legem autem tuam dilexi.

Miałem złość wnienawiści á brzydziłem sie ią/ á zakon twoy vmiłowáłem.

Septies in die laudem dixi tibi, super iuditia iustitiæ tuæ.

Siedm kroć przez dzień chwaliłem ćiebie miły pánie nád sądy spráwiedliwośći twoiey. Bo obyczay iest sługam Bożym siedm kroć przez dzień chwalić páná bogá/ Naprzod w nocy Jutrznia ná pámiątkę tęćia y zmartwychwstánia páná Jezusowego/ Wtore primá pirwey godziny ná dzień iż tedy był wydan Piłatowi Trzećie tercia trzećiey godziny ná dzień/ iż tedy wołáli żydowie vkrzyżuy. Czwarte sexta ssostey godziny iż tedy ná krzyż przybit/ Piąte noná dziewiątey godziny iż tedy vmárł/ Szoste niesspor iż tedy słożon z krzyżá Siodme Completá iż tedy pogrzebion.

Pay

Pax multa diligentibus legem tuam, & nō est illis scandalum.

Wielki pokoy iest tym ktorzy miłuią zakon twoy/ á nie bedzie im to ná vpad

Expectabam salutare tuum domine, & mandata tua dilexi.

Oczekawałem zbáwiciela twego miły pánie á przykazánie twoie vmiłowałem.

Custodiuit anima mea testimonia tua, dilexit ea vehementer.

Strzegłá dussá moiá swiádectwá twego/ á rozmiłowałem sie iey bárzo.

¶ Swiadectwa to iest przykazania twego zakonu Ewangeliey.

Seruaui mandata tua & testimonia tua, quia omnes viæ meæ in conspectu tuo.

A przetom pełnił przykazanie twoie y swiádectwo twoie ábociem wssytki drogi moie są przed oblicznością twoią.

¶ Drogi to iest myśli: słowa y vczynki.

Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo domine, iuxta eloquium tuum da mihi intellectum.

Niechći sie przybliży modlitwá moiá ku oblicznośći twey miły pánie według słowá twego ráczmi dáć rozum.

¶ według słowa to iest obietnice.

Intret postulatio mea in cōspectu tuo, secundum

cundum eloquium tuum eripe me.

Niechći wnidzie prozbá moiá przed oblicznoſć twoie według ſłowá twego ráczy mie wyrwáć

¶ Czuły od przeſpieczności pokus.

Eructabunt labia mea hymnum, cum docueris me iuſtificationes tuas.

Bo tedy wiec będą wyſłáwiáć vſtá moie chwałę twoie kiedy mie nauczyſz ſprawiedliwości twoich.

¶ To ieſt przykazania twego.

Pronunciabit lingua mea eloquium tuū, quia omnia mandata tua æquitas.

Będzie wyſławiał ięzyk moy ſłowo twoie.

To ieſt naukę twoię.

Boć wſſytko przykazánie twoie ieſt ſprawiedliwoſć.

Pełno ſprawiedliwości.

Fiat manus tua vt ſaluet me, quando mandata tua elegi.

Day áby ręká twoiá mnie zbáwitá bomći ia przykazánie twoie wybrał.

¶ Nad wſſytkie czeſne rzeczy.

Concupiui ſalutare tuum domine, & lex tua meditatio mea eſt.

Pożądałem zbáwienia twego mity pánie & zakon twoy moie rozmyſłánie ieſt.

¶ Zbawienia twego: czuły aby mie zbawił.

Viuet anima mea, & laudabit te, & iudicia tua adiuuabunt me.

Będzie

Będzie żywá dussá moiá á będzie ćię chwalitá/a sądy twoye wspomogą mnie.

¶ Będzie żywa: cuż łaskę twoię.

Erraui sicut ouis quæ perijt, quere seruum tuum, quia mandata tua non sum oblitus.

Błądziłem iáko owcá ktora zginęła ssukay sługi twego miły páne bomći przykazánia twego nie zápomietat.

¶ Błądziłem: czuż często ſie ku grzechowi skłaniáię.

Psalm. 119. Pienie. 119.

W tym pieniu modli ſie prorok z persony człowieká sprawiedliwego áby go pan Bog wybáwił od ięzyká złośćiwego/od fałſywey y kácerſkiey náuki.

Już ty psalmy są nieſſporu Poniedziałkowego.

AD dominum cum tribularer clamaui, & exaudiuit me.

W smutku moim wołałem ku pánu bogu/á on mie wyſłuchał.

¶ W smutku: to ieſt gdy mie złośnicy przeſladowali.

Domine libera animam meam a labijs iniquis, & a lingua dolosa.

Miły panie ráczy wybáwić duſſe moie od

vst złośćiwych y od ięzyká zdradnego.

¶ To iest od bluznienia kacerskiego.

Quid detur tibi aut quid apponatur tibi, ad linguam dolosam.

O dusso moiá/y co więcey tobie może być dano/ábo y co więcey tobie może być przydano nád ięzyk zdradliwy.

¶ Jakoby rzekł:y ktora więtssa plaga może być iako taki ięzyk zwlasscza kacerski.

Sagittæ potentis acutæ cum carbonibus desolatorijs.

Y iáko strzały mocarzá ostre z węglem gorącym.

¶ Taki zły ięzyk kacerski kazi kosciol:iako strzały:y iáko węgle miecą na donicę gdy chcą palic.

Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est, habitaui cum habitantibus Cedar multum incola fuit anima mea.

Ach gorze mnie miły pánie iż sie moie mieszkánie tu przedłużyło/mieszkałem z tymi ktorzy mieszkáią w Cedár/bárzo wdálekim pielgrzymstwie byłá dussá moiá.

¶ w Cedar:to iest ciemnosciach grzechowych:bo Cedar wykłada sie ciemnosc.

Cum his qui oderunt pacem erã pacificus, cum loquebar illis, impugnabant me gratis.

Z temi ktorzy pokoy mieli w nienawiści/byłem spokoyny/á gdym im mowił przesłádowali mie przez przyczyny.

Psalm, 120. Pienie, 120.

W tym pieniu prorok opowiáda iáko człowiek spráwiedliwy á ten ktory żąda pana Bogá wiedzieć z nikąd indziej wspomożenia niema iedno odpáná bogá/á iako tákiego pon bog strzeże we dnie y wnocy.

LEuaui oculos meos in montes, vnde veniat auxilium mihi.

Podnioslem oczy swe ná gory: y skądże mnie pomoc przydzie?

Auxilium meum a domino, qui fecit cœlum & terram.

Pomoc moiá od paná bogá ktory stworzył niebo y ziemie.

Non det in commotionem pedem tuum, neq; dormitet qui custodit te.

Niechći niedopuści pan bog poruszyć nogi twoiey/á niechay sie nie záchrzemie ten ktory cie bie strzeże.

¶ Tu żąda Prorok aby pan bog nie dopuścił żądzey twey vpaść w błąd albo w grzechy: ktora żądza przez nogi sie rozumie: wten czas pan bog zdasie drzemac gdy przestawa wspomagac.

Ecce non dormitabit neq; dormiet, qui custodit Israel.

Boć oto áni sie wzdrzemie ani záśnie ten ktory strzeże ludu Izraelskiego.

¶ To iest ludu ktory iego zgda widziec.

Dominus custodit te, dominus protectio tua super manum dexteram tuam.

Pan bog strzeże ciebie pan Bog obroná twoiá wiecey niż prawicá twoiá.

¶ Strzeże ciebie: czusz człowiecze.

Per diem sol non vret te, neq; luna per noctem.

wednie słońce niespali ciebie áni miesiąc wnocy

¶ wednie: to iest wssczescin nie obrazi ciebie zadne stadlo wysokie tak cię będzie strzegl pan bog. Ani wnocy to iest w niessczesciu vniżenie zaszkodzi tobie.

Dominus custodit te ab omni malo, custodiat animam tuam dominus.

Pan bog strzeże ciebie od wssego złego strzeże dusse twoiey pan bog.

Dominus custodiat introitum tuum & exitum tuum, ex hoc nunc & vsq; in sæculum.

Pan bog strzeży wyscia twego y zescia twego od tych miast ninie y nawieki.

¶ wesscia: cusz na ten swiat: y zescia twego: czusz stego swiata: to iest we wssytkich vczynkach niechay cie strzeze.

Psalm, 121, Pienie, 121,

Poczyna sie pienie niessporu wtorkowego. Pienie o prawdziwym weselu iże wssytko násse wesscie iest w rozmyslániu mieszkania niebieskiego/á tego sámego mamy żedać co iest.

potrzebno

potrzebno ku osiegnieniu onego po-
koiu wiecznego.

Letatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum domini ibimus.

Vweselił em sie z tych rzeczy ktore mi rzeczono iże w dom boży mamy wnisć.

¶ Rzeczono: czuss przez obiawienie ducha swietego w dom: to iest do kroleſtwa niebieskiego: toc nassa pociecha.

Stantes erant pedes nostri, in atriis tuis Ieruſalem.

Już státy nogi náſſe we drzwiach twoich o Jeruſalem.

¶ Nogi: to iest zdza serdeczna: we drzwiach: to iest iuzesmy wonym niebieskim pałacu zdz y myſl.

Ieruſalem quæ edificatur vt ciuitas, cuius participatio eius in idipſum.

Jeruzálem ktore buduie iáko miáſto ktore ma podobieńſtwo z domem bożym.

¶ Abowiem kroleſtwo niebieskie pan bog zbudował z drogiego kamienia z iwego nawzraz miasta Jeruſalē.

Illuc enim aſcenderunt tribus tribus domini teſtimonium Iſrael ad confitendum nomini dñi.

Abowiem w to Jeruſalem wſtąpiło pokolenie, pokolenie boskie w ktorym ieſt swiádectwo Izrael ku chwale imienia bożego.

¶ w to Jeruſalem: czuss niebieskie. Swiadectwo: cuss tamci wſtąpili ktho: zy swiadczyli ludu wiernemu ku chwale Bozey.

P y iij Quia

Quia illic sederunt sedes in iudicio, sedes super domum Dauid.

Abowiem tam będą ná sądzie siedzieć stołeczni ktorzy będą sędzić dom Dawidow.

¶ Abowiem: czusz a z tąd iest pewnosc ize tam wnidziemy abowiem tam siedzą apostołowie y inssy swięci ku sądzeniu.

Rogate quæ ad pacem sunt Ierusalem, & abundantia diligentibus te.

Prosćie (ludzie) tego co służy pokoiowi onego Jerusálem o Jeruzálem niechay przyidzie obfitość tym ktorzy ćiebie miluią.

¶ Rozumie to prorok o niebieskim Jeruzalem.

Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis.

Stań sie pokoy w mocy twoiey/ á bądz obfitość ná wieżach twoich.

¶ Czusz w twoiey obronie.

Propter fratres meos & proximos meos, loquebar pacem de te.

Dla bráćiey moiey y dla bliźnich moich/ przepowiádałem pokoy tobie.

¶ Dla braciey czusz dla wiernych ludzi prosiłem tey przespiecznosci twey o niebieskie Jeruzalem.

Propter domum domini dei nostri, quesiui bona tibi.

Dla domu páná bogá nássego żądałem tobie dobrá.

¶ Dla domu: czusz aby sie mnozył dom bozy. Tobie: czusz o Jeruzalem.

Psalm

Psalm, 122, Pienie, 122.

W tym Pieniu prorok w personie smutnego człowieká podnosi oczy ku pánu Bogu żądáiąc iego miłosierdzia y wspomożenia/ dla tego iż wdrzeczon y wzgárdzon bárzo od tych ktorzy iego nápgrawáią.

AD te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis.

Kłobiem podniosł oczy moie mity pánie ktory mießkaß w niebiesiech.

¶ To iest ktory siedzisz na prawicy boga oyca.

Ecce sicut oculi seruorum, in manibus dominorum suorum.

Oto iáko oczy sług są w reku pánow ich.

¶ To iest: iako słudzy pokornie proszą panow swoich.

Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ, ita oculi nostri ad dominum deum nostrum donec misereatur nostri.

Jáko oczy służebnice są w reku iey pánicy/ ták też oczy násse pátrzą do páná boga nássego áż sie zmituie nád námi.

¶ To iest aż nam grzechy odpuści.

Miserere nostri domine miserere nostri, quia multum repleti sumus despectione.

Smituy sie nád námi mity pánie smituy sie

nád námi bosmyć barzo wzgárdzeniem nápełnieni.

¶ wzgardzenim napełnieni: czusz a przeto imesmy więcey wzgardzeni tym więcey sie smiłuy.

Quia multum repleta est anima nostra, obprobrium abũdantibus & despectio superbis.

Boć bárzo dussá nássá wzgárdzenia iest nápełnioná/ stáłá sie ná posmiech bogaczom/ y ná wzgárdę pyssnym.

Psalm, 123. Pienie, 123.

W tym Pieniu prorok mowi w personie onych ktorzy są wybáwieni od wielkich nieprzespiecznośći ktorzy swe wybáwienie samemu miłosierdziu bożemu przypisuią á dziekuią iże są wybáwieni od swych przessádownikow.

NIsi quia dominus erat in nobis, dicat nũc Israel quia dominus erat in nobis.

By byt niebyt pan bog známi mow teraz człowiecze Jzraelski by byt nie byt pan bog známi.

¶ Słowa ty są onych ktorzy iuz są w krolestwie niebieskim.

Cum exurgerent homines in nos, forte viuos deglutissent nos.

Gdy

Gdy powstáli ludzie ná przećiw nam/ snadz by żywo nas byli pożárli.

¶ Ludzie to iest przesiadowcy.

Cum irasceretur furor eorum in nos, forsitan aqua absorbuisset nos.

Gdy sie ná nas swoim gniewiem zburzyli/ snadz by wodá nas byłá pogrążyłá.

¶ Czusz: by był nie był pan Bog znami: woda to iest wielkosc przesiadowc byłaby nas znisczyłá.

Torrentem pertransiuit anima nostra, forsitan pertransisset anima nostra aquam intollerabilem.

Z bystrey wody wyszłá dussá nássá snadz by biłá przeszłá dussá nássá wode nieznossoną.

¶ To iest cięszkosc niezwyciężoną: by pan bog był nie wspomogł nas.

Benedictus dominus, qui non dedit nos in captiuitatem dentibus eorum.

Bądz bogosłáwion pan Bog ktory nas nie dał więcey zebom ich.

¶ To iest ich moc okrutną.

Anima nostra sicut, passer erepta est de laqueo venantium.

Dussa nássá iáko wrobl wyrwaná iest z sidłá ptassnikow.

¶ To iest przesiadowc.

Laqueus contritus est, & nos liberati sumus.

Sidło iuż stárło iest á mysmy wybawieni.

¶ To iest iuzesmy zwyciężyli przeciwnosci thego swiata.

Adiutorium nostrum in nomine domini, qui fecit cœlum & terram.

Wspomożenie nasse w imie Boże ktoryż stworzył niebo y ziemie.

Psalm. 124. Pienie. 124.

W tym Pieniu prozok vczy nas iże w sámym pánie bodze mamy dufáć/á nie w ktorey rzeczy czesney/bo ktorzy w mitym Bodze dufáią táktich nie dopuści vpáść bo ich strzeże pan Bog.

QVi confidunt in domino, sicut mons Syon non commouebitur in æternum, qui habitat in Ierusalem.

Ktorzy dufáią w pánie bodze nie poruszą sie iáko gorá Syon nie poruszy sie ná wieki ktora mießka w Jeruzálem.

¶ Przez gorę Syon rozumie sie kosciol krzesciańskí.

Montes in circuitu eius, & dominus in circuitu populi sui, ex hoc nunc & vsq; in seculum.

A bowiem gory okolo iey/á pan bog okolo ludu swego odtychmiast ninie y ná wieki.

¶ Okolo tey gory Syon: to iest okolo zboru krzesciańskiego są aniolowie y prorocy y apostołowie ktorzy sie przez gory rozumieią.

Quia non relinquet dominus virgam peccatorum

catorum super sortem iustorum, vt non extendant iusti ad iniquitatem manus suas.

Abowiem nie dopuśći długo trwáć pan Bog miotły grzessnikow nád wybránemi spráwiedliwemi swoimi á to dla tego aby spráwiewiedliwi nie sciągáli ná złość rąk swoich.

¶ To iest niedopuści długo plagi na wybrane swe: a to dla tego: czuż ty plagi przepuśćzasz na nie.

Benefac domine bonis & rectis corde.

Rácz być táskaw miły pánie ná dobre y ná ty ktorzy są prawego sercá.

Declinantes autem in obligationes adducet dominus cum operantibus iniquitatem; pax super Israel.

Ale ty ktorzy sie ku grzechu skłániáią przywiedzie pan Bog z tymi ktorzy złość pełnią/ ale ná lud Izráelski pokoy będzie.

¶ Przywiedzie: Czuż na potępienie wieczne.

Psalm, 125, Pienie, 125,

Prorok w tym pieniu mowi w personie onych ktorzy miłosierdziem Bożym są wybáwieni z niewoley grzechowey/ y dziękuią iż w ták wielką táskę są przyięći/ á prossą áby ich iectwo przemieniło sie w wesele.

In con-

IN conuertendo dominus captiuitatem Syon, facti sumus sicut consolati.

Gdy wyiął pan Bog z niewolstwá iectwo Syon tedysmy sie stali iáko poćiesseni.

¶ To iest gdy lud swoy pan Jesus wybawił z niewoley grzechowey y dyabelskiey.

Tunc repletum est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione.

Tedy wiec nápełnione są weselem vstá násse á iezyk nász rádośćią.

Tunc dicent inter gentes, magnificauit dominus facere cum eis.

Tedy rzeką miedzy pogány wielmożne rzeczy z nimi pan Bog vzdiáłał.

¶ Udziałał: iż od wiernych niewolą odiął.

Magnificauit dominus facere nobiscum, facti sumus letantes.

Wielmożne rzeczy vcynił z námi/ przetosmy sie vweselili,

Conuertere domine captiuitatem nostram sicut torrens in austro.

Racz miły pánie náwroćić niewolstwo násse iáko bystra wodá gdy ćiepły wiátr wieie.

¶ Jako bystra woda: czusz obraca sie.

Qui seminant in lachrimis, in exultatione metent.

Ktorzy sieią w płáczu ći wrádośći będą żąć.

¶ Jacy są swięci ktorzy tu płaczą a tam sie weselą.

Euntes ibant & flebāt, mittentes semina sua

Idąc

Idąc ßli á ptakáli sieiąc nasienie swoie.

¶ Tacy byli apostołowie.

Veniens autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos.

A przyssedwssy przyidą zrádoscią nossąc snopy swoie.

¶ To iest dobre vczynki.

Psalm, 126, Pienie, 126.

Pienie o mocney wierze iż żaden nie może być zbáwion iedno przez wiáre páná Jesusowe dobrymi vczynkámi okrassoną/też vczy by ktho swey mocy nie przypisował zbáwienia ábo dobrych vczynkow/też o swietych apostolech y swietych doktorzech powiáda.

Niesspor Grzedni.

Nisi dominus edificauerit domum in vanum laborauerunt qui edificant eam.

Jestliby pan bog nie zbudował domu proznoby prácowali ci ktorzy gi buduią.

¶ Domu to iest kosciołá swego.

Nisi dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam.

Jestliby pan bog nie strzegł miástá, prozno czuie ten ktory go strzeże.

Vanum

Vanum est vobis ante lucem surgere, surgite postq̃ sederitis, qui manducatis panē doloris

Proznoć wam przed swiátłem wstáć/wstańćie tedy gdy siedzićie wy ktorzy pożywaćie chlebá bolesći.

¶ Przed swiatłem: to iest przed nawiedzenim pana Krystusowym Gdy siedzicie: to iest gdy sie przod vkorzycie toz dopiero powstaniecie.

Cum dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas domini filij merces fructus ventris.

Gdy da pan bog miłosnikom swoim zásnąć tedy nátychmiast dziedzictwo boże/synowie záplata owocu żywotnego.

¶ Gdy da zasnąć: to iest vmrzec. Dziedzictwo boze: czusz powstanie wam: Synowie: cusz bozy wy krzesciani Zaplata owocu: to iest pana krystusa ktory iest owoc zywota panny Mariey.

Sicut sagittæ in manu potentis, ita filij excussorum.

Jako strzałki w ręku mocarzá ták też synowie wystrzeláiących.

¶ Synowie: to iest apostołowie ktorzy byli iakoby wystrzeleni na swiat.

Beatus vir qui impleuit desiderium suum ex ipsis non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta.

Bogosłáwiony mąż ktory nápełnił żądzą swoie snich/nie będzie táki posromocon gdy będzie mowił nieprzyiaćielom swym w bronie.

¶ Znich czusz z strzałek.

Psalm

Psalm. 127. Pienie. 127.

Pienie o boiązni bożey ią bogosławieni ſą ony ktorzy boią ſie obrázić páná bogá záwżdy chodzą w drogách/ábo w przykazániu iego/y wyleza niektore dobrá boiących ſie páná Bogá y bogosławi im/á ią da aby wiecznych rádoſći doſtáli.

BEati, omnes qui timent dominum, qui ambulant in viis eius.

Bogosławieni wſſytcy ktorzy ſie boią páná bogá ktorzy chodzą wdrogách iego.

¶ To ieſt w przykazaniu bozym.

Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es & bene tibi erit.

Jeſtli bedzieſz vżywat robot rąk twoich bogosławionyś ieſt/á dobrze tobie bedzie.

Vxor tua sicut vitis abundans, in lateribus domus tuæ.

Zoná twoiá iáko mácicá winna bedzie obfitowáłá w bocech domu twego.

Filij tui sicut nouellæ oliuarum, in circuitu mensæ tuæ.

Synowie twoi iáko látoroſłki oliwne oko ſtołu twego.

¶ Synowie czuż będą ſie mnożyć iako latoroſłki oliwne ktore ſą płodne.

Ecce

Ecce sic benedicetur homo, qui timet dñm.

Oto tak będzie bogosłáwion człowiek ktory sie bogi páná boga.

Benedicat tibi dominus ex Syon, & videas bona Ierusalem omnibus diebus vitæ tuæ.

Bogosław tobie pan bog z gory Syon/ á day to by oglądał dobrá miástá Jeruzálem wssytkich dniow żywotá twego.

¶ To iest wiecznie.

Et videas filios filiorum tuorum, pacem super Israel.

Y oglądáy syny synow twoich pokoy nád ludem Jzráelskim.

Psalm. 128, Pienie, 128,

W tym pieniu prorok vpomina kościoł Boży/ aby skromno cierpiał swe przesłádowce powiádáiąc iż przydzie ten czas kiedy pan bog zetrze ssyie tych przesladowc.

SEpe expugnauerunt me a iuuentute mea, dicat nunc Israel.

Czesto ná mie walczyli od młodości moiey mow ninie o Jzráelski ludu.

¶ Od młodosci to iest od nawrocenia mego: walczyli czusz dussni nieprzyiaciele. Ludu Jsraelski to iest wssytcy wywierny.

Sepe

Sepe expugnuaerũt me a iuuentute mea & enim non potuerunt mihi.

Często ná mię walczyli od młodośći moiey, ále sie ná mię przesilić niemogli.

¶ Bom ich pokusam nie przyzwalal.

Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores, prolongauerunt iniquitatem suam.

Ná grzbiet moy nákłádli grzessnicy á przedłużáli złość swoię.

¶ Grzessnicy: to iest mogi przesladowcy. Złosc: to iest swe pokusy.

Dominus iustus concidet ceruices peccatorum, confundantur & conuertantur retrorsum omnes qui oderunt Syon.

Pan bog sprawiedliwy zetrze ssyie grzessnikow.

¶ To iest moc dussnych nieprzyiacielow.

Niechći będą posromoceni y náwroceni wstecz wssytcy ktorzy máią w nienawiśći gorę Syon

¶ To iest lud Bozy.

Fiant sicut fenum tectorum, quod priusq̃ euellatur exaruit.

Niechći sie stáną iáko sloma ná dáchu ktora niżli bywa wyrwana vsycha.

¶ Niech sie stanąć: to iest niechci ich pokusy vpadną iáko sloma zdachu vpada.

De quo non impleuit manum suam, qui metet, & sinum suum qui manipulos colliget,

Sktorey slomy vschtey nie napełni ręki

swey ktory żnie/áni toná swego ktory snopy wiąże.

Et non dixerunt qui preteribant benedictio domini super vos, benediximus vobis in nomine domini.

Ani rzekli tego ći ktorzy mijáli/bogosłáwieństwo Boże na was bogosłáwilismy wam w imię Boże.

Psalm. 129. Pienie, 129

Psalm ten mowi prorok w personie człowieká wiernie pokutuiącego/y wołá do páná Bogá áby go wyrwał z głębokośći grzechow wspomináiąc Boże miłosierdzie w ktorym ma nádzieię.

DE profundis clamaui ad te domine, domine exaudi vocem meam.

Z głębokośći wołałem k tobie miły pánie/pánie wysłuchay głos moy.

¶ Z głębokośći: czuż grzechow moich.

Fiant aures tue intendentes in vocem deprecationis meæ.

Rácz nádłożyć vssu twoich ku głosu modlitwy moiey.

Si iniquitates obseruaueris domine, domine quis sustinebit.

Jest liby

Jestliby grzechy zátrzymał miły pánie/ á kto by to znosił.

¶ Grzechy czusz ludzkie ku karaniu.

Quia apud te propitiatio est, & propter legem tuam sustinui te domine.

Abo ćiem v ćiebie iest miłosierdzie/ á dla zakonu twego sćierpiałem ćiebie miły pánie.

¶ Zakonu czusz nowego. Scirpiałem: czusz aby sie smiłował nademną.

Sustinuit anima mea in verbo eius, sperauit anima mea in domino.

Cirpiałá dussá moiá w słowie iego/ á pokłádáłá nádzieie dussá moiá w pánie bodze.

A custodia matutina vsq; ad noctem, speret Israel in domino.

Od strożey iutrzenney áż do nocy niechći ma nádzieie Jsráel w pánie bodze.

¶ To iest: lud widzący Boga przez wiarę.

Quia apud dominum misericordia & copiosa apud eum redemptio.

Abowiem v páná bogá iest miłosierdzie/ obfite iest v niego odkupienie.

¶ Abowiem krwią swą nas odkupił.

Et ipse redimet Israel, ex omnibus iniquitatibus eius.

A on odkupi lud isráelski ze wssytkich grzechow iego.

¶ Lud Jsraelski to iest lud wierny.

Psalm. 130, Pienie, 130,

To pienie o tym/iáko serce niema być podnosso no ná żadną pychę iż człowiek niema o sobie wiele trzymáć/áni też ma chodzić w dwor nośćiách w proznośćiach/y głupo- śćiach tego swiatá.

DOmine non est exaltatum cor meum, neq; elati sunt oculi mei.

Pánie boże ty znaß iż nie iest podniesiono serce moie áni są podniesione oczy moie.

¶ Czuß przez pychę żadną.

Neq; ambulaui in magnis, neq; in mira- bilibus super me.

Anim chodził w wielkich rzeczach áni w dzi- wnych nád mię.

¶ w dziwnych rzeczach: to iest niechciałem być wie- dzian wielkim:

Si non humiliter sentiebam, sed exaltaui animam meam.

Jestlim nie pokorno trzymał o sobie álem podnosił dusse moie.

Sicut ablactatus est super matrem suam, ita retributio in animam meam.

Tedy iáko nád dziećięciem odie tym od pier- si mátki iego/ták niechći będzie oddánie ná du- sse moie.

Nád

¶ Nad dziecięciem odiętym: czuś ktore pociechę traci tak mi niechay będzie oddano ieśtlim nietrzymał pokornо o sobie.

Speret Israel in domino, ex hoc nunc & vsq; in sæculum.

Miey nádzieie ó Jsrael w pánie bodze/od tąd ninie áż ná wieki.

Psalm. 131. Pienie. 131.

Psalm o czystości/iż pan Jesus miał sie w Betleem národzić/ iż miał kázać ná pusszczach y w Jeruzalem. Też o prawdziwych kápłaniech/ też iáko pan Jesus miał poyść z pokolenia Dawidowe. Też obiecuie dobroći pan bog synom iego/ czuś tego ktory z Dawidá possędł/ ieśli będą trzymáć przykazania iego.

MEmento domine dauid, & omnis mansuetudinis eius.

Pámiętay mity pánie ná Dawidá y ná wssytke ćichość iego.

¶ Na Dawida: czuś na mię na cichość iego: to iest iż skromno cirpi ciężkości.

Sicut iurauit domino, votũ vouit deo Iacob.

Jáko przysiągł pánu bogu á ślub ślubił bogu Jakobowemu.

Si introiero in tabernaculum domus meæ,

si ascendero in lectum strati mei.

¶ Czusz: tom slubil panu bogu.

Iż ia nie wnide w przybytek domu mego/ áni wstąpie ná tożę vslánia mego.

Si dedero somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem.

Ani dam vznáć oczam moim spánia/ áni brwiam moim snu dopusscze.

Et requiem temporibus meis, donec inueniam locũ domino tabernaculum deo Iacob.

Ani dam odpoczynienia głowie moiey áż pirwey náyde miestce páná bogá mego/ przybytek bogá Jakobowego.

¶ To iest az mi przod obiawi pan bog to miestce gdzie sie z panny narodzic ma.

Ecce audiuimus eam in ephrata, inuenimus eam in campis silue.

O tożesmyć vslysseli to miestce być w effratá/ nálezlismy ie ná polách lesnych.

¶ Słysselismy: czusz od ducha swiętego w Effrata to iest w Betleem: abowiem w Betleem pirwey zwano Effrata. Na polach: to iest na polu ssyrokim.

Introibimus in tabernaculum eius, adorabimus in loco vbi steterunt pedes eius.

Wstąpimy w przybytek iego bedziem to miestce chwalić gdzie stáły nogi iego.

¶ w przybytek: to iest na miestce gdzie sie narodził Jesus stáli nogi: to iest gdzie deptał nogami swemi pan

Surge

Surge domine in requiem tuam, tu & archa sanctificationis tuæ.

Powstań mity pánie ná odpoczynienie twoie ty y skrzynią swią tości twey.

¶ Powstań: to iest: raczy przyść. Na odpoczynienie to iest: do dziedzictwa twego: y skrzynia: to iest ciało twe swięte wktorymśie było bostwo zamknęło iako wskrzini

Sacerdotes tui induantur iustitia, & sancti tui exultent.

Day áby kapłani twoi byli w spráwiedliwość obleczeni: á swieći twoi niechći sie ráduią.

Propter Dauid seruum tuum, non auertas faciem Christi tui.

Dla Dawidá sługi twego nie odwrácay oblicza Krystusá twego.

¶ Dla Dawida: czuż ola prozby iego: nie odwracay: to iest oddalaiąc długo przyścia Messiasá twego.

Iurauit dominus Dauid veritatem, & non frustrabitur eum de fructu ventris tui ponam super sedem tuam.

Przysiągł pan Bog Dawidowi prawdę á niezmieni przysiegi iż ia z owocu żywotá twego posádzę ná stolec twoy.

¶ To iest iż Krystusa z pokolenia twego vmocnię na kroleśtwie twym.

Si custodierint filij tui testamentum meum & testimonia mea hæc quæ docebo eos.

Jeśli będą strzec synowie twoi testamentu mego y swiádectwá mego tego ktorego ich náucze.

¶ Testamentu: to iest przykazania y świadectwa to iest Ewangelley

Et filij eorum vsq; in sæculum, sedebunt super sedem tuam.

Y synowie ich aż ná wieki będą siedzieć ná stolcu twoim.

¶ Będą krolowac czuż iestli też będą chowac przykazanie twoie,

Quoniam elegit dominus Syon, elegit eam in habitationem sibi.

Abociem wybrał sobie pan bog gorę Syon/ wybrał ią sobie ná mieszkánie.

¶ Gorę Syon ktora iest w Jerusalem bo tam kazał pan Jesus: ale rozumie kościol krześciáński.

Hæc requies mea in sæculum sæculi, hic habitabo quoniam elegi eam.

Tuć odpoczynienie moie ná wieki wieczne/ tuć będę mieszkał bomci ią sobie wybrał.

¶ Tuc: czuż na tey gorze Syon: to iest w tym kościele Messiassowym.

Viduam eius benedicens benedicam: pauperes eius saturabo panibus.

Wdowę iego błogosłáwiąc będę błogosłáwił/ á vbogie iego chlebem náśycę.

¶ wdowę: to iest duszę krześciáńską: vbogie iego: czuż tego kościoła naśycę chlebem niebieskim.

Sacerdotes eius induam salutari, & sancti eius exultatione exultabunt.

Káplany iego obloke zbáwieniem/ á świeći iego vweselą sie rádością.

Illuc

Illuc producam cornu Dauid, paraui lucernam Christo meo.

Tamże wzbudzę krolestwo Dawidowe/ zgotowałem swiecę Krystusowi memu.

¶ Tamze czusz w tym kosciele: Swiecę: to iest Jana krzciciela.

Inimicos eius induam confusione, super ipsum autem eflorebit sanctificatio mea.

Nieprzyiaciele iego posromocę/ ale nad nim rozkwitnie sie swiątość moiá.

¶ Nieprzyiaciele: czusz ktorzy sie będą sprzeciwiac panu Krystusowy.

Psalm. 132. Pienie. 132.

W tym pieniu chwali prorok iedność á zgodę/ iáko dobrze iest mieszkáć w iedności zboru krzesciáńskiego/ y mowi iż sie to rowna drogiey máści.

ECce q̃ bonum & q̃ iocundum, habitare fratres in vnum.

Oto iáko dobra rzecz iest/ á iáko wesoła mieszkáć bráciey wespołek.

¶ Braciey: to iest krzescianom wiednosci kosciola.

Sicut vngentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron.

Jáko drogá máść ná głowie/ ktora płynie ná brodę: brodę Aaronowę.

¶ Na brodę Aarona zydowskiego kapłana: abowiem lano maść na iego głowę gdy go święcono.

Quod descendit in oram vestimenti eius, sicut ros Hermon qui descēdit in montē Syon

Ktora zpływa áż ná podołek odzienia iego/ iáko rosá ktora z stepuie ná gore Syon.

¶ Czuż tak miła rzecz mieszkac społem braciey.

Quoniam illic mandauit dominus benedictionem, & vitam vsq; in sæculum.

Abowiem tam przykazał pan bog bogosławieństwo y żywot áż na wieki.

¶ Tam: czuż gdzie społem mieszkaią.

Psalm. 133, Pienie, 133.

W tym pieniu prorok vpomina lud wierny ku chwaleniu páná bogá: aby y wnocy swe rece kniemu podnosił. Też żąda im bogosławieństwá.

ECce nunc benedicite dominum, omnes serui domini.

Oto teraz bogosławćie páná bogá wssytcy słudzy Boży.

Qui statis in domo domini, in atriis domus dei nostri.

Ktorzy stoićie w domu Bożym/ w pátaćách domu bogá nassego.

In noctibus extollite manus vestras in sancta et

cta, & benedicite dominum

W nocy podnoſćie rece wáſſe do ſwietego/ á bogoſlawćie páná bogá.

¶ wnocy czuſz tego czaſu.

Benedicat te dominus ex Syon, qui fecit cœlum & terram.

Bogoſlaw ćiebie pan Bog z gory Syon/ ktory ſtworzył niebo y ziemie.

¶ Z gory Syon: to ieſt z kroleſtwa niebieskiego.

Pſalm. 134. Pienie. 134.

W tym pieniu prorok vpomina ku chwaleniu páná Bogá/ y chwali iego iż to pan wielki/ á mocny á iáko w Egipćie wielkie cudá czynił. Też o ſądzie Bożym. Też tepi báłwáńy pogáńſkie.

LAudate nomē domini, laudate ſerui dominum.

Chwalćie imie Boże chwalćie ſludzy Boży páná.

Qui ſtatis in domo domini in atrijs domus dei noſtri.

Ktorzy ſtoićie w domu Bożym w páłacách domu Bogá náſſego.

Laudate dominum, quia bonus dominus pſallite nomini eius quoniam ſuaue eſt.

Chwalćie páná Bogá boć dobry pan/ ſpiewayćie

wayćie imieniu iego boć słodkie iest.

Quoniam Iacob elegit sibi, domus Israel in possessionem sibi.

Abowiem dom Jakobow wybrał sobie pan bog/á dom Jſráelſki ku swemu posiedzeniu.

¶ Dom Jakobow: to iest pracowite ludzie: y dom Jſraelski: to iest bogomyślne.

Quia ego cognoui quod magnus est dominus & deus noster præ omnibus dijs.

Bomci ia vznał iż wielki to iest pan/á bog naß nád dewſſytkimi bogi.

Omnia quęcunq; voluit dominus fecit in cœlo & in terra, in mari & in omnibus abyssis

Wſſytko cokolwiek chćiał pan Bog vdziałał/ná niebie y ná ziemi/w morzu y we wſſytkich głębokoſćiach.

Educens nubes ab extremo terræ, fulgura in pluuiam fecit.

Wywodzą c obłoki od gránic ziemie gromy w deſſcz przemienia.

Qui producit ventos de thezauris suis, qui percussit primogenita Aegipti, ab homine vſq; ad pecus.

Jenże wywodzi wiátry z ſkárbow swoich.

¶ To iest z mieſc skrytych.

Jenże pobił pirworodnoſći w Egipćie/ poczwſſy od cztowieká áż do bydlęcia.

¶ A to w ten czas gdy lud wywodził z Egiptu.

Et misit

Et misit signa & prodigia in medio tui Aegypte, in Pharaonem & in omnes seruos eius.

Wypuścił známiona y cudá w pośrzodku ciebie o Egipćie ná krolá Faraoná y ná wssytki sługi iego.

¶ Abowiem dziesięc na nie plag przepuścił.

Qui percussit gentes multas, & occidit reges fortes.

Ktory poráził wiele ludu y mocne krole pobił.

¶ Kiedy szli do ziemie obiecaney.

Seon regem Amorreorum, & Og Regem Bazan, & omnia regna chanaan.

Seoná krolá Amoreyskiego y Og krolá Bázán y wssytki krolestwá Cánáneyskie.

¶ Czusz poraził.

Et dedit terram eorum hæreditatem, hæreditatem Israel populo suo.

Y dał ziemie ich zá dziedzictwo dał w dziedzictwo ludu swemu.

¶ Ziemię ich: czusz onych poganow wyliczonych.

Domine nomen tuum in æternum, domine memoriale tuũ in generatione & generationẽ.

Miły pánie imie twoie ná wieki.

¶ Czusz bądz pochwalono.

Miły pánie pámiątká twoiá zrodzáiu wrodzay.

¶ Czusz niech trwa.

Quia iudicabit dominus populum suum & in seruis suis deprecabitur.

Boć będzie sądził pan bog lud swoy/a sługam

gam swoim da sie vprosić.

Simulachra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum.

Bałwany pogáńskie srzebro á złoto/ dziáło rąk ludzkich.

Os habent & non loquentur oculos habent & non videbunt.

Vstá maią á nie będą mowić/ oczy máią á niebędą widzieć.

¶ Maią vsta: Czusz bałwanowie podobieństwo vsty oczu.

Aures habent & non audient, neq; enim est spiritus in ore ipsorum.

Vssy máią a nie będą słyssec/ ábowiem áni dech iest w vściech ich.

¶ Juz to było pierwey.

Similes fiant illis qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis.

Niechay będą rowni im ći ktorzy ie czynią/ y wssytcy ktorzy wnich dufáią.

Domus Israel benedicite domino, domus Aaron benedicite domino.

Dom ie Jsráelski bogosławó páná bogá domie Aaron bogosławó pana bogá.

Domus Leui benedicite domino, qui timetis dominum benedicite domino.

Domie Leui bogosławó pana bogá/ ktorzy sie boyćie páná bogá bogosławćie páná bogá.

Dom

¶ Dom Leui był rodzay ieden ze dwunaście: z ktho-
rych kaplany obierano y insse sługi kościelne.

Benedictus dominus ex Sijon, qui habitat in Hierusalem.

Bądz bogosławion pan bog z gory Syon ktora iest w Jeruzálem.

Psalm, 135. Pienie, 135.

W tym pieniu prorok pobudza ku chwale Bożey lud z iego wielkiey dobroći/ wssytkiemu ludu danych pospolićie/ á osobno wylicza niektore dobroći dane ludu żydowskiemu.

¶ A po kazdym wirssyku tu przydaie. Boc na wieki milosierdzie iego.

Confitemini domino quoniã bonus, quoniam in sæculum misericordia eius.

Chwalćie páná Bogá boć dobry/ boć ná wieki mitosierdzie iego.

Confitemini deo deorum, quoniam in secu.

Chwalćie bogá nád bogi/ boć náwieki mitosierdzie iego.

Confitemini domino dominorũ, quoniam.

Chwalćie paná nád pány/ boć nawie.

Qui facit mirabilia magna solus, quoniam.

Jenże czyni cudá wielkie sam/ boć ná wie.

Qui fecit cælos in intellectu, quoniã in secu.

Jenże

Jenże stworzył niebiosá w mądrości boć ná w.
Qui firmauit terrám ſuper aquas, quoniam.
Jenże vmocnił ziemię ná wodzie, boć ná wiekí
Qui fecit luminaria magna, quoniam in.
Jenże stworzył gwiazdy ſáſne wielkie, boć.
Solem in poteſtatem diei, quoniam in ſe.
Słońce ná moc dnia boć ná wieki miłoſierdzie
Lunam & ſtellas in poteſtatem noctis qm.
Mieſiąc y gwiazdy ná moc nocy: boć ná wieki.
¶ Słońce aby wednie ſwiecilo: a Mieſiąc y gwiazdy aby w nocy ſwiecily.
Qui percuſſit Aegiptum cum primogenitis eorum, quoniam in ſæculum.
Jenże pobił Egipt y z iego pirworodnością mi, boć ná wieki miłoſierdzie iego.
Qui eduxit Iſrael de medio eorum qm in.
Jenże wywiodł lud Iſraelſki z poſrzodku iego, boć ná wieki.
In manu potenti & brachio excelſo, qm.
W ręce mocney y w rámieniu wyſokim.
¶ ręce mocney: czuſz wywiodł lud ſwoy.
Qui diuiſit mare rubrũ in diuiſiones, qm.
Jenże rozdzielił morze czyrwone ná rozdziały.
¶ Morze czyrwone: abowiem tam brzegi ſą czyrwone: na rozdziały: bo ſie rozdzieliło gdy lud przechodził.
Et eduxit Iſrael per medium eius, qm.
Y przewiodł lud Iſráelſki przez poſrzodek iego, boć ná wieki miłc.
Et excuſſit Pharaonem & virtutem eius in mari

mari rubro, quoniam in ſæculum.
Y wytrząſł krolá Fáráoná y moc iego wmo-
rze czyrwone boć ná wieki miłoſierdzie iego.
¶ A to byłá figura wybawienia z niewoley dyabel-
ſkiey przez pana Jeſuſa.
Qui traduxit populum ſuum per deſertũ,
quoniam in ſæculum miſericordia eius.
Jenże przewiodł lud ſwoy przez puſſczą.
¶ Przewiodł czuſz do ziemie obiecaney.
Qui percuſſit reges magnos, qm̃ in ſęculũ.
Jenże pobił wielkie krole/ boć ná wieki miłoſier.
Et occidit reges fortes, quoniam in ſæcu.
Y pobił mocne krole/ boć ná wieki miłoſierdzie.
Seon regem Amorreorum quoniam in ſæ.
Seon krolá Amóreyſkiego/ boć ná wieki miło.
Et Og regem Bazan, quoniã in ſæculum.
Y Og krolá Bazán/ boć na wiek miłoſierdzie
Et omnia regna Chanaan.
Y wſſytki kroleſtwá Chánáneyſkie.
Et dedit terram eorum hęreditatem, qm̃ in.
Y dał ziemie ich zá dziedzictwo.
Hæreditatem Iſrael ſeruo ſuo, qm̃ in ſæcu.
W dziedzictwo Jzráelowi ſłudze ſwemu.
Quia in humilitate noſtra memor fuit no-
ſtri, quoniam in ſæculum miſericordia eius.
Abowiem w vniżeniu náſſym pámietał
ná nas boć ná wieki miłoſierdzie iego.
Et redemit nos ab inimicis noſtris, qm̃ in.

Y odkupił nas od nieprzyiaćioł nássych.

Qui dat escam omni carni, qm̃ in sæculũ.

Jenże dáie pokarm wsselkiemu ćiáłu.

¶ Ciału: to iest wsselkiey zywiącey rzeczy.

Confitemini deo cœli, qm̃ in sæculum mi.

Chwalćie páná niebieskiego/ boć ná wieki mi.

Confitemini domino dominorum, quoniam in æternum misericordia eius.

Chwalćie páná nád pány/ boć ná wieki mi tosierdzie iego.

Psalm. 136. Pienie. 136.

W tym pieniu prorok wypisuye iáko zburzono kośćioł w Jeruzátem/ á iáko zábrano lud do Bábiloniey/ á iáko tám lud żydowski będąc wniewoli płákał/ á piosnek mu sie nie chćiáło.

SVper flumina Babylonis illic sedimus, et fleuimus, dũ recordaremur tui Syon.

Nád rzekámi Babilońskimi/ támesmy siedzieli y płákáli/ gdysmy wspomináli ná gorę Syon.

¶ Na gorę Syon: to iest na kosciol ktory był w Jeruzalem: na gorze Syon ktory skaził krol Babiloński y wziął lud w niewolą.

In salicibus in medio eius, suspendimus organa nostra.

Ná wierz-

Ná wierzbach we srzodku iey záwiesilismy gędzbe násse.

¶ wesrzodku czusz tey ziemie Babiloniey zawiesilismy lutnie skrzypice: czusz: bosie nam niechciało gędzby

Quia illic interrogauerunt nos qui captiuos duxerunt nos verba cantionum.

Abowiem tam pytáli nas ći ktorzy nas w niewolą wiedli/ o piosnkach nássych.

¶ Czusz abysmy przed nimi spiewali.

Et qui adduxerunt nos hymnum cãtate nobis de canticis Syon.

A ći ktorzy nas záwiedli w niewolą mowili/ spiewayćie nam piesni/ z piosnek gory Syon.

¶ Ći) to iest pogani w Babiloniey: Piosnek gory Syon: to iest ktoreście spiewali w kosciele na gorze Syon.

Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena.

Y iákoż mamy spiewáć piosnki boże/ w ziemi cudzey.

¶ Czusz takosmy im odpowiadali.

Si oblitus fuero tui Ierusalem, obliuioni detur dextera mea.

Jestli zápámiętam ćiebie o Jeruzálem.

¶ Czusz: tosmy tak mowili przed nimi.

Niechći będzie zapámiętaná práwicá moiá:

¶ To iest wssytka prawica moia niechay zginie iestlibych zapamiętał ciebie miasto Jeruzalem: czusz alec nigdy niezapamiętam.

Adhæreat lingua mea faucibus meis, si nõ meminero tui.

Niechći przylnie iezyk ku wárgam moim ie-
ſtlibym ná ćię nie wſpomionął.

¶ Czuſz o Jeruſalem.

Si non propoſuero tui Ieruſalem, in princi-
pio læticiæ meæ.

Jeſtlibych nieprzetożyt miáſtá Jeruzalem/
ná początku weſela mego,

Memor eſto domine filiorum Edom, in die
Hieruſalem.

Pámiętay mity pánie ná ſyny Edom/ w
dzień Jeruzálem.

¶ Edom: na tak wezwany lud ktory też kaził Jeruza-
lem aby gi skarał.

Qui dicũt exinanite exinanite vſq; ad fun
damentum in ea.

Ktorzy mowili wykorzeńćie wſſytko áż do
fundámentu.

¶ Ktorzy mowili: cuſz do Babilończykow aby tym
więcey burzyli Jeruzalem.

Filia Babilonis miſera, beatus qui retribuet
tibi retributionem tuã, quam retribuiſti nobis.

O corko Bábilońſka miſerna/ bogoſłáwion
ktory tobie odda oddánie twoie ktoreś nam od-
dáłá.

¶ Corko pogańska: to ieſt o ty ludu pogański.
Odda oddanie: to ieſt doſtoyną pomſtę.

Beatus qui tenebit, & allidet paruulos ſu-
os ad petram.

Bogoſłá-

Bogosłáwion będzie ktory pochwyći y vderzy dzieći twe o kámień.

¶ Mszcząc się krzywdy nassey.

Psalm. 137. Pienie. 137.

W tym pieniu chwali prorok páná bogá z persony wsselkiego człowieká z iego miłosierdzia y z tego iż obietnice pełni. Też żąda áby go tym więcey mogł chwalić/ y zewssytkimi krolmi tego swiátá. Też iż nápokorne pátrzy pan Bog.

Niesspor Piątkowy.

Confitebor tibi domine in toto corde meo quoniam audisti omnia verba oris mei.

Będę chwalił ćiebie miły pánie boże we wssytkim sercu moim ábowiemeś ty wysłuchał słowá vst moich.

¶ To iest modlitwę moię.

In conspectu angelorum psallam tibi, adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo.

Przed oblicznośćią ániołow będę tobie spiewał: będę tobie modłę dawał/ w kośćiele swiętym twoim y będę chwalił imię twoie.

Super misericordia tua & veritate tua, quo-

niam magnificasti super omne nomen sanctum tuum.

A to dla miłosierdzia twego y dla prawdy twoiey.

¶ To iest iż pełniłeś cos obiecał.

Abowiemeś uwielmożył nádewszytko imię swiete twoie.

¶ Czuł Jesus na ktore wszelkie kolano klęka.

In quacunq; die inuocauero te, exaudi me, multiplicabis in anima mea virtutem.

Ktorego kolwie dniá wzywałbych ciebie/ ráczy mie wysłuchać/a ráczy rozmnożyć w duszo moiey moc.

¶ Abych tym więcey ciebie chwalił.

Confiteantur tibi domine omnes reges terræ, quia audierunt omnia verba oris tui.

Day ábych ciebie chwalił wszytcy krolowie ziemszczy/ boć oni słyszeli wszytki słowá vst twoich.

¶ Słyszeli: czuł przez kazanie apostolskie.

Et cantent in vijs domini, quoniam magna est gloria domini,

Day ábych śpiewáł w drogách bożych/ iż wielka iest chwała boża.

Quoniam excelsus dominus & humilia respicit, & alta a longe cognoscit.

Abowiem wysoki iest pan bog á ná pokorne serecá pátrzy/á wysokie zdáleká vznawa.

¶ wysokie: to iest pyssne serca.

Si ambulauero in medio tribulationis viui-

ficabis

ficabis me, & super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam, & saluum me fecit dextera tua.

Bych też chodził w posrzodku smutku tedy ty mnie ożywisz/ á ná gniew nieprzyiaćielow moich sćiągnąłeś rękę twoię/ á zbáwiłá ninie práwicá twoiá.

Dominus retribuet pro me, domine misericordia tua in sæculum, opera manuum tuarum ne despicias.

Pan zá mię odda/ pánie miłosierdzie twoie ná wieki/ dziáłá rąk twoich nie ráczy wzgárdzić.

¶ Odda: czusz pomstą moim nieprzyiacielom.

Psalm. 138. Pienie. 138

To pienie iest o pánie Jesusie iáko miał vmrzeć y być pogrzebion/ y z martwych wstáć/ iáko sie miał stáć człowiekiem w żywoćie mátki/ iáko iest od bogá oycá przezrzan od wiekow. Też o ápostolech y o wielkośći ludu kthorzy máią być zbáwieni. Też o tym iáko sie grzessni mieli zprzećiwić pánu Krystusowi niewinnemu.

Domine probasti, me & cognouisti me: tu cognouisti sessionem meam, & resurrectionem meam.

Pánie boże doświadczyłeś mie y znałeś mie tyś wyznał siedzenie moie y zmartwych wstanie moie.

¶ Doświadczyłeś czuły mnie Krystusa syna twoiego, y wyznałeś mie czuły być cichym: skromnym y pokornym. Siedzenie: to iest śmierć y pogrzeb mój.

Intellexisti cogitationes meas de longe, semitam meam & funiculum meum inuestigasti.

Tyś zrozumiał myśli moie dawno przed tym tyś się przebadał o ścieżkach moich y odokonániu moim.

Et omnes vias meas præuidisti, quia non est sermo in lingua mea.

Y przezrzałeś wszytki drogi moie.

¶ Drogi to iest vczynki moie niż się stali.

Abowiem iż niemáż złey mowy w ięzyku moim

¶ Abowiem pan Jesus słowem nie zgrzeszył.

Ecce domine tu cognouisti omnia nouissima & antiqua, tu formasti me, & posuisti super me manum tuam.

Otoś ty miły pánie wyznał wszytki rzeczy poślednie które máią przyść / y rzeczy stáre które przeszły / ábowiem tyś mnie stworzył á włożyłeś ná mie rękę twoię.

¶ Tyś stworzył: czuły w żywocie matki mocą ducha świętego. Rękę twoię: to iest mocą skazenia twego: ale bych za grzech Adamow vmarł.

Mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est & non potero ad eam.

Dziwna iest náuká twoiá ktorą maż o mnie

mnie ták bárzo iest ſtwierdzoná iż niemogę knieſ

¶ To iest vczynić naprzeciwko iey nic nie mogę.

Quo ibo a ſpiritu tuo? & quo a facie tua fugiam?

Y dokąd ia mogę odeyść od duchá twego/ y dokąd od twey oblicznoſći mogę vćiec.

¶ Jakoby rzekł nigdźie nie mogę bos ty iest wſzędźie

Si aſcendero in cælum tu illic es, ſi deſcendero in infernum, ades.

Jeſtlibych wſtąpił do niebá tyś tám iest/ ieſtlibych zſtąpił do piekłá y támeś ty iest.

¶ Czuſz przez ſprawiedliwe karanie.

Si ſumpſero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris,

Jeſtlibych też wziął ſkrzydłá moie w záran á mießkałbych na kray morzá.

Et enim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua.

Y tám mie ręká twoiá domieśći/ y zátrzyma mie práwicá twoiá.

Et dixi, forſitan tenebræ conculcabunt me, & nox illuminatio mea in delicijs meis.

Y rzekłem áczby mie ſnadź ciemnoſći zákryły.

¶ To iest by mię bog ſnadź niewidział.

Ale to prozno/ bo taka noc iest oświecenie moie w roſkoſſach moich.

¶ Taka noc: czuſz ciemnoſci twych: więcey oświeca niż ktora inſſa światłoſć na świecie.

Quia tenebræ non obſcurabuntur a te, &

nox sicut dies illuminabitur, sicut tenebræ eius ita & lumen eius.

Boć ćiemnośći tobie niezáćmią/ á noc iáko dzień będzie oświeconá/ iáko ćiemnośći iey tákoy świátłość.

¶ Czusz: bowyem thak bog widzi w ciemnosci iako y we dnie.

Quia tu possedisti renes meos, suscepisti me de vtero matris meæ.

Abowiemeś ty táiemnośći sercá mego wziął w moc swą/ przyiąłeś mię iesscze z żywotá mátki moiey.

¶ Czusz: a przeto wiesz wszytki taiemnosci moie.

Confitebor tibi quia terribiliter magnificatus mirabilia opera tua, & anima mea cognoscet nimis.

A dla tego będę ćiebie chwalił boś stráßliwie vwielbion dziwne są vczynki twoie/ á dussá moiá to bárzo vzna.

¶ Uczynki twoie: czusz izes mię miły oycze stworzył w zywocie matki moiey panny Mariey: Ty słowa mówi pan Jesus do boga oyca.

Non est occultatum os meum a te, quod fecisti in occulto, & substantia mea in inferioribus terræ.

Nie zátáiłá sie kość moiá od ćiebie ktorąś położył w táiemnośći/ á dussá moiá iest w táiemnośći ziemie.

¶ Kosc moia: to iest ciało moie y istnosc moia iest tobie iawna. Ziemie to iest tego ciała mego.

Impere

Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur, dies formabuntur & nemo in eis.

Mnie iesscze niedoskonáłe° widziáły oczi twoie

¶ To iest: iesscze nizli co było iuzes ty znał.

A w kriegach twych wssytcy będą popisáni/ dni iesscze ná potym będą stworzone á iesscze w nich żaden nie iest.

¶ Czusz: a wssakosz ie ty znasz iakoby iuz były.

Mihi autem nimis honorati sunt amici tui deus, nimis confortatus est principatus eorum.

A odemnie bárzo są vczćieni przyiaćiele twoi pánie boże/ bárzo potwierdzono iest ich xięstwo.

¶ Przyiaciele: to iest apostołowie y inssy święci.

Dinumerabo eos & super arenam multiplicabuntur, exurrexi, & adhuc sum tecum.

Będę ie liczył á nad piasek będą rozmnożeni/ wstałem zmartwych á iesszczem stobą.

¶ wstałem: czusz ia krystus syn twoy.

Si occideris deus peccatores, viri sanguinum declinate a me.

Gdy potráćisz pánie boże grzessniki (tedy ia rzekę) o mężowie krwáwi odstępćie odemnie.

Gdy potraciz to będzie wdzień sądny Mężowie krwawi) to iest mężoboycy: odstępcie: czusz wogień wieczny

Quia dicitis in cogitatione accipiant in vanitate ciuitates suas,

Bo mowićie w myssli wássey/ niechći wezmą w proznośći miastá swoie.

¶ To iest: Dowicie by krzesciani prozno sie nadziewali przybytkow niebieskich.

Nonne qui oderunt te domine oderam & super inimicos tuos tabescebam.

Y zaiem ia niewzgardzit tych ktorzy toby wzgardzili miły panie/a ná nieprzyiaciele twoie gniewałem sie.

¶ Miły panie: czuś oycze moy. Na nieprzyiaciele: to iest ktorzy zabili moie przyiaciele.

Perfecto odio oderam illos, inimici facti sunt mihi.

Zupełną nienawiścią wzgardziłem imi zsta li sie nieprzyiacioły moimi.

Proba me deus & scito cor meum, interroga me & cognosce semitas meas.

Doświadcz mie boże á vznay ſerce moie/ zopytay mie á vznay ſcieżki moie.

Et vide si via iniquitatis in me est, dedue me in via æterna.

A vznay ieśliż iest we mnie ktora drogá złości/ ¶ Jakoby rzekł) widziś ż niemaś wemnie żadney złości.

A przeto przywiedz mie do drogi wiekuiſtey.

Psalm. 139. Pienie. 139.

To pienie iest o pánie Jesusie iáko go mieli żydowie przesládowáć: á iáko krześciáni chćieli wykorzenić takież wespołek z pogáńſtwem á iáko bog

ko bog oćiec miał iego y kośćioł iego wybáwić/ á ony przesładowce miał stráćić.

ERipe me domine ab homine malo, a viro iniquo eripe me.

Wyrwi mie miły pánie od człowieká złego/ od męża złośćiwego wybaw mie.

¶ Od męża: to iest od ludu złośćiwego.

Qui cogitauerunt iniquitates in corde: tota die constituebant prælia.

Ktorzy myślili złośći w sercu swoim/ cáły dzień wálki przywodzili.

¶ Złośći: to iest fałszywe świadectwo na mię wiodąc.

Acuerunt linguas suas sicut serpentes, venenum aspidum sub labijs eorum.

Záostrzáli ięzyki swe iáko wężowie/ iad iásszczorczy pod ich wárgámi.

¶ Zaostrzali: czuſz soczące na mię przed pilatem.

Custodi me domine de manu peccatoris, & ab hominibus iniquis eripe me.

Raczy mie strzedz miły pánie od ręki grzesznich ludzi/ á od ludzi złośćiwych wybaw mie.

¶ Panie: czuſz boże oycze. Od grzesznych: cuſz ktorzy kosciol przesladuią.

Qui cogitauerunt supplantare gressus meos absconderunt superbi laqueum mihi.

Ktorzy myślili podsszczepić possćie moie á wpysse swey zátáili ná mie sidło.

Ná nie

¶ Na mie: tho iest na moy kosciol. Zataili sidło: czusz gdy chcieli wykorzenic krzesciany.

Et funes extenderunt in laqueum, iuxta iter scandalum posuerunt mihi.

Powrozy ná sidło rosciągneli podle drogi vpad położyli ná mie.

¶ Sidło rosciągnęli: czusz aby mie w słowye podchwycili.

Dixi domino deus meus es tu, exaudi domine vocem deprecationis meæ.

Rzektem panu bogu/ Bog moy iesteś ty/ wysluchay pánie boże głos prozby moiey.

Domine domine virtus salutis meæ, obumbrasti super caput meum in die belli.

Pánie pánie ktoryś iest moc zbáwienia mego tyś zásszczyćił głowe moie czásu walki.

¶ To iest czasu przesladowania od zydow y od poganow.

Non tradas me domine a desiderio meo peccatori, & cogitauerunt contra me ne derelinquas me, neforte exaltentur.

Nie wydaway mie miły pánie od żądze moiey w rece grzessnego człowieká.

¶ To iest: zyda: poganina: Antykrysta.

Boć oni náprzećiwko mnie myslili/ nieopusszczay mie by sie snadz w pyche nie podnosili.

¶ Czusz. iestliby mie zwyciężyli.

Caput circuitus eorum, labor labiorum ipsorum operiet eos.

Záć

Táć pychá bywa przyczyná oblężenia ich/ á grzech vst ich przykryie ie.

¶ Oblężenia: czusz oblężenie od nieprzyiacioł ich: iáko zydowie byli od Tytusá oblężeni. Przykryie ie: to iest bo dla grzechow vstnych będą przykryci iako sieciąc pracy.

Cadent super eos carbones, in ignem deijcies eos, in miserijs non subsistent

Będą pádáć ná nie węgle/ wrzuciß ie wogień niezostoią sie w miseryach swoich.

¶ wrzucisz: to iest potępisz ie: czusz wssytki przesłádowce krystusowe y iego sługi.

Vir linguosus non dirigetur in terra, virum iniustum mala capient in interitu.

Abowiem mąż ięzyczny niepoydzie rządnie ná ziemi/ męża niespráwiedliwego złości wezmą ná strácenie.

Cognoui quia faciet dominus iudicium inopis & vindictam pauperum.

Jam to vznał iż pan bog będzie sie mścił krzywdy vbogiego/ á pomści sie nád przesłádowcámi nędznych.

Verumtamen iusti confitebuntur nomini tuo, & habitabunt recti cum vultu tuo.

Ale spráwiedliwi będą chwalić imię twoie/ á ludzie práwego sercá będą mießkáć zobliczym twoim.

Patrząc na nie na wieki wiekow w niebieskiey chwale

Psalm. 140. Pienie. 140.

W tym

W tym pieniu modli sie pan Jesus według człowieczeństwa/y zá sie y zá zwolenniki swoie. Też prorokuie iż prześladowcy kościołá máią sie nawrocić potym.

DOmine clamaui ad te exaudi me, intende voci meæ cum clamauero ad te.

Pánie boże wołałem ktobie ráczmie wysłuchać wezrzy ná głos moy gdy do ciebie będę wołał.

¶ Ja krystus syn twoy na modlitwie wołałem do ciebie Boże oycze moy.

Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo, eleuatio manuum mearum sacrificium vespertinum.

Ráczy dać áby wstępitá modlitwá moiá iáko kadzidło przed obliczność twoie/á podniesienie rąk moich niechay będzie iáko ofiará wieczorna.

¶ Rąk moich podniesienie: to iest na krzyżu: cuż day aby tobie przyiemno było.

Pone domine custodiam ori meo, & ostium circumstantiæ labijs meis.

Położ miły pánie straż vstam moim/ogrodź drzwiámi wárgi moie.

¶ Vstam: to iest zwolennikom: y sługam moim przez ktore ia mowię. Ogrodź drzwiami: to iest day to aby prawde mowiły.

Non declines cor meum in verba maliciæ ad excusandas excusationes in peccatis.

Nie ráć

Nie rácz nakłániáć sercá mego ku słowam złośćiwym ku wymowkam grzechow.

¶ To iest by sie z grzechow nie wymawiali.

Cum hominibus operantibus iniquitatem & non comunicabo cum electis eorum.

Nieday mi opcowáć z nimi ktorzy złość popełniáią/á z ich násládowcy.

¶ To mowi z strony swych wybranych pan krystus.

Corripiet me iustus in misericordia & increpabit me, oleum autem peccatoris non impugnet caput meum.

Niechay mie karze spráwiedliwy człowiek w miłosierdziu/á niechći mie zbáka ále pochlepstwo grzessnego człowieká niechay niepomázuie głowy moiey.

¶ To iest rozumu mego.

Quoniam adhuc & oratio mea in beneplacitis eorum absorpti sunt iuncti petræ iudices eorum.

Boć iesscze przydzie czás gdy moiá mowá będzie sie im lubiłá.

¶ Mowa: to iest nauka moia y Ewangelia moia Im: czusz nieprzyiacielom.

A ich sędzie ktorzy teraz są związáni przyłączą sie ku opoce.

¶ Związani: Czusz niedowiarstwem. Ku opoce: to iest ku panu krystusowy gdy weñ vwierzą.

Audient verba mea quoniam potuerunt sicut crassitudo terræ errepta est super terram.

Będą posłussni słow moich/ ábowiem słowá moie są mocne, á pożyteczne/ iáko żyzna ziemiá
Będą posłussni: czusz ci ktorzy teraz przesiaduią mię.

Dissipata sunt ossa nostra secus infernum quia ad te domine, dñe oculi mei, in te speraui, non auferas animam meam.

Rozprossone są násse kośći áż podle grobu.
¶ To mowią męczennicy święci.

Boć ktobie pánie/ pánie oczy moie są podniesione w tobiem pokłádał nádzieie/ nie odłączay od siebie dusse moiey.

Custodi me a laqueo quem statuerunt mihi, & a scandalis operantium iniquitatem.

Rácz mie strzedz od tego sidłá ktore ná mie nástáwili/ y od zgorssenia złoczyńcow.

Cadent in retiaculo eius peccatores, singulariter sum ego donec transeam.

Boć inssy ludzie pádną wsidło grzechu/ álem ia z osobná iest niewinny pokim ná tym swiećie.
¶ Ty słowa sprawnie mowi pan Krystus kthory sam był niewinny.

Psalm, 141, Pienie, 141.

Wtym pieniu prorok prorokuie iáko sie pan Jesus miał modlić oycu iáko go żydowie mieli podchwytáć iáko go wssytcy wmęce iego mieli opuśćić/ á iáko miał być wybáwion.

Voce

VOce mea ad dominũ clamaui, voce mea ad dominum deprecatus sum.

Głosem moim wołałem do páná bogá głosem moim prośbą páná bogá.

¶ Czuś oyca niebieskiego wogrodzcu y na krzyżu: Oni pan Jezus.

Effundo in conspectu eius orationem meam & tribulationem meã ante ipsũ pronũtio.

Wyśławiam przed obliczność tę modlitwę moię/á smutek moy przed nim wymawiam.

¶ Czuś vskarżaiąc się na swe krzyżowniki.

In deficiendo ex me spiritum meum, & tu cognouisti semitas meas.

Boć dla smutku mego vstawał duch we mnie moy/áleś ty panie vznał ścieżki moie.

¶ Duch moy: to iest moc moia przed smutkiem wielkim vstawała.

In via hac qua ambulabam, absconderunt superbi laqueum mihi.

Na tey drodze ktorąm chodził/zásádzili ná mie śidło táiemne pyszni ludzie.

¶ Czuś aby mie w słowie podchwycili żydowie złośćiwi.

Considerabam ad dexteram & videbam, & non erat qui cognosceret me.

Pátrzałem ná práwo y záglądałem/á niebył żaden ktoryby mie poznał.

¶ Patrzałem: czuś ia Krystus czasu męki moiey a nie był żaden) bo wszytcy odemnie vciekli.

Periit fuga a me, & non est qui requirat animam meam.

Zginęła wſſelka vćieczká odemnie á niemáſz ktoby bronił żywotá mego.

¶ Vcieczka to ieſt obrona. Niemaſz ktoby bronił czuſz y owſſem wſſytcy wołali vkrzyzuy vkrzyzuy.

Clamaui ad te domine, dixi tu es ſpes mea portio mea in terra viuentium.

A przetom wołał ktobie pánie boże/y rzekłem tyś ieſt nádzieiá moiá: tyś ieſt cząſtká moiá ná ziemi żywiących.

¶ To ieſt wniebieſiech gdzie nikt więcey nie vmrze.

Intende ad depræcationem meam, quia humiliatus ſum nimis.

Weyrzy ná modlitwę moię miły pánie/bom ći bárzo vniżon.

¶ Przez mękę cięſzką y ſmierc moię gorzką.

Libera me a perſequentibus me, quia confortati ſunt ſuper me.

Rácz mie wybáwić od tych ktorzy mie prześláduią/boć ſie z mocnili przećiw mnie.

¶ Czuſz zydowie.

Educ de cuſtodia animam meam ad confitendum nomini tuo, me expectant iuſti donec retribuas mihi.

Racz wywieść z ſtrożey duſſę moię ku pochwaleniu imienia twego.

¶ Z ſtrozey: to ieſt zodchłaniey piekielney duſſę moię y z ſtrazey grobowey abych wſtał zmartwych.

Boć mie czekáią ſpráwiedliwi áby mi dał [illegible]áte.

¶ [illegible]dy zmartwychwſtanę.

Pſalm

Psalm, 142, Pienie. 142

W tym pieniu prorok zpersony oycow stárego zakonu/ modly sie o Mesiassá Krystusá áby raczył przyść ná swiát/ á raczył dáć táskę y náukę Ewangeliey/ y powiáda ktory z tego pożytek przydzie.

DOmine exaudi orationem meam, auribus percipe obsecrationē meam, & in veritate tua exaudi me in tua iustitia.

Pánie boże wysłuchay modlitwę moię ráczy przyiąć w swe vssy prozbę moię/ w prawdzie twoiey wysłuchay mie/ wysłuchay mie wtey spráwiedliwośći.

¶ Mowi to z persony starych oycow ktorzy byli w starym zakonie czekaiący mesiassa: w prawdzie: czusz izes obiecał nam zesłac syna swego.

Et non intres in iuditium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.

A nie rácz wchodzić w sąd z sługą twoim/ boć nie będzie v spráwiedliwion przed oblicznośćią twoią żadny człowiek nák tym swiećie.

¶ Bosmy wssytci w Adamie z grzessyli: czusz: przeto zesli syna twego aby nas vsprawiedliwił.

Quia persecutus est inimicus animam meam humiliauit in terra vitam meam.

Boć prześládował nieprzyiaćiel dusse moie/ á vniżył ná tym świećie żywot moy.

¶ Nieprzyiaciel: to iest dyabeł ktory iest winny iześmy zraiu na to vniżenie wygnani.

Collocauit me in obscuris sicut mortuos sęculi, & anxiatus est super me spiritus meus in me turbatum est cor meum.

A położył mie miedzy ćiemnośćiámi/ tám mńie są martwi te° świátá/ á vdręczon iest we mnie duch moy/ zásmućiło sie wemnie serce me

Martwi: to iest potępieni ludzie.

Memor fui dierum antiquorum, meditatus sum in omnibus opibus tuis, in factis manuum tuarum meditabar.

Rozmyślałem ná ony dni stáre y rozmyślałem we wszytkich vczynkach moich/ á myślilem o vczynkách rąk twoich.

¶ Na dni stare) to iest na ony sześc dni w ktorych es ty panie wszytko stworzył.

Expandi manus meas ad te, anima mea sicut terra sine aqua tibi.

Rośćiągnąłem ręce moie ktobie pánie boże/ dussá moiá iáko ziemiá sucha przez wody przed tobą.

¶ Rośćiągnąłem: czusz prosząc aby raczył przyśc na ten świat.

Velociter exaudi me domine, quia defecit spiritus meus.

Rácz mie rychło wysłucháć pánie boże/ bo vstał

vstat we mnie duch moy.

¶ To iest vstała łaska ktorą mem byk żyw.

Non auertas faciem tuam a me, & similis ero descendentibus in lacum.

Nie rácz odwracać oblicza twego odemnie boć będę rowien tym ktorzy ustępuią w głębokość.

¶ Oblicza to iest syna twego ktory sie ma stać człowiekiem. Będę rowien: czuś iestli nieprzyiaciel: Na głębokość czuś piekielną.

Auditam fac mihi mane misericordiam tuam, quia in te speraui.

Day mity pánie abych ráno vsłyszał miłosierdzie twoie bomći w tobie pokładał nadzieię.

¶ Miłosierdzie: to iest syna twego kaznącego: Rano: to iest czasu zakonu łaski.

Notam fac mihi viam in qua ambulem, quia ad te leuaui animam meam.

Ráczmi obiáwić droge ktorą bych miał chodzić: bomći ktobie podniosł dusse moie.

¶ Drogę to iest Ewangelią twoią: Ktobiem podniosł czuś modląc sie o to.

Eripe me de inimicis meis domine, ad te confugi, doce me facere voluntatē tuam, quia deus meus es tu.

Ráczy mie wyrwáć mity pánie od nieprzyiaćiol moich á náucz mie pełnić wolą twoie: boś ty bog moy.

¶ Od nieprzyiaciol: to iest z mocy dyabelskiey.

Spiritus tuus bonus, deducet me in terram

rectam, propter nomen tuum domine vivifica
cabis me in æquitate tua.

Duch twoy dobry niechay mie przywiedzie
ná ziemie práwą.

¶ To iest do oyczyzny zywiących.

Dla imienia twego pánie boże ożywiß mie
w spráwiedliwości twoiey.

Educes de tribulatione animam meam, &
in misericordia tua disperdes omnes inimicos
meos.

Tedy wywiedziesz z smutku dusse moie, á w
miłosierdziu twoim rospłoßß wßytki nieprzy-
iaciele moie.

¶ Tedy czuß gdy zeßlesz ducha świętego dobrego na
apostoły: wywiedziesz czuß przez krzest y ine świątości

Et perdes omnes qui tribulant animam
meam, quoniam seruus tuus ego sum.

Y potrácißß wßytki ktorzy zásmucáią du-
sse moie bom cí ia sługá twoy.

¶ wßytki czuß bákwochwalce.

Psalm, 143. Pienie, 143.

W tym Pieniu Prorok Dawid wspomina o
tym iáko on zwyćiężył Goliassa, wkázuiąc że
przez to sie známionowáło iáko pan Jesus
miał zwyćiężyć duszsnego nieprzyiaciela.
Tám też prosi áby przyßedł syn
Boży ná świát.

Benedictu

Benedictus dominus deus meus qui docet manus meas ad prelium, & digitos meos ad bellum.

Bądź bogosławion pan bog moy ktory vczy ręce moie ná walkę á pálce moie ku bitwie.

¶ Mowi Dawid: Bog ktory vczy ręce moie) to iest ktory dał zwycięzyć Goliassa nieprzyiaciela.

Misericordia mea & refugium meum, susceptor meus & liberator meus.

Tyś pánie boże miłosierdzie moie y vćieczká moiá, tyś przymićiel moy y wybáwićiel moy.

Protector meus & in ipso speraui, qui subdis populum meum sub me.

Obrońcá moy á w nimem dufał, ktory poddawaß lud moy pod mie.

Domine quid est homo, quia innotuisti ei aut filius hominis quia reputas eum.

Abowiem miły pánie y co iest człowiek iżeś mu obiáwił, ábo y co człowiek iż go tak waiyß

¶ Co iest człowiek) ia Dawid ktoremus obiawił rakie taiemnice ktore sie rozumieią przez zwycięstwo moie nad Goliassem: bo sie przez to rozumie twoie zwycięstwo miły panie Jesu.

Homo vanitati similis factus est, dies eius sicut vmbra prætereunt.

Człowiek stał sie rowien próżnośći.

¶ Czuß: a przeto nie dostoien takiego obiawienia.

A dni iego iáko cień przechodzą.

Domine inclina cœlos tuos & descend

S s v tange

tange montes & fumigabunt.

Miły pánie ráczy skłonić niebiosá.

¶ To iest: maiestat twoy: aby zstąpił y stał sie człowiekiem.

A ráczą stąpić trąć gory á zákurzą sie.

¶ Gory: to iest apostoły: ktorzy iako dym kadzidlny słowo twe rozpuszczą.

Fulgura choruscationem, & dissipabis eos emitte sagittas tuas & conturbabis eos.

Jeśli gromy y tyskáwice á tedy ie rozproszysz jeśli strzały twoie á tym ie zásmućisz.

¶ Jeśli gromy: to iest Ewangelią: tedy rozproszysz dyabły y niedowiarki.

Emitte manum tuam de alto, eripe me & libera me de aquis multis, & de manu filiorū alienorum.

Ráczą spuścić ręke twoie z wysokości wyrwi mie miły pánie á wybawi mie z wod wielkich y z ręku synow cudzoziemskich.

¶ Ręką: to iest moc syna twego mesiasza: Z wod: to iest z smutkow a z pokus wielkich. Synow cudzoziemskich: to iest dyablow y niedowiarkow.

Quorum os locutum est vanitatem, & dextera eorum dextera iniquitatis.

Ktorych usta mowiły próżność/á práwicá ich práwicá złości.

¶ Próżność: czuią bluźnią/c naprzeciwko tobie.

Deus canticum nouum cantabo tibi, in psalterio decachordo psallam tibi.

Boże piosnkę nową będę tobie śpiewał ná

wał ná psáłterzu z dziesiąći strun spráwionym będę tobie spiewał.

¶ Nową piosnkę: to iest nowy zakon gdy przyidziesz na ten swiat. Z dziesiąći strun: to iest będę ciebie chwalił z dziesięcio:ga przykazania twego miły panie.

Qui das salutem regibus, qui redemisti Dauid seruum tuum, de gladio maligno eripe me.

Tobie pánie boże ktory dáiesz wybáwienie krolom ktoryś wykupił Dawidá sługę twego od mieczá złosciwego ráczy mie wyrwáć.

¶ Od miecza Goliassowego.

Et erue me de manu filiorum alienorum quorum os locutum est vanitatem, & dextera eorum dextera iniquitatis.

A wyrwi mie z ręki synow cudzych ktorych vstá mowiły proznosć/á práwicá ich práwicá złośći.

¶ Synow cudzich: to iest od okrutnikow y od innych kacerzow: y złych panow. Proznosc mowili: to iest bluznienie.

Quorum filij sicut nouellæ plantationes, in iuuentute sua.

Ktorych synowie iákoby nowe látorośli w młodośći swoiey.

¶ Ktorych czusz złych panow y okrutnikow: nowe latorośli: to iest maią dosyc synow mlodych.

Filiæ eorum compositæ, cirum ornate vt similitudo templi.

Corki

Corki ich przybrane á okrassone ná podobieństwo kościotá.

¶ Przybrane czuſz odzieniem y perłami drogimi.

Promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud.

Spiżárnie ich pełne, wylewáiące ſtąd wonąd.

¶ Przekładaiąc z iedney ſpiżarniey w drugą: Czuſz a wtym ſwe błogoſławieńſtwo kładą.

Oues eorum fetoſæ abundantes in greſſibus ſuis, boues eorum craſſe.

Owce ich płodne obfite ich w wyſćiu á woły ich tłuſte.

Non eſt ruina macerie neq; tranſitus neq; clamor in plateis eorum.

Ściány ich całe á nie wpádte ták iż przeſćie nie ieſt, y nie ieſt wołánie ná ich ulicách.

¶ Przeſćie nie ieſt: Czuſz nie może przeſć przez nie nieprzyiaciel.

Beatum dixerunt populum cui hæc ſunt beatus populus, cuius dominus deus eius.

Ták mienili iż ten lud ieſt bogoſławiony ktory tákie dobrá ma.

¶ To ieſt ktory ma to dobro czeſne na ſwiecie.

Ale ſam lud ieſt bogoſławiony ktorego, pan bog ieſt iego.

¶ To ieſt ktory Boga wiernie chwali a wiernie iemu ſłuży.

Pſalm. 144. Pienie. 144

Wtym

W tym Pieniu prorok wysławia wielmożne
vczynki Boże ktore czynił w stárym y wno-
wym zakonie/á też iáko opatrzawa po-
żywieniem káżdego/a iáko odpłaca
wsselkiemu według vczyn-
kow iego.

EXaltabo te deus meus rex & benedicã
nomini tuo in sæculũ,& in sæculũ sęculi.

Będę podwyssał ćiebie pánie Boże moy
krolu á będę błogosłáwił imieniu twoiemu wo
wieki wieczne.

¶ Ty słowa mowi Dawid prorok.

Per singulos dies benedicam tibi & lau-
dabo nomen tuum in sæculum & in sæculum
sæculi.

Przez wssytki dni będę błogosłáwił ćiebie y
będę chwalił imię twoie ná wieki y ná wieki
wieczne.

Magnus dominus & audabilis nimis,&
magnitudinis eius non est finis.

Wielki pan Bog á bárzo chwálebny/á
wielkośći iego niemáß dokonánia.

¶ wielki czuß tworzyć stworzenie wsselkie.

Generatio & generatio laudabit opera tua
& potentiam tuam pronunciabũt.

Zrodzáiu w rodzay będą chwalić vczynki twe
mity pánie á moc twoie będą przepowiedáć

5

¶ Moc to iest mocne vczynki twoie.

Magnificentiam gloriæ sanctitatis tuæ loquentur, & mirabilia tua narrabunt.

O wielmożney chwale swiątości twey będą rozmáwiáć/ á dziwne vczynki twe będą rozsłáwiáć.

¶ Vczynki: czusz ktores czynił w starym zakonie.

Et virtutem terribilium tuorum dicent, & magnitudinem tuam narrabunt.

Y moc strásliwych vczynkow twych będą powiádáć á wielkość twą będą rozsłáwiáć.

¶ Strasliwych: cusz ktores czynil w Egipcie.

Memoriam abundantiæ suauitatis tuæ eructabunt, & iustitiam tuam exultabunt.

Pámiątkę obfitości słodkości twey będą serdecznie chwalić á spráwiedliwości twey będą sie rádowáć.

¶ Obfitości: czusz gdys im mannę z pusczał.

Misereator & misericors dominus, paciens & multum misericors.

Láskawy y miłosierny iest pan bog cirpliwy á bárzo miłosierny.

Suauis dominus in vniuersis & miserationes eius super omnia opera eius.

Słodki iest pan bog wssytkim/ á miłosierdzie iego nad wssytki vczynki iego.

¶ Miłosierdzie czusz bo wssytki przez smierc y przez mękę wykupił.

Confiteantur tibi domine omnia opera tua et san-

& sancti tui benedicant tibi.

Niechći chwałą ćiebie miły pánie wssytki vczynki twoie/ á swięći twoi niechay ćiebie bogosłáwią.

Swięci: to iest apostolowie: męczennicy: y insszy swięci.

Gloriam regni tui dicent, & potentiam tuam loquentur.

Chwałę krolestwá twego będą powiádáć/ o mocy twey będą mowić.

¶ Chwałę krolestwa: cusz iakos wniebo wstąpił swą mocą.

Vt notam faciant filijs hominum potentiā tuam & gloriam magnificentiæ regni tui.

A to áby obiáwili synom ludzkim moc twoiey chwałę wielmożnośći krolestwá twego.

¶ Jakos wziął od otca moc sądu na niebie y na ziemi

Regnum tuum regnum omnium sæculorum & dominatio tua in omni generatione & generationem.

Krolestwo twoie krolestwo wssytkich wiekow á pánowánie twoie we wssytkim rodzaiu y w rodzáie.

Fidelis dominus in omnibus verbis suis & sanctus in omnibus operibus suis.

Wierny iest pan bog we wssytkich słowiech swoich á swięty we wssytkich vczynkach swoich.

¶ w słowiech: czusz prawdy nauczaiąc: y w vczynkach czusz swięte vczynki sprawuiąc.

Alleua-

Alleuat dominus omnes qui coruunt, & erigit omnes elisos.

Podnosi pan bog wssytki ktorzy vpadáią podnosi wssytki stłuczone.

¶ Vpadaią: czusz przez grzech. Stłuczone: to iest zranione grzechem.

Oculi omnium in te sperāt domine, & tu das escam illis in tempore oportuno.

Oczy wssytkich ludzi w tobie nádzieię pokłádáią miły pánie/ á ty dáiesz ich pokarm czásu slussnego.

¶ Pokarm: czusz cielestny y dussny.

Aperis tu manum tuam & imples omne animal benedictione.

Odtwarzasz ty miły pánie rękę twoię/ á ná pełniasz wsselkie° człowieká bogosłáwieństwem

¶ Rękę: to iest skarb bogactwa twego.

Iustus dominus in omnibus vijs suis, & sanctus in omnibus operibus suis.

Spráwiedliwy iest pan Bog we wssytkich drogách swoich/ á swiety we wssytkich vczynkach swoich.

¶ Czusz płacąc kazdemu wedlug vczynkow iego

Prope est dominus omnibus inuocantibus, eum, omnibus inuocantibus eum in veritate.

Bliski iest pan bog wssytkim wzywáiącym iego wssytkim wzywáiącym iego w prawdzie.

¶ Bliski: to iest łaskawy.

Voluntatem timentium se faciet & deprecationem

sionem eorum exaudiet, & saluos faciet eos.

Nápełni wolą tych ktorzy sie boią iego/ á modlitwy ich wysłucha y zbáwi ie.

¶ To iest: da im tu laskę potym chwałę wieczną.

Custodit dominus omnes diligentes se, & omnes peccatores disperdet.

Strzeże pan bog wssytkich boiących sie go/ á grzessniki wssytki rosprossy.

¶ Jako iuż rosprossył zydy y insse przesladowce krzesciańskie.

Laudationem domini loquetur os meum, & benedicat omnis caro nomini sancto eius in sæculum & in sæculum sæculi.

Chwałę bożą będą wysławiáły vstá moie/ á bogosław wsselkie ćiáło imieniu iego swiętemu/ ná wieki y ná wieki wieczne.

¶ wsselkie ciało: to iest wsselki człowiek.

Psalm. 145. Pienie, 145.

W tym Pieniu prorok vpomina lud áby dufał w pánie bodze á nie w człowiecze/ boć pan bog káżdego sprawiedliwie opátrza y wspomaga podnosi vpádłe y strzeże pielgrzymow.

LAuda anima mea dominum laudabo minum in vita mea, psallam deo meo diu fuero.

Chwal duſſo moiá páná Bogá.

℣ Od ktorego takie dobroci wziął: mowi prorok.

Bede chwalił páná Bogá w żywocie moim/bede ſpiewał Bogu memu poki bede.

Nolite confidere in principibus in filijs hominum, in quibus non eſt ſalus.

Nie dufayćie w kriżetách áni w ſynow ludzkich w ktorych niemáß zbáwienia.

℣ Abowiem oni nikogo nie mogą zbawic.

Exibit ſpiritus eius & reuertetur in terram ſuam, in illa die peribunt omnes cogitationes eorum.

Wynidzie z niego duſſá á on ſie w ziemie ſwoie obroći á won wiec dzień zaginą wſſytki ich myſli.

℣ Z niego: czuſz z takiego ktory dufa w człowiecze w ziemię ſwoię: bowiem zginie ciáło iego: myſli: to ieſt: dufania takie.

Beatus cuius Deus Iacob adiutor ieus ſpes eius in domino deo ipſius, qui fecit cœlum & terram mare, & omnia quæ in eis ſunt.

Bogoſłáwiony ieſt człowiek ktorego Bog Jakobow ieſt wſpomożyćiel iego.

Bog Jakobow: to ieſt Kriſtus ktory Jakobowi obiecá nádzieią ie^{o} w pánie bodze ie^{o}/ ktory ſtworził. bo y ziemie y wſſytki rzeczy ktore w nich ſą.

Qui cuſtodit veritatem in ſæculum facit tium iniuriam patientibus, dat eſcam eſu bus.

Ktory

Ktory strzeże prawdy ná wieki ktory czyni spráwiedliwy sąd ćirpiącym krzywdę/á dáie po karm táczną cym

¶ Czusz á przeto nadzieia wnim ma byc pokladana.

Dominus soluit compeditos, dominus illuminat cecos.

Pan Bog rozwiezuie związáne ietce pan bog oswieca ssepe.

Dominus erigit elisos, dominus diligit iustos.

Pan Bog podnosi vpádłe/pan Bog miłuie spráwiedliwe.

Dominus custodit aduenas pupillum & viduam suscipiet & vias peccatorũ disperdet.

Pan bog strzeże przychodniow á on sirotę wdowę przyimie á drogi grzessnych rosprossy.

¶ Przychodniow: to iest ludu pogańskiego: czusz ktory nawroci y przyidą ku wierze iego swiętey.

Regnabit dominus in sæcula deus tuus Syon, in generatione & generationem.

Będzie krolował pan Bog twoy o goro Syon z rodzáiu w rodzay.

¶ Będzie krolował: czusz wniebie.

Psalm, 146, Pienie, 146,

W tym Pieniu prorok pobudza lud ku chwale bożey/y prorokuie iako ná potym lud żydowski náwroći sie/á wysławia iego dobroći.

LAudate dominum quoniam bonus est psalmus, deo nostro sit iocũda decoraq; laudatio.

Chwalćie páná Bogá boć dobra iest chwałá iego / pánu Bogu bądz wesoła y sliczna chwałá.

¶ Sliczna: to iest czysta przez grzechu.

Edificans Hierusalem dominus dispersiones Israel congregabit.

Buduiąc Jeruzalem pan bog rozprossenie ludu Jzráelskiego zgromádzi.

¶ Jeruzalem: to iest kosciol krzesciański. Zgromadzi: czusz wiednosc kosciołá swiętego.

Qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum.

Jenże iest ktory vzdrawia skrussone sercá / á zwiezuie skáżenie ich.

¶ Vzdrawia: czusz przez swiątosci koscielne: skrussone: to iest pokutuiące.

Qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat.

Ktory sam wie lidzbe wielkośći gwiazd / á wssytkim imioná miánuie.

Magnus dominus noster & magna virtus eius, & sapientiæ eius nos est numerus.

Wielki pan bog nasz á wielka moc iego / á mądrośći iego niemász lidzby.

Suscipiens mansuetos dominus, humilians autem peccatores vsq; ad terram.

Przyimuie

Przyymuie pan bog ćiche á poniża grzessniki áż do ziemie.

¶ Ćiche iacy byli apostolowie: poniza grzessniki iacy bili zydowie.

Precinite domino in confessione, psallite deo nostro in cythara.

Wyspiewayćie panu bogu chwałę spiewayćie pánu bogu nássemu ná lutni.

¶ Kthora dziesięc strun ma na chwalę dziesięcio: ga przykazania.

Qui operit cœlum nubibus, & parat terræ pluuiam.

Ktory zákrywa niebo obłokámi á spráwia dessez ná ziemię.

Qui producit in montibus fœnum & herbam, seruituti hominum.

Jenże iest ktory wywodzi ná gorách trawę y ziele ná pożytek ludzki.

Qui dat iumentis escam ipsorum, & pullis coruorum inuocantibus eum.

Ktory bydłu pokarm ich dáie/ y młodym kruczętom ktorego wzywáią.

¶ Kruczętom) bo gdy sie wylęgą są białe a przeto ich kruk nie karmi mnimaiąc by nie własne iego dzieci były: aże przez ten czas rosą powietrzną bywaią karmione.

Non in fortitudine equi voluntatem habebit, neq; in tibijs viri beneplacitum erit ei.

Nie będzieć miał pan bog woley ná moc ćielesną iákoby końską/ áni on sobie będzie lubił

co mocy męskiey ćielestney.

¶ To iest: nie kocha sie w pyssnych.

Beneplacitum est domino super timentes eũ, & in eis qui sperãt super misericordia eius.

Ale sobie vlubi wtych ktorzy sie iego boią/ y wtych ktorzy máią nádzieie wmiłosierdziu iego.

¶ To iest w pokornych ludziech.

Psalm, 147. Pienie, 147.

W tym pieniu prorok wysławia dobroći ktore pan Bog vczynił wnowym zakonie/ áczkolwie pod figurámi/ iáko miał bogosłáwić kośćioł krześćiáński.

LAuda Ierusalem dominum, lauda deũ tuum Syon.

Chwal Ieruzálem páná bogá/ chwal bogá twego o goro Syon.

¶ Ieruzalem: to iest o kośćiele krzesciański.

Quoniam confortauit seras portarum tuarum, benedixit filijs tuis in te.

Abowiem on vmocnił zamki vliczek twoich á dał bogosłáwieństwo synom twoim wtobie.

¶ Vliczek: to iest swiątosci siedmi koscielnych: wtobie czusz w kosciele krzesciańskim.

Qui posuit fines tuos pacem, & adipe frumenti saciat te.

Ktory

Ktory postawił granice twoie spokoynę/á tłustością żytá nasyca ciebie.

¶ Granice: to iest wiarę doskonałą. Zyto: to iest ciało bożego pod osobą chleba z żyta pszennego.

Qui emittit eloquium suum terræ, velociter currit sermo eius.

Ktory rozsyła słowo swoie ná ziemi/á prętko idzie słowo iego.

¶ Słowo swięte: to iest Ewangielią ktorą rozesłał prętko przez kazanie Apostolskie.

Qui dat niuem sicut lanam, nebulam sicut cinerem spargit.

Ktory dáie snieg iáko wełnę/á mgłę iáko popiot rozprasza.

Mittit Cristallum suum sicut buccellas, ante faciem frigoris eius quis sustinebit?

Spuszcza kryształ swoy iáko skiby przed obliczności zimná iego y kto ścirpi.

Emittet verbum suum & liquefaciet ea flabit spiritus eius & fluent aquæ.

Wypuści słowo swe y rostopi ie/záwieie wiátr iego á rospłyną sie wody.

Qui annunciat verbum suum Iacob, iustitias & iudicia sua Israel.

Ktory wziáł stuie słowo swe Jakobowi/spráwiedliwości y sądy swe ludu Izráelskiemu.

Non fecit taliter omni nationi, & iuditia sua non manifestauit eis.

Nie vczynił tak żadnemu rodzáiowi/á ſądow ſwych nie obiáwił im.

Psalm. 148. Pienie. 148.

W tym pieniu Prorok pobudza ſtworzenie áby páná Bogá chwalito iż ſtworzył ie/á rządnie vſtáwił/tęż cztowieká ku chwale bożey przywodzi.

LAudate dominum de cœlis, laudate eũ in excelſis.

Chwalćie páná bogá z niebios chwalćie go ná wyſokoſći.

¶ Czuſz wniebie wyſokim.

Laudate eum omnes angeli eius, laudate eum omnes virtutes eius.

Chwalćie iego wſſytcy ániołowie iego chwalćie go wſſytki ſiły iego.

¶ To ieſt wſſytki mocarſtwa anieſkie.

Laudate eum ſol & luna, laudate eum ſtelle & lumen.

Chwalćie iego Słońce y Mieſiąc/chwalćie go wſſytki gwiazdy y ſwiátłoſć.

Laudate eum cœli cœlorum, & aquæ quę ſuper cœlos ſunt laudent nomen domini.

Chwalćie iego niebioſá nád niebioſy/y wody ktore ſą nád nieby chwalćie imie boże.

Y wo-

¶ Y wody to ieſt niebo kryſtalowe ktore ieſt przezrzyſte iako woda abo kryſtał.

Quia ipſe dixit & facta ſunt, ipſe mandauit & creata ſunt.

Bo ziem on rzekł á ná iego ſłowo wſſytko ſie ſtworzenie ſtáło/ á ná iego roſkazánie ſą wſſytki rzeczy ſtworzone.

Statuit ea in æternum & in ſæculum ſæculi, præceptum poſuit & non preteribit.

Vmocnił ie ná wieki wieczne/ vłożył im przykazánie ktore nie przeminie.

¶ Bo ſie nigdy nie skażą gwiazdy y niebo.

Laudate dominum de terra dracones & omnes abyſſi.

Chwalcie páná bogá z ziemie wy ſmokowie y wody głębokie.

¶ Z ziemie: czuſz ktorzeſcie ieſt ſtworzenie z ziemie.

Ignis grando, nix, glacies, ſpiritus procellarum, quæ faciunt verbum eius.

Ogień/ grad/ ſnieg lod/ wiátrowie burzyccy.

¶ Brad: czuſz niechay ty rzeczy chwalą pana boga.

Ktore wſſytki rzeczy pełnią przykazánie iego.

¶ Bo iako im pan bog rzą̨d vſtawił tak ſie nie zmieniáią.

Montes & omnes colles, ligna fructifera & omnes Cedri.

Gory y wſſytki pagorki drzewá owocne y wſſytki drzewá Cedrowe.

T t y Beſtie

Bestiæ & vniuersa pecora, serpentes & volucres pennate.

Zwierzęta y wssytko bydło/wężowie y ptacy skrzydłá máiący.

¶ Czusz chwalcie boga wssytcy.

Reges terræ & omnes populi, principes & omnes iudices terræ.

Krolowie ziemscy y wssytcy ludzie/kxiążętá y wssytcy sędzie tego swiátá.

¶ Czusz chwalcie pana boga wssytci.

Iuuenes & virgines, senes cum iunioribus laudent nomen domini, quia exaltatum est nomen eius solius.

Młodz y dziewice/stárzy y zmłodemi chwálcie imię boże. boć podwyssono imię iego sámego.

¶ Podwyssono: czusz nad wssytko stworzenie.

Confessio eius super cœlum & terram, & exaltauit cornu populi sui.

Chwałá iemu bądz ná niebie y ná ziemi/á on podwyssy moc ludu swego.

¶ Moc to iest Krystusa.

Hymnus omnibus sanctis eius, filijs Israel populo appropinquanti sibi.

Chwałá wssytkim swiętym iego/synom Izráelskim/ludu ktory sie iemu przybliża.

¶ Izraelskim: to iest ktorzy widzą boga przez wiarę

Psalm, 149. Pienie. 149

Wtym

W tym Pieniu prorok przywodzi lud áby pána bogá chwalił zodkupienia/ á iáko sobie lubi wtych ktorzy dla niego skromno cirpią/ A iáko swięci będą sędzić z pánem Jesusem.

CAntate domino canticum nouum, laus eius in ecclesia sanctorum.

Spiewayćie pánu bogu piesń nową/ chwałá iego w kośćiele swiętych.

¶ Czusz zodkupienia wassego.

Letetur Israel in eo qui fecit eum, & filiæ Syon exultent in rege suo.

Wesel sie lud Izráelski w tym pánie ktorygo stworzył/ á corki Syon niechći sie weselą w krolu swoim.

Laudent nomen eius in choro, in tympano & psalterio psallant ei.

Niechayći chwálą imię iego w zebrániu koru/ wbębnie y w Psálterzu niechay chwalą iego.

Quia beneplacitum est domino in populo suo, & exaltabit mansuetos in salutem.

Boć polubił sobie pan bog w ludu swoim/ á podwyssy ćiche ná zbáwienie.

¶ Ćiche to iest ktorzy skromno cirpią dla pana boga

Exultabunt sancti in gloria, letabuntur in cubilibus suis.

Będą sie swięć i rádowáć w chwale/ będą sie weselić w łoszkach swoich.

To iest

¶ To iest wodpoczynieniu niebieskiemu.

Exultationes dei in gutture eorum, & gladij ancipites in manibus eorum.

Wesołe chwały boże będą w ustach ich/ á miecze obu stron ostre w rękach ich.

¶ Miecze ostre: to iest będą sędzić z panem Jezusem złe y dobre.

Ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis.

A to áby czynili pomstę w rodzáiach á báśnie w ludziech.

¶ Czuśz w niewiernych.

Ad alligandos reges eorum in compedibus & nobiles eorum in manicis ferreis.

A też áby związáli krole ich pętámi/ á ich słáchćice rękáwicámi żeláznymi.

¶ To będzie gdy rzecze pan Jesus związáście im ręce y nogi y wrzuccie we ciemności.

Vt faciant in eis iudicium conscriptum, gloria hæc est omnibus sanctis eius.

A to się stánie) áby im uczyniono według pisánego sądu/ táć iest chwałá wszytkim swiętym iego.

¶ Tac iest czuśz iż wszytcy swięci będą sędzić.

Psalm. 150. Pienie. 150.

W tym pieniu prorok upomina lud áby chwalił páná bogá zá wszytkich sił swoich á to dla mocy iego.

Laudate

LAudate dominũ in sanctis eius, laudate eum in firmamento virtutis eius.

Chwalćie páná bogá w swiętych iego/ chwalćie iego w vtwierdzeniu mocy iego.

¶ w vtwierdzeniu: czusz iz swięte swe vmocnil niesmiertelnosćią.

Laudate eum in virtutibus eius, laudate eũ secundum multitudinem magnitudinis eius.

Chwalćie go w mocách iego/ chwalćie go wedlug wielkiey wielkośći iego.

Laudate eum in sono tubæ laudate eum in psalterio & cythara.

Chwalćie go w głosney trąbie/ chwalćie go w psátterzu y w lutni.

Laudate eum in tympano & choro, laudate eum in chordis & organo.

Chwalćie go ná bębnie y w Korze/ chwalćie go ná strunach y ná orgániech.

Laudate eum in cymbalis bene sonantibus laudate eum in cymbalis iubilationis, omnis spiritus laudet dominum.

Chwalćie go w cymbalech dobrze brzmiących/ chwalćie go ná cymbalech chwały nabożney/ Wsselki duch chwal páná Bogá.

FINIS.

CRACOVIAE IN OFFI-
cina Matthiæ Scharffenberger, Ope-
ra & Impensis eius proprijs.
Anno. M.D.
XLIII.

Laus deo et virgini
matri

Kupiłem w Lublinie w Pazdzierniku 1857 roku. zapłaciłem złotych sześćdziesiąt № 60. Złp.

Jocher. T. 2. № 2379.

Biblioteka Jagiellońska
stdr0041534

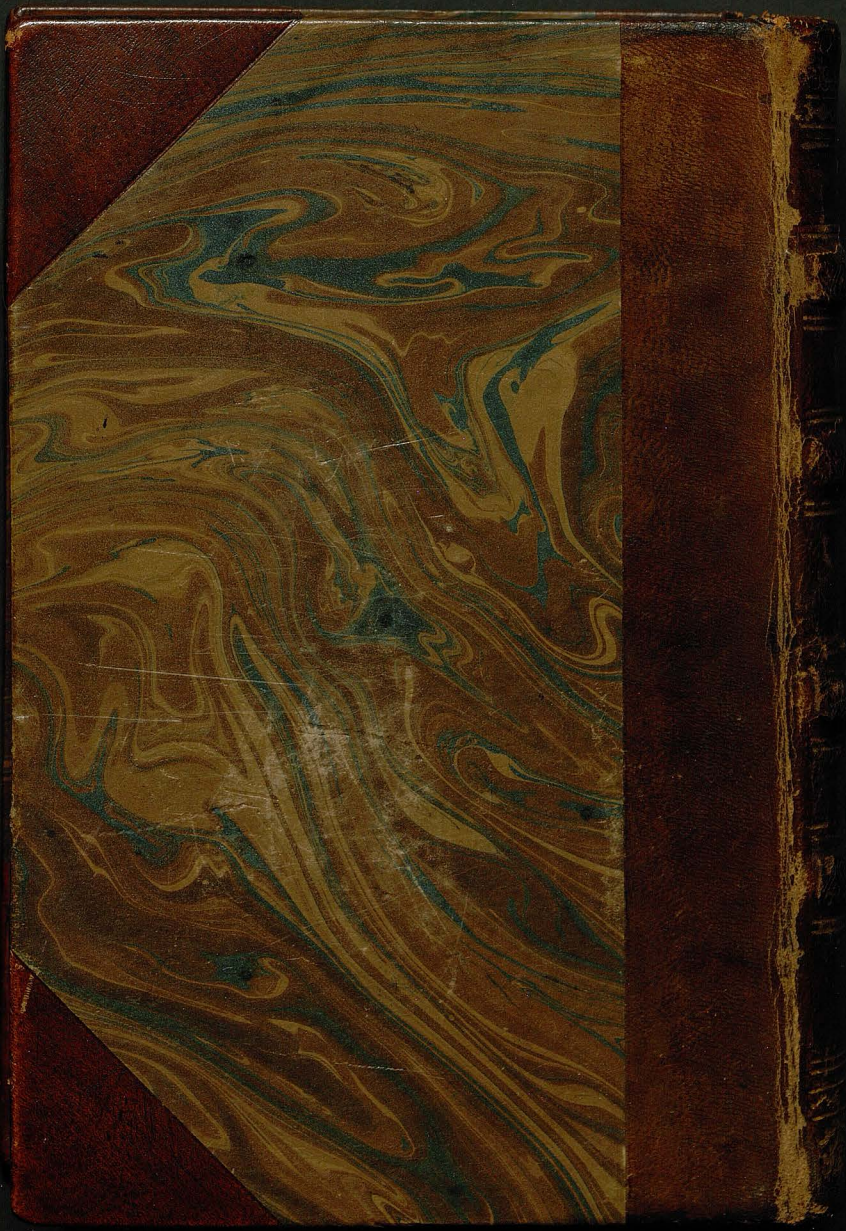

1543.

PSAŁTERZ
WROBLA

Szarfenberg